

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

PLUTARCHI CHAERONENSIS
MORALIA

EX RECENSIONE

RUDOLFI HERCHERI

VOLUMEN PRIMUM

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCCLXXII

VIRO ILLUSTRISSIMO

IOSEPHO VALENTINELLI

BIBLIOTHECAE MARCIANAE PRAEFECTO

PRAEFATIO.

Codicum lectiones, ad quorum auctoritatem Plutarchi orationem emendavi, plene et accurate in ampliore Moralium editione aperientur. Nunc satis habeo in medio collocasse ea, quae de mea aliorumve sententia citra manu scriptorum fidem novata sunt.

Opem auxiliumque plerisque huius voluminis libellis Parisinus tulit 1956, quem Wyttenbachius merito honore passim prosecutus est, saepius neglexit, Dübnerus ut interpolatum pertinaciter aspernatus est. Chartas Tischendorfianas adhibui libello qui de profectibus in virtute scriptus est, Heidelbergensem 153 Convivio Septem Sapientum. Praeterea excerptiones habui in codicibus Venetis factas a me et iuris consulto Groningensi, de Fremery, cuius schedas benignissime mecum communicaverunt viri consiliorum meorum adiutores C. M. Franckenus, professor Groningensis, et W. N. du Rieu, bibliothecae Lugdunensis conservator. Paucas mendas sustuli Riccardiani virtute, cuius collationem a Dübnero institutam mihi tramisit Reinholdus Dezeimeris

Burdigalensis, vir omnigena doctrina ornatissimus et ad omnem humanitatis rationem commodissimus.

Ad hos igitur codices orationem Plutarchi sexcenties refinxi, ut iam certiore sensu de illius stilo singulisque proprietatibus iudicari possit. Unde magis etiam emicuerunt eae sententiae, quibus non ex Plutarchi natura et ingenio, sed ex temporis et librariorum iniuriis color relictus est. Harum aliquam partem coniecturis meis et aliorum eluisse mihi videor, reliquas (imprudentis enim est perpetuam sibi coniectandi fortunam spondere) viris committo in distinguendis vitiis et curandis subtilissimis, ut liberent Plutarchum vitiorum isto contubernio, certaque medicina ad veterem salutem reducant.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΤΑ ΗΘΙΚΑ.

PLUTARCHI CHAERONENSIS

MORALIA.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

---

1. Τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων 1 παίδων ἀγωγῆς καὶ τίνι χρώμενοι σπουδαῖοι τοὺς τρόπους ἂν ἀποβαῖεν φέρε σκεψώμεθα.

2. Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἄρξασθαι πρῶτον. τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδόξων τέκνων γενέσθαι πατράσιν ὑποθείμην ἂν ἔγωγε μὴ ταῖς τυχού- B σαις γυναιξὶ συνοικεῖν, λέγω δὲ οἷον ἑταίραις ἢ παλλακαῖς· τοῖς γὰρ πατρόθεν ἢ μητρόθεν ἀδόξοις γεγονόσιν ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγενείας ὀνείδη παρὰ πάντα τὸν βίον καὶ πρόχειρα τοῖς ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις. καὶ σοφὸς ἄρα ἦν ὁ ποιητὴς ὅς φησιν

'ὅταν δὲ κρηπὶς μὴ καταβληθῇ γένους
ὀρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκγόνους.'

καλὸς οὖν παρρησίας θησαυρὸς εὐγένεια, ἧς δὴ πλεῖστον λόγον ποιητέον τοῖς νομίμου παιδοποιίας γλιχομένοις. καὶ μὲν δὴ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχαλκον καὶ κίβδηλον ἐχόντων τὸ γένος σφάλλεσθαι καὶ ταπεινοῦ- C σθαι πέφυκε, καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λέγων ποιητής φησι

'δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν συνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά.'

ὥσπερ ἀμέλει μεγαλαυχίας ἐμπίπλανται καὶ φρυάγμα-

1, 1—2 H. 1, 1—2 R.

13. ὅταν] Eurip. Herc. f. 1261 20. δουλοῖ] Id. Hipp. 424

τοϲ οἱ γονέων διαϲήμων. Διόφαντον γοῦν τὸν Θεμιϲτοκλέουϲ πολλάκιϲ λέγουϲι φάναι καὶ πρὸϲ πολλοὺϲ ὡϲ ὅ τι ἂν αὐτὸϲ βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δήμῳ ϲυνδοκεῖ τῷ τῶν Ἀθηναίων. ἃ μὲν γὰρ αὐτὸϲ ἐθέλει, καὶ ἡ μήτηρ· ἃ δ᾽ ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιϲτοκλῆϲ· ἃ D δ᾽ ἂν Θεμιϲτοκλῆϲ, καὶ πάντεϲ Ἀθηναῖοι. πάνυ δὲ ἄξιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίουϲ τῆϲ μεγαλοφροϲύνηϲ, οἵτινεϲ Ἀρχίδαμον τὸν βαϲιλέα ἑαυτῶν ἐζημίωϲαν χρήμαϲιν, ὅτι μικρὰν τὸ μέγεθοϲ γυναῖκα γάμῳ λαβεῖν ὑπέμεινεν, ἐπειπόντεϲ ὡϲ οὐ βαϲιλέαϲ ἀλλὰ βαϲιλείδια παραϲχεῖν αὐτοῖϲ διανοοῖτο.

3. Ἐχόμενον δ᾽ ἂν εἴη τούτων εἰπεῖν ὅπερ οὐδὲ τοῖϲ πρὸ ἡμῶν παρεωρᾶτο. τὸ ποῖον; ὅτι τοὺϲ ἕνεκα παιδοποιίαϲ πληϲιάζονταϲ ταῖϲ γυναιξὶν ἤτοι τὸ παράπαν ἀοίνουϲ ἢ μετρίωϲ γοῦν οἰνωμένουϲ ποιεῖϲθαι προϲήκει τὸν ϲυνουϲιαϲμόν. φίλοινοι γὰρ καὶ μεθυϲτικοὶ γίνεϲθαι φιλοῦϲιν ὧν ἂν τὴν ἀρχὴν τῆϲ ϲπορᾶϲ 2 οἱ πατέρεϲ ἐν μέθῃ ποιηϲάμενοι τύχωϲιν. ᾗ καὶ Διογένηϲ μειράκιον ἐκϲτατικὸν ἰδὼν καὶ παραφρονοῦν 'νεανίϲκε' ἔφηϲεν, 'ὁ πατήρ ϲε μεθύων ἔϲπειρε'. καὶ περὶ μὲν τῆϲ γενέϲεωϲ τοϲαῦτα εἰρήϲθω μοι, περὶ δὲ τῆϲ ἀγωγῆϲ καὶ δὴ λεκτέον.

4. Καθόλου μὲν εἰπεῖν, ὃ κατὰ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιϲτημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταὐτὸ καὶ κατὰ τῆϲ ἀρετῆϲ φατέον ἐϲτίν, ὡϲ εἰϲ τὴν παντελῆ δικαιοπραγίαν τρία δεῖ ϲυνδραμεῖν, φύϲιν καὶ λόγον καὶ ἔθοϲ. καλῶ δὲ λόγον μὲν τὴν μάθηϲιν, ἔθοϲ δὲ τὴν ἄϲκηϲιν. εἰϲὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆϲ φύϲεωϲ, αἱ δὲ προκοπαὶ τῆϲ B μαθήϲεωϲ, αἱ δὲ χρήϲειϲ τῆϲ μελέτηϲ, αἱ δ᾽ ἀκρότητεϲ πάντων. καθ᾽ ὃ δ᾽ ἂν λειφθῇ τούτων, κατὰ τοῦτ᾽ ἀνάγκη χωλὴν γίνεϲθαι τὴν ἀρετήν. ἡ μὲν γὰρ φύ-

ϲιϲ ἄνευ μαθήϲεωϲ τυφλόν, ἡ δὲ μάθηϲιϲ δίχα φύϲεωϲ ἐλλιπέϲ, ἡ δὲ ἄϲκηϲιϲ χωρὶϲ ἀμφοῖν ἀτελέϲ. ὥϲπερ δ᾽ ἐπὶ τῆϲ γεωργίαϲ πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρξαι δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ τὸν φυτουργὸν ἐπιϲτήμονα, εἶτα τὰ ϲπέρματα ϲπουδαῖα, τὸν αὐτὸν τρόπον γῇ μὲν ἔοικεν ἡ φύϲιϲ, γεωργῷ δὲ ὁ παιδεύων, ϲπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθῆκαι καὶ τὰ παραγγέλματα. ταῦτα πάντα διατεινάμενοϲ ἂν εἴποιμι ὅτι ϲυνῆλθε καὶ ϲυνέπνευϲεν C εἰϲ τὰϲ τῶν παρ᾽ ἅπαϲιν ᾀδομένων ψυχάϲ, Πυθαγόρου καὶ Ϲωκράτουϲ καὶ Πλάτωνοϲ καὶ τῶν ὅϲοι δόξηϲ ἀειμνήϲτου τετυχήκαϲιν. εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ θεοφιλὴϲ εἴ τῳ ταῦτα πάντα θεῶν τιϲ ἀπέδωκεν. εἰ δέ τιϲ οἴεται τοὺϲ οὐκ εὖ πεφυκόταϲ μαθήϲεωϲ καὶ μελέτηϲ τυχόνταϲ ὀρθῆϲ πρὸϲ ἀρετὴν οὐκ ἂν τὴν τῆϲ φύϲεωϲ ἐλάττωϲιν εἰϲ τοὐνδεχόμενον ἀναλαβεῖν, ἴϲτω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸϲ διαμαρτάνων. φύϲεωϲ μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥᾳθυμία, φαυλότητα δὲ ἐπανορθοῖ διδαχή· καὶ τὰ μὲν ῥᾴδια τοὺϲ ἀμελοῦνταϲ φεύγει, τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖϲ ἐπιμελείαιϲ ἁλίϲκεται. καταμάθοιϲ δ᾽ ἂν ὡϲ ἀνύϲιμον πρᾶγμα καὶ τελεϲιουργὸν D ἐπιμέλεια καὶ πόνοϲ ἐϲτίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιβλέψαϲ. ϲταγόνεϲ μὲν γὰρ ὕδατοϲ πέτραϲ κοιλαίνουϲι, ϲίδηροϲ δὲ καὶ χαλκὸϲ ταῖϲ ἐπαφαῖϲ τῶν χειρῶν ἐκτρίβονται, οἱ δ᾽ ἁρμάτειοι τροχοὶ πόνῳ καμφθέντεϲ οὐδ᾽ ἂν εἴ τι γένοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆϲ δύναιντο ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν, τάϲ γε μὴν καμπύλαϲ τῶν ὑποκριτῶν βακτηρίαϲ ἀπευθύνειν ἀμήχανον, ἀλλὰ τὸ παρὰ φύϲιν τῷ πόνῳ τοῦ κατὰ φύϲιν ἐγένετο κρεῖττον. μόνα ἄρα ταῦτα τὴν τῆϲ ἐπιμελείαϲ ἰϲχὺν

1, 5—7 H. 1, 4—6 R.

4. τὸν* 8. ἂν adiecit Emperius 15. ἀναλαβεῖν W: ἀναδραμεῖν 29. μόνα ἄρα*: καὶ μόνα ἄρα τῆϲ*

διαδείκνυςιν; οὔκ, ἀλλὰ μυρία ἐπὶ μυρίοις. ἀγαθὴ γῆ
E πέφυκεν· ἀλλ᾿ ἀμεληθεῖςα χερςεύεται, καὶ ὅςῳ τῇ
φύςει βελτίων ἐςτί, τοςούτῳ μᾶλλον ἐξαργηθεῖςα δι᾿
ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται. ἔςτι τις ἀπόκροτος καὶ τραχυ-
τέρα τοῦ δέοντος· ἀλλὰ γεωργηθεῖςα παραυτίκα γενναί-
ους καρποὺς ἐξήνεγκε. ποῖα δὲ δένδρα οὐκ ὀλιγωρη-
θέντα μὲν ςτρεβλὰ φύεται καὶ ἄκαρπα καθίςταται,
τυχόντα δὲ ὀρθῆς παιδαγωγίας ἔγκαρπα γίνεται καὶ
τελεςφόρα; ποία δὲ ςώματος ἰςχὺς οὐκ ἐξαμβλοῦται
καὶ καταφθίνει δι᾿ ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν;
τίς δ᾿ ἀςθενὴς φύςις οὐ τοῖς γυμναςαμένοις καὶ κατα-
F θλήςαςι πλεῖςτον εἰς ἰςχὺν ἐπέδωκε; τίνες δ᾿ ἵπποι
καλῶς πωλοδαμνηθέντες οὐκ εὐπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς
ἀναβάταις, τίνες δὲ ἀδάμαςτοι μείναντες οὐ ςκληραύ-
χενες καὶ θυμοειδεῖς ἀπέβηςαν; καὶ τί δεῖ τἆλλα θαυ-
μάζειν, ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὁρῶ-
μεν πολλὰ καὶ τιθαςευόμενα καὶ χειροήθη γιγνόμενα
τοῖς πόνοις; εὖ δὲ καὶ ὁ Θετταλὸς ἐρωτηθεὶς τίνες
εἰςὶν οἱ ἠπιώτατοι Θετταλῶν, ἔφη ‘οἱ παυόμενοι πο-
3 λεμεῖν’. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καὶ γὰρ τὸ ἦθος
ἔθος ἐςτὶ πολυχρόνιον, καὶ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς ἐθικὰς
ἄν τις λέγῃ, οὐκ ἄν τι πλημμελεῖν δόξειεν. ἑνὶ δὲ
περὶ τούτων ἔτι παραδείγματι χρηςάμενος ἀπαλλάξο-
μαι τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηκύνειν. Λυκοῦργος γὰρ ὁ
τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης δύο ςκύλακας τῶν αὐ-
τῶν γονέων λαβὼν οὐδὲν ὁμοίως ἀλλήλοις ἤγαγεν,
ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηνε λίχνον καὶ ςινάμωρον, τὸν δὲ
ἐξιχνεύειν καὶ θηρᾶν δυνατόν. εἶτά ποτε τῶν Λακε-
δαιμονίων εἰς ταὐτὸ ςυνειλεγμένων, ‘μεγάλη τοι ῥοπὴ

1. ἀλλὰ*: ἀλλὰ καὶ 4. ἔςτι*: ἀλλ᾿ ἔςτι 21. ἔθος addidit Xylander 27. ςινάμωρον Iacobsius: ςινάμορον

πρὸϲ ἀρετῆϲ κύηϲίν ἐϲτιν ἄνδρεϲ’ ἔφηϲε ‘Λακεδαιμόνιοι καὶ ἔθη καὶ διδαϲκαλίαι καὶ βίων ἀγωγαί, καὶ B ἐγὼ ταῦτα ὑμῖν αὐτίκα δὴ μάλα ποιήϲω φανερά’. εἶτα προϲαγαγὼν τοὺϲ ϲκύλακαϲ διαφῆκε, καταθεὶϲ εἰϲ μέϲον λοπάδα καὶ λαγωὸν κατευθὺ τῶν ϲκυλάκων. καὶ ὃ μὲν ἐπὶ τὸν λαγωὸν ἦξεν, ὃ δὲ ἐπὶ τὴν λοπάδα ὥρμηϲε. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδέπω ϲυμβαλεῖν ἐχόντων τί ποτε αὐτῷ τοῦτο δύναται καὶ τί βουλόμενοϲ τοὺϲ ϲκύλακαϲ ἐπεδείκνυεν, ‘οὗτοι γονέων’ ἔφη ‘τῶν αὐτῶν ἀμφότεροι, διαφόρου δὲ τυχόντεϲ ἀγωγῆϲ ὃ μὲν λίχνοϲ ὃ δὲ θηρευτὴϲ ἀποβέβηκε’. καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ βίων ἀρκείτω ταῦτα.

5. Περὶ δὲ τροφῆϲ ἐχόμενον ἂν εἴη λέγειν. δεῖ C δέ, ὥϲ ἐγὼ ἂν φαίην, αὐτὰϲ τὰϲ μητέραϲ τὰ τέκνα τρέφειν καὶ τούτοιϲ τοὺϲ μαϲτοὺϲ ὑπέχειν· ϲυμπαθέϲτερόν τε γὰρ θρέψουϲι καὶ διὰ πλείονοϲ ἐπιμελείαϲ, ὡϲ ἂν ἔνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῶϲαι τὰ τέκνα. αἱ τίτθαι δὲ καὶ αἱ τροφοὶ τὴν εὔνοιαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρέγγραπτον ἔχουϲιν, ἅτε μιϲθοῦ φιλοῦϲαι. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύϲιϲ ὅτι δεῖ τὰϲ μητέραϲ ἃ γεγεννήκαϲιν αὐτὰϲ τιτθεύειν καὶ τρέφειν· διὰ γὰρ τοῦτο παντὶ ζῴῳ τεκόντι τὴν ἐκ τοῦ γάλακτοϲ τροφὴν ἐχορήγηϲε. ϲοφῶϲ δὲ ἄρα καὶ ἡ πρόνοια διττοὺϲ ἐνέθηκε ταῖϲ γυναιξὶ τοὺϲ μαϲτούϲ, ἵνα, καὶ εἰ δίδυμα τέκοιεν, διττὰϲ ἔχοιεν τὰϲ τῆϲ τρο- D φῆϲ πηγάϲ. χωρὶϲ δὲ τούτων εὐνούϲτεραι τοῖϲ τέκνοιϲ γίγνοιντ’ ἂν καὶ φιλητικώτεραι. καὶ μὰ Δί’ οὐκ ἀπεικότωϲ· ἡ ϲυντροφία γὰρ ὥϲπερ ἐπιτόνιόν ἐϲτι τῆϲ εὐνοίαϲ. καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν ϲυντρεφομέ-

1, 9—11 H. 1, 7—9 B.

1. κύηϲιν] κτῆϲιν W 23. ϲοφῶϲ*: ϲοφὸν 29. καὶ γὰρ] Xenoph. Cyrop. II 1, 13

νων ἀποσπώμενα ταῦτα ποθοῦντα φαίνεται. μάλιστα
μὲν οὖν ὥσπερ ἔφην αὐτὰς πειρατέον τὰ τέκνα τρέ-
φειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχοιεν ἢ διὰ
σώματος ἀσθένειαν (γένοιτο γὰρ ἄν τι καὶ τοιοῦτον)
ἢ πρὸς ἑτέρων τέκνων σπεύδουσαι γένεσιν, ἀλλὰ τάς
γε τίτθας καὶ τὰς τροφοὺς οὐ τὰς τυχούσας ἀλλ' ὡς
E ἔνι μάλιστα σπουδαίας δοκιμαστέον ἐστί. πρῶτον μὲν
τοῖς ἤθεσιν Ἑλληνίδας. ὥσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώ-
ματος εὐθὺς ἀπὸ γενέσεως πλάττειν τῶν τέκνων ἀναγ-
καῖόν ἐστιν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ καὶ ἀστραβῆ φύηται, τὸν
αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἤθη ῥυθμίζειν
προσήκει. εὔπλαστον γὰρ καὶ ὑγρὸν ἡ νεότης, καὶ
ταῖς τούτων ψυχαῖς ἁπαλαῖς ἔτι τὰ μαθήματα ἐντή-
F κεται· πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χαλεπῶς μαλάττεται. κα-
θάπερ γὰρ σφραγῖδες τοῖς ἁπαλοῖς ἐναπομάττονται
κηροῖς, οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἔτι παιδίων ψυχαῖς
ἐναποτυποῦνται. καί μοι δοκεῖ Πλάτων ὁ δαιμόνιος
ἐμμελῶς παραινεῖν ταῖς τίτθαις μὴ τοὺς τυχόντας
μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς
ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαφθορᾶς ἀναπίμπλασθαι συμ-
βαίνῃ. κινδυνεύει δὲ καὶ Φωκυλίδης ὁ ποιητὴς καλῶς
παραινεῖν λέγων

'χρὴ παῖδ' ἔτ' ἐόντα
καλὰ διδάσκειν ἔργα'.

6. Οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν,
ὅτι καὶ τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπη-
ρετεῖν καὶ τούτοις σύντροφα γίνεσθαι ζητητέον πρώ-
4 τιστα μὲν σπουδαῖα τοὺς τρόπους, ἔτι μέντοι Ἑλλη-
νικὰ καὶ περίτρανα λαλεῖν, ἵνα μὴ συναναχρωννύμενοι

1, 11—12 H. 1, 9—11 B.

6. τὰς ante τροφοὺς addidi 17. Πλάτων] Rep. p. 377 B
23. χρὴ] Bergk. p. 448[3]

βαρβάροιϲ καὶ τὸ ἦθοϲ μοχθηροῖϲ ἀποφέρωνταί τι τῆϲ ἐκείνων φαυλότητοϲ. καὶ οἱ παροιμιαζόμενοι δέ φαϲιν οὐκ ἄπο τρόπου λέγοντεϲ, ὅτι ‘ἂν χωλῷ παροικήϲῃϲ, ὑποϲκάζειν μαθήϲῃ’.

7. Ἐπειδὰν τοίνυν ἡλικίαν λάβωϲιν ὑπὸ παιδαγωγοῖϲ τετάχθαι, ἐνταῦθα δὴ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἑκτέον ἐϲτὶ τῆϲ τούτων καταϲτάϲεωϲ, ὡϲ μὴ λάθωϲιν ἀνδραπόδοιϲ ἢ βαρβάροιϲ ἢ παλιμβόλοιϲ τὰ τέκνα παραδόντεϲ. ἐπεὶ νῦν γε τὸ γινόμενον πολλοῖϲ ὑπερκαταγέλαϲτόν ἐϲτι. τῶν γὰρ δούλων τῶν ϲπουδαίων τοὺϲ μὲν γεωργοὺϲ ἀποδεικνύουϲι, τοὺϲ δὲ ναυκλήρουϲ B τοὺϲ δὲ ἐμπόρουϲ τοὺϲ δὲ οἰκονόμουϲ τοὺϲ δὲ δανειϲτάϲ· ὅ τι δ’ ἂν εὕρωϲιν ἀνδράποδον οἰνόληπτον καὶ λίχνον πρὸϲ πᾶϲαν πραγματείαν ἄχρηϲτον, τούτῳ φέροντεϲ ὑποβάλλουϲι τοὺϲ υἱούϲ. δεῖ δὲ τὸν ϲπουδαῖον παιδαγωγὸν τοιοῦτον εἶναι τὴν φύϲιν οἷόϲπερ ἦν ὁ Φοῖνιξ ὁ τοῦ Ἀχιλλέωϲ παιδαγωγόϲ. τὸ δὲ πάντων μέγιϲτον καὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων ἔρχομαι φράϲων. διδαϲκάλουϲ γὰρ ζητητέον τοῖϲ τέκνοιϲ, οἳ καὶ τοῖϲ βίοιϲ εἰϲὶν ἀδιάβλητοι καὶ τοῖϲ τρόποιϲ ἀνεπίληπτοι καὶ ταῖϲ ἐμπειρίαιϲ ἄριϲτοι· πηγὴ C γὰρ καὶ ῥίζα καλοκαγαθίαϲ τὸ νομίμου τυχεῖν παιδείαϲ. καὶ καθάπερ τὰϲ χάρακαϲ οἱ γεωργοὶ τοῖϲ φυτοῖϲ παρατιθέαϲιν, οὕτωϲ οἱ νόμιμοι τῶν διδαϲκάλων ἐμμελεῖϲ τὰϲ ὑποθήκαϲ καὶ παραινέϲειϲ παραπηγνύουϲι τοῖϲ νέοιϲ, ἵν’ ὀρθὰ τούτων βλαϲτάνῃ τὰ ἤθη. νῦν δέ τιϲ κἂν καταπτύϲειε τῶν πατέρων ἐνίων, οἵτινεϲ πρὶν δοκιμάϲαι τοὺϲ μέλλονταϲ διδάϲκειν, δι’ ἄγνοιαν, ἔϲτι δ’ ὅτε καὶ δι’ ἀπειρίαν ἀνθρώποιϲ ἀδοκίμοιϲ καὶ

1, 12—15 H. 1, 11—12 B.

26. βλαϲτάνῃ*: βλαϲτάνοι 27. κἂν*: καὶ 29. ἔϲτι δ’*: ἔϲθ’

παραϲήμοιϲ ἐγχειρίζουϲι τοὺϲ παῖδαϲ. καὶ οὔπω τοῦτό ἐϲτι καταγέλαϲτον εἰ δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουϲιν, D ἐκεῖνο δὲ ἐϲχάτωϲ ἄτοπον. τὸ ποῖον; ἐνίοτε γὰρ εἰδότεϲ τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν ὅμωϲ τούτοιϲ ἐπιτρέπουϲι τοὺϲ παῖδαϲ, οἳ μὲν ταῖϲ τῶν ἀρεϲκευομένων ἡττώμενοι κολακείαιϲ, εἰϲὶ δὲ οἳ καὶ δεομένοιϲ χαριζόμενοι φίλοιϲ, παρόμοιον ποιοῦντεϲ ὥϲπερ ἂν εἴ τιϲ τῷ ϲώματι κάμνων τὸν ϲὺν ἐπιϲτήμῃ δυνηθέντα ἂν ϲῶϲαι παραλιπών, φίλῳ χαριζόμενοϲ τὸν δι' ἀπειρίαν ἀπολέϲαντα ἂν αὐτὸν προέλοιτο, ἢ ναύκληρον τὸν ἄριϲτον ἀφεὶϲ τὸν χείριϲτον δοκιμάϲειε φίλου δεηθέντοϲ. Ζεῦ καὶ θεοὶ πάντεϲ, E πατήρ τιϲ καλούμενοϲ πλείω λόγον ποιεῖται τῆϲ τῶν δεομένων χάριτοϲ ἢ τῆϲ τῶν τέκνων παιδεύϲεωϲ; εἶτ' οὐκ εἰκότα πολλάκιϲ Ϲωκράτηϲ ἐκεῖνοϲ ὁ παλαιὸϲ ἔλεγεν, ὅτι εἴπερ ἄρα δυνατὸν ἦν, ἀναβάντα ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τῆϲ πόλεωϲ μέροϲ ἀνακραγεῖν 'ὦ ἄνθρωποι, ποῖ φέρεϲθε, οἵτινεϲ χρημάτων μὲν κτήϲεωϲ πέρι πᾶϲαν ποιεῖϲθε ϲπουδήν, τῶν δ' υἱέων, οἷϲ ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ φροντίζετε'; τούτοιϲ δ' ἂν ἔγωγε προϲθείην ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρεϲ παραπλήϲιον ποιοῦϲιν, οἷον εἴ τιϲ τοῦ μὲν ὑποδήματοϲ φροντίζοι, τοῦ δὲ ποδὸϲ ὀλιγώρωϲ ἔχοι. πολλοὶ δὲ εἰϲ τοϲοῦτο τῶν F πατέρων προβαίνουϲι φιλαργυρίαϲ ἅμα καὶ μιϲοτεκνίαϲ, ὥϲθ' ἵνα μὴ πλείονα μιϲθὸν τελέϲειαν, ἀνθρώπουϲ τοὺϲ μηδενὸϲ τιμίουϲ αἱροῦνται τοῖϲ τέκνοιϲ παιδευτάϲ, εὔωνον ἀμαθίαν διώκοντεϲ. ἧ καὶ Ἀρίϲτιπποϲ οὐκ ἀκόμψωϲ ἀλλὰ καὶ πάνυ ἀϲτείωϲ ἐπέϲκωψε τῷ λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν. ἐρωτήϲαν-

1, 15—17 H. 1, 12—14 R.

4. εἰδότεϲ*: εἰδότεϲ αἰϲθομένων μᾶλλον αὐτοῖϲ τοῦτο λεγόντων 15. Ϲωκράτηϲ] Plat. Clitoph. p. 407 A

τος γάρ τινος αὐτὸν πόςον αἰτοίη μιςθὸν ὑπὲρ τῆς
τοῦ τέκνου παιδεύςεως, ‘χιλίας’ ἔφη ‘δραχμάς’. τοῦ
δέ ‘‘Ἡράκλεις’ εἰπόντος, ‘ὡς ὑπέρπολυ τὸ αἴτημα·
δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χιλίων πρίαςθαι,’ ‘τοιγαρ-
οῦν’ εἶπε ‘δύο ἕξεις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ ὃν 5
ἂν πρίῃ’. τὸ δ’ ὅλον πῶς οὐκ ἄτοπον τῇ μὲν δεξιᾷ
ςυνεθίζειν τὰ παιδία δέχεςθαι τὰς τροφάς, κἂν προ-
τείνῃ τὴν ἀριςτεράν, ἐπιτιμᾶν, μηδεμίαν δὲ ποιεῖςθαι
πρόνοιαν τοῦ λόγων ἐπιδεξίων καὶ νομίμων ἀκούειν;
τί οὖν ςυμβαίνει τοῖς θαυμαςτοῖς πατράςιν, ἐπειδὰν
κακῶς μὲν θρέψωςι κακῶς δὲ παιδεύςωςι τοὺς υἱεῖς,
ἐγὼ φράςω. ὅταν γὰρ εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντες τοῦ
μὲν ὑγιαίνοντος καὶ τεταγμένου βίου καταμελήςωςιν,
ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδονὰς ἑαυ-
τοὺς κρημνίςωςι, τότε δὴ μεταμέλονται τὴν τῶν τέ- B
κνων προδεδωκότες παιδείαν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος, τοῖς
ἐκείνων ἀδικήμαςιν ἀδημονοῦντες. οἳ μὲν γὰρ αὐτῶν
κόλακας καὶ παραςίτους ἀγαλαμβάνουςιν, ἀνθρώπους
παραςήμους καὶ καταράτους καὶ τῆς νεότητος ἀνατρο-
πέας καὶ λυμεῶνας, οἳ δέ τινες ἑταίρας καὶ χαμαιτύ-
πας μιςθοῦνται ςοβαρὰς καὶ πολυτελεῖς, οἳ δὲ κατοψο-
φαγοῦςιν, οἳ δὲ εἰς κύβους καὶ κώμους ἐξοκέλλουςιν,
ἤδη δέ τινες καὶ τῶν νεανικωτέρων ἥψαντο κακῶν,
μοιχεύοντες καὶ οἰκοφθοροῦντες καὶ μίαν ἡδονὴν θα-
νάτου τιμώμενοι. φιλοςοφίᾳ δὲ ὁμιλήςαντες οὗτοι C
οὐ τοιούτοις ἴςως πράγμαςιν ἑαυτοὺς ἂν καταπειθεῖς
παρέςχοντο, καὶ τό γε παράγγελμα τοῦ Διογένους
ἔμαθον ἄν, ὃς φορτικῶς μὲν τοῖς ῥήμαςιν ἀληθῶς δὲ
τοῖς πράγμαςι παραινεῖ καί φηςιν ‘εἴςελθε εἰς πορνεῖον

1, 17—19 H. 1, 14—16 B.

7. προτείνῃ Hertlinus: προτείνειε 19. παραςήμους*: ἀςήμους 23. ἥψαντο*: ἅπτονται 24. οἰκοφθοροῦντες W: κιττοφοροῦντες

παῖ, ἵνα μάθῃc ὅτι τῶν ἀξίων τὰ τίμια οὐδὲν διαφέρει'.

8. Cυνελὼν τοίνυν ἐγώ φημι (καὶ χρηcμολογεῖν μᾶλλον ἢ παραινεῖν δόξαιμ' ἂν εἰκότωc) ὅτι ἓν πρῶτον καὶ μέcον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοιc κεφάλαιον ἀγωγὴ cπουδαία καὶ παιδεία νόμιμόc ἐcτι, καὶ ταῦτα φορὰ καὶ cυνεργὰ πρὸc ἀρετὴν καὶ πρὸc εὐδαιμονίαν φημί. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινα καὶ D μικρὰ καὶ οὐκ ἀξιοcπούδαcτα καθέcτηκεν. εὐγένεια καλὸν μέν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν. πλοῦτοc δὲ τίμιον μέν, ἀλλὰ τύχηc κτῆμα, ἐπειδὴ τῶν μὲν ἐχόντων πολλάκιc ἀφείλετο, τοῖc δ' οὐκ ἐλπίcαcι φέρουcα προcήνεγκε, καὶ ὅτι ὁ πολὺc πλοῦτοc cκοπὸc ἔκκειται τοῖc βουλομένοιc βαλάντια τοξεύειν, κακούργοιc οἰκέταιc καὶ cυκοφάνταιc, καὶ τὸ μέγιcτον, ὅτι καὶ τοῖc πονηροτάτοιc μέτεcτι. δόξα γε μὴν cεμνὸν μέν, ἀλλ' ἀβέβαιον. κάλλοc δὲ περιμάχητον μέν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. ὑγίεια δὲ τίμιον μέν, ἀλλ' εὐμετάcτατον. ἰcχὺc δὲ ζηλωτὸν μέν, ἀλλὰ νόcῳ εὐάλωτον καὶ γήρᾳ. τὸ E δὲ ὅλον εἴ τιc ἐπὶ τῇ τοῦ cώματοc ῥώμῃ φρονεῖ, μαθέτω γνώμηc διαμαρτάνων. πόcτον γάρ ἐcτιν ἰcχὺc ἀνθρωπίνη τῆc τῶν ἄλλων ζῴων δυνάμεωc; λέγω δὲ οἷον ἐλεφάντων καὶ ταύρων καὶ λεόντων. παιδεία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν μόνον ἐcτὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον. καὶ δύο τὰ πάντων ἐcτὶ κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύcει, νοῦc καὶ λόγοc. καὶ ὁ μὲν νοῦc ἀρχικόc ἐcτι τοῦ λόγου, ὁ δὲ λόγοc ὑπηρετικὸc τοῦ νοῦ, τύχῃ μὲν ἀνάλωτοc, cυκοφαντίᾳ δὲ ἀναφαίρετοc, νόcῳ δ' ἀδιάφθοροc, γήρᾳ δ' ἀλύμαντοc. μόνοc γὰρ ὁ νοῦc παλαιούμενοc

1, 19—20 H. 1, 16—17 B.

1. παῖ Cobetus: που 13. ὅτι* 16. cεμνὸν μὲν*: cεμνὸν

ἀνηβᾷ, καὶ ὁ χρόνος τἆλλα πάντ᾽ ἀφαιρῶν τῷ γήρᾳ F προστίθησι τὴν ἐπιστήμην. ὅ γε μὴν πόλεμος χειμάρρου δίκην πάντα σύρων καὶ πάντα παραφέρων μόνην οὐ δύναται παιδείαν παρελέσθαι. καί μοι δοκεῖ Στίλπων ὁ Μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιομνημόνευτον ποιήσασθαι ἀπόκρισιν, ὅτε Δημήτριος ἐξανδραποδισάμενος τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος κατέβαλε καὶ τὸν Στίλπωνα ἤρετο μή τι ἀπολωλεκὼς εἴη. καὶ ὅς 'οὐ δῆτα' εἶπε, 'πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν'. σύμφωνος 6 δὲ καὶ συνῳδὸς καὶ ἡ Σωκράτους ἀπόκρισις ταύτῃ φαίνεται. καὶ γὰρ οὗτος ἐρωτήσαντος αὐτόν μοι δοκεῖ Γοργίου ἣν ἔχει περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὑπόληψιν καὶ εἰ νομίζει τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι, 'οὐκ οἶδα' ἔφησε 'πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει', ὡς τῆς εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχηροῖς ἀγαθοῖς κειμένης.

9. Ὥσπερ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων μηδὲν ποιεῖσθαι προυργιαίτερον, οὕτως αὖ πάλιν φημὶ δεῖν τῆς ἀδιαφθόρου καὶ ὑγιαινούσης ἔχεσθαι, τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων ὡς πορρωτάτω τοὺς υἱεῖς ἀπάγειν. τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν τοῖς σοφοῖς ἐστιν B ἀπαρέσκειν. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Εὐριπίδης λέγων

'ἐγὼ δ' ἄκομψος εἰς ὄχλον δοῦναι λόγον,
εἰς ἥλικας δὲ κὠλίγους σοφώτερος.
ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ᾽· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
φαῦλοι παρ᾽ ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν,

ὁρῶ δ' ἔγωγε τοὺς τοῖς συρφετώδεσιν ὄχλοις ἀρεστῶς

5. ποιήσασθαι*: ποιῆσαι 10. Σωκράτους] Plat. Gorg. p. 470 E 24. Eur. Hipp. 986 26. ἔχει δὲ μοῖραν καὶ τόδ᾽ accessit ex eodem γὰρ*: δ᾽

καὶ κεχαρισμένως ἐπιτηδεύοντας λέγειν καὶ τὸν βίον ὡς τὰ πολλὰ ἀσώτους καὶ φιληδόνους ἀποβαίνοντας. καὶ νὴ Δί' εἰκότως. εἰ γὰρ ἄλλοις ἡδονὰς παρασκευάζοντες ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ, σχολῇ γ' ἂν τῆς ἰδίας ἡδυπαθείας καὶ τρυφῆς ὑπεράνω τὸ ὀρθὸν καὶ ὑγιὲς ποιήσαιντο ἢ τὸ σῶφρον ἀντι τοῦ τερπνοῦ διώξειαν. καλὸν γάρ τοι μηδὲν εἰκῇ μήτε λέγειν μήτε πράττειν, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν 'χαλεπὰ τὰ καλά'. οἱ δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων πολλῆς εὐχερείας καὶ ῥᾳδιουργίας εἰσὶ πλήρεις, οὔθ' ὅθεν ἀρκτέον οὔθ' ὅποι παυστέον ἐστὶν εἰδότων. χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων οἱ ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμα λέγωσιν, εἰς ἀμετρίαν δεινὴν ἐκπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. σκέψις δ' οὐκ ἐᾷ τῆς ἱκνουμένης συμμετρίας τὸν λόγον ἐκπίπτειν. ὁ D Περικλῆς, 'ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται', καλούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου πολλάκις οὐχ ὑπήκουσε, λέγων ἀσύντακτος εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ Δημοσθένης ζηλωτὴς τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος καλούντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων σύμβουλον ἀντέβαινεν 'οὐ συντέταγμαι' λέγων. καὶ ταῦτα μὲν ἴσως ἀδέσποτός ἐστι καὶ πεπλασμένη παράδοσις· ἐν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου τὴν τῆς σκέψεως ὠφέλειαν ἐναργῶς παρίστησι. φησὶ γοῦν 'ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φημὶ κοὐκ ἂν ἀρνηθείην καὶ μεμελετηκέναι γε ὡς ἐνῆν μάλιστα ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ E πάσχων ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων ἐρεῖν ἔμελλον'. τὸ δὲ δεῖν παντάπασιν ἀποδοκιμάζειν τῶν λόγων τὴν ἑτοιμότητα ἢ πάλιν αὖ ταύτην οὐκ ἐπ' ἀξίοις ἀσκεῖν οὐ φαίην ἂν ἔγωγε, ἀλλ' ὡς ἐν φαρμάκου μοίρᾳ τοῦτο

1, 22—24 H. 1, 19—21 R.

15. ὡς — παραδέδοται] Demosth. p. 641, 34 21. κατὰ Μειδίου] p. 576, 17 23. ἄνδρες* καὶ μεμελετηκέναι Demosthenes: καταμεμελετηκέναι

ποιητέον ἐστί. μέχρι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας οὐ-
δὲν ἐκ τοῦ παρατυχόντος ἀξιῶ λέγειν, ἀλλ᾽ ὅταν τις
ῥιζώσῃ τὴν δύναμιν, τότε τῶν καιρῶν καλούντων ἐλευ-
θεριάζειν τοῖς λόγοις προσήκει. ὥσπερ γὰρ οἱ πολὺν
χρόνον δεθέντες κἂν εἰ λυθεῖεν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πο- F
λυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδί-
ζειν ὑποσκελίζονται, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῷ
χρόνῳ τὸν λόγον σφίγξαντες, κἂν εἴ ποτε ἐκ τοῦ
παραχρῆμα δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἧττον τὸν αὐτὸν
τῆς ἑρμηνείας χαρακτῆρα φυλάττουσι. τὸ δὲ ἔτι παῖ-
δας ὄντας ἐᾶν ἐπὶ καιροῦ λέγειν ματαιολογίας τῆς
ἐσχάτης αἴτιον καθίσταται. Ζωγράφος φασὶν ἄθλιος
᾽Απελλῇ δείξας εἰκόνα 'ταύτην' ἔφη 'νῦν γέγραφα', 7
ὃ δέ 'κἂν εἰ μὴ λέγοις' εἶπεν 'οἶδα ὅτι ταχὺ γέγρα-
πται· θαυμάζω δὲ πῶς οὐχὶ τοιαύτας πλείους γέγρα-
φας'. ὥσπερ τοίνυν (ἐπανάγω γὰρ πρὸς τὴν ἐξ ἀρ-
χῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατρά-
γῳδον, οὕτως αὖ πάλιν καὶ τὴν σμικρολογίαν τῆς
λέξεως καὶ ταπείνωσιν παραινῶ διευλαβεῖσθαι καὶ φεύ-
γειν· ἡ μὲν γὰρ ὑπέρογκος ἀπολίτευτός ἐστιν, ἡ δὲ
ἰσχνὴ λίαν ἀνέκπληκτος. καθάπερ δὲ τὸ σῶμα οὐ
μόνον ὑγιεινὸν ἀλλὰ καὶ εὐεκτικὸν εἶναι χρή, καὶ τὸν B
λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄνοσον μόνον ἀλλὰ καὶ εὔρω-
στον εἶναι δεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπαινεῖται μό-
νον, τὸ δὲ ἐπικίνδυνον καὶ θαυμάζεται. τὴν αὐτὴν δὲ
τυγχάνω γνώμην ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ δια-
θέσεως. οὔτε γὰρ θρασὺν οὔτ᾽ ἄτολμον καὶ κατα-
πλῆγα προσῆκεν εἶναι· τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν,
τὸ δὲ εἰς ἀνδραποδωδίαν περιίσταται· ἔντεχνον δὲ τὸ

1, 24—25 H. 1, 21—22 R.

5. εἰ 14. κἂν εἰ μὴ λέγοις*: καὶ ἣν μὴ λέγῃς. 25. αὐτὴν*

τὴν μέϲην ἐν ἅπαϲι τέμνειν ἐμμελέϲτατα. βούλομαι δ', ἕωϲ ἔτι μέμνημαι τῆϲ παιδείαϲ, ὡϲ ἔχω δόξηϲ περὶ αὐτῆϲ εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον λόγον πρῶτον μὲν ἀμουϲίαϲ οὐ μικρὸν ποιοῦμαι τεκμήριον· ἔπειτα δὲ καὶ πρὸϲ τὴν ἄϲκηϲιν ἀψίκορον καὶ παντελῶϲ ἀνεπίμονον εἶναι νομίζω. μονῳδία γὰρ ἐν ἅπαϲίν ἐϲτι C πλήϲμιόν τε καὶ πρόϲαντεϲ, ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν, καθάπερ κἀν τοῖϲ ἄλλοιϲ ἅπαϲιν, οἷον ἀκούϲμαϲιν ἢ θεάμαϲιν.

10. Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδενὸϲ μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν καλουμένων ἐγκυκλίων παιδευμάτων μήτε ἀνήκοον μήτε ἀθέατον ἐᾶν εἶναι, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδρομῆϲ μαθεῖν ὡϲπερεὶ γεύματοϲ ἕνεκεν (ἐν ἅπαϲι γὰρ τὸ τέλειον ἀδύνατον), τὴν δὲ φιλοϲοφίαν πρεϲβεύειν. ἔχω δὲ δι' εἰκόνοϲ παραϲτῆϲαι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡϲ ἄρα περιπλεῦϲαι μὲν D πολλὰϲ πόλειϲ καλόν, ἐνοικῆϲαι δὲ τῇ κρατίϲτῃ χρήϲιμον. ἀϲτείωϲ δὲ καὶ Βίων ἔλεγεν ὁ φιλόϲοφοϲ ὅτι ὥϲπερ οἱ μνηϲτῆρεϲ τῇ Πηνελόπῃ πληϲιάζειν μὴ δυνάμενοι ταῖϲ ταύτηϲ ἐμίγνυντο θεραπαίναιϲ, οὕτω καὶ οἱ φιλοϲοφίαϲ μὴ δυνάμενοι κατατυχεῖν ἐν τοῖϲ ἄλλοιϲ παιδεύμαϲι τοῖϲ οὐδενὸϲ ἀξίοιϲ ἑαυτοὺϲ καταϲκελετεύουϲι. διὸ δεῖ τῆϲ ἄλληϲ παιδείαϲ ὥϲπερ κεφάλαιον ποιεῖν τὴν φιλοϲοφίαν. περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ ϲώματοϲ ἐπιμέλειαν διττὰϲ εὗρον ἐπιϲτήμαϲ οἱ ἄνθρωποι, τὴν ἰατρικὴν καὶ τὴν γυμναϲτικήν, ὧν ἡ μὲν τὴν ὑγίειαν ἡ δὲ τὴν εὐεξίαν ἐντίθηϲι. τῶν δὲ τῆϲ ψυχῆϲ ἀρρωϲτημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλοϲοφία μόνη φάρμακόν ἐϲτι. διὰ γὰρ ταύτην ἐϲτὶ καὶ μετὰ ταύτηϲ γνῶ-

1, 25—27 H. 1, 23—24 R.

16. ὡϲ ἄρα*: ὥϲπερ γὰρ 26. τὴν ante γυμναϲτικήν addidi

ναι τί τὸ καλὸν τί τὸ αἰcχρόν, τί τὸ δίκαιον τί τὸ ἄδι-
κον, τί τὸ cυλλήβδην αἱρετὸν τί τὸ φευκτόν· πῶc θεοῖc E
πῶc γονεῦcι πῶc πρεcβυτέροιc πῶc νόμοιc πῶc ἄρ-
χουcι πῶc φίλοιc πῶc γυναιξὶ πῶc τέκνοιc πῶc οἰκέταιc
χρηcτέον ἐcτί· ὅτι δεῖ θεοὺc μὲν cέβεcθαι, γονέαc
δὲ τιμᾶν, πρεcβυτέρουc αἰδεῖcθαι, νόμοιc πειθαρχεῖν,
ἄρχουcιν ὑπείκειν, φίλουc ἀγαπᾶν, πρὸc γυναῖκαc
cωφρονεῖν, τέκνων cτερκτικοὺc εἶναι, δούλουc μὴ
περιυβρίζειν, τὸ δὲ μέγιcτον, μήτε ἐν ταῖc εὐπραγίαιc
περιχαρεῖc μήτε ἐν ταῖc cυμφοραῖc περιλύπουc ὑπάρ-
χειν, μήτε ἐν ταῖc ἡδοναῖc ἐκλύτουc εἶναι μήτε ἐν
ταῖc ὀργαῖc ἐκπαθεῖc καὶ θηριώδειc. ἅπερ ἐγὼ πάν- F
των τῶν ἐκ φιλοcοφίαc περιγινομένων ἀγαθῶν πρεc-
βύτατα κρίνω. τὸ μὲν γὰρ εὐγενῶc εὐτυχεῖν ἀνδρόc,
τὸ δ᾽ ἀνεπιφθόνωc εὐηνίου ἀνθρώπου, τὸ δὲ τοῖc
λογιcμοῖc περιεῖναι τῶν ἡδονῶν cοφοῦ, τὸ δὲ ὀργῆc
κατακρατεῖν ἀνδρὸc οὐ τοῦ τυχόντοc ἐcτί. τελείουc
δὲ ἀνθρώπουc ἡγοῦμαι τοὺc δυναμένουc τὴν πολιτι-
κὴν δύναμιν μῖξαι καὶ κεράcαι τῇ φιλοcοφίᾳ, καὶ δυοῖν 8
ὄντοιν μεγίcτοιν ἀγαθοῖν ἐπηβόλουc ὑπάρχειν ὑπο-
λαμβάνω, τοῦ τε κοινωφελοῦc βίου πολιτευομένουc,
τοῦ τε ἀκύμονοc καὶ γαληνοῦ, διατρίβονταc περὶ φι-
λοcοφίαν. τριῶν γὰρ ὄντων βίων ὧν ὁ μέν ἐcτι πρα-
κτικὸc ὃ δὲ θεωρητικὸc ὃ δὲ ἀπολαυcτικόc, ὁ μὲν
ἔκλυτοc καὶ δοῦλοc τῶν ἡδονῶν ζωώδηc καὶ μικρο-
πρεπήc ἐcτιν, ὁ δὲ θεωρητικὸc τοῦ πρακτικοῦ διαμαρ-
τάνων ἀνωφελήc, ὁ δὲ πρακτικὸc ἀμοιρήcαc φιλοcο-
φίαc ἄμουcοc καὶ πλημμελήc. πειρατέον οὖν εἰc δύ-
ναμιν καὶ τὰ κοινὰ πράττειν καὶ τῆc φιλοcοφίαc ἀν- B

1, 27—28 H. 6, 24—26 R.

2. τὸ φευκτόν*: φευκτόν 3. νόμοιc*: νόμοιc πῶc ἀλλοτρίοιc 16. cοφοῦ*: cοφῶν

τιλαμβάνεϲθαι κατὰ τὸ παρεῖκον τῶν καιρῶν. οὕτωϲ ἐπολιτεύϲατο Περικλῆϲ, οὕτωϲ Ἀρχύταϲ ὁ Ταραντῖνοϲ, οὕτω Δίων ὁ Ϲυρακόϲιοϲ, οὕτωϲ Ἐπαμεινώνδαϲ ὁ Θηβαῖοϲ, ὧν ἅτεροϲ Πλάτωνοϲ ἐγένετο ϲυνουϲιαϲτήϲ. καὶ περὶ μὲν παιδείαϲ οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείονα λέγοντα διατρίβειν· πρὸϲ δὲ τοῖϲ εἰρημένοιϲ χρήϲιμον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐϲτι μηδὲ τῆϲ τῶν παλαιῶν ϲυγγραμμάτων κτήϲεωϲ ὀλιγώρωϲ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιεῖϲθαι ϲυλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδεϲ. τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆϲ παιδείαϲ ἡ χρῆϲιϲ τῶν βιβλίων ἐϲτί, καὶ ἀπὸ πηγῆϲ τὴν ἐπιϲτήμην τηρεῖν ϲυμβέβηκεν.

C 11. Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν ϲωμάτων ἀγωνίαν παρορᾶν, ἀλλὰ πέμπονταϲ ἐϲ παιδοτρίβου τοὺϲ παῖδαϲ ἱκανῶϲ ταῦτα διαπονεῖν, ἅμα μὲν τῆϲ τῶν ϲωμάτων εὐρυθμίαϲ ἕνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸϲ ῥώμην· καλοῦ γὰρ γήρωϲ θεμέλιον ἡ ἐν παιϲὶν τῶν ϲωμάτων εὐεξία. καθάπερ οὖν ἐν εὐδίᾳ τὰ πρὸϲ τὸν χειμῶνα προϲῆκε παραϲκευάζειν, οὕτωϲ ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν ϲωφροϲύνην ἐφόδιον εἰϲ τὸ γῆραϲ ἀποτίθεϲθαι. οὕτω δὲ δεῖ ταμιεύεϲθαι τὸν τοῦ ϲώμα-

D τοϲ πόνον, ὡϲ μὴ καταξήρουϲ γινομένουϲ πρὸϲ τὴν τῆϲ παιδείαϲ ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν· κατὰ γὰρ Πλάτωνα ὕπνοι καὶ κόποι μαθήμαϲι πολέμιοι. καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα· ἀλλ' ὃ πάντων ἐϲτὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων ϲπεύδω λέγειν. πρὸϲ γὰρ τοὺϲ ϲτρατιωτικοὺϲ ἀγῶναϲ τοὺϲ παῖδαϲ ἀϲκητέον ἐν ἀκοντιϲμοῖϲ αὐτοὺϲ καταθλοῦνταϲ καὶ τοξείαιϲ καὶ θήραιϲ. 'τὰ'

1, 28—31 H. 6, 26—27 R.

4. ἅτεροϲ W: ἑκάτεροϲ 17. ἡ ἐν παιϲὶν*: ἐν παιϲὶν ἡ 25. μὲν τοιαῦτα Emperius: μέντοι ταῦτα 28. τὰ γὰρ] Xenoph. Cyr. II 3, 2

γὰρ ‘τῶν ἡττωμένων’ ἐν ταῖϲ μάχαιϲ ‘ἀγαθὰ τοῖϲ νικῶϲιν ἆθλα πρόκειται’. πόλεμοϲ δὲ ἐϲκιατραφημένην ϲωμάτων ἕξιν οὐ δέχεται, ἰϲχνὸϲ δὲ ϲτρατιώτηϲ πολεμικῶν ἀγώνων ἐθὰϲ καὶ ἀθλητὴϲ πολεμίων φάλαγγαϲ διωθεῖ. τί οὖν ἄν τιϲ εἴποι; ϲὺ δὲ δὴ περὶ E τῆϲ τῶν ἐλευθέρων παίδων ἀγωγῆϲ ὑποϲχόμενοϲ παραγγέλματα δώϲειν ἔπειτα φαίνῃ τῆϲ μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν παραμελῶν ἀγωγῆϲ, μόνοιϲ δὲ τοῖϲ πλουϲίοιϲ ὁμολογεῖϲ τὰϲ ὑποθήκαϲ διδόναι. πρὸϲ οὓϲ οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆϲαι. ἐγὼ γὰρ μάλιϲτα ἂν βουλοίμην πᾶϲι κοινῇ χρήϲιμον εἶναι τὴν ἀγωγήν· εἰ δέ τινεϲ ἐνδεῶϲ τοῖϲ ἰδίοιϲ πράττοντεϲ ἀδυνατήϲουϲι τοῖϲ ἐμοῖϲ χρῆϲθαι παραγγέλμαϲι, τὴν τύχην αἰτιά- F ϲθωϲαν, οὐ τὸν ταῦτα ϲυμβουλεύοντα. πειρατέον μὲν οὖν εἰϲ δύναμιν τὴν κρατίϲτην ἀγωγὴν ποιεῖϲθαι τῶν παίδων καὶ τοῖϲ πένηϲιν· εἰ δὲ μή, τῇ γε δυνατῇ χρηϲτέον. καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρεφορτιϲάμην, ἵν’ ἐφεξῆϲ καὶ τἄλλα τὰ φέροντα πρὸϲ τὴν ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγὴν ϲυνάψω.

12. Κἀκεῖνό φημι, δεῖν τοὺϲ παῖδαϲ ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν παραινέϲεϲι καὶ λόγοιϲ, μὴ 9 μὰ Δία πληγαῖϲ μηδ’ αἰκιϲμοῖϲ. δοκεῖ γάρ που τοῖϲ δούλοιϲ ταῦτα μᾶλλον ἢ τοῖϲ ἐλευθέροιϲ πρέπειν· ἀποναρκῶϲι γὰρ καὶ φρίττουϲι πρὸϲ τοὺϲ πόνουϲ, τὰ μὲν διὰ τὰϲ ἀλγηδόναϲ τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰϲ ὕβρειϲ. ἔπαινοι δὲ καὶ ψόγοι πάϲηϲ εἰϲὶν αἰκίαϲ ὠφελιμώτεροι τοῖϲ ἐλευθέροιϲ, οἳ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντεϲ οἳ δὲ ἀπὸ τῶν αἰϲχρῶν ἀνείργοντεϲ. δεῖ δὲ ἐναλλὰξ καὶ ποικίλωϲ χρῆϲθαι ταῖϲ ἐπιπλήξεϲι και τοῖϲ ἐπαίνοιϲ, κἀπειδάν ποτε θραϲύνωνται, ταῖϲ ἐπι-

1, 31—34 H. 6, 27—29 B.

4. καὶ ἀθλητὴϲ*: ἀθλητῶν καὶ 30. θραϲύνωνται*: εὐφρανῶνται

πλήξεϲιν ἐν αἰϲχύνῃ ποιεῖϲθαι, καὶ πάλιν ἀνακαλεῖϲθαι τοῖϲ ἐπαίνοιϲ καὶ μιμεῖϲθαι τὰϲ τιτθάϲ, αἵτινεϲ ἐπειδὰν τὰ παιδία κλαυθμυρίϲωϲιν, εἰϲ παρηγορίαν τὸν μαϲτὸν ὑπέχουϲι. δεῖ δὲ αὐτοὺϲ μηδὲ τοῖϲ ἐγκωμίοιϲ ἐπαίρειν καὶ φυϲᾶν· χαυνοῦνται γὰρ ταῖϲ ὑπερβολαῖϲ τῶν ἐπαίνων καὶ θρύπτονται.

B 13. Ἤδη δέ τιναϲ ἐγὼ εἶδον πατέραϲ, οἷϲ τὸ λίαν φιλεῖν τοῦ μὴ φιλεῖν αἴτιον κατέϲτη. τί οὖν ἐϲτιν ὃ βούλομαι λέγειν; ἵνα τῷ παραδείγματι φωτεινότερον ποιήϲω τὸν λόγον. ϲπεύδοντεϲ γὰρ τοὺϲ παῖδαϲ ἐν πᾶϲι τάχιον πρωτεῦϲαι πόνουϲ αὐτοῖϲ ὑπερμέτρουϲ ἐπιβάλλουϲιν, οἷϲ ἀπαυδῶντεϲ ἐκπίπτουϲι, καὶ ἄλλωϲ βαρυνόμενοι ταῖϲ κακοπαθείαιϲ οὐ δέχονται τὴν μάθηϲιν εὐηνίωϲ. ὥϲπερ γὰρ τὰ φυτὰ τοῖϲ μὲν μετρίοιϲ ὕδαϲι τρέφεται, τοῖϲ δὲ πολλοῖϲ πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ τοῖϲ μὲν ϲυμμέτροιϲ αὔξεται πό- C νοιϲ, τοῖϲ δ᾽ ὑπερβάλλουϲι βαπτίζεται. δοτέον οὖν τοῖϲ παιϲὶν ἀναπνοὴν τῶν ϲυνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένουϲ ὅτι πᾶϲ ὁ βίοϲ ἡμῶν εἰϲ ἄνεϲιν καὶ ϲπουδὴν διῄρηται. καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ἐγρήγορϲιϲ ἀλλὰ καὶ ὕπνοϲ εὑρέθη, οὐδὲ πόλεμοϲ ἀλλὰ καὶ εἰρήνη, οὐδὲ χειμὼν ἀλλὰ καὶ εὐδία, οὐδὲ ἐνεργοὶ πράξειϲ ἀλλὰ καὶ ἑορταί. ϲυνελόντι δὲ εἰπεῖν ἡ ἀνάπαυϲιϲ τῶν πόνων ἐϲτὶν ἄρτυμα. καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ζῴων μόνων τοῦτ᾽ ἂν ἴδοι τιϲ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καὶ γὰρ τὰ τόξα καὶ τὰϲ λύραϲ ἀνίεμεν, ἵνα ἐπιτεῖναι δυνηθῶμεν. καθόλου δὲ ϲῴζεται ϲῶμα μὲν ἐνδείᾳ καὶ πληρώϲει, ψυχὴ δὲ ἀνέϲει καὶ πόνῳ. ἄξιον D δ᾽ ἐπιτιμᾶν τῶν πατέρων ἐνίοιϲ, οἵτινεϲ παιδαγωγοῖϲ καὶ διδαϲκάλοιϲ ἐπιτρέψαντεϲ τοὺϲ υἱεῖϲ αὐτοὶ τῆϲ

1, 31—35 H. 6, 29—31 B.

3. παρηγορίαν*: παρηγορίαν πάλιν

τούτων μαθήσεως οὔτε αὐτόπται γίνονται τὸ παράπαν οὔτε αὐτήκοοι, πλεῖστον τοῦ δέοντος ἁμαρτάνοντες. αὐτοὺς γὰρ παρ' ὀλίγας ἡμέρας δεῖ δοκιμασίαν λαμβάνειν τῶν παίδων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μισθωτοῦ διαθέσει· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι πλείονα ποιήσονται τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παίδων, μέλλοντες ἑκάστοτε διδόναι τὰς εὐθύνας. κἀνταῦθα δὴ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον ὡς βασιλέως ὀφθαλμός. πάντων δὲ μάλιστα τὴν μνήμην τῶν παίδων ἀσκεῖν καὶ συνεθίζειν· αὕτη γὰρ E ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμιεῖον, καὶ διὰ τοῦτο μητέρα τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσύνην, αἰνιττόμενοι καὶ παραδηλοῦντες ὅτι οὕτως οὐδὲν τὴν παιδείαν γεννᾶν καὶ τρέφειν ὡς ἡ μνήμη πέφυκε. καὶ τοίνυν ταύτην κατ' ἀμφότερα ἀσκητέον, εἴτε ἐκ φύσεως μνήμονες εἶεν οἱ παῖδες, εἴτε καὶ τοὐναντίον ἐπιλήσμονες. τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως ἐπιρρώσομεν, τὴν δ' ἔλλειψιν ἀναπληρώσομεν· καὶ οἳ μὲν τῶν ἄλλων ἔσονται βελτίους, οἳ δ' ἑαυτῶν. τὸ γὰρ Ἡσιόδειον καλῶς εἴρηται

'εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο
καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ F
τὸ γένοιτο.'

μὴ λανθανέτω τοίνυν μηδὲ τοῦτο τοὺς πατέρας, ὅτι τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος οὐ μόνον πρὸς τὴν παιδείαν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν. ἡ γὰρ τῶν γεγενημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα.

1, 35–36 H. 6, 31–32 R.

7. τὸ ῥηθὲν] Xenoph. Oecon. XII 20 14. τὴν παιδείαν adiecit W 20. Ἡσιόδειον] O. et D. 361

14. Καὶ μέντοι καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον τοὺς υἱεῖς· ‘λόγος γὰρ ἔργου σκιὴ’ κατὰ Δημόκρι-10 τον. ἔτι γε μὴν ἐντευκτικοὺς αὐτοὺς εἶναι παρασκευαστέον καὶ φιλοπροσηγόρους· οὐδὲν γὰρ ὡς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἠθῶν ἐστιν οὕτως ἀξιομίσητον. ἔτι τοίνυν αἱ παῖδες ἀμισεῖς γίγνοιντ’ ἂν τοῖς συνοῦσι μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαραχώρητοι γιγνόμενοι· οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι καλὸν ἐν οἷς τὸ νικᾶν βλαβερόν. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη Καδμεία. ἔχω δὲ μάρτυρα τούτων Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἐπαγαγέσθαι λέγοντα

B ‘δυοῖν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις σοφώτερος.’

ἃ τοίνυν τῶν εἰρημένων οὐδὲν ἧττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδευτέα τοῖς νέοις καὶ δὴ λεκτέον. ταῦτα δέ ἐστι τὸ τὸν βίον ἀτύφωτον ἀσκεῖν, τὸ τὴν γλῶτταν κατέχειν, τὸ τῆς ὀργῆς ὑπεράνω γίγνεσθαι, τὸ τῶν χειρῶν κρατεῖν. τούτων ἕκαστον ἡλίκον ἐστὶ σκεπτέον· ἔσται δὲ ἐπὶ παραδειγμάτων γνωριμώτερα. οἷον ἵνα ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρῶτον ἄρξωμαι, τὰς χεῖράς τινες ὑποσχόντες λήμμασιν ἀδίκοις τὴν δόξαν τῶν προβεβιωμένων ἐξέχεαν. ὡς Γύλιππος ὁ Λακε-C δαιμόνιος τὰ σακκία τῶν χρημάτων παραλύσας φυγὰς ἀπηλάθη τῆς Σπάρτης. τό γε μὴν ἀόργητον ἀνδρός ἐστι σοφοῦ. Σωκράτης μὲν γάρ, λακτίσαντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος μάλα καὶ βδελυροῦ, τοὺς ἀμφ’ αὐτὸν ὁρῶν ἀγανακτοῦντας καὶ σφαδάζοντας ὡς καὶ διώκειν αὐτὸν ἐθέλειν, ‘ἆρα’ ἔφησε ‘καὶ εἴ με ὄνος ἐλάκτισεν, ἀντιλακτίσαι τοῦτον ἠξιώσατε ἄν’; οὐ μὴν

1, 36—39 H. 6, 32—34 B

5. ἔτι*: εἶτα 12. Nauck. p. 445 14. οὐδὲν ἧττον*: οὐδενὸς ἧττόν ἐστιν 16. τὸ τὸν Halmius: τὸν

ἐκεῖνός γε παντελῶς κατεπροίξατο, πάντων δὲ αὐτὸν ὀνειδιζόντων καὶ λακτιστὴν ἀποκαλούντων ἀπήγξατο. Ἀριστοφάνους δέ, ὅτε τὰς Νεφέλας ἐξέφερε, παντοίως πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκεδαννύντος, καί τινος τῶν παρόντων 'οὐκ ἀγανακτεῖς' εἰπόντος 'ὦ Σώκρατες τὰ τοιαῦτα ἀνακωμῳδοῦντος'; 'μὰ Δί' οὐκ D ἔγωγε' ἔφησεν· 'ὡς γὰρ ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ σκώπτομαι.' ἀδελφὰ δὲ τούτοις καὶ σύζυγα φανήσονται πεποιηκότες Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος καὶ Πλάτων. ὁ μὲν γὰρ ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δὲ ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερσωμένην, τὸν ἐπίτροπον καλέσας αὐτῆς 'ᾤμωξας ἄν' ἔφησεν 'εἰ μὴ λίαν ὠργιζόμην'. Πλάτων δὲ δούλῳ λίχνῳ καὶ βδελυρῷ θυμωθείς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιππον καλέσας 'τοῦτον' ἔφησεν ἀπελθὼν 'ῥάπισον· ἐγὼ γὰρ πάνυ θυμοῦμαι'. χαλεπὰ δὲ ταῦτα καὶ δυσμίμητα φαίη τις ἄν. οἶδα κἀγώ. πειρατέον οὖν εἰς ὅσον οἷόν τέ ἐστι τούτοις παραδείγμασι χρωμένους E τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑφαιρεῖν ὀργῆς· οὐδὲ γὰρ ἐς τἆλλα ἐνάμιλλοι ταῖς ἐκείνων ἐσμὲν οὔτ' ἐμπειρίαις οὔτε καλοκαγαθίαις. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐκείνων, ὥσπερ θεῶν ἱεροφάνται καὶ δᾳδοῦχοι τῆς σοφίας ὄντες, ὅσαπέρ ἐστιν ἐν δυνατῷ, ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικνίζειν ἐπιχειροῦμεν. τὸ τοίνυν τῆς γλώττης κρατεῖν (περὶ τούτου γάρ, ὥσπερ ὑπεθέμην, εἰπεῖν λοιπόν) εἴ τις μικρὸν καὶ φαῦλον ὑπείληφε, πλεῖστον διαμαρτάνει τῆς ἀληθείας. σοφὸν γὰρ εὔκαιρος σιγὴ καὶ παντὸς λόγου κρεῖττον. καὶ διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ F

1, 39—40 H. 6, 34—35 R.

5. Post παρόντων erat τὰ τοιαῦτα ἀνακωμῳδοῦντος, quod transposui 8. δὲ* 15. ῥάπισον*: κρότησον 25. περὶ — λοιπόν] Aut librariorum aut ipsius scriptoris socordia excidit de βίῳ ἀτυφώτῳ disputatio supra significata p. 10E

τὰϲ μυϲτηριώδειϲ τελετὰϲ οἱ παλαιοὶ κατέδειξαν, ἵνα ἐν ταύταιϲ ϲιωπᾶν ἐθιϲθέντεϲ ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυϲτηρίων πίϲτιν τὸν ἀπὸ τῶν θεῶν μεταφέρωμεν φόβον. καὶ γὰρ αὖ ϲιωπήϲαϲ μὲν οὐδεὶϲ μετενόηϲε, λαλήϲαντεϲ δὲ παμπληθεῖϲ. καὶ τὸ μὲν ϲιγηθὲν ἐξειπεῖν ῥᾴδιον, τὸ δὲ ῥηθὲν ἀναλαβεῖν ἀδύνατον. μυρίουϲ δ᾽ ἔγωγε οἶδα ἀκούϲαϲ ταῖϲ μεγίϲταιϲ ϲυμφο-
11 ραῖϲ περιπεϲόνταϲ διὰ τὴν τῆϲ γλώττηϲ ἀκραϲίαν. ὧν τοὺϲ ἄλλουϲ παραλιπὼν ἑνὸϲ ἢ δυοῖν τύπου ἕνεκεν ἐπιμνηϲθήϲομαι. τοῦ γὰρ Φιλαδέλφου γήμαντοϲ τὴν ἀδελφὴν Ἀρϲινόην Ϲωτάδηϲ εἰπών

ʽεἰϲ οὐχ ὁϲίην τρυμαλιὴν τὸ κέντρον ὠθεῖϲʼ

ἐν δεϲμωτηρίῳ πολὺν κατεϲάπη χρόνον καὶ τῆϲ ἀκαίρου λαλιᾶϲ οὐ μεμπτὴν ἔδωκε δίκην, ἵνα δὲ γέλωτα παράϲχῃ τοῖϲ ἄλλοιϲ, αὐτὸϲ ἔκλαυϲεν. ἐνάμιλλα δὲ τούτοιϲ καὶ ϲύζυγα καὶ Θεόκριτοϲ ὁ ϲοφιϲτὴϲ εἶπέ τε καὶ ἔπαθε, καὶ πολὺ δεινότερα. Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφυρᾶϲ ἐϲθῆταϲ κελεύϲαντοϲ καταϲκευάζειν τοὺϲ
B Ἕλληναϲ, ἵνα ἐπανελθὼν τὰ ἐπινίκια τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων θύϲειε, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰϲφερόντων ἄργυρον ʽπρότερον μένʼ ἔφηϲεν ʽἠμφιϲβήτουν, νῦν δὲ ᾔϲθημαι ϲαφῶϲ ὅτι ὁ ʽπορφύρεοϲʼ Ὁμήρου ʽθάνατοϲʼ οὗτόϲ ἐϲτινʼ. ἐξ ὧν ἐχθρὸν ἐκτήϲατο τὸν Ἀλέξανδρον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βαϲιλέα τῶν Μακεδόνων ἑτερόφθαλμον ὄντα τὴν πήρωϲιν προφέρων εἰϲ οὐ μετρίαν ὀργὴν κατέϲτηϲε. τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεγενημένον ἐν τάξει ἐκπέμψαϲ παραγενέϲθαι πρὸϲ αὐτὸν ἠξίου καὶ
C λόγον δοῦναι καὶ λαβεῖν. ταῦτα δὲ ἀπαγγέλλοντοϲ

1, 40—42 H. 6, 35—37 R.

13. πολὺν — χρόνον*: πολλοὺϲ χρόνουϲ 15. αὐτὸϲ*: αὐτὸϲ πολὺν χρόνον

ἐκείνου πρὸϲ αὐτὸν καὶ πολλάκιϲ προϲιόντοϲ ‘εὖ οἶδα’ ἔφηϲεν ‘ὅτι ὠμόν με θέλειϲ τῷ Κύκλωπι παραθεῖναι’, ὀνειδίζων τῷ μὲν ὅτι πηρόϲ, τῷ δὲ ὅτι μάγειροϲ ἦν. κἀκεῖνοϲ ‘τοιγαροῦν’ εἰπών ‘τὴν κεφαλὴν οὐχ ἕξειϲ ἀλλὰ τῆϲ ἀθυροϲτομίαϲ ταύτηϲ καὶ μανίαϲ δώϲειϲ δίκην’ ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βαϲιλεῖ, ὃ δὲ πέμψαϲ ἀνεῖλε τὸν Θεόκριτον. παρὰ πάντα δὲ ταῦτα, ὅπερ ἐϲτὶν ἱεροπρεπέϲτατον, τοὺϲ παῖδαϲ ἐθίζειν τἀληθῆ λέγειν· τὸ γὰρ ψεύδεϲθαι δουλοπρεπὲϲ καὶ πᾶϲιν ἀνθρώποιϲ ἄξιον μιϲεῖϲθαι καὶ οὐδὲ μετρίοιϲ δούλοιϲ ϲυγγνωϲτόν.

15. Ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἐνδοιάϲαϲ οὐδὲ μελλήϲαϲ D περὶ τῆϲ τῶν παίδων εὐκοϲμίαϲ καὶ ϲωφροϲύνηϲ διείλεγμαι· περὶ δὲ τοῦ ῥηθήϲεϲθαι μέλλοντοϲ ἀμφίδοξόϲ εἰμι καὶ διχογνώμων, καὶ τῇδε κἀκεῖϲε μετακλίνων ὡϲ ἐπὶ πλάϲτιγγοϲ πρὸϲ οὐδ’ ἕτερον ῥέψαι δύναμαι, πολὺϲ δ’ ὄκνοϲ ἔχει με καὶ τῆϲ εἰϲηγήϲεωϲ καὶ τῆϲ ἀποτροπῆϲ τοῦ πράγματοϲ. ἀποτολμητέον δ’ οὖν ὅμωϲ εἰπεῖν αὐτό. τί οὖν τοῦτό ἐϲτι; πότερα δεῖ τοὺϲ ἐρῶνταϲ τῶν παίδων ἐᾶν τούτοιϲ ϲυνεῖναι καὶ ϲυνδιατρίβειν, ἢ τοὐναντίον εἴργειν αὐτοὺϲ καὶ ἀποϲοβεῖν E τῆϲ πρὸϲ τούτουϲ ὁμιλίαϲ προϲῆκεν. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψω πρὸϲ τοὺϲ πατέραϲ τοὺϲ αὐθεκάϲτουϲ καὶ τὸν τρόπον ὀμφακίαϲ καὶ ϲτρυφνούϲ, οἳ διὰ τὴν τῶν τέκνων ὕβριν οὐκ ἀνεκτὴν τὴν τῶν ἐρώντων ὁμιλίαν ἡγοῦνται, εὐλαβοῦμαι ταύτηϲ εἰϲηγητὴϲ γενέϲθαι καὶ ϲύμβουλοϲ. ὅταν δ’ αὖ πάλιν ἐνθυμηθῶ τὸν Σωκράτη τὸν Πλάτωνα τὸν Ξενοφῶντα τὸν Αἰϲχίνην τὸν Κέβητα, τὸν πάντα χορὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν οἳ τοὺϲ ἄρρεναϲ ἐδοκίμαϲαν ἔρωταϲ καὶ τὰ μειράκια προήγαγον ἐπί τε παιδείαν καὶ δημαγωγίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν τρόπων, πάλιν ἕτεροϲ γίνομαι καὶ κάμπτομαι πρὸϲ

F τὸν ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ζῆλον. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις Εὐριπίδης οὕτω λέγων

'ἀλλ' ἔστι δή τις ἄλλος ἐν βροτοῖς ἔρως
ψυχῆς δικαίας σώφρονός τε κἀγαθῆς'.

τὸ δὲ τοῦ Πλάτωνος σπουδῇ καὶ χαριεντισμῷ μεμιγμένον οὐ παραλειπτέον. ἐξεῖναι γάρ φησι δεῖν τοῖς ἀριστεύσασιν ὃν ἂν βούλωνται τῶν καλῶν φιλῆσαι. τοὺς μὲν οὖν τῆς ὥρας ἐπιθυμοῦντας ἀπελαύνειν προσῆκε, τοὺς δὲ τῆς ψυχῆς ἐραστὰς ἐγκρίνειν κατὰ τὸ σύνολον. καὶ τοὺς μὲν Θήβησι καὶ τοὺς ἐν Ἤλιδι φευκτέον ἔρωτας καὶ τὸν ἐν Κρήτῃ καλούμενον ἁρ-
12 παγμόν, τοὺς δὲ Ἀθήνησι καὶ τοὺς ἐν Λακεδαίμονι ζηλωτέον.

16. Περὶ μὲν οὖν τούτων, ὅπως ἕκαστος αὐτὸς ἑαυτὸν πέπεικεν, οὕτως ὑπολαμβανέτω· ἐγὼ δ' ἐπειδὴ περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίας εἴρηκα καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐπὶ τὴν τῶν μειρακίων ἡλικίαν ἤδη μεταβήσομαι καὶ μικρὰ παντάπασιν λέξω. πολλάκις γὰρ κατεμεμψάμην τοὺς μοχθηρῶν ἐθῶν γεγονότας εἰσηγητάς, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ἐπέστησαν, τὴν δὲ τῶν μειρακίων ὁρμὴν ἄφετον εἴα-
B σαν νέμεσθαι, δέον αὖ τοὐναντίον πλείω τῶν μειρακίων ποιεῖσθαι τὴν εὐλάβειαν καὶ φυλακὴν ἢ τῶν παίδων. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι τὰ μὲν τῶν παίδων πλημμελήματα μικρὰ καὶ παντελῶς ἐστιν ἰάσιμα, παιδαγωγῶν ὀλιγωρία καὶ διδασκάλων παραγωγὴ καὶ ἀνηκουστία· τὰ δὲ τῶν ἤδη νεανισκευομένων ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνεται καὶ σχέτλια, ἀμετρία γαστρὸς καὶ κλοπαὶ πατρῴων χρημάτων καὶ κύβοι καὶ κῶμοι καὶ

1, 44—46 H. 6, 39—41 R.

3. Nauck. p. 367 5. Πλάτωνος] Rep. V. p. 468 B
10. ἐν* 25. παιδαγωγῶν*: παιδαγωγῶν ἴσως

πότοι καὶ παρθένων ἔρωτες καὶ γυναικῶν οἰκοφθορίαι γαμετῶν. οὐκοῦν τὰς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσῆκεν. ἀταμίευτον γὰρ τῶν C ἡδονῶν ἡ ἀκμὴ καὶ σκιρτητικὸν καὶ χαλινοῦ δεόμενον, ὥσθ' οἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένως ἀντιλαμβανόμενοι τῇ ἀνοίᾳ διδόασιν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα. δεῖ τοίνυν τοὺς ἔμφρονας πατέρας παρὰ τοῦτον μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν ἐγρηγορέναι σωφρονίζειν τοὺς μειρακίσκους διδάσκοντας ἀπειλοῦντας δεομένους, παραδείγματα δεικνύντας τῶν διὰ φιληδονίαν μὲν συμφοραῖς περιπεσόντων διὰ δὲ καρτερίαν ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησαμένων. δύο γὰρ ταῦτα ὡσπερεὶ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς ἐστιν, ἐλπίς τε τιμῆς καὶ φόβος τιμωρίας· ἡ μὲν γὰρ ὁρμητικωτέρους πρὸς τὰ D κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ὃ δὲ ὀκνηροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται.

17. Καθόλου δὲ ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας· ἀποφέρονται γάρ τι τῆς τούτων κακίας. τοῦτο δὲ παρήγγειλε καὶ Πυθαγόρας αἰνίγμασιν ἅπερ ἐγὼ παραθεὶς ἐξηγήσομαι· καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς ἀρετῆς κτῆσιν συμβάλλεται ῥοπὴν οὐκ ἐλαχίστην. οἷον 'μὴ γεύεσθαι μελανούρων', τοῦτ' ἔστι μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις διὰ κακοήθειαν. 'μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν,' ὅτι δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον ποεῖσθαι λόγον καὶ E μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. 'μὴ ἐπὶ χοίνικος καθίσαι,' ἤτοι φεύγειν ἀργίαν καὶ προνοεῖν ὅπως τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσομεν τροφήν. 'μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν,' ἀντὶ τοῦ προχείρως οὐ δεῖ συναλλάσσειν. 'μὴ

1, 46—47 H. 6, 41—42 R

13. ἐστιν*: εἰσιν 15. ὃ Huttenus: ἣ 28. παρασκευάσομεν*: παρασκευάσωμεν

φορεῖν cτενὸν δακτύλιον,' ὅτι δεῖ τὸν βίον ἐπιλύειν καὶ μὴ δεcμῷ προcάπτειν αὐτόν. 'πῦρ cιδήρῳ μὴ cκαλεύειν,' ἀντὶ τοῦ μὴ ἐρεθίζειν τὸν θυμούμενον. 'μὴ ἐcθίειν καρδίαν,' ἤτοι μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν ταῖc φροντίcιν αὐτὴν κατατρύχοντα. 'κυάμων ἀπέχε-
F cθαι,' ὅτι οὐ δεῖ πολιτεύεcθαι· κυαμευταὶ γὰρ ἦcαν ἔμπροcθεν αἱ ψηφοφορίαι δι' ὧνπερ ἐπετίθεcαν τὰc ἀρχάc. 'cιτίον εἰc ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν·' ἐπιcημαίνει γὰρ ὅτι εἰc πονηρὰν ψυχὴν ἀcτεῖον λόγον ἐμβάλλειν οὐ προcῆκεν. ὁ μὲν γὰρ λόγοc τροφὴ διανοίαc ἐcτί· τοῦτον δὲ ἀκάθαρτον ἡ πονηρία ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων. 'μὴ ἐπιcτρέφεcθαι ἐπὶ τοὺc ὅρουc ἐλθόνταc,' τοῦτ' ἔcτι μέλλονταc ἀποθνήcκειν καὶ τὸν ὅρον τοῦ βίου πληcίον ὄντα ὁρῶνταc φέρειν εὐκόλωc καὶ μὴ ἀθυμεῖν. ἀνακάμψω δὲ ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆc τοῦ λόγου ὑπόθεcιν· ἁπάντων γὰρ ὅπερ ἔφην τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν δεῖ τοὺc παῖδαc, μάλιcτα δὲ
13 τῶν κολάκων. ὅπερ γὰρ πολλάκιc καὶ πρὸc πολλοὺc τῶν πατέρων διατελῶ λέγων, καὶ νῦν ἂν εἴποιμι. γένοc οὐδέν ἐcτιν ἐξωλέcτερον οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον νεότητα τῶν κολάκων, οἳ καὶ τοὺc πατέραc καὶ τοὺc παῖδαc προρρίζουc ἐκτρίβουcι, τῶν μὲν τὸ γῆραc ἐπίλυπον, τῶν δὲ τὴν νεότητα ** ποιοῦντεc, τῶν δὲ cυμβουλευμάτων δέλεαρ ἀφύλακτον προτείνοντεc τὴν ἡδονήν. τοῖc παιcὶ τῶν πλουcίων οἱ πατέρεc νήφειν παραινοῦcιν οἳ δὲ μεθύειν, cωφρονεῖν οἳ δὲ ἀcελγαίνειν, φυλάττειν οἳ δὲ δαπανᾶν, φι-

1, 47—49 H. 6, 42—44 R.

1. ἐπιλύειν*: ἐπιτηδεύειν 2. καὶ μὴ*: καὶ μὴ δεῖν 3. τὸν θυμούμενον*: οὐ γὰρ προcῆκεν ἀλλ' ὑπείκειν τοῖc ὀργιζομένοιc 4. ἤτοι accessit ex Mantissa Prov. apud Leutschium vol. 2. p. 760 7. ὧνπερ ἐπετίθεcαν τὰc ἀρχάc*: ὧν πέραc ἐπετίθεcαν ταῖc ἀρχαῖc 23. **] ἐπονείδιcτον supplet Schneiderus

λεργεῖν οἳ δὲ ῥᾳθυμεῖν, ‘στιγμὴ χρόνου πᾶς ἐστιν ὁ B βίος’ λέγοντες. ‘Ζῆν οὐ παραζῆν προσήκει. τί δὲ φροντιστέον ἡμῖν τῶν τοῦ πατρὸς ἀπειλῶν; κρονόληρος καὶ σοροδαίμων ἐστί, καὶ μετέωρον αὐτὸν ἀράμενοι τὴν ταχίστην ἐξοίσομεν.’ καθῆκε δέ τις καὶ χαμαιτύπην καὶ προηγώγευσε γαμετήν, καὶ τὰ τῶν πατέρων ἐφόδια τοῦ γήρως ἐσύλησε καὶ περιέκοψε. μιαρὸν τὸ φῦλον, ὑποκριταὶ φιλίας, ἄγευστοι παρρησίας, πλουσίων μὲν κόλακες πενήτων δὲ ὑπερόπται, ὡς ἐκ λυρικῆς τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, σεσηρότες ὅθ’ οἱ τρέφοντες γελῶσι, καὶ ψυχῆς ὑποβολιμαῖα καὶ νόθα μέρη βίου, πρὸς δὲ τὸ τῶν πλου- C σίων νεῦμα ζῶντες, τῇ τύχῃ μὲν ἐλεύθεροι, τῇ προαιρέσει δὲ δοῦλοι· ὅταν δὲ μὴ ὑβρίζωνται, τότε ὑβρίζεσθαι δοκοῦντες, ὅτι μάτην παρατρέφονται. ὥστε εἴ τῳ μέλει τῶν πατέρων τῆς τῶν τέκνων εὐαγωγίας, ἐκδιωκτέον τὰ μυσαρὰ ταῦτα θρέμματα, ἐκδιωκτέον δ’ οὐχ ἥκιστα καὶ τὰς τῶν συμφοιτητῶν μοχθηρίας· καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσί.

18. Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ συμφέροντα· ἃ δὲ μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα. οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν τοὺς πατέρας ἔγωγε ἀξιῶ τελέως τραχεῖς καὶ σκληροὺς εἶναι D τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ συγχωρῆσαί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἑαυτοὺς ἀναμιμνήσκειν ὅτι ἐγένοντο νέοι. καὶ καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκέσι χυμοῖς καταμιγνύντες τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον εὗρον, οὕτω δεῖ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτιμημάτων ἀποτομίαν τῇ πραότητι μιγνύναι, καὶ τοτὲ μὲν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας,

τοτὲ δ᾽ αὖ πάλιν ἀντιτεῖναι, καὶ μάλιστα μὲν εὐκό- E λως φέρειν τὰς ἁμαρτίας, εἰ δὲ μή γε, πρὸς καιρὸν ὀργισθέντας ταχέως ἀποφλεγμῆναι. μᾶλλον γὰρ ὀξύθυμον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα ἢ βαρύθυμον, ὡς τό γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλλακτον μισοτεκνίας οὐ μικρὸν τεκμήριόν ἐστι. καλὸν δὲ καὶ ἔνια τῶν ἁμαρτημάτων μηδὲ εἰδέναι δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρως ἀμβλυῶττον καὶ δύσκωφον ἐπὶ τὰ γιγνόμενα μεταφέρειν, ὡς ἔνια τῶν πραττομένων ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν. φίλων ἁμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμαστὸν εἰ τέκνων; δούλων πολλάκις κραιπαλώντων μέθην οὐκ ἐξηλέγξαμεν **. ἐφείσω ποτέ, ἀλλὰ καὶ χορήγησον· ἠγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι. ἐβου- F κόλησέ ποτε δι᾽ οἰκέτου· τὴν ὀργὴν κατάσχες. ἐξ ἀγροῦ ποτὲ ζεῦγος ἀφείλετο, ἦλθέ ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων, ἀγνόησον· μύρων ὄζων, σίγησον. οὕτω σκιρτῶσα νεότης πωλοδαμνεῖται.

19. Πειρατέον δὲ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥττους καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις δυσηκόους γάμῳ καταζεῦξαι, δεσμὸς γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλέστατος. ἐγγυᾶσθαι δὲ δεῖ τοῖς υἱέσι γυναῖκας μήτε εὐγενεστέρας πολλῷ μήτε πλουσιωτέρας· τὸ γὰρ ʻτὴν κατὰ σαυτὸν ἔλαʼ σοφόν. ὡς οἵ γε μακρῷ κρείττους ἑαυτῶν λαμβάνοντες οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν 14 δοῦλοι λανθάνουσι γιγνόμενοι.

20. Βραχέα δὲ προσθεὶς ἔτι περιγράψω τὰς ὑποθήκας. πρὸ πάντων γὰρ δεῖ τοὺς πατέρας τῷ μηδὲν ἁμαρτάνειν ἀλλὰ πάντα ἃ δεῖ πράττειν ἐναργὲς ἑαυτοὺς παράδειγμα τοῖς τέκνοις παρέχειν, ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον ὥσπερ κάτοπτρον ἀποβλέποντες ἀποτρέ-

1, 51—53 H. 6, 45—47 R.

12. Hiatum significavi 14. κατάσχες Emperius: κατάσχε

πωνται τῶν αἰϲχρῶν ἔργων καὶ λόγων. ὡϲ οἵτινεϲ τοῖϲ ἁμαρτάνουϲιν υἱοῖϲ ἐπιτιμῶντεϲ τοῖϲ αὐτοῖϲ ἁμαρτήμαϲι περιπίπτουϲιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λανθάνουϲιν ἑαυτῶν κατήγοροι γιγνόμενοι, τὸ δ᾽ ὅλον φαύλωϲ ζῶντεϲ οὐδὲ τοῖϲ δούλοιϲ παρρηϲίαν ἄγουϲιν ἐπιτιμᾶν, μή τι γε τοῖϲ υἱοῖϲ. χωρὶϲ δὲ τούτων γέ- B νοιντο ἂν αὐτοῖϲ τῶν ἀδικημάτων ϲύμβουλοι καὶ διδάϲκαλοι. ὅπου γὰρ γέροντέϲ εἰϲιν ἀναίϲχυντοι, ἐνταῦθ᾽ ἀνάγκη καὶ νέουϲ ἀναιδεϲτάτουϲ εἶναι. πειρατέον οὖν εἰϲ τὸν τῶν τέκνων ϲωφρονιϲμὸν πάνθ᾽ ὅϲα προϲῆκεν ἐπιτηδεύειν, ζηλώϲανταϲ Εὐρυδίκην, ἥτιϲ Ἰλλυρὶϲ οὖϲα καὶ τριβάρβαροϲ, ὅμωϲ ἐπὶ τῇ μαθήϲε. τῶν τέκνων ὀψὲ τῆϲ ἡλικίαϲ ἥψατο παιδείαϲ. ἱκανῶϲ δὲ αὐτῆϲ τὴν φιλοτεκνίαν ϲημαίνει τοὐπίγραμμα, ὅπερ ἀνέθηκε Μούϲαιϲ

Εὐρυδίκη Ἱεραπολιῆτιϲ τόνδ᾽ ἀνέθηκε
Μούϲαιϲ εὔιϲτον ψυχῇ ἑλοῦϲα πόθον. C
γράμματα γὰρ μνημεῖα λόγων μήτηρ γεγαυῖα
παίδων ἡβώντων ἐξεπόνηϲε μαθεῖν.

τὸ μὲν οὖν πάϲαϲ τὰϲ προειρημέναϲ ϲυμπεριλαβεῖν παραινέϲειϲ τύχηϲ ἴϲωϲ ἔργον ἐϲτί· τὸ δὲ τὰϲ πλείουϲ ζηλῶϲαι καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίαϲ δεόμενόν ἐϲτι καὶ πολλῆϲ ἐπιμελείαϲ, ἀνυϲτὸν δ᾽ οὖν ἀνθρωπίνῃ φύϲει καθέϲτηκεν.

1, 53—54 H. 6, 47—48 R.

8. ὅπου] Plat. Legg. p. 729 C 21. τύχηϲ*: εὐχῆϲ

D

ΠΩΣ ΔΕΙ
ΤΟΝ ΝΕΟΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΑΚΟΥΕΙΝ.

---

1. Εἰ μέν, ὡς Φιλόξενος ὁ ποιητὴς ἔλεγεν, ὦ Μάρκε Cήδατε, τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστά ἐστι καὶ τῶν E ἰχθύων οἱ μὴ ἰχθύες, ἐκείνοις ἀποφαίνεσθαι παρῶμεν οἷς ὁ Κάτων ἔφη τῆς καρδίας τὴν ὑπερῴαν εὐαισθητοτέραν ὑπάρχειν. ὅτι δὲ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λεγομένων οἱ σφόδρα νέοι τοῖς μὴ δοκοῦσι φιλοσόφως μηδ' ἀπὸ σπουδῆς λέγεσθαι χαίρουσι μᾶλλον καὶ παρέχουσιν ὑπηκόους ἑαυτοὺς καὶ χειροήθεις, δῆλόν ἐστιν ἡμῖν. οὐ γὰρ μόνον τὰ Αἰσώπεια μυθάρια καὶ τὰς ποιητικὰς ὑποθέσεις ἀλλὰ καὶ τὸν Ἄβαριν τὸν Ἡρακλείδου καὶ τὸν Λύκωνα τὸν Ἀρίστωνος διερχόμενοι καὶ τὰ περὶ τῶν ψυχῶν δόγματα μεμιγμένα μυθολογίᾳ μεθ' F ἡδονῆς ἐνθουσιῶσι. διὸ δεῖ μὴ μόνον ἐν ταῖς περὶ ἐδωδὴν καὶ πόσιν ἡδοναῖς διαφυλάττειν εὐσχήμονας αὐτούς, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ἀκροάσεσιν καὶ ἀναγνώσεσιν ἐθίζειν, ὥσπερ ὄψῳ χρωμένους μετρίως τῷ τέρποντι, τὸ χρήσιμον ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ σωτήριον

2. Cήδατε Basileensis: cήδαπε 11. καὶ ante τὰ adiecit W.

διώκειν. οὔτε γὰρ πόλιν αἱ κεκλειμέναι πύλαι τηροῦϲιν ἀνάλωτον, ἂν διὰ μιᾶϲ παραδέξηται τοὺϲ πολεμίουϲ, οὔτε νέον αἱ περὶ τὰϲ ἄλλαϲ ἡδονὰϲ ἐγκράτειαι ϲῴζουϲιν, ἄν γε δι' ἀκοῆϲ λάθῃ προέμενοϲ αὐτόν, **15** ἀλλ' ὅϲον μᾶλλον αὕτη τοῦ φρονεῖν καὶ λογίζεϲθαι πεφυκότοϲ ἅπτεται, τοϲοῦτο μᾶλλον ἀμεληθεῖϲα φθείρει καὶ βλάπτει τὸν παραδεξάμενον. ἐπεὶ τοίνυν οὔτ' ἴϲωϲ δυνατόν ἐϲτιν οὔτ' ὠφέλιμον ποιημάτων ἀπείργειν τὸν τηλικοῦτον ἡλίκοϲ οὑμόϲ τε τὸ νῦν Ϲώκλαρόϲ ἐϲτι καὶ ὁ ϲὸϲ Κλέανδροϲ, εὖ μάλα παραφυλάττωμεν αὐτούϲ, ὡϲ ἐν ταῖϲ ἀναγνώϲεϲι μᾶλλον ἢ ταῖϲ ὁδοῖϲ παιδαγωγίαϲ δεομένουϲ. ἅπερ οὖν ἐμοὶ περὶ ποιημάτων εἰπεῖν πρῴην ἐπῆλθε, νῦν πρόϲ ϲε γεγραμμένα πέμψαι διενοήθην. καὶ λαβὼν ταῦτα δίελθε, κἂν B δοκῇ ϲοι μηδὲν εἶναι φαυλότερα τῶν ἀμεθύϲτων καλουμένων, ἅ τινεϲ ἐν τοῖϲ πότοιϲ περιάπτονται καὶ προϲλαμβάνουϲι, μεταδίδου τῷ Κλεάνδρῳ καὶ προκαταλάμβανε τὴν φύϲιν αὐτοῦ διὰ τὸ μηδαμοῦ νωθρὸν ἀλλὰ πανταχοῦ ϲφοδρὸν καὶ δεδορκὸϲ εὐαγωγοτέραν ὑπὸ τῶν τοιούτων οὖϲαν.

'πουλύποδοϲ κεφαλῇ ἔνι μὲν κακὸν ἐν δὲ καὶ ἐϲθλόν,'

ὅτι βρωθῆναι μέν ἐϲτιν ἥδιϲτοϲ, δυϲόνειρον δ' ὕπνον ἐμποιεῖ, φανταϲίαϲ ταραχώδειϲ καὶ ἀλλοκότουϲ δεχόμενον, ὥϲ λέγουϲιν. οὕτω δὴ καὶ ποιητικῇ πολὺ μὲν C τὸ ἡδὺ καὶ τρόφιμον νέου ψυχῆϲ ἔνεϲτιν, οὐκ ἔλαττον δὲ τὸ παράφορον καὶ ταρακτικόν, ἂν μὴ τυγχάνῃ παιδαγωγίαϲ ὀρθῆϲ ἡ ἀκρόαϲιϲ. οὐ γὰρ μόνον ὡϲ ἔοικε περὶ τῆϲ Αἰγυπτίων χώραϲ ἀλλὰ καὶ περὶ τῆϲ ποιητικῆϲ ἔϲτιν εἰπεῖν ὅτι

1, 56—58 H. 6, 50—52 R.

17. προϲλαμβάνουϲι Stephanus: προλαμβάνουϲι

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐcθλὰ μεμιγμένα πολλὰ δὲ λυγρά'

τοῖc χρωμένοιc ἀναδίδωcιν.

'ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότηc, ἐν δ' ἵμεροc, ἐν δ' ὀαριcτύc
πάρφαcιc, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονέοντων.'

οὐ γὰρ ἅπτεται τὸ ἀπατηλὸν αὐτῆc ἀβελτέρων κο-
D μιδῆ καὶ ἀνοήτων. διὸ καὶ Cιμωνίδηc μὲν ἀπεκρίνατο πρὸc τὸν εἰπόντα 'τί δὴ μόνουc οὐκ ἐξαπατᾷc Θετταλούc'; 'ἀμαθέcτεροι γάρ εἰcιν ἢ ὡc ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατᾶcθαι'. Γοργίαc δὲ τὴν τραγῳδίαν εἶπεν ἀπάτην, ἣν ὅ τ' ἀπατήcαc δικαιότεροc τοῦ μὴ ἀπατήcαντοc καὶ ὁ ἀπατηθεὶc cοφώτεροc τοῦ μὴ ἀπατηθέντοc. πότερον οὖν τῶν νέων ὥcπερ τῶν Ἰθακηcίων cκληρῷ τινι τὰ ὦτα καὶ ἀτέγκτῳ κηρῷ καταπλάccοντεc ἀναγκάζωμεν αὐτοὺc τὸ Ἐπικούρειον ἀκάτιον ἀραμένουc ποιητικὴν φεύγειν καὶ παρεξελαύνειν, ἢ μᾶλλον ὀρθῷ τινι λογιcμῷ περιcτέλλοντεc καὶ καταδοῦντεc τὴν κρίcιν, ὅπωc μὴ παραφέρηται τῷ τέρποντι πρὸc τὸ βλάπτον, ἀπευθύνωμεν καὶ παραφυλάττωμεν;

E 'οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Δρύαντοc υἱὸc κρατερὸc Λυκόοργοc'

ὑγιαίνοντα νοῦν εἶχεν, ὅτι πολλῶν μεθυcκομένων καὶ παροινούντων τὰc ἀμπέλουc περιιὼν ἐξέκοπτεν ἀντὶ τοῦ τὰc κρήναc ἐγγυτέρω προcάγειν καὶ 'μαινόμενον' θεόν, ὥc φηcιν ὁ Πλάτων, 'ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι κολαζόμενον' cωφρονίζειν. ἀφαιρεῖ γὰρ ἡ κρᾶcιc τοῦ οἴνου τὸ βλάπτον, οὐ cυναναιροῦcα τὸ χρήcιμον. μηδ' ἡμεῖc οὖν τὴν ποιητικὴν ἡμερίδα τῶν Μουcῶν

1, 58—60 H. 6, 52—53 B.

1. Homer. δ 230 4. Id. Ξ 216 13. cκληρῷ Mehlerus: κηρῷ 17. περιcτέλλοντεc*: περιcτάντεc 20. Homer. Z 130 23. προcάγειν*: προcαγαγεῖν 24. Πλάτων] Legg. VI. p. 773 D

ἐκκόπτωμεν μηδ᾽ ἀφανίζωμεν, ἀλλ᾽ ὅπου μὲν ὑφ᾽ F ἡδονῆς ἀκράτου πρὸς δόξαν αὐθαδῶς θρασυνόμενον ἐξυβρίζει καὶ ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες αὐτῆς καὶ θεατρικόν, ἐπιλαμβανόμενοι κολούωμεν καὶ πιέζωμεν· ὅπου δ᾽ ἅπτεταί τινος μούσης τῇ χάριτι καὶ τὸ γλυκὺ τοῦ λόγου καὶ ἀγωγὸν οὐκ ἄκαρπόν ἐστιν οὐδὲ κενόν, ἐνταῦθα φιλοσοφίαν εἰσάγωμεν καὶ καταμιγνύωμεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μανδραγόρας ταῖς ἀμπέλοις παραφυόμενος καὶ διαδιδοὺς τὴν δύναμιν εἰς τὸν οἶνον μαλακωτέραν ποιεῖ τὴν καταφορὰν τοῖς πίνουσιν, οὕτω τοὺς λόγους ἡ ποίησις ἐκ φιλοσοφίας ἀναλαμβάνουσα μιγνυμένους πρὸς τὸ μυθῶδες ἐλαφρὰν καὶ προσφιλῆ παρέχει τοῖς νέοις τὴν μάθησιν. ὅθεν οὐ φευκτέον ἐστὶ τὰ ποιήματα τοῖς φιλοσοφεῖν μέλλουσιν, ἀλλὰ προφιλοσοφητέον τοῖς ποιήμασι ἐθιζομένους ἐν τῷ 16 τέρποντι τὸ χρήσιμον ζητεῖν καὶ ἀγαπᾶν· εἰ δὲ μή, διαμάχεσθαι καὶ δυσχεραίνειν. ἀρχὴ γὰρ αὕτη παιδεύσεως.

ʻἔργου δὲ παντὸς ἥν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκός ἐσθ᾽ οὕτως ἔχειν᾽

κατὰ τὸν Σοφοκλέα.

2. Πρῶτον μὲν οὖν εἰσάγειν εἰς τὰ ποιήματα δεῖ τὸν νέον μηδὲν οὕτω μεμελετημένον ἔχοντα καὶ πρόχειρον ὡς τὸ ʻπολλὰ ψεύδονται ἀοιδοί᾽ τὰ μὲν ἑκόντες τὰ δ᾽ ἄκοντες. ἑκόντες μέν, ὅτι πρὸς ἡδονὴν ἀκοῆς καὶ χάριν, ἣν οἱ πλεῖστοι διώκουσιν, αὐστηροτέραν ἡγοῦνται τὴν ἀλήθειαν τοῦ ψεύδους. ἡ μὲν B γὰρ ἔργῳ γιγνομένη, κἂν ἀτερπὲς ἔχῃ τὸ τέλος, οὐκ ἐξίσταται· τὸ δὲ πλαττόμενον λόγῳ ῥᾷστα παραχωρεῖ καὶ τρέπεται πρὸς τὸ ἥδιον ἐκ τοῦ λυποῦντος. οὔτε

1, 60—61 H. 6, 53—55 B

19. Nauck. p. 246 24. Aristot. Metaph. I

γὰρ μέτρον οὔτε τρόποϲ οὔτε λέξεωϲ ὄγκοϲ οὔτ' εὐκαιρία μεταφορᾶϲ οὔθ' ἁρμονία καὶ ϲύνθεϲιϲ ἔχει τοϲοῦτον αἱμυλίαϲ καὶ χάριτοϲ ὅϲον εὖ πεπλεγμένη διάθεϲιϲ μυθολογίαϲ, ἀλλ' ὥϲπερ ἐν γραφαῖϲ κινητικώτερόν ἐϲτι χρῶμα γραμμῆϲ διὰ τὸ ἀνδρείκελον καὶ ἀπατηλόν, οὕτωϲ ἐν ποιήμαϲι μεμιγμένον πιθανότητι
C ψεῦδοϲ ἐκπλήττει καὶ ἀγαπᾶται μᾶλλον τῆϲ ἀμύθου καὶ ἀπλάϲτου περὶ μέτρον καὶ λέξιν καταϲκευῆϲ. ὅθεν ὁ Cωκράτηϲ ἔκ τινων ἐνυπνίων ποιητικῆϲ ἁψάμενοϲ αὐτὸϲ μέν, ἅτε δὴ γεγονὼϲ ἀληθείαϲ ἀγωνιϲτὴϲ τὸν ἅπαντα βίον, οὐ πιθανὸϲ ἦν οὐδ' εὐφυὴϲ ψευδῶν δημιουργόϲ, τοὺϲ δ' Αἰϲώπου μύθουϲ ἔπεϲιν ἐνέτεινεν, ὡϲ ποίηϲιν οὐκ οὖϲαν ᾗ ψεῦδοϲ μὴ πρόϲεϲτι. θυϲίαϲ μὲν γὰρ ἀχόρουϲ καὶ ἀναύλουϲ ἴϲμεν, οὐκ ἴϲμεν δ' ἄμυθον οὐδ' ἀψευδῆ ποίηϲιν. τὰ δ' Ἐμπεδοκλέουϲ ἔπη καὶ Παρμενίδου καὶ θηριακὰ Νικάνδρου καὶ γνωμολογίαι Θεόγνιδοϲ λόγοι εἰϲὶ κιχράμενοι παρὰ ποιητι-
D κῆϲ ὥϲπερ ὄχημα τὸ μέτρον καὶ τὸν ὄγκον, ἵνα τὸ πεζὸν διαφύγωϲιν. ὅταν οὖν ἄτοπόν τι καὶ δυϲχερὲϲ ἐν τοῖϲ ποιήμαϲι λέγηται περὶ θεῶν ἢ δαιμόνων ἢ ἀρετῆϲ ὑπ' ἀνδρὸϲ ἐλλογίμου καὶ δόξαν ἔχοντοϲ, ὁ μὲν ὡϲ ἀληθῆ προϲδεξάμενοϲ λόγον οἴχεται φερόμενοϲ καὶ διέφθαρται τὴν δόξαν, ὁ δὲ μεμνημένοϲ ἀεὶ καὶ κατέχων ἐναργῶϲ τῆϲ ποιητικῆϲ τὴν περὶ τὸ ψεῦδοϲ γοητείαν καὶ δυνάμενοϲ λέγειν ἑκάϲτοτε πρὸϲ αὐτήν

'ὦ μηχάνημα λυγκὸϲ αἰολώτερον,'

τί παίζουϲα τὰϲ ὀφρῦϲ ϲυνάγειϲ, τί δ' ἐξαπατῶϲα
E προϲποιεῖ διδάϲκειν; οὐδὲν πείϲεται δεινὸν οὐδὲ πι-

1, 61–63 H. 6, 55–57 R.

12. μύθουϲ ἔπεϲιν ἐνέτεινεν*: τοῖϲ ἔπεϲι μύθουϲ ἐνόμιζεν 17. κιχράμενοι Madvigius: κεχρημένοι 26. Nauck. p. 694 λυγκὸϲ idem: λυγγὸϲ

στεύσει φαῦλον, ἀλλ' ἐπιλήψεται μὲν τοῦ φοβουμένου τὸν Ποσειδῶνα καὶ ταρβοῦντος μὴ τὴν γῆν ἀναρρήξῃ καὶ ἀπογυμνώσῃ τὸν Ἅιδην, ἐπιλήψεται δὲ τοῦ τῷ Ἀπόλλωνι χαλεπαίνοντος ὑπὲρ τοῦ πρώτου τῶν Ἀχαιῶν,

'ὃν αὐτὸς ὑμνῶν αὐτὸς ἐν δαίτῃ παρών
αὐτὸς τάδ' εἰπὼν αὐτός ἐστιν ὁ κτανών.'

παύσεται δὲ τὸν φθιτὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα τὸν καθ' Ἅιδου δακρύων, ἀδυνάτους καὶ ἀσθενεῖς χεῖρας ἐπιθυμίᾳ τοῦ ζῆν ὀρέγοντας. ἂν δέ που συνταράττηται τοῖς πάθεσι καὶ κρατῆται φαρμασσόμενος, οὐκ ὀκνήσει πρὸς ἑαυτὸν εἰπεῖν

'ἀλλὰ φόωσδε τάχιστα λιλαίεο· ταῦτα δὲ πάντα
ἴσθ', ἵνα καὶ μετόπισθε τεῇ εἴπῃσθα γυναικί.' F

καὶ γὰρ τοῦτο χαριέντως Ὅμηρος εἰς τὴν νεκυίαν εἶπεν, ὡς γυναικὸς ἀκρόασιν οὖσαν διὰ τὸ μυθῶδες. τοιαῦτα γάρ ἐστιν ἃ πλάττουσιν ἑκόντες οἱ ποιηταί· πλείονα δ' ἃ μὴ πλάττοντες ἀλλ' οἰόμενοι καὶ δοξάζοντες αὐτοὶ προσαναχρώννυνται τὸ ψεῦδος ἡμῖν. οἷον ἐπὶ τοῦ Διὸς εἰρηκότος Ὁμήρου

'ἐν δ' ἐτίθει δύο κῆρε τανηλεγέος θανάτοιο, 17
τὴν μὲν Ἀχιλλῆος τὴν δ' Ἕκτορος ἱπποδάμοιο,
ἕλκε δὲ μέσσα λαβών· ῥέπε δ' Ἕκτορος αἴσιμον ἦμαρ,
ᾤχετο δ' εἰς Ἀίδαο, λίπεν δέ ἑ Φοῖβος Ἀπόλλων'

τραγῳδίαν ὁ Αἰσχύλος ὅλην τῷ μύθῳ περιέθηκεν, ἐπιγράψας Ψυχοστασίαν καὶ παραστήσας ταῖς πλάστιγξι τοῦ Διὸς ἔνθεν μὲν τὴν Θέτιν ἔνθεν δὲ τὴν Ἠῶ,

1, 63—65 H. 6, 57—59 B.

1. τοῦ G. Hermanus: αὐτοῦ 3. τοῦ adiecit idem
6. Nauck. p. 83 13. Homer. λ 222 20. Ὁμήρου] Χ 63
26. Αἰσχύλος] Nauck. p. 69.

δεομένας ὑπὲρ τῶν υἱέων μαχομένων. τοῦτο δὲ παντὶ δῆλον, ὅτι μυθοποίημα καὶ πλάσμα πρὸς ἡδονὴν ἢ ἔκπληξιν ἀκροατοῦ γέγονε. τὸ δέ

B 'Ζεύς, ὅς τ' ἀνθρώπων ταμίης πολέμοιο τέτυκται'

καὶ τό

'θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς,
ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ,'

ταῦτα δ' ἤδη κατὰ δόξαν εἴρηται καὶ πίστιν αὐτῶν, ἣν ἔχουσιν ἀπάτην περὶ θεῶν καὶ ἄγνοιαν εἰς ἡμᾶς ἐκφερόντων καὶ μεταδιδόντων. πάλιν αἱ περὶ τὰς νεκυίας τερατουργίαι καὶ διαθέσεις ὀνόμασι φοβεροῖς ἐνδημιουργοῦσαι φάσματα καὶ εἴδωλα ποταμῶν φλεγομένων καὶ τόπων ἀγρίων καὶ κολασμάτων σκυθρωπῶν οὐ πάνυ πολλοὺς διαλανθάνουσιν ὅτι τὸ μυ-
C θῶδες αὐτοῖς πολὺ καὶ τὸ ψεῦδος ὥσπερ τροφαῖς τὸ φαρμακῶδες ἐγκέκραται. καὶ οὔθ' Ὅμηρος οὔτε Πίνδαρος οὔτε Σοφοκλῆς πεπεισμένοι ταῦτα ἔχειν οὕτως ἔγραψαν

'ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἐρεύγονται σκότον
βληχροὶ δνοφερᾶς νυκτὸς ποταμοί'

καί

'πὰρ δ' ἴσαν Ὠκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην'

καί

'στενωπὸς Ἅιδου καὶ παλίρροια βυθοῦ.'

ὅσοι μέντοι τὸν θάνατον ὡς οἰκτρὸν ἢ τὴν ἀταφίαν ὡς δεινὸν ὀλοφυρόμενοι καὶ δεδιότες φωνὰς ἐξενηνόχασι

'μή μ' ἄκλαυστον ἄθαπτον ἰὼν ὄπιθεν καταλείπειν'

1, 65—66 H. 6, 59—60 R.

4. Homer. Δ 84 6. Nauck. p. 39 19. Bergk. Pindari Fr. 107 (95) 22. Homer. ω 11 24. Nauck. p. 246 28. Homer. λ 72

καί

‘ψυχὴ δ’ ἐκ ῥεθέων πταμένη Ἀιδόςδε βεβήκει,
ὃν πότμον γοόωςα, λιποῦς’ ἀδρότητα καὶ ἥβην’ D

καί

‘μή μ’ ἀπολέςῃς ἄωρον· ἡδὺ γὰρ τὸ φῶς
λεύςςειν· τὰ δ’ ὑπὸ γῆν μή μ’ ἰδεῖν ἀναγκάςῃς’,

αὗται πεπονθότων εἰςὶ καὶ προεαλωκότων ὑπὸ δόξης καὶ ἀπάτης. διὸ μᾶλλον ἅπτονται καὶ διαταράττουςιν ἡμᾶς, ἀναπιμπλαμένους τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀςθενείας ἀφ’ ἧς λέγονται. πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν παραςκευάζωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔχειν ἔναυλον ὅτι ποιητικῇ μὲν οὐ πάνυ μέλον ἐςτὶ τῆς ἀληθείας, ἡ δὲ περὶ ταῦτα ἀλήθεια καὶ τοῖς μηδὲν ἄλλο πεποιημένοις ἔργον ἢ γνῶςιν καὶ μάθηςιν τοῦ ὄντος εὖ μάλα δυςθήρατός E ἐςτι καὶ δύςληπτος, ὡς ὁμολογοῦςιν αὐτοί. καὶ τὰ Ἐμπεδοκλέους ἔςτω πρόχειρα ταυτί

‘οὔτ’ ἐπιδερκτὰ τάδ’ ἀνδράςιν οὔτ’ ἐπακουςτά
οὔτε νόῳ περιληπτά’

καὶ τὰ Ξενοφάνους

‘καὶ τὸ μὲν οὖν ςαφὲς οὔτις ἀνὴρ γένετ’ οὐδέ τις ἔςται
εἰδὼς ἀμφὶ θεῶν τε καὶ ἅςςα λέγω περὶ πάντων’

καὶ νὴ Δία τὰ Cωκράτους ἐξομνυμένου παρὰ Πλάτωνι τὴν περὶ τούτων γνῶςιν. ἧττον γὰρ ὡς εἰδόςι F τι περὶ τούτων προςέξουςι τοῖς ποιηταῖς ἐν οἷς τοὺς φιλοςόφους ἰλιγγιῶντας ὁρῶςιν.

3. Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπιςτήςομεν αὐτὸν ἅμα τῷ προςάγειν τοῖς ποιήμαςιν ὑπογράφοντες τὴν ποιητικὴν

1, 66–68 H. 6, 60–62 R.

2. Hom. Π 856. Χ 362 5. Eurip. Iph. A. 1218. 16. Ἐμπεδοκλέους] Karsten. Philos. Gr. Rel. vol. 3. p. 90 ταυτί*: ταυτὶ οὕτως 19. Ξενοφάνους] Karsten. vol. 1. p. 51

ὅτι μιμητικὴ τέχνη καὶ δύναμίς ἐστιν ἀντίστροφος τῇ ζωγραφίᾳ. καὶ μὴ μόνον ἐκεῖνο τὸ θρυλούμενον ἀκηκοὼς ἔστω, ζωγραφίαν μὲν εἶναι φθεγγομένην τὴν ποίησιν, ποίησιν δὲ σιγῶσαν τὴν ζωγραφίαν, ἀλλὰ πρὸς τούτῳ
18 διδάσκωμεν αὐτὸν ὅτι γεγραμμένην σαῦραν ἢ πίθηκον ἢ Θερσίτου πρόσωπον ἰδόντες ἡδόμεθα καὶ θαυμάζομεν οὐχ ὡς καλὸν ἀλλ᾽ ὡς ὅμοιον. οὐσίᾳ μὲν γὰρ οὐ δύναται καλὸν γενέσθαι τὸ αἰσχρόν· ἡ δὲ μίμησις, ἄν τε περὶ φαῦλον ἄν τε περὶ χρηστὸν ἐφίκηται τῆς ὁμοιότητος, ἐπαινεῖται. καὶ τοὐναντίον ἂν αἰσχροῦ σώματος εἰκόνα καλὴν παράσχῃ, τὸ πρέπον καὶ τὸ εἰκὸς οὐκ ἀπέδωκεν. γράφουσι δὲ καὶ πράξεις ἀτόπους ἔνιοι, καθάπερ Τιμόμαχος τὴν Μηδείας τεκνοκτονίαν καὶ Θέων τὴν Ὀρέστου μητροκτονίαν καὶ Παρράσιος τὴν Ὀδυσσέως
B προσποίητον μανίαν καὶ Χαιρεφάνης ἀκολάστους ὁμιλίας γυναικῶν πρὸς ἄνδρας. ἐν οἷς μάλιστα δεῖ τὸν νέον ἐθίζεσθαι, διδασκόμενον ὅτι τὴν πρᾶξιν οὐκ ἐπαινοῦμεν ἧς γέγονεν ἡ μίμησις, ἀλλὰ τὴν τέχνην εἰ μεμίμηται προσηκόντως τὸ ὑποκείμενον. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ποιητικὴ πολλάκις ἔργα φαῦλα καὶ πάθη μοχθηρὰ καὶ ἤθη μιμητικῶς ἀπαγγέλλει, δεῖ τὸ θαυμαζόμενον ἐν τούτοις καὶ κατορθούμενον μήτ᾽ ἀποδέχεσθαι τὸν νέον ὡς ἀληθὲς μήτε δοκιμάζειν ὡς καλόν, ἀλλ᾽ ἐπαινεῖν μόνον ὡς ἐναρμόττον τῷ ὑποκειμένῳ προσώπῳ καὶ οἰκεῖον. ὥσπερ γὰρ ὑὸς βοὴν καὶ ψό-
C φον τροχιλίας καὶ πνευμάτων ῥοῖζον καὶ θαλάττης κτύπον ἀκούοντες ἐνοχλούμεθα καὶ δυσχεραίνομεν, ἂν δέ τις πιθανῶς ταῦτα μιμῆται, καθάπερ Παρμένων τὴν ὗν καὶ Θεόδωρος τὰς τροχιλίας, ἡδόμεθα, καὶ νοσώδη μὲν ἄνθρωπον καὶ ὕπουλον ὡς ἀτερπὲς θέαμα φεύγομεν, τὸν δ᾽ Ἀριστοφῶντος Φιλοκτήτην καὶ τὴν

Cιλανίωνος Ἰοκάςτην ὁμοίους φθίνουςι καὶ ἀποθνήςκουςι πεποιημένους ὁρῶντες χαίρομεν, οὕτως ὁ νέος ἀναγιγνώςκων ἃ Θερςίτης ὁ γελωτοποιὸς ἢ Cίςυφος ὁ φθόρος ἢ Βάτραχος ὁ πορνοβοςκὸς λέγων ἢ πράττων πεποίηται, διδαςκέςθω τὴν μιμουμένην ταῦτα δύναμιν D καὶ τέχνην ἐπαινεῖν, ἃς δὲ διαθέςεις καὶ πράξεις μιμεῖται καὶ προβάλλεςθαι καὶ κακίζειν. οὐ γάρ ἐςτι ταὐτὸ τὸ καλόν τι καὶ καλῶς τι μιμεῖςθαι. καλῶς γάρ ἐςτι τὸ πρεπόντως καὶ οἰκείως, οἰκεῖα δὲ καὶ πρέποντα τοῖς αἰςχροῖς τὰ αἰςχρά. καὶ γὰρ αἱ Δαμωνίδα τοῦ χωλοῦ κρηπῖδες, ἃς ἀπολέςας εὔχετο τοῖς τοῦ κλέψαντος ἐναρμόςαι ποςί, φαῦλαι μὲν ἦςαν, ἐκείνῳ δ᾽ ἥρμοττον. καὶ τό

'εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή, τυραννίδος πέρι
κάλλιςτον ἀδικεῖν'

καὶ τό E

'τοῦ μὲν δικαίου τὴν δόκηςιν ἄρνυςο,
τὰ δ᾽ ἔργα τοῦ πᾶν δρῶντος ἔνθα κερδανεῖς'

καί

'τάλαντον ἡ προίξ. μὴ λάβω; ζῆν δ᾽ ἔςτι μοι
τάλαντον ὑπεριδόντι; τεύξομαι δ᾽ ὕπνου
προέμενος; οὐ δώςω δὲ κἀν Ἅιδου δίκην
ὡς ἠςεβηκὼς εἰς τάλαντον ἀργυροῦν;'

μοχθηροὶ μέν εἰςι λόγοι καὶ ψευδεῖς, Ἐτεοκλεῖ δὲ καὶ Ἰξίονι καὶ τοκογλύφῳ πρεςβύτῃ πρέποντες. ἂν οὖν ὑπομιμνήςκωμεν τοὺς παῖδας ὅτι ταῦτα οὐκ ἐπαινοῦντες οὐδὲ δοκιμάζοντες ἀλλ᾽ ὡς ἄτοπα καὶ φαῦλα F

1, 69—71 H. 6, 63—65 R.

1. ὁμοίους Reiskius: ὁμοίως 5. φθόρος*: φθορεύς 8. τὸ καλόν τι*: καλόν τι vel τὸ καλόν 14. Eurip. Phoen. 524 17. Nauck. p. 652 20. Meinek. IV. p. 668

φαύλοις καὶ ἀτόποις ἤθεσι καὶ προσώποις περιτιθέντες γράφουσιν, οὐκ ἂν ὑπὸ τῆς δόξης βλάπτοιντο τῶν ποιητῶν. ἀλλὰ τοὐναντίον ἡ πρὸς τὸ πρόσωπον ὑποψία διαβάλλει καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν λόγον, ὡς φαῦλον ὑπὸ φαύλου καὶ λεγόμενον καὶ πραττόμενον. οἷόν ἐστι καὶ τὸ τῆς συγκοιμήσεως τοῦ Πάριδος ἐκ τῆς μάχης ἀποδράντος. οὐδένα γὰρ ἄλλον ἄνθρωπον ἡμέρας συγκοιμώμενον γυναικὶ ποιήσας ἢ τὸν ἀκόλαστον καὶ μοιχικὸν ἐν αἰσχύνῃ δῆλός ἐστι καὶ ψόγῳ τιθέμενος τὴν τοιαύτην ἀκρασίαν.

19 4. Ἐν δὲ τούτοις εὖ μάλα προσεκτέον εἴ τινας ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἐμφάσεις δίδωσι κατὰ τῶν λεγομένων ὡς δυσχεραινομένων ὑπ᾽ αὐτοῦ. καθάπερ ὁ Μένανδρος ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Θαΐδος πεποίηκεν

‘ἐμοὶ μὲν οὖν ἄειδε τοιαύτην, θεά,
θρασεῖαν ὡραίαν δὲ καὶ πιθανὴν ἅμα,
ἀδικοῦσαν ἀποκλείουσαν αἰτοῦσαν πυκνά,
μηδενὸς ἐρῶσαν, προσποιουμένην δ᾽ ἀεί.’

B ἄριστα δ᾽ Ὅμηρος τῷ γένει τούτῳ κέχρηται· καὶ γὰρ προδιαβάλλει τὰ φαῦλα καὶ προσυνίστησι τὰ χρηστὰ τῶν λεγομένων. προσυνίστησι μὲν οὕτως

‘αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον’

καί

‘τόνδ᾽ ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς’.

ἐν δὲ τῷ προδιαβάλλειν μονονοὺ μαρτύρεται καὶ διαγορεύει μήτε χρῆσθαι μήτε προσέχειν ὡς οὖσιν ἀτόποις καὶ φαύλοις. οἷον τόν τ᾽ Ἀγαμέμνονα μέλλων διηγεῖσθαι τῷ ἱερεῖ χρώμενον ἀπηνῶς προείρηκεν

1, 71—72 H. 6, 65—66 R.

7. ἄνθρωπον W: ἀνθρώπων 15. Meinek. IV. p. 131
22. Homer. Ζ 148 24. Id. Β 189

'ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ,
ἀλλὰ κακῶϲ ἀφίει',

τοῦτ' ἔϲτιν ἀγρίωϲ καὶ αὐθαδῶϲ καὶ παρὰ τὸ προϲῆ- C κον· τῷ τ' Ἀχιλλεῖ τοὺϲ θραϲεῖϲ λόγουϲ περιτίθηϲιν

'οἰνοβαρέϲ, κυνὸϲ ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο'

τὴν αὑτοῦ κρίϲιν ὑπειπών

'Πηλείδηϲ δ' ἐξαῦτιϲ ἀταρτηροῖϲ ἐπέεϲϲιν
Ἀτρείδην προϲέειπε, καὶ οὔ πω λῆγε χόλοιο.'

καλὸν γὰρ εἰκὸϲ οὐδὲν εἶναι μετ' ὀργῆϲ καὶ αὐϲτηρῶϲ λεγόμενον. ὁμοίωϲ καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων

'ἦ ῥα, καὶ Ἕκτορα δῖον ἀεικέα μήδετο ἔργα,
πρηνέα πὰρ λεχέεϲϲι Μενοιτιάδαο τανύϲϲαϲ.' D

εὖ δὲ καὶ ταῖϲ ἐπιρρήϲεϲι χρῆται, καθάπερ τινὰ ψῆφον ἰδίαν ἐπιφέρων τοῖϲ πραττομένοιϲ ἢ λεγομένοιϲ, ἐπὶ μὲν τῆϲ μοιχείαϲ τοῦ Ἄρεοϲ τοὺϲ θεοὺϲ ποιῶν λέγονταϲ

'οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα· κιχάνει τοι βραδὺϲ ὠκύν,'

ἐπὶ δὲ τῆϲ τοῦ Ἕκτοροϲ ὑπερφροϲύνηϲ καὶ μεγαλαυχίαϲ

'ὣϲ ἔφατ' εὐχόμενοϲ, νεμέϲηϲε δὲ πότνια Ἥρη,'

ἐπὶ δὲ τῆϲ Πανδάρου τοξείαϲ

'ὣϲ φάτ' Ἀθηναίη, τῷ δὲ φρέναϲ ἄφρονι πεῖθεν.'

αὗται μὲν οὖν αἱ τῶν λόγων ἀποφάϲειϲ καὶ δόξαι E παντόϲ εἰϲι κατιδεῖν τοῦ προϲέχοντοϲ· ἑτέραϲ δ' ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παρέχουϲι μαθήϲειϲ, ὥϲπερ ὁ Εὐριπίδηϲ εἰπεῖν λέγεται πρὸϲ τοὺϲ τὸν Ἰξίονα λοιδοροῦνταϲ ὡϲ ἀϲεβῆ καὶ μιαρόν, 'οὐ μέντοι πρότερον

1, 72—73 H. 6, 67—68 B.

1. Homer. A 24 5. Id. A 225 7. Id. A 223 11. Id. Ψ 24 17. Id. θ 329 20. Id. Θ 198 22. Id. Δ 104 26. Εὐριπίδηϲ] Nauck. p. 389

αὐτὸν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐξήγαγον ἢ τῷ τροχῷ προσηλῶσαι’. παρὰ δ’ Ὁμήρῳ σιωπώμενόν ἐστι τὸ τοιοῦτο γένος τῆς διδασκαλίας, ἔχον δ’ ἀναθεώρησιν ὠφέλιμον ἐπὶ τῶν διαβεβλημένων μάλιστα μύθων, οὓς ταῖς πάλαι μὲν ὑπονοίαις ἀλληγορίαις δὲ νῦν λεγομέναις F παραβιαζόμενοι καὶ διαστρέφοντες ἔνιοι μοιχευομένην φασὶν Ἀφροδίτην ὑπ’ Ἄρεος μηνύειν Ἥλιον, ὅτι τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρι συνελθὼν ὁ τοῦ Ἄρεος μοιχικὰς ἀποτελεῖ γενέσεις, Ἡλίου δ’ ἐπαναφερομένου καὶ καταλαμβάνοντος οὐ λανθάνουσιν. τὸν δὲ τῆς Ἥρας καλλωπισμὸν ἐπὶ τὸν Δία καὶ τὰς περὶ τὸν κεστὸν γοητείας ἀέρος τινὰ κάθαρσιν εἶναι βούλονται τῷ πυρώδει πλησιάζοντος, ὥσπερ οὐκ αὐτοῦ τὰς λύσεις τοῦ ποιητοῦ διδόντος. ἐν μὲν γὰρ τοῖς περὶ τῆς Ἀφροδίτης διδάσκει τοὺς προσέχοντας ὅτι μουσικὴ φαύλη καὶ ᾄσματα πονηρὰ καὶ λόγοι μοχθηρὰς ὑποθέσεις λαμβάνοντες ἀκόλαστα ποιοῦσιν ἤθη καὶ βίους 20 ἀνάνδρους καὶ ἀνθρώπους τρυφὴν καὶ μαλακίαν καὶ γυναικοκρατίαν ἀγαπῶντας

‘εἵματά τ’ ἐξημοιβὰ λοετρά τε θερμὰ καὶ εὐνάς’.

διὸ καὶ τὸν Ὀδυσσέα τῷ κιθαρῳδῷ προστάττοντα πεποίηκεν

‘ἀλλ’ ἄγε δὴ μετάβηθι καὶ ἵππου κόσμον ἄεισον’,

καλῶς ὑφηγούμενος τὸ παρὰ τῶν φρονίμων καὶ νοῦν ἐχόντων χρῆναι λαμβάνειν τοὺς μουσικοὺς καὶ ποιητικοὺς τὰς ὑποθέσεις. ἐν δὲ τοῖς περὶ τῆς Ἥρας B ἄριστα τὴν ἀπὸ φαρμάκων καὶ γοητείας καὶ μετὰ δόλου πρὸς τοὺς ἄνδρας ὁμιλίαν καὶ χάριν ἔδειξεν οὐ μόνον ἐφήμερον καὶ ἀψίκορον καὶ ἀβέβαιον οὖσαν,

1, 73—74 H. 6, 68—70 R.

12. τινὰ*: τινας 19. γυναικοκρατίαν Meziriacus: γυναικοκρασίαν 20. Hom. θ 249 23. Id. θ 492

ἀλλὰ καὶ μεταβάλλουcαν εἰc ἔχθραν καὶ ὀργήν, ὅταν τὰ τῆc ἡδονῆc ἀπομαρανθῇ. τοιαῦτα γὰρ ὁ Ζεὺc ἀπειλεῖ καὶ λέγει πρὸc αὐτήν

'ὄφρα ἴδῃc ἤν τοι χραίcμῃ φιλότηc τε καὶ εὐνή,
ἣν ἐμίγηc ἐλθοῦcα θεῶν ἄπο καί μ' ἀπάτηcαc'.

ἡ γὰρ τῶν φαύλων διάθεcιc ἔργων καὶ μίμηcιc ἂν προcαποδῷ τὴν cυμβαίνουcαν αἰcχύνην καὶ βλάβην τοῖc ἐργαcαμένοιc, ὠφέληcεν οὐκ ἔβλαψε τὸν ἀκροώμενον. οἱ γοῦν φιλόcοφοι παραδείγμαcι χρῶνται, νουθετοῦντεc καὶ παιδεύοντεc ἐξ ὑποκειμένων· οἱ δὲ C ποιηταὶ ταῦτα ποιοῦcι πλάττοντεc αὐτοὶ πράγματα καὶ μυθολογοῦντεc. ὁ μὲν οὖν Μελάνθιοc εἴτε παίζων εἴτε cπουδάζων ἔλεγε διαcῴζεcθαι τὴν Ἀθηναίων πόλιν ὑπὸ τῆc τῶν ῥητόρων διχοcταcίαc καὶ ταραχῆc· οὐ γὰρ ἀποκλίνειν ἅπανταc εἰc τὸν αὐτὸν τοῖχον, ἀλλὰ γίγνεcθαί τινα τοῦ βλάπτοντοc ἀνθολκὴν ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν πολιτευομένων. αἱ δὲ τῶν ποιητῶν ὑπεναντιώcειc πρὸc αὑτοὺc ἀνταναφέρουcαι τὴν πίcτιν οὐκ ἐῶcιν ἰcχυρὰν ῥοπὴν γενέcθαι πρὸc τὸ βλάπτον. ὅπου μὲν οὖν αὐτοῖc τὸ τιθέναι cύνεγγυc ἐκφανεῖc ποιεῖ τὰc ἀντιλογίαc, δεῖ τῷ βελτίονι cυνηγορεῖν ὥcπερ ἐν τούτοιc

'πόλλ', ὦ τέκνον, cφάλλουcιν ἀνθρώπουc θεοί'. D
'τὸ ῥᾷcτον εἶπαc, αἰτίαcαcθαι θεούc'.

καὶ πάλιν

'χρυcοῦ cε πλήθει, τούcδε δ' οὐ χαίρειν χρεών'.
'cκαιὸν τὸ πλουτεῖν κἄλλο μηδὲν εἰδέναι'

καί

'τί δῆτα θύειν δεῖ cε κατθανούμενον';
'ἄμεινον· οὐδεὶc κάματοc εὐcεβεῖν θεούc.'

1, 74–76 H. 6, 70–71 B.

4. Hom. O 32 23. Nauck. p. 345 27. τὸ Stobaeus Flor. 93, 7 (Nauck. p. 542): γε 29. Nauck. p. 694 θύειν Cobetus: οὖcιν

τὰ γὰρ τοιαῦτα τὰς λύσεις ἔχει προδήλους, ἄν, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὰ βελτίονα τῇ κρίσει τοὺς νέους κατευθύνωμεν. ὅσα δ᾽ εἴρηται μὲν ἀτόπως εὐθὺς δ᾽ E οὐ λέλυται, ταῦτα δεῖ τοῖς ἀλλαχόθι πρὸς τοὐναντίον εἰρημένοις ὑπ᾽ αὐτῶν ἀνταναιρεῖν, μὴ ἀχθομένους τῷ ποιητῇ μηδὲ χαλεπαίνοντας ἀλλ᾽ ἐν ἤθει καὶ μετὰ παιδιᾶς προσφερομένους. εὐθύς, εἰ βούλει, πρὸς τὰς Ὁμηρικὰς τῶν θεῶν ῥίψεις ὑπ᾽ ἀλλήλων καὶ τρώσεις ὑπ᾽ ἀνθρώπων καὶ διαφορὰς καὶ χαλεπότητας

'οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι'

καὶ νοεῖς νὴ Δία λόγους κρείττονας ἀλλαχόθι καὶ βελτίονας τῶν τοιούτων

'θεοὶ ῥεῖα ζώοντες'

καί

'τῷ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα'

καί

F 'ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ᾽ ἀκηδέες εἰσίν'.

αὗται γάρ εἰσιν ὑγιαίνουσαι περὶ θεῶν δόξαι καὶ ἀληθεῖς, ἐκεῖνα δὲ πέπλασται πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων. πάλιν Εὐριπίδου λέγοντος

21 'πολλαῖσι μορφαῖς οἱ θεοὶ σοφισμάτων
σφάλλουσιν ἡμᾶς κρείττονες πεφυκότες'

οὐ χεῖρόν ἐστιν ὑπενεγκεῖν τό

'εἰ θεοί τι δρῶσι φαῦλον, οὐκ εἰσὶν θεοί',

βέλτιον εἰρημένον ὑπ᾽ αὐτοῦ. καὶ τοῦ Πινδάρου σφόδρα πικρῶς καὶ παροξυντικῶς εἰρηκότος

1, 76—77 H. 6, 71—73 R.

7. προσφερομένους*: λεγομένους 10. Hom. Η 358 11. λόγους — τοιούτων*: καὶ λέγεις κρεῖττον ἀλλαχόθι καὶ βέλτιον τὰ τοιαῦτα 13. Homer. Ζ 138 15. Id. ζ 46 17. Id. Ω 525 22. Nauck. p. 519 25. Id.. p. 355

'χρὴ δὲ πᾶν ἔρδοντ' ἀμαυρῶcαι τὸν ἐχθρόν',

ἀλλ' αὐτός γε cὺ λέγειc ὅτι

'τὸ πὰρ δίκαν
γλυκὺ πικροτάτα μένει τελευτά',

καὶ τοῦ Cοφοκλέουc

'τὸ κέρδοc ἡδύ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν εἴη',

καὶ μὴν cοῦ γ' ἀκηκόαμεν ὡc

'οὐκ ἐξάγουcι καρπὸν οἱ ψευδεῖc λόγοι'.

πρὸc δ' ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ πλούτου B

'δεινὸc γὰρ ἕρπειν πλοῦτοc ἔc τε τἄβατα
καὶ πρὸc τὰ βατὰ καὶ πόθεν πένηc ἀνὴρ
οὐδ' ἐντυχὼν δύναιτ' ἂν ὧν ἐρᾷ τυχεῖν.
καὶ γὰρ δυcειδὲc cῶμα καὶ δυcώνυμον
γλώccῃ cοφὸν τίθηcιν εὔμορφόν τ' ἰδεῖν'

ἀντιπαραθήcει πολλὰ τῶν Cοφοκλέουc, ὧν καὶ ταῦτά ἐcτι

'γένοιτο κἂν ἄπλουτοc ἐν τιμαῖc ἀνήρ'

καί

'οὐδὲν κακίων πτωχόc, εἰ καλῶc φρονοῖ'

καί

'ἀλλὰ τῶν πολλῶν καλῶν
τίc χάριc, εἰ κακόβουλοc
φροντὶc ἐκτρέφει τὸν εὐαίωνα πλοῦτον';

ὁ δὲ Μένανδροc ἐπῆρε μὲν ἀμέλει τὴν φιληδονίαν καὶ ὑπεχαύνωcε τοῖc ἐρωτικοῖc καὶ διαπύροιc ἐκείνοιc

1, 76—77 H. 6, 73—74 R.

1. Isthm. IV 48 3. Isthm. VII 47 6. Nauck. p. 246 ἴῃ Brunckius 8. Nauck. p. 118 10. Id. p. 118 ἔc Stobaeus Flor. 91, 27: πρόc 11. καὶ ὁπόθεν] χὠπόθεν Stobaeus 17. Nauck. p. 247. 19. Id. p. 247 21 Id. p. 207

'ἅπανθ' ὅσα ζῇ καὶ τὸν ἥλιον βλέπει
τὸν κοινὸν ἡμῖν, δοῦλα ταῦτ' ἔσθ' ἡδονῆς'.

πάλιν δ' ἐπέστρεψε καὶ περιέσπασε πρὸς τὸ καλὸν ἡμᾶς καὶ τὴν θρασύτητα τῆς ἀκολασίας ἐξέκοψεν εἰπών

'ὄνειδος αἰσχρὸς βίος ὅμως κἂν ἡδὺς ᾖ'.

D ταῦτα γὰρ ἐκείνοις μέν ἐστιν ὑπεναντία, βελτίω δὲ καὶ χρησιμώτερα. δυοῖν οὖν θάτερον ἡ τοιαύτη τῶν ἐναντίων ποιήσει παράθεσις καὶ κατανόησις, ἢ παράξει πρὸς τὸ βέλτιον ἢ καὶ τοῦ χείρονος ἀποστήσει τὴν πίστιν. ἂν δ' αὐτοὶ μὴ διδῶσι τῶν ἀτόπως εἰρημένων λύσεις, οὐ χεῖρόν ἐστιν ἑτέρων ἐνδόξων ἀποφάσεις ἀντιτάττοντας ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ ῥέπειν πρὸς τὸ βέλτιον. οἷον τοῦ Ἀλέξιδος κινοῦντος ἐνίους ὅταν λέγῃ

'τὰς ἡδονὰς δεῖ συλλέγειν τὸν σώφρονα.
τρεῖς δ' εἰσὶν αἵ γε τὴν δύναμιν κεκτημέναι
E τὴν ὡς ἀληθῶς συντελοῦσαν τῷ βίῳ,
τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν.
τὰ δ' ἄλλα προσθήκας ἅπαντα χρὴ καλεῖν',

ὑπομνηστέον ὅτι Σωκράτης τοὐναντίον ἔλεγε, τοὺς μὲν φαύλους ζῆν τοῦ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἕνεκα, τοὺς δ' ἀγαθοὺς ἐσθίειν καὶ πίνειν ἕνεκα τοῦ ζῆν. πρὸς δὲ τὸν γράψαντα 'ποτὶ τὸν πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον ὅπλον ἁ πονηρία', τρόπον τινὰ συνεξομοιοῦσθαι κελεύοντα τοῖς πονηροῖς, τὸ τοῦ Διογένους παραβαλεῖν ἔστιν·
F ἐρωτηθεὶς γὰρ ὅπως ἂν τις ἀμύναιτο τὸν ἐχθρόν, 'αὐτός' ἔφη 'καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος'. δεῖ δὲ τῷ Διογένει καὶ πρὸς τὸν Σοφοκλέα χρήσασθαι· πολλὰς

1, 79—80 H. 6, 74—76 B.

1. Meinek. IV. p. 266 5. Id. IV. p. 282 15. Id. III. p. 518. 18. τὸ φαγεῖν τὸ πιεῖν* (445 F): τὸ πιεῖν τὸ φαγεῖν

γὰρ ἀνθρώπων μυριάδας ἐμπέπληκεν ἀθυμίας περὶ τῶν μυστηρίων ταῦτα γράψας

'ὡς τρισόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη
μόλως' ἐς Ἅιδου· τοῖσδε γὰρ μόνοις ἐκεῖ
ζῆν ἔστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἐκεῖ κακά'.

Διογένης δ' ἀκούσας τι τοιοῦτο 'τί λέγεις'; ἔφη. 'κρείττονα μοῖραν ἕξει Παταικίων ὁ κλέπτης ἀποθανὼν ἢ Ἐπαμεινώνδας ὅτι μεμύηται;' Τιμοθέῳ μὲν γὰρ 22
ᾄδοντι τὴν Ἄρτεμιν ἐν τῷ θεάτρῳ μαινάδα θυάδα φοιβάδα λυσσάδα Κινησίας εὐθὺς ἀντεφώνησε 'τοιαύτη σοι θυγάτηρ γένοιτο'. χάριεν δὲ καὶ τὸ τοῦ Βίωνος πρὸς τὸν Θέογνιν λέγοντα

'πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος οὔτε τι εἰπεῖν
οὔθ' ἔρξαι δύναται, γλῶσσα δέ οἱ δέδεται'

'πῶς οὖν σὺ πένης ὢν φλυαρεῖς τοσαῦτα καὶ καταδολεσχεῖς ἡμῶν';

5. Δεῖ δὲ μηδὲ τὰς ἐκ τῶν παρακειμένων ἢ συμ- B
φραζομένων παραλιπεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τῆς κανθαρίδος οὔσης θανασίμου τοὺς πόδας ὅμως καὶ τὰ πτερὰ βοηθεῖν οἴονται καὶ ἀναλύειν τὴν δύναμιν, οὕτως ἐν τοῖς ποιήμασι, κἂν ὄνομα κἂν ῥῆμα παρακείμενον ἀμβλυτέραν ποιῇ τὴν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπαγωγήν, ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ προσδιασαφεῖν, ὡς ἐπὶ τούτων ἔνιοι ποιοῦσι

'τοῦτό νύ που γέρας ἐστὶν ὀιζυροῖσι βροτοῖσι,
κείρασθαί τε κόμην βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν'

καί

1, 80—82 H. 6, 76—78 R.

3. Nauck. p. 247 14. Theogn. 177 22. Post δύναμιν videtur excidisse τοῦ φαρμάκου 26. Homer. δ 197

'ὣς γὰρ ἐπεκλώςαντο θεοὶ δειλοῖςι βροτοῖςι,
ζώειν ἀχνυμένοις'.

C οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε πᾶςιν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἐπικεκλῶςθαι λυπηρὸν βίον, ἀλλὰ τοῖς ἄφροςι καὶ ἀνοήτοις, οὓς δειλαίους καὶ οἰκτροὺς διὰ μοχθηρίαν ὄντας εἴωθε 'δειλοὺς' καὶ 'διζυροὺς' προςαγορεύειν.

6. Ἄλλος τοίνυν τρόπος ἐςτὶ τὰς ἐν τοῖς ποιήμαςιν ὑποψίας πρὸς τὸ βέλτιον ἐκ τοῦ χείρονος μεθιςτὰς ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς ςυνηθείας, περὶ ὃν δεῖ τὸν νέον γεγυμνάςθαι μᾶλλον ἢ περὶ τὰς λεγομένας γλώττας. ἐκεῖνο μὲν γὰρ φιλόλογον, καὶ οὐκ ἀηδὲς ὅτι 'ῥιγεδανὸς' κακοθάνατός ἐςτιν εἰδέναι· 'δάνον' γὰρ Μακεδόνες τὸν θάνατον καλοῦςι, 'καμμονίην' δὲ νίκην Αἰολεῖς τὴν ἐξ ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας, Δρύοπες δὲ 'πόπους' τοὺς δαίμονας. τουτὶ
D δ' ἀναγκαῖον καὶ χρήςιμον, εἰ μέλλομεν ἐκ τῶν ποιημάτων ὠφεληθήςεςθαι καὶ μὴ βλαβήςεςθαι, τὸ γιγνώςκειν πῶς τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμαςιν οἱ ποιηταὶ χρῶνται καὶ πάλιν τοῖς τῶν κακῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τί τὴν Τύχην καὶ τὴν Μοῖραν νοοῦντες ὀνομάζουςι, καὶ πότερον ταῦτα τῶν ἁπλῶς ἢ τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐςτὶ παρ' αὐτοῖς, ὥςπερ ἄλλα πολλά. καὶ γὰρ 'οἶκον' ποτὲ μὲν τὴν οἰκίαν καλοῦςιν

'οἶκον ἐς ὑψόροφον'

ποτὲ δὲ τὴν οὐςίαν

'ἐςθίεταί μοι οἶκος,'

καὶ 'βίοτον' ποτὲ μὲν τὸ ζῆν

1. Homer. Ω 525 3. εἶπε*: εἶπε καὶ 16. μέλλομεν Madvigius: μέλλοιμεν 24. Hom. ε 42 26. Id. δ 318 27. καὶ*: καὶ τὸν βίοτον W: βίον

'ἀμενήνωcεν δέ οἱ αἰχμήν
κυανοχαῖτα Ποcειδάων, βιότοιο μεγήραc'

ποτὲ δὲ τὰ χρήματα

'βίοτον δέ μοι ἄλλοι ἔδουcι',

καὶ τῷ 'ἀλύειν' ποτὲ μὲν ἀντὶ τοῦ δάκνεcθαι καὶ ἀπορεῖcθαι κέχρηται

'ὣc ἔφαθ', ἣ δ' ἀλύουc' ἀπεβήcετο, τείρετο δ' αἰνῶc'

ποτὲ δ' ἀντὶ τοῦ γαυριᾶν καὶ χαίρειν

'ἦ ἀλύειc ὅτι Ἶρον ἐνίκηcαc τὸν ἀλήτην';

καὶ τῷ 'θοάζειν' ἢ τὸ κινεῖcθαι cημαίνουcιν, ὡc Εὐριπίδηc

'κῆτοc θοάζον ἐξ Ἀτλαντικῆc ἁλόc',

ἢ τὸ καθέζεcθαι καὶ θαάccειν, ὡc Cοφοκλῆc

'τίναc πόθ' ἕδραc τάcδε μοι θοάζετε F
ἱκτηρίοιc κλάδοιcιν ἐξεcτεμμένοι';

χάριεν δὲ καὶ τὸ τὴν χρείαν τῶν ὀνομάτων cυνοικειοῦν τοῖc ὑποκειμένοιc πράγμαcιν, ὡc οἱ γραμματικοὶ διδάcκουcιν, ἄλλην πρὸc ἄλλα δύναμιν λαμβανόντων, οἷόν ἐcτι

'νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέcθαι'.

τῷ μὲν γὰρ 'αἰνεῖν' cημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν, αὐτῷ δὲ τῷ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖcθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ cυνηθείᾳ 'καλῶc' φαμὲν 'ἔχειν' καὶ 'χαίρειν' κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. οὕτω δὲ καὶ τὴν 'ἐπαινὴν Περcεφόνειαν' 23 ἔνιοί φαcιν ὡc παραιτητὴν εἰρῆcθαι. ταύτην δὴ τὴν

1, 84—86 H. 6, 79—80 R.

1. Hom. N 562 4. Id. ν 419 7. Id. Є 352 10. Id. c 332 392 13. Nauck. p. 523 15. O. T. 2 21. Hesiod. O. et D. 643

διαίρεςιν καὶ διάκριςιν τῶν ὀνομάτων ἐν τοῖς μείζοςι καὶ ςπουδαιοτέρος παραφυλάττοντες ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχώμεθα διδάςκειν τοὺς νέους ὅτι χρῶνται τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμαςιν οἱ ποιηταὶ ποτὲ μὲν αὐτῶν ἐκείνων ἐφαπτόμενοι τῇ ἐννοίᾳ, ποτὲ δὲ δυνάμεις τινὰς ὧν οἱ θεοὶ δοτῆρές εἰςι καὶ καθηγεμόνες ὁμωνύμως προςαγορεύοντες. οἷον εὐθὺς ὁ Ἀρχίλοχος, ὅταν μὲν εὐχόμενος λέγῃ

B ʻκλῦθʼ ἄναξ Ἥφαιςτε καί μοι ςύμμαχος γουνουμένῳ
ἵλαος γενοῦ, χαρίζευ δʼ οἷάπερ χαρίζεαιʼ,

αὐτὸν τὸν θεὸν ἐπικαλούμενος δῆλός ἐςτιν· ὅταν δὲ τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς ἠφανιςμένον ἐν θαλάττῃ καὶ μὴ τυχόντα νομίμου ταφῆς θρηνῶν λέγῃ μετριώτερον ἂν τὴν ςυμφορὰν ἐνεγκεῖν

ʻεἰ κείνου κεφαλὴν καὶ χαρίεντα μέλεα
Ἥφαιςτος καθαροῖςιν ἐν εἵμαςιν ἀμφεπονήθηʼ,

τὸ πῦρ οὕτως, οὐ τὸν θεὸν προςηγόρευςε. πάλιν δʼ ὁ μὲν Εὐριπίδης εἰπὼν ἐν ὅρκῳ

ʻμὰ τὸν μετʼ ἄςτρων Ζῆνʼ Ἄρη τε φοίνιονʼ

αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ὠνόμαςε· τοῦ δὲ Σοφοκλέους λέγοντος

C ʻτυφλὸς γάρ, ὦ γυναῖκες, οὐδʼ ὁρῶν Ἄρης
ςυὸς προςώπῳ πάντα τυρβάζει κακάʼ

τὸν πόλεμον ἔςτιν ὑπακοῦςαι, καθάπερ αὖ τὸν χαλκὸν Ὁμήρου λέγοντος

ʻτῶν νῦν αἷμα κελαινὸν ἐύρροον ἀμφὶ Σκάμανδρον
ἐςκέδαςʼ ὀξὺς Ἄρηςʼ.

1, 86—87 H. 6, 80—82 R.

9. Bergk. p. 553 16. Id. p. 538 19. Εὐριπίδης] Phoen. 1013 23. Nauck. p. 247 26. Ὁμήρου] Η 329

πολλῶν οὖν οὕτω λεγομένων εἰδέναι δεῖ καὶ μνημονεύειν ὅτι καὶ τῷ τοῦ Διὸς καὶ Ζηνὸς ὀνόματι ποτὲ μὲν τὸν θεὸν ποτὲ δὲ τὴν τύχην πολλάκις δὲ τὴν εἱμαρμένην D προςαγορεύουςιν. ὅταν μὲν γὰρ λέγωςι

'Ζεῦ πάτερ, Ἴδηθεν μεδέων'

καί

'ὦ Ζεῦ, τίς εἶναί φηςι ςοῦ ςοφώτερος';

τὸν θεὸν αὐτὸν λέγουςιν· ὅταν δὲ ταῖς αἰτίαις πάντων τῶν γιγνομένων ἐπονομάζωςι τὸν Δία καὶ λέγωςι

'Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή',

τὴν εἱμαρμένην. οὐ γὰρ τὸν θεὸν ὁ ποιητὴς οἴεται κακὰ μηχανᾶςθαι τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνάγκην ὀρθῶς ὑποδείκνυςιν, ὅτι καὶ πόλεςι E καὶ ςτρατοπέδοις καὶ ἡγεμόςιν, ἂν μὲν ςωφρονῶςιν, εὖ πράττειν πέπρωται καὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, ἂν δ' εἰς πάθη καὶ ἁμαρτίας ἐμπεςόντες ὥςπερ οὗτοι διαφέρωνται πρὸς ἀλλήλους καὶ ςταςιάζωςιν, ἀςχημονεῖν καὶ ταράττεςθαι καὶ κακῶς ἀπαλλάττειν.

'εἱμαρμένον γὰρ τῶν κακῶν βουλευμάτων
κακὰς ἀμοιβάς ἐςτι καρποῦςθαι βροτοῖς.'

καὶ μὴν ὁ Ἡςίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελευόμενον

'μή ποτε δῶρα
δέξαςθαι πὰρ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀλλ' ἀποπέμπειν',

ἐπὶ τῇ τῆς τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται· F

87 H. 6, 82—83 R

5. Hom. Γ 276. Η 202. Ω 308 7. Nauck. p. 694 Homer. Α 5. Ante Διός erat πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ι προΐαψεν, quod expunxi 20. Nauck. p. 695 24. et D. 86

τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληκε, πλούτους καὶ γάμους καὶ ἀρχὰς καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόνητός ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ

'μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρί
τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων',

θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἴρηκεν, ὡς οὐκ ἄξιον ἐγ-
24 καλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν κακίζειν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. οὔπω γὰρ αὐτὸ τοὔνομα τῆς τύχης λέγοντες, εἰδότες δὲ τὴν τῆς ἀτάκτως καὶ ἀορίστως περιφερομένης αἰτίας δύναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἀφύλακτον οὖσαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασιν ἐξέφραζον, ὥσπερ ἡμεῖς καὶ πράγματα καὶ ἤθη καὶ νὴ Δία λόγους καὶ ἄνδρας εἰώθαμεν δαιμονίους καὶ θείους προσαγορεύειν. οὕτω δὴ τὰ πολλὰ τῶν ἀτόπως περὶ τοῦ Διὸς λέγεσθαι δοκούντων ἐπανορθωτέον, ὧν ἐστι καὶ ταῦτα

'δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
B κηρῶν ἔμπλειοι, ὃ μὲν ἐσθλῶν, αὐτὰρ ὁ δειλῶν'

καί

'ὅρκια μὲν Κρονίδης ὑψίζυγος οὐκ ἐτέλεσσεν,
ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι'

καί

'τότε γάρ ῥα κυλίνδετο πήματος ἀρχή
Τρωσί τε καὶ Δαναοῖσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς',

1, 88—89 H. 6, 83—85 R.

8. O. et D. 717 22. Homer. Ω 527 23. Plat. Rep. II. p. 379 D 25. Homer. H 69 28. Id. Θ 81

ὡϲ περὶ τῆϲ τύχηϲ ἢ τῆϲ εἱμαρμένηϲ λεγομένων, ἐν αἷϲ τὸ ἀϲυλλόγιϲτον ἡμῖν τῆϲ αἰτίαϲ ϲυνεκφαίνεται καὶ τὸ ὅλωϲ οὐ καθ' ἡμᾶϲ. ὅπου δὲ τὸ προϲῆκον καὶ κατὰ λόγον καὶ εἰκόϲ ἐϲτιν, ἐνταῦθα κυρίωϲ ὀνομάζεϲθαι τὸν θεὸν νομίζωμεν, ὥϲπερ ἐν τούτοιϲ

'αὐτὰρ ὃ τῶν ἄλλων ἐπεπωλεῖτο ϲτίχαϲ ἀνδρῶν, C
Αἴαντοϲ δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·
Ζεὺϲ γάρ οἱ νεμέϲα ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο'

καί

'Ζεὺϲ γὰρ τὰ μὲν μέγιϲτα φροντίζει βροτῶν,
τὰ μικρὰ δ' ἄλλοιϲ δαίμοϲιν παρεὶϲ ἐᾷ'.

ϲφόδρα δὲ δεῖ καὶ τοῖϲ ἄλλοιϲ ὀνόμαϲι προϲέχειν, κατὰ πολλὰ κινουμένοιϲ καὶ μεθιϲταμένοιϲ ὑπὸ τῶν ποιητῶν. οἷόν ἐϲτι καὶ τὸ τῆϲ ἀρετῆϲ. ἐπεὶ γὰρ οὐ μόνον ἔμφροναϲ παρέχεται καὶ δικαίουϲ καὶ ἀγαθοὺϲ D ἐν πράξεϲι καὶ λόγοιϲ, ἀλλὰ καὶ δόξαϲ ἐπιεικῶϲ καὶ δυνάμειϲ περιποιεῖται, παρὰ τοῦτο ποιοῦνται καὶ τὴν εὐδοξίαν ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ὀνομάζοντεϲ, ὥϲπερ 'ἐλάαν' τὸν ἀπὸ τῆϲ ἐλάαϲ, καὶ 'φηγὸν' τὸν ἀπὸ τῆϲ φηγοῦ καρπὸν ὁμωνύμωϲ τοῖϲ φέρουϲιν. οὐκοῦν ὁ νέοϲ ἡμῖν, ὅταν μὲν λέγωϲι

'τῆϲ δ' ἀρετῆϲ ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν'

καί

'τῆμοϲ ϲφῇ ἀρετῇ Δαναοὶ ῥῆξαντο φάλαγγαϲ'

καί

1, 89—90 H. 6, 85—87 R.

2. ϲυνεκφαίνεται*: ϲυμβαίνεται 3. τὸ ὅλωϲ*: ὅλωϲ 5. νομίζωμεν W: νομίζομεν 6. Homer. Λ 540 8. νεμέϲαϲχ' Aristot. Rhet. II 9, νεμεϲᾶθ' Plutarch. de Vita et Poesi Hom. §. 132. ὅτ' iidem: ἄν 10. Nauck. p. 695 13. πολλὰ Reiskius: πολλὰ πράγματα 18. τὴν addidit Reiskius 22. Hesiod. O. et D. 289 24. Homer. Λ 90

'εἰ δὲ θανεῖν θέμις, ὧδε θανεῖν καλόν,
εἰς ἀρετὴν καταδυσαμένους βίον',

E εὐθὺς οἰέσθω λέγεσθαι ταῦτα περὶ τῆς ἀρίστης καὶ θειοτάτης ἕξεως ἐν ἡμῖν, ἣν ὀρθότητα λόγου καὶ ἀκρότητα λογικῆς φύσεως καὶ διάθεσιν ὁμολογουμένην ψυχῆς νοοῦμεν. ὅταν δ' ἀναγιγνώσκῃ πάλιν τό τε

'Ζεὺς δ' ἀρετὴν ἄνδρεσσιν ὀφέλλει τε μινύθει τε'

καὶ τό

'πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ',

μὴ 'καθήσθω' τοὺς πλουσίους ἐκπεπληγμένος καὶ 'τεθηπὼς' καθάπερ ὤνιον εὐθὺς ἀργυρίου τὴν ἀρετὴν ἔχοντας, μηδ' ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὑτοῦ φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ δόξης ἢ δυνάμεως ἢ εὐτυχίας ἤ τινος ὁμοίου τῇ ἀρετῇ κεχρῆ-
F σθαι τὸν ποιητὴν ἡγείσθω. καὶ γὰρ τῇ κακότητι ποτὲ μὲν ἰδίως σημαίνουσι κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, ὡς Ἡσίοδος

'τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἑλέσθαι',

ποτὲ δ' ἄλλην τινὰ κάκωσιν ἢ δυστυχίαν, ὡς Ὅμηρος

'αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσιν'.

ἐπεὶ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξαπατηθείη τις ἂν οὕτω τοὺς ποιητὰς οἰόμενος λέγειν, ὡς οἱ φιλόσοφοι λέγουσι τὴν παντελῆ τῶν ἀγαθῶν ἕξιν ἢ κτῆσιν ἢ καὶ
25 τελειότητα βίου κατὰ φύσιν εὐροοῦντος, ἀλλ' οὐχὶ καταχρωμένους πολλάκις τὸν πλούσιον εὐδαίμονα καλεῖν ἢ μακάριον καὶ τὴν δύναμιν ἢ τὴν δόξαν εὐδαιμονίαν. Ὅμηρος μὲν γὰρ ὀρθῶς κέχρηται τοῖς ὀνόμασιν

1, 90—92 H. 6, 87—88 B.

1. Nauck. p. 529 7. Homer. Υ 242 9. Hesiod. O. et D. 313 18. Id. O. et D. 287 19. Ὅμηρος] τ 360

'ὧς οὔ τοι χαίρων τοῖςδε κτεάτεςςιν ἀνάςςω'

καὶ Μένανδρος

'ἔχω δὲ πολλὴν οὐςίαν καὶ πλούςιος
καλοῦμ' ὑπὸ πάντων, μακάριος δ' ὑπ' οὐδενός',

Εὐριπίδης δὲ πολλὴν ἐργάζεται ταραχὴν καὶ εύγχυςιν ὅταν λέγῃ

'μή μοι γένοιτο λυπρὸς εὐδαίμων βίος' B

καί

'τί τὴν τυραννίδ', ἀδικίαν εὐδαίμονα,
τιμᾷς';

ἂν μή τις, ὥςπερ εἴρηται, ταῖς μεταφοραῖς καὶ καταχρήςεςι τῶν ὀνομάτων ἕπηται. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς περὶ τούτων.

7. Ἐκεῖνο δ' οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ πολλάκις ὑπομνηςτέον ἐςτὶ τοὺς νέους ἐνδεικνύμενον αὐτοῖς, ὅτι μιμητικὴν ἡ ποίηςις ὑπόθεςιν ἔχουςα κόςμῳ μὲν καὶ λαμπρότητι χρῆται περὶ τὰς ὑποκειμένας πράξεις καὶ τὰ ἤθη, τὴν δ' ὁμοιότητα τοῦ ἀληθοῦς οὐ προλείπει, τῆς μιμήςεως ἐν τῷ πιθανῷ τὸ ἀγωγὸν ἐχούςης. διὸ C καὶ κακίας καὶ ἀρετῆς ςημεῖα μεμιγμένα ταῖς πράξεςιν ἡ μὴ παντάπαςι τῆς ἀληθείας ὀλιγωροῦςα μίμηςις ςυνεκφέρει, ὥςπερ ἡ Ὁμήρου πολλὰ πάνυ τοῖς Στωϊκοῖς χαίρειν φράζουςα, μήτε τι φαῦλον ἀρετῇ προςεῖναι μήτε κακίᾳ χρηςτὸν ἀξιοῦςιν, ἀλλὰ πάντως μὲν ἐν πᾶςιν ἁμαρτωλὸν εἶναι τὸν ἀμαθῆ, περὶ πάντα δ' αὖ κατορθοῦν τὸν ἀςτεῖον. ταῦτα γὰρ ἐν ταῖς ςχολαῖς ἀκούομεν. ἐν δὲ τοῖς πράγμαςι καὶ τῷ βίῳ τῶν πολλῶν κατὰ τὸν Εὐριπίδην

1, 92—93 H. 6, 88—89 B.

1. Hom. δ 93 3. Meinek. IV. p. 266 7. Med. 603
9. Phoen. 552

‘ούκ ἂν γένοιτο χωρὶc ἐcθλὰ καὶ κακά,
D ἀλλ᾽ ἔcτι τιc cύγκραcιc’.

ἄνευ δὲ τοῦ ἀληθοῦc μάλιcτα μὲν ἡ ποιητικὴ τῷ ποικίλῳ χρῆται καὶ πολυτρόπῳ. τὸ γὰρ ἐμπαθὲc καὶ παράλογον καὶ ἀπροcδόκητον, ᾧ πλείcτη μὲν ἔκπληξιc ἕπεται πλείcτη δὲ χάριc, αἱ μεταβολαὶ παρέχουcι τοῖc μύθοιc· τὸ δ᾽ ἁπλοῦν ἀπαθὲc καὶ ἄμυθον. ὅθεν οὔτε νικῶνταc ἀεὶ πάντα ποιοῦcι τοὺc αὐτοὺc οὔτ᾽ εὐημεροῦνταc οὔτε κατορθοῦνταc. ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖc θεοῖc, ὅταν εἰc ἀνθρωπίναc ἐμπέcωcι πράξειc, ἀπαθέcι χρῶνται καὶ ἀναμαρτήτοιc, ἵνα μηδαμοῦ τό τε ταράττον καὶ τὸ ἐκπλῆττον ἀργῇ τῆc ποιήcεωc ἀκίνδυνον καὶ ἀναγώνιcτον γιγνόμενον.

E 8. Οὕτωc οὖν τούτων ἐχόντων ἐπάγωμεν τοῖc ποιήμαcι τὸν νέον μὴ τοιαύταc ἔχοντα δόξαc περὶ τῶν καλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων ὀνομάτων, ὡc ἄρα cοφοὶ καὶ δίκαιοι οἱ ἄνδρεc ἦcαν, ἄκροι τε βαcιλεῖc καὶ κανόνεc ἀρετῆc ἁπάcηc καὶ ὀρθότητοc. ἐπεὶ βλαβήcεται μεγάλα δοκιμάζων πάντα καὶ τεθηπώc, μὴ δυcχεραίνων δὲ μηδὲν μηδ᾽ ἀκούων μηδ᾽ ἀποδεχόμενοc τοῦ ψέγοντοc αὐτοὺc τοιαῦτα πράττονταc καὶ λέγονταc

‘αἲ γάρ, Ζεῦ τε πάτερ καὶ Ἀθηναίη καὶ Ἄπολλον,
μήτε τιc οὖν Τρώων θάνατον φύγοι, ὅccοι ἔαcι,
F μήτε τιc Ἀργείων, νῶιν δ᾽ ἐκδῦμεν ὄλεθρον,
ὄφρ᾽ οἶοι Τροίηc ἱερὰ κρήδεμνα λύοιμεν’

καί

‘οἰκτροτάτην δ᾽ ἤκουcα ὄπα Πριάμοιο θυγατρόc
Καccάνδρηc, τὴν κτεῖνε Κλυταιμνήcτρη δολόμητιc
ἀμφ᾽ ἐμοί’

1. Nauck. p. 294 13. ἀναγώνιcτον W: ἀνταγώνιcτον
22. Homer. Π 97 37. Id. Λ 421

καί

‘παλλακίδι προμιγῆναι, ἵν᾽ ἐχθήρειε γέροντα.
τῇ πιθόμην καὶ ἔρεξα᾽

καί

‘Ζεῦ πάτερ, οὔ τις σεῖο θεῶν ὀλοώτερος ἄλλος’.

μηδὲν οὖν ἐπαινεῖν ἐθιζέσθω τοιοῦτον ὁ νέος, μηδὲ 26 προφάσεις λέγων μηδὲ παραγωγάς τινας εὐπρεπεῖς ἐπὶ πράγμασι φαύλοις μηχανώμενος πιθανὸς ἔστω καὶ πανοῦργος, ἀλλ᾽ ἐκεῖνο μᾶλλον οἰέσθω, μίμησιν εἶναι τὴν ποίησιν ἠθῶν καὶ βίων, καὶ ἀνθρώπων οὐ τελείων οὐδὲ καθαρῶν οὐδ᾽ ἀνεπιλήπτων παντάπασιν, ἀλλὰ μεμιγμένων πάθεσι καὶ δόξαις ψευδέσι καὶ ἀγνοίαις, διὰ δ᾽ εὐφυΐαν αὑτοὺς πολλάκις μετατιθέντων πρὸς τὸ κρεῖττον. ἡ γὰρ τοιαύτη παρασκευὴ τοῦ νέου καὶ διάνοια, τοῖς μὲν εὖ λεγομένοις καὶ πραττομένοις ἐπαιρομένου καὶ συνενθουσιῶντος, τὰ δὲ φαῦλα μὴ B προσιεμένου καὶ δυσχεραίνοντος, ἀβλαβῆ παρέξει τὴν ἀκρόασιν. ὁ δὲ πάντα θαυμάζων καὶ πᾶσιν ἐξοικειούμενος καὶ καταδεδουλωμένος τῇ δόξῃ τὴν κρίσιν ὑπὸ τῶν ἡρωϊκῶν ὀνομάτων, ὥσπερ οἱ τὴν Πλάτωνος ἀπομιμούμενοι κυρτότητα καὶ τὴν Ἀριστοτέλους τραυλότητα, λήσεται πρὸς πολλὰ τῶν φαύλων εὐχερὴς γενόμενος. δεῖ δὲ μὴ δειλῶς μηδ᾽ ὥσπερ ὑπὸ δεισιδαιμονίας ἐν ἱερῷ φρίττειν ἅπαντα καὶ προσκυνεῖν, ἀλλὰ θαρραλέως ἐθιζόμενον ἐπιφωνεῖν μηδὲν ἧττον τοῦ ‘ὀρθῶς’ καὶ ‘πρεπόντως’ τὸ ‘οὐκ ὀρθῶς’ καὶ ‘οὐ προσηκόντως’. οἷον ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκκλησίαν συνάγει τῶν στρα- C τιωτῶν νοσούντων, ἀσχάλλων μὲν ἀργοῦντι τῷ πολέμῳ μάλιστα πάντων διὰ τὴν ἐν ταῖς στρατείαις ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ δόξαν, ἰατρικὸς δ᾽ ὢν καὶ μεθ᾽

1, 94—96 H. 6, 91—93 R.

2. Hom. I 452 5. Id. Γ 365

ἡμέραν ἐνάτην ᾗ ταῦτα κρίνεσθαι πέφυκεν αἰσθόμενος οὐκ οὖσαν συνήθη τὴν νόσον οὐδὲ συνεστῶσαν ἀπὸ κοινῶν αἰτιῶν, ἀναστὰς οὐ δημαγωγεῖ τὸν ὄχλον, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ γίγνεται σύμβουλος

'Ἀτρείδη, νῦν ἄμμε παλιμπλαγχθέντας ὀίω
ἂψ ἀπονοστήσειν',

D ὀρθῶς ταῦτα καὶ μετρίως καὶ πρεπόντως. τοῦ δὲ μάντεως δεδιέναι φήσαντος τὴν ὀργὴν τοῦ δυνατωτάτου τῶν Ἑλλήνων, οὐκέτ' ὀρθῶς οὐδὲ μετρίως, ἐπομόσας μηδένα προσοίσειν χεῖρας αὐτῷ ζῶντος αὐτοῦ, προστίθησιν

'οὐδ' ἢν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς',

ἐνδεικνύμενος ὀλιγωρίαν καὶ περιφρόνησιν τοῦ ἄρχοντος. ἐκ δὲ τούτου μᾶλλον παροξυνθεὶς ἐπὶ τὸ ξίφος φέρεται, σφάττειν διανοούμενος, οὔτε πρὸς τὸ καλὸν ὀρθῶς οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον. εἶτ' αὖθις μετανοήσας

'ἂψ ἐς κουλεὸν ὦσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
E μύθῳ Ἀθηναίης',

ὀρθῶς πάλιν καὶ καλῶς, ὅτι τὸν θυμὸν ἐκκόψαι παντάπασι μὴ δυνηθείς, ὅμως, πρὶν ἀνήκεστόν τι δρᾶσαι, μετέστησε καὶ κατέσχεν εὐπειθῆ τῷ λογισμῷ γενόμενον. πάλιν ὁ Ἀγαμέμνων ἐν μὲν τοῖς περὶ τὴν ἐκκλησίαν γιγνομένοις καὶ λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ καταγέλαστός ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς περὶ Χρυσηίδα σεμνότερος καὶ βασιλικώτερος. ὁ μὲν γὰρ Ἀχιλλεὺς ἀγομένης τῆς Βρισηίδος

'δακρύσας ἑτάρων ἄφαρ ἕζετο νόσφι λιασθείς',

οὗτος δ' αὐτὸς εἰς τὴν ναῦν ἐμβιβάζων καὶ παραδι-

3. τὸν Aldina: πρὸς τὸν 5. Homer. A 59 12. Id. A 90 18. Id. A 220 28. Id. A 349

δοὺς καὶ ἀποπέμπων τὴν ἄνθρωπον ἣν ὀλίγῳ πρό- F cθεν εἴρηκε τῆς γαμετῆς τῇ εὐνοίᾳ προκρίνειν, οὐδὲν ἐρωτικὸν οὐδ᾽ αἰςχρὸν ἐποίηcε. καὶ μὴν ὁ Φοίνιξ διὰ τὴν παλλακίδα κατάρατος ὑπὸ τοῦ πατρὸς γενόμενος

'τὸν μὲν ἐγώ' φηcί 'βούλευcα κατακτάμεν ὀξέι χαλκῷ·
ἀλλά τις ἀθανάτων παῦcεν χόλον, ὅς ῥ' ἐνὶ θυμῷ
δήμου θῆκε φάτιν καὶ ὀνείδεα πόλλ' ἀνθρώπων,
ὡς μὴ πατροφόνος μετ' Ἀχαιοῖcιν καλεοίμην'.

ὁ μὲν οὖν Ἀρίσταρχος ἐξεῖλε ταῦτα τὰ ἔπη φοβηθείς· ἔχει δὲ πρὸς τὸν καιρὸν ὀρθῶς, τοῦ Φοίνικος τὸν Ἀχιλλέα διδάσκοντος οἷόν ἐστιν ὀργὴ καὶ ὅσα διὰ 27 θυμὸν ἄνθρωποι τολμῶcι, μὴ χρώμενοι λογιcμῷ μηδὲ πειθόμενοι τοῖς παρηγοροῦcι. καὶ γὰρ τὸν Μελέαγρον ἐπειcάγει τοῖς πολίταις ὀργιζόμενον, εἶτα πραϋνόμενον, ὀρθῶς τὰ πάθη ψέγων, τὸ δὲ μὴ συνακολουθεῖν ἀλλ᾽ ἀντιτάττεcθαι καὶ κρατεῖν καὶ μετανοεῖν ἐπαινῶν ὡς καλὸν καὶ συμφέρον. ἐνταῦθα μὲν οὖν ἡ διαφορὰ πρόδηλος· ὅπου δ᾽ ἀcαφῆ τὰ τῆς γνώμης, διοριστέον οὕτω πως ἐφιστάντας τὸν νέον. εἰ μὲν ἡ Ναυσικάα ξένον ἄνδρα τὸν Ὀδυσσέα θεαcαμένη καὶ παθοῦcα τὸ τῆς Καλυψοῦς πάθος πρὸς αὐτόν, ἅτε δὴ τρυφῶcα καὶ γάμων ὥραν ἔχουcα, τοιαῦτα μωραίνει πρὸς τὰς B θεραπαινίδας

'αἲ γὰρ ἐμοὶ τοιόcδε πόσις κεκλημένος εἴη
ἐνθάδε ναιετάων, καί οἱ ἅδοι αὐτόθι μίμνειν',

ψεκτέον τὸ θράcος αὐτῆς καὶ τὴν ἀκολαcίαν· εἰ δὲ τοῖς λόγοις τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἦθος ἐνιδοῦcα καὶ θαυμάcαcα τὴν ἔντευξιν αὐτοῦ πολὺν νοῦν ἔχουcαν εὔχεται

1, 97—98 H. 6, 94—96 R.

6. Hom. I 458 26. ἐμοὶ idem Ζ 244: ἐμεῦ

τοιούτῳ ϲυνοικεῖν μᾶλλον ἢ πλωτικῷ τινι καὶ ὀρχηϲτικῷ τῶν πολιτῶν, ἄξιον ἄγαϲθαι. πάλιν τῆϲ Πηνελόπηϲ τοῖϲ μνηϲτῆρϲι προϲδιαλεγομένηϲ οὐκ ἀπανθρώπωϲ, ἐκείνων δ' αὐτῇ χαριζομένων ἱμάτια καὶ κόϲμον ἄλλον, ἡδόμενοϲ Ὀδυϲϲεύϲ

C ‘οὕνεκα τῶν μὲν δῶρα παρέλκετο, θέλγε δὲ θυμόν’,

εἰ μὲν ἐπὶ τῇ δωροδοκίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ χαίρει, τὸν κωμῳδούμενον ὑπερβάλλει μαϲτροπείᾳ Πολίαγρον

‘εὐδαίμων Πολίαγροϲ
οὐράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων’·

εἰ δὲ μᾶλλον οἰόμενοϲ ὑποχειρίουϲ ἕξειν διὰ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ μέλλον οὐ προϲδοκῶνταϲ, λόγον ἔχει τὸ ἡδόμενον αὐτῷ καὶ θαρροῦν. ὁμοίωϲ ἐπὶ τῇ διαριθμήϲει τῶν χρημάτων, ἃ ϲυνεξέθηκαν οἱ Φαίακεϲ αὐτῷ καὶ ἀπέπλευϲαν, εἰ μὲν ἀληθῶϲ ἐν ἐρημίᾳ τοD ϲαύτῃ καὶ τῶν καθ' αὑτὸν ἀϲαφείᾳ καὶ ἀδηλότητι γεγονὼϲ περὶ τῶν χρημάτων φοβεῖται

‘μή τι οἱ οἴχωνται κοίληϲ ἐπὶ νηὸϲ ἄγοντεϲ’,

οἰκτείρειν ἄξιον ἢ βδελύττεϲθαι νὴ Δία τὴν φιλοπλουτίαν· εἰ δ', ὥϲπερ ἔνιοι λέγουϲι, περὶ τῆϲ Ἰθάκηϲ ἀμφιδοξῶν οἴεται τὴν τῶν χρημάτων ϲωτηρίαν ἀπόδειξιν εἶναι τῆϲ τῶν Φαιάκων ὁϲιότητοϲ (οὐ γὰρ ἂν ἀκερδῶϲ φέρονταϲ αὐτὸν εἰϲ ἀλλοτρίαν ἐκβαλεῖν χώραν καὶ καταλιπεῖν, ἀποϲχομένουϲ τῶν χρημάτων), οὔτε φαύλῳ τεκμηρίῳ χρῆται, καὶ τὴν πρόνοιαν ἄξιον
E ἐπαινεῖν. ἔνιοι δὲ καὶ τὴν ἔκθεϲιν αὐτὴν εἰ μὲν

1, 98—100 H. 6, 96—97 R

6. Homer. ϲ 282 10. Meinek. IV. p. 667 19. Homer. ν 216 ἄγοντεϲ idem: ἔχοντεϲ

ἀληθῶϲ ἐγένετο καθεύδοντοϲ ψέγουϲι, καὶ Τυρρηνοὺϲ ἱϲτορίαν τινά φαϲι διαφυλάττειν ὡϲ ὑπνώδουϲ φύϲει τοῦ Ὀδυϲϲέωϲ γενομένου καὶ δυϲεντεύκτου διὰ τοῦτο τοῖϲ πολλοῖϲ ὄντοϲ. εἰ δ᾽ οὐκ ἦν ἀληθὴϲ ὁ ὕπνοϲ, ἀλλ᾽ αἰδούμενοϲ μὲν ἀποπέμψαι τοὺϲ Φαίακαϲ ἄνευ ξενίων καὶ φιλοφροϲύνηϲ, μὴ δυνάμενοϲ δὲ τοὺϲ ἐχθροὺϲ λαθεῖν ἐκείνων ϲυμπαρόντων ἐχρήϲατο τῆϲ ἀποπορίαϲ παρακαλύμματι, κοιμωμένῳ ποιήϲαϲ ὅμοιον ἑαυτόν, ἀποδέχονται. καὶ ταῦτα δὴ τοῖϲ νέοιϲ ὑποδεικνύοντεϲ οὐκ ἐάϲομεν φορὰν πρὸϲ τὰ φαῦλα γίγνεϲθαι τῶν ἠθῶν ἀλλὰ τῶν βελτιόνων ζῆλον καὶ προαίρεϲιν, εὐθὺϲ τοῖϲ μὲν τὸ ψέγειν τοῖϲ δὲ τὸ ἐπαινεῖν F ἀποδιδόντεϲ. μάλιϲτα δὲ τοῦτο ποιεῖν δεῖ ἐν ταῖϲ τραγῳδίαιϲ, ὅϲαι λόγουϲ ἔχουϲι πιθανοὺϲ καὶ πανούργουϲ ἐν πράξεϲιν ἀδόξοιϲ καὶ πονηραῖϲ. οὐ πάνυ γὰρ ἀληθὲϲ τὸ τοῦ Σοφοκλέουϲ λέγοντοϲ

'οὐκ ἔϲτ᾽ ἀπ᾽ ἔργων μὴ καλῶν ἔπη καλά'·

καὶ γὰρ αὐτὸϲ εἴωθεν ἤθεϲι φαύλοιϲ καὶ ἀτόποιϲ πράγμαϲι λόγουϲ ἐπιγελῶνταϲ καὶ φιλανθρώπουϲ αἰτίαϲ πορίζειν. καὶ ὁ ϲύϲκηνοϲ αὐτοῦ πάλιν ὁρᾷϲ ὅτι τήν τε Φαίδραν καὶ προϲεγκαλοῦϲαν τῷ Θηϲεῖ πεποίηκεν 28 ὡϲ διὰ τὰϲ ἐκείνου παρανομίαϲ ἐραϲθεῖϲαν τοῦ Ἱππολύτου. τοιαύτην δὲ καὶ τῇ Ἑλένῃ παρρηϲίαν κατὰ τῆϲ Ἑκάβηϲ ἐν ταῖϲ Τρωάϲι δίδωϲιν, οἰομένῃ δεῖν ἐκείνην κολάζεϲθαι μᾶλλον ὅτι μοιχὸν αὐτῆϲ ἔτεκε. μηδὲν οὖν τούτων κομψὸν ἡγεῖϲθαι καὶ πανοῦργον ὁ νέοϲ ἐθιζέϲθω, μηδὲ προϲμειδιάτω ταῖϲ τοιαύταιϲ εὑρεϲιλογίαιϲ, ἀλλὰ βδελυττέϲθω τοὺϲ λόγουϲ μᾶλλον ἢ τὰ ἔργα τῆϲ ἀκολαϲίαϲ.

1, 100—101 H. 6, 97—99 R

17. Nauck. p. 247 18. αὐτὸϲ Emperius: οὗτοϲ 19. Nauck. Eurip. Fr. 430[b] p. 113 24. Τρωάϲι] V. 919

9. Ἐπὶ πᾶσι τοίνυν καὶ τὸ τὴν αἰτίαν ἑκάστου B τῶν λεγομένων ἐπιζητεῖν χρήσιμόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ Κάτων ἔτι παιδάριον ὢν ἔπραττε μὲν ὃ προστάξειεν ὁ παιδαγωγός, αἰτίαν δὲ καὶ λόγον ἀπῄτει τοῦ προστάγματος· τοῖς δὲ ποιηταῖς οὐ πειστέον ὥσπερ παιδαγωγοῖς ἢ νομοθέταις, ἂν μὴ λόγον ἔχῃ τὸ ὑποκείμενον. ἕξει δέ, ἄνπερ χρηστὸν ᾖ· ἂν δὲ μοχθηρόν, ὀφθήσεται κενὸν καὶ μάταιον. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πικρῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται πῶς λέλεκται

'μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
πινόντων'

καί

'ὃς δέ κ' ἀνὴρ ἀπὸ ὧν ὀχέων ἕτερ' ἅρμαθ' ἵκηται,
C ἔγχει ὀρεξάσθω'.

τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν, οἷα καὶ ταῦτ' ἐστίν

'δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ,
ὅταν συνειδῇ μητρὸς ἢ πατρὸς κακά',

καί

'σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πεπραγότα'.

καίτοι ταῦτα τῶν ἠθῶν ἅπτεται καὶ τοὺς βίους διαταράττει, κρίσεις ἐμποιοῦντα φαύλας καὶ δόξας ἀγεννεῖς, ἂν μὴ πρὸς ἕκαστον αὐτῶν εἰθισμένοι λέγωμεν D διὰ τί σμικρὸν φρονεῖν χρὴ τὸν κακῶς πεπραγότα καὶ μὴ μᾶλλον ἀνταίρειν τῇ τύχῃ καὶ ποιεῖν ὑψηλὸν ἑαυτὸν καὶ ἀταπείνωτον; διὰ τί δέ, ἂν ἐκ πατρὸς

11. Hesiod. O. et D. 739 14. Homer. Δ 306 18. Eur. Hipp. 424 21. Nauck. p. 695 πεπραγότα Wagnerus: πεπραχότα 25. πεπραγότα*: πεπραχότα

φαύλου καὶ ἀνοήτου γεγονὼς αὐτὸς ὢ χρηστὸς καὶ φρόνιμος, οὐ προσήκει μοι διὰ τὴν ἐμὴν ἀρετὴν μέγα φρονεῖν ἀλλὰ καταπεπλῆχθαι καὶ ταπεινὸν εἶναι διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἀμαθίαν; ὁ γὰρ οὕτως ἀπαντῶν καὶ ἀντερείδων καὶ μὴ παντὶ λόγῳ πλάγιον ὥσπερ πνεύματι παραδιδοὺς ἑαυτὸν ἀλλ᾽ ὀρθῶς ἔχειν νομίζων τὸ 'βλὰξ ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ φιλεῖ ἐπτοῆσθαι', πολλὰ διακρούσεται τῶν οὐκ ἀληθῶς οὐδ᾽ ὠφελίμως λεγομένων. ταῦτα μὲν οὖν ἀβλαβῆ παρέξει τὴν τῶν ποιημάτων ἀκρόασιν.

10. Ἐπεὶ δ᾽ ὥσπερ ἐν ἀμπέλου φύλλοις καὶ κλή- E
μασιν εὐθαλοῦσι πολλάκις ὁ καρπὸς ἀποκρύπτεται καὶ λανθάνει κατασκιαζόμενος, οὕτως ἐν ποιητικῇ λέξει καὶ μυθεύμασι περικεχυμένοις πολλὰ διαφεύγει τὸν νέον ὠφέλιμα καὶ χρήσιμα (δεῖ δὲ τοῦτο μὴ πάσχειν μηδ᾽ ἀποπλανᾶσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ ἐμφύεσθαι μάλιστα τοῖς πρὸς ἀρετὴν φέρουσι καὶ δυναμένοις πλάττειν τὸ ἦθος), οὐ χεῖρόν ἐστι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν ἐν βραχέσιν, ἁψάμενον ὡς ἐν τύπῳ τῶν πραγμάτων, μήκη δὲ καὶ κατασκευὰς καὶ παραδειγμάτων ὄχλον ἐῶντα τοῖς ἐπιδεικτικώτερον γράφουσι. πρῶ- F
τον μὲν οὖν τὰ χρηστὰ καὶ τὰ φαῦλα γιγνώσκων ὁ νέος ἤθη καὶ πρόσωπα τοῖς λεγομένοις προσεχέτω καὶ ταῖς πράξεσιν ἃς ὁ ποιητὴς ἑκατέροις προσηκόντως ἀποδίδωσιν. οἷον ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λέγει, καίπερ λέγων μετ᾽ ὀργῆς

'οὐ γὰρ σοί ποτε ἶσον ἔχω γέρας, ὁππότ᾽ Ἀχαιοί
Τρώων ἐκπέρσωσ᾽ εὖ ναιόμενον πτολίεθρον',

ὁ δὲ Θερσίτης ταὐτῷ λοιδορούμενος λέγει

1, 103—105 H. 6, 100—102 B.

7. βλάξ] P. 41 A 27. Homer. A 163

'πλεῖαί τοι χαλκοῦ κλιςίαι, πολλαὶ δὲ γυναῖκες
εἰςὶν ἐνὶ κλιςίῃς ἐξαίρετοι, ἅς τοι Ἀχαιοί
29 πρωτίςτῳ δίδομεν, εὖτ' ἂν πτολίεθρον ἕλωμεν',

καὶ πάλιν ὁ Ἀχιλλεύς

'αἴ κέ ποθι Ζεύς
δῶςι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι',

ὁ δὲ Θερςίτης

'ὅν κεν ἐγὼ δήςας ἀγάγω ἢ ἄλλος Ἀχαιῶν'.

πάλιν τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐν τῇ ἐπιπωλήςει τὸν Διομήδην λοιδορήςαντος ὃ μὲν οὐδὲν ἀντεῖπεν

'αἰδεςθεὶς βαςιλῆος ἐνιπὴν αἰδοίοιο',

ὁ δὲ Cθένελος, οὗ μηδεὶς λόγος,

''Ἀτρείδη' φηςί, 'μὴ ψεύδε' ἐπιςτάμενος cάφα εἰπεῖν.
B ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι'.

ἡ γὰρ τοιαύτη διαφορὰ μὴ παρορωμένη διδάξει τὸν νέον ἀςτεῖον ἡγεῖςθαι τὴν ἀτυφίαν καὶ μετριότητα, τὴν δὲ μεγαλαυχίαν καὶ περιαυτολογίαν ὡς φαῦλον εὐλαβεῖςθαι. χρήςιμον δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος κατανοεῖν ἐνταῦθα. τὸν μὲν γὰρ Cθένελον ἀπροςαύδητον παρῆλθε, τοῦ δ' Ὀδυςςέως οὐκ ἠμέληςεν ἀλλ' ἠμείψατο καὶ προςηγόρευςεν

'ὡς γνῶ χωομένοιο· πάλιν δ' ὅ γε λάζετο μῦθον'.

τὸ μὲν γὰρ πᾶςιν ἀπολογεῖςθαι θεραπευτικὸν καὶ οὐκ
C ἀξιωματικόν· τὸ δὲ πάντων καταφρονεῖν ὑπερήφανον

1, 105—106 H. 6, 102—104 R.

1. Hom. B 226 2. κλιςίῃς idem: κλιςίῃ 5. Id. A 128 8. Id. B 231 11. Id. Δ 402 13. Id. Δ 404 24. Id. Δ 357

καὶ ἀνόητον. ἄριϲτα δ᾽ ὁ Διομήδηϲ ἐν μὲν τῇ μάχῃ ϲιωπᾷ κακῶϲ ἀκούων ὑπὸ τοῦ βαϲιλέωϲ· μετὰ δὲ τὴν μάχην παρρηϲίᾳ χρῆται πρὸϲ αὐτόν

'ἀλκὴν μέν μοι πρῶτον ὀνείδιϲαϲ ἐν Δαναοῖϲιν'.

εὖ δ᾽ ἔχει καὶ φρονίμου διαφορὰν ἀνδρὸϲ καὶ μάντεωϲ πανηγυρικοῦ μὴ παραλιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ Κάλχαϲ οὐ ϲυνεῖδε τὸν καιρόν, ἀλλ᾽ ἐν πλήθει παρ᾽ οὐδὲν ἐποιήϲατο κατηγορῆϲαι τοῦ βαϲιλέωϲ ὡϲ τὸν λοιμὸν αὐτοῖϲ ἐπαγαγόντοϲ· ὁ δὲ Νέϲτωρ βουλόμενοϲ ἐμβαλεῖν λόγον ὑπὲρ τῶν πρὸϲ τὸν Ἀχιλλέα διαλλαγῶν, ἵνα μὴ διαβαλεῖν δοκῇ τὸν Ἀγαμέμνονα πρὸϲ D τὸ πλῆθοϲ ὡϲ ἁμαρτόντα καὶ χρηϲάμενον ὀργῇ,

'δαίνυ δαῖτα γέρουϲιν· ἔοικέ τοι, οὔ τοι ἀεικέϲ.
πολλῶν δ᾽ ἀγρομένων τῷ πείϲεαι ὅϲ κεν ἀρίϲτην
βουλὴν βουλεύϲῃ'.

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξαποϲτέλλει τοὺϲ πρέϲβειϲ· τοῦτο γὰρ ἦν ἐπανόρθωϲιϲ ἁμαρτίαϲ, ἐκεῖνο δὲ κατηγορία καὶ προπηλακιϲμόϲ.

Ἔτι δὲ καὶ τὰϲ ἐν τοῖϲ γένεϲι διαφορὰϲ ϲκεπτέον, ὧν τοιοῦτόϲ ἐϲτιν ὁ τρόποϲ. οἱ μὲν Τρῶεϲ ἐπίαϲι μετὰ κραυγῆϲ καὶ θράϲουϲ, οἱ δ᾽ Ἀχαιοί

'ϲιγῇ δειδιότεϲ ϲημάντοραϲ'.

τὸ γὰρ ἐν χερϲὶ τῶν πολεμίων ὄντων φοβεῖϲθαι τοὺϲ E ἄρχονταϲ ἀνδρείαϲ ἅμα καὶ πειθαρχίαϲ ϲημεῖον. ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων ἐθίζει τοὺϲ ψόγουϲ φοβεῖϲθαι καὶ τὰ αἰϲχρὰ μᾶλλον ἢ τοὺϲ πόνουϲ καὶ τοὺϲ κινδύνουϲ, ὁ δὲ Κάτων ἔλεγε φιλεῖν τοὺϲ ἐρυθριῶνταϲ μᾶλλον ἢ τοὺϲ ὠχριῶνταϲ. ἔϲτι δὲ καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν ἴδιοϲ χαρακτήρ. ὁ μὲν γὰρ Δόλων ἐπαγγέλλεται

1, 106—107 H. **6, 104—105 R.**

3. Hom. I 34 12. Id. I 70 21. Id. Δ 431

'τόφρα γὰρ ἐς στρατὸν εἶμι διαμπερὲς ὄφρ' ἂν ἵκωμαι
νῆ' Ἀγαμεμνονέην',

ὁ δὲ Διομήδης ἐπαγγέλλεται μὲν οὐδέν, ἧττον δ' ἄν F φησι φοβηθῆναι μεθ' ἑτέρου πεμπόμενος. Ἑλληνικὸν οὖν καὶ ἀστεῖον ἡ πρόνοια, βαρβαρικὸν δὲ καὶ φαῦλον ἡ θρασύτης· καὶ δεῖ τὸ μὲν ζηλοῦν τὸ δὲ δυσχεραίνειν. ἔχεται δέ τινος οὐκ ἀχρήστου θεωρίας καὶ τὸ περὶ τοὺς Τρῶας καὶ τὸν Ἕκτορα πάθος, τοῦ Αἴαντος αὐτῷ μονομαχεῖν μέλλοντος. ὁ μὲν γὰρ Αἰσχύλος Ἰσθμοῖ πύκτου πληγέντος εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ κραυγῆς γενομένης 'οἷον' εἶπεν 'ἡ ἄσκησίς ἐστιν. οἱ θεώμενοι βοῶσιν, ὁ δὲ πληγεὶς σιωπᾷ'. τοῦ δὲ ποιητοῦ λέγοντος ὅτι τὸν Αἴαντα μετὰ τῶν ὅπλων προϊόντα λαμπρὸν οἱ μὲν Ἕλληνες ἔχαιρον ὁρῶντες,

30 'Τρῶας δὲ τρόμος αἰνὸς ἐπήλυθε γυῖα ἕκαστον,
Ἕκτορί τ' αὐτῷ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι πάτασσε',

τίς οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τὴν διαφοράν; τοῦ μὲν κινδυνεύοντος ἡ καρδία πηδᾷ μόνον, ὥσπερ παλαίειν νὴ Δί' ἢ σταδιοδρομεῖν μέλλοντος, τῶν δὲ θεωμένων τρέμει καὶ πάλλεται τὸ σῶμα δι' εὔνοιαν καὶ φόβον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὴν τοῦ κρατίστου πρὸς τὸν κάκιστον διαφορὰν ἀποθεωρητέον. ὁ μὲν γὰρ Θερσίτης

'ἔχθιστος δ' Ἀχιλῆι μάλιστ' ἦν ἠδ' Ὀδυσῆι',

B ὁ δ' Αἴας ἀεί τε τῷ Ἀχιλλεῖ προσφιλὴς καὶ πρὸς τὸν Ἕκτορα λέγει περὶ αὐτοῦ

1, 107 H. 6, 105—107 R.

1. Homer. K 325 15. προϊόντα*: ποιούντων 17. Homer. H 215 26. Id. B 220

'νῦν μὲν δὴ cάφα εἴcεαι οἰόθεν οἶοc
οἶοι καὶ Δαναοῖcιν ἀριcτῆεc μετέαcι,
καὶ μετ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα θυμολέοντα'.

καὶ τοῦτο μὲν Ἀχιλλέωc τὸ ἐγκώμιόν ἐcτι, τὰ δ' ἑξῆc ὑπὲρ ἁπάντων εἴρηται χρηcίμωc

'ἡμεῖc δ' εἰμὲν τοῖοι οἳ ἂν cέθεν ἀντιάcαιμεν,
καὶ πολέεc',

οὔτε μόνον οὔτ' ἄριcτον ἀποφαίνων ἑαυτὸν ἀλλὰ μετὰ πολλῶν ὁμοίωc δυνάμενον ἀμύναcθαι. ταῦτα C μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ διαφορᾶc, ἂν μὴ κἀκεῖνο βουλώμεθα προcλαβεῖν, ὅτι τῶν Τρώων ἑαλώκαcι πολλοὶ ζῶντεc, οὐδεὶc δὲ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τῶν μὲν ὑποπεπτώκαcιν ἔνιοι τοῖc πολεμίοιc, ὥcπερ ὁ Ἄδραcτοc, οἱ Ἀντιμάχου παῖδεc, ὁ Λυκάων, αὐτὸc ὁ Ἕκτωρ δεόμενοc περὶ ταφῆc τοῦ Ἀχιλλέωc, ἐκείνων δ' οὐδείc, ὡc βαρβαρικοῦ τοῦ ἱκετεύειν καὶ ὑποπίπτειν ἐν τοῖc ἀγῶcιν ὄντοc, Ἑλληνικοῦ δὲ τοῦ νικᾶν μαχόμενον ἢ ἀποθνήcκειν.

11. Ἐπεὶ δ' ὥcπερ ἐν ταῖc νομαῖc ἡ μὲν μέλιττα διώκει τὸ ἄνθοc, ἡ δ' αἲξ τὸν θαλλόν, ἡ δ' D ὗc τὴν ῥίζαν, ἄλλα δὲ ζῷα τὸ cπέρμα καὶ τὸν καρπόν, οὕτωc ἐν ταῖc ἀναγνώcεcι τῶν ποιημάτων ὃ μὲν ἀπανθίζεται τὴν ἱcτορίαν, ὃ δ' ἐμφύεται τῷ κάλλει καὶ τῇ καταcκευῇ τῶν ὀνομάτων, καθάπερ ὁ Ἀριcτοφάνηc περὶ τοῦ Εὐριπίδου φηcί

'χρῶμαι γὰρ αὐτοῦ τοῦ cτόματοc τῷ cτρογγύλῳ',

οἳ δὲ τῶν πρὸc τὸ ἦθοc εἰρημένων ὠφελίμωc ἔχονται, πρὸc οὓc δὲ νῦν ἡμῖν ὁ λόγοc ἐcτίν, ὑπομιμνή-

1, 108—109 H. 6, 107—108 R.

1. Hom. Η 226 6. Id. Η 231 9. δυνάμενον W: δυναμένων 11. καὶ ante πολλοὶ delevit W 26. Meinek. II. p. 1142

σκωμεν αὐτοὺς ὅτι δεινόν ἐστι τὸν μὲν φιλόμυθον μὴ λανθάνειν τὰ καινῶς ἱστορούμενα καὶ περιττῶς, μηδὲ τὸν φιλόλογον ἐκφεύγειν τὰ καθαρῶς πεφρασ-
E μένα καὶ ῥητορικῶς, τὸν δὲ φιλότιμον καὶ φιλόκαλον καὶ μὴ παιδιᾶς ἀλλὰ παιδείας ἕνεκα ποιημάτων ἁπτόμενον ἀργῶς καὶ ἀμελῶς ἀκούειν τῶν πρὸς ἀνδρείαν ἢ σωφροσύνην ἀναπεφωνημένων. οἷα καὶ ταῦτ᾽ ἐστί

'Τυδείδη, τί παθόντε λελάσμεθα θούριδος ἀλκῆς;
ἀλλ᾽ ἄγε δεῦρο, πέπον, παρ᾽ ἔμ᾽ ἵστασο· δὴ γὰρ ἔλεγχος
ἔσσεται, εἴ κεν νῆας ἕλῃ κορυθαίολος Ἕκτωρ'.

τὸ γὰρ ἐν κινδύνῳ τοῦ διαφθαρῆναι καὶ ἀπολέσθαι μετὰ πάντων ὄντα τὸν φρονιμώτατον ὁρᾶν τὸ αἰσχρὸν δεδοικότα καὶ τὸ ἐπονείδιστον ἀλλὰ μὴ θάνατον, ἐμπαθῆ ποιήσει πρὸς ἀρετὴν τὸν νέον. καὶ τό

'χαῖρε δ᾽ Ἀθηναίη πεπνυμένῳ ἀνδρὶ δικαίῳ'

F τοιοῦτον ἐπιλογισμὸν δίδωσι, μήτε πλουσίῳ τινὶ μήτε καλῷ τὸ σῶμα μήτ᾽ ἰσχυρῷ τὴν θεὸν χαίρουσαν ἀλλὰ φρονίμῳ καὶ δικαίῳ ποιήσας. καὶ πάλιν τὸν Ὀδυσσέα φάσκουσα μὴ περιορᾶν μηδὲ προλείπειν

'οὕνεκ᾽ ἐπητής ἐστι καὶ ἀγχίνοος καὶ ἐχέφρων',

ἐνδείκνυται μόνον εἶναι τῶν ἡμετέρων θεοφιλὲς καὶ θεῖον ἀρετήν, εἴγε δὴ τὰ ὅμοια χαίρειν τοῖς ὁμοίοις
31 πέφυκεν. ἐπεὶ δὲ μεγάλου δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος τοῦ κρατεῖν ὀργῆς μεῖζόν ἐστιν ἡ φυλακὴ καὶ ἡ πρόνοια τοῦ μὴ περιπεσεῖν ὀργῇ μηδ᾽ ἁλῶναι, καὶ ταῦτα δεῖ τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν ὑποδεικνύειν μὴ παρ-

1, 109—110 H. 6, 108—110 R.

5. παιδιᾶς Reiskius: παιγνίας 9. ἀλλ᾽ ἄγε Homerus Λ 313: ἀλλά γε 15. τὸ] διὰ τοῦ? 16. Homer. γ 52 21. Id. ν 332

έργωc, ὅτι τὸν Πρίαμον ὁ Ἀχιλλεὺc οὐκ ἀναcχετικὸc ὢν οὐδὲ πρᾶοc ἡcυχίαν ἄγειν κελεύει καὶ μὴ παροξύνειν αὐτόν

ʻμηκέτι νῦν μʼ ἐρέθιζε, γέρον (νοέω δὲ καὶ αὐτόc
Ἕκτορά τοι λῦcαι, Διόθεν δέ μοι ἄγγελοc ἦλθε)
μή cε, γέρον, οὐδʼ αὐτὸν ἐνὶ κλιcίῃcιν ἐάcω,
καὶ ἱκέτην περ ἐόντα, Διὸc δʼ ἀλίτωμαι ἐφετμάcʼ, B

καὶ τὸν Ἕκτορα λούcαc καὶ περιcτείλαc αὐτὸc ἐπὶ τὴν ἀπήνην τίθηcι, πρὶν ᾐκιcμένον ὑπὸ τοῦ πατρὸc ὀφθῆναι,

ʻμὴ ὃ μὲν ἀχνυμένῃ κραδίῃ χόλον οὐκ ἐρύcαιτο,
παῖδα ἰδών, Ἀχιλῆι δʼ ὀρινθείη φίλον ἦτορ
καί ἑ κατακτείνειε, Διὸc δʼ ἀλίτηται ἐφετμάcʼ.

τὸ γὰρ ἐπιcφαλῶc πρὸc ὀργὴν ἔχοντα καὶ φύcει τραχὺν ὄντα καὶ θυμοειδῆ μὴ λανθάνειν ἑαυτὸν ἀλλʼ ἐξευλαβεῖcθαι καὶ φυλάττεcθαι τὰc αἰτίαc καὶ προκαταλαμβάνειν τῷ λογιcμῷ πόρρωθεν ὅπωc οὐδʼ C ἄκων τῷ πάθει περιπεcεῖται, θαυμαcτῆc ἐcτι προνοίαc. οὕτω δὲ δεῖ καὶ πρὸc μέθην τὸν φίλοινον ἔχειν καὶ πρὸc ἔρωτα τὸν ἐρωτικόν· ὥcπερ ὁ Ἀγηcίλαοc οὐχ ὑπέμεινεν ὑπὸ τοῦ καλοῦ φιληθῆναι προcιόντοc, ὁ δὲ Κῦροc οὐδʼ ἰδεῖν τὴν Πάνθειαν ἐτόλμηcε, τῶν ἀπαιδεύτων τοὐναντίον ὑπεκκαύματα τοῖc πάθεcι cυλλεγόντων καὶ πρὸc ἃ μάλιcτα κακῶc καὶ ὀλιcθηρῶc ἔχουcιν αὑτοὺc προϊεμένων. ὁ δʼ Ὀδυccεὺc οὐ μόνον ἑαυτὸν ἀνέχει θυμούμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν Τηλέμαχον ἐκ τοῦ λόγου cυνιδὼν χαλεπὸν ὄντα καὶ μιcοπόνηρον D ἀμβλύνει καὶ παραcκευάζει πόρρωθεν ἡcυχίαν ἄγειν καὶ ἀνέχεcθαι, κελεύων

1, 110—111 H. 6, 110—111 R.

3. αὐτὸν*: αὐτὸν οὕτωc 4. Homer. Ω 560 11. Id. Ω 584

‘εἰ δέ μ’ ἀτιμήϲουϲι δόμον κάτα, ϲὸν δὲ φίλον κῆρ
τετλάτω ἐν ϲτήθεϲϲι κακῶϲ πάϲχοντοϲ ἐμεῖο,
ἤν περ καὶ διὰ δῶμα ποδῶν ἕλκωϲι θύραζε
ἢ βέλεϲιν βάλλωϲι· ϲὺ δ’ εἰϲορόων ἀνέχεϲθαι’.

ὥϲπερ γὰρ τοὺϲ ἵππουϲ οὐκ ἐν τοῖϲ δρόμοιϲ χαλινοῦϲιν ἀλλὰ πρὸ τῶν δρόμων, οὕτω τοὺϲ δυϲκαθέκτουϲ πρὸϲ τὰ δεινὰ καὶ θυμοειδεῖϲ προκαταλαμβάνοντεϲ τοῖϲ λογιϲμοῖϲ καὶ προκαταρτύοντεϲ ἐπὶ τοὺϲ ἀγῶναϲ ἄγουϲι. δεῖ δὲ μηδὲ τῶν ὀνομάτων ἀμελῶϲ ἀκούειν, E ἀλλὰ τὴν μὲν Κλεάνθουϲ παιδιὰν παραιτεῖϲθαι· κατειρωνεύεται γὰρ ἔϲτιν ὅτε ποοϲποιούμενοϲ ἐξηγεῖϲθαι τό

‘Ζεῦ πάτερ Ἴδηθεν μεδέων’

καὶ τό

‘Ζεῦ ἄνα Δωδωναῖε’

κελεύων ἀναγιγνώϲκειν ὑφ’ ἕν, ὡϲ τὸν ἐκ τῆϲ γῆϲ ἀναθυμιώμενον ἀέρα διὰ τὴν ἀνάδοϲιν ἀναδωδωναῖον ὄντα. καὶ Χρύϲιπποϲ δὲ πολλαχοῦ γλίϲχροϲ ἐϲτίν, οὐ παίζων ἀλλ’ εὑρηϲιλογῶν ἀπιθάνωϲ, καὶ παραβιαζόμενοϲ εὐρύοπα Κρονίδην εἶναι τὸν δεινὸν ἐν τῷ διαλέγεϲθαι καὶ διαβεβηκότα τῇ δυνάμει τοῦ λόγου. βέλτιον δὲ ταῦτα τοῖϲ γραμματικοῖϲ παρένταϲ ἐκεῖνα F μᾶλλον πιέζειν οἷϲ ἅμα τὸ χρήϲιμον καὶ πιθανὸν ἔνεϲτιν

‘οὐδέ με θυμὸϲ ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐϲθλόϲ’

καί

1, 111—112 H. 6, 111—113 R.

1. Homer. π 274 14. Id. Γ 320 16. Id. Π 233
20. εὑρηϲιλογῶν L. Dindorfius: εὑρεϲιλογῶν 25. ἔνεϲτιν*: ἐϲτιν 26. Homer. Ζ 444

'πᾶcιν γὰρ ἐπίcτατο μείλιχος εἶναι'.

τήν τε γὰρ ἀνδρείαν ἀποφαίνων μάθημα καὶ τὸ προcφιλῶc ἅμα καὶ κεχαριcμένωc ἀνθρώποιc ὁμιλεῖν ἀπ' ἐπιcτήμηc καὶ κατὰ λόγον γίγνεcθαι νομίζων προτρέπει μὴ ἀμελεῖν ἑαυτῶν, ἀλλὰ μανθάνειν τὰ καλὰ καὶ προcέχειν τοῖc διδάcκουcιν, ὡc καὶ τὴν cκαιότητα καὶ τὴν δειλίαν ἀμαθίαν καὶ ἄγνοιαν οὖcαν. cφόδρα δὲ τούτοιc κἀκεῖνα cύμφωνά ἐcτιν ἃ λέγει περὶ τοῦ Διὸc καὶ τοῦ Ποcειδῶνοc

ἦ μὰν ἀμφοτέροιcιν ὁμὸν γένοc ἠδ' ἴα πάτρη, 32
ἀλλὰ Ζεὺc πρότεροc γεγόνει καὶ πλείονα ᾔδη.

θειότατον γὰρ ἀποφαίνει τὴν φρόνηcιν καὶ βαcιλικώτατον, ἐν ᾗ τίθεται τὴν μεγίcτην ὑπεροχὴν τοῦ Διόc, ἅτε δὴ καὶ τὰc ἄλλαc ἀρετὰc ἕπεcθαι ταύτῃ νομίζων. ἐθιcτέον δ' ἅμα καὶ τούτων ἐγρηγορότωc τὸν νέον ἀκούειν

'ψεῦδοc δ' οὐκ ἐρέει· μάλα γὰρ πεπνυμένοc ἐcτί'

καί

''Ἀντίλοχε, πρόcθεν πεπνυμένε, ποῖον ἔρεξαc;
ᾔcχυναc μὲν ἐμὴν ἀρετήν, βλάψαc δέ μοι ἵππουc'

καί

'Γλαῦκε, τίη δὲ cὺ τοῖοc ἐὼν ὑπέροπλον ἔειπαc; B
ὦ πέπον, ἦ τ' ἐφάμην cε περὶ φρέναc ἔμμεναι ἄλλων',

ὡc οὔτε ψευδομένων τῶν φρονίμων οὔτε κακομαχούντων ἐν τοῖc ἀγῶcιν οὔτε παρ' ἀξίαν ἑτέροιc ἐγκαλούντων. καὶ τὸν Πάνδαρον δὲ πειcθῆναι λέγων διὰ

1, 112—113 H. 6, 113—114 R.

1. Homer. P 671 10. Id. N 354 17. Id. γ 20. 328
20. Id. Ψ 570 23. Id. P 170

τὴν ἀφροσύνην τὰ ὅρκια συγχέαι δῆλός ἐστιν οὐκ ἂν ἀδικῆσαι τὸν φρόνιμον ἡγούμενος. ὅμοια δ᾽ ἔστι καὶ περὶ σωφροσύνης ὑποδεικνύειν ἐφιστάντα τοῖς οὕτω λεγομένοις

'τῷ δὲ γυνὴ Προίτου ἐπεμήνατο, δῖ᾽ Ἄντεια,
κρυπταδίῃ φιλότητι μιγήμεναι· ἀλλὰ τὸν οὔ τι
C πεῖθ᾽ ἀγαθὰ φρονέοντα, δαΐφρονα Βελλεροφόντην'

καί

'ἡ δ᾽ ἤτοι τὸ πρὶν μὲν ἀναίνετο ἔργον ἀεικές,
δῖα Κλυταιμνήστρη· φρεσὶ γὰρ κέχρητ᾽ ἀγαθῇσιν'.

ἐν μὲν οὖν τούτοις τῇ φρονήσει τὴν τοῦ σωφρονεῖν αἰτίαν ἀποδίδωσιν, ἐν δὲ ταῖς παρὰ τὰς μάχας κελεύσεσιν ἑκάστοτε λέγων

'αἰδώς, ὦ Λύκιοι. πόσε φεύγετε; νῦν θοοὶ ἔστε'

καί

'ἀλλ᾽ ἐν φρεσὶ θέσθε ἕκαστος
αἰδῶ καὶ νέμεσιν· δὴ γὰρ μέγα νεῖκος ὄρωρεν'

D ἀνδρείους ἔοικε ποιεῖν τοὺς σώφρονας διὰ τὸ αἰδεῖσθαι τὰ αἰσχρὰ καὶ τὰς ἡδονὰς δυναμένους ὑπερβαίνειν καὶ τοὺς κινδύνους ὑφίστασθαι. ἀφ᾽ ὧν καὶ Τιμόθεος ὁρμηθεὶς οὐ κακῶς ἐν τοῖς Πέρσαις τοὺς Ἕλληνας παρεκάλει

'σέβεσθ᾽ αἰδῶ συνεργὸν ἀρετᾶς δοριμάχου',

Αἰσχύλος δὲ καὶ τὸ πρὸς δόξαν ἔχειν ἀτύφως καὶ μὴ διασοβεῖσθαι μηδ᾽ ἐπαίρεσθαι τοῖς παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνοις ἐν τῷ φρονεῖν τίθεται περὶ τοῦ Ἀμφιαράου γράφων

1, 113—114 H. 6, 114—116 R.

5. Homer. Ζ 160 10. Id. γ 265 15. Id. Π 422
17. Id. Ν 121 24. Bergk. p. 1271[3] 25. Αἰσχύλος] Sept. 599

'οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει,
βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, E
ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα'·

τὸ γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέσει τῇ περὶ αὐτὸν οὔσῃ κρατίστῃ μεγαλοφρονεῖν νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐστι. πάντων οὖν ἀναγομένων εἰς τὴν φρόνησιν ἀποδείκνυται πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐπιγιγνόμενον ἐκ λόγου καὶ διδασκαλίας.

12. Ἡ μὲν οὖν μέλιττα φυσικῶς ἐν τοῖς δριμυτάτοις ἄνθεσι καὶ ταῖς τραχυτάταις ἀκάνθαις ἐξανευρίσκει τὸ λειότατον μέλι καὶ χρηστικώτατον, οἱ δὲ παῖδες, ἂν ὀρθῶς ἐντρέφωνται τοῖς ποιήμασιν, καὶ ἀπὸ τῶν φαύλους καὶ ἀτόπους ὑποψίας ἐχόντων ἕλκειν τι χρήσιμον ἁμωσγέπως μαθήσονται καὶ ὠφέλιμον. F αὐτίκα γοῦν ὕποπτός ἐστιν ὁ Ἀγαμέμνων ὡς διὰ δωροδοκίαν ἀφεὶς τῆς στρατείας τὸν πλούσιον ἐκεῖνον τὸν τὴν Αἴθην χαρισάμενον αὐτῷ

'δῶρ', ἵνα μή οἱ ἕποιθ' ὑπὸ Ἴλιον ἠνεμόεσσαν
ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιτο μένων· μέγα γάρ οἱ ἔδωκεν
Ζεὺς ἄφενος'.

ὀρθῶς δέ γε ἐποίησεν, ὡς Ἀριστοτέλης φησίν, ἵππον ἀγαθὴν ἀνθρώπου τοιούτου προτιμήσας· οὐδὲ γὰρ κυνὸς ἀντάξιος οὐδ' ὄνου μὰ Δία δειλὸς ἀνὴρ καὶ ἄναλκις, ὑπὸ πλούτου καὶ μαλακίας διερρυηκώς. πάλιν 33 αἴσχιστα δοκεῖ τὸν υἱὸν ἡ Θέτις ἐφ' ἡδονὰς παρακαλεῖν καὶ ἀναμιμνήσκειν ἀφροδισίων. ἀλλὰ κἀνταῦθα δεῖ παραθεωρεῖν τὴν τοῦ Ἀχιλλέως ἐγκράτειαν, ὅτι τῆς Βρισηίδος ἐρῶν ἡκούσης πρὸς αὐτόν, εἰδὼς τὴν τοῦ βίου τελευτὴν ἐγγὺς οὖσαν οὐ σπεύδει τῶν

1, 114–115 H. 6, 116–117 R.

7. ἐκ λόγου Krebsius: ἑκάστου 17. τὸν* 18. Hom. Ψ 297

ἡδονῶν πρὸς ἀπόλαυσιν οὐδ' ὥσπερ οἱ πολλοὶ πενθεῖ τὸν φίλον ἀπραξίᾳ καὶ παραλείψει τῶν καθηκόντων, ἀλλὰ τῶν μὲν ἡδονῶν διὰ τὴν λύπην ἀπέχεται, ταῖς δὲ πράξεσι καὶ ταῖς στρατηγίαις ἐνεργός ἐστι. πάλιν ὁ Ἀρχίλοχος οὐκ ἐπαινεῖται λυπούμενος μὲν
B ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς ἀδελφῆς διεφθαρμένῳ κατὰ θάλασσαν, οἴνῳ δὲ καὶ παιδιᾷ πρὸς τὴν λύπην μάχεσθαι διανοούμενος. αἰτίαν μέντοι λόγον ἔχουσαν εἴρηκεν

'οὔτε τι γὰρ κλαίων ἰήσομαι οὔτε κάκιον
θήσω τερπωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων'.

εἰ γὰρ ἐκεῖνος οὐδὲν ἐνόμιζεν ποιήσειν κάκιον τερπωλὰς καὶ θαλίας ἐφέπων, πῶς ἡμῖν τὰ παρόντα χεῖρον ἕξει φιλοσοφοῦσι καὶ πολιτευομένοις καὶ προϊ-
C οῦσιν εἰς ἀγορὰν καὶ καταβαίνουσιν εἰς Ἀκαδήμειαν καὶ γεωργίαν ἐφέπουσιν; ὅθεν οὐδ' αἱ παραδιορθώσεις φαύλως ἔχουσιν αἷς Κλεάνθης ἐχρήσατο καὶ Ἀντισθένης, ὃ μὲν εὖ μάλα τοὺς Ἀθηναίους ἰδὼν θορυβήσαντας ἐν τῷ θεάτρῳ

'τί δ' αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ';

παραβάλλων εὐθύς

'αἰσχρὸν τό γ' αἰσχρόν, κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ',

ὁ δὲ Κλεάνθης περὶ τοῦ πλούτου

'φίλοις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσόν
δαπάναισι σῶσαι'

μεταγράφων οὕτω

D 'πόρναις τε δοῦναι σῶμά τ' εἰς νόσους πεσόν
δαπάναις ἐπιτρῖψαι.

καὶ ὁ Ζήνων ἐπανορθούμενος τὸ τοῦ Σοφοκλέους

1, 115—116 H. 6, 117—119 R.

9. Bergk. p. 687[3] 19. Nauck. p. 293 23. Eur. El. 428

'ὅςτις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου 'cτι δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ'

μετέγραφεν

'οὐκ ἔςτι δοῦλος, ἢν ἐλεύθερος μόλῃ',

τῷ ἐλευθέρῳ νῦν cυνεκφαίνων τὸν ἀδεᾶ καὶ μεγαλόφρονα καὶ ἀταπείνωτον. τί δὴ κωλύει καὶ ἡμᾶς ταῖς τοιαύταις ὑποφωνήςεςι τοὺς νέους παρακαλεῖν πρὸς τὸ βέλτιον, οὕτω πως χρωμένους τοῖς λεγομένοις;

τόδ' ἐςτὶ τὸ ζηλωτὸν ἀνθρώποις, ὅτῳ E
τόξον μερίμνης εἰς ὃ βούλεται πέςῃ.

οὔκ, ἀλλ'

ὅτῳ
τόξον μερίμνης εἰς ὃ cυμφέρει πέςῃ.

τὸ γὰρ ἃ μὴ δεῖ βουλόμενον λαμβάνειν καὶ τυγχάνειν οἰκτρόν ἐςτι καὶ ἄζηλον.

'οὐκ ἐπὶ πᾶςίν c' ἐφύτευς' ἀγαθοῖς,
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύς.
δεῖ δέ cε χαίρειν καὶ λυπεῖςθαι'.

μὰ Δία, φήςομεν, ἀλλὰ δεῖ cε χαίρειν, μὴ λυπεῖςθαι τυγχάνοντα μετρίων·

οὐ γὰρ ἐπὶ πᾶςίν c' ἐφύτευς' ἀγαθοῖς
'Αγάμεμνον, 'Ατρεύς.

'αἰαῖ τόδ' ἤδη θεῖον ἀνθρώποις κακόν,
ὅταν τις εἰδῇ τἀγαθόν, χρῆται δὲ μή'. F

θηριῶδες μὲν οὖν καὶ ἄλογον καὶ οἰκτρὸν εἰδότα τὸ βέλτιον ὑπὸ τοῦ χείρονος ἐξ ἀκραςίας καὶ μαλακίας ἄγεςθαι.

1, 116—117 H. 6, 119—120 R.

1. Nauck. p. 253 9. Id. p. 695 15. ἄζηλον*: ἄζηλον καὶ 16. Eur. Iph. A. 29 23. Nauck. p. 449

'τρόπος ἔcθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος'.

τρόπος μὲν οὖν καὶ λόγος ἢ τρόπος διὰ λόγου, καθάπερ ἱππεὺς διὰ χαλινοῦ καὶ διὰ πηδαλίου κυβερνήτης, οὐδὲν οὕτω φιλάνθρωπον οὐδὲ cυγγενὲς ἐχούςης τῆς ἀρετῆς ὄργανον ὡς τὸν λόγον.

34 'πρὸς θῆλυ νεύει μᾶλλον ἢ 'πὶ τἄρρενα;
ὅπου προςῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος'.

ἦν δὲ βέλτιον εἰπεῖν

ὅπου προςῇ τὸ cῶφρον, ἀμφιδέξιος

ὡς ἀληθῶς καὶ ἰςόρροπος· ὁ δ' ὑφ' ἡδονῆς καὶ ὥρας ὧδε κἀκεῖ μετοιακιζόμενος ἐπαρίςτερος καὶ ἀβέβαιος.

'φόβος τὰ θεῖα τοῖςι cώφροςιν βροτῶν'.

καὶ μὴν οὐδαμῶς, ἀλλά

θάρςος τὰ θεῖα τοῖςι cώφροςιν βροτῶν,

φόβος δὲ τοῖς ἄφροςι καὶ ἀνοήτοις καὶ ἀχαρίςτοις,
B ὅτι καὶ τὴν παντὸς αἰτίαν ἀγαθοῦ δύναμιν καὶ ἀρχὴν ὡς βλάπτουςαν ὑφορῶνται καὶ δεδίαςι. τὸ μὲν οὖν τῆς ἐπανορθώςεως γένος τοιοῦτόν ἐςτι.

13. Τὴν δ' ἐπὶ πλέον τῶν λεγομένων χρῆςιν ὑπέδειξεν ὀρθῶς ὁ Χρύςιππος, ὅτι δεῖ μετάγειν καὶ διαβιβάζειν ἐπὶ τὰ ὁμοειδῆ τὸ χρήςιμον. ὅ τε γὰρ Ἡςίοδος εἰπών

'οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη'

καὶ περὶ κυνὸς ταὐτὸ καὶ περὶ ὄνου λέγει καὶ περὶ πάντων ὁμοίως τῶν ἀπολέςθαι δυναμένων. καὶ πάλιν τοῦ Εὐριπίδου λέγοντος

1, 117—118 H. 6, 120—122 B.

1. Meinek. IV. p. 209 2. τρόπος*: καὶ τρόπος 3. ἱππεὺς Grotius: ἵππος καὶ διὰ*: καὶ 6. Nauck. p. 288 13. Id. p. 695 24. O. et D. 348

'τίς δ' ἔστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν';

ὑπακουστέον ὅτι καὶ περὶ πόνου καὶ νόσου ταὐτὸν εἴ- C ρηκεν. ὡς γὰρ φαρμάκου πρὸς ἓν ἁρμόσαντος νόσημα τὴν δύναμιν καταμαθόντες οἱ ἰατροὶ μετάγουσι καὶ χρῶνται πρὸς ἅπαν τὸ παραπλήσιον, οὕτω καὶ λόγον κοινοῦν καὶ δημοσιεύειν τὴν χρείαν δυνάμενον οὐ χρὴ περιορᾶν ἑνὶ πράγματι συνηρτημένον ἀλλὰ κινεῖν ἐπὶ πάντα τὰ ὅμοια, καὶ τοὺς νέους ἐθίζειν τὴν κοινότητα συνορᾶν καὶ μεταφέρειν ὀξέως τὸ οἰκεῖον, ἐν πολλοῖς παραδείγμασι ποιουμένους μελέτην καὶ ἄσκησιν ὀξυηκοΐας, ἵνα τοῦ Μενάνδρου λέγοντος

'μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει'

τοῦτο καὶ περὶ δόξης καὶ περὶ ἡγεμονίας καὶ περὶ λόγου δυνάμεως εἰρῆσθαι νομίζωσι, τὴν δὲ πρὸς τὸν D Ἀχιλλέα τὸν ἐν Σκύρῳ καθήμενον ἐν ταῖς παρθένοις γεγενημένην ἐπίπληξιν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως

'σὺ δ', ὦ τὸ λαμπρὸν φῶς ἀποσβεννὺς γένους,
ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς';

καὶ πρὸς τὸν ἄσωτον οἴωνται λέγεσθαι καὶ πρὸς τὸν αἰσχροκερδῆ καὶ πρὸς τὸν ἀμελῆ καὶ ἀπαίδευτον

πίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς,

ἢ κυβεύεις ἢ ὀρτυγοκοπεῖς ἢ καπηλεύεις ἢ τοκογλυφεῖς, μηδὲν μέγα φρονῶν μηδ' ἄξιον τῆς εὐγενείας;

'μὴ πλοῦτον εἴπῃς. οὐχὶ θαυμάζω θεόν
ὃν χὡ κάκιστος ῥᾳδίως ἐκτήσατο'. E

οὐκοῦν μηδὲ δόξαν εἴπῃς μηδὲ σώματος εὐμορφίαν

1, 118—120 H. 6, 122—124 R.

1. Nauck. p. 523 2. ταὐτὸν*: ταὐτὰ 6. κοινοῦν W: κοινὸν 11. ὀξυηκοΐας Stephanus: ὀξυκοΐας 12. Meinek. IV. p. 103 17. Nauck. p. 653 19. οἴωνται*: οἷόν τε 24. Nauck. p. 294 25. χὡ nescio quis: καὶ ὁ

μηδὲ στρατηγικὴν χλαμύδα μηδ᾽ ἱερατικὸν στέφανον, ὧν καὶ τοὺς κακίστους ὁρῶμεν τυγχάνοντας.

'τῆς δειλίας γὰρ αἰσχρὰ γίγνεται τέκνα'

καὶ ναὶ μὰ Δία τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τοῦ φθόνου καὶ τῶν ἄλλων νοσημάτων ἁπάντων. ἄριστα δ᾽ εἰρηκότος Ὁμήρου τό

'Δύσπαρι εἶδος ἄριστε

καὶ τό

F '"Εκτορ εἶδος ἄριστε'

(ψόγου γὰρ ἀποφαίνει καὶ λοιδορίας ἄξιον ᾧ μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν εὐμορφίας κάλλιον) ἐφαρμοστέον τοῦτο τοῖς ὁμοίοις, κολούοντα τοὺς μεγαλοφρονοῦντας ἐπὶ τοῖς μηδενὸς ἀξίοις, καὶ διδάσκοντα τοὺς νέους ὄνειδος ἡγεῖσθαι καὶ λοιδορίαν τὸ 'χρήμασιν ἄριστε'
35 καὶ 'δείπνοις ἄριστε' καὶ 'παισὶν ἢ ὑποζυγίοις ἄριστε' καὶ νὴ Δία τὸ λέγειν ἐφεξῆς ἄριστε. δεῖ γὰρ ἐκ τῶν καλῶν διώκειν τὴν ὑπεροχὴν καὶ περὶ τὰ πρῶτα πρῶτον εἶναι καὶ μέγαν ἐν τοῖς μεγίστοις· ἡ δ᾽ ἀπὸ μικρῶν δόξα καὶ φαύλων ἄδοξός ἐστι καὶ ἀφιλότιμος. τοῦτο δ᾽ ἡμᾶς εὐθὺς ὑπομιμνήσκει τὸ παράδειγμα τοῦ τοὺς ψόγους ἀποθεωρεῖν καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐν τοῖς Ὁμήρου μάλιστα ποιήμασιν· ἔμφασις γὰρ γίγνεται μεγάλη τοῦ τὰ σωματικὰ καὶ τυχηρὰ μὴ μεγάλης ἄξια σπουδῆς νομίζειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς δεξιώσεσι καὶ ἀνακλήσεσιν οὐ καλοὺς οὐδὲ πλουσίους οὐδ᾽ ἰσχυροὺς προσαγορεύουσιν, ἀλλὰ τοιαύταις εὐφημίαις χρῶνται

B 'διογενὲς Λαερτιάδη, πολμήχαν᾽ Ὀδυσσεῦ'

3. Nauck. p. 695 7. Homer. Γ 39 9. Id. P 142
11. τοῦτο*: τοῦτο καὶ 20. τοῦ*: τὸ 28. Homer. B 173

καί

‘Ἕκτορ υἱὲ Πριάμοιο, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντε’

καί

‘ὦ Ἀχιλεῦ Πηλέοϲ υἱέ, μέγα κῦδοϲ Ἀχαιῶν’

καί

‘δῖε Μενοιτιάδη, τῷ ἐμῷ κεχαριϲμένε θυμῷ’.

ἔπειτα λοιδοροῦϲιν οὐδὲν ἐφαπτόμενοι τῶν ϲωματικῶν, ἀλλὰ τοῖϲ ἁμαρτήμαϲι τοὺϲ ψόγουϲ ἐπιφέροντεϲ

‘οἰνοβαρέϲ, κυνὸϲ ὄμματ’ ἔχων, κραδίην δ’
ἐλάφοιο’

καί

‘Αἶαν νεῖκοϲ ἄριϲτε, κακοφραδέϲ’ C

καί

‘Ἰδομενεῦ, τί πάροϲ λαβρεύαι; οὐδέ τί ϲε χρὴ
λαβραγόρην ἔμεναι’

καί

‘Αἶαν ἁμαρτοεπὲϲ βουγάιε’.

καὶ τέλοϲ ὁ Θερϲίτηϲ ὑπὸ τοῦ Ὀδυϲϲέωϲ οὐ χωλὸϲ οὐ φαλακρὸϲ οὐ κυρτὸϲ ἀλλ’ ἀκριτόμυθοϲ λοιδορεῖται, τὸν δ’ Ἥφαιϲτον ἡ τεκοῦϲα φιλοφρονουμένη προϲηγόρευϲεν ἀπὸ τῆϲ χωλότητοϲ

‘ὄρϲεο κυλλοπόδιον, ἐμὸν τέκοϲ’.

οὕτωϲ Ὅμηροϲ καταγελᾷ τῶν αἰϲχυνομένων ἐπὶ χωλότηϲιν ἢ τυφλότηϲιν, οὔτε ψεκτὸν ἡγούμενοϲ τὸ μὴ αἰϲχρὸν οὔτ’ αἰϲχρὸν τὸ μὴ δι’ ἡμᾶϲ ἀλλ’ ἀπὸ τύχηϲ γιγνόμενον. δύο δὴ περιγίγνεται μεγάλα τοῖϲ τῶν D ποιητῶν ἐθιζομένοιϲ ἀκούειν, τὸ μὲν εἰϲ μετριότητα, μηδενὶ τύχην ἐπαχθῶϲ καὶ ἀνοήτωϲ ὀνειδίζειν, τὸ δ’

1, 121 H. 6, 125—126 R.

2. Hom. H 47 4. Id. T 216 4. Id. Λ 608 9. Id. A 225 12. Id. Ψ 483 14. Id. Ψ 474 17. Id. N 824 22. Id. Φ 331

εἰϲ μεγαλοφροϲύνην, αὐτοὺϲ χρηϲαμένουϲ τύχαιϲ μὴ ταπεινοῦϲθαι μηδὲ ταράττεϲθαι, φέρειν δὲ πράωϲ καὶ ϲκώμματα καὶ λοιδορίαϲ καὶ γέλωταϲ, μάλιϲτα μὲν τὸ τοῦ Φιλήμονοϲ ἔχονταϲ πρόχειρον

'ἥδιον οὐδὲν οὐδὲ μουϲικώτερον
ἔϲτ' ἢ δύναϲθαι λοιδορούμενον φέρειν'.

ἂν δὲ φαίνηταί τιϲ ἐπιλήψεωϲ δεόμενοϲ, τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τῶν παθῶν ἐπιλαμβάνεϲθαι, ὥϲπερ ὁ τραγικὸϲ Ἄδραϲτοϲ, τοῦ Ἀλκμέωνοϲ εἰπόντοϲ πρὸϲ αὐτόν

E 'ἀνδροκτόνου γυναικὸϲ ὁμογενὴϲ ἔφυϲ',

ἀπεκρίνατο

'ϲὺ δ' αὐτόχειρ γε μητρὸϲ ἥ ϲ' ἐγείνατο'.

καθάπερ γὰρ οἱ τὰ ἱμάτια μαϲτιγοῦντεϲ οὐχ ἅπτονται τοῦ ϲώματοϲ, οὕτωϲ οἱ δυϲτυχίαϲ τινὰϲ ἢ δυϲγενείαϲ ὀνειδίζοντεϲ εἰϲ τὰ ἐκτὸϲ ἐντείνονται κενῶϲ καὶ ἀνοήτωϲ, τῆϲ ψυχῆϲ δ' οὐ θιγγάνουϲιν οὐδὲ τῶν ἀληθῶϲ ἐπανορθώϲεωϲ δεομένων καὶ δήξεωϲ.

14. Καὶ μὴν ὥϲπερ ἐπάνω πρὸϲ τὰ φαῦλα καὶ F βλαβερὰ ποιήματα λόγουϲ καὶ γνώμαϲ ἀντιτάϲϲοντεϲ ἐνδόξων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν ἐδοκοῦμεν ἀφιϲτάναι καὶ ἀνακρούειν τὴν πίϲτιν, οὕτωϲ ὅ τι ἂν ἀϲτεῖον εὕρωμεν παρ' αὐτοῖϲ καὶ χρηϲτόν, ἐκτρέφειν χρὴ καὶ αὔξειν ἀποδείξεϲι καὶ μαρτυρίαιϲ φιλοϲόφοιϲ, ἀποδιδόνταϲ τὴν εὕρεϲιν ἐκείνοιϲ. καὶ γὰρ δίκαιον καὶ ὠφέλιμον, ἰϲχὺν τῆϲ πίϲτεωϲ καὶ ἀξίωμα προϲλαμβανούϲηϲ, ὅταν τοῖϲ ἀπὸ ϲκηνῆϲ λεγομένοιϲ καὶ πρὸϲ λύραν ᾀδομένοιϲ καὶ μελετωμένοιϲ ἐν διδαϲκαλείῳ τὰ Πυθαγόρου δόγματα καὶ τὰ Πλάτωνοϲ ὁμολογῇ, καὶ

5. Meinek. IV. p. 9   11. 13. Nauck. p. 695

τὰ Χίλωνος παραγγέλματα καὶ τὰ Βίαντος ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἄγῃ γνώμας ἐκείνοις τοῖς παιδικοῖς ἀναγνώς- 36
μασιν. ὅθεν οὐ παρέργως ὑποδεικτέον ὅτι τὸ μέν

'οὔ τοι, τέκνον ἐμόν, δέδοται πολεμήια ἔργα,
ἀλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο'

καὶ τό

'Ζεὺς γάρ τοι νεμεσᾷ, ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιο'

οὐδὲν διαφέρει τοῦ 'γνῶθι σαυτόν', ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔχει διάνοιαν ἐκείνῳ· τὸ δέ

'νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός'

καὶ τό

'ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη'

ταὐτόν ἐστι τοῖς Πλάτωνος ἐν Γοργίᾳ καὶ Πολιτείᾳ B
δόγμασι περὶ τοῦ 'τὸ ἀδικεῖν κάκιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι' καὶ τοῦ κακῶς πάσχειν τὸ ποιεῖν κακῶς βλαβερώτερον. ἐπιρρητέον δὲ καὶ τῷ τοῦ Αἰσχύλου

'θάρσει· πόνου γὰρ ἄκρον οὐκ ἔχει χρόνον'

ὅτι τοῦτό ἐστι τὸ παρ' Ἐπικούρου θρυλούμενον ἀεὶ καὶ θαυμαζόμενον, ὡς 'οἱ μεγάλοι πόνοι συντόμως ἐξάγουσιν, οἱ δὲ χρόνιοι μέγεθος οὐκ ἔχουσιν'. ὧν τὸ μὲν εἴρηκεν ὁ Αἰσχύλος ἐναργῶς, τὸ δὲ τῷ εἰρημένῳ παρακείμενόν ἐστιν. εἰ γὰρ ὁ μέγας καὶ σύντονος οὐ παραμένει πόνος, οὐκ ἔστι μέγας ὁ παραμένων οὐδὲ δυσκαρτέρητος. τὰ δὲ τοῦ Θέσπιδος ταυτί

1, 123—124 H. 6, 128—129 R.

4. οὔ τοι τέκνον ἐμὸν Homerus Ε 428: τέκνον ἐμὸν οὔ τοι 7. Aristot. Rhet. II 9. Plutarch. de Vita et Poesi Homeri §. 132 10. Hesiod. O. et D. 40 12. Id. 265 13. Γοργίᾳ] P. 473 A 17. Nauck. p. 83

'ὁρᾷς ὅτι Ζεὺς τῷδε πρωτεύει θεῶν,
C οὐ ψεῦδος οὐδὲ κόμπον οὐ μῶρον γέλων
ἀσκῶν· τὸ δ' ἡδὺ μοῦνος οὐκ ἐπίσταται'

τί διαφέρει τοῦ 'πόρρω γὰρ ἡδονῆς καὶ λύπης ἵδρυται τὸ θεῖον', ὡς Πλάτων ἔλεγε. τὸ δέ

'φάσωμεν
πιστὸν κῦδος ἔχειν ἀρετάν·
πλοῦτος δὲ καὶ δειλοῖσιν ἀνθρώπων ὁμιλεῖ'

λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Βακχυλίδου καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου παραπλησίως

'ἐγὼ δ'
οὐδὲν πρεσβύτερον νομί-
ζω τᾶς σωφροσύνας, ἐπεὶ
τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ σύνεστι'

καὶ τό

'τιμᾶν τὰν ⸤τέτασθε⸥, πλούτῳ δ' ἀρετὰν κατεργάσασθαι δοκεῖτ', ἐν ἐσθλοῖς δὲ καθήσεσθ' ἄνολβοι'

D ἆρ' οὐκ ἀπόδειξιν ἔχει ὧν οἱ φιλόσοφοι λέγουσι περὶ πλούτου καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὡς χωρὶς ἀρετῆς ἀνωφελῶν ὄντων καὶ ἀνονήτων τοῖς ἔχουσι; τὸ γὰρ οὕτω συνάπτειν καὶ συνοικειοῦν τοῖς δόγμασιν ἐξάγει τὰ ποιήματα τοῦ μύθου καὶ τοῦ προσωπείου, καὶ σπουδὴν περιτίθησιν αὐτοῖς χρησίμως λεγομένοις· ἔτι δὲ προανοίγει καὶ προκινεῖ τὴν τοῦ νέου ψυχὴν τοῖς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγοις. ἔρχεται γὰρ οὐκ ἄγευστος αὐτῶν παντάπασιν οὐδ' ἀνήκοος, οὐδ' ἀκρίτως ἀνά-
E πλεως ὧν ἤκουε τῆς μητρὸς ἀεὶ καὶ τίτθης καὶ νὴ

1, 124—126 H. 6, 129—131 R.

1. Nauck. p. 647 5. Πλάτων] Epist. III. p. 315C
6. Bergk. p. 1237 [3] 11. Nauck. p. 523 16. Id. p. 523

Δία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ παιδαγωγοῦ, τοὺς πλουςίους εὐδαιμονιζόντων καὶ ςεβομένων, φριττόντων δὲ τὸν θάνατον καὶ τὸν πόνον, ἄζηλον δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ μηδὲν ἄνευ χρημάτων καὶ δόξης ἀγόντων. οἷς ἀντίφωνα τὰ τῶν φιλοςόφων ἀκούοντας αὐτοὺς τὸ πρῶτον ἔκπληξις ἴςχει καὶ ταραχὴ καὶ θάμβος, οὐ προςιεμένους οὐδ' ὑπομένοντας, ἂν μὴ καθάπερ ἐκ ςκότους πολλοῦ μέλλοντες ἥλιον ὁρᾶν ἐθιςθῶςιν οἷον ἐν νόθῳ φωτὶ κεκραμένης μύθοις ἀληθείας αὐγὴν ἔχοντι μαλακὴν ἀλύπως διαβλέπειν τὰ τοιαῦτα καὶ μὴ φεύγειν. προακηκοότες γὰρ ἐν τοῖς ποιήμαςι καὶ προανεγνωκότες

'τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅς' ἔρχεται κακά, F
τὸν δ' αὖ θανόντα καὶ πόνων πεπαυμένον
χαίροντας εὐφημοῦντας ἐκπέμπειν δόμων'

καί

'ἐπεὶ τί δεῖ βροτοῖςι πλὴν δυοῖν μόνον,
Δήμητρος ἀκτῆς πωματός θ' ὑδρηχόου';

καί

'ἰὼ τυραννὶ βαρβάρων ἀνδρῶν φίλη'

καί 37

'ἡ βροτῶν τ' εὐπραξία
τῶν τἀλάχιςτα γίγνεται λυπουμένων'

ἧττον ταράττονται καὶ δυςκολαίνουςι παρὰ τοῖς φιλοςόφοις ἀκούοντες ὡς 'ὁ θάνατος οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς' καὶ 'ὁ τῆς φύςεως πλοῦτος ὥριςται' καὶ 'τὸ εὔδαιμον καὶ μακάριον οὐ χρημάτων πλῆθος οὐδὲ πραγμάτων ὄγκος οὐδ' ἀρχαί τινες ἔχουςιν οὐδὲ δυνάμεις, ἀλλ' ἀλυπία καὶ πραότης παθῶν καὶ διάθεςις ψυχῆς

1, 126—127 H. 6, 131—133 R.

9. φωτὶ Reiskius: φωτὶ καὶ 13. Nauck. p. 395
17. Id. p. 507 20. 22. Id. p. 696

B τὸ κατὰ φύϲιν ὁρίζουϲα. διὸ καὶ τούτων ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων ἁπάντων ἀγαθῆϲ δεῖ τῷ νέῳ κυβερνήϲεωϲ περὶ τὴν ἀνάγνωϲιν, ἵνα μὴ προδιαβληθεὶϲ ἀλλὰ μᾶλλον προπαιδευθεὶϲ εὐμενὴϲ καὶ φίλοϲ καὶ οἰκεῖοϲ ὑπὸ ποιητικῆϲ ἐπὶ φιλοϲοφίαν προπέμπηται.

1, 127 H. 6, 133 B.

ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΑΚΟΥΕΙΝ.

---

1. Τὴν γενομένην μοι σχολὴν περὶ τοῦ ἀκούειν, ὦ C Νίκανδρε, ἀπέσταλκά σοι γράψας, ὅπως εἰδῇς τοῦ πείθοντος ὀρθῶς ἀκούειν, ὅτε τῶν προσταττόντων ἀπήλλαξαι τὸ ἀνδρεῖον ἀνειληφὼς ἱμάτιον. ἀναρχία μὲν γάρ, ἣν ἔνιοι τῶν νέων ἐλευθερίαν ἀπαιδευσίᾳ νομίζουσι, χαλεπωτέρους ἐκείνων τῶν ἐν παισὶ διδα- D σκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεσπότας ἐφίστησι τὰς ἐπιθυμίας ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λυθείσας· καὶ καθάπερ Ἡρόδοτός φησιν ἅμα τῷ χιτῶνι συνεκδύεσθαι τὴν αἰδῶ τὰς γυναῖκας, οὕτως ἔνιοι τῶν νέων ἅμα τῷ τὸ παιδικὸν ἱμάτιον ἀποθέσθαι συναποθέμενοι τὸ αἰδεῖσθαι καὶ φοβεῖσθαι καὶ λύσαντες τὴν κατασχηματίζουσαν αὐτοὺς περιβολὴν εὐθὺς ἐμπίπλανται τῆς ἀναγωγίας. σὺ δὲ πολλάκις ἀκηκοὼς ὅτι ταὐτόν ἐστι τὸ ἕπεσθαι θεῷ καὶ τὸ πείθεσθαι λόγῳ, νόμιζε τὴν εἰς ἄνδρας ἐκ παίδων ἀγωγὴν οὐκ ἀρχῆς εἶναι τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἀποβολήν, ἀλλὰ μεταβολὴν ἄρχοντος, E ἀντὶ μισθωτοῦ τινος ἢ ἀργυρωνήτου θεῖον ἡγεμόνα τοῦ βίου λαμβάνουσι τὸν λόγον, ᾧ τοὺς ἑπομένους ἄξιόν ἐστι μόνους ἐλευθέρους νομίζειν. μόνοι γὰρ ἃ δεῖ βούλεσθαι μαθόντες, ὡς βούλονται ζῶσι· ταῖς δ᾽

9. Ἡρόδοτος] I 8

ἀπαιδεύτοις καὶ παραλόγοις ὁρμαῖς καὶ πράξεσιν ἀγεννὲς ἔνεστι καὶ μικρὸν ἐν πολλῷ τῷ μετανοοῦντι τὸ ἑκούσιον.

2. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ τῶν ἐγγραφομένων εἰς τὰς πολιτείας οἱ μὲν ἀλλοδαποὶ καὶ ξένοι κομιδῇ πολλὰ F μέμφονται καὶ δυσκολαίνουσι τῶν γιγνομένων, οἱ δ' ἐκ μετοίκων σύντροφοι καὶ συνήθεις τῶν νόμων ὄντες οὐ χαλεπῶς προσδέχονται τὰ ἐπιβάλλοντα καὶ στέργουσιν, οὕτως ἔδει πολὺν χρόνον ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενον καὶ πᾶν μάθημα καὶ ἄκουσμα παιδικὸν ἀπ' ἀρχῆς ἐθισθέντα προσφέρεσθαι λόγῳ φιλοσόφῳ μεμιγμένον, εὐμενῆ καὶ οἰκεῖον ἥκειν εἰς φιλοσοφίαν, ἣ μόνη τὸν ἀνδρεῖον καὶ τέλειον ὡς ἀληθῶς ἐκ λόγου τοῖς νέοις περιτίθησι κόσμον. οὐκ ἂν ἀηδῶς 38 δ' οἶμαί σε προακοῦσαι περὶ τῆς ἀκουστικῆς αἰσθήσεως, ἣν ὁ Θεόφραστος παθητικωτάτην εἶναί φησι πασῶν. οὔτε γὰρ ὁρατὸν οὐδὲν οὔτε γευστὸν οὔθ' ἁπτὸν ἐκστάσεις ἐπιφέρει καὶ ταραχὰς καὶ πτοίας τηλικαύτας ἡλίκαι καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν κτύπων τινῶν καὶ πατάγων καὶ ἤχων τῇ ἀκοῇ προσπεσόντων. ἔστι δὲ λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητικωτέρα. τῇ μὲν γὰρ κακίᾳ πολλὰ χωρία καὶ μέρη τοῦ σώματος παρέχει δι' αὑτῶν ἐνδῦσαν ἅψασθαι τῆς ψυχῆς, τῇ δ' ἀρετῇ μία λαβὴ τὰ ὦτα τῶν νέων ἐστίν, ἂν καθαρὰ καὶ B ἄθρυπτα κολακείᾳ καὶ λόγοις ἄθικτα φαύλοις ἀπ' ἀρχῆς φυλάττηται. διὸ καὶ Ξενοκράτης τοῖς παισὶ μᾶλλον ἢ τοῖς ἀθληταῖς ἐκέλευε περιάπτειν ἀμφωτίδας, ὡς ἐκείνων μὲν τὰ ὦτα ταῖς πληγαῖς, τούτων δὲ τοῖς λόγοις τὰ ἤθη διαστρεφομένων, οὐκ ἀνηκοΐαν

1, 129—130 H. 6, 135—137 R.

4. ἐπεὶ] ἔτι Emperius 15. προακοῦσαι Madvigius: προσακοῦσαι 24. ἂν Reiskius: ἂν ᾖ

οὐδὲ κωφότητα προμνώμενος, ἀλλὰ τῶν λόγων τοὺς
φαύλους φυλάττεσθαι παραινῶν, πρὶν ἑτέρους χρη-
στούς, ὥσπερ φύλακας ἐντραφέντας ὑπὸ φιλοσοφίας
τῷ ἤθει, τὴν μάλιστα κινουμένην αὐτοῦ καὶ ἀναπειθο-
μένην χώραν κατασχεῖν. καὶ Βίας ὁ παλαιὸς Ἀμά-
σιδι, κελευσθεὶς τὸ χρηστότατον ὁμοῦ καὶ φαυλότατον
ἀποπέμψαι κρέας τοῦ ἱερείου, τὴν γλῶτταν ἐξελὼν
ἀπέπεμψεν, ὡς καὶ βλάβας καὶ ὠφελείας τοῦ λέγειν
ἔχοντος μεγίστας. οἵ τε πολλοὶ τὰ μικρὰ παιδία κα- C
ταφιλοῦντες αὐτοί τε τῶν ὤτων ἅπτονται κἀκεῖνα
τοῦτο ποιεῖν κελεύουσιν, αἰνιττόμενοι μετὰ παιδιᾶς
ὅτι δεῖ φιλεῖν μάλιστα τοὺς διὰ τῶν ὤτων ὠφελοῦν-
τας. ἐπεὶ ὅτι γε πάσης ἀκροάσεως ἀπειργόμενος ὁ
νέος καὶ λόγου μηδενὸς γευόμενος οὐ μόνον ἄκαρ-
πος ὅλως καὶ ἀβλαστὴς διαμενεῖ πρὸς ἀρετήν, ἀλλὰ
καὶ διαστρέφοιτ᾽ ἂν πρὸς κακίαν, ὥσπερ ἐκ χώρας
ἀκινήτου καὶ ἀργῆς ἄγρια πολλὰ τῆς ψυχῆς ἀναδι-
δούς, δῆλόν ἐστι. τὰς γὰρ ἐφ᾽ ἡδονὴν ὁρμὰς καὶ
πρὸς πόνον ὑποψίας (οὐ θυραίους οὐδ᾽ ὑπὸ λόγων D
ἐπεισάκτους, ἀλλ᾽ ὥσπερ αὐτόχθονας οὔσας μυρίων
παθῶν καὶ νοσημάτων πηγάς) ἂν ἐᾷ τις ἀφέτους ᾗ
πεφύκασι χωρεῖν καὶ μὴ λόγοις χρηστοῖς ἀφαιρῶν
ἢ παρατρέπων καταρτύῃ τὴν φύσιν, οὐκ ἔστιν ὃ τῶν
θηρίων οὐκ ἂν ἡμερώτερον ἀνθρώπου φανείη.

3. Διὸ δὴ μεγάλην μὲν ὠφέλειαν, οὐκ ἐλάττω
δὲ κίνδυνον τοῖς νέοις τοῦ ἀκούειν ἔχοντος οἶμαι
καλῶς ἔχειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ καὶ πρὸς ἕτερον
διαλέγεσθαι περὶ τοῦ ἀκούειν. ἐπεὶ καὶ τούτῳ κακῶς E
τοὺς πλείστους χρωμένους ὁρῶμεν, οἳ λέγειν ἀσκοῦσι
πρὶν ἀκούειν ἐθισθῆναι· καὶ λόγου μὲν οἴονται μάθη-

1, 130—131 H. 6, 137—139 R.

15. διαμενεῖ Madvigius: διαμένει

ϲιν εἶναι καὶ μελέτην, ἀκροάϲει δὲ καὶ τοὺϲ ὁπωϲοῦν χρωμένουϲ ὠφελεῖϲθαι. καίτοι τοῖϲ μὲν ϲφαιρίζουϲιν ἅμα τοῦ βαλεῖν καὶ τοῦ λαβεῖν τὴν ϲφαῖραν ἡ μάθηϲιϲ· ἐν δὲ τῇ τοῦ λόγου χρείᾳ τὸ δέξαϲθαι καλῶϲ τοῦ προέϲθαι πρότερόν ἐϲτιν, ὥϲπερ τοῦ τεκεῖν τὸ ϲυλλαβεῖν καὶ καταϲχεῖν τι τῶν γονίμων. ταῖϲ μὲν οὖν ὄρνιϲι τὰϲ ὑπηνεμίουϲ λοχείαϲ καὶ ὠδῖναϲ ἀτελῶν τινων καὶ ἀψύχων ὑπολειμμάτων ἀρχὰϲ λέγουϲιν εἶναι· τῶν δ᾽ ἀκούειν μὴ δυναμένων νέων μηδ᾽
F ὠφελεῖϲθαι δι᾽ ἀκοῆϲ ἐθιϲθέντων ὑπηνέμιοϲ ὄντωϲ ὁ λόγοϲ ἐκπίπτων

'ἀκλειὴϲ αἴδηλοϲ ὑπαὶ νεφέεϲϲι κεδάϲθη'.

τὰ μὲν γὰρ ἀγγεῖα πρὸϲ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐγχεομένων ἐπικλίνουϲι καὶ ϲυνεπιϲτρέφουϲιν, ἵν᾽ ἔγχυϲιϲ ἀληθῶϲ, μὴ ἔκχυϲιϲ γένηται, αὑτοὺϲ δὲ τῷ λέγοντι παρέχειν καὶ ϲυναρμόττειν τῇ προϲοχῇ τὴν ἀκρόαϲιν, ὡϲ μηδὲν ἐκφύγῃ τῶν χρηϲίμωϲ λεγομένων, οὐ μαν-
39 θάνουϲιν, ἀλλ᾽ ὃ πάντων καταγελαϲτότατόν ἐϲτιν, ἂν μέν τινι προϲτύχωϲι διηγουμένῳ δεῖπνον ἢ πομπὴν ἢ ὄνειρον ἢ λοιδορίαν γεγενημένην αὐτῷ πρὸϲ ἄλλον, ἀκροῶνται ϲιωπῇ καὶ προϲλιπαροῦϲιν· ἂν δέ τιϲ αὐτοὺϲ ἐπιϲπαϲάμενοϲ διδάϲκῃ τι τῶν χρηϲίμων ἢ παραινῇ τῶν δεόντων ἢ νουθετῇ πλημμελοῦνταϲ ἢ καταπραΰνῃ χαλεπαίνονταϲ, οὐχ ὑπομένουϲιν, ἀλλ᾽ ἂν μὲν δύνωνται, περιγενέϲθαι φιλοτιμούμενοι διαμάχονται πρὸϲ τὸν λόγον· εἰ δὲ μή, φεύγοντεϲ ἄπιαϲι πρὸϲ ἑτέρουϲ λόγουϲ καὶ φλυάρουϲ, ὡϲ ἀγγεῖα φαῦλα καὶ ϲαθρὰ τὰ ὦτα πάντων μᾶλλον ἢ τῶν ἀναγκαίων
B ἐμπιπλάντεϲ. τοὺϲ μὲν οὖν ἵππουϲ οἱ καλῶϲ τρέφοντεϲ εὐϲτόμουϲ τῷ χαλινῷ, τοὺϲ δὲ παῖδαϲ εὐη-

1, 131—132 H. 6, 139—140 B.

17. ἐκφύγῃ*: ἐκφύγοι

κόουϲ τῷ λόγῳ παρέχουϲι, πολλὰ μὲν ἀκούειν μὴ πολλὰ δὲ λέγειν διδαϲκομένουϲ. καὶ γὰρ τὸν Ἐπαμεινώνδαν ὁ Ϲπίνθαροϲ ἐπαινῶν ἔφη μήτε πλείονα γιγνώϲκοντι μήτ' ἐλάττονα φθεγγομένῳ ῥᾳδίωϲ ἐντυχεῖν ἑτέρῳ. καὶ τὴν φύϲιν ἡμῶν ἑκάϲτῳ λέγουϲι δύο μὲν ὦτα δοῦναι, μίαν δὲ γλῶτταν, ὡϲ ἐλάττονα λέγειν ἢ ἀκούειν ὀφείλοντι.

4. Πανταχοῦ μὲν οὖν τῷ νέῳ κόϲμοϲ ἀϲφαλήϲ ἐϲτιν ἡ ϲιωπή, μάλιϲτα δ' ὅταν ἀκούων ἑτέρου μὴ ϲυνταράττῃ μηδ' ἐξυλακτῇ πρὸϲ ἕκαϲτον, ἀλλὰ κἂν C ὁ λόγοϲ ᾖ μὴ λίαν ἀρεϲτόϲ, ἀνέχηται καὶ περιμένῃ παύϲαϲθαι τὸν διαλεγόμενον, καὶ παυϲαμένου μὴ εὐθέωϲ ἐπιβάλλῃ τὴν ἀντίρρηϲιν, ἀλλ' ὥϲ Αἰϲχίνηϲ φηϲί, διαλείπῃ χρόνον, εἴτε προϲθεῖναί τι βούλοιτο τοῖϲ λελεγμένοιϲ ὁ εἰρηκώϲ, εἴτε μεταθέϲθαι καὶ ἀφελεῖν. οἱ δ' εὐθὺϲ ἀντικόπτοντεϲ, οὔτ' ἀκούοντεϲ οὔτ' ἀκουόμενοι, λέγοντεϲ δὲ πρὸϲ λέγονταϲ ἀϲχημονοῦϲιν· ὁ δ' ἐγκρατῶϲ καὶ μετ' αἰδοῦϲ ἀκούειν ἐθιϲθεὶϲ τὸν μὲν ὠφέλιμον λόγον ἐδέξατο καὶ κατέϲχε, τὸν δ' ἄχρηϲτον ἢ ψευδῆ μᾶλλον διεῖδε καὶ κατεφώραϲε, φιλαλήθηϲ φανείϲ, οὐ φιλόνεικοϲ οὐδὲ προ- D πετὴϲ καὶ δύϲεριϲ. ὅθεν οὐ κακῶϲ ἔνιοι λέγουϲιν ὅτι δεῖ τῶν νέων μᾶλλον ἐκπνευματοῦν τὸ οἴημα καὶ τὸν τῦφον ἢ τῶν ἀϲκῶν τὸν ἀέρα τοὺϲ ἐγχέαι τι βουλομένουϲ χρήϲιμον· εἰ δὲ μή, γέμοντεϲ ὄγκου καὶ φυϲήματοϲ οὐ προϲδέχονται.

5. Φθόνοϲ τοίνυν μετὰ βαϲκανίαϲ καὶ δυϲμενείαϲ οὐδενὶ μὲν ἔργῳ παρὼν ἀγαθόϲ, ἀλλὰ πᾶϲιν ἐμπόδιοϲ τοῖϲ καλοῖϲ, κάκιϲτοϲ δ' ἀκροωμένῳ πάρεδροϲ

1, 132—133 H. 6, 140—142 B.

10. ϲυνταράττῃ*: ϲυνταράττηται 15. καὶ] ἢ καὶ Reiskius 28. ἀγαθόϲ*: ἀγαθόν

καὶ cύμβουλος, ἀνιαρὰ καὶ ἀηδῆ καὶ δυcπρόcδεκτα ποιῶν τὰ ὠφέλιμα διὰ τὸ πᾶcι μᾶλλον ἥδεcθαι τοὺc
E φθονοῦντας ἢ τοῖc εὖ λεγομένοιc. καίτοι πλοῦτοc μὲν ὅντινα δάκνει καὶ δόξα καὶ κάλλοc, ἑτέροιc ὑπάρχοντα, φθονερόc ἐcτι μόνον· ἄχθεται γὰρ ἄλλων εὐτυχούντων· ὁ δὲ λόγῳ καλῶc λεγομένῳ δυcχεραίνων ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀγαθῶν ἀνιᾶται. ὡc γὰρ τὸ φῶc τῶν βλεπόντων, καὶ ὁ λόγοc τῶν ἀκουόντων ἀγαθόν ἐcτιν, ἂν βούλωνται δέχεcθαι. τὸν μὲν οὖν ἐφ' ἑτέροιc φθόνον ἄλλαι τινὲc ἀπαίδευτοι καὶ κακαὶ διαθέcειc ἐμποιοῦcιν, ὁ δὲ πρὸc τοὺc λέγονταc ἐκ φιλοδοξίαc ἀκαίρου καὶ φιλοτιμίαc ἀδίκου γεννώμενοc οὐδὲ προcέχειν ἐᾷ τοῖc λεγομένοιc τὸν οὕτω διακεί-
F μενον, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ περιcπᾷ τὴν διάνοιαν, ἅμα μὲν τὴν ἑαυτῆc ἕξιν ἐπιcκοποῦcαν εἰ λείπεται τῆc τοῦ λέγοντοc, ἅμα δὲ τοὺc ἄλλουc ἐπιβλέπουcαν εἰ ἄγανται καὶ θαυμάζουcιν, ἐκπληττομένην τε ὑπὸ τῶν ἐπαίνων καὶ ἀγριαίνουcαν πρὸc τοὺc παρόνταc ἂν ἀποδέχωνται τὸν λέγοντα, τῶν δὲ λόγων τοὺc μὲν εἰρημένουc ἐῶcαν καὶ προϊεμένην, ὅτι λυποῦcι μνημονευόμενοι, πρὸc δὲ τοὺc λείπονταc ταραττομένην καὶ τρέμουcαν μὴ τῶν εἰρημένων βελτίονεc γένωνται,
40 cπεύδουcαν δὲ τάχιcτα παύcαcθαι τοὺc λέγονταc ὅταν κάλλιcτα λέγωcι, λυθείcηc δὲ τῆc ἀκροάcεωc πρὸc οὐδενὶ τῶν εἰρημένων οὖcαν ἀλλὰ τὰc φωνὰc καὶ διαθέcειc τῶν παρόντων ἐπιψηφίζουcαν, καὶ τοὺc μὲν ἐπαινοῦνταc ὥcπερ ἐμμανῆ φεύγουcαν καὶ ἀποπηδῶcαν, προcτρέχουcαν δὲ καὶ cυναγελαζομένην τοῖc ψέγουcι τὰ εἰρημένα καὶ διαcτρέφουcιν· ἂν δὲ μηδὲν ᾖ διαcτρέψαι, παραβάλλουcαν ἑτέρουc τινὰc ὡc ἄμεινον εἰρηκόταc εἰc ταὐτὸ καὶ δυνατώτερον, ἕωc

διαφθείραϲα καὶ διαλυμηναμένη τὴν ἀκρόαϲιν ἀχρεῖον ἑαυτῇ καὶ ἀνόνητον ἀπεργάϲηται.

6. Διὸ δεῖ τῇ φιληκοΐᾳ πρὸϲ τὴν φιλοδοξίαν B ϲπειϲάμενον ἀκροᾶϲθαι τοῦ λέγοντοϲ ἵλεων καὶ πρᾶον, ὥϲπερ ἐφ' ἑϲτίαϲιν ἱερὰν καὶ θυϲίαϲ ἀπαρχὴν παρειλημμένον, ἐπαινοῦντα μὲν οἷϲ ἐπιτυγχάνει τὴν δύναμιν, ἀγαπῶντα δὲ τὴν προθυμίαν αὐτὴν τοῦ φέροντοϲ εἰϲ μέϲον ἃ γιγνώϲκει καὶ πείθοντοϲ ἑτέρουϲ δι' ὧν αὐτὸϲ πέπειϲται. τοῖϲ μὲν οὖν κατορθουμένοιϲ ἐπιλογιϲτέον ὡϲ οὐκ ἀπὸ τύχηϲ οὐδ' αὐτομάτωϲ ἀλλ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ καὶ μαθήϲει κατορθοῦται, καὶ μιμητέον γε ταῦτα θαυμάζοντάϲ γε δὴ καὶ ζηλοῦνταϲ· τοῖϲ δ' ἁμαρτανομένοιϲ ἐφιϲτάναι χρὴ τὴν διάνοιαν, ὑφ' ὧν αἰτιῶν καὶ ὅθεν ἡ παρατροπὴ γέγονεν. ὡϲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν φηϲι τοὺϲ οἰκονομικοὺϲ καὶ ἀπὸ τῶν C φίλων ὀνίναϲθαι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὕτω τοὺϲ ἐγρηγορόταϲ καὶ προϲέχονταϲ οὐ μόνον κατορθοῦντεϲ ἀλλὰ καὶ διαμαρτάνοντεϲ ὠφελοῦϲιν οἱ λέγοντεϲ· καὶ γὰρ διανοήματοϲ εὐτέλεια καὶ ῥήματοϲ κενότηϲ καὶ ϲχῆμα φορτικὸν καὶ πτόηϲιϲ μετὰ χαρᾶϲ ἀπειροκάλου πρὸϲ ἔπαινον καὶ ὅϲα τοιαῦτα μᾶλλον ἀκροωμένοιϲ ἐφ' ἑτέρων ἢ λέγουϲιν ἐφ' ἑαυτῶν καταφαίνεται. διὸ δεῖ μεταφέρειν τὴν εὐθύνην ἐφ' ἑαυτοὺϲ ἀπὸ τοῦ λέγοντοϲ, ἀναϲκοποῦνταϲ εἴ τι τοιοῦτο λανθάνομεν ἁμαρτάνοντεϲ. ῥᾷϲτον γάρ ἐϲτι τῶν ὄντων τὸ μέμ- D φεϲθαι τὸν πληϲίον, ἀχρήϲτωϲ τε καὶ κενῶϲ γιγνόμενον, ἂν μὴ πρόϲ τινα διόρθωϲιν ἢ φυλακὴν ἀναφέρηται τῶν ὁμοίων. καὶ τὸ τοῦ Πλάτωνοϲ οὐκ ὀκνητέον ἀεὶ πρὸϲ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἁμαρτανόντων

1, 135—136 H. 6, 144—146 R.

11. κατορθοῦται*: κατορθοῦνται 15. Ξενοφῶν] Oecon. I 17 25. μέμφεϲθαι*: μέμψαϲθαι 26. τε] δὲ?

ἀναφθέγγεϲθαι, ‘μή που ἄρ’ ἐγὼ τοιοῦτοϲ;’ ὡϲ γὰρ ἐν τοῖϲ ὄμμαϲι τῶν πληϲίον ἐλλάμποντα τὰ ἑαυτῶν ὁρῶμεν, οὕτωϲ ἐπὶ τῶν λόγων δεῖ τοὺϲ ἑαυτῶν ἐνεικονίζεϲθαι τοῖϲ ἑτέρων, ἵνα μήτ’ ἄγαν θραϲέωϲ καταφρονῶμεν ἄλλων, αὐτοῖϲ τε προϲέχωμεν ἐν τῷ λέ- E γειν ἐπιμελέϲτερον. χρήϲιμον δὲ πρὸϲ τοῦτο καὶ τὸ τῆϲ παραβολῆϲ, ὅταν γενόμενοι καθ’ αὑτοὺϲ ἀπὸ τῆϲ ἀκροάϲεωϲ καὶ λαβόντεϲ τι τῶν μὴ καλῶϲ ἢ μὴ ἱκανῶϲ εἰρῆϲθαι δοκούντων ἐπιχειρῶμεν εἰϲ ταὐτὸ καὶ προάγωμεν αὑτοὺϲ τὰ μὲν ὥϲπερ ἀναπληροῦν, τὰ δ’ ἐπανορθοῦϲθαι, τὰ δ’ ἑτέρωϲ φράζειν, τὰ δ’ ὅλωϲ ἐξ ὑπαρχῆϲ εἰϲφέρειν πειρώμενοι πρὸϲ τὴν ὑπόθεϲιν. ὃ καὶ Πλάτων ἐποίηϲε πρὸϲ τὸν Λυϲίου λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἀντειπεῖν οὐ χαλεπὸν ἀλλὰ καὶ πάνυ ῥᾴδιον εἰρημένῳ λόγῳ· τὸ δ’ ἕτερον ἀνταναϲτῆϲαι βελτίονα παντάπαϲιν ἐργῶδεϲ. ὥϲπερ ὁ Λακεδαιμόνιοϲ ἀκούϲαϲ ὅτι Φίλιπποϲ Ὄλυνθον κατέϲκαψεν ‘ἀλλ’ οὐκ ἀναϲτῆϲαί γε τοιαύτην’ ἔφη ‘πόλιν ἐκεῖνοϲ ἂν δυνη- F θείη’. ὅταν οὖν ἐν τῷ διαλέγεϲθαι πρὸϲ τὴν τοιαύτην ὑπόθεϲιν μὴ πολὺ φαινώμεθα τῶν εἰρηκότων διαφέροντεϲ, πολὺ τοῦ καταφρονεῖν ἀφαιροῦμεν, καὶ τάχιϲτα κολούεται τὸ αὔθαδεϲ ἡμῶν καὶ φίλαυτον ἐν ταῖϲ τοιαύταιϲ ἐλεγχόμενον ἀντιπαραβολαῖϲ.

7. Τῷ τοίνυν καταφρονεῖν τὸ θαυμάζειν ἀντικείμενον εὐγνωμονεϲτέραϲ μέν ἐϲτι δήπου καὶ ἡμερωτέραϲ φύϲεωϲ, δεῖταί γε μὴν οὐδ’ αὐτὸ μικρᾶϲ εὐλα- 41 βείαϲ, τάχα δὲ καὶ μείζονοϲ· οἱ μὲν γὰρ καταφρονητικοὶ καὶ θραϲεῖϲ ἧττον ὠφελοῦνται ὑπὸ τῶν λεγόντων, οἱ δὲ θαυμαϲτικοὶ καὶ ἄκακοι μᾶλλον βλάπτονται, καὶ τὸν Ἡράκλειτον οὐκ ἐλέγχουϲιν εἰπόντα ‘βλὰξ

1. μή*: ἢ 30. βλάξ] P. 28 D

ἄνθρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ ἐπτοῆσθαι φιλεῖ'. δεῖ δὲ τὸν μὲν ἔπαινον ἀφελῶς τοῖς λέγουσι τὴν δὲ πίστιν εὐλαβῶς προϊεσθαι τοῖς λόγοις, καὶ τῆς μὲν λέξεως καὶ προφορᾶς τῶν ἀγωνιζομένων εὐμενῆ καὶ ἁπλοῦν εἶναι θεατήν, τῆς δὲ χρείας καὶ τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων ἀκριβῆ καὶ πικρὸν ἐξεταστήν, ἵν' οἱ μὲν λέγοντες μὴ μισῶσιν, οἱ δὲ λόγοι μὴ βλάπτωσιν. ὡς B πολλὰ ψευδῆ καὶ πονηρὰ δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πίστει τῇ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐνδεχόμενοι. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμονίων ἄρχοντες ἀνδρὸς οὐκ εὖ βεβιωκότος γνώμην δοκιμάσαντες ἑτέρῳ προσέταξαν εἰπεῖν εὐδοκιμοῦντι περὶ τὸν βίον καὶ τὸ ἦθος, ὀρθῶς πάνυ καὶ πολιτικῶς ἐθίζοντες τὸν δῆμον ὑπὸ τοῦ τρόπου μᾶλλον ἢ τοῦ λόγου τῶν συμβουλευόντων ἄγεσθαι. τοὺς δ' ἐν φιλοσοφίᾳ λόγους ἀφαιροῦντα χρὴ τὴν τοῦ λέγοντος δόξαν αὐτοὺς ἐφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν. ὡς γὰρ πολέμου, καὶ ἀκροάσεως πολλὰ τὰ κενά ἐστι. καὶ γὰρ πολιὰ τοῦ λέγοντος καὶ πλάσμα καὶ ὀφρῦς καὶ περιαυτολογία, μάλιστα δ' C αἱ κραυγαὶ καὶ οἱ θόρυβοι καὶ τὰ πηδήματα τῶν παρόντων συνεκπλήττει τὸν ἄπειρον ἀκροατὴν καὶ νέον ὥσπερ ὑπὸ ῥεύματος παραφερόμενον. ἔχει δέ τι καὶ ἡ λέξις ἀπατηλόν, ὅταν ἡδεῖα καὶ πολλὴ καὶ μετ' ὄγκου τινὸς καὶ κατασκευῆς ἐπιφέρηται τοῖς πράγμασιν. ὡς γὰρ τῶν ὑπ' αὐλοῖς ᾀδόντων αἱ πολλαὶ τοὺς ἀκούοντας ἁμαρτίαι διαφεύγουσιν, οὕτω περιττὴ καὶ σοβαρὰ λέξις ἀντιλάμπει τῷ ἀκροατῇ πρὸς τὸ δηλούμενον. ὁ μὲν γὰρ Μελάνθιος, ὡς ἔοικε, περὶ D τῆς Διογένους τραγῳδίας ἐρωτηθεὶς οὐκ ἔφη κατιδεῖν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων ἐπιπροσθουμένην· αἱ δὲ

1, 137–138 H. 6, 147–149 R.

1. ἐπτοῆσθαι Xylander: παιδεύεσθαι

τῶν πολλῶν διαλέξειϲ καὶ μελέται ϲοφιϲτῶν οὐ μόνον τοῖϲ ὀνόμαϲι παραπετάϲμαϲι χρῶνται τῶν διανοημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν φωνὴν ἐμμελείαιϲ τιϲὶ καὶ μαλακότηϲι καὶ παριϲώϲεϲιν ἐφηδύνοντεϲ ἐκβακχεύουϲι καὶ παραφέρουϲι τοὺϲ ἀκροωμένουϲ, κενὴν ἡδονὴν διδόντεϲ καὶ κενωτέραν δόξαν ἀντιλαμβάνοντεϲ. ὥϲτ᾽ αὐτοῖϲ ϲυμβαίνει τὸ ὑπὸ Διονυϲίου ῥηθέν. ἐκεῖνοϲ γάρ,
E ὡϲ ἔοικεν, εὐδοκιμοῦντι κιθαρῳδῷ παρὰ τὴν θέαν ἐπαγγειλάμενοϲ δωρεάϲ τιναϲ μεγάλαϲ ὕϲτερον οὐδὲν ἔδωκεν ὡϲ ἀποδεδωκὼϲ τὴν χάριν· ‘ὅϲον γάρ’ ἔφη ‘χρόνον ηὔφραινεϲ ᾄδων, τοϲοῦτον ἔχαιρεϲ ἐλπίζων’. τοῦτον δὲ τὸν ἔρανον αἱ τοιαῦται πληροῦϲιν ἀκροάϲειϲ τοῖϲ λέγουϲι· θαυμάζονται γὰρ ἐφ᾽ ὅϲον τέρπουϲιν, εἶτα ἅμα τῆϲ ἀκοῆϲ ἐξερρύη τὸ ἡδὺ κἀκείνουϲ προλέλοιπεν ἡ δόξα, καὶ μάτην τοῖϲ μὲν ὁ χρόνοϲ τοῖϲ δὲ καὶ ὁ βίοϲ ἀνάλωται.

8. Διὸ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαιροῦντα τῆϲ
F λέξεωϲ αὐτὸν διώκειν τὸν καρπὸν καὶ μιμεῖϲθαι μὴ τὰϲ ϲτεφανηπλόκουϲ ἀλλὰ τὰϲ μελίϲϲαϲ. αἳ μὲν γὰρ ἐπιοῦϲαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων ϲυνείρουϲι καὶ διαπλέκουϲιν ἡδὺ μὲν ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον ἔργον· αἳ δὲ πολλάκιϲ ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίνθων διαπετόμενοι λειμῶναϲ ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτατον θύμον καταίρουϲι καὶ τούτῳ προϲκάθηνται

‘ξανθὸν μέλι μηδόμεναι’,

καὶ λαβοῦϲαί τι τῶν χρηϲίμων ἀποπέτονται πρὸϲ τὸ οἰκεῖον ἔργον. οὕτωϲ οὖν δεῖ τὸν φιλότεχνον καὶ
42 καθαρὸν ἀκροατὴν τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν

1, 138—139 H. 6, 149—151 R.

19. ϲτεφανηπλόκουϲ*: ϲτεφηπλόκουϲ 26. Bergk. p. 1135[3]

ὀνομάτων καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ πανηγυρικὰ κηφήνων βοτάνην ϲοφιϲτιώντων ἡγούμενον ἐᾶν, αὐτὸν δὲ τῇ προϲοχῇ καταδυόμενον εἰϲ τὸν νοῦν τοῦ λόγου καὶ τὴν διάθεϲιν τοῦ λέγοντοϲ ἕλκειν ἀπ' αὐτῆϲ τὸ χρήϲιμον καὶ ὠφέλιμον, μεμνημένον ὡϲ οὐκ εἰϲ θέατρον] οὐδ' ᾠδεῖον ἀλλ' εἰϲ ϲχολὴν καὶ διδαϲκαλεῖον ἀφῖκται, τῷ λόγῳ τὸν βίον ἐπανορθωϲόμενοϲ. ὅθεν δὴ καὶ ποιητέον ἐπίϲκεψιν καὶ κρίϲιν τῆϲ ἀκροάϲεωϲ ἐξ αὑτοῦ καὶ τῆϲ περὶ αὑτὸν διαθέϲεωϲ, ἀναλογιζόμενον εἴ τι τῶν παθῶν γέγονε μαλακώτερον, εἴ τι τῶν ἀνιαρῶν κουφότερον, εἰ θάρϲοϲ εἰ φρόνημα βέβαιον, B εἰ πρὸϲ ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἐνθουϲιαϲμόϲ. οὐ γὰρ ἐκ κουρείου μὲν ἀναϲτάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραϲτῆναι καὶ τῆϲ κεφαλῆϲ ἅψαϲθαι, τὴν περικοπὴν τῶν τριχῶν ἐπιϲκοποῦντα καὶ τῆϲ κουρᾶϲ τὴν διαφοράν, ἐκ δὲ ἀκροάϲεωϲ ἀπιόντα καὶ ϲχολῆϲ οὐκ εὐθὺϲ ἀφορᾶν χρὴ πρὸϲ ἑαυτόν, [καταμανθάνοντα τὴν ψυχὴν εἴ τι τῶν ὀχληρῶν ἀποτεθειμένη καὶ περιττῶν ἐλαφροτέρα γέγονε καὶ ἡδίων. 'οὔτε γὰρ βαλανείου' φηϲὶν ὁ Ἀρίϲτων 'οὔτε λόγου μὴ καθαίροντοϲ ὄφελόϲ ἐϲτιν'.

9. Ἡδέϲθω μὲν οὖν ὑπὸ λόγων ὠφελούμενοϲ ὁ C νέοϲ· οὐ δεῖ δὲ τὸ ἡδὺ τῆϲ ἀκροάϲεωϲ ποιεῖϲθαι τέλοϲ, οὐδ' οἴεϲθαι δεῖν ἐκ ϲχολῆϲ ἀπιέναι φιλοϲόφου μινυρίζοντα καὶ γεγανωμένον, οὐδὲ ζητεῖν μυρίζεϲθαι δεόμενον ἐμβροχῆϲ καὶ καταπλάϲματοϲ, ἀλλὰ χάριν ἔχειν, ἄν τιϲ ὥϲπερ καπνῷ ϲμῆνοϲ λόγῳ δριμεῖ τὴν διάνοιαν ἀχλύοϲ πολλῆϲ καὶ ἀμβλύτητοϲ γέμουϲαν ἐκκαθήρῃ. καὶ γὰρ εἰ τοῖϲ λέγουϲι προϲήκει μὴ παντάπαϲιν ἡδονὴν ἐχούϲηϲ καὶ πιθανότητα λέξεωϲ παραμελεῖν, ἐλάχιϲτα τούτου φροντιϲτέον ἐϲτὶ τῷ νέῳ,

τό γε πρῶτον. ὕςτερον δέ που, καθάπερ οἱ πίνοντες, D ὅταν παύςωνται διψῶντες, τότε τὰ τορεύματα τῶν ἐκπωμάτων ὑποθεωροῦςι καὶ ςτρέφουςιν, οὕτως ἐμπληςθέντι δογμάτων καὶ ἀναπνεύςαντι δοτέον τὴν λέξιν εἴ τι κομψὸν ἔχει καὶ περιττὸν ἐπιςκοπεῖν. ὁ δ᾿ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ τοῖς πράγμαςιν ἐμφυόμενος ἀλλὰ τὴν λέξιν Ἀττικὴν ἀξιῶν εἶναι καὶ ἰςχνὴν ὅμοιός ἐςτι μὴ βουλομένῳ πιεῖν ἀντίδοτον, ἂν μὴ τὸ ἀγγεῖον ἐκ τῆς Ἀττικῆς κωλιάδος ᾖ κεκεραμευμένον, μηδ᾿ ἱμάτιον περιβαλέςθαι χειμῶνος, εἰ μὴ προβάτων Ἀττικῶν εἴη τὸ ἔριον, ἀλλ᾿ ὥςπερ ἐν τρίβωνι Λυςιακοῦ λόγου λεπτῷ καὶ ψιλῷ καθήμενος ἄπρακτος E καὶ ἀκίνητος. ταῦτα γὰρ τὰ νοςήματα πολλὴν μὲν ἐρημίαν νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν, πολλὴν δὲ τερθρείαν καὶ ςτωμυλίαν ἐν ταῖς ςχολαῖς πεποίηκε, τῶν μειρακίων οὔτε βίον οὔτε πρᾶξιν οὔτε πολιτείαν φιλοςόφου παραφυλαττόντων ἀνδρός, ἀλλὰ λέξεις καὶ ῥήματα καὶ τὸ καλῶς ἀπαγγέλλειν ἐν ἐπαίνῳ τιθεμένων, τὸ δ᾿ ἀπαγγελλόμενον εἴτε χρήςιμον εἴτ᾿ ἄχρηςτον εἴτ᾿ ἀναγκαῖον εἴτε κενόν ἐςτι καὶ περιττὸν οὐκ ἐπιςταμένων οὐδὲ βουλομένων ἐξετάζειν.

10. Ἀκολουθεῖ δὲ τούτοις τὸ περὶ τῶν προβλημάτων F παράγγελμα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπὶ δεῖπνον ἥκοντα τοῖς παρακειμένοις χρῆςθαι καὶ μηδὲν αἰτεῖν ἄλλο μηδ᾿ ἐξελέγχειν· ὁ δ᾿ ἐπὶ λόγων ἀφιγμένος ἑςτίαςιν, ἂν μὲν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀκροάςθω ςιωπῇ τοῦ λέγοντος (οἱ γὰρ εἰς ἄλλας ὑποθέςεις ἐξάγοντες καὶ παρεμβάλλοντες ἐρωτήματα καὶ προςδιαποροῦντες, οὐχ ἡδεῖς οὐδ᾿ εὐςυνάλλακτοι πρὸς ἀκρόαςιν ὄντες, ὠφελοῦνται μὲν οὐδέν, τὸν δὲ λέγοντα καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ ςυνταράςςουςιν)· ὅταν δὲ τοὺς ἀκούοντας ὁ

λέγων ἐρωτᾶν καὶ προβάλλειν κελεύςῃ, χρήςιμόν τι δεῖ καὶ ἀναγκαῖον ἀεὶ προβάλλοντα φαίνεςθαι. ὁ μὲν γὰρ Ὀδυςςεὺς καταγελᾶται παρὰ τοῖς μνηςτῆρςιν

43 ʻαἰτίζων ἀκόλους, οὐκ ἄορας οὐδὲ λέβηταςʼ·

μεγαλοψυχίας γὰρ ἡγοῦνται ςημεῖον, ὡς τὸ διδόναι τι τῶν μεγάλων, καὶ τὸ αἰτεῖν. μᾶλλον δʼ ἄν τις ἀκροατοῦ καταγελάςειεν εἰς μικρὰ καὶ γλίςχρα προβλήματα τὸν διαλεγόμενον κινοῦντος. οἷον τερθρευόμεμενοί τινες τῶν νέων καὶ παρεπιδεικνύμενοι διαλεκτικὴν ἢ μαθηματικὴν ἕξιν εἰώθαςι προβάλλειν περὶ τῆς τῶν ἀορίςτων τομῆς, καὶ τίς ἡ κατὰ πλευρὰν ἢ κατὰ διάμετρον κίνηςις. πρὸς οὓς ἔςτιν εἰπεῖν τὸ ὑπὸ
B Φιλοτίμου πρὸς τὸν ἔμπυον καὶ φθιςιῶντα ῥηθέν. ἐπεὶ γὰρ ἐλάληςεν αὐτῷ φαρμάκιον αἰτῶν πρὸς παρωνυχίαν, αἰςθόμενος ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς ἀναπνοῆς τὴν διάθεςιν ʻοὐκ ἔςτι ςοιʼ φηςίν ʻὦ βέλτιςτε περὶ παρωνυχίας ὁ λόγοςʼ. οὐδὲ ςοὶ τοίνυν, ὦ νεανία, περὶ τοιούτων ζητημάτων ὥρα ςκοπεῖν, ἀλλὰ πῶς οἰήματος καὶ ἀλαζονείας ἐρώτων τε καὶ φλυαρίας ἀπολυθεὶς εἰς βίον ἄτυφον καὶ ὑγιαίνοντα καταςτήςειας ςαυτόν.

11. Εὖ μάλα δὲ χρὴ καὶ πρὸς τὴν τοῦ λέγοντος ἐμπειρίαν ἢ φυςικὴν δύναμιν ἡρμοςμένον, ἐν οἷς αὐτὸς ἑαυτοῦ κράτιςτός ἐςτι, ποιεῖςθαι τὰς ἐρωτήςεις,
C καὶ μὴ παραβιάζεςθαι τὸν μὲν ἠθικώτερον φιλοςοφοῦντα φυςικὰς ἐπάγοντα καὶ μαθηματικὰς ἀπορίας, τὸν δὲ τοῖς φυςικοῖς ςεμνυνόμενον εἰς ςυνημμένων ἐπικρίςεις ἕλκοντα καὶ ψευδομένων λύςεις. ὡς γὰρ ὁ τῇ κλειδὶ τὰ ξύλα ςχίζειν τῇ δʼ ἀξίνῃ τὴν θύραν

, 142—143 H. 6, 155—156 R

4. Homer. ρ 222 8. οἷον*: οἷα 23. αὐτὸς] Nauck. p. 329

ἀνοίγειν πειρώμενος οὐκ ἐκεῖνα δόξειεν ἂν ἐπηρεάζειν, ἀλλ' αὐτὸν ἀποστερεῖν τῆς ἑκατέρου χρείας καὶ δυνάμεως, οὕτως οἱ παρὰ τοῦ λέγοντος ὃ μὴ πέφυκε μηδ' ἤσκηκεν αἰτοῦντες, ὃ δ' ἔχει καὶ δίδωσι μὴ δρεπόμενοι μηδὲ λαμβάνοντες, οὐ τοῦτο βλάπτονται D μόνον ἀλλὰ καὶ κακοήθειαν καὶ δυσμένειαν προσοφλισκάνουσι.

12. Φυλακτέον δὲ καὶ τὸ πολλὰ καὶ πολλάκις αὐτὸν προβάλλειν· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ παρεπιδεικνυμένου. τὸ δ' ἑτέρου προτείνοντος ἀκροᾶσθαι μετ' εὐκολίας φιλόλογον καὶ κοινωνικόν, ἂν μή τι τῶν ἰδίων ἐνοχλῇ καὶ κατεπείγῃ πάθος ἐπισχέσεως δεόμενον ἢ νόσημα παρηγορίας. τάχα μὲν γὰρ οὐδ' 'ἀμαθίην κρύπτειν ἄμεινον', ὥς φησιν Ἡράκλειτος, ἀλλ' εἰς μέσον τιθέναι καὶ θεραπεύειν. ἂν δ' ὀργή τις ἢ προσβολὴ δεισιδαιμονίας ἢ διαφορὰ πρὸς οἰκείους σύντονος ἢ περιμανὴς ἐξ ἔρωτος ἐπιθυμία

E 'κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν'

ἐπιταράξῃ τὴν διάνοιαν, οὐ φευκτέον εἰς ἑτέρους λόγους ἀποδιδράσκοντας τὸν ἔλεγχον, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν τούτων ἀκουστέον ἐν ταῖς διατριβαῖς, καὶ μετὰ τὰς διατριβὰς ἰδίᾳ προσιόντας αὐτοὺς καὶ προσανακρίνοντας. ἀλλὰ μὴ τοὐναντίον, ὥσπερ οἱ πολλοὶ χαίρουσι τοῖς φιλοσόφοις περὶ ἄλλων διαλεγομένοις καὶ θαυμάζουσιν· ἂν δὲ τοὺς ἄλλους ἐάσας ὁ φιλόσοφος αὐτοῖς ἐκείνοις ἰδίᾳ παρρησιάζηται περὶ τῶν διαφερόντων καὶ ὑπομιμνήσκῃ, δυσχεραίνουσι καὶ F περίεργον νομίζουσιν. ἐπιεικῶς γάρ, ὥσπερ τῶν τραγῳδῶν ἐν τοῖς θεάτροις, καὶ τῶν φιλοσόφων ἐν ταῖς

1, 143—144 H. 6, 156—158 R.

9. αὐτὸν Iägerus: αὐτὸν 19. Nauck. p. 696

ϲχολαῖϲ οἴονται δεῖν ἀκούειν, ἐν δὲ τοῖϲ ἔξω πράγμαϲιν οὐδὲν αὐτοὺϲ ἑαυτῶν διαφέρειν ἡγοῦνται, πρὸϲ μὲν τοὺϲ ϲοφιϲτὰϲ εἰκότωϲ τοῦτο πεπονθότεϲ (ἀναϲτάντεϲ γὰρ ἀπὸ τοῦ θρόνου καὶ ἀποθέμενοι τὰ βιβλία καὶ τὰϲ εἰϲαγωγὰϲ ἐν τοῖϲ ἀληθινοῖϲ τοῦ βίου μέρεϲι μικροὶ καὶ ὑπὸ χεῖρα φαίνονται τοῖϲ πολλοῖϲ), περὶ δὲ τῶν ὄντωϲ φιλοϲόφων οὐ καλῶϲ ἀγνοοῦντεϲ ὅτι καὶ ϲπουδὴ καὶ παιδιὰ καὶ νεῦμα καὶ μειδίαμα καὶ ϲκυθρωπαϲμὸϲ αὐτῶν, μάλιϲτα δ' ὁ πρὸϲ ἕκαϲτον ἰδίᾳ περαινόμενοϲ λόγοϲ ἔχει τινὰ καρπὸν ὠφέλιμον τοῖϲ ὑπομένειν καὶ προϲέχειν ἐθιϲθεῖϲι. 44

13. Δεῖται δὲ καὶ τὸ περὶ τοὺϲ ἐπαίνουϲ καθῆκον εὐλαβείαϲ τινὸϲ καὶ μετριότητοϲ διὰ τὸ μήτε τὴν ἔλλειψιν αὐτοῦ μήτε τὴν ὑπερβολὴν ἐλευθέριον εἶναι. βαρὺϲ μὲν γὰρ ἀκροατὴϲ καὶ φορτικὸϲ ὁ πρὸϲ πᾶν ἄτεγκτοϲ καὶ ἀτενὴϲ τὸ λεγόμενον, οἰήματοϲ ὑπούλου καὶ περιαυτολογίαϲ ἐνδιαθέτου μεϲτόϲ, ὡϲ ἔχων τι τῶν λεγομένων βέλτιον εἰπεῖν, μήτ' ὀφρύοϲ κατάϲτημα κινῶν μήτε φωνὴν εὐγνώμονοϲ μάρτυρα φιληκοΐαϲ προϊέμενοϲ, ἀλλὰ ϲιγῇ καὶ βαρύτητι καταπλά- B
ϲτῳ καὶ ϲχηματιϲμῷ θηρώμενοϲ δόξαν εὐϲταθοῦϲ καὶ βάθοϲ ἔχοντοϲ ἀνδρόϲ, ὥϲπερ χρημάτων τῶν ἐπαίνων ὅϲον ἄλλῳ μεταδίδωϲιν αὑτοῦ δοκῶν ἀφαιρεῖϲθαι. πολλοὶ γάρ εἰϲιν οἱ κακῶϲ καὶ παρὰ μέλοϲ τὴν Πυθαγόρου φωνὴν ὑπολαμβάνοντεϲ. ἐκεῖνοϲ μὲν γὰρ ἐκ φιλοϲοφίαϲ ἔφηϲεν αὑτῷ περιγεγογέναι τὸ μηδὲν θαυμάζειν· οὗτοι δὲ τὸ μηδὲν ἐπαινεῖν μηδὲ τιμᾶν ἐν τῷ καταφρονεῖν τίθενται καὶ τὸ ϲεμνὸν ὑπεροψίᾳ διώκουϲιν **. ὁ γὰρ φιλόϲοφοϲ λόγοϲ τὸ μὲν ἐξ ἀπει-

1, 144–145 H. 6, 158–160 R.

18. ὀφρύοϲ κατάϲτημα Lobeckius: ὀφρῦν κατὰ ϲχῆμα
29. Signavi hiatum ἀπειρίαϲ Xylander: ἀπορίαϲ

C ρίας καὶ ἀγνοίας θαῦμα καὶ θάμβος ἐξαιρεῖ γνώσει καὶ ἱστορίᾳ τῆς περὶ ἕκαστον αἰτίας, τὸ δ᾽ εὔκολον καὶ μείλιχον καὶ φιλάνθρωπον οὐκ ἀπόλλυσι. τοῖς γὰρ ἀληθινῶς καὶ βεβαίως ἀγαθοῖς τιμή τε καλλίστη τὸ τιμῆσαί τινα τῶν ἀξίων, καὶ κόσμος εὐπρεπέστατος τὸ ἐπικοσμῆσαι τὸν ἐν περιουσίᾳ δόξης καὶ ἀφθονίᾳ γιγνόμενον. οἱ δὲ γλίσχροι περὶ τοὺς ἑτέρων ἐπαίνους ἔτι πένεσθαι καὶ πεινῆν ἐοίκασι τῶν ἰδίων. ὁ δ᾽ ἐναντίος αὖ πάλιν τούτων, μηδὲν ἐπικρίνων ἀλλὰ κατὰ ῥῆμα καὶ συλλαβὴν ἐξιστάμενος καὶ κεκρα-
D γώς, ἐλαφρός τις ὢν καὶ ὀρνεώδης, πολλάκις μὲν οὐδ᾽ αὐτοῖς ἀρέσκει τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἀεὶ δὲ λυπεῖ τοὺς ἀκροωμένους, ἀνασοβῶν καὶ συνεξανιστὰς παρὰ γνώμην, οἷον ἑλκομένους βίᾳ δι᾽ αἰδῶ καὶ συνεπηχοῦντας. οὐδὲν δ᾽ ὠφεληθεὶς διὰ τὸ ταραχώδη καὶ πολυπτόητον αὐτῷ περὶ τοὺς ἐπαίνους γεγονέναι τὴν ἀκρόασιν ἀπέρχεται τῶν τριῶν ἓν φερόμενος· εἴρων γὰρ ἢ κόλαξ ἢ περὶ λόγους ἀπειρόκαλος ἔδοξεν εἶναι. δίκην μὲν οὖν δικάζοντα δεῖ μήτε πρὸς ἔχθραν τινὰ
E μήτε πρὸς χάριν ἀκούειν ἀλλ᾽ ἀπὸ γνώμης πρὸς τὸ δίκαιον· ἐν δὲ ταῖς φιλολόγοις ἀκροάσεσιν οὔτε νόμος οὐδεὶς οὔθ᾽ ὅρκος ἡμᾶς ἀπείργει μὴ μετ᾽ εὐνοίας ἀποδέχεσθαι τὸν διαλεγόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἑρμῆν ταῖς Χάρισιν οἱ παλαιοὶ συγκαθίδρυσαν, ὡς μάλιστα τοῦ λόγου τὸ κεχαρισμένον καὶ προσφιλὲς ἀπαιτοῦντος. οὐδὲ γὰρ οἷόν τε παντελῶς οὕτως ἐκβόλιμον εἶναι τὸν λέγοντα καὶ διημαρτημένον, ὥστε μήτε νοῦν τινα παρασχεῖν ἄξιον ἐπαίνου μήτ᾽ ἀπομνημόνευσιν ἑτέρων μήτ᾽ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου καὶ

1, 145—146 H. 6, 160—161 R.

1. ἐξαιρεῖ W: ἐξαίρει 3. μείλιχον*: μέγα 6. τὸν ἐν*
10. ἐξιστάμενος Emperius: ἐφιστάμενος

προαίρεσιν, ἀλλὰ μηδὲ λέξιν ἢ διάθεσιν τῶν λεγομένων,

'ὡς ἂν' ἐχινόποδας καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν
φύονται μαλακῶν ἄνθεα λευκοΐων'. F

ὅπου γὰρ ἐμέτου τινὲς ἐγκώμια καὶ πυρετοῦ καὶ νὴ Δία χύτρας ἐπιδεικνύμενοι πιθανότητος οὐκ ἀμοιροῦσιν, ἦ που λόγος ὑπ' ἀνδρὸς ἀμωσγέπως δοκοῦντος ἢ καλουμένου φιλοσόφου περαινόμενος οὐκ ἂν ὅλως ἀναπνοήν τινα καὶ καιρὸν ἀκροαταῖς εὐμενέσι καὶ φιλανθρώποις παράσχοι πρὸς ἔπαινον; οἱ γοῦν ἐν ὥρᾳ πάντες, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἁμηγέπη δάκνουσι τὸν ἐρωτικόν, καὶ λευκοὺς μὲν θεῶν παῖδας ἀνακαλῶν μέλανας δ' ἀνδρικούς, καὶ τὸν γρυπὸν βασιλικὸν καὶ τὸν σιμὸν ἐπίχαριν τὸν δ' ὠχρὸν μελίχρουν ὑπο- 45 κοριζόμενος ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ· δεινὸς γάρ ἐστιν ὁ ἔρως ὥσπερ κιττὸς αὑτὸν ἐκ πάσης ἀναδῆσαι προφάσεως. πολὺ δὴ μᾶλλον ὁ φιλήκοος καὶ φιλόλογος ἀεί τινος αἰτίας εὑρετικὸς ἔσται, δι' ἣν οὐκ ἀπὸ τρόπου τῶν λεγόντων ἕκαστον ἐπαινῶν φανεῖται. καὶ γὰρ ὁ Πλάτων τὸν Λυσίου λόγον οὔτε κατὰ τὴν εὕρεσιν ἐπαινῶν καὶ τῆς ἀταξίας αἰτιώμενος ὅμως αὐτοῦ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπαινεῖ, καὶ ὅτι 'τῶν ὀνομάτων σαφῶς καὶ στρογγύλως ἕκαστον ἀποτετόρνευται'. μέμψαιτο δ' ἄν τις Ἀρχιλόχου μὲν τὴν ὑπόθεσιν, B Παρμενίδου δὲ τὴν στιχοποιίαν, Φωκυλίδου δὲ τὴν εὐτέλειαν, Εὐριπίδου δὲ τὴν λαλιάν, Σοφοκλέους δὲ τὴν ἀνωμαλίαν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τῶν ῥητόρων ἐστὶν ὁ μὲν οὐκ ἔχων ἦθος, ὁ δὲ πρὸς πάθος ἀργός, ὁ δ' ἐνδεὴς χαρίτων· ἕκαστός γε μὴν ἐπαινεῖται κατὰ τὸ ἴδιον τῆς δυνάμεως, ᾧ κινεῖν καὶ ἄγειν πέφυκεν.

1, 146—148 H. 6, 161—164 R.

6. ἀμωσγέπως Reiskius: ἄλλως γέ πως 10. Πλάτων] Rep. V. p. 474 E 19. Πλάτων] Phaedr. p. 234 E

ὥϲτε καὶ τοῖϲ ἀκούουϲιν εὐπορίαν εἶναι καὶ ἀφθονίαν τοῦ φιλοφρονεῖϲθαι τοὺϲ λέγονταϲ. ἐνίοιϲ γὰρ ἐξαρκεῖ, κἂν μὴ διὰ φωνῆϲ ἐπιμαρτυρῶμεν, ὄμματοϲ πραότητα καὶ γαλήνην προϲώπου καὶ διάθεϲιν εὐμενῆ καὶ ἄλυπον ἐμπαραϲχεῖν. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἤδη καὶ
C πρὸϲ τοὺϲ ὅλωϲ ἀποτυγχάνονταϲ ὥϲπερ ἐγκύκλια καὶ κοινὰ πάϲηϲ ἀκροάϲεώϲ ἐϲτι, καθέδρα τέ τιϲ ἄθρυπτοϲ καὶ ἀκλινὴϲ ἐν ὀρθῷ ϲχήματι καὶ πρόϲβλεψιϲ αὐτῷ τῷ λέγοντι καὶ τάξιϲ ἐνεργοῦ προϲοχῆϲ, καὶ προϲώπου κατάϲταϲιϲ καθαρὰ καὶ ἀνέμφατοϲ οὐχ ὕβρεωϲ οὐδὲ δυϲκολίαϲ μόνον ἀλλὰ καὶ φροντίδων ἄλλων καὶ ἀϲχολιῶν. ἐν ἔργῳ δὲ παντὶ τὸ μὲν καλὸν ἐκ πολλῶν οἷον ἀριθμῶν εἰϲ ἕνα καιρὸν ἡκόντων ὑπὸ ϲυμμετρίαϲ τινὸϲ καὶ ἁρμονίαϲ ἐπιτελεῖται, τὸ δ᾽ αἰϲχρὸν ἐξ ἑνὸϲ τοῦ τυχόντοϲ ἐλλείποντοϲ ἢ προϲόντοϲ ἀτόπωϲ εὐθὺϲ ἑτοίμην ἔχει τὴν γένεϲιν,
D ὥϲπερ ἐπ᾽ αὐτῆϲ τῆϲ ἀκροάϲεωϲ οὐ μόνον βαρύτηϲ ἐπιϲκυνίου καὶ ἀηδία προϲώπου καὶ βλέμμα ῥεμβῶδεϲ καὶ περίκλαϲιϲ ϲώματοϲ καὶ μηρῶν ἐπάλλαξιϲ ἀπρεπὴϲ ἀλλὰ καὶ νεῦμα καὶ ψιθυριϲμὸϲ πρὸϲ ἕτερον καὶ μειδίαμα χάϲμαι τε ὑπνώδειϲ καὶ κατήφειαι καὶ πᾶν εἴ τι τούτοιϲ ἔοικεν ὑπεύθυνόν ἐϲτι καὶ δεῖται πολλῆϲ εὐλαβείαϲ.

14. Οἳ δὲ τοῦ μὲν λέγοντοϲ οἴονταί τι ἔργον εἶναι, τοῦ δ᾽ ἀκούοντοϲ οὐδέν, ἀλλ᾽ ἐκεῖνον μὲν ἀξιοῦϲιν ἥκειν πεφροντικότα καὶ παρεϲκευαϲμένον, αὐτοὶ δ᾽ ἄϲκεπτοι καὶ ἀφρόντιδεϲ τῶν καθηκόντων ἐμβαλόντεϲ καθέζονται καθάπερ ἀτεχνῶϲ ἐπὶ δεῖπνον
E ἥκοντεϲ, εὖ παθεῖν πονουμένων ἑτέρων. καίτοι καὶ ϲυνδείπνου τι χαρίεντοϲ ἔργον ἐϲτί, πολὺ δὲ μᾶλλον

1, 148—149 H. 6, 164—165 R.

7. τέ W: δέ 12. ἐν W: ὡϲ ἐν

ἀκροατοῦ. κοινωνὸϲ γάρ ἐϲτι λόγου καὶ ϲυνεργὸϲ τοῦ λέγοντοϲ, καὶ οὐ τὰ μὲν ἐκείνου πλημμελήματα πικρῶϲ ἐξετάζειν ὀφείλει κατὰ ῥῆμα καὶ πρᾶγμα προϲάγων τὴν εὐθύνην, αὐτὸϲ δ᾽ ἀνευθύνωϲ ἀϲχημονεῖν καὶ πολλὰ ϲολοικίζειν περὶ τὴν ἀκρόαϲιν, ἀλλ᾽ ὥϲπερ ἐν τῷ ϲφαιρίζειν τῷ βάλλοντι δεῖ ϲυγκινούμενον εὐρύθμωϲ φέρεϲθαι τὸν δεχόμενον, οὕτωϲ ἐπὶ τῶν λόγων ἐϲτί τιϲ εὐρυθμία καὶ περὶ τὸν λέγοντα καὶ περὶ τὸν ἀκροώμενον, ἂν ἑκάτεροϲ τὸ προϲῆκον αὑτῷ φυλάττῃ. F

15. Δεῖ δὲ μηδὲ ταῖϲ φωναῖϲ τῶν ἐπαίνων ὡϲ ἔτυχε χρῆϲθαι. καὶ γὰρ Ἐπίκουροϲ ἐπὶ τοῖϲ τῶν φίλων ἐπιϲτολίοιϲ κροτοθορύβουϲ γίγνεϲθαι παρ᾽ αὐτῶν λέγων ἀηδήϲ ἐϲτιν. οἱ δὲ τὰϲ ξέναϲ φωνὰϲ τοῖϲ ἀκροατηρίοιϲ νῦν ἐπειϲάγοντεϲ, οὗτοι καὶ ʽθείωϲʼ καὶ ʽθεοφορήτωϲʼ καὶ ʽἀπροϲίτωϲʼ ἐπιλέγοντεϲ, ὡϲ οὐκέτι τοῦ ʽκαλῶϲʼ καὶ τοῦ ʽϲοφῶϲʼ καὶ τοῦ ʽἀληθῶϲʼ ἐξαρκοῦντοϲ, οἷϲ οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Ϲωκράτη καὶ Ὑπερείδην ἐχρῶντο ϲημείοιϲ τῶν ἐπαίνων, ὑπεραϲχημονοῦϲι καὶ διαβάλλουϲι τοὺϲ λέγονταϲ ὡϲ ὑπερη- 46 φάνων τινῶν καὶ περιττῶν δεομένουϲ ἐπαίνων. ϲφόδρα δ᾽ ἀηδεῖϲ εἰϲι καὶ οἱ μεθ᾽ ὅρκου τοῖϲ λέγουϲιν ὥϲπερ ἐν δικαϲτηρίῳ τὰϲ μαρτυρίαϲ ἀποδιδόντεϲ. οὐχ ἧττον δὲ τούτων οἱ περὶ τὰϲ ποιότηταϲ ἀϲτοχοῦντεϲ, ὅταν φιλοϲόφῳ μὲν ἐπιφωνῶϲι ʽδριμέωϲʼ, γέροντι δ᾽ ʽεὐφυῶϲʼ ἢ ʽἀνθηρῶϲʼ, τὰϲ τῶν παιζόντων καὶ πανηγυριζόντων ἐν ταῖϲ ϲχολαϲτικαῖϲ μελέταιϲ φωνὰϲ ἐπὶ τοὺϲ φιλοϲόφουϲ μετακομίζοντεϲ καὶ λόγῳ ϲωφρονοῦντι προϲφέροντεϲ ἔπαινον ἑταιρικόν, ὥϲπερ B ἀθλητῇ κρίνων ἢ ῥόδων ϲτέφανον, οὐ δάφνηϲ οὐδὲ

1, 149—150 H. 6, 165—167 R.

3. προϲάγων Reiskius: προάγων 12. Ἐπίκουροϲ] Diog. L. X 5

κοτίνου περιτιθέντεϲ. Εὐριπίδηϲ μὲν οὖν ὁ ποιητήϲ, ὡϲ ὑπολέγοντοϲ αὐτοῦ τοῖϲ χορευταῖϲ ᾠδήν τινα πεποιημένην ἐφ᾽ ἁρμονίαϲ εἷϲ ἐγέλαϲεν, ‘εἰ μή τιϲ ἦϲ ἀναίϲθητοϲ’ εἶπε ‘καὶ ἀμαθήϲ, οὐκ ἂν ἐγέλαϲαϲ ἐμοῦ μιξολυδιϲτὶ ᾄδοντοϲ’. ἀνὴρ δ᾽ ἂν οἶμαι φιλόϲοφοϲ καὶ πολιτικὸϲ ἀκροατοῦ διακεχυμένου τρυφὴν ἐκκόψειεν εἰπών ‘ϲύ μοι δοκεῖϲ ἀνόητοϲ εἶναι καὶ ἀνάγωγοϲ· οὐ γὰρ ἂν ἐμοῦ διδάϲκοντοϲ ἢ νουθετοῦντοϲ ἢ διαλεγομένου περὶ θεῶν ἢ πολιτείαϲ ἢ ἀρχῆϲ ἐτερέτιζεϲ καὶ προϲωρχοῦ τοῖϲ λόγοιϲ’. ὅρα γὰρ ἀλη-
C θῶϲ οἷόν ἐϲτι φιλοϲόφου λέγοντοϲ ἀπορεῖν τοὺϲ ἔξωθεν ὑπὸ τῶν ἔνδον βοώντων καὶ ἀλαλαζόντων πότερον αὐλοῦντοϲ ἢ κιθαρίζοντοϲ ἢ ὀρχουμένου τινὸϲ ὁ ἔπαινόϲ ἐϲτι.

16. Καὶ μὴν τῶν γε νουθεϲιῶν καὶ τῶν ἐπιπλήξεων οὔτ᾽ ἀναλγήτωϲ οὔτ᾽ ἀνάνδρωϲ ἀκουϲτέον. οἱ γὰρ εὐκόλωϲ καὶ ὀλιγώρωϲ τὸ κακῶϲ ἀκούειν ὑπὸ τῶν φιλοϲόφων φέροντεϲ, ὥϲτε γελᾶν ἐλεγχόμενοι καὶ τοὺϲ ἐλέγχονταϲ ἐπαινεῖν, ὥϲπερ οἱ παράϲιτοι τοὺϲ τρέφονταϲ, ὅταν ὑπ᾽ αὐτῶν λοιδορῶνται, παντάπαϲιν ἰταμοὶ καὶ θραϲεῖϲ ὄντεϲ, οὐ καλὴν οὐδ᾽ ἀληθῆ διδόαϲιν ἀπόδειξιν ἀνδρείαϲ τὴν ἀναιϲχυντίαν. ϲκῶμμα μὲν γὰρ ἀνύβριϲτον ἐν παιδιᾷ τινι μετ᾽ εὐ-
D τραπελίαϲ ἀφειμένον ἐνεγκεῖν ἀλύπωϲ καὶ ἱλαρῶϲ οὐκ ἀγεννὲϲ οὐδ᾽ ἀπαίδευτον ἀλλ᾽ ἐλευθέριον πάνυ καὶ Λακωνικόν ἐϲτιν· ἐπαφῆϲ δὲ καὶ νουθεϲίαϲ πρὸϲ ἐπανόρθωϲιν ἤθουϲ ὥϲπερ φαρμάκῳ δάκνοντι λόγῳ χρωμένηϲ ἐλέγχοντι μὴ ϲυνεϲταλμένον ἀκούειν μηδ᾽ ἱδρῶτοϲ καὶ ἰλίγγου μεϲτὸν μηδ᾽ αἰϲχύνῃ φλεγόμενον τὴν ψυχὴν ἀλλ᾽ ἄτρεπτον καὶ ϲεϲηρότα καὶ κατειρωνευό-

16. οἱ*: οἵ τε 29. μηδ᾽*

μενον, ἀνελευθέρου τινὸς δεινῶς καὶ ἀπαθοῦς πρὸς τὸ αἰδεῖσθαι νέου διὰ συνήθειαν ἁμαρτημάτων καὶ συνέχειαν, ὥσπερ ἐν σκληρᾷ σαρκὶ καὶ τυλώδει τῇ ψυχῇ μώλωπα μὴ λαμβάνοντος. τούτων δὲ τοιούτων E ὄντων οἱ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ἔχοντες νέοι κἂν ἅπαξ ποτὲ ἀκούσωσι κακῶς, φεύγοντες ἀνεπιστρεπτὶ καὶ δραπετεύοντες ἐκ φιλοσοφίας, καλὴν ἀρχὴν πρὸς τὸ σωθῆναι τὸ αἰδεῖσθαι παρὰ τῆς φύσεως ἔχοντες, ἀπολλύουσι διὰ τρυφὴν καὶ μαλακίαν, οὐκ ἐγκαρτεροῦντες τοῖς ἐλέγχοις οὐδὲ τὰς ἐπανορθώσεις δεχόμενοι γεννικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τὰς προσηνεῖς καὶ ἁπαλὰς ἀποστρέφοντες ὁμιλίας τὰ ὦτα, κολάκων τινῶν ἢ σοφιστῶν ἀνωφελεῖς καὶ ἀνοήτους ἡδείας δὲ φωνὰς καταδόντων. ὥσπερ οὖν ὁ μετὰ τὴν τομὴν φεύγων τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ἐπίδεσμον μὴ προσιέμενος τὸ μὲν ἀλγεινὸν ἀνεδέξατο, τὸ δ' ὠφέλιμον οὐχ ὑπέμεινε F τῆς θεραπείας οὕτως ὁ τῷ χαράξαντι καὶ τρώσαντι λόγῳ τὴν ἀβελτερίαν ἀπουλῶσαι καὶ καταστῆσαι μὴ παρασχὼν ἀπῆλθε δηχθεὶς καὶ ἀλγήσας ἐκ φιλοσοφίας, ὠφεληθεὶς δὲ μηδέν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς Εὐριπίδης φησί, τὸ Τηλέφου τραῦμα

'πριστοῖσι λόγχης θέλγεται ῥινήμασιν',

ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ φιλοσοφίας ἐμφυόμενον εὐφυέσι νέοις 47 δηγμὸν αὐτὸς ὁ τρώσας λόγος ἰᾶται. διὸ δεῖ πάσχειν μέν τι καὶ δάκνεσθαι, μὴ συντρίβεσθαι δὲ μηδ' ἀθυμεῖν τὸν ἐλεγχόμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τελετῇ κατηργμένης αὐτοῦ φιλοσοφίας τοὺς πρώτους καθαρμοὺς καὶ θορύβους ἀνασχόμενον ἐλπίζειν τι γλυκὺ καὶ λαμπρὸν ἐκ τῆς παρούσης ἀδημονίας καὶ ταραχῆς. καὶ γὰρ ἂν ἀδίκως ἡ ἐπιτίμησις γίγνεσθαι δοκῇ, καλὸν

1, 151–152 H. 6, 169–170 B.

22. Nauck. p. 462

ἀνασχέσθαι καὶ διακαρτερῆσαι λέγοντος· παυσαμένῳ δ᾽ αὐτὸν ἐντυχεῖν ἀπολογούμενον καὶ δεόμενον τὴν παρρησίαν ἐκείνην καὶ τὸν τόνον, ᾧ νῦν κέχρηται B πρὸς αὐτόν, εἴς τι τῶν ἀληθῶς ἁμαρτανομένων φυλάττειν.

17. Ἔτι τοίνυν ὥσπερ ἐν γράμμασι καὶ περὶ λύραν καὶ παλαίστραν αἱ πρῶται μαθήσεις πολὺν ἔχουσι θόρυβον καὶ πόνον καὶ ἀσάφειαν, εἶτα προϊόντι κατὰ μικρὸν ὥσπερ πρὸς ἀνθρώπους συνήθεια πολλὴ καὶ γνῶσις ἐγγενομένη πάντα φίλα καὶ χειροήθη καὶ ῥᾳδια λέγειν τε καὶ πράττειν παρέσχεν, οὕτω δὴ καὶ φιλοσοφίας ἐχούσης τι καὶ γλίσχρον ἀμέλει καὶ ἀσύνηθες ἐν τοῖς πρώτοις ὀνόμασι καὶ πράγμασιν οὐ δεῖ φοβηθέντα τὰς ἀρχὰς ψοφοδεῶς καὶ ἀτόλμως ἐγκαταλείπειν, ἀλλὰ πειρώμενον ἑκάστου καὶ προσ- C λιπαροῦντα καὶ γλιχόμενον τοῦ πρόσω τὴν πᾶν τὸ καλὸν ἡδὺ ποιοῦσαν ἀναμένειν συνήθειαν. ἥξει γὰρ οὐ διὰ μακροῦ πολὺ φῶς ἐπιφέρουσα τῇ μαθήσει καὶ δεινοὺς ἔρωτας ἐνδιδοῦσα πρὸς τὴν ἀρετήν, ὧν ἄνευ πάνυ τλήμονος ἀνδρός ἐστιν ἢ δειλοῦ τὸν ἄλλον ὑπομένειν βίον, ἐκπεσόντα δι᾽ ἀνανδρίαν φιλοσοφίας. ἴσως μὲν οὖν ἔχει τι καὶ τὰ πράγματα τοῖς ἀπείροις καὶ νέοις ἐν ἀρχῇ δυσκατανόητον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ γε πλείστῃ περιπίπτουσιν ἀσαφείᾳ καὶ ἀγνοίᾳ δι᾽ αὑτούς, ἀπ᾽ ἐναντίων φύσεων ταὐτὸν ἁμαρτάνοντες. οἳ μὲν γὰρ αἰσχύνῃ τινὶ καὶ φειδοῖ τοῦ λέ- D γοντος ὀκνοῦντες ἀνερέσθαι καὶ βεβαιώσασθαι τὸν λόγον, ὡς ἔχοντες ἐν νῷ συνεπινεύουσιν, οἳ δ᾽ ὑπὸ φιλοτιμίας ἀώρου καὶ κενῆς πρὸς ἑτέρους ἁμίλλης ὀξύτητα καὶ δύναμιν εὐμαθείας ἐπιδεικνύμενοι, πρὶν ἢ λαβεῖν ἔχειν ὁμολογοῦντες, οὐ λαμβάνουσιν. εἶτα

cυμβαίνει τοῖc μὲν αἰδήμοcι καὶ cιωπηλοῖc ἐκείνοιc, ὅταν ἀπέλθωcι, λυπεῖν αὐτοὺc καὶ ἀπορεῖcθαι, καὶ τέλοc αὖθιc ὑπ᾽ ἀνάγκηc ἐλαυνομένουc cὺν αἰcχύνῃ μείζονι τοῖc εἰποῦcιν ἐνοχλεῖν ἀναπυνθανομένουc καὶ μεταθέονταc, τοῖc δὲ φιλοτίμοιc καὶ θραcέcιν ἀεὶ περιcτέλλειν καὶ ἀποκρύπτειν cυνοικοῦcαν τὴν ἀμαθίαν.

18. Πᾶcαν οὖν ἀπωcάμενοι τὴν τοcαύτην βλα- E κείαν καὶ ἀλαζονείαν καὶ πρὸc τὸ μαθεῖν ἰόντεc καὶ περὶ τὸ λαβεῖν τῇ διανοίᾳ τὸ χρηcίμωc λεγόμενον ὄντεc ὑπομένωμεν τοὺc τῶν εὐφυῶν δοκούντων γέλωταc, ὥcπερ ὁ Κλεάνθηc καὶ ὁ Ξενοκράτηc βραδύτεροι δοκοῦντεc εἶναι τῶν cυcχολαcτῶν οὐκ ἀπεδίδραcκον ἐκ τοῦ μανθάνειν οὐδ᾽ ἀπέκαμνον, ἀλλὰ φθάνοντεc εἰc ἑαυτοὺc ἔπαιζον, ἀγγείοιc τε βραχυcτόμοιc καὶ πινακίcι χαλκαῖc ἀπεικάζοντεc, ὡc μόλιc μὲν παραδεχόμενοι τοὺc λόγουc, ἀcφαλῶc δὲ καὶ βεβαίωc τηροῦντεc. οὐ γὰρ μόνον, ὥc φηcι Φωκυλίδηc,

'πόλλ᾽ ἀπατηθῆναι διζήμενον ἔμμεναι ἐcθλόν',

ἀλλὰ καὶ γελαcθῆναι δεῖ πολλὰ καὶ ἀδοξῆcαι καὶ F cκώμματα καὶ βωμολοχίαc ἀναδεξάμενον ὤcαcθαι παντὶ τῷ θυμῷ καὶ καταθλῆcαι τὴν ἀμαθίαν. οὐ μὴν οὐδὲ τῆc πρὸc τοὐναντίον ἁμαρτίαc ἀμελητέον, ἣν ἁμαρτάνουcιν οἱ μὲν ὑπὸ νωθείαc, ἀηδεῖc καὶ κοπώδειc ὄντεc· οὐ γὰρ ἐθέλουcι γενόμενοι καθ᾽ αὑτοὺc 48 πράγματα ἔχειν, ἀλλὰ παρέχουcι τῷ λέγοντι, πολλάκιc ἐκπυνθανόμενοι περὶ τῶν αὐτῶν, ὥcπερ ἀπτῆνεc νεοccοὶ κεχηνότεc ἀεὶ πρὸc ἀλλότριον cτόμα καὶ πᾶν ἕτοιμον ἤδη καὶ διαπεπονημένον ὑπ᾽ ἄλλων ἐκλαμβάνειν ἐθέλοντεc. ἕτεροι δὲ προcοχῆc καὶ δριμύ-

1, 153—155 H. 6, 172—174 R.

19. Bergk. p. 448[3]

τητος ἐν οὐ δέοντι θηρώμενοι δόξαν ἀποκναίουςι
λαλιᾷ καὶ περιεργίᾳ τοὺς λέγοντας, ἀεί τι προςδια-
ποροῦντες τῶν οὐκ ἀναγκαίων καὶ ζητοῦντες ἀπο-
δείξεις τῶν οὐ δεομένων. οὕτως
'ὁδὸς βραχεῖα γίγνεται μακρά',
B ὥς φηςι Σοφοκλῆς, οὐκ αὐτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἄλλοις. ἀντιλαμβανόμενοι γὰρ ἑκάςτοτε κεναῖς καὶ
περιτταῖς ἐρωτήςεςι τοῦ διδάςκοντος, ὥςπερ ἐν ςυν-
οδίᾳ, τὸ ἐνδελεχὲς ἐμποδίζουςι τῆς μαθήςεως, ἐπι-
ςτάςεις καὶ διατριβὰς λαμβανούςης. οὗτοι μὲν οὖν
κατὰ τὸν Ἱερώνυμον ὥςπερ οἱ δειλοὶ καὶ γλίςχροι
ςκύλακες τὰ δέρματα δάκνοντες οἴκοι καὶ τὰ τίλματα
τίλλοντες τῶν θηρίων αὐτῶν οὐχ ἅπτονται· τοὺς δ'
ἀργοὺς ἐκείνους παρακαλῶμεν, ὅταν τὰ κεφάλαια τῇ
νοήςει περιλάβωςιν, αὐτοὺς δι' αὑτῶν τὰ λοιπὰ ςυν-
τιθέναι, καὶ τῇ μνήμῃ χειραγωγεῖν τὴν εὕρεςιν, καὶ
C τὸν ἀλλότριον λόγον οἷον ἀρχὴν καὶ ςπέρμα λαβόν-
τας ἐκτρέφειν καὶ αὔξειν. οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον ὁ νοῦς
ἀποπληρώςεως, ἀλλ' ὑπεκκαύματος μόνον ὥςπερ ὕλη
δεῖται, ὁρμὴν ἐμποιοῦντος εὑρετικὴν καὶ ὄρεξιν ἐπὶ
τὴν ἀλήθειαν. ὥςπερ οὖν εἴ τις ἐκ γειτόνων πυρὸς
δεόμενος, εἶτα πολὺ καὶ λαμπρὸν εὑρὼν αὐτοῦ κα-
ταμένοι διὰ τέλους θαλπόμενος, οὕτως εἴ τις ἥκων
λόγου μεταλαβεῖν πρὸς ἄλλον οὐκ οἴεται δεῖν φῶς
οἰκεῖον ἐξάπτειν καὶ νοῦν ἴδιον, ἀλλὰ χαίρων τῇ
D ἀκροάςει κάθηται θελγόμενος, οἷον ἔρευθος ἕλκει καὶ
γάνωμα τὴν δόξαν ἀπὸ τῶν λόγων, τὸν δ' ἐντὸς
εὐρῶτα τῆς ψυχῆς καὶ ζόφον οὐκ ἐκτεθεράπευκεν
οὐδ' ἐξέωκε διὰ φιλοςοφίας. εἰ δεῖ τινὸς οὖν πρὸς

1, 155—156 H. 6, 174—176 R.

6. Σοφοκλῆς] Antig. 237 11. γλίςχροι] λίχνοι W
28. ἐκτεθεράπευκε Emperius: ἐκτεθέρμακεν

ἀκρόασιν ἑτέρου παραγγέλματος, δεῖ καὶ τοῦ νῦν εἰρημένου μνημονεύοντας ἀσκεῖν ἅμα τῇ μαθήσει τὴν εὕρεσιν, ἵνα μὴ σοφιστικὴν ἕξιν μηδ᾽ ἱστορικὴν ἀλλ᾽ ἐνδιάθετον καὶ φιλόσοφον λαμβάνωμεν, ἀρχὴν τοῦ καλῶς βιῶναι τὸ καλῶς ἀκοῦσαι νομίζοντες.

1, 156 H. 6, 176 R.

E

ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ
ΔΙΑΚΡΙΝΕΙΕ ΤΟΝ ΚΟΛΑΚΑ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ.

---

1. Τῷ cφοδρα φιλεῖν ἑαυτόν, ὦ Ἀντίοχε Φιλό-
παππε, φάcκοντι cυγγνώμην μὲν ἅπανταc ὁ Πλάτων
F διδόναι φηcί, κακίαν δὲ cὺν πολλαῖc ἄλλαιc ἐγγίγνε-
cθαι μεγίcτην, ὑφ' ἧc οὐκ ἔcτιν αὑτοῦ κριτὴν δίκαιον
οὐδ' ἀδέκαcτον εἶναι· 'τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ
τὸ φιλούμενον', ἂν μή τιc μαθὼν ἐθιcθῇ τὰ καλὰ
τιμᾶν καὶ διώκειν μᾶλλον ἢ τὰ cυγγενῆ καὶ οἰκεῖα.
τοῦτο τῷ κόλακι πολλὴν μεταξὺ τῆc φιλίαc εὐρυχω-
ρίαν δίδωcιν, ὁρμητήριον ἐφ' ἡμᾶc εὐφυὲc ἔχοντι
τὴν φιλαυτίαν, δι' ἣν αὐτὸc αὑτοῦ κόλαξ ἕκαcτοc
49 ὢν πρῶτοc καὶ μέγιcτοc οὐ χαλεπῶc προcίεται τὸν
ἔξωθεν ὧν οἴεται καὶ βούλεται μάρτυν ἅμα αὐτῷ καὶ
βεβαιωτὴν προcγιγνόμενον. ὁ γὰρ λοιδορούμενοc
φιλοκόλαξ cφόδρα φίλαυτόc ἐcτι, δι' εὔνοιαν ἑαυ-
τῷ πάντα μὲν ὑπάρχειν βουλόμενοc πάντα δ' οἰό-
μενοc· ὧν ἡ μὲν βούληcιc οὐκ ἄτοποc ἡ δ' οἴη-
cιc ἐπιcφαλὴc καὶ δεομένη πολλῆc εὐλαβείαc. εἰ δὲ
δὴ θεῖον ἡ ἀλήθεια καὶ 'πάντων μὲν ἀγαθῶν θεοῖc

2. Πλάτων] Legg. V. p. 731 DE

πάντων δ᾽ ἀνθρώποιϲ᾽ ἀρχὴ κατὰ Πλάτωνα, κινδυνεύει B θεοῖϲ ἐχθρὸϲ ὁ κόλαξ εἶναι, τῷ δὲ Πυθίῳ διαφερόντωϲ. ἀντιτάττεται γὰρ ἀεὶ πρὸϲ τὸ ‘γνῶθι ϲαυτόν’, ἀπάτην ἑκάϲτῳ πρὸϲ ἑαυτὸν ἐμποιῶν καὶ ἄγνοιαν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, τὰ μὲν ἐλλιπῆ καὶ ἀτελῆ τὰ δ᾽ ὅλωϲ ἀνεπανόρθωτα ποιῶν.

2. Εἰ μὲν οὖν, ὡϲ τὰ πλεῖϲτα τῶν ἄλλων κακῶν, ὁ κόλαξ ἥπτετο μόνον ἢ μάλιϲτα τῶν ἀγεννῶν καὶ φαύλων, οὐκ ἂν ἦν οὕτω δεινὸν οὐδὲ δυϲφύλακτον· ἐπεὶ δ᾽ ὥϲπερ οἱ θρῖπεϲ ἐνδύονται μάλιϲτα τοῖϲ ἁπαλοῖϲ καὶ γλυκέϲι ξύλοιϲ, οὕτω τὰ φιλότιμα τῶν ἠθῶν καὶ χρηϲτὰ καὶ ἐπιεικῆ τὸν κόλακα δέχεται καὶ τρέφει προϲφυόμενον, ἔτι δ᾽ ὥϲπερ ὁ Ϲιμωνίδηϲ C τὴν ‘ἱπποτροφίαν’ φηϲίν ‘οὐ Ζακύνθῳ ὀπαδεῖν ἀλλ᾽ ἀρούραιϲι πυροφόροιϲ’, οὕτω τὴν κολακείαν ὁρῶμεν οὐ πένηϲιν οὐδ᾽ ἀδόξοιϲ οὐδ᾽ ἀδυνάτοιϲ ἀκολουθοῦϲαν, ἀλλ᾽ οἴκων τε καὶ πραγμάτων μεγάλων ὀλίϲθημα καὶ νόϲημα γιγνομένην, πολλάκιϲ δὲ καὶ βαϲιλείαϲ καὶ ἡγεμονίαϲ ἀνατρέπουϲαν, οὐ μικρὸν ἔργον ἐϲτὶν οὐδὲ φαύληϲ δεόμενον προνοίαϲ ἡ περὶ αὐτὴν ἐπίϲκεψιϲ, ὡϲ ἂν μάλιϲτα περίφωροϲ οὖϲα μὴ βλάπτῃ μηδὲ διαβάλλῃ τὴν φιλίαν. οἱ μὲν γὰρ φθεῖρεϲ ἀπίαϲιν ἀπὸ τῶν τελευτώντων καὶ ἀπολείπουϲι τὰ ϲώματα ϲβεννυμένου D τοῦ αἵματοϲ ἐξ οὗ τρέφονται, τοὺϲ δὲ κόλακαϲ οὐδ᾽ ὅλωϲ ἰδεῖν ἔϲτι πράγμαϲι ξηροῖϲ καὶ κατεψυγμένοιϲ προϲιόνταϲ, ἀλλὰ ταῖϲ δόξαιϲ καὶ ταῖϲ δυνάμεϲιν ἐπιτίθενται καὶ αὔξονται, ταχὺ δ᾽ ἐν ταῖϲ μεταβολαῖϲ ἀπορρέουϲιν. ἀλλὰ τὴν τότε πεῖραν οὐ

1, 158—159 H. 6, 178—180 R.

1. Πλάτωνα] Legg. V. p. 730 C 14. Ϲιμωνίδηϲ] Bergk. p. 1122³ 22. βλάπτῃ — διαβάλλῃ*: βλάπτοι — διαβάλλοι

δεῖ περιμένειν ἀνωφελῆ, μᾶλλον δὲ βλαβερὰν καὶ οὐκ
ἀκίνδυνον οὖϲαν. χαλεπὴ γὰρ ἐν καιρῷ δεομένῳ
φίλων ἡ τῶν μὴ φίλων αἴϲθηϲιϲ, ἀντικαταλλαγὴν οὐκ
ἔχουϲα χρηϲτοῦ καὶ βεβαίου πρὸϲ ἀβέβαιον καὶ κίβδη-
λον. ἀλλ᾽ ὥϲπερ νόμιϲμα δεῖ τὸν φίλον ἔχειν πρὸ
E τῆϲ χρείαϲ δεδοκιμαϲμένον, μὴ ὑπὸ τῆϲ χρείαϲ ἐλεγ-
χόμενον. οὐ γὰρ δεῖ βλαβένταϲ αἰϲθέϲθαι, ἀλλ᾽ ὅπωϲ
μὴ βλαβῶμεν ἐμπειρίαν λαβεῖν καὶ κατανόηϲιν τοῦ
κόλακοϲ. εἰ δὲ μή, ταὐτὸ πειϲόμεθα τοῖϲ αἰϲθανομέ-
νοιϲ τῷ προγεγεῦϲθαι τῶν θαναϲίμων φαρμάκων εἰϲ
τὴν κρίϲιν ἀπολλύντεϲ ἑαυτοὺϲ καὶ διαφθείροντεϲ.
οὔτε γὰρ δὴ τούτουϲ ἐπαινοῦμεν οὔθ᾽ ὅϲοι τὸν φί-
λον εἰϲ τὸ καλὸν τιθέμενοι καὶ ὠφέλιμον οἴονται
τοὺϲ κεχαριϲμένωϲ ὁμιλοῦνταϲ εὐθὺϲ ἔχειν ἐπ᾽ αὐ-
τοφώρῳ κόλακαϲ εἰλημμένουϲ. οὐδὲ γὰρ ἀηδὴϲ ὁ
φίλοϲ οὐδ᾽ ἄκρατοϲ, οὐδὲ τῷ πικρῷ ϲεμνὸν ἡ φιλία
F καὶ αὐϲτηρῷ, ἀλλ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ καλὸν καὶ τὸ
ϲεμνὸν αὐτῆϲ ἡδὺ καὶ ποθούμενόν ἐϲτι,

'πὰρ᾽ δ᾽ αὐτῇ Χάριτεϲ τε καὶ Ἵμεροϲ οἰκί᾽
ἔθεντο',

καὶ οὐ δυϲτυχοῦντι μόνον

'εἰϲ ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸϲ ἐμβλέψαι γλυκύ'

κατ᾽ Εὐριπίδην, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἧττον τοῖϲ ἀγαθοῖϲ ἡδο-
νὴν ἐπιφέρουϲα καὶ χάριν ἢ τῶν κακῶν ἀφαιροῦϲα
τὰϲ λύπαϲ καὶ τὰϲ ἀπορίαϲ παρέπεται. καὶ καθάπερ
50 ὁ Εὔηνοϲ εἶπε, τῶν ἡδυϲμάτων τὸ πῦρ εἶναι κράτι-
ϲτον, οὕτω τῷ βίῳ μίξαϲ τὴν φιλίαν ὁ θεὸϲ ἅπαντα
φαιδρὰ καὶ γλυκέα καὶ προϲφιλῆ ταύτηϲ παρούϲηϲ
καὶ ϲυναπολαυούϲηϲ ἐποίηϲεν. ἐπεὶ πῶϲ ἂν ὁ κόλαξ
ὑπεδύετο ταῖϲ ἡδοναῖϲ, εἰ τὴν φιλίαν ἑώρα τὸ ἡδὺ

1, 159—161 H. 6, 180—182 R.

19. Hesiod. Theog. 64 22. Εὐριπίδην] Ion. 732

μηδαμοῦ προςιεμένην; οὐκ ἔςτιν εἰπεῖν. ἀλλ' ὥςπερ τὰ ψευδόχρυςα καὶ τὰ κίβδηλα τὴν λαμπρότητα τοῦ χρυςοῦ καὶ τὸ γάνωμα μιμεῖται μόνον, οὕτως ἔοικεν ὁ κόλαξ τοῦ φίλου τὸ ἡδὺ καὶ κεχαριςμέ- B νον ἐκμιμούμενος ἀεὶ παρέχειν ἱλαρὸν καὶ ἀνθηρὸν καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιβαίνοντα μηδ' ὑπεναντιούμενον ἑαυτόν. ὅθεν οὐδὲ τοὺς ἐπαινοῦντας εὐθὺς ὡς κολακεύοντας ἁπλῶς ὑφορατέον· ἔπαινος γὰρ οὐχ ἧττον ἐν καιρῷ ψόγου φιλίᾳ προςήκει, μᾶλλον δὲ τὸ μὲν δύςκολον ὅλως καὶ μεμψίμοιρον ἄφιλον καὶ ἀνομίλητον, τῆς δ' ἀφθόνως καὶ προθύμως τὸν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἀποδιδούςης ἔπαινον εὐνοίας καὶ τὸ νουθετοῦν αὖθις καὶ παρρηςιαζόμενον ἐλαφρῶς καὶ ἀλύπως ὑπομένομεν, πιςτεύοντες καὶ ἀγαπῶντες ὡς ἀναγκαίως ψέγοντα τὸν ἡδέως ἐπαινοῦντα.

3. Χαλεπὸν οὖν φαίη τις ἂν ἐςτι διακρῖναι τὸν C κόλακα καὶ τὸν φίλον, εἰ μήθ' ἡδονῇ μήτ' ἐπαίνῳ διαφέρουςι· καὶ γὰρ ἐν ὑπουργίαις καὶ διακονίαις πολλάκις ἰδεῖν ἔςτι τὴν φιλίαν ὑπὸ τῆς κολακείας παρατρεχομένην. τί δ' οὐ μέλλει; φήςομεν, ἂν τὸν ἀληθινὸν κόλακα καὶ μετὰ δεινότητος καὶ τέχνης ἁπτόμενον τοῦ πράγματος διώκωμεν, ἀλλὰ μή, καθάπερ οἱ πολλοί, τοὺς αὐτοληκύθους τούτους λεγομένους καὶ τραπεζέας καὶ μετὰ τὸ κατὰ χειρὸς ὕδωρ ἀκουομένους ὥς τις εἶπε κόλακας νομίζωμεν, ὧν ἐν μιᾷ λοπάδι καὶ κύλικι μετὰ βωμολοχίας καὶ βδελυρίας ἡ D ἀνελευθερία γίγνεται κατάδηλος. οὐ γὰρ δήπου Μελάνθιον ἔδει τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ Φεραίου παράςιτον ἐξελέγχειν, ὃς τοῖς ἐρωτῶςι πῶς Ἀλέξανδρος ἐςφάγη 'διὰ τῆς πλευρᾶς' ἔλεγεν 'εἰς τὴν γαςτέρα τὴν ἐμήν', οὐδὲ τοὺς ἀμφὶ πλουςίαν τράπεζαν ἐγκυκλουμένους,

οὓϲ οὐ πῦρ οὐ ϲίδαροϲ οὐδὲ χαλκὸϲ εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, οὐδὲ τὰϲ ἐν Κύπρῳ κολακίδαϲ, ἐπειδὴ διέβηϲαν εἰϲ Ϲυρίαν, κλιμακίδαϲ προϲαγορευθείϲαϲ, ὅτι
E ταῖϲ γυναιξὶ τῶν βαϲιλέων ἀναβαίνειν ἐπὶ τὰϲ ἁμάξαϲ δι᾽ αὑτῶν ὑποκατακλινόμεναι παρεῖχον.

4. Τίνα οὖν δεῖ φυλάττεϲθαι; τὸν μὴ δοκοῦντα μηδ᾽ ὁμολογοῦντα κολακεύειν, ὃν οὐκ ἔϲτι λαβεῖν περὶ τοὐπτάνιον, οὐδ᾽ ἁλίϲκεται ϲκιὰν καταμετρῶν τὴν ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὐδ᾽ ἔρριπται μεθυϲθεὶϲ ὅπωϲ ἔτυχεν, ἀλλὰ νήφει τὰ πολλὰ καὶ πολυπραγμονεῖ καὶ πράξεων μετέχειν οἴεται δεῖν καὶ λόγων ἀπορρήτων βούλεται κοινωνὸϲ εἶναι, καὶ ὅλωϲ τραγικόϲ ἐϲτιν οὐ ϲατυρικὸϲ φιλίαϲ ὑποκριτὴϲ οὐδὲ κωμικόϲ. ὡϲ γὰρ ὁ Πλάτων φηϲίν 'ἐϲχάτηϲ ἀδικίαϲ εἶναι δοκεῖν δί-
F καιον μὴ ὄντα', καὶ κολακείαν ἡγητέον χαλεπὴν τὴν λανθάνουϲαν οὐ τὴν ὁμολογοῦϲαν, οὐδὲ τὴν παίζουϲαν ἀλλὰ τὴν ϲπουδάζουϲαν· αὕτη γὰρ ἀναπίμπληϲι καὶ τὴν ἀληθινὴν φιλίαν ἀπιϲτίαϲ, ϲυνεκπίπτουϲαν αὐτῇ πολλάκιϲ, ἂν μὴ προϲέχωμεν. ὁ μὲν οὖν Γωβρύηϲ εἰϲ ϲκοτεινὸν οἴκημα τῷ μάγῳ φεύγοντι ϲυνειϲπεϲὼν καὶ γενόμενοϲ ἐν διαπάλαιϲ ἐπιϲτάντα καὶ διαποροῦντα τὸν Δαρεῖον ἐκέλευϲεν ὠθεῖν καὶ δι᾽ ἀμφοτέρων· ἡμεῖϲ δέ, εἰ μηδαμῇ μηδαμῶϲ ἐπαινοῦμεν τὸ 'ἐρρέτω φίλοϲ ϲὺν ἐχθρῷ', διὰ πολλῶν ὁμοιο-
51 τήτων τὸν κόλακα τῷ φίλῳ ϲυμπεπλεγμένον ἀποϲπάϲαι ζητοῦντεϲ ὀφείλομεν εὖ μάλα φοβεῖϲθαι μή πωϲ ἢ τῷ κακῷ τὸ χρήϲιμον ϲυνεκβάλωμεν ἢ φειδόμενοι τοῦ οἰκείου τῷ βλάπτοντι περιπέϲωμεν. ὥϲπερ γὰρ οἶμαι τῶν ἀγρίων ϲπερμάτων ὅϲα καὶ ϲχῆμα καὶ

1, 163—164 H. 6, 184—185 R.

1. οὐ πῦρ] Meinek. II. p. 487 9. τὴν ἐπὶ τὸ*: ἐπὶ 14. Πλάτων] Rep. p. 361 A 24. ἐρρέτω] Nauck. p. 696

μέγεθος παραπλήσιον ἔχοντα τῷ πυρῷ cυμμέμικται χαλεπὴν ἔχει τὴν ἀποκάθαρcιν (ἢ γὰρ οὐ διεκπίπτει τῶν cτενοτέρων πόρων ἢ cυνεκπίπτει διὰ τῶν ἀραιῶν), οὕτωc ἡ κολακεία τῆc φιλίαc εἰc πᾶν πάθοc καὶ πᾶν κίνημα καὶ χρείαν καὶ cυνήθειαν ἑαυτὴν καταμιγνύουcα δυcχώριcτόc ἐcτιν.

5. Ὅτι μέντοι γε πάντων ἥδιcτόν ἐcτιν ἡ φιλία καὶ οὐδὲν ἄλλο μᾶλλον εὐφραίνει, διὰ τοῦτο καὶ ὁ B κόλαξ ἡδοναῖc ὑπάγεται καὶ περὶ ἡδονάc ἐcτιν. ὅτι δ' ἡ χάριc καὶ ἡ χρεία τῇ φιλίᾳ παρέπεται (καθ' ὃ δὴ καὶ λέγεται πυρὸc καὶ ὕδατοc ὁ φίλοc ἀναγκαιότεροc εἶναι), διὰ τοῦτο ἐμβαλὼν εἰc τὰc ὑπουργίαc ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἁμιλλᾶται cπουδαcτικὸc ἀεὶ φαίνεcθαι καὶ ἄοκνοc καὶ πρόθυμοc. ἐπεὶ δὲ τὸ μάλιcτα φιλίαc ἀρχὴν cυνέχον ὁμοιότηc ἐcτὶν ἐπιτηδευμάτων καὶ ἠθῶν, καὶ ὅλωc τὸ χαίρειν τοῖc αὐτοῖc καὶ τὸ ταὐτὰ φεύγειν πρῶτον εἰc τοὐτὸ cυνάγει καὶ cυνίcτηcι διὰ τῆc ὁμοιοπαθείαc, τοῦτο κατιδὼν ὁ κόλαξ αὑτὸν ὥcπερ ὕλην τινὰ ῥυθμίζει καὶ cχηματίζει, περιαρ- C μόcαι καὶ περιπλάcαι ζητῶν οἷc ἂν ἐπιχειρῇ διὰ μιμήcεωc, ὑγρὸc ὢν καὶ πιθανὸc μεταβάλλεcθαι ἐπὶ τὰc ἐξομοιώcειc, ὥcτ' εἰπεῖν

'οὐ παῖc Ἀχιλλέωc, ἀλλ' ἐκεῖνοc αὐτὸc εἶ'.

ὃ δὲ πάντων ἐcτὶν αὐτοῦ πανουργότατον, αἰcθανόμενοc τὴν παρρηcίαν καὶ λεγομένην καὶ δοκοῦcαν ἰδίαν εἶναι φωνὴν ὥcπερ τινὸc ζῴου τῆc φιλίαc, τὸ δ' ἀπαρρηcίαcτον ἄφιλον καὶ ἀγεννέc, οὐδὲ ταύτην ἀμίμητον ἀπολέλοιπεν, ἀλλ' ὥcπερ οἱ δεινοὶ τῶν ὀψοποιῶν τοῖc πικροῖc χυμοῖc καὶ αὐcτηροῖc ἡδύcμαcι χρῶνται, τῶν γλυκέων ἀφαιροῦντεc τὸ πλήcμιον, οὕτωc οἱ κόλακεc οὐκ ἀληθινὴν οὐδ' ὠφέλιμον ἀλλ' D

23. Nauck. p. 696

οἷον ἐπιλλώπτουcαν ἐξ ὀφρύοc καὶ γαργαλίζουcαν ἀτεχνῶc παρρηcίαν προcφέρουcιν. ἔcτι μὲν οὖν διὰ ταῦτα δυcφώρατοc ὁ ἀνήρ, ὥcπερ τῶν θηρίων ὅcα πεφυκότα τὴν χρόαν τρέπεcθαι cυναφομοιοῦται τοῖc ὑποκειμένοιc χρώμαcι καὶ χωρίοιc· ἐπεὶ δ᾽ ἐκεῖνοc ἐξαπατᾷ τε καὶ περικαλύπτεται ταῖc ὁμοιότηcιν, ἡμέτερον ἔργον ἐcτὶ ταῖc διαφοραῖc ἀνακαλύπτειν καὶ ἀπογυμνοῦν αὐτὸν 'ἀλλοτρίοιc χρώμαcι καὶ cχήμαcιν', ᾗ φηcιν ὁ Πλάτων, 'χήτει οἰκείων κοcμούμενον'.

6. Εὐθὺc οὖν ἀπὸ τῆc ἀρχῆc cκοπῶμεν. ἀρχὴν δὲ φιλίαc ἔφαμεν εἶναι τοῖc πλείcτοιc τὴν ταὐτὰ μὲν
E ἐπιεικῶc ἀcπαζομένην ἔθη καὶ ἤθη τοῖc δ᾽ αὐτοῖc χαίρουcαν ἐπιτηδεύμαcι καὶ πράγμαcι ταὶ διατριβαῖc ὁμοιοπαθῆ διάθεcιν καὶ φύcιν, ἐφ᾽ ἧc καὶ ταῦτα εἴρηται

'γέρων γέροντι γλῶccαν ἡδίcτην ἔχει,
παῖc παιδί, καὶ γυναικὶ πρόcφορον γυνή,
νοcῶν τ᾽ ἀνὴρ νοcοῦντι, καὶ δυcπραξίᾳ
ληφθεὶc ἐπῳδόc ἐcτι τῷ πειρωμένῳ'.

εἰδὼc οὖν ὁ κόλαξ ὅτι τὸ χαίρειν τοῖc ὁμοίοιc καὶ τὸ χρῆcθαι καὶ ἀγαπᾶν ἔμφυτόν ἐcτι, ταύτῃ πρῶτον
F ἐπιχειρεῖ πληcιάζειν ἑκάcτῳ καὶ παραcκηνοῦν, ὥcπερ ἔν τιcι νομαῖc θηρίου τοῖc αὐτοῖc ἐπιτηδεύμαcι καὶ διατριβαῖc περὶ ταὐτὰ καὶ cπουδαῖc καὶ διαίταιc ἀτρέμα παραβάλλων καὶ προcαναχρωννύμενοc, ἄχρι οὗ λαβὴν παραδῷ καὶ ψαύοντι τιθαcὸc γένηται καὶ cυνήθηc, ψέγων μὲν οἷc ἐκεῖνον αἰcθάνεται πράγμαcι καὶ βίοιc καὶ ἀνθρώποιc ἀχθόμενον, ἐπαινέτηc δὲ τῶν ἀρεcκόντων οὐ μέτριοc ἀλλ᾽ ὥcθ᾽ ὑπερβάλ-
52 λειν cὺν ἐκπλήξει καὶ θαύματι φαινόμενοc, βεβαιῶν

1, 166—167 H. 6, 187—189 R.

8 Πλάτων] Phaedr. p. 239 D 15. Nauck. p. 696

δὲ τὸ φιλοῦν καὶ τὸ μισοῦν ὡς κρίσει μᾶλλον ἢ πάθει γιγνόμενον.

7. Πῶς οὖν ἐλέγχεται καὶ τίσιν ἁλίσκεται διαφοραῖς, οὐκ ὢν ὅμοιος οὐδὲ γιγνόμενος ἀλλὰ μιμούμενος ὅμοιον; πρῶτον μὲν ὁρᾶν δεῖ τὴν ὁμαλότητα τῆς προαιρέσεως καὶ τὸ ἐνδελεχές, εἰ χαίρει τε τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ καὶ ταὐτὰ ἐπαινεῖ καὶ πρὸς ἓν ἀπευθύνει καὶ καθίστησι παράδειγμα τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὥσπερ ἐλευθέρῳ φιλίας ὁμοιοτρόπου καὶ συνηθείας ἐραστῇ προσήκει. τοιοῦτος γὰρ ὁ φίλος. ὁ δὲ κόλαξ ἅτε δὴ μίαν ἑστίαν ἤθους οὐκ ἔχων μόνιμον οὐδ᾽ ἑαυτῷ βίον ζῶν αἱρετόν, ἀλλ᾽ ἑτέρῳ καὶ πρὸς ἕτερον πλάτ- B
των καὶ προσαρμόττων ἑαυτόν, οὐχ ἁπλοῦς οὐδ᾽ εἷς ἀλλὰ παντοδαπός ἐστι καὶ ποικίλος, εἰς ἄλλον ἐξ ἄλλου τόπον ὥσπερ τὸ μετερώμενον ὕδωρ περιρρέων ἀεὶ καὶ μετασχηματιζόμενος τοῖς ὑποδεχομένοις. ὁ μὲν γὰρ πίθηκος, ὡς ἔοικε, μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐπιχειρῶν ἁλίσκεται συγκινούμενος καὶ συνορχούμενος, ὁ δὲ κόλαξ αὐτὸς ἑτέρους ἐπάγεται καὶ παλεύει, μιμούμενος οὐχ ὁμοίως ἅπαντας ἀλλὰ τῷ μὲν συνορχούμενος καὶ συνᾴδων, τῷ δὲ συμπαλαίων καὶ συγκονιόμενος· θηρευτικοῦ δὲ καὶ κυνηγετικοῦ λαβόμενος μονονοὺ τὰ τῆς Φαίδρας ἀναβοῶν ἕπεται

'πρὸς θεῶν ἔραμαι κυσὶ θωΰξαι C
βαλίαις ἐλάφοις ἐγχριπτόμενος',

καὶ οὐδὲν αὐτῷ πρᾶγμα πρὸς τὸ θηρίον, ἀλλ᾽ αὐτὸν ἐκσαγηνεύει καὶ περιβάλλεται τὸν κυνηγόν. ἂν δὲ θηρεύῃ φιλόλογον καὶ φιλομαθῆ νέον, αὖθις ἐν βιβλίοις ἐστὶ καὶ πώγων ποδήρης καθεῖται καὶ τριβω-

1, 167—169 H. 6, 189—191 R.

15. μετερώμενον Lobeckius: μεταιρόμενον 24. Eur. Hipp. 218

νοφορία τὸ χρῆμα καὶ ἀδιαφορία, καὶ διὰ cτόματος οἵ
τε ἀριθμοὶ καὶ τὰ ὀρθογώνια τρίγωνα Πλάτωνος.
εἴ τε ῥᾴθυμός τις ἐμπέπαικεν αὖθις καὶ φιλοπότης καὶ
πλούσιος,

'αὐτὰρ ὃ γυμνώθη ῥακέων πολύμητις Ὀδυσσεύς',

D ἔρριπται μὲν ὁ τρίβων, κατακείρεται δ' ὁ πώγων
ὥσπερ ἄκαρπον θέρος, ψυκτῆρες δὲ καὶ φιάλαι καὶ
γέλωτες ἐν περιπάτοις καὶ σκώμματα πρὸς τοὺς φιλο-
σοφοῦντας. ὥσπερ ἐν Συρακούσαις φασίν, ὁπηνίκα
Πλάτων ἀφίκετο, καὶ Διονύσιον ζῆλος ἔσχε περιμα-
νὴς φιλοσοφίας, τὰ βασίλεια κονιορτοῦ γέμειν ὑπὸ
πλήθους τῶν γεωμετρούντων· ἐπεὶ δὲ προσέκρουσε
Πλάτων καὶ Διονύσιος ἐκπεσὼν φιλοσοφίας πάλιν
εἰς πότους καὶ γύναια καὶ τὸ ληρεῖν καὶ ἀκολασταί-
E νειν ἧκε φερόμενος, ἀθρόως ἅπαντας ὥσπερ ἐν Κίρ-
κης μεταμορφωθέντας ἀμουσία καὶ λήθη καὶ εὐήθεια
κατέσχε. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ τῶν μεγάλων ἔργα κο-
λάκων καὶ τὰ τῶν δημαγωγῶν, ὧν ὁ μέγιστος Ἀλ-
κιβιάδης, Ἀθήνησι μὲν σκώπτων καὶ ἱπποτροφῶν καὶ
μετὰ εὐτραπελίας ζῶν καὶ χάριτος, ἐν δὲ Λακεδαί-
μονι κειρόμενος ἐν χρῷ καὶ τριβωνοφορῶν καὶ ψυ-
χρολουτῶν, ἐν δὲ Θρᾴκῃ πολεμῶν καὶ πίνων· ἐπεὶ
δὲ πρὸς Τισσαφέρνην ἀφίκετο, τρυφῇ καὶ ἁβρότητι
καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενος ἐδημαγώγει καὶ καθωμίλει
τῷ συναφομοιοῦν καὶ συνοικειοῦν ἑαυτὸν ἅπασιν. οὐ
F μὴν τοιοῦτος Ἐπαμεινώνδας οὐδ' Ἀγησίλαος, ἀλλὰ
πλείστοις ὁμιλήσαντες ἀνθρώποις καὶ πόλεσι καὶ βίοις
τὸ προσῆκον ἦθος αὐτοῖς πανταχοῦ καὶ στολῇ καὶ
διαίτῃ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ διεφύλαττον. οὕτω καὶ Πλά-

1, 169—170 H. 6, 191—193 B

3. εἴ τε*: εἴτε 5. Homer. χ 1

των ἐν Ϲυρακούϲαιϲ οἷοϲ ἐν Ἀκαδημείᾳ, καὶ πρὸϲ Διονύϲιον οἷοϲ πρὸϲ Δίωνα.

8. Τὰϲ δὲ τοῦ κόλακοϲ ὥϲπερ πολύποδοϲ τροπὰϲ ῥᾷϲτα φωράϲειεν ἄν τιϲ αὐτὸϲ ἐπὶ πολλὰ δοκῶν τρέπεϲθαι, καὶ ψέγων μὲν ὃν ἐπῄνει πρότερον βίον, οἷϲ δ' ἤχθετο πράγμαϲιν ἢ διαίταιϲ ἢ λόγοιϲ ὡϲ ἀρέϲκονταϲ ἐξαίφνηϲ προϲιέμενοϲ. ὄψεται γὰρ αὐτὸν οὐδαμοῦ 53 βέβαιον οὐδ' ἴδιον οὐδ' οἰκείῳ πάθει φιλοῦντα καὶ μιϲοῦντα καὶ χαίροντα καὶ λυπούμενον, ἀλλὰ δίκην κατόπτρου παθῶν ὀθνείων καὶ βίων καὶ κινημάτων εἰκόναϲ ἀναδεχόμενον. τοιοῦτοϲ γὰρ οἷοϲ εἰ ψέγοιϲ τινὰ τῶν φίλων πρὸϲ αὐτὸν εἰπεῖν 'βραδέωϲ πεφώρακαϲ τὸν ἄνθρωπον· ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ πρότερον ἤρεϲκεν'. ἂν δ' αὖ πάλιν ἐπαινῇϲ μεταβαλλόμενοϲ, νὴ Δία φήϲει ϲυνήδεϲθαι καὶ χάριν ἔχειν αὐτὸϲ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πιϲτεύειν. ἂν δὲ βίον ἀλλακτέον ἕτερον εἴπῃϲ, οἷον εἰϲ ἀπραγμοϲύνην καὶ ἡϲυχίαν ἐκ B πολιτείαϲ μεταβαλόμενοϲ, 'πάλαι γε ἐχρῆν' φηϲί 'θορύβων ἡμᾶϲ ἀπηλλάχθαι καὶ φθόνων'. ἂν δὲ πάλιν ὁρμᾶν δοκῇϲ ἐπὶ τὸ πράττειν καὶ λέγειν, ὑπεφώνηϲεν 'ἄξια ϲαυτοῦ φρονεῖϲ· ἡ δ' ἀπραγμοϲύνη γλυκὺ μέν, ἀλλ' ἄδοξον καὶ ταπεινόν'. εὐθὺϲ οὖν λέγειν χρὴ πρὸϲ τὸν τοιοῦτον

'ἀλλοῖόϲ μοι, ξεῖνε, φάνηϲ νέον ἠὲ πάροιθεν',

οὐ δέομαι φίλου ϲυμμεθιϲταμένου καὶ ϲυνεπινεύοντοϲ (ἡ γὰρ ϲκιὰ ταῦτα ποιεῖ μᾶλλον), ἀλλὰ ϲυναληθεύοντοϲ καὶ ϲυνεπικρίνοντοϲ.

Εἷϲ μὲν οὖν τῶν ἐλέγχων τρόποϲ τοιοῦτόϲ ἐϲτιν· (9) ἑτέραν δὲ δεῖ ταῖϲ ὁμοιώϲεϲι τοιαύτην παραφυ- C

1, 170—171 H. 6, 193—194 R.

24. ξεῖνε φάνηϲ Homerus π 181: ξεῖν' ἐφάνηϲ

λάττειν διαφοράν. ὁ μὲν ἀληθὴϲ φίλοϲ οὔτε μιμητήϲ ἐϲτι πάντων οὔτ᾽ ἐπαινέτηϲ πρόθυμοϲ, ἀλλὰ τῶν ἀρίϲτων μόνων·

ʻοὐ γὰρ ϲυνέχθειν ἀλλὰ ϲυμφιλεῖν ἔφυʼ

κατὰ τὸν Σοφοκλέα, καὶ νὴ Δία ϲυγκατορθοῦν καὶ ϲυμφιλοκαλεῖν, οὐ ϲυναμαρτάνειν οὐδὲ ϲυρρᾳδιουργεῖν, ἂν μή τιϲ οἷον ὀφθαλμίαϲ ἀπορροὴ καὶ ἀνάχρωϲιϲ ἄκοντα δι᾽ ὁμιλίαν καὶ ϲυνήθειαν ἀναπλήϲῃ φαυλότητοϲ ἢ πλημμελείαϲ τινόϲ. ὥϲ που καὶ Πλάτωνοϲ ἀπομιμεῖϲθαί φαϲι τοὺϲ ϲυνήθειϲ τὸ ἐπίκυρτον, Ἀρι-
D ϲτοτέλουϲ δὲ τὸν τραυλιϲμόν, Ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ βαϲιλέωϲ τὴν ἔγκλιϲιν τοῦ τραχήλου καὶ τὴν ἐν τῷ διαλέγεϲθαι τραχύτητα τῆϲ φωνῆϲ· τὰ γὰρ πολλὰ λανθάνουϲιν ἔνιοι καὶ ἀπὸ τῶν ἠθῶν καὶ ἀπὸ τῶν βίων ἀναλαμβάνοντεϲ. ὁ δὲ κόλαξ ἀτεχνῶϲ τὸ τοῦ χαμαιλέοντοϲ πέπονθεν. ἐκεῖνόϲ τε γὰρ ἁπάϲῃ χρόᾳ πλὴν τοῦ λευκοῦ ϲυναφομοιοῦται, καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖϲ ἀξίοιϲ ϲπουδῆϲ ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξαδυνατῶν παρέχειν οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰϲχρῶν ἀμίμητον, ἀλλ᾽ ὥϲπερ οἱ φαῦλοι ζωγράφοι τῶν καλῶν ἐφικνεῖϲθαι μὴ δυνάμενοι δι᾽ ἀϲθένειαν ἐν ῥυτίϲι καὶ φακοῖϲ καὶ οὐλαῖϲ
E τὰϲ ὁμοιότηταϲ ἀναφαίνουϲιν, οὕτωϲ ἐκεῖνοϲ ἀκραϲίαϲ γίγνεται μιμητήϲ, δειϲιδαιμονίαϲ ἀκροχολίαϲ, πικρίαϲ πρὸϲ οἰκέταϲ, ἀπιϲτίαϲ πρὸϲ οἰκείουϲ καὶ ϲυγγενεῖϲ. φύϲει τε γὰρ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ πρὸϲ τὰ χείρονα κατάντηϲ ἐϲτί, καὶ δοκεῖ πορρωτάτω τοῦ ψέγειν τὸ αἰϲχρὸν εἶναι μιμούμενοϲ. ὕποπτοι γὰρ οἱ τὰ βελτίω ζηλοῦντεϲ καὶ δοκοῦντεϲ ἄχθεϲθαι καὶ δυϲκολαίνειν τοῖϲ ἁμαρτήμαϲι τῶν φίλων· ὃ δὴ καὶ Διονυϲίῳ

1, 171–172 H. 6, 194–196 R.

5. Σοφοκλέα] Antig. 533 22 ἀναφαίνουϲιν*: ἀναφέρουϲιν 28. ζηλοῦντεϲ Reiskius: ζητοῦντεϲ

Δίωνα καὶ Cάμιον Φιλίππῳ καὶ Κλεομένη Πτολεμαίῳ διέβαλε καὶ ἀπώλεσεν. ὁ δὲ βουλόμενος εἶναι καὶ δοκεῖν ὁμοίως ἡδὺς ἅμα καὶ πιστὸς τοῖς χείροσι μᾶλλον ὑποκρίνεται χαίρειν, ὡς ὑπὸ τοῦ σφόδρα φιλεῖν οὐδὲ τὰ φαῦλα δυσχεραίνων, ἀλλὰ συμπαθὴς πᾶσι F καὶ συμφυὴς γιγνόμενος. ὅθεν οὐδὲ τῶν ἀβουλήτων καὶ τυχηρῶν ἀμοιρεῖν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ νοσεῖν ὅμοια προσποιοῦνται, κολακεύοντες τοὺς νοσώδεις, καὶ μήτε βλέπειν ὀξὺ μήτ᾽ ἀκούειν, ἂν ὑποτύφλοις ἢ ὑποκώφοις συνῶσιν, ὥσπερ οἱ Διονυσίου κόλακες ἀμβλυωποῦντος ἐμπίπτοντες ἀλλήλοις καὶ τὰς παροψίδας ἐν τῷ δειπνεῖν καταβάλλοντες. ἔνιοι δὲ καὶ μᾶλλον ἁπτόμενοι τῶν παθῶν ἐνδοτέρω ποιοῦσιν ἑαυτούς, καὶ καταμιγνύουσιν ἄχρι τῶν ἀπορρήτων τὰς ὁμοιοπαθείας. αἰσθόμενοι γὰρ ἢ περὶ γάμον δυστυχοῦντας 54 ἢ πρὸς υἱοὺς ἢ πρὸς οἰκείους ὑπόπτως ἔχοντας αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν ἀφειδοῦσι καὶ ἀποδύρονται περὶ τέκνων ἰδίων ἢ γυναικὸς ἢ συγγενῶν ἢ οἰκείων, αἰτίας τινὰς ἀπορρήτους ἐξαγορεύοντες. ἡ γὰρ ὁμοιότης συμπαθεστέρους ποιεῖ, καὶ μᾶλλον ὥσπερ ὅμηρα δεδεγμένοι προΐενταί τι τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς, προέμενοι δὲ χρῶνται καὶ δεδίασιν ἐγκαταλιπεῖν τὴν πίστιν. ἐγὼ δ᾽ οἶδά τινα συνεκβαλόντα τὴν γαμετήν, ὡς ὁ φίλος ἀπεπέμψατο τὴν ἑαυτοῦ· κρύφα δὲ φοιτῶν πρὸς αὐτὴν καὶ διαπεμπόμενος ἐφωράθη, συναισθομένης B τῆς τοῦ φίλου γυναικός. οὕτως ἄπειρος ἦν κόλακος ὁ νομίζων τὰ ἰαμβεῖα ταυτὶ τῷ καρκίνῳ μᾶλλον ἢ τῷ κόλακι προσήκειν

‘γαστὴρ ὅλον τὸ σῶμα, πανταχῇ βλέπων
ὀφθαλμός, ἕρπον τοῖς ὀδοῦσι θηρίον·’

23. τὴν* 29. Meinek. p. 489. Bergk. p. 1309[3]

παραςίτου γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκονιςμός ἐςτι

'τῶν περὶ τάγηνον καὶ μετ' ἄριςτον φίλων',

ὥς Εὔπολίς φηςιν.

10. Οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὸν οἰκεῖον ἀναθώμεθα τοῦ λόγου τόπον· ἐκεῖνο δὲ μὴ παρῶμεν ἐν ταῖς μιμήςεςι τὸ ςόφιςμα τοῦ κόλακος, ὅτι κἂν τῶν
C καλῶν τι μιμῆται τοῦ κολακευομένου, διαφυλάττει τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνῳ. τοῖς μὲν γὰρ ἀληθῶς φίλοις οὔτε ζῆλος οὐδείς ἐςτι πρὸς ἀλλήλους οὔτε φθόνος, ἀλλὰ κἂν ἴςον ἔχωςιν ἐν τῷ κατορθοῦν κἂν ἔλαττον, ἀνεπαχθῶς καὶ μετρίως φέρουςιν. ὁ δὲ κόλαξ ἀεὶ μνημονεύων τοῦ τὰ δεύτερα λέγειν ὑφίεται τῇ ὁμοιότητι τῆς ἰςότητος, ἡττᾶςθαι πανταχοῦ καὶ ἀπολείπεςθαι πλὴν τῶν φαύλων ὁμολογῶν. ἐν δὲ τοῖς φαύλοις οὐ παρίηςι τὸ πρωτεῖον, ἀλλά φηςιν, ἂν ἐκεῖνος ᾖ δύςκολος, αὑτὸν εἶναι μελαγχολικόν· ἂν ἐκεῖνος δειςιδαίμων, αὑτὸν θεοφόρητον· ἐρᾶν ἐκεῖνον, μαίνεςθαι δ' αὑτόν. 'ἀκαίρως' φηςίν 'ἐγέλας, ἐγὼ δ' ἐξέ-
D θνηςκον ὑπὸ τοῦ γέλωτος'. ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρηςτοῖς τοὐναντίον. αὐτός φηςι ταχέως τρέχειν, ἵπταςθαι δ' ἐκεῖνον· αὐτὸς ἱππεύειν ἐπιεικῶς, 'ἀλλὰ τί πρὸς τὸν ἱπποκένταυρον τοῦτον; εὐφυής εἰμι ποιητὴς καὶ ςτίχον οὐ φαυλότατον γράφω,

'βροντᾶν δ' οὐκ ἐμὸν ἀλλὰ Διός.''

ἅμα γὰρ αὐτοῦ δοκεῖ καὶ τὴν προαίρεςιν ἀποφαίνειν καλὴν μιμούμενος καὶ τὴν δύναμιν ἀνέφικτον ἡττώμενος. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐξομοιώςεςι τοιαῦταί τινές εἰςιν αἱ τοῦ κόλακος διαφοραὶ πρὸς τὸν φίλον.

2. Meinek. II. p. 489 μετ'] κατ' Schäferus 24. Bergk. p. 1355[3]

11. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ εἴρηται καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς κοινόν ἐστι (χαίρει γὰρ οὐχ ἧττον τοῖς φίλοις ὁ χρηστὸς ἢ τοῖς κόλαξιν ὁ φαῦλος), φέρε καὶ τοῦτο διορίσωμεν. ἔστι δὲ διορισμὸς ἡ πρὸς τὸ τέλος ἀναφορὰ τῆς ἡδονῆς. σκόπει δ' οὕτως. ἔνεστι μέν που τῷ E
μύρῳ τὸ εὐῶδες, ἔνεστι δ' ἐν ἀντιδότῳ. διαφέρει δ' ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ πρὸς οὐδὲν ἕτερον γέγονεν, ἐκεῖ δὲ τὸ καθαῖρον ἢ τὸ θερμαῖνον ἢ τὸ σαρκοῦν τῆς δυνάμεως ἄλλως εὐῶδές ἐστι. πάλιν οἱ γραφεῖς ἀνθηρὰ χρώματα καὶ βάμματα μιγνύουσιν, ἔστι δὲ καὶ τῶν ἰατρικῶν φαρμάκων ἔνια τὴν ὄψιν ἀνθηρὰ καὶ τὴν χρόαν οὐκ ἀπάνθρωπον ἔχοντα. τί τοίνυν διαφέρει; ἢ οὐ δῆλον ὅτι τῷ τέλει τῆς χρείας διακρινοῦμεν; οὐκοῦν ὁμοίως αἱ μὲν τῶν φίλων χάριτες ἐπὶ καλῷ τινι καὶ ὠφελίμῳ τὸ εὐφραῖνον ὥσπερ F
ἐπανθοῦν ἔχουσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ παιδιᾷ καὶ τραπέζῃ καὶ οἴνῳ καὶ νὴ Δία γέλωτι καὶ φλυάρῳ πρὸς ἀλλήλους οἷον ἡδύσμασιν ἐχρήσαντο τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων. πρὸς ὃ δὴ καὶ λέλεκται τό

'μύθοισιν τέρποντο πρὸς ἀλλήλας ἐνέποντες'

καὶ τό

'οὐδέ κεν ἄλλο
ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε'.

τοῦ δὲ κόλακος τοῦτ' ἔργον ἐστὶ καὶ τέλος, ἀεί τινα 55
παιδιὰν ἢ πρᾶξιν ἢ λόγον ἐφ' ἡδονῇ καὶ πρὸς ἡδονὴν ὀψοποιεῖν καὶ καρυκεύειν. συνελόντι δ' εἰπεῖν ὁ μὲν ἵνα ἡδὺς ᾖ πάντα δεῖν οἴεται ποιεῖν, ὁ δ' ἀεὶ ποιῶν ἃ δεῖ πολλάκις μὲν ἡδὺς πολλάκις δ' ἀηδής ἐστιν, οὐ τοῦτο βουλόμενος, εἰ δὲ βέλτιον εἴη, μηδὲ

13. οὐ* 20. Homer. Λ 643 22. Id. δ 178

τοῦτο φεύγων. ὥcπερ γὰρ ἰατρόc, ἂν cυμφέρῃ, κρόκον ἢ νάρδον ἐπέβαλε καὶ νὴ Δία πολλάκιc ἔλουcε προcηνῶc καὶ ἔθρεψε φιλανθρώπωc, ἔcτι δ᾽ ὅπου ταῦτ᾽ ἐάcαc καcτόριον ἐνέcειcεν

'ἢ πόλιον βαρύοcμον ὃ δὴ ῥίγιcτον ὄδωδεν'

B ἤ τινα ἐλλέβορον τρίψαc ἐκπιεῖν ἠνάγκαcεν, οὔτ᾽ ἐνταῦθα τὸ ἀηδὲc οὔτ᾽ ἐκεῖ τὸ ἡδὺ ποιούμενοc τέλοc ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ἓν δι᾽ ἀμφοτέρων ἐπὶ τὸ cυμφέρον ἄγων τὸν θεραπευόμενον, οὕτωc ὁ φίλοc ἔcτι μὲν ὅτε cὺν ἐπαίνῳ καὶ χάριτι μεγαλύνων καὶ εὐφραίνων ἄγει πρὸc τὸ καλόν, ὥcπερ οὗτοc

'Τεῦκρε, φίλη κεφαλή, Τελαμώνιε, κοίρανε λαῶν,
βάλλ᾽ οὕτω'

καί

'πῶc ἂν ἔπειτ᾽ Ὀδυcῆοc ἐγὼ θείοιο λαθοίμην';

ὅπου δ᾽ αὖ πάλιν ἐπιcτροφῆc δεῖται, λόγῳ δήκτῃ καὶ παρρηcίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενοc

C 'ἀφραίνειc, Μενέλαε διοτρεφέc, οὐδέ τί cε χρή
ταύτηc ἀφροcύνηc'.

ἔcτι δ᾽ ὅπου καὶ τὸ ἔργον ἅμα τῷ λόγῳ cυνῆψεν, ὡc Μενέδημοc Ἀcκληπιάδου τοῦ φίλου τὸν υἱὸν ἄcωτον ὄντα καὶ ἄτακτον ἀποκλείων καὶ μὴ προcαγορεύων ἐcωφρόνιcε, καὶ Βάτωνι τὴν cχολὴν ἀπεῖπεν Ἀρκεcίλαοc, ὅτε πρὸc Κλεάνθην cτίχον ἐποίηcεν ἐν κωμῳδίᾳ, πείcαντοc δὲ τὸν Κλεάνθην καὶ μεταμελομένου διηλλάγη. δεῖ γὰρ ὠφελοῦντα λυπεῖν τὸν φίλον, οὐ δεῖ δὲ λυποῦντα τὴν φιλίαν ἀναιρεῖν, ἀλλ᾽

1, 177—178 H. 6, 201—203 B.

5. Nicander Ther. 64 10. μεγαλύνων*: μεγαλύνων ἀεὶ 12. Homer. Θ 281 16. Id. Κ 243 19. Id. Η 109 24. Βάτωνι Meinekius: βάττῳ

ὡς φαρμάκῳ τῷ δάκνοντι χρῆσθαι, σῴζοντι καὶ φυ- D λάττοντι τὸ θεραπευόμενον. ὅθεν ὥσπερ ἁρμονικὸς ὁ φίλος τῇ πρὸς τὸ καλὸν καὶ συμφέρον μεταβολῇ τὰ μὲν ἐνδιδοὺς ἃ δ᾽ ἐπιτείνων πολλάκις μὲν ἡδὺς ἀεὶ δ᾽ ὠφέλιμός ἐστι. ὁ δὲ κόλαξ ἀφ᾽ ἑνὸς διαγράμματος ἀεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰωθὼς ὑποκρέκειν οὔτ᾽ ἔργον οἶδεν ἀντιτεῖνον οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνῳ παρέπεται τῷ βουλομένῳ, συνᾴδων ἀεὶ καὶ συμφθεγγόμενος. ὥσπερ οὖν τὸν Ἀγησίλαον ὁ Ξενοφῶν ἡδέως ἐπαινεῖσθαί φησιν ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων, οὕτω δεῖ τὸ εὐφραῖνον καὶ χαριζόμενον ἡγεῖσθαι φιλικόν, ἂν καὶ λυπεῖν ποτε δύνηται καὶ ἀντιτείνειν, τὴν δὲ συνεχῆ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὸ πρὸς E χάριν ἔχουσαν ἄκρατον ἀεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν, καὶ νὴ Δία τὸ τοῦ Λάκωνος ἔχειν πρόχειρον, ὃς ἐπαινουμένου Χαρίλλου τοῦ βασιλέως ‘πῶς οὗτος’ ἔφη ‘χρηστός, ὃς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός ἐστι’;

12. Τοῖς μὲν οὖν ταύροις τὸν οἶστρον ἐνδύεσθαι παρὰ τὸ οὖς λέγουσι, καὶ τοῖς κυσὶ τὸν κρότωνα· τῶν δὲ φιλοτίμων ὁ κόλαξ τὰ ὦτα κατέχων τοῖς ἐπαίνοις καὶ προσπεφυκὼς δυσαπότριπτός ἐστιν. ὅθεν ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὴν κρίσιν ἔχειν ἐγρηγορυῖαν καὶ παραφυλάττουσαν πότερον τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἀν- F δρὸς ὁ ἔπαινός ἐστιν. ἔστι δὲ τοῦ πράγματος, ἂν ἀπόντας μᾶλλον ἢ παρόντας ἐπαινῶσιν, ἂν καὶ αὐτοὶ ταὐτὰ βουλόμενοι καὶ ζηλοῦντες μὴ μόνους ἡμᾶς ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἐπαινῶσιν, ἂν μὴ νῦν μὲν ταῦτα νῦν δὲ τἀναντία πράττοντες καὶ λέγοντες φαίνωνται· τὸ δὲ μέγιστον, ἂν αὐτοὶ γιγνώσκωμεν ἑαυτοὺς μὴ μεταμελομένους ἐφ᾽ οἷς ἐπαινούμεθα μηδ᾽

28. φαίνωνται*: φαίνοιντο

αἰϲχυνομένουϲ μηδὲ μᾶλλον ἡμῖν τἀναντία τούτων πεπρᾶχθαι καὶ λελέχθαι βουλομένουϲ. ἡ γὰρ οἴκοθεν κρίϲιϲ ἀντιμαρτυροῦϲα καὶ μὴ προϲδεχομένη τὸν ἔπαι-
56 νον ἀπαθήϲ ἐϲτι καὶ ἄθικτοϲ καὶ ὑπὸ τοῦ κολακεύοντοϲ ἀνάλωτοϲ. ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπωϲ οἱ πολλοὶ τὰϲ μὲν ἐπὶ τοῖϲ ἀτυχήμαϲι παρηγορίαϲ οὐχ ὑπομένουϲιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ϲυνεπιθρηνούντων ἄγονται καὶ ϲυνοδυρομένων· ὅταν δ' ἁμαρτάνωϲι καὶ πλημμελῶϲιν, ὁ μὲν ἐλέγχῳ καὶ ψόγῳ δηγμὸν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν ἐχθρὸϲ δοκεῖ καὶ κατήγοροϲ, τὸν δ' ἐπαινοῦντα καὶ κατευλογοῦντα τὰ πεπραγμένα ἀϲπάζονται καὶ νομίζουϲιν εὔνουν καὶ φίλον. ὅϲοι μὲν οὖν
B ἢ πρᾶξιν ἢ λόγον ἢ ϲπουδάϲαντοϲ ὁτιοῦν ἢ ϲκώψαντοϲ εὐχερῶϲ ἐπαινοῦϲι καὶ ϲυνεπικροτοῦϲιν, εἰϲ τὸ παρὸν εἰϲὶν οὗτοι καὶ τὰ ὑπὸ χεῖρα βλαβεροὶ μόνον· ὅϲοι δὲ πρὸϲ τὸ ἦθοϲ ἐξικνοῦνται τοῖϲ ἐπαίνοιϲ καὶ νὴ Δία τοῦ τρόπου τῇ κολακείᾳ θιγγάνουϲι, ταὐτὸ ποιοῦϲι τῶν οἰκετῶν τοῖϲ μὴ ἀπὸ τοῦ ϲωροῦ κλέπτουϲιν ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ϲπέρματοϲ· ϲπέρμα γὰρ τῶν πράξεων οὖϲαν τὴν διάθεϲιν καὶ τὸ ἦθοϲ ἀρχὴν καὶ πηγὴν τοῦ βίου διαϲτρέφουϲι, τὰ τῆϲ ἀρετῆϲ ὀνόματα τῇ κακίᾳ περιτιθέντεϲ. ἐν μὲν γὰρ ταῖϲ ϲτάϲεϲι καὶ τοῖϲ πολέμοιϲ ὁ Θουκυδίδηϲ φηϲὶν ὅτι 'τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωϲιν τῶν ὀνομάτων ἐϲ τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώϲει. τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιϲτοϲ, ἀνδρεία φιλέται-
C ροϲ ἐνομίϲθη, μέλληϲιϲ δὲ προμηθὴϲ δειλία εὐπρεπήϲ, τὸ δὲ ϲῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόϲχημα, καὶ τὸ πρὸϲ ἅπαν ϲυνετὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν'. ἐν δὲ ταῖϲ κολακείαιϲ ὁρᾶν χρὴ καὶ παραφυλάττειν ἀϲωτίαν μὲν ἐλευθεριότητα καλουμένην καὶ δειλίαν ἀϲφάλειαν, ἐμπλη-

1, 180—181 H. 6, 205—206 R.

23. Θουκυδίδηϲ] III 82

ξίαν δ᾽, ὀξύτητα, μικρολογίαν δὲ cωφροcύνην, τὸν
δ᾽ ἐρωτικὸν φιλοcυνήθη καὶ φιλόcτοργον, ἀνδρεῖον
δὲ τὸν ὀργίλον καὶ ὑπερήφανον, φιλάνθρωπον δὲ
τὸν εὐτελῆ καὶ ταπεινόν. ὥc που καὶ Πλάτων φηcὶ D
τὸν ἐραcτὴν κόλακα τῶν ἐρωμένων ὄντα τὸν μὲν cι-
μὸν καλεῖν ἐπίχαριν, τὸν δὲ γρυπὸν βαcιλικόν, μέλα-
ναc δ᾽ ἀνδρικούc, λευκοὺc δὲ θεῶν παῖδαc· τὸ δὲ
μελίχρουν ὅλωc ἐραcτοῦ ποίημα εἶναι ὑποκοριζομένου
καὶ εὐκόλωc φέροντοc τὴν ὠχρότητα. καίτοι καλὸc
μὲν εἶναι πειcθεὶc ὁ αἰcχρὸc ἢ μέγαc ὁ μικρὸc οὔτε
χρόνον πολὺν τῇ ἀπάτῃ cύνεcτι καὶ βλάπτεται βλάβην
ἐλαφρὰν καὶ οὐκ ἀνήκεcτον· ὁ δὲ ταῖc κακίαιc ἐθίζων E
ἔπαινοc ὡc ἀρεταῖc, ὡc μὴ ἀχθόμενον ἀλλὰ χαί-
ροντα χρῆcθαι, καὶ τὸ αἰδεῖcθαι τῶν ἁμαρτανομένων
ἀφαιρῶν, οὗτοc ἐπέτριψε Cικελιώταc, τὴν Διονυcίου
καὶ Φαλάριδοc ὠμότητα μιcοπονηρίαν προcαγορεύων,
οὗτοc Αἴγυπτον ἀπώλεcε, τὴν Πτολεμαίου θηλύτητα
καὶ θεοληψίαν καὶ ὀλολυγμοὺc καὶ τυμπάνων χαράξειc
εὐcέβειαν ὀνομάζων καὶ θεῶν λατρείαν, οὗτοc τὰ
Ῥωμαίων ἤθη τηνικαῦτα παρ᾽ οὐδὲν ἦλθεν ἀνατρέψαι
καὶ ἀνελεῖν, τὰc Ἀντωνίου τρυφὰc καὶ ἀκολαcίαc καὶ
πανηγυριcμοὺc ἱλαρὰ παίγματα καὶ φιλάνθρωπα χρω-
μένηc ἀφθόνωc αὐτῷ τῆc τύχηc ὑποκοριζόμενοc. Πτο- F
λεμαίῳ δὲ τί περιῆψεν ἄλλο φορβειὰν καὶ αὐλούc,
τί δὲ Νέρωνι τραγικὴν ἐπήξατο cκηνὴν καὶ προcωπεῖα
καὶ κοθόρνουc περιέθηκεν; οὐχ ὁ τῶν κολακευόντων
ἔπαινοc; οἱ δὲ πολλοὶ τῶν βαcιλέων οὐκ Ἀπόλλωνεc
μὲν ἂν μινυρίcωcι, Διόνυcοι δ᾽ ἂν μεθυcθῶcιν, Ἡρα-

1, 181—183 H. 6, 206—208 R.

4. Πλάτων] Rep. V. p. 474 E 8. ποίημα Plato: προc-ποίημα 18. χαράξειc L. Dindorfius: ἐγχαράξειc 22. παίγματα*: πράγματα 23. αὐτῷ τῆc*: αὐτῷ δυνάμεωc καὶ

κλεῖς δ' ἂν παλαίσωσι προσαγορευόμενοι καὶ χαίροντες εἰς ἅπασαν αἰσχύνην ὑπὸ τῆς κολακείας ἐξάγονται;

13. Διὸ φυλακτέον ἐστὶ μάλιστα τὸν κόλακα περὶ τοὺς ἐπαίνους. ὅπερ οὐδ' αὐτὸν ἐκεῖνον λέληθεν,
57 ἀλλὰ δεινὸς ὢν φυλάττεσθαι τὸ ὕποπτον, ἂν μὲν εὐπαρύφου τινὸς ἀγροίκου λάβηται φορίνην παχεῖαν φέροντος, ὅλῳ τῷ μυκτῆρι χρῆται, καθάπερ ὁ Στρουθίας ἐμπεριπατῶν τῷ Βίαντι καὶ κατορχούμενος τῆς ἀναισθησίας αὐτοῦ τοῖς ἐπαίνοις

'Ἀλεξάνδρου πλέον
τοῦ βασιλέως πέπωκας'

καί

'γέλωτι πρὸς τὸν Κύπριον ἐκθανούμενος'.

τοὺς δὲ κομψοτέρους ὁρῶν ἐνταῦθα μάλιστα προσέχοντας αὐτοῖς καὶ φυλαττομένους τὸ χωρίον τοῦτο καὶ τὸν τόπον οὐκ ἀπ' εὐθείας ἐπάγει τὸν ἔπαινον, ἀλλ' ἀπαγαγὼν πόρρω κυκλοῦται καί

B 'πρόσεισιν, οἷον ἀψοφητὶ θρέμματος'

ἐπιψαύων καὶ ἀποπειρώμενος. νῦν μὲν γὰρ ἑτέρων περὶ αὐτοῦ τινων ἐπαίνους ἀπαγγέλλει, καθάπερ οἱ ῥήτορες, ἀλλοτρίῳ προσχρώμενος προσώπῳ, ξένοις λέγων ἢ πρεσβυτέροις ἐν ἀγορᾷ μάλ' ἡδέως παραγενέσθαι πολλὰ κἀγαθὰ μεμνημένοις αὐτοῦ καὶ θαυμάζουσι· νῦν δ' αὖ πάλιν αἰτίας ἐλαφρὰς καὶ ψευδεῖς πλασάμενος καὶ συνθεὶς ἐπ' αὐτόν, ὡς ἀκηκοὼς ἑτέρων ἀφῖκται μετὰ σπουδῆς, πυνθανό-

1, 183—185 H. 6, 208—210 R.

7. τινὸς Schellensius: τινὸς ἢ 11. Ἀλεξάνδρου — πέπωκας Menander apud Meinek. IV. p. 152: ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως πλέον πέπωκας 14. Meinek. IV. p. 153 ἐκθανούμενος W: ἐνηθούμενος 16. αὐτοῖς Reiskius: αὐτῷ

μενοϲ ποῦ τοῦτ' εἶπεν ἢ ποῦ τοῦτ' ἔπραξεν. ἀρνουμένου δ', ὡϲ εἰκόϲ, αὐτόθεν ἑλὼν ἐμβέβληκεν εἰϲ τοὺϲ ἐπαίνουϲ τὸν ἄνθρωπον 'ἐγὼ δ' ἐθαύμαζον εἰ ϲὺ C κακῶϲ τινα τῶν ϲυνήθων εἶπαϲ ὁ μηδὲ τοὺϲ ἐχθροὺϲ πεφυκώϲ, εἰ ϲὺ τοῖϲ ἀλλοτρίοιϲ ἐπεχείρηϲαϲ ὁ τοϲαῦτα τῶν ἰδίων δωρούμενοϲ'.

14. Ἕτεροι τοίνυν, ὥϲπερ οἱ ζωγράφοι τὰ φωτεινὰ καὶ λαμπρὰ τοῖϲ ϲκιεροῖϲ καὶ ϲκοτεινοῖϲ ἐπιτείνουϲιν ἐγγὺϲ παρατιθεμένοιϲ, οὕτω τῷ ψέγειν τἀναντία καὶ λοιδορεῖν ἢ διαϲύρειν καὶ καταγελᾶν λανθάνουϲι τὰ προϲόντα κακὰ τοῖϲ κολακευομένοιϲ ἐπαινοῦντεϲ καὶ τρέφοντεϲ. ϲωφροϲύνην τε γὰρ ὡϲ ἀγροικίαν ψέγουϲιν ἐν ἀϲώτοιϲ καὶ πλεονέκταιϲ καὶ κακούργοιϲ καὶ πλουτοῦϲιν ἀπὸ πραγμάτων αἰϲχρῶν καὶ πονηρῶν, αὐτάρκειάν τε καὶ δικαιοϲύνην ὡϲ ἀτολ- D μίαν καὶ ἀρρωϲτίαν πρὸϲ τὸ πράττειν· ὅταν δὲ ῥαθύμοιϲ ϲχολαϲταῖϲ καὶ τὰ μέϲα φεύγουϲι τῶν πόλεων ὁμιλῶϲιν, οὐκ αἰϲχύνονται πολιτείαν μὲν ἀλλοτριοπραγίαν ἐπίπονον, φιλοτιμίαν δὲ κενοδοξίαν ἄκαρπον ὀνομάζοντεϲ. ἤδη δὲ καὶ ῥήτοροϲ ἔϲτιν οἳ κολακείᾳ διέϲυραν φιλόϲοφον, καὶ παρὰ γυναιξὶν ἀκολάϲτοιϲ εὐδοκιμοῦϲιν οἱ τὰϲ μονολεχεῖϲ καὶ φιλάνδρουϲ ἀναφροδίτουϲ καὶ ἀγροίκουϲ ἀποκαλοῦντεϲ. ὑπερβάλλει δὲ μοχθηρίᾳ τὸ μηδ' ἑαυτῶν ἀπέχεϲθαι τοὺϲ κόλακαϲ. ὡϲ γὰρ οἱ παλαιϲταὶ τὸ ϲῶμα ποιοῦϲι ταπεινόν, ὅπωϲ ἑτέρουϲ καταβάλωϲιν, οὕτω τῷ ψέγειν ἑαυτοὺϲ εἰϲ E τὸ θαυμάζειν τοὺϲ πληϲίον ὑπορρέουϲιν. 'ἀνδράποδόν εἰμι δειλὸν ἐν θαλάϲϲῃ, πρὸϲ τοὺϲ πόνουϲ ἀπα-

1, 185—186 H. 6, 210—212 R.

2. ἑλὼν Courierus: ἔχων 15. τε*: δὲ 20. ἔϲτιν οἳ*: ἔϲτιν ὅτε 21. διέϲυραν*: διαϲύραι 22. εὐδοκιμοῦϲιν οἱ*: εὐδοκιμοῦϲι

γορεύω, μαίνομαι κακῶc ἀκούcαc ὑπ' ὀργῆc. ἀλλὰ
τούτῳ' φηcίν 'οὐδέν ἐcτι δεινόν, οὐδὲν πονηρόν,
ἀλλ' ἴδιοc ἄνθρωποc, πάντα πράωc φέρει, πάντα
ἀλύπωc'. ἂν δ' ᾖ τιc οἰόμενοc πολὺν ἔχειν νοῦν
καὶ βουλόμενοc αὐcτηρὸc εἶναι καὶ αὐθέκαcτοc ὑπὸ
δή τινοc ὀρθότητοc ἀεὶ προβάλληται τό

'Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε μήτε τι νείκει',

F οὐ ταύτῃ πρόcειcιν ὁ τεχνίτηc κόλαξ, ἀλλ' ἔcτι τιc
ἑτέρα μηχανὴ πρὸc τὸν τοιοῦτον. ἥκει γὰρ αὐτῷ
περὶ πραγμάτων ἰδίων ὡc δὴ φρονήcει περιττοτέρῳ
cυμβουλευcόμενοc, καί φηcι μᾶλλον μὲν ἑτέρουc ἔχειν
cυνήθειc, ἐνοχλεῖν δ' ἀναγκαίωc ἐκείνῳ· 'ποῖ γὰρ
καταφύγωμεν οἱ γνώμηc δεόμενοι, τίνι δὲ πιcτεύcω-
μεν;' εἶτ' ἀκούcαc ὅ τι ἂν ἐπίῃ, χρηcμὸν εἰληφέναι
φήcαc οὐ γνώμην ἄπειcιν. ἂν δὲ καὶ λόγων τινὸc
ἐμπειρίαc ὁρᾷ μεταποιούμενον, ἔδωκέ τι τῶν αὐτῷ
58 γεγραμμένων, ἀναγνῶναι καὶ διορθῶcαι κελεύcαc. Μι-
θριδάτῃ δὲ τῷ βαcιλεῖ φιλιατροῦντι καὶ τεμεῖν ἔνιοι
καὶ καῦcαι παρέcχον αὑτοὺc τῶν ἑταίρων, ἔργῳ κο-
λακεύοντεc οὐ λόγῳ· μαρτυρεῖcθαι γὰρ ἐμπειρίαν
ἐδόκει πιcτευόμενοc ὑπ' αὐτῶν.

'πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,'

τὸ δὲ γένοc τοῦτο τῶν ἀρνουμένων ἐπαίνων πανουρ-
γοτέραc δεόμενον εὐλαβείαc ἐλεγκτέον ἐπίτηδεc ἀτό-
πουc ἐκτάττοντα cυμβουλίαc καὶ ὑποθήκαc, καὶ διορ-
B θώcειc ποιούμενον ἀλόγουc. πρὸc μηδὲν γὰρ ἀντιλέ-
γων, ἀλλὰ πᾶcι cυνεπινεύων καὶ ἀποδεχόμενοc πάντα
καὶ βοῶν παρ' ἕκαcτον ὡc εὖ καὶ καλῶc, γίγνεται
καταφανήc

1, 186—188 H. 6, 212—213 R

7. Homer. Κ 249 12. ποῖ*: ποῦ 22. Eurip. Alc. 1159 et passim 27. ἀποδεχόμενοc Reiskius: δεχόμενοc

'σύνθημ' ἐρωτῶν, ἄλλο μαστεύων χρέος', ἐπαινέσαι καὶ συνεπιτυφῶσαι βουλόμενος.

15. Ἔτι τοίνυν ὥσπερ ἔνιοι τὴν ζωγραφίαν σιωπῶσαν ἀπεφήναντο ποιητικήν, οὕτως ἐστί τις κολακείας σιωπώσης ἔπαινος. ὥσπερ γὰρ οἱ θηρεύοντες ἂν μὴ τοῦτο ποιεῖν ἀλλ' ὁδοιπορεῖν ἢ νέμειν ἢ γεωργεῖν δοκῶσι, μᾶλλον τὰ θηρευόμενα λανθάνουσιν, οὕτως οἱ κόλακες ἅπτονται μάλιστα τοῖς ἐπαίνοις, ὅταν ἐπαινεῖν μὴ δοκῶσιν ἀλλ' ἕτερόν τι πράττειν. ὁ γὰρ ἕδρας εἴκων καὶ κλισίας ἐπιόντι καὶ λέγων πρὸς δῆμον ἢ βουλὴν ἂν αἴσθηταί τινα τῶν πλουσίων βουλόμενον C εἰπεῖν, ἀποσιωπῶν μεταξὺ καὶ παραδιδοὺς τὸ βῆμα καὶ τὸν λόγον ἐνδείκνυται σιωπῶν μᾶλλον τοῦ βοῶντος ὅτι κρείττονα νομίζει καὶ διαφέροντα τῷ φρονεῖν ἐκεῖνον. ὅθεν ὁρᾶν ἔστιν αὐτοὺς ἕδρας τε τὰς πρώτας ἐν ἀκροάσεσι καὶ θεάτροις καταλαμβάνοντας, οὐχ ὅτι τούτων ἀξιοῦσιν αὑτούς, ἀλλ' ὅπως ὑπεξιστάμενοι τοῖς πλουσίοις κολακεύωσι· καὶ λόγου κατάρχοντας ἐν συνόδοις καὶ συνεδρίοις, εἶτα παραχωροῦντας ὡς κρείττοσι καὶ μετατιθεμένους ῥᾷστα πρὸς τοὐναντίον, ἄνπερ ᾖ δυνατὸς ἢ πλούσιος D ἢ ἔνδοξος ὁ ἀντιλέγων. ᾧ καὶ μάλιστα δεῖ τὰς τοιαύτας ὑποκατακλίσεις καὶ ἀναχωρήσεις ἐξελέγχειν, οὐκ ἐμπειρίαις οὐδ' ἀρεταῖς οὐδ' ἡλικίαις ὑφιεμένων ἀλλὰ πλούτοις καὶ δόξαις. Ἀπελλῆς μὲν γὰρ ὁ ζωγράφος, Μεγαβύζου παρακαθίσαντος αὐτῷ καὶ περὶ γραμμῆς τι καὶ σκιᾶς βουλομένου λαλεῖν, 'ὁρᾷς' ἔφη 'τὰ παιδάρια ταυτὶ τὰ τὴν μηλίδα τρίβοντα; πάνυ σοι προσεῖχε τὸν νοῦν σιωπῶντι, καὶ τὴν πορφύραν ἐθαύμαζε καὶ τὰ χρυσία· νῦν δέ σου καταγελᾷ περὶ ὧν οὐ με- E

1. Nauck. p. 297

μάθηκας ἀρξαμένου λαλεῖν'. καὶ Cόλων, Κροίcου περὶ εὐδαιμονίας πυνθανουμένου, Τέλλον τινὰ τῶν οὐκ ἐπιφανῶν Ἀθήνηcι καὶ Βίτωνα καὶ Κλέοβιν ἀπέφηνεν εὐποτμοτέρους. οἱ δὲ κόλακες τοὺς βασιλέας καὶ πλουcίους καὶ ἄρχοντας οὐκ ὀλβίους μόνον καὶ μακαρίους ἀλλὰ καὶ φρονήcει καὶ τέχνῃ καὶ ἀρετῇ πάcῃ πρωτεύοντας ἀναγορεύουcιν.

16. Εἶτα τῶν μὲν Cτωϊκῶν οὐδ' ἀκούειν ἔνιοι ὑπομένουcι τὸν coφὸν ὁμοῦ πλούcιον καλὸν εὐγενῆ βαcιλέα προcαγορευόντων, οἱ δὲ κόλακες τὸν πλούcιον ὁμοῦ ῥήτορα καὶ ποιητήν, ἂν δὲ βούληται, καὶ
F Ζωγράφον καὶ αὐλητὴν ἀποφαίνουcι καὶ ποδώκη καὶ ῥωμαλέον, ὑποπίπτοντες ἐν τῷ παλαίειν καὶ ἀπολιμπανόμενοι θέοντος, ὥcπερ Κρίcων ὁ Ἱμεραῖος ἀπελείφθη διαθέων πρὸς Ἀλέξανδρον, ὃ δ' αἰcθόμενος ἠγανάκτηcε. Καρνεάδης δ' ἔλεγε ὅτι πλουcίων καὶ βαcιλέων παῖδες ἱππεύειν μόνον, ἄλλο δ' οὐδὲν εὖ καὶ καλῶς μανθάνουcι· κολακεύει γὰρ αὐτοὺς ἐν ταῖς διατριβαῖς ὁ διδάcκαλος ἐπαινῶν καὶ ὁ προcπαλαίων ὑποκατακλινόμενος, ὁ δ' ἵππος, οὐκ εἰδὼς οὐδὲ φροντίζων ὅcτις ἰδιώτης ἢ ἄρχων ἢ πλούcιος ἢ πένης,
59 ἐκτραχηλίζει τοὺς μὴ δυναμένους ὀχεῖcθαι. εὔηθες τοίνυν καὶ ἀβέλτερον τὸ τοῦ Βίωνος 'εἰ τὸν ἀγρὸν ἔμελλες ἐγκωμιάζων εὔφορον ποιεῖν καὶ εὔκαρπον, οὐκ ἂν ἁμαρτάνειν ἐδόκεις τοῦτο ποιῶν μᾶλλον ἢ cκάπτων καὶ πράγματα ἔχων· οὐ τοίνυν οὐδ' ἀνθρώπους ἄτοπος ἂν εἴης ἐπαινῶν, εἰ τοῖς ἐπαινουμένοις

1, 189—191 H. 6, 215—217 B.

11. ὁμοῦ*: ὁμοῦ καὶ 14. θέοντος*: θεόντων Κρίcων*: κρίccων 22. εὔηθες — τὸ*: εὐήθη τοίνυν καὶ ἀβέλτερα τὰ 24. ἔμελλες*: ἔμελλε 25. ἐδόκεις*: ἐδόκει 26. ἀνθρώπους Dobraeus: ἄνθρωπος 27. εἴης*: εἴη

ὠφέλιμος ἔςῃ καὶ πρόςφορος'. ὁ μὲν γὰρ ἀγρὸς οὐ γίγνεται χείρων ἐπαινούμενος, ἄνθρωπον δὲ τυφοῦςι καὶ ἀπολλύουςιν οἱ ψευδῶς καὶ παρ' ἀξίαν ἐπαινοῦντες.

17. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπόχρῃ περὶ τούτων· ἐφεξῆς δὲ τὸ τῆς παρρηςίας ἴδωμεν. ἔδει μὲν γάρ, ὡς ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως τὰ ὅπλα περιβαλλόμενος B καὶ τοὺς ἵππους ἐξελαύνων ἐπὶ τὴν μάχην μόνης οὐκ ἐτόλμηςε τῆς Πηλιάδος θιγεῖν ἀλλ' ἀφῆκεν, οὕτω τὸν κόλακα τοῖς τοῦ φίλου σκευοποιούμενον καὶ ἀναπλαττόμενον ἐπιςήμοις καὶ ςυμβόλοις μόνην τὴν παρρηςίαν ὥςπερ ἐξαίρετον βάςταγμα φιλίας

'βριθὺ μέγα ςτιβαρόν'

καταλείπειν ἄθικτον καὶ ἀμίμητον. ἐπεὶ δὲ φεύγοντες τὸν ἐν γέλωτι καὶ ἀκράτῳ καὶ ςκώμμαςι καὶ παιδιαῖς ἔλεγχον εἰς ὀφρῦν αἴρουςιν ἤδη τὸ πρᾶγμα καὶ κολακεύουςιν ἐςκυθρωπακότες καὶ ψόγον τινὰ καὶ νου- C θεςίαν παραμιγνύουςι, φέρε μηδὲ τοῦτο παραλείπωμεν ἀβαςάνιςτον. οἶμαι δέ, ὥςπερ ἐν κωμῳδίᾳ Μενάνδρου Ψευδηρακλῆς πρόςειςι ῥόπαλον οὐ ςτιβαρὸν κομίζων οὐδ' ἰςχυρὸν ἀλλὰ χαῦνόν τι πλάςμα καὶ διάκενον, οὕτω τὴν τοῦ κόλακος παρρηςίαν φανεῖςθαι τοῖς πειρωμένοις μαλακὴν καὶ ἀβαρῆ καὶ τόνον οὐκ ἔχουςαν, ἀλλὰ ταὐτὰ τοῖς τῶν γυναικῶν προςκεφαλαίοις δρῶςαν, ἃ δοκοῦντα ταῖς κεφαλαῖς ἀντερείδειν καὶ ἀντέχειν ἐνδίδωςι καὶ ὑπείκει μᾶλλον· ὥςπερ ἡ κίβδηλος αὕτη παρρηςία κενὸν ἔχουςα καὶ ψευδῆ καὶ D ὕπουλον ὄγκον ἐξήρθη καὶ ᾤδηςεν, ἵνα ςυςταλεῖςα

1. ἔςῃ*: ἐςτι πρόςφορος Iägerus: πάμφορος 13. Homer. Π 141 20. ῥόπαλον] Meinek. IV. p. 225 21. κενόν Winckelmannus 23. τοῖς*

καὶ cυμπεcοῦcα δέξηται καὶ cυνεπιcπάcηται τὸν καταφερόμενον εἰc αὐτήν. ἡ μὲν γὰρ ἀληθὴc καὶ φιλικὴ παρρηcία τοῖc ἁμαρτανομένοιc ἐπιφύεται, cωτήριον ἔχουcα καὶ κηδεμονικὸν τὸ λυποῦν, ὥcπερ τὸ μέλι τὰ ἡλκωμένα δάκνουcα καὶ καθαίρουcα, τἆλλα δ' ὠφέλιμοc οὖcα καὶ γλυκεῖα, περὶ ἧc ἴδιοc ἔcται λόγοc. ὁ δὲ κόλαξ πρῶτον μὲν ἐνδείκνυται τὸ πικρὸc εἶναι καὶ περιcπερχὴc καὶ ἀπαραίτητοc ἐν τοῖc πρὸc ἑτέρουc (οἰκέταιc γὰρ αὐτοῦ χαλεπόc ἐcτι καὶ cυγγενῶν καὶ οἰκείων ἐπεμβῆναι δεινὸc ἁμαρτήμαcι καὶ
E μηδένα θαυμάcαι μηδὲ cεμνῦναι τῶν ἐκτὸc ἀλλ' ὑπερορᾶν, ἀcυγγνώμων δὲ καὶ διάβολοc ἐν τῷ πρὸc ὀργὴν ἑτέρουc παροξύνειν, θηρώμενοc μιcοπονηρίαc δόξαν, ὡc οὐκ ἂν ἑκὼν ὑφέμενοc παρρηcίαc αὐτοῖc οὐδὲ ποιήcαc οὐδὲν οὐδ' εἰπὼν πρὸc χάριν), ἔπειτα δὲ τῶν μὲν ἀληθινῶν καὶ μεγάλων ἁμαρτημάτων οὐδὲν εἰδέναι προcποιούμενοc οὐδὲ γιγνώcκειν, πρὸc δὲ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἐκτὸc ἐλλείμματα δεινὸc ᾆξαι καὶ μετὰ τόνου καθάψαcθαι καὶ cφοδρότητοc, ἂν cκεῦοc ἀμελῶc ἴδῃ κείμενον, ἂν οἰκοῦντα φαύλωc, ἂν ὀλι-
F γωροῦντα κουρᾶc ἢ ἀμπεχόνηc ἢ κυνόc τινοc ἢ ἵππου μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιμελόμενον **· γονέων δὲ ὀλιγωρία καὶ παίδων ἀμέλεια καὶ ἀτιμία γαμετῆc καὶ πρὸc οἰκείουc ὑπεροψία καὶ χρημάτων ὄλεθροc οὐδέν ἐcτι πρὸc αὐτόν, ἀλλ' ἄφωνοc ἐν τούτοιc καὶ ἄτολμοc, ὥcπερ ἀθλητὴν ἀλείπτηc ἐῶν μεθύειν καὶ ἀκολαcταίνειν, εἶτα περὶ ληκύθου χαλεπὸc ὢν καὶ cτλεγγίδοc, ἢ γραμματικὸc ἐπιπλήττων παιδὶ περὶ δέλτου καὶ γραφείου, cολοικίζοντοc δὲ καὶ βαρβαρίζοντοc οὐ

1, 192—193 H. 6, 218—220 B

6. ἴδιοc ἔcται λόγοc] P. 66 E 22. Intercidisse nonnulla significavi

δοκῶν ἀκούειν. τοιοῦτος γὰρ ὁ κόλαξ, οἷος ῥήτορος
φαύλου καὶ καταγελάστου μηδὲν εἰπεῖν πρὸς τὸν λό-
γον, ἀλλὰ περὶ τῆς φωνῆς αἰτιᾶσθαι καὶ χαλεπῶς ἐγ- 60
καλεῖν ὅτι τὴν ἀρτηρίαν διαφθείρει ψυχροποτῶν, καὶ
σύγγραμμα κελευσθεὶς ἄθλιον διελθεῖν αἰτιᾶσθαι τὸ
χαρτίον ὡς δασὺ καὶ τὸν γραφέα μιαρὸν καὶ ὀλίγω-
ρον ἀποκαλεῖν. οὕτω δὲ καὶ Πτολεμαίῳ φιλομαθεῖν
δοκοῦντι περὶ γλώττης καὶ στιχιδίου μαχόμενοι καὶ
ἱστορίας μέχρι μέσων νυκτῶν ἀπέτεινον· ὠμότητι
δὲ χρωμένου καὶ ὕβρει καὶ ἀποτυμπανίζοντος καὶ
στρεβλοῦντος οὐδεὶς ἐνέστη τῶν τοσούτων. ὥσπερ
οὖν εἴ τις ἀνθρώπου φύματα καὶ σύριγγας ἔχοντος B
ἰατρικῷ σμιλίῳ τὰς τρίχας τέμνοι καὶ τοὺς ὄνυχας,
οὕτως οἱ κόλακες τὴν παρρησίαν πρὸς τὰ μὴ λυπού-
μενα μέρη μηδ᾽ ἀλγοῦντα προσφέρουσιν.

18. Ἔτι δὲ τούτων ἕτεροι πανουργότεροι καὶ
πρὸς ἡδονὴν χρῶνται τῷ παρρησιάζεσθαι καὶ ψέγειν.
καθάπερ Ἆγις ὁ Ἀργεῖος, Ἀλεξάνδρου γελωτοποιῷ
τινι μεγάλας δωρεὰς διδόντος, ὑπὸ φθόνου καὶ λύπης
ἐξέκραγεν ‘ὢ τῆς πολλῆς ἀτοπίας’, ἐπιστρέψαντος
δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν ὀργῇ καί ‘τί δὴ σὺ λέ-
γεις’; εἰπόντος ‘ὁμολογῶ’ φησίν ‘ἄχθεσθαι καὶ ἀγα-
νακτεῖν, ὁρῶν ὑμᾶς τοὺς ἐκ Διὸς γεγονότας ἅπαντας
ὁμοίως κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ καταγελάστοις χαίρον- C
τας. καὶ γὰρ Ἡρακλῆς Κέρκωψί τισι, καὶ Σειληνοῖς
ὁ Διόνυσος ἐτέρπετο, καὶ παρὰ σοὶ τοιούτους ἰδεῖν
ἔστιν εὐδοκιμοῦντας’. Τιβερίου δὲ Καίσαρος εἰς τὴν
σύγκλητόν ποτε παρελθόντος εἷς τῶν κολάκων ἀνα-
στὰς ἔφη δεῖν ἐλευθέρους ὄντας παρρησιάζεσθαι καὶ

10. ἀποτυμπανίζοντος*: τυμπανίζοντος 11. στρε-βλοῦντος Gatakerus: τελοῦντος

μηδὲν ὑποϲτέλλεϲθαι μηδ᾽ ἀποϲιωπᾶν τῶν ϲυμφερόντων· ἀνατείναϲ δὲ πάνταϲ οὕτωϲ, γενομένηϲ αὐτῷ ϲιωπῆϲ καὶ τοῦ Τιβερίου προϲέχοντοϲ, ‘ἄκουϲον’ ἔφη ‘Καῖϲαρ ἅ ϲοι πάντεϲ ἐγκαλοῦμεν, οὐδεὶϲ δὲ τολμᾷ φανερῶϲ λέγειν. ἀμελεῖϲ ϲεαυτοῦ καὶ προΐεϲαι τὸ ϲῶμα καὶ κατατρύχειϲ ἀεὶ φροντίϲι καὶ πόνοιϲ ὑπὲρ D ἡμῶν, οὔτε μεθ᾽ ἡμέραν οὔτε νυκτὸϲ ἀναπαυόμενοϲ’. πολλὰ δ᾽ αὐτοῦ τοιαῦτα ϲυνείροντοϲ, εἰπεῖν φαϲι τὸν ῥήτορα Κάϲϲιον Cευῆρον ‘αὕτη τοῦτον ἡ παρρηϲία τὸν ἄνθρωπον ἀποκτενεῖ’.

19. Καὶ ταυτὶ μὲν ἐλάττονά ἐϲτιν. ἐκεῖνα δ᾽ ἤδη χαλεπὰ καὶ λυμαινόμενα τοὺϲ ἀνοήτουϲ, ὅταν εἰϲ τἀναντία πάθη καὶ νοϲήματα κατηγορῶϲιν (ὥϲπερ Ἱμέριοϲ ὁ κόλαξ τῶν πλουϲίων τινὰ τὸν ἀνελευθερώτατον καὶ φιλαργυρώτατον Ἀθήνηϲιν ὡϲ ἄϲωτον ἐλοιδόρει καὶ ἀμελῆ καὶ πεινήϲοντα κακῶϲ μετὰ τῶν τέ- E κνων) ἢ τοὺϲ ἀϲώτουϲ αὖ πάλιν καὶ πολυτελεῖϲ εἰϲ μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν ὀνειδίζωϲιν (ὥϲπερ Νέρωνα Τίτοϲ Πετρώνιοϲ) ἢ τοὺϲ ὠμῶϲ καὶ ἀγρίωϲ προϲφερομένουϲ ἄρχονταϲ ὑπηκόοιϲ ἀποθέϲθαι κελεύωϲι τὴν πολλὴν ἐπιείκειαν καὶ τὸν ἄκαιρον ἔλεον καὶ ἀϲύμφορον. ὅμοιοϲ δὲ τούτοιϲ καὶ ὁ τὸν εὐήθη καὶ βλάκα καὶ ἀβέλτερον ὡϲ δεινόν τινα καὶ πανοῦργον καὶ φυλάττεϲθαι καὶ δεδιέναι προϲποιούμενοϲ, καὶ ὁ τοῦ βαϲκάνου δὲ καὶ τῷ κακολογεῖν ἀεὶ καὶ ψέγειν χαίροντοϲ, ἄν ποτε προαχθεὶϲ ἐπαινέϲῃ τινὰ τῶν ἐνδόξων, καθαπτόμενοϲ καὶ ἀντιλέγων ὡϲ νόϲημα τοῦτο F ἔχοντοϲ, ἀνθρώπουϲ ἐπαινεῖν μηδενὸϲ ἀξίουϲ. ‘τίϲ γὰρ οὗτόϲ ἐϲτιν ἢ τί λαμπρὸν εἴρηκεν ἢ πεποίηκε’. μάλιϲτα δὲ περὶ τοὺϲ ἔρωταϲ τοῖϲ κολακευομένοιϲ ἐπιτίθενται

14. τὸν*

καὶ προςεκκάουςιν. ἀδελφοῖς μὲν γὰρ ὁρῶντες διαφερομένους ἢ γονέων ὑπερφρονοῦντας ἢ πρὸς γυναῖκας αὐτῶν ὑπερόπτως ἔχοντας οὔτε νουθετοῦςιν οὔτ' ἐγκαλοῦςιν, ἀλλὰ καὶ προςεπιτείνουςι τὰς ὀργάς. 'οὐ γὰρ αἰςθάνῃ ςαυτοῦ' καὶ 'ςὺ τούτων αἴτιος, ἀεὶ θεραπευτικῶς προςφερόμενος καὶ ταπεινῶς'. ἂν δὲ πρὸς ἑταίραν ἢ μοιχεύτριαν ἐρωμένην κνηςμός τις ἐξ 61 ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐγγένηται, πάρεςτιν εὐθὺς μετὰ παρρηςίας λαμπρᾶς ἡ κολακεία, πῦρ ἐπὶ πῦρ εἰςφέρουςα καὶ δικαιολογουμένη καὶ κατηγοροῦςα τοῦ ἐρῶντος ὡς ἀνέραςτα πολλὰ καὶ ςκληρὰ καὶ νεμεςητὰ ποιοῦντος.

'ὦ δυςχάριςτε, τῶν πυκνῶν φιλημάτων.'

οὕτως Ἀντώνιον οἱ φίλοι τῆς Αἰγυπτίας ἐρῶντα καὶ καόμενον ἀνέπειθον ὡς ὑπ' ἐκείνης ἐρῷτο, καὶ λοιδοροῦντες ἐκάλουν ἀπαθῆ καὶ ὑπερήφανον. 'ἡ μὲν γὰρ γυνὴ καταλιποῦςα βαςιλείαν τοςαύτην καὶ διατριβὰς εὐδαίμονας φθείρεται μετὰ ςοῦ ςτρατευομένη, B ςχῆμα παλλακίδος ἔχουςα·

'ςοὶ δέ τις ἐν ςτήθεςςιν ἀκήλητος νόος ἐςτί'

καὶ περιορᾷς αὐτὴν ἀνιωμένην.' ὃ δ' ἡδέως ἐλεγχόμενος ὡς ἀδικῶν καὶ τοῖς κατηγοροῦςι χαίρων ὡς οὐδὲ τοῖς ἐπαινοῦςιν ἐλάνθανε τῷ νουθετεῖν δοκοῦντι προςδιαςτρεφόμενος. ἔοικε γὰρ ἡ τοιαύτη παρρηςία τοῖς τῶν ἀκολάςτων δήγμαςι γυναικῶν, ἐγείρουςα καὶ γαργαλίζουςα τῷ δοκοῦντι λυπεῖν τὸ ἡδόμενον. καὶ καθάπερ τὸν ἄκρατον ἄλλως βοηθοῦντα πρὸς τὸ κώνειον ἂν ἐμμίξωςι προςεμβαλόντες αὐτῷ, κομιδῇ ποιοῦςι τὴν τοῦ φαρμάκου δύναμιν ἀβοήθητον, ὀξέως C

1, 197—198 H. 6, 223—223 R.

3. ὑπερόπτως W: ὑπεροπτικῶς 13. Nauck. p. 32 20. Homer. κ 329

ἀναφερομένην ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑπὸ θερμότητοϲ, οὕτω τὴν παρρηϲίαν ἐπιϲτάμενοι μέγα βοήθημα πρὸϲ τὴν κολακείαν οὖϲαν οἱ πονηροὶ δι᾽ αὐτῆϲ κολακεύουϲι τῆϲ παρρηϲίαϲ. ὅθεν οὐδ᾽ ὁ Βίαϲ ἀπεκρίνατο καλῶϲ τῷ πυθομένῳ τί τῶν ζῴων χαλεπώτατόν ἐϲτιν, ἀποκρινάμενοϲ ὅτι τῶν μὲν ἀγρίων ὁ τύραννοϲ, τῶν δ᾽ ἡμέρων ὁ κόλαξ. ἀληθέϲτερον γὰρ ἦν εἰπεῖν ὅτι τῶν κολάκων ἥμεροι μέν εἰϲιν οἱ περὶ τὸ βαλανεῖον καὶ D περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ δ᾽ εἰϲ τὰ δωμάτια καὶ τὴν γυναικωνῖτιν ἐκτείνων ὥϲπερ πλεκτάναϲ τὸ πολυπράγμον καὶ διάβολον καὶ κακόηθεϲ ἄγριοϲ καὶ θηριώδηϲ καὶ δυϲμεταχείριϲτοϲ.

20. Εἷϲ δέ τιϲ ἔοικε τρόποϲ εἶναι φυλακῆϲ τὸ γιγνώϲκειν καὶ μνημονεύειν ἀεὶ ὅτι τῆϲ ψυχῆϲ τὸ μὲν ἀληθινὸν καὶ φιλόκαλον καὶ λογικὸν ἐχούϲηϲ, τὸ δ᾽ ἄλογον καὶ φιλοψευδὲϲ καὶ παθητικόν, ὁ μὲν φίλοϲ ἀεὶ τῷ κρείττονι πάρεϲτι ϲύμβουλοϲ καὶ ϲυνήγοροϲ, ὥϲπερ ἰατρὸϲ τὸ ὑγιαῖνον αὔξων καὶ διαφυλάττων, ὁ δὲ κόλαξ τῷ παθητικῷ καὶ ἀλόγῳ παρακάE θηται, καὶ τοῦτο κνᾷ καὶ γαργαλίζει καὶ ἀναπείθει καὶ ἀφίϲτηϲι τοῦ λογιϲμοῦ, μηχανώμενοϲ αὐτῷ πονηρὰϲ ἡδυπαθείαϲ. ὥϲπερ οὖν τῶν ϲιτίων ἔϲτιν ἃ μήθ᾽ αἵματι προϲφύεται μήτε πνεύματι, μηδὲ νεύροιϲ τινὰ τόνον ἢ μυελοῖϲ προϲτίθηϲιν, ἀλλ᾽ αἰδοῖα παρακινεῖ καὶ κοιλίαν ἐγείρει καὶ ϲάρκα ποιεῖ ϲαθρὰν καὶ ὕπουλον, οὕτωϲ ὁ τοῦ κόλακοϲ λόγοϲ οὐδὲν τῷ φρονοῦντι καὶ λογιζομένῳ προϲτίθηϲιν, ἀλλ᾽ ἡδονήν τινα τιθαϲεύων ἔρωτοϲ ἢ θυμὸν ἐντείνων ἀνόητον ἢ διερεθίζων φθόνον ἢ φρονήματοϲ ὄγκον ἐμποιῶν ἐπαχθῆ καὶ κενὸν ἢ λύπῃ ϲυνεπιθρηνῶν ἢ τὸ κακόηθεϲ καὶ

23. μηδὲ*: μήτε

ἀνελεύθερον καὶ ἄπιστον ἀεί τισι διαβολαῖς καὶ προ- F αισθήσεσι δριμὺ καὶ ψοφοδεὲς ποιῶν καὶ ὕποπτον οὐ διαφεύξεται τοὺς προσέχοντας. ἀεὶ γὰρ ὑφορμεῖ τινι πάθει καὶ τοῦτο πιαίνει, καὶ πάρεστι βουβῶνος δίκην ἑκάστοτε τοῖς ὑπούλοις καὶ φλεγμαίνουσι τῆς ψυχῆς ἐπιγιγνόμενος. ‘ὀργίζῃ; κόλασον. ἐπιθυμεῖς; ὤνησαι. φοβῇ; φύγωμεν. ὑπονοεῖς; πίστευσον.’ ἂν δὲ περὶ ταῦτα δυσφώρατος ᾖ τὰ πάθη, διὰ σφοδρότητα καὶ μέγεθος ἐκκρουομένου τοῦ λογισμοῦ, περὶ τὰ μικρὰ λαβὴν παρέξει μᾶλλον, ὅμοιος ὤν. καὶ γὰρ ἐν 62 ὑποψίᾳ κραιπάλης τινὸς ἢ πλησμονῆς γενόμενον καὶ διστάζοντα περὶ λουτροῦ καὶ τροφῆς ὁ μὲν φίλος ἐφέξει, φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν παραινῶν, ὁ δὲ κόλαξ εἰς τὸ βαλανεῖον ἕλξει, καὶ κελεύσει νεαρόν τι παρατιθέναι καὶ μὴ κακοῦν ἀνατάσει τὸ σῶμα. καὶ πρὸς ὁδὸν ἢ πλοῦν ἤ τινα πρᾶξιν ὁρῶν ἀπομαλακιζόμενον οὐ φήσει κατεπείγειν τὸν καιρόν, ἀλλὰ ταὐτὸ ποιήσειν ὑπερθεμένους ἢ πέμψαντας ἕτερον. ἂν δ’ ὑπεσχημένος ἀργύριον οἰκείῳ τινὶ δανείσειν ἢ ἐπιδώσειν μεταμέληται μὲν αἰδῆται δέ, τῇ χείρονι ῥοπῇ B προστιθεὶς ἑαυτὸν ὁ κόλαξ ἐπέρρωσε τὴν εἰς τὸ βαλάντιον γνώμην καὶ τὸ δυσωπούμενον ἐξέκοψεν, ὡς ἀναλίσκοντα πολλὰ καὶ πολλοῖς ἀρκεῖν ὀφείλοντα φείδεσθαι κελεύων. ὅθεν εἰ μὴ λανθάνομεν ἑαυτοὺς ἐπιθυμοῦντες ἀναισχυντοῦντες ἀποδειλιῶντες, οὐ λήσεται ἡμᾶς ὁ κόλαξ. ἔστι γὰρ ὁ συνηγορῶν ἀεὶ τούτοις τοῖς πάθεσι καὶ περὶ τὰς τούτων ἐκβάσεις παρρησιαζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ τούτων.

21. Ἐπὶ δὲ τὰς χρείας καὶ τὰς ὑπουργίας ἴωμεν

1. προσθέσεσι Emperius 14. ἕλξει — κελεύσει*: ἕλκει — κελεύει 28. ἐκβάσεις] ἐνστάσεις W

ἤδη· καὶ γὰρ ἐν ταύταιϲ πολλὴν ἀπεργάζεται ϲύγχυϲιν C καὶ ἀϲάφειαν ὁ κόλαξ τῆϲ πρὸϲ τὸν φίλον διαφορᾶϲ, ἄοκνοϲ δοκῶν εἶναι καὶ πρόθυμοϲ ἐν πᾶϲι καὶ ἀπροφάϲιϲτοϲ. ὁ μὲν γὰρ τοῦ φίλου τρόποϲ ὥϲπερ ὁ τῆϲ ἀληθείαϲ μῦθοϲ ἁπλοῦϲ ἐϲτι κατ' Εὐριπίδην καὶ ἀφελὴϲ καὶ ἄπλαϲτοϲ, ὁ δὲ τοῦ κόλακοϲ ὄντωϲ

'νοϲῶν ἐν αὑτῷ φαρμάκων δεῖται ϲοφῶν'

καὶ πολλῶν νὴ Δία καὶ περιττῶν. ὥϲπερ οὖν ἐν ταῖϲ ἀπαντήϲεϲιν ὁ μὲν φίλοϲ ἔϲτιν ὅτε μήτ' εἰπὼν μήτ' ἀκούϲαϲ μηδὲν ἀλλὰ προϲβλέψαϲ καὶ μειδιάϲαϲ τὸ εὐμενὲϲ καὶ τὸ οἰκεῖον ἔνδοθεν δοὺϲ ταῖϲ ὄψεϲι καὶ D δεξάμενοϲ παρῆλθεν, ὁ δὲ κόλαξ τρέχει καταδιώκει δεξιοῦται πόρρωθεν, κἂν προϲαγορευθῇ πρότερον ὀφθείϲ, ἀπολογεῖται μετὰ μαρτύρων καὶ ὅρκων πολλάκιϲ, οὕτωϲ ἐν ταῖϲ πράξεϲι πολλὰ παραλείπουϲιν οἱ φίλοι τῶν μικρῶν, οὐκ ἐξακριβοῦντεϲ οὐδὲ πολυπραγμονοῦντεϲ οὐδέν, οὐδ' ἑαυτοὺϲ εἰϲ πᾶϲαν ὑπουργίαν ἐμβάλλοντεϲ. ἀλλ' ἐκεῖνοϲ ἐνταῦθα ϲυνεχὴϲ καὶ ἐνδελεχὴϲ καὶ ἄτρυτοϲ, οὐ διδοὺϲ ἑτέρῳ τόπον οὐδὲ χώραν διακονίαϲ, ἀλλὰ βουλόμενοϲ κελεύεϲθαι, κἂν μὴ κελευϲθῇ, δακνόμενοϲ, μᾶλλον δ' ὅλωϲ ἐξαθυμῶν καὶ ποτνιώμενοϲ.

22. Ἔϲτι μὲν οὖν καὶ ταῦτα δηλώματα τοῖϲ νοῦν E ἔχουϲιν οὐκ ἀληθινῆϲ φιλίαϲ οὐδὲ ϲώφρονοϲ ἀλλ' ἑταιρούϲηϲ καὶ περιπλεκομένηϲ θερμότερον τοῦ δέοντοϲ. οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ πρῶτον ἐν ταῖϲ ἐπαγγελίαιϲ ϲκοπεῖν τὴν διαφοράν. εὖ γὰρ εἴρηται καὶ τοῖϲ πρὸ ἡμῶν φίλου μὲν ἐκείνην εἶναι τὴν ἐπαγγελίαν

1, 201—202 H. 6, 228—230 R.

5. Εὐριπίδην] Phoen. 472 13. κἂν*: ἂν 25. τοῦ δέοντοϲ Meziriacus: τῶν δεομένων

'εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστί',

κόλακος δὲ ταύτην

'αὔδα ὅ τι φρονέεις'.

καὶ γὰρ οἱ κωμικοὶ τοιούτους εἰσάγουσιν

ἐμέ, Νικόμαχε, πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε,
ἂν μὴ ποιήσω πέπονα μαστιγῶν ὅλον,
ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
τὸ πρόσωπον.

ἔπειτα τῶν μὲν φίλων οὐδεὶς γίγνεται συνεργός, εἰ F μὴ γεγένηται σύμβουλος πρότερον, ἀλλ' ὅταν δοκιμάσῃ καὶ συγκαταστήσῃ τὴν πρᾶξιν εἰς τὸ πρέπον ἢ τὸ συμφέρον· ὁ δὲ κόλαξ, κἂν ἀποδῷ τις αὐτῷ τὸ συνδοκιμάσαι καὶ συναποφήνασθαι περὶ τοῦ πράγματος, οὐ μόνον ὑπείκειν καὶ χαρίζεσθαι βουλόμενος, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς ὑποψίαν ὀκνοῦντος παρέχειν καὶ φεύγοντος τὸ ἔργον, ἐνδίδωσι καὶ συνεξορμᾷ τὴν ἐπιθυμίαν. οὐδεὶς γάρ ἐστι ῥᾳδίως πλούσιος οὐδὲ βασιλεὺς οἷος εἰπεῖν

'ἐμοὶ γὰρ εἴη πτωχός, εἰ δὲ βούλεται, 63
πτωχοῦ κακίων, ὅστις ὢν εὔνους ἐμοί
φόβον παρελθὼν τἀπὸ καρδίας ἐρεῖ',

ἀλλ' ὥσπερ οἱ τραγῳδοὶ χοροῦ δέονται φίλων συνᾳδόντων ἢ θεάτρου συνεπικροτοῦντος. ὅθεν ἡ μὲν τραγικὴ Μερόπη παραινεῖ

'φίλους δὲ τοὺς μὲν μὴ χαλῶντας ἐν λόγοις
κέκτησο, τοὺς δὲ πρὸς χάριν σὺν ἡδονῇ
τῇ σῇ πονηροὺς κλῇθρον εἰργέτω στέγης',

1, 202—203 H. 6, 230—231 R.

1. Homer. Ξ 196. C 427. ε 90 3. Id. Ξ 195. C 426. ε 89 5. Meinek. IV. p. 669 10. γεγένηται Pflugkius: γένηται 16. τὴν ἐπιθυμίαν idem: τῇ ἐπιθυμίᾳ 19. Nauck. p. 386 29. Id. p. 373

B οἳ δὲ τοὐναντίον δρῶϲι), τοὺϲ μὲν μὴ χαλῶνταϲ ἐν λόγοιϲ ἀλλ᾽ ἀντιβαίνονταϲ ὑπὲρ τοῦ ϲυμφέροντοϲ ἀφοϲιοῦνται, τοὺϲ δὲ πρὸϲ χάριν πονηροὺϲ καὶ ἀνελευθέρουϲ καὶ γόηταϲ οὐ μόνον κλῄθρων καὶ ϲτέγηϲ ἐντὸϲ ἀλλὰ καὶ παθῶν καὶ πραγμάτων ἀπορρήτων λαμβάνουϲιν. ὧν ὁ μὲν ἁπλούϲτεροϲ οὐκ οἴεται δεῖν οὐδ᾽ ἀξιοῖ ϲύμβουλοϲ εἶναι πραγμάτων τηλικούτων ἀλλ᾽ ὑπουργὸϲ καὶ διάκονοϲ, ὁ δὲ πανουργότεροϲ ἔϲτη μὲν ἐν τῷ ϲυνδιαπορεῖν καὶ τὰϲ ὀφρῦϲ ϲυνάγειν καὶ ϲυνδιανεύειν τῷ προϲώπῳ, λέγει δ᾽ οὐδέν· ἂν δ᾽ ἐκεῖνοϲ εἴπῃ τὸ φαινόμενον, 'ὦ Ἡράκλειϲ, ἔφθηϲ με' φηϲί 'μικρὸν εἰπών, ἐγὼ γὰρ αὐτὸ τοῦτο λέγειν ἔμελλον'. ὡϲ γὰρ οἱ μαθηματικοὶ τὰϲ ἐπιφανείαϲ C καὶ τὰϲ γραμμὰϲ λέγουϲι μήτε κάμπτεϲθαι μήτε διατείνεϲθαι μήτε κινεῖϲθαι καθ᾽ ἑαυτάϲ, νοητὰϲ καὶ ἀϲωμάτουϲ οὔϲαϲ, ϲυγκάμπτεϲθαι δὲ καὶ ϲυνδιατείνεϲθαι καὶ ϲυμμεθίϲταϲθαι τοῖϲ ϲώμαϲιν ὧν πέρατά εἰϲιν, οὕτω τὸν κόλακα φωράϲειϲ ἀεὶ ϲυνεπιφάϲκοντα καὶ ϲυναποφαινόμενον καὶ ϲυνηδόμενον νὴ Δία καὶ ϲυνοργιζόμενον, ὥϲτε παντελῶϲ ἔν γε τούτοιϲ εὐφώρατον εἶναι τὴν διαφοράν. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν τῷ τρόπῳ τῆϲ ὑπουργίαϲ. ἡ μὲν γὰρ παρὰ τοῦ φίλου χάριϲ D ὥϲπερ ζῷον ἐν βάθει τὰϲ κυριωτάταϲ ἔχει δυνάμειϲ, ἐπιδεικτικὸν δὲ καὶ πανηγυρικὸν οὐδὲν ἔπεϲτιν ἀλλὰ πολλάκιϲ, ὥϲπερ ἰατρὸϲ λαθὼν ἐθεράπευϲε, καὶ φίλοϲ ὠφέληϲεν ἐντυχὼν ἢ διαλυϲάμενοϲ, ἀγνοοῦντοϲ ἐπιμεληθείϲ. τοιοῦτοϲ Ἀρκεϲίλαοϲ περί τε τἆλλα καὶ νοϲοῦντοϲ Ἀπελλοῦ τοῦ Χίου τὴν πενίαν καταμαθὼν ἐπανῆλθεν αὖθιϲ ἔχων εἴκοϲι δραχμάϲ, καὶ καθίϲαϲ πληϲίον 'ἐνταῦθα μέν' εἶπεν 'οὐδὲν ἢ τὰ Ἐμπεδοκλέουϲ ϲτοιχεῖα ταυτί

'πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθέρος ἤπιον ὕψος'. ἀλλ' οὐδὲ κατάκειςαι cὺ δεξιῶς', ἅμα δὲ διακινῶν τὸ προςκεφάλαιον αὐτοῦ, λαθὼν ὑπέβαλε τὸ κερμάτιον. ὡς οὖν ἡ διακονοῦςα πρεςβῦτις εὗρε καὶ θαυμάςαςα E
τῷ Ἀπελλῇ προςήγγειλε, γελάςας ἐκεῖνος 'Ἀρκεςιλάου' εἶπε 'τοῦτο τὸ κλέμμα'. καὶ μὴν ἐοικότα γε τέκνα φύεται γονεῦςιν ἐν φιλοςοφίᾳ. Λακύδης γοῦν ὁ Ἀρκεςιλάου γνώριμος ἀπ' εἰςαγγελίας φεύγοντι δίκην Κηφιςοκράτει μετὰ τῶν ἄλλων φίλων παρειςτήκει. τοῦ δὲ κατηγόρου τὸν δακτύλιον αἰτήςαντος, ὃ μὲν ἡςυχῇ παρακαθῆκεν, αἰςθόμενος δ' ὁ Λακύδης ἐπέβη τῷ ποδὶ καὶ ἐπέκρυψεν· ἦν γὰρ ὁ ἔλεγχος ἐν ἐκείνῳ. μετὰ δὲ τὴν ἀπόφαςιν τοῦ Κηφιςοκράτους δεξιουμένου τοὺς δικαςτὰς εἷς τις ὡς ἔοικεν ἑορακὼς F
τὸ γενόμενον ἐκέλευςε Λακύδῃ χάριν ἔχειν καὶ τὸ πρᾶγμα διηγήςατο, τοῦ Λακύδου πρὸς μηδένα φράςαντος. οὕτως οἶμαι καὶ τοὺς θεοὺς εὐεργετεῖν τὰ πολλὰ λανθάνοντας, αὐτῷ τῷ χαρίζεςθαι καὶ εὖ ποιεῖν φύςιν ἔχοντας ἥδεςθαι. τὸ δὲ τοῦ κόλακος ἔργον οὐδὲν ἔχει δίκαιον οὐδ' ἀληθινὸν οὐδ' ἁπλοῦν οὐδ' ἐλευθέριον, ἀλλ' ἱδρῶτα καὶ κραυγὴν καὶ διαδρομὴν καὶ ςύντακιν προςώπου ποιοῦςαν ἔμφαςιν καὶ δόκηςιν ἐπιπόνου χρείας καὶ κατεςπευςμένης, ὥςπερ ζωγρά- 64
φημα περίεργον ἀναιδέςι φαρμάκοις καὶ κεκλαςμέναις ςτολίςι καὶ ῥυτίςι καὶ γωνίαις ἐναργείας φαντακίαν ἐπαγόμενον. ἔςτι δὲ καὶ διηγούμενος ἐπαχθὴς ὡς ἔπραξε πλάνας τινὰς ἐπ' αὐτῷ καὶ φροντίδας, εἶτα ἀπεχθείας πρὸς ἑτέρους εἶτα πράγματα μυρία καὶ μεγάλα πάθη διεξιών, ὥςτ' εἰπεῖν οὐκ ἄξια ταῦτα ἐκείνων· πᾶςα μὲν γὰρ ὀνειδιζομένη χάρις ἐπαχθὴς

καὶ ἄχαριϲ καὶ οὐκ ἀνεκτή, ταῖϲ δὲ τῶν κολάκων οὐχ
ὕϲτερον ἀλλὰ πραττομέναιϲ ἔνεϲτιν εὐθὺϲ τὸ ἐπονεί-
B διϲτον καὶ δυϲωποῦν. ὁ δὲ φίλοϲ, ἂν εἰπεῖν δεήϲῃ
τὸ πρᾶγμα, μετρίωϲ ἀπήγγειλε, περὶ αὑτοῦ δ' εἶπεν
οὐδέν. ἧ δὴ καὶ Λακεδαιμόνιοι Ϲμυρναίοιϲ δεομένοιϲ
ϲῖτον πέμψαντεϲ, ὡϲ ἐθαύμαζον ἐκεῖνοι τὴν χάριν,
'οὐδέν' ἔφαϲαν 'μέγα· μίαν γὰρ ἡμέραν ψηφιϲάμενοι
τὸ ἄριϲτον ἀφελεῖν ἑαυτῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων ταῦτα
ἠθροίϲαμεν'. οὐ γὰρ μόνον ἐλευθέριοϲ ἡ τοιαύτη χάριϲ,
ἀλλὰ καὶ τοῖϲ λαμβάνουϲιν ἡδίων, ὅτι τοὺϲ ὠφελοῦν-
ταϲ οὐ μεγάλα βλάπτεϲθαι νομίζουϲιν.

23. Οὐ τοίνυν μάλιϲτα τῷ περὶ τὰϲ ὑπουργίαϲ
ἐπαχθεῖ τοῦ κόλακοϲ οὐδὲ τῇ περὶ τὰϲ ἐπαγγελίαϲ
C εὐχερείᾳ γνοίη τιϲ ἂν τὴν φύϲιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ
καλῷ τῆϲ χρείαϲ ἢ αἰϲχρῷ καὶ διαφέροντι πρὸϲ ἡδο-
νὴν ἢ ὠφέλειαν. ὁ μὲν γὰρ φίλοϲ οὐχ, ὥϲπερ
ἀπεφαίνετο Γοργίαϲ, αὑτῷ μὲν ἀξιώϲει τὰ δίκαια τὸν
φίλον ὑπουργεῖν, ἐκείνῳ δ' αὐτὸϲ ὑπηρετήϲει πολλὰ
καὶ τῶν μὴ δικαίων·

'ϲυϲϲωφρονεῖν γάρ, οὐχὶ ϲυννοϲεῖν ἔφυ.'

μᾶλλον οὖν κἀκεῖνον ἀποτρέψει τῶν μὴ προϲηκόντων·
ἂν δὲ μὴ πείθῃ, καλὸν τὸ Φωκίωνοϲ πρὸϲ Ἀντίπατρον
'οὐ δύναϲαί μοι καὶ φίλῳ χρῆϲθαι καὶ κόλακι', τοῦτ'
ἔϲτι καὶ φίλῳ καὶ μὴ φίλῳ. ϲυνεργεῖν γὰρ δεῖ τῷ φίλῳ,
μὴ ϲυμπανουργεῖν, καὶ ϲυμβουλεύειν, μὴ ϲυνεπιβουλεύειν,
καὶ ϲυμμαρτυρεῖν, μὴ ϲυνεξαπατᾶν, καὶ ϲυνατυχεῖν νὴ
D Δία, μὴ ϲυναδικεῖν. οὐδὲ γὰρ τὸ ϲυνειδέναι τοῖϲ φίλοιϲ
τὰ αἰϲχρά, πόθεν γε δὴ τὸ ϲυμπράττειν καὶ ϲυναϲχημο-
νεῖν αἱρετόν ἐϲτιν; ὥϲπερ οὖν Λακεδαιμόνιοι μάχῃ
κρατηθέντεϲ ὑπ' Ἀντιπάτρου καὶ ποιούμενοι διαλύϲειϲ

1, 206—208 H. 6, 235—237 R.

3. ἂν*: κἂν 20. Eurip. Iph. A. 407

ἠξίουν ὅ τι βούλεται ζημιῶδες, αἰσχρὸν δὲ μηδὲν
ἐπιτάττειν αὐτοῖς, οὕτως ὁ φίλος, ἄν τις ἢ δαπάνην
ἢ κίνδυνον ἢ πόνον ἔχουσα χρεία καταλαμβάνῃ, πρῶ-
τος ἀξιοῖ καλεῖσθαι καὶ μετέχειν ἀπροφασίστως καὶ
προθύμως, ὅπου δὲ πρόσεστιν αἰσχύνη, μόνον ἐᾶν
καὶ φείδεσθαι παραιτεῖται. ἀλλ' ἥ γε κολακεία τοὐ-
ναντίον ἐν μὲν ταῖς ἐπιπόνοις καὶ κινδυνώδεσιν ὑπουρ-
γίαις ἀπαγορεύει, κἂν διαπειρώμενος κρούσῃς, σα- E
θρὸν ἔκ τινος προφάσεως ὑπηχεῖ καὶ ἀγεννές· ἐν δὲ
ταῖς αἰσχραῖς καὶ ταπειναῖς καὶ ἀδόξοις διακονίαις
ἀπόχρησαι πάτησον, οὐδὲν ἡγεῖται δεινὸν οὐδ' ὑβρι-
στικόν. ὁρᾷς τὸν πίθηκον; οὐ δύναται τὴν οἰκίαν
φυλάττειν ὡς ὁ κύων, οὐδὲ βαστάζειν ὡς ὁ ἵππος,
οὐδ' ἀροῦν τὴν γῆν ὡς οἱ βόες· ὕβριν οὖν φέρει καὶ
βωμολοχίαν καὶ παιδιᾶς ἀνέχεται, γέλωτος ὄργανον
ἐμπαρέχων ἑαυτόν. οὕτω δὴ καὶ ὁ κόλαξ οὐ συνει-
πεῖν οὐ συνεισενεγκεῖν οὐ συναγωνίσασθαι δυνάμενος,
πόνου τε καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς
ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπροφάσιστός ἐστι, καὶ πιστὸς F
ἔρωτος ὑπηρέτης καὶ περὶ λύσιν πόρνης ἀκριβὴς καὶ
πότου δαπάνης ἐκκαθῆραι λογισμὸν οὐκ ἀμελής, οὐδὲ
ῥᾴθυμος ἐν δείπνων παρασκευαῖς, θεραπευτικὸς δὲ
παλλακίδων, πρὸς δὲ κηδεστὰς ἀποθρασύνεσθαι κελευ-
σθεὶς καὶ συνεκβαλεῖν γαμετὴν ἄτεγκτος καὶ ἀδυσώ-
πητος. ὥστε μηδὲ ταύτῃ δυσφώρατον εἶναι τὸν ἄν-
δρα· προσταττόμενος γὰρ ὅ τι βούλει τῶν ἀδόξων 65
καὶ μὴ καλῶν ἕτοιμος ἀφειδεῖν ἑαυτοῦ, τῷ προστάτ-
τοντι χαριζόμενος.

24. Οὐχ ἥκιστα δ' ἄν τις αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς τοὺς
ἄλλους φίλους διαθέσει καταμάθοι πολὺ τοῦ φίλου

4. ἀξιοῖ — παραιτεῖται*: ἀξιῶν — παραιτεῖσθαι

διαφέροντα. τῷ μὲν γὰρ ἥδιϲτόν ἐϲτι μετὰ πολλῶν φιλεῖν καὶ φιλεῖϲθαι, καὶ τοῦτο πράττων ἀεὶ διατελεῖ περὶ τὸν φίλον ὅπωϲ πολύφιλοϲ καὶ πολυτίμητοϲ ἔϲται· κοινὰ γὰρ τὰ φίλων ἡγούμενοϲ οὐδὲν οὕτωϲ οἴεται δεῖν κοινὸν ὡϲ τοὺϲ φίλουϲ ὑπάρχειν· ὁ δὲ B ψευδὴϲ καὶ νόθοϲ καὶ ὑπόχαλκοϲ ὤν, ἅτε δὴ μάλιϲτα γιγνώϲκων ἑαυτὸν ἀδικοῦντα τὴν φιλίαν ὥϲπερ νόμιϲμα παράϲημον ὑπ᾽ αὐτοῦ γενομένην, ἔϲτι μὲν καὶ φύϲει φθονερόϲ, ἀλλὰ τῷ φθόνῳ χρῆται πρὸϲ τοὺϲ ὁμοίουϲ, διαμιλλώμενοϲ ὑπερβαλέϲθαι βωμολοχίᾳ καὶ ϲπερμολογίᾳ, τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ Δία ‘παρὰ Λύδιον ἅρμα πεζὸϲ οἰχνεύων’, ἀλλὰ ‘παρὰ χρυϲὸν ἑφθόν’, ὥϲ φηϲι Ϲιμωνίδηϲ, ‘ἀκήρατον οὐδὲ μόλυβδον ἔχων’. ὅταν οὖν ἐλαφρὸϲ ὢν καὶ ἐπίτηκτοϲ καὶ ἀπατηλὸϲ ἐγγύθεν ἀντεξετάζηται πρὸϲ C ἀληθινὴν καὶ ἐμβριθῆ φιλίαν καὶ ϲφυρήλατον, οὐκ ἀναφέρων ἀλλ᾽ ἐξελεγχόμενοϲ ταὐτὸ ποιεῖ τῷ ζωγραφήϲαντι τοὺϲ ἀλεκτρυόναϲ ἀθλίωϲ. ἐκεῖνόϲ τε γὰρ ἐκέλευε τὸν παῖδα τοὺϲ ἀληθινοὺϲ ἀλεκτρυόναϲ ἀποϲοβεῖν ἀπωτάτω τοῦ πίνακοϲ, οὗτόϲ τε τοὺϲ ἀληθινοὺϲ ἀποϲοβεῖ φίλουϲ καὶ οὐκ ἐᾷ πληϲιάζειν· ἂν δὲ μὴ δύνηται, φανερῶϲ μὲν ὑποϲαίνει καὶ περιέπει καὶ τέθηπεν ὡϲ ἀμείνοναϲ, λάθρᾳ δ᾽ ὑφίηϲί τιναϲ καὶ ὑποϲπείρει διαβολάϲ. κρυφίου δὲ λόγου κνήϲαντοϲ ἕλκοϲ, κἂν μὴ παντελῶϲ εὐθὺϲ ἐργάϲηται, τὸ τοῦ Μηδίου φυλάττει μεμνημένοϲ. ἦν δ᾽ ὁ Μήδιοϲ τοῦ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον χοροῦ τῶν κολάκων οἷον ἔξαρχοϲ καὶ ϲοφιϲτὴϲ D κορυφαῖοϲ ἐπὶ τοὺϲ ἀρίϲτουϲ ϲυντεταγμένοϲ. ἐκέλευϲεν οὖν θαρροῦνταϲ ἅπτεϲθαι καὶ δάκνειν ταῖϲ δια-

12. Bergk. Pind. fr. 190 (222) 13. Ϲιμωνίδηϲ] Id. p. 1140[3] 15. ἐπίτηκτοϲ Iacobsius: ἐπίκτητοϲ

βολαῖϲ, διδάϲκων ὅτι, κἂν θεραπεύϲῃ τὸ ἕλκοϲ ὁ δεδηγμένοϲ, ἡ οὐλὴ μενεῖ τῆϲ διαβολῆϲ. ταύταιϲ μέντοι ταῖϲ οὐλαῖϲ, μᾶλλον δὲ γαγγραίναιϲ καὶ καρκινώμαϲι διαβρωθεὶϲ Ἀλέξανδροϲ ἀπώλεϲε καὶ Καλλιϲθένη καὶ Παρμενίωνα καὶ Φιλώταν· Ἄγνωϲι δὲ καὶ Βαγώαιϲ καὶ Ἀγηϲίαιϲ καὶ Δημητρίοιϲ ἀφειδῶϲ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν ὑποϲκελίζεϲθαι, προϲκυνούμενον καὶ καταϲτολιζόμενον καὶ ἀναπλαττόμενον ὑπ᾽ αὐτῶν ὥϲπερ ἄγαλμα βαρβαρικόν. οὕτω μεγάλην ἔχει τὸ πρὸϲ E χάριν δύναμιν, καὶ μεγίϲτην ὡϲ ἔοικεν ἐν τοῖϲ μεγίϲτοιϲ εἶναι δοκοῦϲι· τὸ γὰρ οἴεϲθαι τὰ κάλλιϲτα μετὰ τοῦ βούλεϲθαι πίϲτιν ἅμα τῷ κόλακι καὶ θάρϲοϲ δίδωϲι. τῶν μὲν γὰρ τόπων τὰ ὑψηλὰ δυϲπρόϲοδα καὶ δυϲέφικτα γίγνεται τοῖϲ ἐπιβουλεύουϲι, τὸ δ᾽ ἐν ψυχῇ νοῦν οὐκ ἐχούϲῃ δι᾽ εὐτυχίαν ἢ δι᾽ εὐφυΐαν ὕψοϲ καὶ φρόνημα τοῖϲ μικροῖϲ καὶ ταπεινοῖϲ μάλιϲτα βάϲιμόν ἐϲτιν.

25. Ὅθεν ἀρχόμενοί τε τοῦ λόγου παρεκελευϲάμεθα καὶ νῦν παρακελευόμεθα τὸ φίλαυτον ἐκκόπτειν ἑαυτῶν καὶ τὴν οἴηϲιν· αὕτη γὰρ ἡμᾶϲ προκολακεύουϲα F μαλακωτέρουϲ ποιεῖ τοῖϲ θυραίοιϲ κόλαξιν, ὡϲ ἑτοίμουϲ ὄνταϲ. ἂν δὲ πειθόμενοι τῷ θεῷ καὶ τὸ ‘γνῶθι ϲαυτὸν’ ὡϲ ἑκάϲτῳ τοῦ παντὸϲ ἄξιόν ἐϲτι μαθόντεϲ ἅμα καὶ φύϲιν καὶ τροφὴν καὶ παίδευϲιν ἑαυτῶν ἀναθεωρῶμεν ἐλλείμματα μυρία τοῦ καλοῦ καὶ πολὺ τὸ φαύλωϲ καὶ εἰκῇ ϲυμμεμιγμένον ἔχουϲαν ἐν πράξεϲιν ἐν λόγοιϲ ἐν πάθεϲιν, οὐ πάνυ ῥᾳδίωϲ ἐμπεριπατεῖν τοῖϲ κόλαξιν ἑαυτοὺϲ παρέξομεν. Ἀλέξανδροϲ μὲν γὰρ ἀπιϲτεῖν ἔφη τοῖϲ θεὸν αὐτὸν ἀναγο-

1, 211—212 H. 6, 240—242 R.

6. Ἀγηϲίαιϲ] Ἄγιϲι W 15. ἢ δι᾽ εὐφυΐαν] Delet W

ῥεύουϲιν ἐν τῷ καθεύδειν μάλιϲτα καὶ ἀφροδιϲιάζειν, ὡϲ ἀγεννέϲτεροϲ περὶ ταῦτα καὶ παθητικώτεροϲ αὑτοῦ 66 γιγνόμενοϲ· ἡμεῖϲ δὲ πολλὰ πολλαχοῦ τῶν ἰδίων αἰϲχρὰ καὶ λυπηρὰ καὶ ἀτελῆ καὶ ἡμαρτημένα καθορῶντεϲ ἀεὶ φωράϲομεν ἑαυτοὺϲ οὐκ ἐπαινοῦντοϲ φίλου καὶ κατευλογοῦντοϲ δεομένουϲ, ἀλλ' ἐλέγχοντοϲ καὶ παρρηϲιαζομένου καὶ ψέγοντοϲ ἡμᾶϲ νὴ Δία κακῶϲ πράττονταϲ. ὀλίγοι μὲν γὰρ ἐκ πολλῶν εἰϲιν οἱ παρρηϲιάζεϲθαι μᾶλλον ἢ χαρίζεϲθαι τοῖϲ φίλοιϲ τολμῶντεϲ· ἐν δὲ τοῖϲ ὀλίγοιϲ αὖθιϲ οὐ ῥᾳδίωϲ ἂν εὕροιϲ ἐπιϲταμένουϲ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' οἰομένουϲ, ἂν λοιδορῶϲι καὶ ψέγωϲι, παρρηϲίᾳ χρῆϲθαι. καίτοι καθάπερ B ἄλλῳ τινὶ φαρμάκῳ, καὶ τῷ παρρηϲιάζεϲθαι μὴ τυχόντι καιροῦ τὸ λυπεῖν ἀχρήϲτωϲ καὶ ταράττειν περίεϲτι καὶ ποιεῖν τρόπον τινὰ μετ' ἀλγηδόνοϲ ὃ ποιεῖ μεθ' ἡδονῆϲ τὸ κολακεύειν. βλάπτονται γὰρ οὐκ ἐπαινούμενοι μόνον ἀκαίρωϲ ἀλλὰ καὶ ψεγόμενοι· καὶ τοῦτο μάλιϲτα τοῖϲ κόλαξιν εὐλήπτουϲ καὶ πλαγίουϲ παραδίδωϲιν, ἀπὸ τῶν ϲφόδρα προϲαντῶν καὶ ἀντιτύπων ὥϲπερ ἐπὶ τὰ κοῖλα καὶ μαλακὰ δίκην ὕδατοϲ ἀπολιϲθάνονταϲ. διὸ δεῖ τὴν παρρηϲίαν ἤθει κεκρᾶϲθαι καὶ λόγον ἔχειν ἀφαιροῦντα τὸ ἄγαν καὶ τὸ ἄκρατον αὐτῆϲ ὥϲπερ φωτόϲ, ἵνα μὴ ταραττόμενοι μηδ' ἀλγοῦντεϲ ὑπὸ τῶν ἅπαντα μεμφομένων καὶ πᾶϲιν ἐγκαλούντων καταφεύγωϲιν εἰϲ τὴν τοῦ κόλακοϲ C ϲκιάν, καὶ πρὸϲ τὸ μὴ λυποῦν ἀποϲτρέφωνται. πᾶϲαν μὲν γάρ, ὦ Φιλόπαππε, κακίαν φευκτέον ἐϲτὶ δι' ἀρετῆϲ, οὐχὶ διὰ τῆϲ ἐναντίαϲ κακίαϲ, ὥϲπερ ἔνιοι δοκοῦϲιν αἰϲχυντηλίαν μὲν ἀναιϲχυντίᾳ φεύγειν ἀγροικίαν δὲ βωμολοχίᾳ, δειλίαϲ δὲ καὶ μαλακίαϲ ἀπωτάτω τίθεϲθαι τὸν τρόπον ἂν ἔγγιϲτα φαίνωνται λαμυρίαϲ

καὶ θραϲύτητοϲ. ἔνιοι δὲ καὶ δειϲιδαιμονίαϲ ἀθεότητα καὶ πανουργίαν ἀβελτερίαϲ ἀπολόγημα ποιοῦνται, καθάπερ ξύλον τὸ ἦθοϲ ἐκ καμπῆϲ εἰϲ τοὐναντίον ἀπειρίᾳ D τοῦ κατορθοῦν διαϲτρέφοντεϲ. αἰϲχίϲτη δὲ κολακείαϲ ἄρνηϲιϲ ἀνωφελῶϲ λυπηρὸν εἶναι, καὶ κομιδῇ τινοϲ ἀμούϲου καὶ ἀτέχνου πρὸϲ εὔνοιαν ὁμιλίαϲ ἀηδίᾳ καὶ χαλεπότητι φεύγειν τὸ ἀγεννὲϲ ἐν φιλίᾳ καὶ ταπεινόν, ὥϲπερ ἀπελεύθερον ἐν κωμῳδίᾳ τὴν κατηγορίαν ἰϲηγορίαϲ ἀπόλαυϲιν ἡγούμενον. ἐπεὶ τοίνυν αἰϲχρὸν μέν ἐϲτι κολακείᾳ περιπεϲεῖν διώκοντα τὸ πρὸϲ χάριν, αἰϲχρὸν δὲ φεύγοντα κολακείαν παρρηϲίαϲ ἀμετρίᾳ διαφθεῖραι τὸ φιλικὸν καὶ κηδεμονικόν, δεῖ δὲ μηθ᾽ ἕτερον παθεῖν ἀλλ᾽ ὥϲπερ ἄλλῳ τινὶ καὶ τῇ παρρηϲίᾳ τὸ καλὸν ἐκ τοῦ μετρίου λαβεῖν, αὐτὸϲ E ἔοικεν ὁ λόγοϲ ὁ τὸ ἐφεξῆϲ ἀπαιτῶν ἐπιτιθέναι τὴν κορωνίδα τῷ ϲυγγράμματι·

27. Ὥϲπερ οὖν κῆράϲ τιναϲ ἐπούϲαϲ τῇ παρρηϲίᾳ πλείοναϲ ὁρῶντεϲ πρῶτον ἀφαιρῶμεν αὐτῆϲ τὴν φιλαυτίαν, εὖ μάλα φυλαττόμενοι μὴ διά τι τῶν ἰδίων οἷον ἀδικούμενοι καὶ ἀλγοῦντεϲ ἐξονειδίζειν δοκῶμεν. οὔτε γὰρ ὑπ᾽ εὐνοίαϲ ἀλλ᾽ ὑπ᾽ ὀργῆϲ οἴονται γίγνεϲθαι τὸν ὑπὲρ αὑτοῦ τοῦ λέγοντοϲ γιγνόμενον λόγον, οὔτε νουθεϲίαν ἀλλὰ μέμψιν εἶναι. φιλικὸν γὰρ ἡ παρρηϲία καὶ ϲεμνόν, ἡ δὲ μέμψιϲ καὶ φίλαυτον καὶ μικρολόγον. ὅθεν αἰδοῦνται τοὺϲ παρρηϲιαζομένουϲ καὶ θαυμάζουϲι, τοῖϲ δὲ μεμφομένοιϲ ἀντεγκαλοῦϲί καὶ καταφρονοῦϲιν. ὥϲπερ ὁ Ἀγαμέμνων τὸν Ἀχιλλέα F παρρηϲιάζεϲθαι δοκοῦντα μετρίωϲ οὐχ ὑπέμεινε, τοῦ δ᾽ Ὀδυϲϲέωϲ καθαπτομένου πικρῶϲ καὶ λέγοντοϲ

'οὐλόμεν', αἴθ᾽ ὤφελλεϲ ἀεικελίου ϲτρατοῦ ἄλλου
ϲημαίνειν'

1, 214—215 H. 6, 243—245 B.

30. Homer. Ξ 84

εἴκει καὶ καρτερεῖ, τῷ κηδεμονικῷ τοῦ λόγου καὶ νοῦν ἔχοντι ϲυϲτελλόμενοϲ. οὗτοϲ μὲν γὰρ οὐκ ἔχων ἰδίαϲ
67 πρόφαϲιν ὀργῆϲ ἐπαρρηϲιάζετο πρὸϲ αὐτὸν ὑπὲρ τῆϲ Ἑλλάδοϲ, ἐκεῖνοϲ δὲ δι᾽ αὐτὸν ἐδόκει μάλιϲτα χαλεπαίνειν. αὐτόϲ γε μὴν ὁ Ἀχιλλεύϲ, καίπερ οὐ γλυκύθυμοϲ ὢν οὐδ᾽ ἀγανόφρων ἀλλὰ

'δεινὸϲ ἀνήρ, οἷοϲ καὶ ἀναίτιον αἰτιάαϲθαι',

παρεῖχε τῷ Πατρόκλῳ ϲιωπῇ καταφέρειν αὐτοῦ πολλὰ τοιαῦτα

'νηλεέϲ, οὐκ ἄρα ϲοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεύϲ
οὐδὲ Θέτιϲ μήτηρ· γλαυκὴ δέ ϲε τίκτε θάλαϲϲα
πέτραι τ᾽ ἠλίβατοι, ὅτι τοι νόοϲ ἐϲτὶν ἀπηνήϲ'.

B ὥϲπερ γὰρ Ὑπερείδηϲ ὁ ῥήτωρ ἠξίου ϲκοπεῖν Ἀθηναίουϲ μὴ μόνον εἰ πικρόϲ ἐϲτιν, ἀλλ᾽ εἰ προῖκα πικρόϲ, οὕτωϲ ἡ τοῦ φίλου νουθεϲία καθαρεύουϲα παντὸϲ ἰδίου πάθουϲ αἰδεϲτόν ἐϲτι καὶ ϲεμνὸν καὶ ἀναντίβλεπτον. ἂν δὲ δὴ φανερὸϲ ᾖ τιϲ ἐν τῷ παρρηϲιάζεϲθαι τὰ μὲν εἰϲ αὐτὸν ἁμαρτήματα τοῦ φίλου κομιδῇ προϊέμενοϲ καὶ ἀπολείπων, ἄλλαϲ δέ τιναϲ αὐτοῦ πλημμελείαϲ ἐλέγχων καὶ δάκνων ἐφ᾽ ἑτέροιϲ καὶ μὴ φειδόμενοϲ, ἄμαχοϲ ὁ τόνοϲ τῆϲ παρρηϲίαϲ οὗτόϲ ἐϲτι καὶ τῇ γλυκύτητι τοῦ νουθετοῦντοϲ ἐπιτείνων τὸ πικρὸν καὶ αὐϲτηρὸν τῆϲ νουθεϲίαϲ. ὅθεν εὖ μὲν εἴρηται τὸ δεῖν ἐν ταῖϲ ὀργαῖϲ καὶ ταῖϲ διαφοραῖϲ
C ταῖϲ πρὸϲ τοὺϲ φίλουϲ μάλιϲτα πράττειν τι καὶ ϲκοπεῖν τῶν ἐκείνοιϲ ϲυμφερόντων ἢ πρεπόντων, οὐχ ἧττον δὲ τούτου φιλικόν ἐϲτι τὸ παρορᾶϲθαι καὶ ἀμελεῖϲθαι δοκοῦνταϲ αὐτοὺϲ ὑπὲρ ἄλλων ἀμελουμένων

1, 215–216 H. 6, 245–247 R.

7. Homer. Λ 652. Ν 775 10. Id. Π 33 17. δὴ*: δὴ καὶ

παρρηςιάζεςθαι καὶ ὑπομιμνήςκειν. ὡς Πλάτων ἐν ταῖς πρὸς Διονύςιον ὑποψίαις καὶ διαφοραῖς ἠτήςατο καιρὸν ἐντυχίας· εἶτα ὃ μὲν ἔδωκεν, οἰόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τι μέμψαςθαι τὸν Πλάτωνα καὶ διελθεῖν, ὁ δὲ Πλάτων οὕτω πως διελέχθη πρὸς αὐτόν. ‘εἴ τινα αἴςθοιο, Διονύςιε, δυςμενῆ πεπλευκότα εἰς Cικελίαν, κακόν τί ςε ποιῆςαι βουλόμενον οὐκ ἔχοντα D δὲ καιρόν, ἆρ᾽ ἂν ἐάςειας αὐτὸν ἐκπλεῦςαι καὶ περιίδοις ἀθῷον ἀπαλλαγέντα’; ‘πολλοῦ δέω’ εἶπεν ὁ Διονύςιος ‘ὦ Πλάτων· δεῖ γὰρ οὐ τὰ ἔργα τῶν ἐχθρῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν προαίρεςιν μιςεῖν καὶ κολάζειν’. ‘εἰ τοίνυν’ εἶπεν ὁ Πλάτων ‘ἐπ᾽ εὐνοίᾳ τις ἀφιγμένος τῇ cῇ δεῦρο βούλεται μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτιός ςοι γενέςθαι, cὺ δὲ καιρὸν οὐ παρέχεις, ἄξιόν ἐςτι τοῦτον ἀχαρίςτως προέςθαι καὶ ὀλιγώρως’; ἐρωτήςαντος δὲ τοῦ Διονυςίου τίς ἐςτιν οὗτος, ‘Αἰςχίνης’ εἶπεν ‘ἀνὴρ τῷ τε ἤθει παρ᾽ ὁντιναοῦν τῶν Cωκράτους ἑταίρων ἐπιεικὴς καὶ τῷ λόγῳ δυνατὸς ἐπανορθοῦν οἷς ἂν cυνῇ· πλεύςας δὲ δεῦρο πολλὴν θάλατ- E ταν, ὡς cυγγένοιτό ςοι διὰ φιλοςοφίας, ἠμέληται’. ταῦτα οὕτως ἐκίνηςε τὸν Διονύςιον, ὥςτε τὰς μὲν χεῖρας τῷ Πλάτωνι εὐθὺς περιβάλλειν καὶ καταςπάζεςθαι, τὴν εὐμένειαν καί μεγαλοφροςύνην ἀγάμενον, τοῦ δ᾽ Αἰςχίνου καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπιμεληθῆναι.

27. Δεύτερον τοίνυν ὥςπερ ἐκκαθαίροντες ὕβριν ἅπαςαν καὶ γέλωτα καὶ ςκῶμμα καὶ βωμολοχίαν ἡδύςματα πονηρὰ τῆς παρρηςίας ἀφαιρῶμεν. ὥςπερ γὰρ ἰατροῦ ςάρκα τέμνοντος εὐρυθμίαν τινὰ δεῖ καὶ καθα- F ριότητα τοῖς ἔργοις ἐπιτρέχειν, ὀρχηςτικὴν δὲ καὶ

1, 216—217 H. 6, 247—248 R.

2. ὑποψίαις Graeco-Latina a. 1624: ὑπεροψίαις 19. ἂν cυνῇ*: cυνείη

παράβολον καὶ περιτρέχουσαν ὑγρότητα καὶ περιεργίαν ἀπεῖναι τῆς χειρός, οὕτως ἡ παρρησία δέχεται τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον, ἂν ἡ χάρις τὴν σεμνότητα σώζῃ, θρασύτης δὲ καὶ βδελυρία καὶ ὕβρις προσοῦσα πάντα διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν. ὅθεν ὁ μὲν ψάλτης οὐκ ἀπιθάνως οὐδ' ἀμούσως ἐπεστόμισε τὸν Φίλιππον ἐπιχειροῦντα περὶ κρουμάτων διαφέρεσθαι πρὸς αὐτόν, εἰπών 'μὴ γένοιτό σοι οὕτως ὦ βασιλεῦ κακῶς,
68 ἵν' ἐμοῦ σὺ ταῦτα βέλτιον εἰδῇς'. Ἐπίχαρμος δ' οὐκ ὀρθῶς, τοῦ Ἱέρωνος ἀνελόντος ἐνίους τῶν συνήθων καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας καλέσαντος ἐπὶ δεῖπνον αὐτόν, 'ἀλλὰ πρώην' ἔφη 'θύων τοὺς φίλους οὐκ ἐκάλεσας'. κακῶς δὲ καὶ Ἀντιφῶν, παρὰ Διονυσίῳ ζητήσεως οὔσης καὶ λόγου 'ποῖος χαλκὸς ἄριστος,' 'ἐκεῖνος' εἶπεν, 'ἐξ οὗ Ἀθήνησι κατεσκεύασαν τὰς Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος εἰκόνας'. οὔτε γὰρ ὠφελεῖ τὸ λυπηρὸν καὶ πικρόν, οὔτε τέρπει τὸ βωμολόχον καὶ παιδιῶδες, ἀλλ' ἔστι κακοηθείᾳ καὶ ὕβρει μεμιγμένης ἀκρασίας
B μετ' ἔχθρας τὸ τοιοῦτον εἶδος, ᾧ χρώμενοι προσαπολλύουσιν αὑτούς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι. καὶ γὰρ Ἀντιφῶν ἀπέθανεν ὑπὸ Διονυσίου καὶ Τιμαγένης ἐξέπεσε τῆς Καίσαρος φιλίας, ἐλευθέρᾳ μὲν οὐδέποτε φωνῇ χρησάμενος, ἐν δὲ τοῖς συμποσίοις καὶ τοῖς περιπάτοις ἑκάστοτε πρὸς οὐδ' ἥντινοῦν σπουδήν

'ἀλλ' ὅ τι οἱ εἴσαιτο γελοίιον Ἀργείοισιν'

αἰτίαν φιλίας ὥσπερ σόφισμα λοιδορίας προφερόμενος. ἐπεὶ καὶ τοῖς κωμικοῖς πολλὰ πρὸς τὸ θέατρον αὐ-

1, 217—219 H. 6, 248—250 B.

5. πάντα Reiskius: πάνυ 9. σὺ ταῦτα*: ταῦτα σὺ 26. Homer. B 215 27. προφερόμενος Reiskius: προσφερόμενος 28. αὐστηρῶς*: αὐστηρά

ϲτηρῶϲ καὶ πληκτικῶϲ ἐπεποίητο· ϲυμμεμιγμένον δὲ τὸ γελοῖον αὐτοῖϲ καὶ βωμολόχον, ὥϲπερ ϲιτίοιϲ ὑπότριμμα C μοχθηρόν, ἐξίτηλον ἐποίει τὴν παρρηϲίαν καὶ ἄχρηϲτον, ὥϲτε περιῆν κακοηθείαϲ δόξα καὶ βδελυρίαϲ τοῖϲ λέγουϲι, χρήϲιμον δὲ τοῖϲ ἀκούουϲιν οὐδὲν ἀπὸ τῶν λεγομένων. ἄλλωϲ μὲν οὖν προϲοιϲτέον ἐϲτὶ καὶ παιδιὰν καὶ γέλωτα τοῖϲ φίλοιϲ· ἡ δὲ παρρηϲία ϲπουδὴν ἐχέτω καὶ ἦθοϲ. ἂν δ' ὑπὲρ μειζόνων ᾖ, καὶ πάθει καὶ ϲχήματι καὶ τόνῳ φωνῆϲ ὁ λόγοϲ ἀξιόπιϲτοϲ ἔϲτω καὶ κινητικόϲ. ὁ δὲ καιρὸϲ ἐν παντὶ μὲν παρεθεὶϲ μεγάλα βλάπτει, μάλιϲτα δὲ τῆϲ παρρηϲίαϲ διαφθείρει τὸ χρήϲιμον. ὅτι μὲν οὖν ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ τὸ τοιοῦτο φυλακτέον, εὔδηλόν ἐϲτιν. εὐδίᾳ D γὰρ ἐπάγει νέφοϲ ὁ κινῶν ἐν παιδιᾷ καὶ φιλοφροϲύνῃ λόγον ὀφρῦν ἀναϲπῶντα καὶ ϲυνιϲτάντα τὸ πρόϲωπον, ὥϲπερ ἀντιταττόμενον τῷ Λυαίῳ θεῷ καὶ ‘λύοντι τὸ τῶν δυϲφόρων ϲχοινίον μεριμνῶν’ κατὰ Πίνδαρον. ἔχει δὲ καὶ κίνδυνον ἡ ἀκαιρία μέγαν. ἀκροϲφαλεῖϲ γάρ εἰϲιν αἱ ψυχαὶ πρὸϲ ὀργὴν διὰ τὸν οἶνον, καὶ πολλάκιϲ ἡ μέθη παραλαβοῦϲα τὴν παρρηϲίαν ἔχθραν ἐποίηϲε. καὶ ὅλωϲ οὐκ ἔϲτι γενναῖον οὐδὲ θαρραλέον ἀλλ' ἄνανδρον ἐν τῷ νήφειν ἀπαρρηϲίαϲτου τὸ παρρηϲιάζεϲθαι παρὰ τράπεζαν ὥϲπερ οἱ δειλοὶ κύνεϲ. οὐδὲν οὖν δεῖ περὶ τούτων λέγοντα μηκύνειν.

28. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τοὺϲ φίλουϲ εὖ φερομένουϲ E ἐν τοῖϲ πράγμαϲιν οὔτ' ἀξιοῦϲιν οὔτε τολμῶϲι ῥυθμίζειν, ἀλλ' ὅλωϲ ἀπρόϲιτον καὶ ἀνέφικτον ἡγοῦνται

1. πληκτικῶϲ*: πολιτικὰ ἐπεποίητο*: πεποίητο
4. βδελυρίαϲ Reiskius: βδελυρία 16. Λυαίῳ W: Λυδίῳ
18. Πίνδαρον] Bergk. fr. 232 (124)

νουθεϲίᾳ τὸ εὐτυχοῦν εἶναι, ϲφαλλομένοιϲ δὲ καὶ πταίουϲιν ἐπιτίθενται καὶ πατοῦϲιν ὑπὸ χεῖρα καὶ ταπεινοὺϲ γεγενημένουϲ, ὥϲπερ ῥεῦμα κεκρατημένον παρὰ φύϲιν τὴν παρρηϲίαν ἀθρόωϲ ἐφιέντεϲ αὐτοῖϲ καὶ ἀπολαύοντεϲ ἄϲμενοι τῆϲ μεταβολῆϲ διὰ τὴν πρόϲθεν ὑπεροψίαν ἐκείνων αὐτῶν δ' ἀϲθένειαν, οὐ χεῖρόν ἐϲτι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν καὶ ἀποκρίναϲθαι τῷ Εὐριπίδῃ λέγοντι

'ὅταν δ' ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί δεῖ φίλων';

F ὅτι δεῖ μάλιϲτα παρρηϲιαζομένων φίλων τοῖϲ εὐτυχοῦϲι καὶ τὸ ἄγαν ὑφιέντων τοῦ φρονήματοϲ. ὀλίγοι γάρ εἰϲιν οἷϲ μετὰ τοῦ εὐτυχεῖν παραγίγνεται τὸ φρονεῖν· οἱ δὲ πολλοὶ φρενῶν ἐπειϲάκτων δέονται καὶ λογιϲμῶν πιεζόντων ἔξωθεν αὐτοὺϲ ὑπὸ τῆϲ τύχηϲ φυϲωμένουϲ καὶ ϲαλευομένουϲ. ὅταν δ' ὁ δαίμων καταβάλῃ καὶ περιέλῃ τὸν ὄγκον, αὐτοῖϲ τοῖϲ πράγμαϲιν ἔνεϲτι τὸ νουθετοῦν καὶ μετάνοιαν ἐμποιοῦν. ὅθεν οὐδὲν ἔργον τότε παρρηϲίαϲ φιλικῆϲ οὐδὲ λόγων βάροϲ ἐχόντων καὶ δηγμόν, ἀλλ' ὡϲ ἀληθῶϲ ἐν ταῖϲ τοιαύταιϲ μεταβολαῖϲ

69 'εἰϲ ὄμματ' εὔνου φωτὸϲ ἐμβλέψαι γλυκύ'

παρηγοροῦντοϲ καὶ παραθαρρύνοντοϲ, ὥϲπερ τοῦ Κλεάρχου τὸ πρόϲωπον ὁ Ξενοφῶν ἐν ταῖϲ μάχαιϲ καὶ παρὰ τὰ δεινά φηϲιν ὁρώμενον εὐμενὲϲ καὶ φιλάνθρωπον εὐθαρϲεϲτέρουϲ ποιεῖν τοὺϲ κινδυνεύονταϲ. ὁ δὲ παρρηϲίαν καὶ δηγμὸν ἀνθρώπῳ δυϲτυχοῦντι προϲάγων ὥϲπερ ὀξυδορκικὸν ὄμματι ταραϲϲομένῳ καὶ φλεγμαίνοντι, θεραπεύει μὲν οὐδὲν οὐδ' ἀφαιρεῖ

1, 220–221 H. 6, 252–254 R.

8. Εὐριπίδῃ] Or. 667 21. Eurip. Ion. 732 23. Ξενοφῶν] Anab. II 6, 11

τοῦ λυποῦντος, ὀργὴν δὲ τῇ λύπῃ προςτίθηςι καὶ παροξύνει τὸν ἀνιώμενον. αὐτίκα γοῦν ὑγιαίνων μέν B τις οὐ χαλεπός ἐςτιν οὐδ' ἄγριος παντάπαςιν ἀνδρὶ φίλῳ ψέγοντι μὲν cυνουςίας καὶ πότους αὐτοῦ ψέγοντι δ' ἀργίαν καὶ ἀγυμναςίαν καὶ λουτρὰ cυνεχῆ καὶ πληςμονὰς ἀκαίρους· νοςοῦντι δ' οὐκ ἀνεκτὸν ἀλλὰ μείζων νόςος ἀκούειν ὅτι ταῦτά ςοι γέγονεν ἐξ ἀκραςίας καὶ μαλακίας καὶ δι' ὄψα καὶ γυναῖκας. ὦ τῆς ἀκαιρίας, ἄνθρωπε· διαθήκην γράφω καὶ παραςκευάζεταί μοι καςτόριον ἢ ςκαμώνιον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, cὺ δὲ νουθετεῖς καὶ φιλοςοφεῖς. οὕτω τοίνυν καὶ τὰ πράγματα τῶν δυςτυχούντων οὐ παρρηςίαν ἐνδέχεται καὶ γνωμολογίαν, ἀλλ' ἐπιεικείας δεῖται καὶ C βοηθείας. καὶ γὰρ αἱ τίτθαι τοῖς παιδίοις πεςοῦςιν οὐ λοιδορηςόμεναι προςτρέχουςιν, ἀλλ' ἤγειραν καὶ περιέπλυναν καὶ κατέςτειλαν, εἶθ' οὕτως ἐπιπλήττουςι καὶ κολάζουςι. λέγεται δὲ καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ὅτε τῆς πατρίδος ἐξέπεςε καὶ περὶ Θήβας ἀδοξῶν καὶ ταπεινὰ πράττων διῆγεν, οὐχ ἡδέως ἰδεῖν προςιόντα Κράτητα, παρρηςίαν κυνικὴν καὶ λόγους τραχεῖς προςδεχόμενος· ἐντυχόντος δὲ πράως αὐτῷ τοῦ Κράτητος καὶ διαλεχθέντος περὶ φυγῆς ὡς οὐδὲν ἔχει κακὸν οὐδ' ἄξιον φέρειν βαρέως πραγμάτων ςφαλερῶν καὶ D ἀβεβαίων ἀπηλλαγμένον, ἅμα δὲ θαρρεῖν ἑαυτῷ καὶ τῇ διαθέςει παρακαλοῦντος, ἡδίων γενόμενος καὶ ἀναθαρρήςας πρὸς τοὺς φίλους εἶπε 'φεῦ τῶν πράξεων ἐκείνων καὶ ἀςχολιῶν δι' ἃς ἄνδρα τοιοῦτον οὐκ ἔγνωμεν'.

'λυπουμένῳ μὲν μῦθος εὐμενὴς φίλων,
ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα.'

1, 221—223 H. 6, 251—256 R.

13. ἐνδέχεται Emperius: ἐκδέχεται 29. λυπουμένῳ] Nauck. p. 524 μὲν*: γὰρ

οὗτος ὁ τρόπος τῶν γενναίων φίλων· οἱ δ' ἀγεννεῖς καὶ ταπεινοὶ τῶν εὐτυχούντων κόλακες, 'ὥσπερ τὰ E ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματά' φησι Δημοσθένης 'ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ τότε κινεῖσθαι', καὶ οὗτοι ταῖς μεταβολαῖς ἐπιφύονται, καθάπερ ἡδόμενοι καὶ ἀπολαύοντες. καὶ γὰρ ἂν δέηταί τινος ὑπομνήσεως ἐν οἷς δι' αὑτὸν ἔπταισε βουλευσάμενος κακῶς, ἱκανόν ἐστι τό

'οὔ τι καθ' ἡμέτερόν γε νόον· μάλα γάρ τοι ἔγωγε
πόλλ' ἀπεμυθεόμην'.

29. Ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι δεῖ τὸν φίλον καὶ πότε τῷ τόνῳ χρῆσθαι τῆς παρρησίας; ὅταν ἡδονῆς ἢ ὀργῆς ἢ ὕβρεως ἐπιλαβέσθαι φερομένης οἱ καιF ροὶ παρακαλῶσιν ἢ κολοῦσαι φιλαργυρίαν ἢ ἀπροσεξίαν ἀνασχεῖν ἀνόητον. οὕτως ἐπαρρησιάζετο Σόλων πρὸς Κροῖσον ὑπ' εὐτυχίας ἀβεβαίου διεφθορότα καὶ τρυφῶντα, τὸ τέλος ὁρᾶν κελεύσας· οὕτω Σωκράτης Ἀλκιβιάδην ἐκόλουε, καὶ δάκρυον ἐξῆγεν ἀληθινὸν ἐξελεγχομένου καὶ τὴν καρδίαν ἔστρεφε. τοιαῦτα τὰ Κύρου πρὸς Κυαξάρην καὶ τὰ πρὸς Δίωνα Πλάτωνος, ὅτε λαμπρότατος ἦν καὶ πάντας εἰς ἑαυτὸν ἀνθρώπους ἐπέστρεφε διὰ τὸ κάλλος τῶν πράξεων καὶ τὸ μέγεθος, παρακελευομένου φυλάττεσθαι καὶ
70 δεδιέναι τὴν 'αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ ξύνοικον'. ἔγραφε δὲ καὶ Σπεύσιππος αὐτῷ μὴ μέγα φρονεῖν εἰ πολὺς αὐτοῦ λόγος ἐστὶν ἐν παιδαρίοις καὶ γυναίοις, ἀλλ' ὁρᾶν ὅπως ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ καὶ νόμοις

9. Homer. I 108 20. ἔστρεφε*: ἀνέστρεφε 25. αὐθάδειαν] Plat. Ep. IV. p. 321 B

ἀρίcτοιc κοcμήcαc Cικελίαν 'εὐκλεᾶ θήcει' τὴν Ἀκαδήμειαν. Εὖκτοc δὲ καὶ Εὐλαῖοc, ἑταῖροι Περcέωc, εὐτυχοῦντι μὲν ἀεὶ πρὸc χάριν ὁμιλοῦντεc καὶ cυνεπινεύοντεc ὥcπερ οἱ λοιποὶ παρηκολούθουν· ἐπεὶ δὲ Ῥωμαίοιc cυμβαλὼν περὶ Πύδναν ἔπταιcε καὶ ἔφυγε, προcπεcόντεc ἐπετίμων πικρῶc καὶ ἀνεμίμνηcκον ὧν ἐξήμαρτεν ἢ παρεῖδεν, ἕκαcτον ἐξονειδίζοντεc, ἄχρι οὗ διαλγήcαc ὁ ἄνθρωποc ὑπὸ λύπηc καὶ ὀργῆc ἀμ- B φοτέρουc τῷ ξιφιδίῳ παίων ἀνεῖλεν.

30. Ὁ μὲν οὖν κοινὸc οὕτω προορίcθω καιρόc· οὓc δὲ παρέχουcιν αὐτοὶ πολλάκιc οὐ χρὴ προΐεcθαι τὸν κηδόμενον φίλων ἀλλὰ χρῆcθαι· καὶ γὰρ ἐρώτηcιc ἐνίοιc καὶ διήγηcιc καὶ ψόγοc ὁμοίων ἐφ' ἑτέροιc ἢ ἔπαινοc ὥcπερ ἐνδόcιμον εἰc παρρηcίαν ἐcτίν. οἷον ἐλθεῖν Δημάρατον εἰc Μακεδονίαν ἐκ Κορίνθου λέγουcι καθ' ὃν χρόνον ἐν διαφορᾷ πρὸc τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν ὁ Φίλιπποc ἦν· ἀcπαcαμένου δ' αὐτὸν τοῦ Φιλίππου καὶ πυθομένου πῶc πρὸc ἀλλήλουc ἔχουcιν ὁμονοίαc οἱ Ἕλληνεc, εἰπεῖν τὸν Δημάρατον C εὔνουν ὄντα καὶ cυνήθη 'πάνυ γοῦν ὦ Φίλιππε καλόν ἐcτί cοι πυνθάνεcθαι μὲν περὶ τῆc Ἀθηναίων καὶ Πελοποννηcίων ὁμοφροcύνηc, τὴν δ' οἰκίαν περιορᾶν τὴν cεαυτοῦ τοcαύτηc cτάcεωc καὶ διχονοίαc γέμουcαν'. εὖ δὲ καὶ Διογένηc, ὃc ἐπεὶ παρελθὼν εἰc τὸ τοῦ Φιλίππου cτρατόπεδον, ὅτε τοῖc Ἕλληcιν ἐβάδιζε μαχούμενοc, ἀνήχθη πρὸc αὐτόν, ὃ δ' ἀγνοῶν ἠρώτηcεν εἰ κατάcκοπόc ἐcτι, 'πάνυ μὲν οὖν' ἔφη 'κατάcκοποc ὦ Φίλιππε τῆc ἀβουλίαc cου καὶ τῆc ἀνοίαc, δι' ἣν οὐδενὸc ἀναγκάζοντοc ἔρχῃ περὶ τῆc

1, 225—226 H. 6, 257—259 B.

1. εὐκλεᾶ θήcει] Eurip. Phoen. 1732 12. φίλων Reiskius: φίλον 29. τῆc*

D βαςιλείας καὶ τοῦ ςώματος ὥρᾳ μιᾷ διακυβεύςων'. τοῦτο μὲν οὖν ἴςως ςφοδρότερον, (31) ἕτερος δὲ καιρός ἐςτι νουθεςίας ὅταν ὑπ' ἄλλων λοιδορηθέντες ἐφ' οἷς ἁμαρτάνουςι ταπεινοὶ γένωνται καὶ ςυςταλῶςιν. ᾧ χρῷτο ἂν ἐμμελῶς ὁ χαρίεις τοὺς μὲν λοιδοροῦντας ἀνακόπτων καὶ διακρουόμενος, ἰδίᾳ δ' αὐτὸς ἁπτόμενος τοῦ φίλου καὶ ὑπομιμνήςκων ὡς εἰ διὰ μηδὲν ἄλλο προςεκτέον αὐτῷ, ὅπως γε μὴ θραςεῖς ὦςιν οἱ ἐχθροί. 'ποῦ γὰρ ἔςτι τούτοις τὸ ςτόμα διᾶραι, τί δὲ προςειπεῖν, ἂν ἀφῇς ταῦτα καὶ ῥίψῃς ἐφ' E οἷς κακῶς ἀκούεις'; γίγνεται γὰρ οὕτως τὸ μὲν λυπηρὸν τοῦ λοιδοροῦντος, τὸ δ' ὠφέλιμον τοῦ νουθετοῦντος. ἔνιοι δὲ κομψότερον, ἄλλους ψέγοντες, ἐπιςτρέφουςι τοὺς ςυνήθεις· κατηγοροῦςι γὰρ ἑτέρων ἃ πράττοντας ἐκείνους ἴςαςιν. ὁ δ' ἡμέτερος καθηγητὴς Ἀμμώνιος ἐν δειλινῇ διατριβῇ τῶν γνωρίμων τινὰς αἰςθόμενος ἠριςτηκότας οὐχ ἁπλοῦν ἄριςτον ἐκέλευςεν ἰδίῳ παιδὶ πληγὰς ἐμβαλεῖν τὸν ἀπελεύθερον, ἐπειπὼν ὅτι χωρὶς ὄξους ἀριςτᾶν οὐ δύναται. καὶ ἅμα πρὸς ἡμᾶς ἀπέβλεψεν, ὥςτε τῶν ἐνόχων ἅψαςθαι τὴν ἐπιτίμηςιν.

32. Ἔτι τοίνυν εὐλαβητέον ἐςτὶν ἐν πολλοῖς παρρηςίᾳ χρῆςθαι πρὸς φίλον, ἐνθυμούμενον τὸ τοῦ F Πλάτωνος. ἐπεὶ γὰρ ὁ Cωκράτης ἥψατό τινος τῶν ςυνήθων ςφοδρότερον ἐπὶ ταῖς τραπέζαις διαλεγόμενος, 'οὐκ ἄμεινον ἦν' ὁ Πλάτων ἔφη 'ἰδίᾳ ταῦτα λελέχθαι'; καὶ ὁ Cωκράτης 'ςὺ δ' οὐκ ἄμεινον' εἶπεν 'ἐποίηςας ἂν ἰδίᾳ πρὸς ἐμὲ τοῦτο εἰπών'; Πυθαγόρου δὲ τραχύτερον ἐν πολλοῖς γνωρίμῳ προςενεχθέντος ἀπάγξαςθαι τὸ μειράκιον λέγουςιν, ἐκ τούτου δὲ

10. προςειπεῖν] προφέρειν Reiskius

μηδέποτε τὸν Πυθαγόραν αὖθις ἄλλου παρόντος ἄλ-
λον νουθετῆσαι. δεῖ γὰρ ὡς νοσήματος οὐκ εὐπρε-
ποῦς τῆς ἁμαρτίας τὴν νουθέτησιν καὶ ἀποκάλυψιν
ἀπόρρητον εἶναι καὶ μὴ πανηγυρικὴν μηδ' ἐπιδεικτι- 71
κὴν μηδὲ μάρτυρας καὶ θεατὰς συνάγουσαν. οὐ γὰρ
φιλικὸν ἀλλὰ σοφιστικὸν ἀλλοτρίοις ἐνευδοκιμεῖν
σφάλμασι, καλλωπιζόμενον πρὸς τοὺς παρόντας, ὥσ-
περ οἱ χειρουργοῦντες ἐν τοῖς θεάτροις ἰατροὶ πρὸς
ἐργολαβίαν. ἄνευ δὲ τῆς ὕβρεως, ἣν οὐδεμιᾷ θερα-
πείᾳ προσεῖναι δίκαιόν ἐστι, καὶ τὸ τῆς κακίας σκε-
πτέον φιλόνικον καὶ αὔθαδες. οὐ γὰρ ἁπλῶς 'νου-
θετούμενος ἔρως μᾶλλον πιέζει' κατ' Εὐριπίδην, ἀλλ'
ἂν νουθετῇ τις ἐν πολλοῖς καὶ μὴ φειδόμενος, πᾶν B
νόσημα καὶ πᾶν πάθος εἰς τὸ ἀναίσχυντον καθίστησιν.
ὥσπερ οὖν ὁ Πλάτων τοὺς παρασκευάζοντας ἐν τοῖς
νέοις αἰσχύνην γέροντας αὐτοὺς ἀξιοῖ πρῶτον αἰσχύ-
νεσθαι τοὺς νέους, οὕτω τῶν φίλων ἡ δυσωπουμένη
παρρησία δυσωπεῖ μάλιστα, καὶ τὸ μετ' εὐλαβείας
ἀτρέμα προσιέναι καὶ ἅπτεσθαι τοῦ ἁμαρτάνοντος
ὑπερείπει καὶ διεργάζεται τὴν κακίαν ἀναπιμπλαμέ-
νην τοῦ αἰδεῖσθαι τὸ αἰδούμενον. ὅθεν ἄριστα μὲν
ἔχει τό

'ἄγχι σχὼν κεφαλήν, ἵνα μὴ πευθοίαθ' οἱ ἄλλοι',

ἥκιστα δὲ πρέπει γαμετῆς ἀκουούσης ἄνδρα καὶ παί- C
δων ἐν ὄψει πατέρα καὶ ἐραστὴν ἐρωμένου παρόντος
ἢ γνωρίμων διδάσκαλον ἀποκαλύπτειν· ἐξίστανται γὰρ
ὑπὸ λύπης καὶ ὀργῆς ἐλεγχόμενοι παρ' οἷς εὐδοκι-
μεῖν ἀξιοῦσιν. οἶμαι δὲ καὶ Κλεῖτος οὐχ οὕτω παρώ-
ξυνε διὰ τὸν οἶνον, ὡς ὅτι πολλῶν παρόντων ἐδόκει

1, 227—229 H. 6, 261—262 R.

12. Εὐριπίδην] Nauck. p. 449 15. Πλάτων] Legg. p. 729 C 22. Homer. α 157 28. παρώξυνε*: παροξύναι

κολούειν Ἀλέξανδρον. καὶ Ἀριστομένης ὁ Πτολεμαίου καθηγητὴς ὅτι νυστάζοντα πρεσβείας παρούσης ἐπάταξεν ἐξεγείρων, λαβήν τινα παρέσχε τοῖς κόλαξι, προσποιουμένοις ἀγανακτεῖν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ D λέγουσιν ‘εἰ τοσαῦτα κοπιῶν καὶ ἀγρυπνῶν κατηνέχθης, ἰδίᾳ σε νουθετεῖν ὤφελεν, οὐκ ἐναντίον ἀνθρώπων τοσούτων προσφέρειν τὰς χεῖρας’. ὃ δὲ φαρμάκου κύλικα πέμψας ἐκέλευσεν ἐκπιεῖν τὸν ἄνθρωπον. Ἀριστοφάνης δὲ καὶ τὸν Κλέωνα τοῦτ’ ἐγκαλεῖν φησιν ὅτι

‘ξένων παρόντων τὴν πόλιν κακῶς λέγει’

καὶ παροξύνει τοὺς Ἀθηναίους. διὸ δεῖ φυλάττεσθαι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων τοὺς μὴ παρεπιδείκνυσθαι μηδὲ δημαγωγεῖν ἀλλ’ ὀνησιφόρως καὶ θεραπευτικῶς χρῆσθαι τῇ παρρησίᾳ βουλομένους. καὶ μὴν ὅπερ ὁ E Θουκυδίδης τοὺς Κορινθίους λέγοντας περὶ αὑτῶν πεποίηκεν, ὡς ‘ἄξιοί’ εἰσιν ἑτέροις ‘ἐπενεγκεῖν ψόγον’, οὐ κακῶς εἰρημένον, ἔδει παρεῖναι τοῖς παρρησιαζομένοις. Λύσανδρος μὲν γὰρ ὡς ἔοικε πρὸς τὸν ἐκ Μεγάρων ἐν τοῖς συμμάχοις παρρησιαζόμενον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἔφη τοὺς λόγους αὐτοῦ πόλεως δεῖσθαι· παρρησία δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἤθους ἴσως δεῖται, καὶ τοῦτ’ ἀληθέστατόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἑτέρους νουθετούντων καὶ σωφρονιζόντων λεγόμενον. ὁ γοῦν Πλάτων ἔλεγε νουθετεῖν τῷ βίῳ τὸν Σπεύσιππον, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Πολέμωνα Ξενοκράτης ὀφθεὶς μόνον ἐν τῇ F διατριβῇ καὶ ἀποβλέψας πρὸς αὐτὸν ἐτρέψατο καὶ μετέθηκεν. ἐλαφροῦ δὲ καὶ φαύλου τὸ ἦθος ἀν-

6. ὤφελεν*: ὀφείλομεν 13. τοὺς W: τὸ 16. Θουκυδίδης] I 70

θρώπου λόγῳ παρρηcίας ἁπτομένῳ πάρεcτι προcᾷcαι τό

'ἄλλων ἰατρὸc αὐτὸc ἕλκεcιν βρύων'.

33. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπεὶ φαύλουc γε ὄνταc αὐτοὺc ἑτέροιc τε τοιούτοιc ὁμιλοῦνταc ἐξάγει τὰ πράγματα πολλάκιc εἰc τὸ νουθετεῖν, ἐπιεικέcτατοc ἂν εἴη τρόποc ὁ cυνεμπλέκων καὶ cυμπεριλαμβάνων ἁμηγέπη τῷ ἐγκλήματι τὸν παρρηcιαζόμενον· ἐφ' ᾧ λέλεκται καὶ τό

'Τυδείδη, τί παθόντε λελάcμεθα θούριδοc ἀλκῆc;'

καὶ τό 72

'νῦν δ' οὐδ' ἑνὸc ἄξιοι εἰμέν
Ἕκτοροc'.

καὶ ὁ Cωκράτηc οὕτωc ἀτρέμα τοὺc νέουc ἤλεγχεν, ὡc μηδ' αὐτὸc ἀπηλλαγμένοc ἀμαθίαc, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων οἰόμενοc δεῖν ἀρετῆc ἐπιμέλεcθαι καὶ ζητεῖν τὸ ἀληθέc. καὶ γὰρ εὔνοιαν καὶ πίcτιν ἔχουcιν οἱ ταὐτὰ μὲν ἁμαρτάνειν, ἐπανορθοῦcθαι δὲ τοὺc φίλουc ὥcπερ αὑτοὺc δοκοῦντεc. ὁ δὲ cεμνύνων ἑαυτὸν ἐν τῷ κολούειν ἕτερον, ὡc δή τιc εἰλικρινὴc καὶ ἀπαθήc, ἂν μὴ πολὺ καθ' ἡλικίαν ᾖ προήκων μηδ' ἔχων ἀρετῆc ὁμολογούμενον ἀξίωμα καὶ δόξηc, ἐπαχθὴc φανεὶc καὶ βαρὺc οὐδὲν ὠφέληcεν. ὅθεν οὐχ ἁπλῶc B
ὁ Φοίνιξ ἐνέβαλε τὰ περὶ αὑτὸν ἀτυχήματα, δι' ὀργὴν ἐπιχειρήcαντοc ἀνελεῖν τὸν πατέρα καὶ ταχὺ μεταγνόντοc,

'ὡc μὴ πατροφόνοc μετ' Ἀχαιοῖcιν καλεοίμην',

ἵνα μὴ δοκῇ νουθετεῖν ἐκεῖνον ὡc αὐτὸc ἀπαθὴc ὢν

1. πάρεcτι προcᾷcαι ('occinere' interpres)*: περίεcτι προcακοῦcαι 3. Nauck. p. 545 27. Homer. I 461

ὑπ᾽ ὀργῆϲ καὶ ἀναμάρτητοϲ. ἐνδύεται γὰρ ἠθικῶϲ τὰ τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον εἴκουϲι τοῖϲ ὁμοιοπαθεῖν ἀλλὰ μὴ περιφρονεῖν δοκοῦϲιν. ἐπεὶ δ᾽ οὔτε φῶϲ λαμπρὸν ὄμματι φλεγμαίνοντι προϲοιϲτέον, οὔτ᾽ ἐμπαθὴϲ ψυχὴ παρρηϲίαν ἀναδέχεται καὶ νουθεϲίαν ἄκρατον,
C ἐν τοῖϲ χρηϲιμωτάτοιϲ ἐϲτὶ τῶν βοηθημάτων ὁ παραμιγνύμενοϲ ἐλαφρὸϲ ἔπαινοϲ, ὥϲπερ ἐν τούτοιϲ

'ὑμεῖϲ δ᾽ οὐκέτι καλὰ μεθίετε θούριδοϲ ἀλκῆϲ
πάντεϲ ἄριϲτοι ἐόντεϲ ἀνὰ ϲτρατόν. οὐδ᾽ ἂν ἔγωγε
ἀνδρὶ μαχεϲϲαίμην ὅϲτιϲ πολέμοιο μεθείη
λυγρὸϲ ἐών· ὑμῖν δὲ νεμεϲϲῶμαι περὶ κῆρι'

καί

'Πάνδαρε, ποῦ τοι τόξον ἰδὲ πτερόεντεϲ ὀιϲτοί
καὶ κλέοϲ, ᾧ οὔ τίϲ τοι ἐρίζεται ἐνθάδε γ᾽ ἀνήρ;'

ϲφόδρα δ᾽ ἐμφανῶϲ ἀνακαλεῖται καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺϲ ὑποφερομένουϲ

'ὁ δ᾽ Οἰδίπουϲ ποῦ καὶ τὰ κλείν᾽ αἰνίγματα;'

καί

'ὁ πολλὰ δὴ τλὰϲ Ἡρακλῆϲ λέγει τάδε;'

D οὐ γὰρ μόνον ἀνίηϲι τοῦ ψόγου τὸ τραχὺ καὶ κελευϲτικόν, ἀλλὰ καὶ ζῆλον ἐμποιεῖ πρὸϲ ἑαυτὸν αἰδουμένῳ τὰ αἰϲχρὰ τῇ τῶν καλῶν ὑπομνήϲει καὶ παράδειγμα ποιουμένῳ τῶν βελτιόνων ἑαυτόν. ὅταν δ᾽ ἑτέρουϲ οἷον ἥλικαϲ ἢ πολίταϲ ἢ ϲυγγενεῖϲ παραβάλωμεν, ἄχθεται καὶ διαγριαίνεται τὸ φιλόνικον τῆϲ κακίαϲ, καὶ τοῦτο πολλάκιϲ εἴωθεν ὑποφωνεῖν μετ᾽ ὀργῆϲ 'τί οὖν οὐκ ἄπει πρὸϲ τοὺϲ ἐμοῦ κρείττοναϲ,

8. Hom. N 116 14. Id. E 171 18. Eurip. Phoen. 168 20. Id. Herc. f. 1250

ἐμοὶ δὲ μὴ παρέχεις πράγματα;' φυλακτέον οὖν τὸ ἑτέρους ἐπαινεῖν παρρησιαζόμενον πρὸς ἑτέρους, ἂν μὴ νὴ Δία γονεῖς ὦσιν. ὡς Ἀγαμέμνων

'ἦ ὀλίγον οἷ παῖδα ἐοικότα γείνατο Τυδεύς', E

καὶ ὁ ἐν τοῖς Σκυρίοις Ὀδυσσεύς

'σὺ δ', ὦ τὸ λαμπρὸν φῶς καταισχύνων γένους,
ξαίνεις, ἀρίστου πατρὸς Ἑλλήνων γεγώς;'

34. Ἥκιστα δὲ προσήκει νουθετούμενον ἀντινουθετεῖν καὶ παρρησίᾳ παρρησίαν ἀντεκφέρειν· ταχὺ γὰρ ἐκκάει καὶ ποιεῖ διαφοράν, καὶ ὅλως οὐκ ἀντιπαρρησιαζομένου δόξειεν ἂν ἀλλὰ παρρησίαν μὴ φέροντος ὁ τοιοῦτος ὠθισμὸς εἶναι. βέλτιον οὖν ὑπομέ- F νειν τὸν νουθετεῖν δοκοῦντα φίλον· ἂν γὰρ ὕστερον αὐτὸς ἁμαρτάνῃ καὶ δέηται νουθεσίας, αὐτὸ τοῦτο τῇ παρρησίᾳ τρόπον τινὰ παρρησίαν δίδωσιν. ὑπομιμνησκόμενος γὰρ ἄνευ μνησικακίας ὅτι τοὺς φίλους καὶ αὐτὸς εἰώθει μὴ περιορᾶν ἁμαρτάνοντας ἀλλ' ἐξελέγχειν καὶ διδάσκειν, μᾶλλον ἐνδώσει καὶ παραδέξεται τὴν ἐπανόρθωσιν, ὡς οὖσαν εὐνοίας καὶ χάριτος οὐ μέμψεως ἀνταπόδοσιν οὐδ' ὀργῆς.

35. Ἔτι τοίνυν ὁ μὲν Θουκυδίδης φησίν 'ὅστις 73 ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται'· τῷ δὲ φίλῳ προσήκει τὸ ἐκ τοῦ νουθετεῖν ἐπαχθὲς ὑπὲρ μεγάλων ἀναδέχεσθαι καὶ σφόδρα διαφερόντων. ἂν δ' ἐπὶ πᾶσι καὶ πρὸς πάντα δυσκολαίνῃ καὶ μὴ φιλικῶς ἀλλὰ παιδαγωγικῶς προσφέρηται τοῖς συνήθεσιν, ἀμβλὺς ἐν τοῖς μεγίστοις νουθετῶν ἔσται καὶ ἄπρακτος, ὥσπερ ἰατρὸς δριμὺ μὲν

1. τὸ Reiskius 4. Homer. Ε 800 6. Nauck. p. 653 21. Θουκυδίδης] II 64

φάρμακον ἢ πικρὸν ἀναγκαῖον δὲ καὶ πολυτελὲϲ εἰϲ
B πολλὰ καὶ μικρὰ καὶ οὐκ ἀναγκαῖα διελὼν τῇ παρ-
ρηϲίᾳ κατακεχρημένοϲ. αὐτὸϲ μὲν οὖν ϲφόδρα φυ-
λάξεται τὸ ϲυνεχὲϲ τοῦ φιλαιτίου· ἑτέρου δὲ μικρο-
λογουμένου παρὰ πάντα καὶ παραϲυκοφαντοῦντοϲ
ὥϲπερ ἐνδόϲιμον ἕξει πρὸϲ τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτη-
μάτων. καὶ γὰρ ἰατρὸϲ Φιλότιμοϲ ἐμπύου τὸ ἧπαρ
ἀνθρώπου δείξαντοϲ αὐτῷ τὸν δάκτυλον ἡλκωμένον
'οὐκ ἔϲτι ϲοι' εἶπεν 'ὦ 'τᾶν περὶ παρωνυχίαϲ ὁ λό-
γοϲ'. οὐκοῦν καὶ τῷ φίλῳ δίδωϲιν ὁ καιρὸϲ εἰπεῖν
πρὸϲ τὸν ἐπὶ μικροῖϲ καὶ μηδενὸϲ ἀξίοιϲ ἐγκαλοῦντα
'τί παιδιὰϲ καὶ πότουϲ καὶ φλυάρουϲ λέγομεν; οὗτοϲ,
ὦ 'τᾶν, ἀποπεμψάϲθω τὴν ἑταίραν ἢ παυϲάϲθω κυ-
βεύων, καὶ τὰ ἄλλα θαυμαϲτὸϲ ἡμῖν ἄνθρωποϲ ἔϲται'.
C ὁ γὰρ εἰϲ τὰ μικρὰ ϲυγγνώμην λαβὼν οὐκ ἀηδῶϲ εἰϲ
τὰ μείζονα τῷ φίλῳ παρρηϲίαν δίδωϲιν· ὁ δ' ἐγκεί-
μενοϲ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ πικρὸϲ καὶ ἀτερπὴϲ καὶ πάντα
γιγνώϲκων καὶ πολυπραγμονῶν οὐδὲ παιϲὶν ἀνεκτὸϲ
οὐδ' ἀδελφοῖϲ, ἀλλὰ καὶ δούλοιϲ ἀφόρητοϲ.

36. Ἐπεὶ δ' οὔτε τῷ γήρᾳ πάντα πρόϲεϲτι κακὰ
κατ' Εὐριπίδην οὔτε τῇ τῶν φίλων ἀβελτερίᾳ, δεῖ μὴ
μόνον ἁμαρτάνονταϲ ἀλλὰ καὶ κατορθοῦνταϲ ἐπιτη-
ρεῖν τοὺϲ φίλουϲ, καὶ νὴ Δία προθύμωϲ ἐπαινεῖν τὸ
πρῶτον· εἶθ' ὥϲπερ ὁ ϲίδηροϲ πυκνοῦται τῇ περι-
D ψύξει καὶ δέχεται τὴν ϲτόμωϲιν ἀνεθεὶϲ πρῶτον ὑπὸ
θερμότητοϲ καὶ μαλακὸϲ γενόμενοϲ, οὕτω τοῖϲ φίλοιϲ
διακεχυμένοιϲ καὶ θερμοῖϲ οὖϲιν ὑπὸ τῶν ἐπαίνων
ὥϲπερ βαφὴν ἀτρέμα τὴν παρρηϲίαν ἐπάγειν. δίδωϲι
γὰρ ὁ καιρὸϲ εἰπεῖν 'ἆρ' ἄξιον ἐκεῖνα τούτοιϲ παρα-

1, 234—235 H. 6, 270—271 R.

4. τοῦ φιλαιτίου Reiskius: καὶ φιλαίτιον 14. ἔϲται*: ἐϲτιν 21. Εὐριπίδην] Phoen. 532

βάλλειν; ὁρᾷς τὸ καλὸν οἵους καρποὺς ἀποδίδωσι; ταῦτα ἀπαιτοῦμεν οἱ φίλοι, ταῦτ᾽ ἔστιν οἰκεῖα, πρὸς ταῦτα πέφυκας· ἐκεῖνα δ᾽ ἀποδιοπομπητέον

'εἰς ὄρος ἢ ἐς κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης'.

ὡς γὰρ ἰατρὸς εὐγνώμων βούλοιτ᾽ ἂν ὕπνῳ καὶ τροφῇ μᾶλλον ἢ καστορίῳ καὶ σκαμωνίῳ τὸ νόσημα λῦσαι τοῦ κάμνοντος, οὕτω καὶ φίλος ἐπιεικὴς καὶ πατὴρ χρηστὸς καὶ διδάσκαλος ἐπαίνῳ μᾶλλον ἢ ψόγῳ χαίρει E πρὸς ἐπανόρθωσιν ἤθους χρώμενος. οὐδὲν γὰρ ἄλλο ποιεῖ τὸν παρρησιαζόμενον ἥκιστα λυπεῖν καὶ μάλιστα θεραπεύειν ἢ τὸ φειδόμενον ὀργῆς ἐν ἤθει καὶ μετ᾽ εὐνοίας προσφέρεσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. ὅθεν οὔτ᾽ ἀρνουμένους δεῖ πικρῶς ἐξελέγχειν οὔτε κωλύειν ἀπολογουμένους, ἀλλὰ καὶ προφάσεις εὐσχήμονας ἁμωσγέπως συνεκπορίζειν καὶ τῆς χείρονος αἰτίας ἀφισταμένοις αὐτὸν ἐνδιδόναι μετριωτέραν, ὡς ὁ Ἕκτωρ

'δαιμόνι᾽, οὐ μὲν καλὰ χόλον τόνδ᾽ ἔνθεο θυμῷ'

πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς οὐκ ἀπόδρασιν οὐδὲ δειλίαν F οὖσαν ἀλλ᾽ ὀργὴν τὴν ἐκ τῆς μάχης ἀναχώρησιν αὐτοῦ. καὶ πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὁ Νέστωρ

'σὺ δὲ σῷ μεγαλήτορι θυμῷ
εἶξας'.

ἠθικώτερον γὰρ οἶμαι τοῦ 'ἠδίκησας' καὶ 'ἠσχημόνησας' τὸ 'οὐκ ἐπέστησας' καὶ 'ἠγνόησας', καὶ τὸ 'μὴ φιλονείκει πρὸς τὸν ἀδελφὸν' ἢ τὸ 'μὴ φθόνει τῷ ἀδελφῷ', καὶ τὸ 'φύγε τὴν γυναῖκα διαφθείρουσαν' 74 ἢ τὸ 'παῦσαι τὴν γυναῖκα διαφθείρων'. τοιοῦτον γὰρ

1, 235—237 H. 6, 271—273 R.

4. Homer. Z 347 15. ἀφισταμένοις Hauptius: ἀφισταμένους 17. Homer. Z 326 21. Id. I 109 24. τὸ οὐκ Reiskius: καὶ οὐκ καὶ ἠγνόησας W: τοῦ ἠγνόησας

ἡ θεραπευτικὴ παρρηcία ζητεῖ τρόπον, ἡ δὲ πληκτικὴ τὸν ἐναντίον. ὅταν γὰρ ἢ μέλλοντας ἁμαρτάνειν ἐκκροῦcαι δεήcῃ ἢ πρὸc ὁρμήν τινα βίαιον μεθιcταμένουc ἐξ ἐναντίαc φερομένην ** ἢ πρὸc τὰ καλὰ μαλακῶc καὶ ἀπροθύμωc ἔχονταc ἐντεῖναι καὶ παρορμῆcαι θελήcωμεν, εἰc αἰτίαc δεῖ περιφέρειν ἀτόπουc καὶ μὴ πρεπούcαc τὸ γιγνόμενον. ὡc ὁ παρὰ Cοφοκλεῖ τὸν Ἀχιλλέα παροξύνων Ὀδυccεὺc οὔ φηcιν ὀργίζεcθαι διὰ τὸ δεῖπνον, ἀλλ'

B 'ἤδη' φηcί 'τὰ Τροίαc εἰcορῶν ἐδώλια
δέδοικαc',

καὶ πρὸc ταῦτα πάλιν τοῦ Ἀχιλλέωc διαγανακτοῦντοc καὶ ἀποπλεῖν λέγοντοc

'ἐγῷδ' ὃ φεύγειc, οὐ τὸ μὴ κλύειν κακῶc,
ἀλλ' ἐγγὺc Ἕκτωρ ἐcτί· οὐ μένειν καλόν'.

τὸν μὲν οὖν θυμοειδῆ καὶ ἀνδρώδη δειλίαc δόξῃ, τὸν δὲ cώφρονα καὶ κόcμιον ἀκολαcίαc, τὸν δ' ἐλευθέριον καὶ μεγαλοπρεπῆ μικρολογίαc καὶ φιλαργυρίαc δεδιττόμενοι παρορμῶcι πρὸc τὰ καλὰ καὶ τῶν αἰcχρῶν ἀπελαύνουcι, μέτριοι μὲν ἐν τοῖc ἀνηκέcτοιc ἐξεταζό-
C μενοι καὶ τὸ λυπούμενον καὶ τὸ cυναλγοῦν πλέον ἐν τῷ παρρηcιάζεcθαι τοῦ ψέγοντοc ἔχοντεc, ἐν δὲ ταῖc κωλύcεcι τῶν ἁμαρτανομένων καὶ πρὸc τὰ πάθη διαμάχαιc cφοδροὶ καὶ ἀπαραίτητοι καὶ cυνεχεῖc ὄντεc· οὗτοc γὰρ ὁ καιρὸc εὐνοίαc ἀθρύπτου καὶ παρρηcίαc ἀληθινῆc ἐcτι. τῷ δὲ ψέγειν τὰ πραχθέντα καὶ τοὺc ἐχθροὺc κατ' ἀλλήλων ὁρῶμεν χρωμένουc, ὥcπερ Διογένηc ἔλεγεν ὅτι τῷ μέλλοντι cῴζεcθαι δεῖ φίλουc

1, 237—238 H. 6, 273—275 R.

1. πληκτικὴ*: πρακτικὴ 3. μεθιcταμένουc*: ἱcταμένουc 4. Hiatum significavi. Infinitivum deesse vidit Reiskius 10. Nauck. p. 129

ἀγαθοὺς ἢ διαπύρους ἐχθροὺς ὑπάρχειν· οἳ μὲν γὰρ διδάσκουσιν, οἳ δ' ἐλέγχουσι. βέλτιον δὲ τὰς ἁμαρτίας φυλάττεσθαι τοῖς συμβουλεύουσι πειθόμενον ἢ μετανοεῖν ἁμαρτόντα διὰ τοὺς κακῶς λέγοντας. καὶ D
διὰ τοῦτο δεῖ καὶ περὶ τὴν παρρησίαν φιλοτεχνεῖν, ὅσῳ μέγιστον καὶ κράτιστόν ἐστιν ἐν φιλίᾳ φάρμακον, εὐστοχίας τε καιροῦ μάλιστα καὶ κράσεως μέτρον ἐχούσης ἀεὶ δεομένη.

37. Ἐπεὶ τοίνυν, ὥσπερ εἴρηται, πολλάκις ἡ παρρησία τῷ θεραπευομένῳ λυπηρὰ πέφυκε, δεῖ μιμεῖσθαι τοὺς ἰατρούς· οὔτε γὰρ ἐκεῖνοι τέμνοντες ἐν τῷ πονεῖν καὶ ἀλγεῖν καταλείπουσι τὸ πεπονθός, ἀλλ' ἐνέβρεξαν προσηνῶς καὶ κατῃόνησαν, οὔθ' οἱ νουθετοῦντες ἀστείως τὸ πικρὸν καὶ δηκτικὸν προσβαλόντες ἀποτρέχουσιν, ἀλλ' ὁμιλίαις ἑτέραις καὶ λόγοις ἐπιεικέσιν ἐκπραΰνουσι καὶ διαχέουσιν, ὥσπερ οἱ λιθοξόοι E
τὰ πληγέντα καὶ περικοπέντα τῶν ἀγαλμάτων ἐπιλεαίνοντες καὶ γανοῦντες. ὁ δὲ πληγεὶς μὲν τῇ παρρησίᾳ καὶ χαραχθείς, ἀφεθεὶς δὲ τραχὺς καὶ οἰδῶν καὶ ἀνώμαλος ὑπ' ὀργῆς δυσανάκλητος αὖθίς ἐστι καὶ δυσπαρηγόρητος. διὸ καὶ τοῦτο δεῖ παραφυλάττειν ἐν τοῖς μάλιστα τοὺς νουθετοῦντας καὶ μὴ προαπολείπειν, μηδὲ ποιεῖσθαι πέρας ὁμιλίας καὶ συνουσίας τὸ λυποῦν καὶ παροξῦνον τοὺς συνήθεις.

75 ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ

ΑΙΣΘΟΙΤΟ ΕΑΥΤΟΥ ΠΡΟΚΟΠΤΟΝΤΟΣ ΕΠ' ΑΡΕΤΗι.

B 1. Τίϲ τῶν λόγων, ὦ Cόϲϲιε Cενεκίων, ϲώϲει τὴν αὑτοῦ βελτιουμένου πρὸϲ ἀρετὴν ϲυναίϲθηϲιν, εἰ μηδεμίαν αἱ προκοπαὶ ποιοῦϲι τῆϲ ἀφροϲύνηϲ ἄνεϲιν, ἀλλ' ἴϲῳ ϲταθμῷ πᾶϲιν ἡ κακία περιτιθεμένη

'μολυβδὶϲ ὥϲτε δίκτυον κατέϲπαϲεν';

οὐδὲ γὰρ ἐν μουϲικοῖϲ τιϲ ἢ γραμματικοῖϲ ἐπιδιδοὺϲ ἂν γνοίη μηδὲν ἐν τῷ μανθάνειν ἀπαρύτων τῆϲ περὶ ταῦτα ἀμαθίαϲ ἀλλ' ἴϲηϲ ἀεὶ τῆϲ ἀτεχνίαϲ αὐτῷ παρούϲηϲ, οὐδὲ κάμνοντι θεραπεία μὴ ποιοῦϲα ῥᾳϲτώνην μηδὲ κουφιϲμὸν ἁμωϲγέπωϲ τοῦ νοϲήματοϲ ὑπείκοντοϲ καὶ χαλῶντοϲ αἴϲθηϲιν ἂν παρέχοι διαφορᾶϲ,
C πρὶν εἰλικρινῆ τὴν ἐναντίαν ἕξιν ἐγγενέϲθαι παντάπαϲιν ἀναρρωϲθέντοϲ τοῦ ϲώματοϲ. ἀλλ' ὥϲπερ ἐν τούτοιϲ οὐ προκόπτουϲιν, ἂν προκόπτοντεϲ ἀνέϲει τοῦ βαρύνοντοϲ οἷον ἐπὶ ζυγοῦ πρὸϲ τοὐναντίον

1, 240—241 H. 6, 277—278 R.

4. περιτιθεμένη Emperius: περιθεμένη 5. Nauck. p. 247

ἀναφερόμενοι μὴ γιγνώϲκωϲι τὴν μεταβολήν, οὕτωϲ ἐν τῷ φιλοϲοφεῖν οὔτε προκοπὴν οὔτε τινὰ προκοπῆϲ αἴϲθηϲιν ὑποληπτέον, εἰ μηδὲν ἡ ψυχὴ μεθίηϲι μηδ᾽ ἀποκαθαίρεται τῆϲ ἀβελτερίαϲ, ἄχρι δὲ τοῦ λαβεῖν τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ τέλειον ἀκράτῳ τῷ κακῷ χρῆται. καὶ γὰρ ἐν ἀκαρεῖ χρόνου καὶ ὥραϲ ἐκ τῆϲ D ὡϲ ἔνι μάλιϲτα φαυλότητοϲ εἰϲ οὐκ ἔχουϲαν ὑπερβολὴν ἀρετῆϲ διάθεϲιν μεταβάλοι ἂν ὁ ϲοφόϲ, εἰ ἧϲ οὐδ᾽ ἐν χρόνῳ πολλῷ μέροϲ ἀφεῖλε κακίαϲ ἅμα πᾶϲαν ἐξαίφνηϲ ἐκπέφευγε. καίτοι ἤδη τοὺϲ ταῦτά γε λέγονταϲ οἶϲθα δήπου πάλιν πολλὰ παρέχονταϲ αὑτοῖϲ πράγματα καὶ μεγάλαϲ ἀπορίαϲ περὶ τοῦ διαλεληθότοϲ, ὃϲ αὐτὸϲ ἑαυτὸν οὐδέπω κατείληφε γεγονὼϲ ϲοφόϲ, ἀλλ᾽ ἀγνοεῖ καὶ ἀμφιδοξεῖ τῷ κατὰ μικρὸν ἐν χρόνῳ πολλῷ τὰ μὲν ἀφαιροῦντι τὰ δὲ προϲτιθέντι γιγνομένην τὴν ἐπίδοϲιν καθάπερ πορείαν τῇ ἀρετῇ λαθεῖν ἀτρέμα προϲμίξαϲαν. εἰ δέ γ᾽ εἴη τάχοϲ τοϲοῦτον τῆϲ μεταβολῆϲ καὶ μέγεθοϲ, ὥϲτε τὸν πρῴ E κάκιϲτον ἑϲπέραϲ γεγονέναι κράτιϲτον, ἢ ἂν οὕτω τινὶ ϲυντύχῃ τὰ τῆϲ μεταβολῆϲ, καταδαρθόντα φαῦλον ἀνεγρέϲθαι ϲοφὸν καὶ προϲειπεῖν ἐκ τῆϲ ψυχῆϲ μεθεικότα τὰϲ χθιζὰϲ ἀβελτερίαϲ καὶ ἀπάταϲ

'ψευδεῖϲ ὄνειροι, χαίρετ᾽· οὐδὲν ἦτ᾽ ἄρα',

τίϲ ἂν ἀγνοήϲειεν αὑτοῦ διαφορὰν ἐν αὑτῷ τοϲαύτην γενομένην καὶ φρόνηϲιν ἀθρόον ἐκλάμψαϲαν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ μᾶλλον ἄν τιϲ, ὡϲ ὁ Καινεύϲ, γενόμενοϲ κατ᾽ εὐχὴν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸϲ ἀγνοῆϲαι τὴν μετακόϲμηϲιν, ἢ ϲώφρων καὶ φρόνιμοϲ καὶ ἀνδρεῖοϲ ἐκ

1, 241—242 H. 6, 278—280 B.

6. ἐν Xylander 8. εἰ Madvigius 17. γ᾽ εἴη*: γε ἦν 20. καταδαρθόντα W: καταδαρθέντα 23. Eurip. Iph. T. 569 24. ἂν Emperius

F δειλοῦ καὶ ἀνοήτου καὶ ἀκρατοῦς ἀποτελεσθεὶς καὶ μεταβαλὼν εἰς θεῖον ἐκ θηριώδους βίον ἀκαρῆ διαλαθεῖν αὐτόν.

2. Ἀλλ' ὀρθῶς μὲν εἴρηται τό

'πρὸς στάθμη
πέτρον τίθεσθαι, μή τι πρὸς πέτρῳ στάθμην'.

οἱ δὲ μὴ τιθέμενοι τὰ δόγματα πρὸς τοῖς πράγμασιν ἀλλὰ τὰ πράγματα πρὸς ταῖς ἑαυτῶν ὑποθέσεσιν, ὁμολογεῖν μὴ πεφυκότα καταβιαζόμενοι πολλῶν ἀπο-
76 ριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν φιλοσοφίαν, μεγίστης δὲ τῆς εἰς μίαν ὁμοῦ κακίαν πάντας ἀνθρώπους πλὴν ἑνὸς τοῦ τελείου τιθεμένης, ὑφ' ἧς αἴνιγμα γέγονεν ἡ λεγομένη προκοπή, μικρὸν ἀπολείπουσα ἐσχάτης ἀφροσύνης, τοὺς δὲ μὴ πάντων ἅμα παθῶν καὶ νοσημάτων ἀφειμένους ὑπ' αὐτῆς ἔτι τοῖς μηδενὸς ἀπηλλαγμένοις τῶν κακίστων ὁμοίως παρέχουσα κακοδαιμονοῦντας. οὗτοι μὲν οὖν ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ἐν μὲν ταῖς σχολαῖς ἴσην ἀδικίαν τὴν Ἀριστείδου τῇ Φαλάριδος τιθέμενοι, καὶ δειλίαν τὴν Βρασίδου τῇ Δόλωνος, καὶ
B νὴ Δία τῆς Μελήτου μηδ' ὁτιοῦν τὴν Πλάτωνος ἀγνωμοσύνην διαφέρουσαν, ἐν δὲ τῷ βίῳ καὶ τοῖς πράγμασιν ἐκείνους μὲν ἐκτρεπόμενοι καὶ φεύγοντες ὡς ἀμειλίκτους, τούτοις δ' ὡς ἀξίοις πολλοῦ τὰ μέγιστα καὶ χρώμενοι καὶ πιστεύοντες.

3. Ἡμεῖς δὲ παντὶ γένει κακοῦ, μάλιστα δὲ τῷ περὶ ψυχὴν ἀτάκτῳ καὶ ἀορίστῳ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐγγιγνόμενον ὁρῶντες (ᾗ καὶ διαφέρουσιν αἱ προκοπαί, καθάπερ σκιᾶς ἀνέσει τῆς μοχθηρίας τοῦ λόγου

5. Nauck. p. 697 8. ταῖς — ὑποθέσεσιν*: τὰς — ὑποθέσεις 14. μὴ W

διαφωτίζοντοϲ ἀτρέμα τὴν ψυχὴν καὶ διακαθαίροντοϲ) οὐκ ἄλογον οἰόμεθα τὴν ϲυναίϲθηϲιν εἶναι τῆϲ μεταβολῆϲ ὥϲπερ ἐκ βυθοῦ τινὸϲ ἀναφερομένοιϲ, ἀλλ' ἔχουϲαν ἐπιλογιϲμούϲ. ὧν ϲκόπει τὸν πρῶτον εὐθύϲ. C εἰ καθάπερ οἱ τὸ ἀχανὲϲ θέοντεϲ ἱϲτίοιϲ πέλαγοϲ ἅμα τῷ χρόνῳ πρὸϲ τὴν τοῦ πνεύματοϲ ῥώμην ἀναμετροῦνται τὸν δρόμον, ὅϲον εἰκὸϲ ἐν τοϲούτῳ γεγονότι ὑπὸ τοϲαύτηϲ κομιζομένοιϲ ἠνύϲθαι δυνάμεωϲ, οὕτωϲ ἄν τιϲ ἐν φιλοϲοφίᾳ τὸ ἐνδελεχὲϲ καὶ τὸ ϲυνεχὲϲ τῆϲ πορείαϲ καὶ μὴ πολλὰϲ διὰ μέϲου ποιούμενον ἐπιϲτάϲειϲ, εἶτ' αὖθιϲ ὁρμὰϲ καὶ ἐπιπηδήϲειϲ, ἀλλὰ λείωϲ καὶ ὁμαλῶϲ τοῦ πρόϲθεν ἐπιλαμβανόμενον ἀεὶ καὶ διιὸν ἀπταίϲτωϲ διὰ τοῦ λόγου τεκμήριον ἑαυτῷ ποιήϲαιτο προκοπῆϲ. τὸ γάρ

'εἰ γάρ κεν καὶ ϲμικρὸν ἐπὶ ϲμικρῷ καταθεῖο
καὶ θαμὰ τοῦθ' ἔρδοιϲ'

οὐ πρὸϲ ἀργυρίου μόνον αὔξηϲιν εἴρηται καλῶϲ, ἀλλ' D εἰϲ ἅπαντα ποιεῖ, μάλιϲτα δ' εἰϲ ἀρετῆϲ ἐπίδοϲιν, πολὺ καὶ τελεϲιουργὸν ἔθοϲ τοῦ λόγου προϲλαμβάνοντοϲ· αἱ δ' ἀνωμαλίαι καὶ ἀμβλύτητεϲ τῶν φιλοϲοφούντων οὐ μόναϲ ποιοῦϲιν ἐποχὰϲ ὥϲπερ ἐν ὁδῷ τῆϲ προκοπῆϲ, ἀλλὰ καὶ ἀναλύϲειϲ, ἀεὶ τῷ παρείκοντι κατὰ ϲχολὴν τῆϲ κακίαϲ ἐπιτιθεμένηϲ καὶ πρὸϲ τοὐναντίον ἀνθυποφερούϲηϲ. τοὺϲ μὲν γὰρ πλανήταϲ οἱ μαθηματικοὶ ϲτηρίζειν λέγουϲι παυϲαμένηϲ τῆϲ εἰϲ τοὔμπροϲθεν αὐτῶν πορείαϲ, ἐν δὲ τῷ φιλοϲοφεῖν οὐκ ἔϲτι ληγούϲηϲ διάλειμμα προκοπῆϲ οὐδὲ ϲτηριγμόϲ, ἀλλ' ἀεί τιναϲ ἔχουϲα κινήϲειϲ ἡ φύϲιϲ ὥϲπερ ἐπὶ E ζυγοῦ ῥέπειν ἐθέλει καὶ κατατείνεϲθαι ταῖϲ βελτίοϲιν,

5. τὸ*: πρὸϲ 7. ὅϲον Reiskius: ὡϲ 15. Hesiod. O. et D. 361

ἢ ταῖς ἐναντίαις πρὸς τὸ χεῖρον οἴχεται φερομένη. ἂν οὖν κατὰ τὸν δοθέντα χρησμὸν Ἀμφικτύοσιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ʽΚιρραίοις πάντ᾽ ἤματα καὶ πάσας νύκτας πολεμεῖν᾽ οὕτω συνίδῃς σεαυτὸν ἡμέρας τε καὶ νύκτωρ ἀεὶ τῇ κακίᾳ διαμεμαχημένον, ἢ μή πολλάκις γε τὴν φρουρὰν ἀνεικότα μηδὲ συχνῶς παρ᾽ αὐτῆς οἱονεὶ κήρυκας ἡδονάς τινας ἢ ῥᾳστώνας ἢ ἀσχολίας ἐπὶ σπονδαῖς προσδεδεγμένον, εἰκότως ἂν εὐθαρσὴς καὶ πρόθυμος βαδίζοις ἐπὶ τὸ λειπόμενον.

F 4. Οὐ μὴν ἀλλὰ κἂν ᾖ διαλείμματα γιγνόμενα τοῦ φιλοσοφεῖν, τὰ δ᾽ ὕστερα τῶν πρότερον ἑδραιότερα καὶ μακρότερα, σημεῖον οὐ φαῦλόν ἐστιν ἐκθλιβομένης πόνῳ καὶ ἀσκήσει τῆς ῥᾳθυμίας· τὸ δ᾽ ἐναντίον πονηρόν, αἱ μετ᾽ οὐ πολὺν χρόνον πολλαὶ καὶ συνεχεῖς ἀνακοπαί, τῆς προθυμίας οἷον ἀπομαραινομένης. ὡς γὰρ ἡ τοῦ καλάμου βλάστησις, ὁρμὴν 77 ἔχουσα πλείστην ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς μῆκος ὁμαλὸν καὶ συνεχές, τὸ πρῶτον ἐν διαστήμασι μεγάλοις ὀλίγας λαμβάνουσα προσκρούσεις καὶ ἀντικοπάς, εἶθ᾽ οἷον ὑπ᾽ ἄσθματος ἄνω δι᾽ ἀσθένειαν ἀπαγορεύουσα πολλοῖς ἐνίσχεται καὶ πυκνοῖς τοῖς γόνασι, τοῦ πνεύματος πληγὰς καὶ τρόμους λαμβάνοντος, οὕτως ὅσοι τὸ πρῶτον μεγάλαις ἐκδρομαῖς ἐχρήσαντο πρὸς φιλοσοφίαν, εἶτα πολλὰ καὶ συνεχῆ προσκρούσματα καὶ διασπάσματα λαμβάνουσι μηδενὸς διαφόρου πρὸς τὸ B βέλτιον ἐπαισθανόμενοι, τελευτῶντες ἐξέκαμον καὶ ἀπηγόρευσαν. ʽτῷ δ᾽ εὖτε πτερὰ γίγνετο᾽ δι᾽ ὠφέ-

1, 245—246 H. 6, 284—286 R.

2. Ἀμφικτύοσιν* ὑπὸ τοῦ θεοῦ Κιρραίοις Boissonadius: Κιρραίοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ 4. συνίδῃς Reiskius: συνειδῇς 6. συχνῶς Emperius: συνεχῶς 27. τῷ δ᾽] Homer. T 386 εὖτε*: αὖτε

λειαν φερομένῳ καὶ διακόπτοντι τὰς προφάσεις ὥσπερ ὄχλον ἐμποδὼν ὄντα ῥώμῃ καὶ προθυμίᾳ τῆς ἀνύσεως. καθάπερ οὖν ἔρωτος ἀρχομένου σημεῖόν ἐστιν οὐ τὸ χαίρειν τῷ καλῷ παρόντι (τοῦτο γὰρ κοινόν) ἀλλὰ τὸ δάκνεσθαι καὶ ἀλγεῖν ἀποσπώμενον, οὕτως ἄγονται μὲν ὑπὸ φιλοσοφίας πολλοὶ καὶ σφόδρα γε φιλοτίμως ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ μανθάνειν δοκοῦσιν, ἂν δ' ἀπέλθωσιν ὑπὸ πραγμάτων ἄλλων καὶ ἀσχολιῶν, ἐξερρύη τὸ πάθος αὐτῶν ἐκεῖνο, καὶ ῥᾳδίως φέρουσιν.

'ὅτῳ δ' ἔρωτος δῆγμα παιδικῶν προσῇ,' C

μέτριος μὲν ἄν σοι φανείη καὶ πρᾶος ἐν τῷ παρεῖναι καὶ συμφιλοσοφεῖν· ὅταν δ' ἀποσπασθῇ καὶ χωρὶς γένηται, θεῶ φλεγόμενον καὶ ἀδημονοῦντα καὶ δυσκολαίνοντα πᾶσι πράγμασι καὶ ἀσχολίαις, μνήμῃ δὲ φίλων ὥσπερ ἄλογος ἐλαύνεται πόθῳ τῷ πρὸς φιλοσοφίαν. οὐ γὰρ δεῖ τοῖς λόγοις εὐφραίνεσθαι μὲν παρόντας ὥσπερ τοῖς μύροις, ἀποστάντας δὲ μὴ ζητεῖν μηδ' ἀσχάλλειν, ἀλλὰ πείνῃ τινὶ καὶ δίψῃ πάθος ὅμοιον ἐν τοῖς ἀποσπασμοῖς πάσχοντας ἔχεσθαι τοῦ προκόπτοντος ἀληθῶς, ἄν τε γάμος ἄν τε πλοῦς ἄν τε φρουρά τις ἄν τε στρατεία προσπεσοῦσα ποιήσῃ D τὸν χωρισμόν. ὅσῳ γὰρ πλέον ἐστὶ τὸ προσειλημμένον ἐκ φιλοσοφίας, τοσούτῳ μᾶλλον ἐνοχλεῖ τὸ ἀπολειπόμενον.

5. Τούτῳ δ' ὁμοῦ τι ταὐτόν ἐστιν ἢ σύνεγγυς τὸ πρεσβύτατον δήλωμα προκοπῆς τοῦ Ἡσιόδου, μηκέτι προσάντη μηδ' ὄρθιον ἄγαν ἀλλὰ ῥᾳδίαν καὶ λείαν καὶ δι' εὐπετείας εἶναι τὴν ὁδόν, οἷον ἐκλεαινομένην τῇ ἀσκήσει καὶ φῶς ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ λαμπρότητα ποιοῦσαν ἐξ ἀπορίας καὶ πλάνης καὶ μεταμε-

21. φρουρά*: φιλία 26. Ἡσιόδου] O. et D. 289

λειῶν, αἷϲ προϲτυγχάνουϲιν οἱ φιλοϲοφοῦντεϲ τὸ πρῶτον, ὥϲπερ οἱ γῆν ἀπολιπόντεϲ ἣν ἴϲαϲι, μηδέπω
E δὲ καθορῶντεϲ ἐφ᾽ ἣν πλέουϲι. προέμενοι γὰρ τὰ κοινὰ καὶ ϲυνήθη πρὶν ἢ τὰ βελτίονα γνῶναι καὶ λαβεῖν, ἐν μέϲῳ περιφέρονται πολλάκιϲ ὑποτρεπόμενοι. καθάπερ φαϲὶ Cέξτιον τὸν Ῥωμαῖον ἀφεικότα τὰϲ ἐν τῇ πόλει τιμὰϲ καὶ ἀρχὰϲ διὰ φιλοϲοφίαν, ἐν δὲ τῷ φιλοϲοφεῖν αὖ πάλιν δυϲπαθοῦντα καὶ χρώμενον τῷ λόγῳ χαλεπῷ τὸ πρῶτον, ὀλίγου δεῆϲαι καταβαλεῖν ἑαυτὸν ἔκ τινοϲ διήρουϲ. καὶ περὶ Διογένουϲ ὅμοια τοῦ Cινωπέωϲ ἱϲτοροῦϲιν ἀρχομένου φιλοϲοφεῖν, ὡϲ Ἀθηναίοιϲ ἦν ἑορτὴ καὶ δεῖπνα δημοτελῆ καὶ θέατρα,
F καὶ ϲυνουϲίαϲ μετ᾽ ἀλλήλων ἔχοντεϲ ἐχρῶντο κώμοιϲ καὶ παννυχίϲιν, ὁ δ᾽ ἔν τινι γωνίᾳ ϲυνεϲπειραμένοϲ ὡϲ καθευδήϲων ἐνέπιπτεν εἰϲ λογιϲμοὺϲ τρέπονταϲ αὐτὸν οὐκ ἀτρέμα καὶ θραύονταϲ, ὡϲ οὐδ᾽ ἀπὸ μιᾶϲ ἀνάγκηϲ εἰϲ ἐπίπονον καὶ ἀλλόκοτον ἥκων βίον αὐτὸϲ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ κάθηται τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἐϲτερημένοϲ. εἶτα μέντοι μῦν τινα προϲερπύϲαντα λέγεται περὶ τὰϲ ψίχαϲ αὐτοῦ τῆϲ μάζηϲ ἀναϲτρέφεϲθαι, τὸν δ᾽ αὖθιϲ ἀναφέρειν τῷ φρονήματι καὶ λέγειν πρὸϲ ἑαυτὸν οἷον ἐπιπλήττοντα καὶ κακίζοντα 'τί φῄϲ, ὦ
78 Διόγενεϲ; τοῦτον μὲν εὐωχεῖ τὰ ϲὰ λείμματα, ϲὺ δ᾽ ὁ γενναῖοϲ ὅτι μὴ μεθύειϲ ἐκεῖ κατακείμενοϲ ἐν ἁπαλοῖϲ καὶ ἀνθινοῖϲ ϲτρώμαϲιν ὀδύρῃ καὶ θρηνεῖϲ ϲεαυτόν; ὅταν οὖν οἱ τοιοῦτοι καταϲπαϲμοὶ γένωνται μὴ πολλάκιϲ, αἵ τε πρὸϲ αὐτοὺϲ ἐξερείϲειϲ καὶ ἀνακρούϲειϲ τοῦ φρονήματοϲ ὥϲπερ ἐκ τροπῆϲ ταχεῖαι παρῶϲι καὶ διαλύωϲι ῥᾳδίωϲ τὸν ἄλυν καὶ τὴν ἀδημονίαν, ἔν τινι βεβαίῳ δεῖ νομίζειν τὴν προκοπὴν εἶναι.

6. Ἐπεὶ δ᾽ οὐ μόνον ἐξ αὐτῶν τὰ καταϲείοντα

καὶ στρέφοντα πρὸς τοὐναντίον ὑπ᾽ ἀσθενείας ἐπιγίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, ἀλλὰ καὶ φίλων συμβουλαὶ B μετὰ σπουδῆς καὶ διαφόρων ἀντιλήψεις ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ γιγνόμεναι κάμπτουσι καὶ μαλάσσουσιν, ἐνίους δὲ καὶ τέλεον ἤδη φιλοσοφίας ἐξέσεισαν, οὐ φαῦλον ἄν τι προκοπῆς εἴη σημεῖον ἡ πρὸς ταῦτα πραότης ἑκάστου καὶ τὸ μὴ ταραττόμενον μηδὲ κνιζόμενον ὑπὸ τῶν λεγόντων καὶ ὀνομαζόντων ἥλικάς τινας ἐν αὐλαῖς βασιλέων εὐημεροῦντας ἢ φερνὰς ἐπὶ γάμοις λαμβάνοντας ἢ κατιόντας ὑπὸ πλήθους εἰς ἀγορὰν ἐπ᾽ ἀρχήν τινα ἢ συνηγορίαν. ὁ γὰρ ἀνέκπληκτος ἐν τούτοις καὶ ἄτεγκτος ἤδη δῆλός ἐστιν εἰλημμένος ἣν προσήκει λαβὴν ὑπὸ φιλοσοφίας. οὐ γὰρ οἷόν τε C παύσασθαι ζηλοῦντας ἅπερ οἱ πολλοὶ θαυμάζουσιν, οἷς ἂν μὴ τὸ θαυμάζειν ἀρετὴν ἐγγένηται. πρὸς μὲν γὰρ ἀνθρώπους ἀποθρασύνεσθαι καὶ δι᾽ ὀργὴν ἐνίοις παρέστη καὶ διὰ παραφροσύνην· ὧν δὲ θαυμάζουσιν ἄνθρωποι πραγμάτων οὐκ ἔστιν ἄνευ φρονήματος ἀληθινοῦ καὶ βεβαίου καταφρονῆσαι. διὸ καὶ ταῦτα παραβάλλοντες ἐκείνοις ἐπιγαυροῦσιν ἑαυτούς, ὥσπερ ὁ Σόλων

'ἀλλ᾽ ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ τὸ μὲν ἔμπεδόν αἰεί,
χρήματα δ᾽ ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει'.

καὶ Διογένης τὴν εἰς Ἀθήνας ἐκ Κορίνθου καὶ πάλιν D εἰς Κόρινθον ἐξ Ἀθηνῶν μετάβασιν ἑαυτοῦ παρέβαλλε ταῖς βασιλέως ἔαρος μὲν ἐν Σούσοις καὶ χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι, θέρους δ᾽ ἐν Μηδίᾳ διατριβαῖς. καὶ ὁ Ἀγησίλαος περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως 'τί γὰρ ἐμοῦ

1, 249—250 H. 6, 290—291 R.

1. ἐπιγίγνεται Reiskius: ἐπιτείνεται 22. Bergk. fr. 15

μείζων ἐκεῖνος, εἰ μὴ καὶ δικαιότερος’; ὁ δ’ Αριστοτέλης πρὸς Ἀντίπατρον περὶ Ἀλεξάνδρου γράφων ἔφη μὴ μόνον ἐκείνῳ προσήκειν ὅτι πολλῶν κρατεῖ μέγα φρονεῖν, ἀλλ’ οὐδὲν ἧττον εἴ τις ὀρθῶς γιγνώ-
E σκει περὶ θεῶν. ὁ δὲ Ζήνων ὁρῶν τὸν Θεόφραστον ἐπὶ τῷ πολλοὺς ἔχειν μαθητὰς θαυμαζόμενον, ‘ὁ ’κείνου χορός’ ἔφη ‘μείζων, οὑμὸς δὲ συμφωνότερος’.

7. Ὅταν οὖν οὕτως τὰ τῆς ἀρετῆς πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀντιτιθεὶς ὑπεκχέῃς φθόνους καὶ ζηλοτυπίας καὶ τὰ κνίζοντα καὶ ταπεινοῦντα πολλοὺς τῶν ἀρχομένων φιλοσοφεῖν, μέγα καὶ τοῦτο δήλωμα σεαυτῷ τοῦ προκόπτειν ποιεῖς. οὐκ ἔστι δὲ μικρὸν οὐδ’ ἡ περὶ τοὺς λόγους μεταβολή. πάντες γὰρ ὡς εἰπεῖν οἱ ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν τοὺς πρὸς δόξαν διώκουσι μᾶλλον, οἳ μὲν ὥσπερ ὄρνιθες ἐπὶ τὴν λαμπρότητα τῶν φυσικῶν καὶ τὸ ὕψος ὑπὸ κουφότητος καὶ φιλοτιμίας καταίροντες, οἳ δ’ ‘ὥσπερ τὰ σκυλάκια’ φησὶν ὁ Πλά-
F των ‘τῷ ἕλκειν καὶ σπαράττειν χαίροντες’ ἐπὶ τὰς ἔριδας καὶ τὰς ἀπορίας καὶ τὰ σοφίσματα χωροῦσιν, οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς διαλεκτικοῖς ἐνδύντες εὐθὺς ἐπισιτίζονται πρὸς σοφιστείαν, ἔνιοι δὲ καὶ χρείας καὶ ἱστορίας ἀναλεγόμενοι περιίασιν, ὥσπερ Ἀνάχαρσις ἔλεγε τῷ νομίσματι πρὸς οὐδὲν ἢ τὸ ἀριθμεῖν χρωμένους ὁρᾶν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω τοὺς λόγους παραριθμούμενοι καὶ παραμετροῦντες, ἄλλο δ’ οὐδὲν εἰς
79 ὄνησιν αὐτῶν τιθέμενοι. συμβαίνει δὴ τὸ τοῦ Ἀντιφάνους, ὅ τις εἶπεν ἐπὶ τῶν Πλάτωνος συνήθων. ὁ γὰρ Ἀντιφάνης ἔλεγε παίζων ἔν τινι πόλει τὰς φωνὰς εὐθὺς λεγομένας πήγνυσθαι διὰ ψῦχος, εἶθ’

17. Πλάτων] Rep. VII. p. 539 B 27. εἶπεν ἐπὶ Madvigius: εἶπε

ὕcτερον ἀνιεμένων ἀκούειν θέρους ἃ τοῦ χειμῶνος διελέχθηcαν· οὕτω δὴ τῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἔφη νέοις οὖcιν ἔτι λεχθέντων μόλις ποτὲ τοὺς πολλοὺς αἰcθάνεcθαι γέροντας γενομένους. καὶ πρὸς ὅλην δὲ τοῦτο τὴν φιλοσοφίαν πεπόνθαcιν, ἄχρι οὗ κατάcταcιν ἡ κρᾶcις λαβοῦcα τοῖς ἦθος ἐμποιοῦcι καὶ μέγεθος ἄρξηται cυμφέρεcθαι καὶ ζητεῖν λόγους, ὧν κατὰ τὸν Αἴcωπον εἴcω μᾶλλον ἢ ἔξω τὰ ἴχνη τέτραπται. B ὥcπερ γὰρ ὁ Cοφοκλῆς ἔλεγε τὸν Αἰcχύλου διαπεπαιχὼς ὄγκον εἶτα τὸ πικρὸν καὶ κατάτεχνον τῆς αὐτοῦ καταcκευῆς τρίτον ἤδη τὸ τῆς λέξεως μεταβάλλειν εἶδος, ὅπερ ἠθικώτατόν ἐcτι καὶ βέλτιcτον, οὕτως οἱ φιλοσοφοῦντες, ὅταν ἐκ τῶν πανηγυρικῶν καὶ κατατέχνων εἰς τὸν ἁπτόμενον ἤθους καὶ πάθους λόγον μεταβῶcιν, ἄρχονται τὴν ἀληθῆ προκοπὴν προκόπτειν καὶ ἄτυφον.

8. Ὅρα δὴ μὴ μόνον φιλοσόφων cυγγράμματα διεξιὼν καὶ λόγους ἀκούων εἰ μὴ πλέον τοῖς ὀνόμαcι C μόνοις προcέχεις ἢ τοῖς πράγμαcι μηδὲ μᾶλλον ἐπιπηδᾷς τοῖς τὸ δύcκολον ἔχουcι καὶ περιττὸν ἢ τοῖς τὸ χρήcιμον καὶ cάρκινον καὶ ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ ποιήμαcιν ὁμιλῶν καὶ ἱcτορίᾳ παραφύλαττε cεαυτὸν εἰ μηδέν cε διαφεύγει τῶν πρὸς ἐπανόρθωcιν ἤθους ἢ πάθους κουφισμὸν ἐμμελῶς λεγομένων. ὥcπερ γὰρ ἄνθεcιν ὁμιλεῖν ὁ Cιμωνίδης φηcὶ τὴν μέλιccαν 'ξανθὸν μέλι μηδομέναν', οἱ δ' ἄλλοι χρόαν αὐτῶν καὶ ὀcμήν, ἕτερον δ' οὐδὲν ἀγαπῶcιν οὐδὲ λαμβάνουcιν, οὕτως ὁ τῶν ἄλλων ἐν ποιήμαcιν ἡδονῆς ἕνεκα καὶ

3. ποτὲ*: ὀψὲ 9. Cοφοκλῆς] Emendandi conatus enumerat Iahnius ad Soph. El. p. 2 25. Cιμωνίδης] Bergk. p. 1135³ 28. οὕτως ὁ Madvigius: οὕτω

παιδιᾶς ἀναστρεφομένων αὐτὸς εὑρίσκων τι καὶ συν- D άγων σπουδῆς ἄξιον ἔοικεν ἤδη γνωριστικὸς ὑπὸ συνηθείας καὶ φιλίας τοῦ καλοῦ καὶ οἰκείου γεγονέναι. τοὺς μὲν γὰρ Πλάτωνι καὶ Ξενοφῶντι χρωμένους διὰ τὴν λέξιν, ἕτερον δὲ μηδὲν ἀλλ' ἢ τὸ καθαρόν τε καὶ Ἀττικὸν ὥσπερ δρόσον καὶ χνοῦν ἀποδρεπομένους τί ἂν ἄλλο φαίης ἢ φαρμάκων τὸ μὲν εὐῶδες καὶ ἀνθηρὸν ἀγαπᾶν, τὸ δ' ἀνώδυνον καὶ καθαρτικὸν μὴ προσίεσθαι μηδὲ γιγνώσκειν; ἀλλ' οἵ γε μᾶλλον ἔτι προκόπτοντες οὐκ ἀπὸ λόγων μόνον ἀλλὰ καὶ θεαμάτων καὶ πραγμάτων πάντων ὠφελεῖ- E σθαι δύνανται καὶ συνάγειν τὸ οἰκεῖον καὶ χρήσιμον, οἷα καὶ περὶ Αἰσχύλου λέγεται καὶ περὶ ἄλλων ὁμοίων. Αἰσχύλος μὲν γὰρ Ἰσθμοῖ θεώμενος ἀγῶνα πυκτῶν, ἐπεὶ πληγέντος τοῦ ἑτέρου τὸ θέατρον ἐξέκραγε, νύξας Ἴωνα τὸν Χῖον 'ὁρᾷς' ἔφη 'οἷόν ἐστιν ἡ ἄσκησις; ὁ πεπληγὼς σιωπᾷ, οἱ δὲ θεώμενοι βοῶσιν'. Βρασίδας δὲ μῦν τινα συλλαβὼν ἐν ἰσχάσι καὶ δηχθεὶς ἀφῆκεν· εἶτα πρὸς ἑαυτόν 'ὦ Ἡράκλεις' ἔφη, 'ὡς οὐδέν ἐστι μικρὸν οὐδ' ἀσθενές, ὃ μὴ ζήσεται τολμῶν ἀμύνεσθαι'. Διογένης δὲ τὸν πίνοντα ταῖς χερσὶ θεασάμενος ἐξέβαλε τῆς πήρας τὸ ποτήριον. οὕτω F τὸ προσέχειν καὶ τετάσθαι τὴν ἄσκησιν αἰσθητικοὺς καὶ δεκτικοὺς ποιεῖ τῶν πρὸς ἀρετὴν φερόντων ἁπανταχόθεν. γίγνεται δὲ τοῦτο μᾶλλον ἂν τοὺς λόγους ταῖς πράξεσι μιγνύωσι, μὴ μόνον, ὡς Θουκυδίδης ἔλεγε, 'μετὰ κινδύνων ποιούμενοι τὰς μελέτας,' ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὰς καὶ πρὸς ἔριδας καὶ περὶ κρίσεις καὶ συνηγορίας καὶ ἀρχάς, οἷον ἀπόδειξιν αὑτοῖς τῶν δογ-

16. ἐστιν ἡ ἄσκησις Stobaeus Flor. XXIX 89: ἡ ἄσκησίς ἐστιν 26. Θουκυδίδης] I 18

μάτων διδόντες, μᾶλλον δὲ τῷ χρῆσθαι ποιοῦντες
τὰ δόγματα. ὡς τούς γε μανθάνοντας ἔτι καὶ πραγ- 80
ματευομένους καὶ σκοποῦντας ὃ λαβόντες ἐκ φιλο-
σοφίας εὐθὺς εἰς ἀγορὰν ἢ νέων διατριβὴν ἢ βασιλι-
κὸν συμπόσιον ἐκκυκλήσουσιν, οὐ μᾶλλον οἴεσθαι χρὴ
φιλοσοφεῖν ἢ τοὺς τὰ φάρμακα πωλοῦντας ἰατρεύειν·
μᾶλλον δ' ὅλως οὐδὲν ὁ τοιοῦτος σοφιστὴς διαφέρει
τῆς Ὁμηρικῆς ὄρνιθος, ὅ τι ἂν λάβῃ τοῖς μαθηταῖς
ὥσπερ 'ἀπτῆσι νεοσσοῖσιν προφέρων' διὰ τοῦ στόματος.

'κακῶς δέ τέ οἱ πέλει αὐτῷ'

μηδὲν εἰς ὄνησιν οἰκείαν ἀναδιδόντι μηδὲ καταπέτ-
τοντι τῶν λαμβανομένων.

9. Ὅθεν ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον εἰ χρώμεθα τῷ B
λόγῳ πρὸς ἑαυτοὺς μὲν χρηστικῶς, πρὸς ἑτέρους δὲ
μὴ δόξης εἰκαίας ἕνεκα μηδ' ἐκ φιλοτιμίας, ἀλλὰ
μᾶλλον ἀκοῦσαί τι καὶ διδάξαι βουλόμενοι, μάλιστα
δ' εἰ τὸ φιλόνεικον καὶ δύσερι περὶ τὰς ζητήσεις ὑφεῖ-
ται καὶ πεπαύμεθα τοὺς λόγους ὥσπερ ἱμάντας ἢ
σφαίρας ἐπιδούμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ τῷ πατάξαι
καὶ καταβαλεῖν μᾶλλον ἢ τῷ μαθεῖν τι καὶ διδάξαι
χαίροντες· ἡ γὰρ ἐν τούτοις ἐπιείκεια καὶ πρᾳότης
καὶ τὸ μὴ μετ' ἀγῶνος συνίστασθαι μήτε διαλύεσθαι
μετ' ὀργῆς τὰς κοινολογίας μηδ' οἷον ἐφυβρίζειν C
ἐλέγξαντας ἢ χαλεπαίνειν ἐλεγχθέντας ἱκανῶς προ-
κόπτοντός ἐστιν. ἐδήλωσε δ' Ἀρίστιππος ἔν τινι λό-
γῳ κατασοφισθεὶς ὑπ' ἀνθρώπου τόλμαν μὲν ἔχοντος,
ἄλλως δ' ἀνοήτου καὶ μανικοῦ. χαίροντα γὰρ ὁρῶν
αὐτόν 'ἐγὼ μέν' εἶπεν 'ὁ ἐλεγχθεὶς ἄπειμι σοῦ τοῦ

1, 254—255 H. 6, 297—299 R.

8. Ὁμηρικῆς] I 323 λάβῃ Pflugkius: λάβοι 9. νεοσσοῖσιν*: νεοσσοῖς προφέρων*: προσφέρων 19. περιδούμενοι W

ἐλέγξαντος ἥδιον καθευδήσων’. ἔστι δὲ καὶ λέγοντας
ἑαυτῶν λαμβάνειν διάπειραν εἰ μήτε πολλῶν παρὰ
προσδοκίαν συνελθόντων ὑπὸ δειλίας ἀναδυόμεθα,
μήτ’ ἐν ὀλίγοις ἀθυμοῦμεν ἀγωνιζόμενοι, μήτε πρὸς
D δῆμον ἢ πρὸς ἀρχὴν εἰπεῖν δεῆσαν ἐνδείᾳ τῆς περὶ
τὴν λέξιν παρασκευῆς προϊέμεθα τὸν καιρόν, οἷα περὶ
Δημοσθένους λέγουσι καὶ Ἀλκιβιάδου. καὶ γὰρ οὗτος
νοῆσαι μὲν πράγματα δεινότατος ὢν περὶ δὲ τὴν λέ-
ξιν ἀθαρσέστερος ἑαυτὸν διέκρουεν ἐν τοῖς πράγμασι,
καὶ πολλάκις ἐν αὐτῷ τῷ λέγειν ζητῶν καὶ διώκων
ὄνομα καὶ ῥῆμα διαφεῦγον ἐξέπιπτεν· ** Ὅμηρος δὲ
τὸν πρῶτον οὐ διηνέχθη τῶν στίχων ἐξενεγκὼν ἄμε-
τρον· τοσοῦτον περιῆν αὐτῷ φρονήματος εἰς τὰ λοιπὰ
διὰ τὴν δύναμιν. οὐκοῦν μᾶλλον εἰκός ἐστιν, οἷς
E πρὸς ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν ἡ ἅμιλλα, τῷ καιρῷ καὶ
τοῖς πράγμασι χρῆσθαι τῶν ἐπὶ ταῖς λέξεσι θορύβων
καὶ κρότων ἐλάχιστα φροντίζοντας.

10. Οὐ μόνον δὲ δεῖ τοὺς λόγους ἀλλὰ καὶ τὰς
πράξεις ἕκαστον ἐπισκοπεῖν εἰ τὸ χρειῶδες τοῦ πανη-
γυρικοῦ καὶ τοῦ πρὸς ἐπίδειξιν αὐταῖς πλέον ἔνεστι
τὸ πρὸς ἀλήθειαν. εἰ γὰρ ἀληθινὸς ἔρως παιδὸς ἢ
γυναικὸς οὐ ζητεῖ μάρτυρας, ἀλλὰ καρποῦται τὸ ἡδὺ
κἂν κρύφα κατεργάσηται τὸν πόθον, ἔτι μᾶλλον εἰκός
ἐστι τὸν φιλόκαλον καὶ φιλόσοφον συνόντα διὰ τῶν
πράξεων τῇ ἀρετῇ καὶ χρώμενον αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ
σιωπῇ μέγα φρονεῖν, ἐπαινετῶν μηδὲν δεόμενον.
F ὥσπερ οὖν ὁ καλῶν ἐκεῖνος οἴκοι τὴν θεραπαινίδα
καὶ βοῶν ‘θέασαι, Διονυσία, πέπαυμαι τετυφωμένος’,
οὕτως ὁ ποιήσας τι χάριεν καὶ ἀστεῖον εἶτα τοῦτο

11. Hiatum signavi. De Demosthene apodosin excidisse vidit Wyttenbachius

διηγούμενοϲ καὶ περιφέρων ἁπανταχόϲε δῆλόϲ ἐϲτιν ἔξω βλέπων ἔτι καὶ πρὸϲ δόξαν ἑλκόμενοϲ, οὔπω δὲ τῆϲ ἀρετῆϲ γεγονὼϲ θεατήϲ, οὐδ' ὕπαρ ἀλλ' ὄναρ αὐτῆϲ ἐν εἰδώλοιϲ καὶ ϲκιαῖϲ ῥεμβόμενοϲ, εἶθ' ὥϲπερ ζωγράφημα προτιθεὶϲ ἐπὶ θέαν τὸ πεπραγμένον. ἔϲτιν οὖν τοῦ προκόπτοντοϲ οὐ μόνον δόντα τῷ φίλῳ καὶ 81 γνώριμον εὐεργετήϲαντα μὴ φράϲαι πρὸϲ ἑτέρουϲ, ἀλλὰ καὶ ψῆφον ἐν πολλαῖϲ θέμενον ἀδίκοιϲ δικαίαν καὶ πρὸϲ ἔντευξιν αἰϲχρὰν πλουϲίου τινὸϲ ἢ ἄρχοντοϲ ἀπιϲχυριϲάμενον καὶ δωρεᾶϲ ὑπεριδόντα καὶ νὴ Δία διψήϲαντα νύκτωρ καὶ μὴ πιόντα ἢ πρὸϲ φίλημα καλῆϲ ἢ καλοῦ διαμαχεϲάμενον, ὡϲ ὁ Ἀγηϲίλαοϲ, ἐν ἑαυτῷ καταϲχεῖν καὶ ϲιγῆϲαι. τὸ γὰρ αὐτὸν εὐδοκιμοῦντα παρ' ἑαυτῷ μὴ καταφρονεῖν ἀλλὰ χαίρειν κἀγαπᾶν ὡϲ ἱκανὸν ὄντα μάρτυν ἅμα καὶ θεατὴν τῶν καλῶν δείκνυϲι τὸν λόγον ἐντὸϲ ἤδη τρεφόμενον καὶ B ῥιζούμενον ἐν ἑαυτῷ καὶ κατὰ Δημόκριτον αὐτὸν ἐξ ἑαυτοῦ 'τὰϲ τέρψιαϲ ἐθιζόμενον λαμβάνειν'. οἱ μὲν οὖν γεωργοὶ τῶν ϲταχύων ἥδιον ὁρῶϲι τοὺϲ κεκλιμένουϲ καὶ νεύονταϲ ἐπὶ γῆν, τοὺϲ δ' ὑπὸ κουφότητοϲ αἰρομένουϲ ἄνω κενοὺϲ ἡγοῦνται καὶ ἀλαζόναϲ· οὕτω δὴ καὶ τῶν φιλοϲοφεῖν βουλομένων νέων οἱ μάλιϲτα κενοὶ καὶ βάροϲ οὐκ ἔχοντεϲ θράϲοϲ ἔχουϲι καὶ ϲχῆμα καὶ βάδιϲμα καὶ πρόϲωπον ὑπεροψίαϲ καὶ ὀλιγωρίαϲ μεϲτὸν ἀφειδούϲηϲ ἁπάντων, ἀρχόμενοι δὲ πληροῦϲθαι καὶ ϲυλλέγειν καρπὸν ἀπὸ τῶν λόγων τὸ ϲοβαρὸν καὶ φλοιῶδεϲ ἀποτίθενται. καὶ καθάπερ ἀγγείων C κενῶν ὑγρὸν δεχομένων ὁ ἐντὸϲ ἀὴρ ὑπέξειϲιν ἐκθλιβόμενοϲ, οὕτωϲ ἀνθρώποιϲ πληρουμένοιϲ τῶν ἀληθινῶν ἀγαθῶν ἐνδίδωϲιν ὁ τῦφοϲ καὶ γίγνεται τὸ οἴημα

13. τὸ Madvigius: οὗτοϲ

μαλακώτερον, καὶ παυόμενοι τοῦ διὰ πώγωνα καὶ τρίβωνα φρονεῖν μέγα τὴν ἄσκησιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταφέρουσι, καὶ τῷ δηκτικῷ καὶ πικρῷ χρῶνται πρὸς ἑαυτοὺς μάλιστα, τοῖς δ' ἄλλοις πρᾳότερον ἐντυγχάνουσι. τὸ δὲ φιλοσοφίας ὄνομα καὶ τὴν τοῦ φιλοσοφεῖν δόξαν οὐχ ἁρπάζουσιν ἑαυτοῖς ὡς πρότερον
D οὐδὲ προσγράφουσιν, ἀλλὰ προσαγορευθεὶς ὑφ' ἑτέρου τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ φθάσας ἂν εὐφυὴς νέος εἴποι μετ' ἐρυθήματος

'οὔ τις τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσκεις;'

'νέας' μὲν γὰρ 'γυναικός', ὡς Αἰσχύλος φησίν, 'οὔ τι λανθάνει φλέγων

ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ᾖ γεγευμένη'·

νέῳ δ' ἀνδρὶ γευσαμένῳ προκοπῆς ἀληθοῦς ἐν φιλοσοφίᾳ τὰ Σαπφικὰ ταυτὶ παρέπεται

'κὰμ μὲν γλῶσσα ἔαγε, λεπτὸν δ'*
αὐτίκα χρῷ πῦρ ὑποδέδρομεν',

ἀθόρυβον δ' ὄψει καὶ πρᾷον ὄμμα, φθεγγομένου δ'
E ἂν ἀκοῦσαι ποθήσειας. ὥσπερ γὰρ οἱ τελούμενοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν θορύβῳ καὶ βοῇ συνίασι πρὸς ἀλλήλους ὠθούμενοι, δρωμένων δὲ καὶ δεικνυμένων τῶν ἱερῶν προσέχουσιν ἤδη μετὰ φόβου καὶ σιωπῆς, οὕτω καὶ φιλοσοφίας ἐν ἀρχῇ καὶ περὶ θύρας πολὺν θόρυβον ὄψει καὶ λαλιὰν καὶ θρασύτητα, ὠθουμένων πρὸς τὴν δόξαν ἐνίων ἀγροίκως τε καὶ βιαίως· ὁ δ' ἐντὸς γενόμενος καὶ μέγα φῶς ἰδών, οἷον ἀνακτόρων ἀνοιγομένων, ἕτερον λαβὼν σχῆμα καὶ σιωπὴν καὶ θάμ-

1, 257—258 H. 6, 302—304 R.

10. Homer. π 187 11. Αἰσχύλος] Nauck. p. 61
16. κὰμ — δ'* (Bergk. p. 879³): κατὰ μὲν γλῶσσά γε λεπτὸν

βοϲ ὥϲπερ θεῷ τῷ λόγῳ ‘ταπεινὸϲ ξυνέπεται καὶ κεκοϲμημένοϲ’. εἰϲ δὲ τούτουϲ ἔοικε καὶ τὸ Μενεδήμῳ F πεπαιγμένον καλῶϲ λέγεϲθαι· καταπλεῖν γὰρ ἔφη τοὺϲ πολλοὺϲ ἐπὶ ϲχολὴν Ἀθήναζε, ϲοφοὺϲ τὸ πρῶτον, εἶτα γίγνεϲθαι φιλοϲόφουϲ, τοῦ χρόνου δὲ προϊόντοϲ ἰδιώταϲ, ὅϲῳ μᾶλλον ἅπτονται τοῦ λόγου, μᾶλλον τὸ οἴημα καὶ τὸν τῦφον κατατιθεμένουϲ.

11. Τῶν τοίνυν δεομένων ἰατρείαϲ οἱ μὲν ὀδόντα πονοῦντεϲ ἢ δάκτυλον αὐτόθεν βαδίζουϲι πρὸϲ τοὺϲ θεραπεύονταϲ, οἱ δὲ πυρέττοντεϲ οἴκαδε καλοῦϲι καὶ δέονται βοηθεῖν, οἱ δ᾽ εἰϲ μελαγχολίαν ἢ φρενῖτιν ἢ παρακοπὴν ἥκοντεϲ οὐδὲ φοιτῶνταϲ ἐνιαχοῦ πρὸϲ αὑτοὺϲ ἀνέχονται, ἀλλ᾽ ἐξελαύνουϲιν ἢ φεύγουϲιν, ὑπὸ τοῦ ϲφόδρα νοϲεῖν μηδ᾽ ὅτι νοϲοῦϲιν αἰϲθανόμενοι. 82 οὕτω δὴ καὶ τῶν ἁμαρτανόντων ἀνήκεϲτοι μέν εἰϲιν οἱ πρὸϲ τοὺϲ ἐλέγχονταϲ καὶ νουθετοῦνταϲ ἐχθρῶϲ καὶ ἀγρίωϲ διατιθέμενοι καὶ χαλεπαίνοντεϲ· οἱ δ᾽ ὑπομένοντεϲ καὶ προϲιέμενοι πρᾳότερον ἔχουϲι. τὸ δ᾽ ἑαυτὸν ἁμαρτόντα παρέχειν τοῖϲ ἐλέγχουϲι καὶ τὸ πάθοϲ λέγειν καὶ τὴν μοχθηρίαν διακαλύπτειν καὶ μὴ χαίρειν λανθάνοντα μηδ᾽ ἀγαπᾶν ἀγνοούμενον ἀλλ᾽ ὁμολογεῖν καὶ δεῖϲθαι τοῦ ἁπτομένου καὶ νουθετοῦντοϲ οὐ φαῦλον ἂν εἴη προκοπῆϲ ϲημεῖον. ὥϲ που Διογένηϲ ἔλεγε τῷ ϲωτηρίαϲ δεομένῳ ζητεῖν προϲήκειν ἢ φίλον ϲπουδαῖον ἢ διάπυρον ἐχθρόν, ὅπωϲ ἐλεγχόμενοϲ ἢ θεραπευόμενοϲ ἀποφεύγοι τὴν B κακίαν. ἄχρι δ᾽ οὗ τιϲ ἐπιδεικνύμενοϲ ῥύπον ἢ κηλῖδα χιτῶνοϲ ἢ διερρωγὸϲ ὑπόδημα καλλωπίζεται πρὸϲ τοὺϲ ἐκτὸϲ ἀτυφίᾳ κενῇ καὶ διαϲκώπτων αὐτὸϲ ἑαυτὸν ὡϲ μικρὸν ἢ ὡϲ κυρτὸν οἴεται νεανιεύεϲθαι, τὰ

1. ξυνέπεται] Plat. Legg. p. 716 A

δ' ἐντὸς αἴςχη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ περὶ τὸν βίον ἐγχρέμματα καὶ φθόνους καὶ κακοηθείας καὶ μικρολογίας καὶ φιληδονίας καὶ ὥςπερ ἕλκη περιςτέλλων καὶ ἀποκρύπτων οὐδένα θιγεῖν οὐδὲ προςιδεῖν ἐᾷ δεδιὼς τὸν ἔλεγχον, ὀλίγον αὐτῷ προκοπῆς μέτεςτι, μᾶλλον δ'
C οὐδέν. ἀλλ' ὁ τούτοις ὁμόςε χωρῶν καὶ μάλιςτα μὲν αὐτὸς ἑαυτὸν ἀλγύνειν τε καὶ κακίζειν ἁμαρτάνοντα, δεύτερον δὲ παρέχειν ἑτέρου νουθετοῦντος ἐγκαρτεροῦντα καὶ καθαιρόμενον ὑπὸ τῶν ἐλέγχων καὶ δυνάμενος καὶ βουλόμενος, οὗτος ἀποτριβομένῳ καὶ βδελυττομένῳ τὴν μοχθηρίαν ἀληθῶς ἔοικε. δεῖ μὲν γὰρ ἀμέλει καὶ τὸ δοκεῖν εἶναι πονηρὸν αἰδεῖςθαι καὶ φεύγειν· ὁ δὲ τὴν οὐςίαν τῆς μοχθηρίας μᾶλλον ἢ τὴν ἀδοξίαν δυςχεραίνων οὐ φεύγει τὸ κακῶς ἀκοῦςαι καὶ εἰπεῖν ἐπὶ τῷ βελτίων γενέςθαι. χάριεν γὰρ τὸ τοῦ Διογένους πρός τινα νεανίςκον ὀφθέντα μὲν
D ἐν καπηλείῳ, καταφυγόντα δ' εἰς τὸ καπηλεῖον, 'ὅςῳ' γὰρ εἶπεν 'ἐνδοτέρω φεύγεις, μᾶλλον ἐν τῷ καπηλείῳ γίγνῃ'. καὶ τῶν φαύλων ἕκαςτος ὅςῳ μᾶλλον ἀρνεῖται, τοςούτῳ μᾶλλον ἐνδύεται καὶ καθείργνυςιν ἑαυτὸν εἰς τὴν κακίαν. ἀμέλει τῶν πενομένων οἱ προςποιούμενοι πλουτεῖν ἔτι μᾶλλον πένονται διὰ τὴν ἀλαζονείαν· ὁ δὲ προκόπτων ἀληθῶς τὸν Ἱπποκράτη ποιεῖται παράδειγμα, τὸ περὶ τὰς ῥαφὰς τῆς κεφαλῆς ἀγνοηθὲν αὐτῷ καὶ ἐξαγορεύςαντα καὶ γράψαντα, λογιζόμενος ὅτι δεινόν ἐςτιν ἐκεῖνον μέν,
E ὅπως ἂν ἕτεροι μὴ τὸ αὐτὸ πάθωςιν, ἑαυτοῦ τὴν ἁμαρτίαν κατειπεῖν, αὐτὸν δέ τινα μέλλοντα ςῴζεςθαι μὴ τολμᾶν ἐλέγχεςθαι μηδ' ὁμολογεῖν τὴν ἀβελ-

23. τὸν Emperius: καὶ τὸν Ἱπποκράτη] T. IX. p. 340 F. Charter.

τερίαν καὶ ἀμαθίαν. καὶ μὴν τά γε Βίαντος καὶ Πύρρωνος οὐ προκοπῆς ἄν τις ἀλλὰ μείζονος ἕξεως σημεῖα θεῖτο καὶ τελειοτέρας. ὁ μὲν γὰρ ἠξίου τοὺς συνήθεις οἴεσθαι προκόπτειν ὅταν τῶν λοιδορούντων οὕτως ἀκούωσιν ὡς λεγόντων

'ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν'.

Πύρρωνα δέ φασι πλέοντα καὶ κινδυνεύοντα ἐν χει- F
μῶνι δελφάκιόν τι δεῖξαι χρώμενον ἀσμένως κριθαῖς παραγκεχυμέναις, καὶ εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἑταίρους ὅτι τοιαύτην ἀπάθειαν παρασκευαστέον ἐκ λόγου καὶ σοφίας τὸν ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων ταράττεσθαι μὴ βουλόμενον.

12. Ὅρα δὴ καὶ τὸ τοῦ Ζήνωνος ὁποῖόν ἐστιν. ἠξίου γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνείρων ἕκαστον ἑαυτοῦ συναισθάνεσθαι προκόπτοντος, εἰ μήθ' ἡδόμενον αἰσχροῦ τινὸς ἑαυτὸν μήτε τι προσιέμενον ἢ πράττοντα τῶν δεινῶν καὶ ἀτόπων ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἀλλ' οἷον ἐν βυθῷ γαλήνης ἀκλύστου καταφανεῖ διαλάμπει τῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν καὶ παθητικὸν διακεχυμένον ὑπὸ τοῦ
λόγου. τοῦτο δὲ καὶ Πλάτων, ὡς ἔοικε, συνιδὼν 83
πρότερος ἐξεμόρφωσε καὶ διετύπωσε τῆς φύσει τυραννικῆς ψυχῆς τὸ φανταστικὸν οἷα κατὰ τοὺς ὕπνους δρᾷ. 'μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖ μίγνυσθαι' καὶ πρὸς βρώσεις ὁρμᾷ παντοδαπάς, παρανομοῦν καὶ χρώμενον ἑαυτοῦ ταῖς ἐπιθυμίαις οἷον λελυμέναις, ἃς μεθ' ἡμέραν ὁ νόμος αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ καθείργνυσιν. ὥσπερ

6. ξεῖν'* (Homer. ζ 187): ὦ ξέν' 7. Id. ω 402 8. ἐν* 21. Πλάτων] Rep. IX. p. 571 D 24. πρὸς*: περὶ

οὖν τὰ πεπαιδευμένα καλῶς τῶν ὑποζυγίων, οὐδ' ἂν
ἀφῇ τὰς ἡνίας ὁ ἄρχων, ἐπιχειρεῖ παρατρέπεσθαι καὶ
B ἀπολείπειν τὴν ὁδόν, ἀλλ', ὥσπερ εἴθισται, πρόεισιν
ἐν τάξει, διαφυλάττοντα τὴν πορείαν ἄπταιστον, οὕ-
τως οἷς ἂν εὐπειθὲς ἤδη τὸ ἄλογον καὶ πρᾶον ᾖ γε-
γονὸς ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ κεκολασμένον, οὔτε καθ'
ὕπνους οὔθ' ὑπὸ νόσων ἔτι ῥᾳδίως ἐξυβρίζειν ἢ πα-
ρανομεῖν ἐθέλει ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ τηρεῖ καὶ δια-
μνημονεύει τὸν ἐθισμόν, ἰσχὺν ἐμποιοῦντα τῇ προσο-
χῇ καὶ τόνον. εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα τῇ ἀσκήσει τῆς
ἀπαθείας ὑπήκοον ἑαυτὸ καὶ τὰ μέρη παρέχειν πέφυ-
κεν, ὡς ὀφθαλμούς τε πρὸς οἶκτον ἴσχεσθαι δακρύων
καὶ καρδίαν πηδήματος ἐν φόβοις, αἰδοῖά τε σωφρό-
C νως ἔχειν ἀτρέμα καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν παρὰ καλοῖς ἢ
καλαῖς, πῶς οὐ μᾶλλον εἰκός ἐστι τῆς ψυχῆς τοῦ
παθητικοῦ τὴν ἄσκησιν ἐπιλαβομένην οἷον ἐκλεαίνειν
καὶ συσχηματίζειν τὰ φαντάσματα καὶ τὰ κινήματα
μέχρι τῶν ὕπνων πιέζουσαν; οἷα λέγεται περὶ τοῦ
φιλοσόφου Στίλπωνος, ὃς ἰδεῖν ἔδοξε κατὰ τοὺς
ὕπνους ὀργιζόμενον αὐτῷ τὸν Ποσειδῶνα μὴ θύσαντι
βοῦν, ὥσπερ ἔθος ἦν Μεγαρεῦσιν, αὐτὸν δὲ μη-
δὲν ἐκπλαγέντα 'τί λέγεις' φάναι 'ὦ Πόσειδον;
ὥσπερ παῖς ἥκεις μεμψιμοιρῶν ὅτι μὴ δανεισάμενος
D ἐνέπλησα κνίσης τὴν πόλιν, ἀλλ' ἀφ' ὧν εἶχον ἔθυσά
σοι μετρίως οἴκοθεν;' καὶ μέντοι δοκεῖν αὐτῷ τὸν
Ποσειδῶνα μειδιάσαντα τὴν δεξιὰν προτεῖναι καὶ εἰπεῖν
ὡς ἀφύων φορὰν Μεγαρεῦσι ποιήσει δι' ἐκεῖνον. οἷς
οὖν οὕτως εὐόνειρα καὶ φανὰ καὶ ἄλυπα, φοβερὸν
δὲ μηδὲν ἢ τραχὺ μηδὲ κακόηθες ἢ σκολιὸν ἐκ τῶν
ὕπνων ἐπαναφέρεται, τούτοις τῆς προκοπῆς ἀπαυ-

1, 261—162 H. 6, 309—311 R.

21. Μεγαρεῦσιν Hauptius: ἱερεῦσιν 30. τούτοις*: ταῦτα

γαςμούς τινας εἶναι λέγομεν, οἴςτρους δὲ καὶ πτοίας
καὶ φυγὰς ἀγεννεῖς καὶ παιδικὰς περιχαρείας καὶ ὀλο-
φύρςεις ἐνυπνίων οἰκτρῶν καὶ ἀλλοκότων ῥαχίαις τιςὶ
καὶ cάλοις ἐοικέναι, ψυχῆς οὔπω τὸ κοςμοῦν ἐχούςης
οἰκεῖον, ἀλλὰ πλαττομένης ἔτι δόξαις καὶ νόμοις, ὧν
ἀπωτάτω γιγνομένη κατὰ τοὺς ὕπνους αὖθις ἀναλύε- E
ται καὶ ἀνελίττεται τοῖς πάθεςι. ταῦτα μὲν οὖν ςυν-
επιςκόπει καὶ αὐτός, εἴτε προκοπῆς ἐςτιν εἴτε τινὸς
ἕξεως ἤδη βεβαιότητα καὶ κράτος ἐχούςης ἐπὶ τοῖς
λόγοις ἀςάλευτον.

13. Ἐπεὶ δ' ἡ παντελὴς ἀπάθεια μέγα καὶ θεῖον,
ἐνδόςει δέ τινι καὶ πραότητι παθῶν ἔοικεν ὡς λέγο-
μεν ἡ προκοπή, δεῖ καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα
τὰ πάθη ςκοποῦντας κρίνειν τὰς διαφοράς· πρὸς αὐ-
τὰ μέν, εἰ νῦν ἐπιθυμίαις τε χρώμεθα μαλακωτέραις
τῶν πάλαι καὶ φόβοις καὶ ὀργαῖς, ταχὺ τῷ λόγῳ τὸ F
ἐξάπτον αὐτῶν καὶ φλεγμαῖνον ἀφαιροῦντες· πρὸς
ἄλληλα δέ, εἰ μᾶλλον αἰςχυνόμεθα νῦν ἢ φοβούμεθα
καὶ ζηλοῦμεν ἢ φθονοῦμεν καὶ φιλοδοξοῦμεν ἢ φιλο-
χρηματοῦμεν, καὶ ὅλως εἰ Δωρίοις μᾶλλον ἢ Λυδίοις
ὥςπερ οἱ μελῳδοῦντες ὑπερβολαῖς ἁμαρτάνομεν, ςκλη-
ρότεροι περὶ τὴν δίαιταν ὄντες ἢ μαλακώτεροι, καὶ
βραδύτεροι περὶ τὰς πράξεις ἢ προπετέςτεροι, καὶ
θαυμαςταὶ παρ' ὃ δεῖ λόγων καὶ ἀνθρώπων ἢ κατα-
φρονηταί. καθάπερ γὰρ αἱ τῶν νόςων εἰς τὰ μὴ κύ- 84
ρια μέρη τοῦ ςώματος ἐκτροπαὶ ςημεῖον οὐ φαῦλόν
εἰςιν, οὕτως ἡ κακία τῶν προκοπτόντων ἔοικεν εἰς
ἐπιεικέςτερα πάθη μεθιςταμένη κατὰ μικρὸν ἐξαλείφε-
ςθαι. Φρῦνιν μὲν γὰρ οἱ ἔφοροι ταῖς ἑπτὰ χορδαῖς

1, 262—264 H. 6, 311—312 R.

1. λέγομεν Reiskius: λέγουςιν 21. ὑπερβολαῖς] ὑπερ-
βολαῖς καὶ ἐλλείψεςιν W 29. Φρῦνιν W: Φρύννιν

δύο παρεντεινάμενον ἡρώτων πότερον τὰϲ ἄνωθεν ἢ τὰϲ κάτωθεν ἐκτεμεῖν αὐτοῖϲ παραϲχεῖν ἐθέλει· ἡμῶν δὲ δεῖται μέν πωϲ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω περικοπῆϲ, εἰ μέλλομεν εἰϲ τὸ μέϲον καθίϲταϲθαι καὶ μέτριον· ἡ δὲ προκοπὴ τὰϲ ὑπερβολὰϲ πρότερον καὶ τὰϲ ὀξύτηταϲ τῶν παθῶν ἀνίηϲι

B ‘πρὸϲ ἅϲπερ οἱ μαργῶντεϲ ἐντονώτατοι’

κατὰ Ϲοφοκλέα.

14. Καὶ μὴν ὅτι τὸ τὰϲ κρίϲειϲ ἐπὶ τὰ ἔργα μετάγειν καὶ τοὺϲ λόγουϲ μὴ λόγουϲ ἐᾶν ἀλλὰ πράξειϲ ποιεῖν μάλιϲτα τῆϲ προκοπῆϲ ἴδιόν ἐϲτιν εἴρηται. δήλωμα δ’ αὐτοῦ πρῶτον μὲν ὁ πρὸϲ τὰ ἐπαινούμενα ζῆλοϲ καὶ τὸ ποιεῖν εἶναι προθύμουϲ ἃ θαυμάζομεν, ἃ δὲ ψέγομεν μὴ ἐθέλειν μηδ’ ὑπομένειν. ἐπεὶ πάνταϲ μὲν Ἀθηναίουϲ εἰκὸϲ ἦν ἐπαινεῖν τὴν Μιλτιάδου τόλμαν καὶ ἀνδρείαν, Θεμιϲτοκλῆϲ δ’ εἰπὼν ὡϲ οὐκ ἐᾷ καθεύδειν αὐτὸν ἀλλ’ ἐκ τῶν ὕπνων ἀνίϲτηϲι τὸ
C Μιλτιάδου τρόπαιον, οὐκ ἐπαινῶν μόνον οὐδὲ θαυμάζων ἀλλὰ καὶ ζηλῶν καὶ μιμούμενοϲ εὐθὺϲ ἦν καταφανήϲ. ϲμικρὸν οὖν οἴεϲθαι χρὴ προκόπτειν, ἄχρι οὗ τὸ θαυμάζειν τοὺϲ κατορθοῦνταϲ ἀργὸν ἔχομεν καὶ ἀκίνητον ἐξ ἑαυτοῦ πρὸϲ μίμηϲιν. οὔτε γὰρ ἔρωϲ ϲώματοϲ ἐνεργόϲ, εἰ μὴ μετὰ ζηλοτυπίαϲ ἔνεϲτιν, οὔτ’ ἔπαινοϲ ἀρετῆϲ διάπυροϲ καὶ δραϲτήριοϲ ὁ μὴ νύττων μηδὲ κεντρίζων μηδὲ ποιῶν ἀντὶ φθόνου ζῆλον ἐπὶ τοῖϲ καλοῖϲ, ἀναπληρώϲεωϲ ὀρεγόμενον. οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων δεῖ τοῦ φιλοϲοφοῦντοϲ μόνον ὥϲπερ
D Ἀλκιβιάδηϲ ἔλεγε τὴν καρδίαν ϲτρέφεϲθαι καὶ δάκρυα ἐκπίπτειν, ἀλλ’ ὅ γε προκόπτων ἀληθῶϲ, μᾶλλον

1, 264 H. 6, 312—314 R.

7. Nauck. p. 248 28. Ἀλκιβιάδηϲ] Plat. Conv. p. 25 E

ἔργοις καὶ πράξεσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ τελείου παραβάλλων ἑαυτόν, ἅμα τῷ συνειδότι τοῦ ἐνδεοῦς δακνόμενος καὶ δι᾽ ἐλπίδα καὶ πόθον χαίρων καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς οὐκ ἠρεμούσης οἷός τ᾽ ἐστὶ κατὰ τὸν Σιμωνίδην

'ἄθηλος ἵππῳ πῶλος ὣς ἅμα τρέχειν',

τῷ ἀγαθῷ μονονουχὶ συμφῦναι γλιχόμενος. καὶ γὰρ τοῦτο προκοπῆς ἀληθοῦς ἴδιόν ἐστι πάθος, ὧν ζηλοῦμεν τὰ ἔργα τὴν διάθεσιν φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν καὶ μετ᾽ E εὐνοίας ἀεὶ τιμὴν εὔφημον ἀποδιδούσης ἐξομοιοῦσθαι. φιλονεικία δ᾽ ὅτῳ καὶ φθόνος ἐνέστακται πρὸς τοὺς κρείττονας, οὗτος ἴστω δόξης τινὸς ἢ δυνάμεως ζηλοτυπίᾳ κνιζόμενος, ἀρετὴν δὲ μὴ τιμῶν μηδὲ θαυμάζων.

15. Ὅταν οὖν οὕτως ἀρχώμεθα τῶν ἀγαθῶν ἐρᾶν, ὥστε μὴ μόνον κατὰ Πλάτωνα μακάριον μὲν αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν σώφρονα, 'μακάριον δὲ τὸν ξυνήκοον τῶν ἐκ τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων', ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ μειδίαμα θαυμάζοντες αὐτοῦ καὶ ἀγαπῶντες οἷον συναρμόττειν καὶ συγκολλᾶν ἑαυτοὺς ὦμεν πρόθυμοι, τότε χρὴ νομίζειν ἀληθῶς προκόπτειν. ἔτι δὲ μᾶλλον, ἂν μὴ F μόνον εὐημεροῦντας τοὺς ἀγαθοὺς θαυμάζωμεν, ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ ἐρῶντες καὶ τραυλότητας ἀσπάζονται τῶν ἐν ὥρᾳ καὶ ὠχρότητας, τῆς δὲ Πανθείας καὶ δάκρυα καὶ κατήφεια πενθούσης ἄρα καὶ κεκακωμένης ἐξέπληξε τὸν Ἀράσπην, οὕτως ἡμεῖς μήτε φυγὴν Ἀριστείδου μήθ᾽ εἱργμὸν Ἀναξαγόρου μήτε πενίαν Σωκράτους ἢ καταδίκην Φωκίωνος ὑποδειμαίνωμεν, ἀλλὰ

4. Σιμωνίδην] Bergk. p. 738[3] 16. Πλάτωνα] Legg. IV. p. 711 E

καὶ μετὰ τούτων ἀξιέραστον ἡγούμενοι τὴν ἀρετὴν ὁμόσε χωρῶμεν αὐτῇ, τὸ Εὐριπίδειον ἐφ' ἑκάστῳ φθεγγόμενοι

85 'φεῦ, τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν'.

τὸν γὰρ ἄχρι τοῦ καὶ τὰ φαινόμενα δεινὰ μὴ δυσχεραίνειν ἀλλὰ θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν ἐνθουσιασμὸν οὐκ ἂν ἔτι γε τῶν καλῶν οὐδεὶς ἀποτρέψειεν. ἤδη δὲ τοῖς τοιούτοις παρέπεται τὸ βαδίζουσιν ἐπὶ πράξεις τινὰς ἢ λαβοῦσιν ἀρχὴν ἢ χρησαμένοις τύχῃ τίθεσθαι πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς ὄντας ἀγαθοὺς ἢ γεγενημένους, καὶ διανοεῖσθαι 'τί δ' ἂν ἔπραξεν ἐν τούτῳ Πλάτων, τί δ' ἂν εἶπεν Ἐπαμεινώνδας, ποῖος δ' ἂν ὤφθη
B Λυκοῦργος ἢ Ἀγησίλαος', οἷον πρὸς ἔσοπτρα κοσμοῦντας ἑαυτοὺς καὶ μεταρρυθμίζοντας ἢ φωνῆς ἀγεννεστέρας αὐτῶν ἐπιλαμβανομένους ἢ πρός τι πάθος ἀντιβαίνοντας. οἱ μὲν γὰρ ἐκμεμαθηκότες τὰ τῶν Ἰδαίων δακτύλων ὀνόματα χρῶνται πρὸς τοὺς φόβους αὐτοῖς ὡς ἀλεξικάκοις, ἀτρέμα καταλέγοντες ἕκαστον· ἡ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπίνοια καὶ μνήμη ταχὺ παρισταμένη καὶ διαλαμβάνουσα τοὺς προκόπτοντας ἐν πᾶσι πάθεσι καὶ ἀπορίαις ἁπάσαις, ὀρθούς τε καὶ ἀπτῶτας διαφυλάσσει. ὅθεν ἔστω σοι καὶ τοῦτο σημεῖον τοῦ πρὸς ἀρετὴν ἐπιδιδόντος.

16. Πρὸς δὲ τούτῳ τὸ μηκέτι ταράττεσθαι σφό-
C δρα μηδ' ἐρυθριᾶν μηδὲ κατακρύπτειν ἢ μετασχηματίζειν τι τῶν καθ' ἑαυτόν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ σώφρονος ἐξαπίνης ἐπιφανέντος, ἀλλὰ θαρρεῖν ὁμόσε χωροῦντα τοῖς τοιούτοις ἔχει τοῦ συνειδότος τινὰ βεβαίωσιν. Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ὡς ἔοικεν ἄγγελον ἰδὼν περιχαρῆ

2. Εὐριπίδειον] Nauck. p. 953 13. οἷον Schaeferus: οἷόν τι 14. καὶ Emperius: ἢ 15. αὐτῶν W: αὐτῶν

προcθέοντα καὶ τὴν δεξιὰν προτείνοντα ‘τί μοι μέλλειc’ εἶπεν ‘ὦ ’τὰν ἀπαγγελεῖν; ἢ ὅτι Ὅμηροc ἀναβεβίωκεν;’ οὐδενὸc αὐτῷ τὰ πράγματα πλὴν ὑcτεροφημίαc οἰόμενοc ἐνδεῖν. νέῳ δ’ ἀνδρὶ βελτιουμένῳ τὸ ἦθοc οὐδενὸc ἔρωc ἐμφύεται μᾶλλον ἢ καλοῖc κἀγαθοῖc ἀνδράcιν ἐγκαλλωπίcαcθαι καὶ παραcχεῖν D οἰκίαν αὑτοῦ καταφανῆ, τράπεζαν γυναῖκα, παιδιὰν cπουδήν, λόγουc λεγομένουc ἢ γραφομένουc, ὥcτε καὶ δάκνεcθαι πατρὸc τεθνεῶτοc ἢ καθηγητοῦ μεμνημένον οὐκ ἐπιδόντοc αὐτὸν ἐν διαθέcει τοιαύτῃ, καὶ μηδὲν ἂν οὕτωc εὔξαcθαι παρὰ τῶν θεῶν, ὡc ἐκείνουc ἀναβιώcανταc αὐτῷ γενέcθαι τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων θεατάc. ὥcπερ αὖ τοὐναντίον οἱ καταμελήcαντεc ἑαυτῶν καὶ διαφθαρέντεc οὐδ’ ἐν ὕπνῳ τοὺc προcήκονταc ἀτρέμα καὶ ἀδεῶc δρῶcιν.

17. Ἔτι τοίνυν πρόcλαβε τοῖc εἰρημένοιc cημεῖον E οὐ μικρόν, εἰ βούλει, τὸ μηδὲν ἔτι μικρὸν ἡγεῖcθαι τῶν ἁμαρτανομένων ἀλλ’ ἐξευλαβεῖcθαι καὶ προcέχειν ἅπαcιν. ὥcπερ γὰρ οἱ τὸ πλουτήcειν ἀπεγνωκότεc ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ μικρὰ δαπανήματα, μηδὲν οἰόμενοι ποιήcειν μέγα τὸ μικρῷ τινι προcτιθέμενον, ἡ δ’ ἐλπὶc ἐγγυτέρω τοῦ τέλουc βαδίζουcα τῷ πλούτῳ τὴν φιλοπλουτίαν cυναύξει, οὕτωc ἐν τοῖc πρὸc ἀρετὴν πράγμαcιν ὁ μὴ πολλὰ cυγχωρῶν τῷ ‘τί γὰρ τὸ παρὰ τοῦτο;’ καὶ ‘νῦν μὲν οὕτωc αὖθιc δὲ βέλτιον’, ἀλλὰ προcέχων ἑκάcτῳ κἂν εἰc τὸ cμικρότατον ἡ κακία ποτὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνδῦcα cυγγνώμην πορίF ζηται δυcαναcχετῶν καὶ δυcκολαίνων δῆλόc ἐcτιν ἤδη τι καθαρὸν κτώμενοc ἑαυτῷ καὶ οὐδ’ ὁπωcοῦν ἀξιῶν

1, 266—267 H. 6, 317—318 R.

7. παιδιὰν Emperius: παιδία 10. τοιαύτῃ idem: τοcαύτῃ 17. μικρὸν] Hesiod. O. et D. 361

ῥυπαίνεσθαι; τὸ δὲ μηδὲν οἴεσθαι κατ' αἰσχύνην μέγα μηδ' ἔχειν εὐχερεῖς ποιεῖ καὶ ὀλιγώρους πρὸς τὰ μικρά. καὶ γὰρ αἱμασιάν τινα καὶ θριγκὸν οἰκοδομοῦσιν οὐ διαφέρει ξύλον τὸ τυχὸν ἢ λίθον ὑποβαλεῖν χυδαῖον ἢ στήλην ὑποθεῖναι παραπεσοῦσαν ἀπὸ μνήματος, οἷα ποιοῦσιν οἱ φαῦλοι, πᾶσαν ἐργασίαν καὶ πρᾶξιν ὡς ἔτυχε συμφοροῦντες εἰς ταὐτὸ καὶ σωρεύ-
86 οντες· ἀλλ' οἵ γε προκόπτοντες, οἷς ἤδη, καθάπερ ἱεροῦ τινος οἰκοδομήματος καὶ βασιλικοῦ τοῦ βίου 'κεκρότηται χρυσέα κρηπίς', οὐδὲν εἰκῇ τῶν γιγνομένων προσίενται, ἀλλ' οἷον ἀπὸ στάθμης τοῦ λόγου προσάγουσι καὶ προσαρμόττουσιν ἕκαστον. ὑπὲρ οὗ τὸν Πολύκλειτον οἰόμεθα λέγειν ὡς ἔστι χαλεπώτατον τὸ ἔργον ὅταν εἰς ὄνυχα ὁ πηλὸς ἀφίκηται.

1, 267—268 H. 6, 318—318 B.

10. κεκρότηται] Bergk. Pind. fr. 176 [206] 14. ὅταν W: οἷς ἂν

ΠΩΣ
ΑΝ ΤΙΣ ΥΠ' ΕΧΘΡΩΝ ΩΦΕΛΟΙΤΟ.

---

1. Ὁρῶ μὲν ὅτι τὸν πραότατον ὦ Κορνήλιε Πούλχερ πολιτείαϲ ᾕρηϲαι τρόπον, ἐν ᾧ μάλιϲτα τοῖϲ κοινοῖϲ ὠφέλιμοϲ ὢν ἀλυπότατον ἰδίᾳ τοῖϲ ἐντυγχάνουϲι παρέχειϲ ϲεαυτόν. Ἐπεὶ δὲ χώραν μὲν ἄθηρον C ὥϲπερ ἱϲτοροῦϲι τὴν Κρήτην εὑρεῖν ἔϲτι, πολιτεία δὲ μήτε φθόνον ἐνηνοχυῖα μήτε ζῆλον ἢ φιλονεικίαν, ἔχθραϲ γονιμώτατα πάθη, μέχρι νῦν οὐ γέγονεν (ἀλλ' εἰ μηδὲν ἄλλο, ταῖϲ ἔχθραιϲ αἱ φιλίαι ϲυμπλέκουϲιν ἡμᾶϲ· ὃ καὶ Χίλων ὁ ϲοφὸϲ νοήϲαϲ τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἐχθρὸν ἠρώτηϲεν εἰ μηδὲ φίλον ἔχει), δοκεῖ μοι τά τε ἄλλα περὶ ἐχθρῶν τῷ πολιτικῷ διεϲκέφθαι προϲήκειν καὶ τοῦ Ξενοφῶντοϲ ἀκηκοέναι μὴ παρέργωϲ εἰπόντοϲ ὅτι τοῦ νοῦν ἔχοντόϲ ἐϲτι καὶ 'ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖϲθαι'. ἅπερ οὖν εἰϲ τοῦτο πρῴην εἰπεῖν μοι παρέϲτη, ϲυναγαγὼν ὁμοῦ τι τοῖϲ αὐτοῖϲ ὀνόμαϲιν ἀπέϲταλκά ϲοι, φειϲάμενοϲ ὡϲ ἐνῆν μάλιϲτα τῶν ἐν τοῖϲ Πολιτικοῖϲ Παραγγέλμαϲι γε-

1, 269 H. 6, 320—321 R

1. Πούλχερ Xylander: πούλχερ ἄτερ 12. Ξενοφῶντοϲ] Oecon. I 15

D γραμμένων, ἐπεὶ κἀκεῖνο τὸ βιβλίον ὁρῶ ϲε πρό-
χειρον ἔχοντα πολλάκιϲ.

2. Ἐξήρκει τοῖϲ παλαιοῖϲ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων
καὶ ἀγρίων ζῴων μὴ ἀδικεῖϲθαι, καὶ τοῦτο τῶν πρὸϲ
τὰ θηρία τέλοϲ ἦν ἀγώνων ἐκείνοιϲ· οἱ δ' ὕϲτερον
ἤδη χρῆϲθαι μαθόντεϲ αὐτοῖϲ καὶ ὠφελοῦνται ϲαρξὶ
τρεφόμενοι καὶ θριξὶν ἀμφιεννύμενοι καὶ χολαῖϲ καὶ
πυτίαιϲ ἰατρευόμενοι καὶ δέρμαϲιν ὁπλίζοντεϲ ἑαυτούϲ,
ὥϲτ' ἄξιον εἶναι δεδιέναι μὴ τῶν θηρίων ἐπιλιπόν-
των τῷ ἀνθρώπῳ θηριώδηϲ ὁ βίοϲ αὐτοῦ γένηται καὶ
ἀνήμεροϲ. ἐπεὶ τοίνυν τοῖϲ μὲν ἄλλοιϲ ἱκανόν ἐϲτι
E τὸ μὴ πάϲχειν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κακῶϲ, τοὺϲ δὲ νοῦν
ἔχονταϲ ὁ Ξενοφῶν καὶ ὠφελεῖϲθαί φηϲιν ἀπὸ τῶν
διαφερομένων, ἀπιϲτεῖν μὲν οὐ χρή, ζητεῖν δὲ μέθο-
δον καὶ τέχνην δι' ἧϲ τοῦτο περιέϲται τὸ καλὸν οἷϲ
χωρὶϲ ἐχθροῦ ζῆν ἀδύνατόν ἐϲτιν. οὐ δύναται πᾶν
ἐξημερῶϲαι δένδρον ὁ γεωργόϲ, οὐδὲ πᾶν τιθαϲεῦϲαι
θηρίον ὁ κυνηγόϲ· ἐζήτηϲαν οὖν καθ' ἑτέραϲ χρείαϲ
ὃ μὲν ἐκ τῶν ἀκάρπων ὃ δ' ἀπὸ τῶν ἀγρίων ὠφε-
λεῖϲθαι. τῆϲ θαλάττηϲ τὸ ὕδωρ ἄποτόν ἐϲτι καὶ πο-
νηρόν, ἀλλ' ἰχθῦϲ τρέφει καὶ πόμπιμόν ἐϲτι πάντη
καὶ πορεύϲιμον ὄχημα τοῖϲ κομιζομένοιϲ· τοῦ δὲ ϲα-
F τύρου τὸ πῦρ (ὡϲ πρῶτον ὤφθη, βουλομένου φιλῆ-
ϲαι καὶ περιβαλεῖν, ὁ Προμηθεύϲ

'τράγοϲ* ἔφη 'γένειον ἄρα πενθήϲειϲ ϲύ γε')

κάει τὸν ἁψάμενον, ἀλλὰ φῶϲ παρέχει καὶ θερμότητα
καὶ τέχνηϲ ἁπάϲηϲ ὄργανόν ἐϲτι τοῖϲ χρῆϲθαι μαθοῦϲι.
ϲκόπει δὴ καὶ τὸν ἐχθρόν, εἰ βλαβερὸϲ ὢν τἄλλα καὶ
δυϲμεταχείριϲτοϲ, ἁμωϲγέπωϲ ἁφὴν ἐνδίδωϲιν αὐτοῦ

25. Nauck. p. 53 ἔφη*

καὶ χρῆσιν οἰκείαν καὶ ὠφέλιμός ἐστι. καὶ τῶν πραγ- 87
μάτων ἄφιλα πολλὰ καὶ ἀπεχθῆ καὶ ἀντίπαλα τοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἀλλ' ὁρᾷς ὅτι καὶ νόσοις ἔνιοι σώματος εἰς ἀπραγμοσύνην ἐχρήσαντο, καὶ πόνοι πολλοῖς προσπεσόντες ἔρρωσαν καὶ ηὔξησαν. ἔνιοι δὲ καὶ πατρίδος στέρησιν καὶ χρημάτων ἀποβολὴν ἐφόδιον σχολῆς ἐποιήσαντο καὶ φιλοσοφίας, ὡς Διογένης καὶ Κράτης· Ζήνων δέ, τῆς ναυκληρίας αὐτῷ συντριβείσης, πυθόμενος εἶπεν 'εὖ γε ὦ τύχη ποιεῖς, εἰς τὸν τρίβωνα συνελαύνουσα ἡμᾶς'. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥωμαλεώτατα τοὺς στομάχους καὶ ὑγιεινότατα τῶν ζῴων ὄφεις ἐσθίοντα καταπέττει καὶ σκορπίους, ἔστι δ' ἃ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις τρέφεται, μεταβάλλει δὲ δι' B
εὐτονίαν καὶ θερμότητα πνεύματος, οἱ δὲ σικχοὶ καὶ νοσώδεις ἄρτον καὶ οἶνον προσφερόμενοι ναυτιῶσιν, οὕτως οἱ μὲν ἀνόητοι καὶ τὰς φιλίας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ ταῖς ἔχθραις ἐμμελῶς χρῆσθαι δύνανται.

3. Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι τῆς ἔχθρας τὸ βλαβερώτατον ὠφελιμώτατον ἂν γενέσθαι τοῖς προσέχουσιν. τί δὲ τοῦτό ἐστιν; ἐφεδρεύει σου τοῖς πράγμασιν ἐγρηγορὼς ὁ ἐχθρὸς ἀεὶ καὶ λαβὴν ζητῶν πανταχόθεν περιοδεύει τὸν βίον, οὐ διὰ δρυὸς μόνον ὁρῶν ὡς ὁ Λυγκεύς, οὐδὲ διὰ λίθων καὶ ὀστράκων, ἀλλὰ C
καὶ διὰ φίλου καὶ οἰκέτου καὶ διὰ συνήθους παντὸς ὡς ἀνυστόν ἐστι φωρῶν τὰ πραττόμενα καὶ τὰ βουλευόμενα διορύττων καὶ διερευνώμενος. οἱ μὲν γὰρ φίλοι καὶ νοσοῦντες ἡμᾶς πολλάκις καὶ ἀποθνήσκον-

5. ηὔξησαν*: ἤσκησαν 11. ῥωμαλεώτατα* (ῥωμαλεώτερα Suidas v. σικχός): ῥωμαλέα τοὺς στομάχους Suidas: τοῖς στομάχοις 13. μεταβάλλει*: μεταβάλλουσι

τες λανθάνουσιν ἀμελοῦντας καὶ ὀλιγωροῦντας, τῶν δ' ἐχθρῶν μονονουχὶ καὶ τοὺς ὀνείρους πολυπραγμονοῦμεν· νόσοι δὲ καὶ δανεισμοὶ καὶ διαφοραὶ πρὸς γυναῖκας αὐτοὺς ἐκείνους μᾶλλον ἢ τὸν ἐχθρὸν λανθάνουσι. μάλιστα δὲ τῶν ἁμαρτιῶν ἔχεται καὶ ταύτας ἐξιχνεύει.
D καὶ καθάπερ οἱ γῦπες ἐπὶ τὰς ὀσμὰς τῶν διεφθορότων σωμάτων φέρονται, τῶν δὲ καθαρῶν καὶ ὑγιαινόντων αἴσθησιν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω τὰ νοσοῦντα τοῦ βίου καὶ φαῦλα καὶ πεπονθότα κινεῖ τὸν ἐχθρόν, καὶ πρὸς ταῦτα οἱ μισοῦντες ᾄττουσι καὶ τούτων ἅπτονται καὶ σπαράττουσι. τοῦτο οὖν ὠφέλιμόν ἐστι; πάνυ μὲν οὖν ** εὐλαβούμενον ζῆν καὶ προσέχειν ἑαυτῷ, καὶ μήτε πράττειν μηδὲν ὀλιγώρως καὶ ἀπερισκέπτως μήτε λέγειν, ἀλλ' ἀεὶ διαφυλάττειν ὥσπερ ἐν ἀκριβεῖ διαίτῃ τὸν βίον ἀνεπίληπτον· ἡ γὰρ οὕτω συστέλ-
E λουσα τὰ πάθη καὶ συνέχουσα τὸν λογισμὸν εὐλάβεια μελέτην ἐμποιεῖ καὶ προαίρεσιν τοῦ ζῆν ἐπιεικῶς καὶ ἀνεγκλήτως. καθάπερ γὰρ αἱ πολέμοις ἀστυγειτονικοῖς καὶ στρατείαις ἐνδελεχέσι σωφρονιζόμεναι πόλεις εὐνομίαν καὶ πολιτείαν ὑγιαίνουσαν ἠγάπησαν, οὕτως οἱ δι' ἔχθρας τινὰς ἀναγκασθέντες ἐπινήφειν τῷ βίῳ καὶ φυλάττεσθαι τὸ ῥᾳθυμεῖν καὶ καταφρονεῖν καὶ μετ' εὐχρηστίας ἕκαστα πράττειν λανθάνουσιν εἰς τὸ ἀναμάρτητον ὑπὸ τῆς συνηθείας ἀγόμενοι καὶ κατακοσμούμενοι τὸν τρόπον, ἂν καὶ μικρὸν ὁ λόγος συνεπιλαμβάνηται. τὸ γάρ

F 'ἦ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες'

οἷς ἐστιν ἀεὶ πρόχειρον, ἐπιστρέφει καὶ διατρέπει καὶ ἀφίστησι τῶν τοιούτων ἐφ' οἷς οἱ ἐχθροὶ χαίρουσι καὶ καταγελῶσι. καὶ μὴν τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνί-

1, 271—273 H. 6, 324—326 R.

12. **] Signavi hiatum 27. Homer. A 255

τας ὁρῶμεν ἐκλελυμένους καὶ ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἀκριβῶς πολλάκις ἀγωνιζομένους ἐν τοῖς θεάτροις ἐφ' ἑαυτῶν· ὅταν δ' ἅμιλλα καὶ ἀγὼν γένηται πρὸς ἑτέρους, οὐ μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ τὰ ὄργανα μᾶλλον συνεπιστρέφουσι, χορδολογοῦντες καὶ ἀκριβέστερον ἁρμοττόμενοι καὶ καταυλοῦντες. ὅστις οὖν οἶδεν ἀνταγωνιστὴν βίου καὶ δόξης τὸν ἐχθρὸν ὄντα, προσέχει μᾶλλον αὑτῷ, καὶ τὰ πράγματα περισκοπεῖ καὶ 88 διαρμόττεται τὸν βίον. ἐπεὶ καὶ τοῦτο τῆς κακίας ἴδιόν ἐστι, τὸ τοὺς ἐχθροὺς αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τοὺς φίλους ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνομεν. ὅθεν ὁ Νασικᾶς, οἰομένων τινῶν καὶ λεγόντων ἐν ἀσφαλεῖ γεγονέναι τὰ Ῥωμαίων πράγματα Καρχηδονίων μὲν ἀνῃρημένων Ἀχαιῶν δὲ δεδουλωμένων, 'νῦν μὲν οὖν' εἶπεν 'ἐπισφαλῶς ἔχομεν, μήθ' οὓς φοβηθῶμεν μήθ' οὓς αἰσχυνθῶμεν ἑαυτοῖς ἀπολελοιπότες'.

4. Ἔτι τοίνυν πρόσλαβε τὴν Διογένους ἀπόφασιν, B φιλόσοφον σφόδρα καὶ πολιτικὴν οὖσαν. 'πῶς ἀμυνοῦμαι τὸν ἐχθρόν;' 'αὐτὸς καλὸς κἀγαθὸς γενόμενος'. ἵππους ἐχθρῶν ὁρῶντες εὐδοκιμοῦντας ἢ κύνας ἐπαινουμένους ἀνιῶνται· ἂν χωρίον ἐκπεπονημένον ἴδωσιν, ἂν εὐθαλοῦντα κῆπον, ἐπιστένουσι. τί οὖν οἴει, σεαυτὸν ἐπιδεικνύμενος ἄνδρα δίκαιον ἀρτίφρονα χρηστόν, ἐν λόγοις εὐδόκιμον, ἐν πράξεσι καθαρόν, ἐν διαίτῃ κόσμιον,

'βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενον,
ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα';

'νικώμενοι' φησὶ Πίνδαρος 'ἄνδρες ἀγρυξίᾳ δέδεν-

1, 273—274 H. 6, 326—327 B.

20. ἢ κύνας ἐπαινουμένους ἀνιῶνται*: ἀνιῶνται κύνας ἐπαινουμένους 26. βαθεῖαν] Aesch. Sept. 793 28. Πίνδαρος] Bergk. fr. 214 [253]

C ται', οὐχ ἁπλῶϲ οὐδὲ πάντεϲ, ἀλλ' ὅϲοι νικωμένουϲ αὐτοὺϲ ὁρῶϲιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιμελείᾳ χρηϲτότητι μεγαλοφροϲύνῃ φιλανθρωπίαιϲ εὐεργεϲίαιϲ· ταῦτα 'ἀποϲτρέφει τὴν γλῶτταν' ὡϲ ὁ Δημοϲθένηϲ φηϲίν, 'ἐμφράττει τὸ ϲτόμα, ἄγχει, ϲιωπᾶν ποιεῖ'.

'ϲύ τοι διάφερε τῶν κακῶν· ἔξεϲτι γάρ.'

εἰ θέλειϲ ἀνιᾶν τὸν μιϲοῦντα, μὴ λοιδόρει κίναιδον μηδὲ μαλακὸν μηδ' ἀκόλαϲτον μηδὲ βωμολόχον μηδ' ἀνελεύθερον, ἀλλ' αὐτὸϲ ἀνὴρ ἴϲθι καὶ ϲωφρόνει καὶ ἀλήθευε καὶ χρῶ φιλανθρώπωϲ καὶ δικαίωϲ τοῖϲ ἐν-
D τυγχάνουϲιν. ἂν δὲ λοιδορῆϲαι προαχθῇϲ, ἄπαγε πορρωτάτω ϲεαυτὸν ὧν λοιδορεῖϲ ἐκεῖνον. ἐνδύου τῇ ψυχῇ, περιϲκόπει τὰ ϲαθρά, μή τίϲ ϲοί ποθεν ὑποφθέγγηται τὸ τοῦ τραγῳδοῦ

'ἄλλων ἰατρὸϲ αὐτὸϲ ἕλκεϲι βρύων'.

ἂν ἀπαίδευτον εἴπῃϲ, ἐπίτεινε τὸ φιλομαθὲϲ ἐν ϲεαυτῷ καὶ φιλόπονον· ἂν δειλόν, ἔγειρε μᾶλλον τὸ θαρραλέον καὶ ἀνδρῶδεϲ· ἂν ἀϲελγῆ καὶ ἀκόλαϲτον, ἐξάλειφε τῆϲ ψυχῆϲ εἴ τι λανθάνον ἐϲτὶ φιληδονίαϲ ἴχνοϲ. οὐδὲν γὰρ αἴϲχιόν ἐϲτι βλαϲφημίαϲ παλινδρομούϲηϲ οὐδὲ λυπηρότερον, ἀλλ' ἔοικε καὶ τοῦ φωτὸϲ τὸ ἀνακλώμενον μᾶλλον ἐνοχλεῖν τὰϲ ἀϲθενεῖϲ ὁράϲειϲ καὶ τῶν ψόγων οἱ πρὸϲ αὐτοὺϲ ἀναφερόμενοι
E τοὺϲ ψέγονταϲ ὑπὸ τῆϲ ἀληθείαϲ. ὡϲ γὰρ ὁ καικίαϲ τὰ νέφη, καὶ ὁ φαῦλοϲ βίοϲ ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκει τὰϲ λοιδορίαϲ.

5. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων ὁϲάκιϲ ἀϲχημονοῦϲιν ἀν-

1, 274—275 H. 6, 327—329 R.

4. Δημοϲθένηϲ] P. 406, 5 6. ϲύ] Eurip. Or. 251 13. ὑποφθέγγηται*: ὑποφθέγγηται κακία 15. Nauck. p. 515 16. εἴπῃϲ Boissonadius: εἴπῃ ϲε 18. ἂν*: κἂν 24. ὡϲ γὰρ] Nauck. p. 660

θρώποις παραγένοιτο, πρὸς αὑτὸν εἰώθει λέγειν ʽμή που ἄρʼ ἐγὼ τοιοῦτος;ʼ ὁ δὲ λοιδορήσας τὸν ἑτέρου βίον ἂν εὐθὺς ἐπισκοπῇ τὸν ἑαυτοῦ καὶ μεθαρμόττῃ πρὸς τοὐναντίον ἀπευθύνων καὶ ἀποστρέφων, ἕξει τι χρήσιμον ἐκ τοῦ λοιδορεῖν, ἄλλως ἀχρήστου καὶ κενοῦ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ γελῶσιν, ἄν τις ὢν φαλακρὸς ἢ κυρτὸς ἑτέρους εἰς ταῦτα λοιδορῇ καὶ σκώπτῃ· γελοῖον δʼ ὅλως ἐστὶ F
τὸ λοιδορεῖν καὶ σκώπτειν ὁτιοῦν ἀντιλοιδορηθῆναι δυνάμενον, ὡς Λέων ὁ Βυζάντιος ὑπὸ κυρτοῦ λοιδορηθεὶς εἰς τὴν τῶν ὀμμάτων ἀσθένειαν ʽἀνθρώπινονʼ ἔφη ʽπάθος ὀνειδίζεις, ἐπὶ τοῦ νώτου φέρων τὴν νέμεσινʼ. οὐκοῦν μηδὲ μοιχὸν λοιδορήσῃς, αὐτὸς ὢν παιδομανής· μηδʼ ἄσωτον, αὐτὸς ὢν ἀνελεύθερος.

ʽἀνδροκτόνου γυναικὸς ὁμογενὴς ἔφυςʼ

πρὸς τὸν Ἄδραστον ὁ Ἀλκμέων. τί οὖν ἐκεῖνος; οὐκ ἀλλότριον ἀλλʼ ἴδιον αὐτῷ προφέρων ὄνειδος

ʽσὺ δʼ αὐτόχειρ γε μητρὸς ἥ σʼ ἐγείνατοʼ. 89

πρὸς τὸν Κράσσον ὁ Δομίτιος ʽοὐ σὺ μυραίνης ἐν ζωγρείῳ σοι τρεφομένης εἶτα ἀποθανούσης ἔκλαυσας;ʼ καὶ ὁ ἕτερος ʽοὐ σὺ τρεῖς γυναῖκας ἐκκομίσας οὐκ ἐδάκρυσας;ʼ οὐκ εὐφυᾶ δεῖ τὸν λοιδορησόμενον εἶναι καὶ μεγαλόφωνον καὶ ἰταμόν, ἀλλʼ ἀλοιδόρητον καὶ ἀνέγκλητον· οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἔοικε προστάττειν ὁ θεὸς ὡς τῷ μέλλοντι ψέγειν ἕτερον τὸ ʽγνῶθι σαυτόνʼ, ἵνα μὴ λέγοντες ἃ θέλουσιν ἀκούωσιν ἃ μὴ θέλουσι. ʽφιλεῖʼ γὰρ ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν Σοφοκλέα

ʽγλῶσσαν ἐκχέας μάτην B
ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγουςʼ.

1, 275—276 H. 6, 329—331 R.

2. που ἄρʼ*: πη ἄρʼ 15. Nauck. p. 695 18. Id. p. 695 27. Σοφοκλέα] Id. p. 261

6. Τουτὶ μὲν οὖν ἔνεϲτι τῷ λοιδορεῖν τὸν ἐχθρὸν ὠφέλιμον καὶ χρήϲιμον· οὐκ ἔλαττον δ' ἕτερον, τὸ λοιδορεῖϲθαι καὶ κακῶϲ ἀκούειν αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. ὅθεν ὀρθῶϲ ὁ Ἀντιϲθένηϲ εἶπεν ὅτι τοῖϲ μέλλουϲι ϲῴζεϲθαι φίλων δεῖ γνηϲίων ἢ διαπύρων ἐχθρῶν· οἳ μὲν γὰρ νουθετοῦντεϲ τοὺϲ ἁμαρτάνονταϲ οἳ δὲ λοιδοροῦντεϲ ἀποτρέπουϲι. ἐπεὶ δ' ἡ φιλία τὰ νῦν ἰϲχνόφωνοϲ γέγονεν ἐν τῷ παρρηϲιάζεϲθαι, καὶ τὸ κολακεῦον αὐτῆϲ λάλον ἐϲτὶ τὸ δὲ νουθετοῦν C ἄναυδον, ἀκουϲτέον ἐϲτὶ παρὰ τῶν ἐχθρῶν τὴν ἀλήθειαν. ὡϲ γὰρ ὁ Τήλεφοϲ οἰκείου μὴ τυγχάνων ἰατροῦ τῷ πολεμίῳ δόρατι τὸ ἕλκοϲ ὑπέθηκεν, οὕτω τοὺϲ ἀποροῦνταϲ εὐνοίαϲ νουθετούϲηϲ ὑπομένειν ἀνάγκη μιϲοῦντοϲ ἐχθροῦ λόγον, ἂν ἐλέγχῃ καὶ κολάζῃ τὴν κακίαν, ϲκοποῦνταϲ τὸ ἔργον ἀλλὰ μὴ τὴν γνώμην τοῦ κακῶϲ λέγοντοϲ. ὥϲπερ γὰρ ὁ τὸν Θεϲϲαλὸν Προμηθέα κτεῖναι διανοηθεὶϲ ἔπαιϲε τῷ ξίφει τὸ φῦμα καὶ διεῖλεν οὕτωϲ ὥϲτε ϲωθῆναι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ φύματοϲ ῥαγέντοϲ, οὕτω πολλάκιϲ ὑπ' ὀργῆϲ ἢ ἔχθραϲ προϲπεϲοῦϲα λοιδορία D κακὸν ψυχῆϲ ἢ ἀγνοούμενον ἢ ἀμελούμενον ἐθεράπευϲεν. ἀλλ' οἱ πολλοὶ λοιδορηθέντεϲ οὐ ϲκοποῦϲιν εἰ πρόϲεϲτιν αὐτοῖϲ τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τί πρόϲεϲτιν ἕτερον τῷ λοιδοροῦντι, καὶ καθάπερ οἱ παλαίοντεϲ τὴν κόνιν οὐχ ἑαυτῶν ἀποψῶϲι τὰϲ λοιδορίαϲ, ἀλλὰ ϲυμπάϲϲουϲιν ἀλλήλουϲ εἶτα φύρονται καὶ ἀναχρώννυνται ϲυμπεϲόντεϲ ὑπ' ἀλλήλων. δεῖ δ' ἀκούϲαντα κακῶϲ ὑπ' ἐχθροῦ τὸ μὲν προϲὸν ἀφαιρεῖν αὑτοῦ μᾶλλον ἢ κηλῖδα προϲοῦϲαν ἱματίῳ καὶ δειχθεῖϲαν· ἂν δέ τιϲ λέγῃ τὰ μὴ προϲόντα, ὅμωϲ ζητεῖν τὴν αἰτίαν

30. τὴν*

ἀφ' ἧς ἡ βλασφημία γέγονε, καὶ φυλάττεσθαι καὶ E
δεδιέναι μή τι λανθάνωμεν ἢ σύνεγγυς ἢ ὅμοιον τῷ
λεγομένῳ παραμαρτάνοντες. οἷον Λακύδην τὸν Ἀρ-
γείων βασιλέα κόμης τις διάθεσις καὶ βάδισμα τρυφε-
ρώτερον εἰς μαλακίαν διέβαλε καὶ Πομπήιον τὸ ἑνὶ
κνᾶσθαι τὴν κεφαλὴν δακτύλῳ, πορρωτάτω θηλύτη-
τος καὶ ἀκολασίας ὄντας. Κράσσος δὲ τῶν ἱερῶν μιᾷ
παρθένων αἰτίαν ἔσχε πλησιάζειν, χωρίον τι καλὸν
ὠνήσασθαι παρ' αὐτῆς βουλόμενος καὶ διὰ τοῦτο πολ-
λάκις ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ θεραπεύων. Ποστουμίαν
δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον καὶ λαλιᾷ χρῆσθαι θρασυ- F
τέρᾳ πρὸς ἄνδρας διέβαλεν, ὥστε κριθῆναι φθορᾶς.
εὑρέθη μὲν οὖν καθαρὰ τῆς αἰτίας, ἀπολύσας δ' αὐ-
τὴν ὁ ἀρχιερεὺς Σπόριος Μινούκιος ὑπέμνησε μὴ χρῆ-
σθαι λόγοις ἀσεμνοτέροις τοῦ βίου. Θεμιστοκλεῖ δὲ
Παυσανίας μηδὲν ἀδικοῦντι προσετρίψατο τὴν ὑπο-
ψίαν τῆς προδοσίας διὰ τὸ χρῆσθαι φίλῳ καὶ γράφειν
συνεχῶς καὶ πέμπειν πρὸς αὐτόν.

7. Ὅταν οὖν λεχθῇ τι μὴ ἀληθές, οὐχ ὅτι ψεῦ-
δός ἐστι δεῖ καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν
τί τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων ἢ πραττομένων ἢ σπου- 90
δαζομένων ἢ συνόντων ὁμοιότητα τῇ διαβολῇ παρ-
έσχηκε, καὶ τοῦτο διευλαβεῖσθαι καὶ φεύγειν. εἰ γὰρ
ἕτεροι πράγμασιν ἀβουλήτοις περιπεσόντες διδάσκονται
τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἡ Μερόπη φησίν

'αἱ τύχαι δέ με
μισθὸν λαβοῦσαι τῶν ἐμῶν τὰ φίλτατα
σοφὴν ἔθηκαν',

τί κωλύει διδάσκαλον ἄμισθον λαβόντα τὸν ἐχθρὸν

1, 278—279 H. 6, 333—335 R.

4. τις*: τινος 7. ὄντας*: ὄντα 22. συνόντων] Requiritur σκωπτομένων vel παιζομένων 26. Nauck. p. 396

ὠφεληθῆναι καὶ μαθεῖν τι τῶν λανθανόντων; πολλὰ γὰρ ὁ ἐχθρὸς αἰcθάνεται τοῦ φίλου μᾶλλον ('τυφλοῦται' γὰρ 'τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον', ὡς ὁ
B Πλάτων φηcί), τῷ δὲ μιcεῖν μετὰ τοῦ πολυπραγμονεῖν καὶ τὸ λαλεῖν ἔνεcτιν. ὁ Ἱέρων ὑπό τινος τῶν ἐχθρῶν εἰc τὴν δυcωδίαν ἐλοιδορήθη τοῦ cτόματοc. ἐλθὼν οὖν οἴκαδε πρὸc τὴν γυναῖκα 'τί λέγειc;' εἶπεν, 'οὐδὲ cύ μοι τοῦτο ἔφραcαc;' ἡ δ' οὖcα cώφρων καὶ ἄκακοc 'ᾤμην' εἶπεν 'ὅτι τοιοῦτο πάντεc ὄζουcιν οἱ ἄνδρεc'. οὕτω καὶ τὰ αἰcθητὰ καὶ τὰ cωματικὰ καὶ τὰ καταφανῆ πᾶcι παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαθεῖν πρότερόν ἐcτιν ἢ τῶν φίλων καὶ cυνήθων.

8. Ἄνευ δὲ τούτου τὴν περὶ τὴν γλῶτταν ἐγκράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆc μέροc οὖcαν, ὑπήκοον
C ἀεὶ τῷ λογιcμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔνεcτιν, ἂν μή τιc ἀcκήcει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κάκιcτα τῶν παθῶν, οἷόν ἐcτιν ἡ ὀργή, κατεργάcηται. ἡ γὰρ 'ἀκουcίωc ἐκπίπτουcα φωνὴ' καὶ τό

'ἔποc φύγεν ἕρκοc ὀδόντων',

καὶ τὸ 'ἔνια ἐξίπταcθαι τῶν ῥημάτων αὐτόματα' τοῖc ἀναcκήτοιc μάλιcτα θυμοῖc οἷον ὀλιcθάνουcι καὶ διαρρέουcιν ἐπιγίγνεται δι' ἀcθένειαν θυμοῦ, δι' ἀκρατῆ γνώμην, δι' ἀγωγὴν θραcεῖαν. λόγου δὲ κουφοτάτου πράγματοc βαρυτάτη ζημία κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα καὶ παρὰ θεῶν ἕπεται καὶ παρ' ἀνθρώπων. ἡ δὲ
D cιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνον (οὐ μόνον ἄδιψον, ὥc φηcιν Ἱπποκράτηc), ἐν δὲ λοιδορίαιc cεμνὸν καὶ

1, 279—280 H. 6, 335—336 R.

4. Πλάτων] Legg. V. p. 731 E 10. αἰcθητὰ Reiskius: αἰcθητικὰ 13. τὴν Stobaeus Flor. XXXIV 9 23. δι' ἀγωγὴν θραcεῖαν Reiskius: διαίτῃ θραcείᾳ 24. Πλάτωνα] Legg. XI. p. 935 A 27. λοιδορίαιc Stob. Flor. XIX 1: λοιδορίᾳ

Cωκρατικόν, μᾶλλον δ' Ἡράκλειον, εἴ γε κἀκεῖνος

'οὐδ' ὅccoν μυίας cτυγερῶν ἐμπάζετο μύθων'.

οὐ μὴν τούτου cεμνότερον καὶ κάλλιόν ἐcτι τὸ λοιδοροῦντος ἐχθροῦ τὴν ἡcυχίαν ἄγειν 'λιccάδα πέτραν φιλοκέρτομον ὣc παρανηχομένους', οὐδ' ἄλλη μείζων ἄcκηcιc. ἂν γὰρ ἐχθρὸν ἐθιcθῇc λοιδοροῦντα φέρειν cιωπῇ, πάνυ ῥᾳδίως οἴcειc γυναικὸc ὀργὴν κακῶc λεγούcηc, καὶ φίλου φωνὰc καὶ ἀδελφοῦ πικροτάταc ἀκούων ὑπομενεῖc ἀθορύβωc· πατρὶ δὲ καὶ μητρὶ τυπτόμενος καὶ βαλλόμενος παρέξειc ἄθυμον καὶ ἀμήνιτον cεαυτόν. ὁ μὲν γὰρ Cωκράτηc ἔφερε τὴν Ξανθίππην E θυμοειδῆ καὶ χαλεπὴν οὖcαν, ὡc εὐκόλωc cυνεcόμενοc ἑτέροιc, ἂν ἐκείνην ὑπομένειν ἐθιcθῇ· πολὺ δὲ βέλτιον ἐχθρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐγγυμναcάμενον βδελυρίαιc καὶ ὀργαῖc καὶ cκώμμαcι καὶ λοιδορίαιc ἐθίcαι τὸν θυμὸν ἡcυχίαν ἄγειν μηδ' ἀcχάλλειν ἐν τῷ λοιδορεῖcθαι.

9. Πραότητα μὲν οὖν καὶ ἀνεξικακίαν οὕτωc ἔcτιν ἐνεπιδείξαcθαι ταῖc ἔχθραιc, ἁπλότητα δὲ καὶ μεγαλοφροcύνην καὶ χρηcτότητα μᾶλλον ἐν ταῖc φιλίαιc. φίλον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω τὸ εὖ ποιεῖν καλόν, ὡc F αἰcχρὸν τὸ μὴ ποιεῖν δεόμενον· ἐχθροῦ δὲ καὶ τὸ τιμωρίαν παραλείπειν καιροῦ παραcχόντοc ἐπιεικέc ἐcτι. τὸν δὲ καὶ πταίcαντι cυμπαθήcαντα καὶ δεηθέντι cυλλαβόμενον καὶ παιcὶν ἐχθροῦ καὶ οἰκείοιc καὶ πράγμαcιν ἐν χρείᾳ γενομένοιc cπουδήν τινα καὶ

3. οὐ*: οὔτε τὸ] τοῦ Reiskius 5. οὐδ' ἄλλη μείζων ἄcκηcιc Emperius: ἀλλὰ μείζων ἡ ἄcκηcιc 6. γὰρ idem 7. ὀργὴν W: ὁρμὴν 23. παραλείπειν καιροῦ*: παραλιπεῖν ἐν καιρῷ 25. οἰκείοιc καὶ Reiskius: οἰκείοιc

προθυμίαν ἐνδειξάμενον ὅcτιc οὐκ ἄγαται τῆc εὐμενείαc οὐδ' ἐπαινεῖ τὴν χρηcτότητα, 'κεῖνοc

91 'ἐξ ἀδάμαντοc
ἢ cιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν'.

τῷ Καίcαρι κελεύcαντι τὰc Πομπηίου τιμὰc ἀναcταθῆναι καταβεβλημέναc ὁ Κικέρων 'τοὺc Πομπηίου' φηcίν 'ἀνδριάνταc ἀνέcτηcαc, τοὺc δὲ coὺc ἔπηξαc'. ὅθεν οὐδ' ἐπαίνου φειcτέον οὐδὲ τιμῆc περὶ ἀνδρὸc ἐχθροῦ δικαίωc εὐδοκιμήcαντοc. ἔπαινόν τε γὰρ φέρει μείζονα τοῖc ἐπαινοῦcι, καὶ πίcτιν ἔχει πάλιν ἐγκαλῶν, ὡc οὐ τὸν ἄνδρα μιcῶν ἀλλὰ τὴν πρᾶξιν ἀποδοκιμάζων· τὸ δὲ κάλλιcτον καὶ χρηcιμώτατον, B ἀπωτάτω καθίcταται τοῦ φθονεῖν καὶ φίλοιc εὐτυχοῦcι καὶ κατορθοῦcιν οἰκείοιc ὁ τοὺc ἐχθροὺc ἐθιcθεὶc ἐπαινεῖν καὶ μὴ δάκνεcθαι μηδὲ βαcκαίνειν εὖ πραττόντων. καίτοι τίc ἄcκηcιc ἑτέρα μείζονα ὠφέλειαν ἐνεργάζεται ταῖc ψυχαῖc ἢ διάθεcιν κρείττονα τῆc ἀφαιρούcηc τὸ δύcζηλον ἡμῶν καὶ φιλόφθονον; ὥcπερ γὰρ ἐν πολέμῳ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων ἄλλωc δὲ φαύλων ἔθουc λαβόντα καὶ νόμου δύναμιν οὐκ ἔcτι ῥᾳδίωc ἀπώcαcθαι βλαπτομένουc, οὕτωc ἡ ἔχθρα cυνειcάγουcα τῷ μίcει φθόνον, ζηλοτυπίαν ἐπιχαιρεκακίαν μνηcικακίαν ἐναπολείπει. πρὸc δὲ τούτοιc καὶ C πανουργία καὶ ἀπάτη καὶ ἐπιβουλή, δοκοῦcα μὴ φαῦλον εἶναι μηδ' ἄδικον πρὸc ἐχθρόν, ἂν ἐγγένηται, παραμένει δυcαπάλλακτοc· εἶτα χρῶνται πρὸc τοὺc φίλουc ὑπὸ cυνηθείαc, ἂν μὴ φυλάξωνται πρὸc τοὺc ἐχθρούc. εἴπερ οὖν ὀρθῶc ὁ Πυθαγόραc, ἐν ἀλόγοιc ζῴοιc ἐθίζων ὠμότητοc ἀπέχεcθαι καὶ πλεον-

1, 281—282 H. 6, 338—340 B.

1. ἄγαται*: ἀγαπᾷ 3. Bergk. Pind. fr. 100 [88]
27. φίλουc*: φίλουc αὐτοί

εξίας, ὀρνέων τε θήρας παρῃτεῖτο καὶ βόλους ὠνούμενος ἰχθύων ἐκέλευεν ἀφιέναι, καὶ παντὸς ἡμέρου ζῴου φόνον ἀπηγόρευε, πολὺ δήπου σεμνότερόν ἐστιν ἐν διαφοραῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ φιλονεικίαις, γενναῖον ἐχθρὸν ὄντα καὶ δίκαιον καὶ ἀψευδῆ, τὰ μοχθηρὰ D καὶ ἀγεννῆ καὶ πανοῦργα πάθη κολάζειν καὶ ταπεινὰ ποιεῖν, ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φίλους συμβολαίοις παντάπασιν ἀτρεμῇ καὶ ἀπέχηται τοῦ κακουργεῖν. Cκαῦρος ἐχθρὸς ἦν Δομιτίου καὶ κατήγορος. οἰκέτης οὖν τοῦ Δομιτίου πρὸ τῆς δίκης ἧκε πρὸς αὐτὸν ὡς ἔχων τι μηνῦσαι τῶν λανθανόντων ἐκεῖνον, ὃ δ' οὐκ εἴασεν εἰπεῖν, ἀλλὰ συλλαβὼν τὸν ἄνθρωπον ἀπήγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. Κάτωνι δὲ Μουρήναν διώκοντι δημοκοπίας καὶ συνάγοντι τοὺς ἐλέγχους ἐξ ἔθους παρηκολούθουν οἱ τὰ πραττόμενα παραφυλάττοντες. πολλάκις οὖν αὐτὸν ἠρώτων εἴ τι μέλλει σήμερον συνάγειν ἢ πραγματεύεσθαι πρὸς E τὴν κατηγορίαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστεύοντες ἀπῄεσαν. ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῦ τῆς δόξης ἔχει τεκμήριον μέγιστον· ἀλλὰ μεῖζον καὶ κάλλιον, ὅτι τῷ δικαίῳ χρῆσθαι καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἐθισθέντες οὐδέποτε μὴ προσενεχθῶμεν ἀδίκως καὶ πανούργως τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις.

10. '᾿Επεὶ' δὲ 'πάσαις κορυδαλλίσι χρὴ λόφον ἐγγενέσθαι' κατὰ τὸν Cιμωνίδην, καὶ πᾶσα φύσις ἀνθρώπου φέρει φιλονικίαν καὶ ζηλοτυπίαν καὶ φθό- F νον, 'κενεοφρόνων ἀνδρῶν ἑταῖρον', ὥς φησι Πίν-

1, 282—283 H. 6, 340—341 R.

1. θήρας*: θηρευτὰς 20. κάλλιον Reiskius: κάλλιστον 24. πάσαις*: πάσαισι 25. Cιμωνίδην] Bergk. p. 1141[3] Πίνδαρος] Bergk. fr. 196 (231)

δαροϲ, οὐ μετρίωϲ ἄν τιϲ ὠφελοῖτο τῶν παθῶν τού-
των ποιούμενοϲ εἰϲ τοὺϲ ἐχθροὺϲ ἀποκαθάρϲειϲ καὶ
ἀποϲτρέφων ὥϲπερ ὀχετοὺϲ πορρωτάτω τῶν ἑταίρων
καὶ οἰκείων. καὶ τοῦτο, ὡϲ ἔοικε, ϲυνιδὼν πολιτικὸϲ
ἀνὴρ Ὀνομάδημοϲ, ἐν Χίῳ τῆϲ κρατούϲηϲ μερίδοϲ ἐν
ϲτάϲει γενόμενοϲ, παρῄνει τοῖϲ ἑταίροιϲ μὴ πάνταϲ
92 ἐξελάϲαι τοὺϲ ἀντιϲταϲιάϲανταϲ, ἀλλ' ὑπολιπέϲθαι τι-
νάϲ, 'ὅπωϲ' ἔφη 'μὴ πρὸϲ τοὺϲ φίλουϲ ἀρξώμεθα
διαφέρεϲθαι, τῶν ἐχθρῶν παντάπαϲιν ἀπαλλαγέντεϲ'.
οὐκοῦν καὶ ἡμῶν καταναλιϲκόμενα ταῦτα τὰ πάθη
πρὸϲ τοὺϲ ἐχθροὺϲ ἧττον ἐνοχλήϲει τοῖϲ φίλοιϲ. οὐ
γὰρ κεραμεῖ δεῖ κεραμέα φθονεῖν οὐδ' ἀοιδὸν ἀοιδῷ
καθ' Ἡϲίοδον, οὐδὲ γείτονα ζηλοῦν οὐδ' ἀνεψιὸν
οὐδ' ἀδελφὸν 'εἰϲ ἄφενοϲ ϲπεύδοντα' καὶ τυγχάνον-
τα χρηϲτῶν πραγμάτων. ἀλλ' εἰ μηδεὶϲ τρόποϲ ἐϲτὶν
B ἄλλοϲ ἀπαλλαγῆϲ ἐρίδων καὶ φθόνων καὶ φιλονικιῶν,
ἔθιζε ϲεαυτὸν δάκνεϲθαι τῶν ἐχθρῶν εὐημερούντων,
καὶ παρόξυνε καὶ χάραττε τὸ φιλόνικον ἐν ἐκείνοιϲ
θηγόμενον. ὥϲπερ γὰρ οἱ χαρίεντεϲ γεωργοὶ τὰ ῥόδα
καὶ τὰ ἴα βελτίω ποιεῖν νομίζουϲι ϲκόροδα καὶ κρόμ-
μυα παραφυτεύοντεϲ (ἀποκρίνεται γὰρ εἰϲ ἐκεῖνα πᾶν
ὅϲον ἔνεϲτι τῇ τροφῇ δριμὺ καὶ δυϲῶδεϲ), οὕτω καὶ
ὁ ἐχθρὸϲ ἀναλαμβάνων καὶ περιέπων τὸ κακόηθεϲ καὶ
βάϲκανον, εὐμενέϲτερόν ϲε παρέξει τοῖϲ φίλοιϲ εὖ
πράττουϲι καὶ ἀλυπότερον. διὸ καὶ τὰϲ ἁμίλλαϲ πρὸϲ
ἐκείνουϲ ἐϲτὶ ποιητέον ὑπὲρ δόξηϲ ἢ ἀρχῆϲ ἢ πορι-
ϲμῶν δικαίων, μὴ δακνομένουϲ μόνον, ἄν τι πλέον
ἡμῶν ἔχωϲιν, ἀλλὰ καὶ πάντα παραφυλάττονταϲ ἐξ
C ὧν πλέον ἔχουϲι, καὶ πειρωμένουϲ ὑπερβαλέϲθαι ταῖϲ
ἐπιμελείαιϲ καὶ φιλοπονίαιϲ καὶ τῷ ϲωφρονεῖν καὶ

1, 283—285 H. 6, 341—343 R.

13. Ἡϲίοδον] O. et D. 23 24. ϲε Reiskius

προσέχειν ἑαυτοῖς, ὡς Θεμιστοκλῆς ἔλεγεν οὐκ ἐᾶν αὐτὸν καθεύδειν τὴν ἐν Μαραθῶνι Μιλτιάδου νίκην. ὁ μὲν γὰρ εὐτυχίᾳ διαφέρειν αὐτοῦ τὸν ἐχθρὸν ἡγούμενος ἐν ἀρχαῖς ἢ συνηγορίαις ἢ πολιτείαις ἢ παρὰ φίλοις καὶ ἡγεμόσιν ἐκ τοῦ πράττειν τι καὶ ζηλοῦν εἰς τὸ βασκαίνειν παντάπασι καὶ ἀθυμεῖν καταδυόμενος ἀργῷ τῷ φθόνῳ καὶ ἀπράκτῳ σύνεστιν· ὁ δὲ μὴ τυφλούμενος περὶ τὸ μισούμενον ἀλλὰ καὶ βίου καὶ ἤθους καὶ λόγων καὶ ἔργων γιγνόμενος θεατὴς δίκαιος τὰ πλεῖστα κατόψεται τῶν ζηλουμένων ἐξ D ἐπιμελείας καὶ προνοίας καὶ πράξεων χρηστῶν περιγιγνόμενα τοῖς κεκτημένοις, καὶ πρὸς ταῦτα συντείνων ἐπασκήσει τὸ φιλότιμον αὑτοῦ καὶ φιλόκαλον, τὸ δὲ χασμῶδες ἐκκόψει καὶ ῥᾴθυμον.

11. Εἰ δέ τινας οἱ ἐχθροὶ κολακεύοντες ἢ πανουργοῦντες ἢ δεκάζοντες ἢ μισθαρνοῦντες αἰσχρὰς καὶ ἀνελευθέρους δοκοῦσι καρποῦσθαι δυνάμεις ἐν αὐλαῖς ἢ πολιτείαις, οὐκ ἐνοχλήσουσιν ἡμᾶς ἀλλὰ μᾶλλον εὐφρανοῦσι, τὴν αὑτῶν ἐλευθερίαν καὶ τὸ καθαρὸν τοῦ βίου καὶ ἀνύβριστον ἀντιτιθέντας. ἅπας γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος E κατὰ Πλάτωνα, καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος ἔχειν ἀεὶ δεῖ πρόχειρον

'ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμειψόμεθα
τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον'

οὐδέ γε βοὰς δεδειπνισμένων θεάτρων οὐδὲ τιμὰς καὶ προεδρίας παρ' εὐνούχοις καὶ παλλακαῖς οὐδὲ σατραπείας βασιλέων· ζηλωτὸν γὰρ οὐδὲν οὐδὲ καλὸν ἐξ

1, 285—286 H. 6, 343—345 R.

22. Πλάτωνα] Legg. V. p. 728 A Σόλωνος] Bergk. p. 427[3] 27. οὐδὲ*: καὶ σατραπείας Reiskius: σατραπείαις

F αἰcχροῦ φυόμενον. ἀλλ' ἐπεὶ τυφλοῦται τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ὥc φηcιν ὁ Πλάτων, καὶ μᾶλλον ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ παρέχουcιν αἴcθηcιν ἀcχημονοῦντεc, δεῖ μήτε τὸ χαῖρον ἐφ' οἷc ἁμαρτάνουcιν ἀργὸν εἶναι, μήτε τὸ λυπούμενον ἐφ' οἷc κατορθοῦcιν, ἀλλ' ἐπιλογίζεcθαι δι' ἀμφοτέρων ὅπωc τὰ μὲν φυλαττόμενοι βελτίονεc ὦμεν αὐτῶν, τὰ δὲ μιμούμενοι μὴ χείρονεc.

1, 286 H. 6, 345 R.

2. Πλάτων] Legg. V. p. 731 E

ΠΕΡΙ 93

ΠΟΛΥΦΙΛΙΑΣ.

---

1. Μένωνα τὸν Θετταλὸν οἰόμενον ἐν λόγοιϲ ἱκανῶϲ B γεγυμνάϲθαι καὶ τοῦτο δὴ τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέουϲ λεγόμενον

'ϲοφίηϲ ἐπ' ἄκροιϲι θαμίζειν'

ἠρώτηϲεν ὁ Ϲωκράτηϲ τί ἀρετή ἐϲτιν· ἀποκριναμένου δ' ἰταμῶϲ ἐκείνου καὶ προχείρωϲ ὅτι καὶ παιδόϲ ἐϲτιν ἀρετὴ καὶ πρεϲβύτου καὶ ἀνδρὸϲ καὶ γυναικὸϲ καὶ ἄρχοντοϲ καὶ ἰδιώτου καὶ δεϲπότου καὶ θεράποντοϲ, 'εὖ γε' εἶπεν ὁ Ϲωκράτηϲ 'ὅτι μίαν ἀρετὴν αἰτηθεὶϲ ϲμῆνοϲ ἀρετῶν κεκίνηκαϲ', οὐ κακῶϲ τεκμαιρόμενοϲ ὅτι μηδεμίαν εἰδὼϲ ἀρετὴν ἄνθρωποϲ πολλὰϲ ὠνόμαζεν. ἆρ' οὖν οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἄν τιϲ ἐπιχλευάϲειεν ὅτι μηδέπω μίαν φιλίαν κεκτημένοι βεβαίωϲ φοβούμεθα C μὴ λάθωμεν εἰϲ πολυφιλίαν ἐμπεϲόντεϲ; ϲχεδὸν γὰρ οὐδὲν διαφέρομεν ἀνθρώπου κολοβοῦ καὶ τυφλοῦ, φοβουμένου μὴ Βριάρεωϲ ὁ ἑκατόγχειρ καὶ Ἄργοϲ ὁ πανόπτηϲ γένηται. καίτοι τόν γε παρὰ τῷ Μενάν-

1, 287 H. 6, 346—347 R.

4. ϲοφίηϲ Sextus Empiricus: ϲοφίαϲ 5. Ϲωκράτηϲ] Plat. Men. p. 71 E 17. Μενάνδρῳ] Meinek. IV. p. 241

δρῳ νεανίσκον ὑπερφυῶς ἐπαινοῦμεν εἰπόντα θαυμαστὸν ὅσον νομίζειν 'ἀγαθὸν ἕκαστον', ἂν 'ἔχῃ φίλου σκιάν'.

2. Ἐναντιοῦται δὲ μετὰ πολλῶν ἄλλων οὐχ ἥκιστα πρὸς φιλίας κτῆσιν ἡ τῆς πολυφιλίας ὄρεξις, ὥσπερ ἀκολάστων γυναικῶν τῷ πολλάκις καὶ πολλοῖς συμ-
D πλέκεσθαι τῶν πρώτων κρατεῖν μὴ δυναμένοις ἀμελουμένων καὶ ἀπορρεόντων· μᾶλλον δ' ὥσπερ ὁ τῆς Ὑψιπύλης τρόφιμος εἰς τὸν λειμῶνα καθίσας ἔδρεπεν

'ἕτερον ἐφ' ἑτέρῳ αἱρόμενος
ἄγρευμ' ἀνθέων ἡδομένᾳ ψυχᾷ
τὸ νήπιον ἄπληστον ἔχων',

οὕτως ἕκαστον ἡμῶν διὰ τὸ φιλόκαινον καὶ ἁψίκορον ὁ πρόσφατος ἀεὶ καὶ ἀνθῶν ἐπάγεται, καὶ μετατίθησι πολλὰς ὁμοῦ καὶ ἀτελεῖς ἀρχὰς πράττοντας φιλίας καὶ συνηθείας, ἔρωτι τοῦ διωκομένου παρερχο-
E μένους τὸ καταλαμβανόμενον. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενοι τῆς τοῦ βίου φήμης ἣν ὑπὲρ φίλων βεβαίων ἀπολέλοιπεν ἡμῖν, τὸν μακρὸν καὶ παλαιὸν αἰῶνα μάρτυρα ἅμα τοῦ λόγου καὶ σύμβουλον λάβωμεν, ἐν ᾧ κατὰ ζεῦγος φιλίαι λέγονται Θησεὺς καὶ Πειρίθους, Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Ὀρέστης καὶ Πυλάδης, Φιντίας καὶ Δάμων, Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας. σύννομον γὰρ ἡ φιλία ζῷον οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιῶδες, καὶ τὸ ἄλλον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν φίλον καὶ προσαγορεύειν

'τὸν ἑταῖρον 'ἕτερον'' οὐδέν ἐστιν ἢ μέτρῳ'

φιλίας τῇ δυάδι χρωμένων. οὔτε γὰρ δούλους οὔτε

4. ἐναντιοῦται*: αἴτιον 5. πρὸς*: εἰς 10. Nauck. p. 468 12. ἄπληστον p. 661 F: ἄχρηστον 17. τὸ Reiskius: τὸν 21. φιλίαι Stephanus: φιλίας 27. τὸν*

φίλους ἔστι κτήσασθαι πολλοὺς ἀπ' ὀλίγου νομίσμα- F τος. τί οὖν νόμισμα φιλίας; εὔνοια καὶ χάρις μετ' ἀρετῆς, ὧν οὐδὲν ἔχει σπανιώτερον ἡ φύσις. ὅθεν τὸ σφόδρα φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι πρὸς πολλοὺς οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ποταμοὶ πολλὰς σχίσεις καὶ κατατομὰς λαμβάνοντες ἀσθενεῖς καὶ λεπτοὶ ῥέουσιν, οὕτω τὸ φιλεῖν ἐν ψυχῇ σφοδρὸν πεφυκὸς εἰς πολλοὺς μεριζόμενον ἐξαμαυροῦται. διὸ καὶ τῶν ζῴων τὸ φιλότεκνον τοῖς μονοτόκοις ἰσχυρότερον ἐμφύεται, καὶ Ὅμηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει 'μοῦνον τηλύγετον', τοῦτ' ἔστι τὸν τοῖς μήτ' ἔχουσιν ἕτερον γο- 94 νεῦσι μήθ' ἕξουσι γεγενημένον.

3. Τὸν δὲ φίλον ἡμεῖς 'μοῦνον' μὲν οὐκ ἀξιοῦμεν εἶναι, μετ' ἄλλου δὲ τηλύγετός τις καὶ ὀψίγονος ἔστω, τὸν θρυλούμενον ἐκεῖνον χρόνῳ τῶν ἁλῶν συγκατεδηδοκὼς μέδιμνον, οὐχ ὥσπερ νῦν πολλοὶ φίλοι λεγόμενοι συμπιόντες ἅπαξ ἢ συσφαιρίσαντες ἢ συγκυβεύσαντες ἢ συγκαταλύσαντες ἐκ πανδοκείου καὶ παλαίστρας καὶ ἀγορᾶς φιλίαν συλλέγουσιν. ἐν δὲ ταῖς τῶν πλουσίων καὶ ἡγεμονικῶν οἰκίαις πολὺν ὄχλον καὶ θόρυ- B βον ἀσπαζομένων καὶ δεξιουμένων καὶ δορυφορούντων ὁρῶντες εὐδαιμονίζουσι τοὺς πολυφίλους. καίτοι πλείονάς γε μυίας ἐν τοῖς ὀπτανίοις αὐτῶν ὁρῶσιν. ἀλλ' οὔθ' αὗται τῆς λιχνείας οὔτ' ἐκεῖνοι τῆς χρείας ἐπιλιπούσης παραμένουσιν. ἐπεὶ δ' ἡ ἀληθινὴ φιλία τρία ζητεῖ μάλιστα, τὴν ἀρετὴν ὡς καλόν, καὶ τὴν συνήθειαν ὡς ἡδύ, καὶ τὴν χρείαν ὡς ἀναγκαῖον (δεῖ γὰρ ἀποδέξασθαι κρίναντα καὶ χαίρειν συνόντα καὶ χρῆσθαι δεόμενον, ἃ πάντα πρὸς τὴν πολυφιλίαν ὑπεναντιοῦται, καὶ μάλιστά πως τὸ κυριώτατον ἡ κρίσις),

1, 290—291 H. 6, 350—352 R.

10. Ὅμηρος] Ι 498. π 19 11. μήτ'*: μὴ

σκεπτέον πρῶτον εἰ δύνατόν ἐστιν ἐν βραχεῖ χρόνῳ C δοκιμάσαι χορευτὰς συγχορευσομένους, ἐρέτας ὁμορροθήσοντας, οἰκέτας χρημάτων ἐπιτρόπους ἢ τέκνων παιδαγωγοὺς ἐσομένους, μήτι γε φίλους πολλοὺς εἰς ἀγῶνα πάσης τύχης συναποδυσομένους, ὧν ἕκαστος αὐτός θ' αὑτόν

‘πράττων εὖ τίθησιν εἰς μέσον,
τοῦ δυστυχοῦς τε λαγχάνων οὐκ ἄχθεται’.

οὔτε ναῦς ἐπὶ τοσούτους ἕλκεται χειμῶνας εἰς θάλατταν, οὔτε χωρίοις θριγκοὺς καὶ λιμέσι προσβάλλουσιν ἕρκη καὶ χώματα τηλικούτους προσδεχόμενοι κινδύ- D νους καὶ τοσούτους, ὅσων ἐπαγγέλλεται φιλία καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, ὀρθῶς καὶ βεβαίως ἐξετασθεῖσα. τῶν δ' ἀνεξετάστως παραρρυέντων ὥσπερ νομισμάτων ἀδοκίμων ἐλεγχομένων

‘οἱ μὲν ἐστερημένοι
χαίρουσιν, οἱ δ' ἔχοντες εὔχονται φυγεῖν’.

ἔστι δὲ τοῦτο χαλεπὸν καὶ οὐ ῥᾴδιον, τὸ φυγεῖν ἢ ἀποθέσθαι δυσαρεστουμένην φιλίαν. ἀλλ' ὥσπερ σιτίον βλαβερὸν καὶ δυσχεραινόμενον οὔτε κατέχειν οἷόν τε μὴ λυποῦν καὶ διαφθεῖρον οὔτ' ἐκβάλλειν οἷον εἰσῆλθεν ἀλλ' εἰδεχθὲς καὶ συμπεφυρμένον καὶ ἀλλόκοτον, οὕτω φίλος πονηρὸς ἢ σύνεστι λυπῶν καὶ λυμαινόμενος, ἢ βίᾳ μετ' ἔχθρας καὶ δυσμενείας ὥσπερ χολή τις ἐξέπεσε.

E 4. Διὸ δεῖ μὴ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι μηδὲ κολλᾶσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσι μηδὲ φιλεῖν τοὺς διώκον-

1. σκεπτέον*: σκεπτέον δὲ 7. Nauck. p. 697 10. περιβάλλουσιν*? 16. Nauck. p. 215 23. λυμαινόμενος*: λυπούμενος

τας, ἀλλὰ τοὺς ἀξίους φιλίας διώκειν. οὐ γὰρ αἱρετέον πάντως τὸ ῥᾳδίως ἁλισκόμενον. καὶ γὰρ ἀπαρίνην καὶ βάτον ἐπιλαμβανομένην ὑπερβάντες καὶ διωσάμενοι βαδίζομεν ἐπὶ τὴν ἐλάαν καὶ τὴν ἄμπελον. οὕτω δεῖ μὴ τὸν εὐχερῶς περιπλεκόμενον ποιεῖσθαι συνήθη, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις σπουδῆς καὶ ὠφελίμοις αὐτοὺς περιπλέκεσθαι δοκιμάσαντας.

5. Ὥσπερ οὖν ὁ Ζεῦξις αἰτιωμένων αὐτὸν τινῶν F ὅτι ζωγραφεῖ βραδέως, 'ὁμολογῶ' εἶπεν 'ἐν πολλῷ χρόνῳ γράφειν, καὶ γὰρ εἰς πολύν', οὕτω φιλίαν δεῖ καὶ συνήθειαν σῴζειν παραλαβόντας ἐν πολλῷ κριθεῖσαν. ἆρ' οὖν κρῖναι μὲν οὐκ ἔστι πολλοὺς φίλους ῥᾴδιον, συνεῖναι δὲ πολλοῖς ὁμοῦ ῥᾴδιον, ἢ καὶ τοῦτο ἀδύνατον; καὶ μὴν ἀπόλαυσίς ἐστιν ἡ συνήθεια τῆς φιλίας, καὶ τὸ ἥδιστον ἐν τῷ συνεῖναι καὶ συνδιημερεύειν·

'οὐ μὲν γὰρ ζωοί γε φίλων ἀπάνευθεν ἑταίρων
βουλὰς ἑζόμενοι βουλεύσομεν'.

καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως ὁ Μενέλαος 95

'οὐδέ κεν ἄλλο
ἄμμε διέκρινεν φιλέοντέ τε τερπομένω τε,
πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφεκάλυψε'.

τοὐναντίον οὖν ἔοικεν ἡ καλουμένη πολυφιλία ποιεῖν. ἡ μὲν γὰρ συνάγει καὶ συνίστησι καὶ συνέχει καταπυκνοῦσα ταῖς ὁμιλίαις καὶ φιλοφροσύναις

'ὡς δ' ὅτ' ὀπὸς γάλα λευκὸν ἐγόμφωσεν καὶ ἔπηξε'

1, 292—293 H. 6, 355—357 R.

5. δεῖ W: ἀεὶ 6. συνήθη*: συνήθη καλόν 7. δοκιμάσαντας Reiskius: δοκιμάζοντας 17. Homer. Ψ 78 20. Id. δ 179

B κατ' Ἐμπεδοκλέα (τοιαύτην γὰρ ἡ φιλία βούλεται ποιεῖν ἑνότητα καὶ σύμπηξιν), ἡ δὲ πολυφιλία διίστηςι καὶ ἀποςπᾷ καὶ ἀποςτρέφει, τῷ μετακαλεῖν καὶ μεταφέρειν ἄλλοτε πρὸς ἄλλον οὐκ ἐῶςα κρᾶςιν οὐδὲ κόλληςιν εὐνοίας ἐν τῇ ςυνηθείᾳ περιχυθείςῃ καὶ παγείςῃ γενέςθαι. τοῦτο δ' εὐθὺς ὑποβάλλει καὶ τὴν περὶ τὰς ὑπουργίας ἀνωμαλίαν καὶ δυςκολίαν· τὰ γὰρ εὔχρηςτα τῆς φιλίας δύςχρηςτα γίγνεται διὰ τὴν πολυφιλίαν.

'ἄλλον τρόπον' γὰρ 'ἄλλων ἐγείρει φροντὶς ἀνθρώπων'·

οὔτε γὰρ αἱ φύςεις ἡμῶν ἐπὶ ταὐτὰ ταῖς ὁρμαῖς ῥέπουςιν, οὔτε τύχαις ὁμοτρόποις ἀεὶ ςύνεςμεν· οἵ τε
C τῶν πράξεων καιροὶ καθάπερ τὰ πνεύματα τοὺς μὲν φέρουςι τοῖς δ' ἀντιπίπτουςι.

6. Καίτοι κἂν πάντες ἅμα τῶν αὐτῶν οἱ φίλοι δέωνται, χαλεπὸν ἐξαρκέςαι πᾶςι βουλευομένοις ἢ πολιτευομένοις ἢ φιλοτιμουμένοις ἢ ὑποδεχομένοις. ἂν δ' ἑνὶ καιρῷ διαφόροις πράγμαςι καὶ πάθεςι προςτυγχάνοντες ὁμοῦ παρακαλῶςιν ὁ μὲν πλέων ςυναποδημεῖν, ὁ δὲ κρινόμενος ςυνδικεῖν, ὁ δὲ κρίνων ςυνδικάζειν, ὁ δὲ πιπράςκων ἢ ἀγοράζων ςυνδιοικεῖν, ὁ δὲ γαμῶν ςυνθύειν, ὁ δὲ θάπτων ςυμπενθεῖν,

'πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμῃ,
ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ ςτεναγμάτων'

D ἡ πολυφιλία, πᾶςι μὲν ἀμήχανον παρεῖναι, μηδενὶ δ' ἄτοπον, ἑνὶ δ' ὑπουργοῦντα προςκρούειν πολλοῖς ἀνιαρόν·

1, 293—294 H. 6, 357—358 R.

7. δυςκολίαν Emperius: δυςωπίαν 10. Bergk. p. 1344[3]
24. Soph. O. R. 4

'οὐδεὶς γὰρ ἀγαπῶν αὐτὸς ἀμελεῖθ' ἡδέως'. καίτοι τὰς ἀμελείας καὶ ῥᾳθυμίας τῶν φίλων πραότερον φέρουσι, καὶ τὰς τοιαύτας ἀπολογίας ἀμηνίτως δέχονται παρ' αὐτῶν 'ἐξελαθόμην' 'ἠγνόησα'. ὁ δὲ λέγων 'οὐ παρέστην σοι δίκην ἔχοντι, παριστάμην γὰρ ἑτέρῳ φίλῳ', καὶ 'πυρέττοντά σε οὐκ εἶδον, τῷ δεῖνι γὰρ φίλους ἑστιῶντι συνησχολούμην' αἰτίαν τῆς ἀμελείας τὴν ἑτέρων ἐπιμέλειαν ποιούμενος οὐ λύει τὴν μέμψιν, ἀλλὰ προσεπιβάλλει ζηλοτυπίαν. ἀλλ' E οἱ πολλοὶ τὰς πολυφιλίας ἃ δύνανται παρέχειν μόνον ὡς ἔοικε σκοποῦσιν, ἃ δ' ἀνταπαιτοῦσι παρορῶσι, καὶ οὐ μνημονεύουσιν ὅτι δεῖ τὸν πολλοῖς εἰς ἃ δεῖται χρώμενον πολλοῖς δεομένοις ἀνθυπουργεῖν. ὥσπερ οὖν ὁ Βριάρεως ἑκατὸν χερσὶν εἰς πεντήκοντα φορῶν γαστέρας οὐδὲν ἡμῶν πλέον εἶχε τῶν ἀπὸ δυοῖν χεροῖν μίαν κοιλίαν διοικούντων, οὕτως ἐν τῷ πολλοῖς φίλοις χρῆσθαι καὶ τὸ λειτουργεῖν πολλοῖς ἔνεστι καὶ τὸ συναγωνιᾶν καὶ τὸ συνασχολεῖσθαι καὶ τὸ συγκάμνειν. οὐ γὰρ Εὐριπίδῃ πειστέον λέγοντι

'χρῆν γὰρ μετρίας εἰς ἀλλήλους
φιλίας θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς, F
εὔλυτα δ' εἶναι στέργηθρα φρενῶν,
ἀπό τ' ὤσασθαι καὶ ξυντεῖναι',

καθάπερ πόδα νεὼς ἐνδιδόντι καὶ προσάγοντι ταῖς χρείαις τὴν φιλίαν. ἀλλὰ τοῦτο μέν, ὦ Εὐριπίδη, μεταθῶμεν ἐπὶ τὰς ἔχθρας, καὶ κελεύωμεν μετρίας

1, 294—295 H. 6, 358—36· R.

1. Meinek. IV. p. 282 16. ἐν τῷ πολλοῖς φίλοις χρῆσθαι Halmius: ἐν τοῖς φίλοις χρήσιμον 18. τὸ συγκάμνειν*: συγκάμνειν 20. μετρίας — φιλίας* (Hippol. 253): μετρίαν — φιλίαν 23. στέργηθρα*: θέλγητρα

ποιεῖcθαι τὰc διαφορὰc καὶ μὴ πρὸc ἄκρον μυελὸν ψυχῆc, εὔλυτα δ' εἶναι μίcη καὶ ὀργὰc καὶ μεμψιμοιρίαc καὶ ὑπονοίαc· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον ἡμῖν παραί-
96 νει τὸ Πυθαγορικὸν 'μὴ πολλοῖc ἐμβάλλειν δεξιάν', τοῦτ' ἔcτι μὴ πολλοὺc ποιεῖcθαι φίλουc μηδὲ πολύκοινον μηδὲ πάνδημον ἀcπάζεcθαι φιλίαν καὶ πρὸc ἐναντίην ἢ μετὰ πολλῶν παθῶν εἰcιοῦcαν, ὧν τὸ μὲν cυναγωνιᾶν καὶ cυνάχθεcθαι καὶ cυμπονεῖν καὶ cυγκινδυνεύειν πάνυ δύcοιcτον τοῖc ἐλευθέροιc καὶ γενναίοιc ἐcτί. τὸ δὲ τοῦ cοφοῦ Χίλωνοc ἀληθέc, ὃc πρὸc τὸν εἰπόντα μηδένα ἔχειν ἐχθρόν 'ἔοικαc' ἔφη 'cὺ μηδὲ φίλον ἔχειν'. αἱ γὰρ ἔχθραι ταῖc φιλίαιc εὐθὺc ἐπακολουθοῦcι καὶ cυμπλέκονται, ἐπεί-
B περ (7) οὐκ ἔcτι φίλον μὴ cυναδικεῖcθαι μηδὲ cυναδοξεῖν μηδὲ cυναπεχθάνεcθαι· οἱ γὰρ ἐχθροὶ τὸν φίλον εὐθὺc ὑφορῶνταί τε καὶ μιcοῦcιν, οἱ δὲ φίλοι πολλάκιc φθονοῦcί τε καὶ ζηλοτυποῦcι καὶ περιcπῶcιν. ὥcπερ οὖν ὁ τῷ Τιμηcίᾳ περὶ τῆc ἀποικίαc δοθεὶc χρηcμὸc προηγόρευcε

'cμῆνα μελιccάων τάχα τοι καὶ cφῆκεc ἔcονται',

οὕτωc οἱ φίλων ζητοῦντεc ἑcμὸν ἔλαθον ἐχθρῶν cφηκίαιc περιπεcόντεc. καὶ οὐκ ἴcον ἄγει cταθμὸν ἐχθροῦ μνηcικακία καὶ φίλου χάριc. ὅρα δὲ τοὺc Φι-
C λώτου καὶ Παρμενίωνοc φίλουc καὶ οἰκείουc ἃ διέθηκεν Ἀλέξανδροc, ἃ τοὺc Δίωνοc Διονύcιοc καὶ τοὺc Πλαύτου Νέρων καὶ τοὺc Cηιανοῦ Τιβέριοc cτρεβλοῦντεc καὶ ἀποκτιννύοντεc. ὡc γὰρ τὸν Κρέοντα τῆc θυγατρὸc οὐδὲν ὁ χρυcὸc οὐδ' ὁ πέπλοc ὠφέλει, τὸ δὲ πῦρ ἀναφθὲν αἰφνιδίωc προcδραμόντα καὶ

1, 295—297 H. 6, 360—362 B.

25. Διονύcιοc καὶ*: διονύcιοc

περιπτύξαντα κατέκαυϲε καὶ ϲυναπώλεϲεν, οὕτωϲ ἔνιοι τῶν φίλων οὐδὲν ἀπολαύϲαντεϲ εὐτυχούντων ϲυναπόλλυνται δυϲτυχοῦϲι. καὶ τοῦτο μάλιϲτα πάϲχουϲιν οἱ φιλόϲοφοι καὶ χαρίεντεϲ, ὡϲ Θηϲεὺϲ τῷ Πειρίθῳ κολαζομένῳ καὶ δεδεμένῳ

'αἰδοῦϲ ἀχαλκεύτοιϲ ϲυνέζευκται πέδαιϲ',

ἐν δὲ τῷ λοιμῷ φηϲιν ὁ Θουκυδίδηϲ τοὺϲ ἀρετῆϲ D μάλιϲτα μεταποιουμένουϲ ϲυναπόλλυϲθαι τοῖϲ φίλοιϲ νοϲοῦϲιν· ἠφείδουν γὰρ ϲφῶν αὐτῶν ἰόντεϲ παρὰ τοὺϲ ἐπιτηδείουϲ.

8. Ὅθεν τῆϲ ἀρετῆϲ ἀφειδεῖν οὐ προϲῆκον ἄλλοτ' ἄλλοιϲ ϲυνδοῦνταϲ αὐτὴν καὶ ϲυμπλέκονταϲ, ἀλλὰ τοῖϲ ἀξίοιϲ τὴν αὐτῆϲ κοινωνίαν φυλάττειν, τοῦτ' ἔϲτι τοῖϲ ὁμοίωϲ φιλεῖν καὶ κοινωνεῖν δυναμένοιϲ. καὶ γὰρ δὴ τοῦτο πάντων μέγιϲτόν ἐϲτιν ἐναντίωμα πρὸϲ τὴν πολυφιλίαν, ὅτι τῇ φιλίᾳ γένεϲιϲ δι' ὁμοιότητόϲ ἐϲτιν. ὅπου γὰρ καὶ τὰ ἄψυχα τὰϲ μίξειϲ πρὸϲ τὰ ἀνόμοια ποιεῖται μετὰ βίαϲ ἀναγκαζόμενα καὶ ὀκλάζει καὶ ἀγανακτεῖ φεύγοντα ἀπ' E ἀλλήλων, τοῖϲ δὲ ϲυγγενέϲι καὶ οἰκείοιϲ ὁμοιοπαθεῖ κεραννύμενα καὶ προϲίεται τὴν κοινωνίαν λείωϲ καὶ μετ' εὐμενείαϲ, πῶϲ οἷόν τε φιλίαν ἤθεϲι διαφόροιϲ ἐγγενέϲθαι καὶ πάθεϲιν ἀνομοίοιϲ καὶ βίοιϲ ἑτέραϲ προαιρέϲειϲ ἔχουϲιν; ἡ μὲν γὰρ περὶ ψαλμοὺϲ καὶ φόρμιγγαϲ ἁρμονία δι' ἀντιφώνων ἔχει τὸ ϲύμφωνον, ὀξύτηϲι καὶ βαρύτηϲιν ἁμωϲγέπωϲ ὁμοιότητοϲ

1, 297—298 H. 6, 362—364 R.

6. αἰδοῦϲ*: πέδαιϲ ἀχαλκεύτοιϲ ϲυνέζευκται Stephanus: ἀχαλκεύτοιϲιν ἔζευκται πέδαιϲ*: πόδαϲ 7. Θουκυδίδηϲ] II 51 11. ὅθεν*: ὅθεν οὕτωϲ 17. ἄψυχα] ἄλογα W 20. ὁμοιοπαθεῖ W: ὁμοπαθεῖ

ἐγγιγνομένης· τῆς δὲ φιλικῆς συμφωνίας ταύτης καὶ ἁρμονίας οὐδὲν ἀνόμοιον οὐδ' ἀνώμαλον οὐδ' ἄνισον εἶναι δεῖ μέρος, ἀλλ' ἐξ ἁπάντων ὁμοίως ἐχόν-
F των ὁμολογεῖν καὶ ὁμοβουλεῖν καὶ ὁμοδοξεῖν καὶ συνομοπαθεῖν, ὥσπερ μιᾶς ψυχῆς ἐν πλείοσι διῃρημένης σώμασι.

9. Τίς οὖν ἐστιν οὕτως ἀνεπίμονος καὶ μετάβολος καὶ παντοδαπὸς ἄνθρωπος, ὥστε πολλοῖς ἑαυτὸν ἐξομοιοῦν καὶ προσαρμόττειν καὶ μὴ καταγελᾶν τοῦ Θεόγνιδος παραινοῦντος

'πουλύποδος νόον ἴσχε πολυχρόου, ὃς ποτὶ πέτρῃ,
τῇ περ ὁμιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη;'

καίτοι τοῦ πολύποδος αἱ μεταβολαὶ βάθος οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν γίγνονται τὴν ἐπιφάνειαν, στυ-
97 φότητι καὶ μανότητι τὰς ἀπορροὰς τῶν πλησιαζόντων ἀναλαμβάνουσαν· αἱ δὲ φιλίαι τὰ ἤθη ζητοῦσι συνεξομοιοῦν, καὶ τὰ πάθη καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰς διαθέσεις. Πρωτέως τινὸς οὐκ εὐτυχοῦς οὐδὲ πάνυ χρηστοῦ τὸ ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ γοητείας ἑαυτὸν εἰς ἕτερον εἶδος ἐξ ἑτέρου μεταλλάττοντος ἐν ταὐτῷ πολλάκις, φιλολόγοις συναναγιγνώσκοντος καὶ παλαισταῖς συγκονιομένου καὶ φιλοθήροις συγκυνηγετοῦντος καὶ φιλοπόταις συμμεθυσκομένου καὶ πολιτικοῖς συναρχαιρεσιάζοντος, ἰδίαν ἤθους ἑστίαν οὐκ ἔχοντος. ὡς δὲ τὴν ἀσχημάτιστον οἱ φυσικοὶ
B καὶ ἀχρώματον οὐσίαν καὶ ὕλην λέγουσιν ὑποκειμένην καὶ τρεπομένην ὑφ' αὑτῆς νῦν μὲν φλέγεσθαι νῦν δ' ἐξυγραίνεσθαι, τοτὲ δ' ἐξαεροῦσθαι πήγνυσθαι

1, 298—299 H. 6, 364—366 R.

7. ἀνεπίμονος*: ἐπίπονος 11. Bergk. p. 500³

δ᾽ αὖθιϲ, οὕτωϲ ἄρα τῇ πολυφιλίᾳ ψυχὴν ὑποκεῖϲθαι δεήϲει, πολυπαθῆ καὶ πολύτροπον καὶ ὑγρὰν καὶ ῥᾳδίαν μεταβάλλειν. ἀλλ᾽ ἡ φιλία ϲτάϲιμόν τι ζητεῖ καὶ βέβαιον ἦθοϲ καὶ ἀμετάπτωτον ἐν μιᾷ χώρᾳ καὶ ϲυνηθείᾳ. διὸ καὶ ϲπάνιον καὶ δυϲεύρετόν ἐϲτι φίλοϲ βέβαιοϲ.

1, 299 H. 6, 366 R.

C

ΠΕΡΙ ΤΥΧΗΣ.

1. ‘Τύχη τὰ θνητῶν πράγματ’, οὐκ εὐβουλία’. πότερον οὐδὲ δικαιοσύνη τὰ θνητῶν πράγματα οὐδ’ ἰσότης οὐδὲ σωφροσύνη οὐδὲ κοσμιότης, ἀλλ’ ἐκ τύχης μὲν καὶ διὰ τύχην Ἀριστείδης ἐνεκαρτέρησε τῇ πενίᾳ, D πολλῶν χρημάτων κύριος γενέσθαι δυνάμενος, καὶ Σκιπίων Καρχηδόνα ἑλὼν οὐδὲν οὔτ’ ἔλαβεν οὔτ’ εἶδε τῶν λαφύρων, ἐκ τύχης δὲ καὶ διὰ τύχην Φιλοκράτης λαβὼν χρυσίον παρὰ Φιλίππου ‘πόρνας καὶ ἰχθῦς ἠγόραζε’, καὶ Λασθένης καὶ Εὐθυκράτης ἀπώλεσαν Ὄλυνθον, ‘τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν;’ ἀπὸ τύχης δ’ ὁ μὲν Φιλίππου Ἀλέξανδρος αὐτός τε τῶν αἰχμαλώτων ἀπείχετο γυναικῶν καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκόλαζεν, ὁ δὲ Πριάμου δαίμονι κακῷ καὶ τύχῃ χρησάμενος συνεκοιμᾶτο τῇ τοῦ ξένου γυναικί, καὶ λαβὼν αὐτὴν ἐνέ- E πλησε πολέμου καὶ κακῶν τὰς δύο ἠπείρους; εἰ γὰρ ταῦτα γίγνεται διὰ τύχην, τί κωλύει καὶ τὰς γαλᾶς καὶ τοὺς τράγους καὶ τοὺς πιθήκους συνέχεσθαι φάναι διὰ τύχην ταῖς λιχνείαις καὶ ταῖς ἀκρασίαις καὶ ταῖς βωμολοχίαις;

1. Nauck. p. 607 15. ἐνέπλησε*: ἐνέπλησέ τε
19. ταῖς βωμολοχίαις*: βωμολοχίαις

2. Εἰ δ' ἔστι σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία, πῶς λόγον ἔχει μὴ εἶναι φρόνησιν; εἰ δὲ φρόνησις, πῶς εὐβουλίαν μὴ εἶναι; ἡ γὰρ σωφροσύνη φρόνησίς τίς ἐστιν ὥς λέγουσι, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς φρονήσεως δεῖται παρούσης, μᾶλλον δὲ τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν ἐν μὲν ἡδοναῖς ἀγαθοὺς παρεχομένην ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην καλοῦμεν, ἐν δὲ κινδύνοις καὶ πόνοις καρτερίαν καὶ ἀνδραγαθίαν, ἐν δὲ κοινωνήμασι καὶ πολιτείαις εὐνομίαν καὶ δικαιοσύνην. ὅθεν εἰ τὰ τῆς εὐβουλίας ἔργα τῆς τύχης δι- F καιοῦμεν εἶναι, ἔστω τύχης καὶ τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τὰ τῆς σωφροσύνης, καὶ νὴ Δία τὸ κλέπτειν τύχης ἔστω καὶ τὸ βαλαντιοτομεῖν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν, καὶ μεθέμενοι τῶν οἰκείων λογισμῶν εἰς τὴν τύχην ἑαυτοὺς ἀφῶμεν ὥσπερ ὑπὸ πνεύματος πολλοῦ κονιορτὸν ἢ συρφετὸν ἐλαυνομένους καὶ διαφερομένους. εὐβουλίας τοίνυν μὴ οὔσης οὐδὲ βουλὴν εἰκὸς εἶναι περὶ πραγμάτων οὐδὲ σκέψιν οὐδὲ ζήτησιν τοῦ συμφέροντος, ἀλλὰ ἐλήρησεν εἰπὼν ὁ Σοφοκλῆς ὅτι

'πᾶν τὸ ζητούμενον 98
ἁλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον'

καὶ πάλιν αὖ τὰ πράγματα διαιρῶν

'τὰ μὲν διδακτὰ μανθάνω, τὰ δ' εὑρετὰ
ζητῶ, τὰ δ' εὐκτὰ παρὰ θεῶν ᾐτησάμην'.

τί γὰρ εὑρετὸν ἢ τί μαθητόν ἐστιν ἀνθρώποις, εἰ πάντα περαίνεται κατὰ τύχην; ποῖον δ' οὐκ ἀναιρεῖται βουλευτήριον πόλεως ἢ ποῖον οὐ καταλύεται συνέδριον βασιλέως, εἰ ὑπὸ τῇ τύχῃ πάντα ἐστίν, ἣν τυφλὴν λοιδοροῦμεν, ὡς τυφλοὶ περιπίπτοντες αὐτῇ;

1, 301—302 H. 6, 368—370 R.

2. δὲ* 16. καὶ W: ἢ 19. Σοφοκλῆς] O. R. 110
23. Nauck. p. 243

B τί δ' οὐ μέλλομεν, ὅταν ὥςπερ ὄμματα τὴν εὐβουλίαν ἐκκόψαντες αὐτῶν τοῦ βίου τυφλὴν χειραγωγὸν λαμβάνωμεν;

3. Καίτοι φέρε λέγειν τινὰ ἡμῶν ὡς τύχη τὰ τῶν βλεπόντων πράγματα, οὐκ ὄψις οὐδ' 'ὄμματα φωςφόρα', φηςὶν ὁ Πλάτων, καὶ τύχη τὰ τῶν ἀκουόντων, οὐ δύναμις ἀντιληπτικὴ πληγῆς ἀέρος δι' ὠτὸς καὶ ἐγκεφάλου προςφερομένης· καλὸν δ', ὡς ἔοικεν, εὐλαβεῖςθαι τὴν αἴςθηςιν. ἀλλὰ μὴν τὴν ὄψιν καὶ ἀκοὴν καὶ γεῦςιν καὶ ὄςφρηςιν καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ ςώματος καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν ὑπηρεςίαν εὐ-
C βουλίας καὶ φρονήςεως ἡ φύςις ἤνεγκεν ἡμῖν, καὶ 'νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει, τἄλλα' δὲ 'κωφὰ καὶ τυφλά'. καὶ ὥςπερ ἡλίου μὴ ὄντος ἕνεκα τῶν ἄλλων ἄςτρων εὐφρόνην ἂν ἤγομεν, ὥς φηςιν Ἡράκλειτος, οὕτως ἕνεκα τῶν αἰςθήςεων, εἰ μὴ νοῦν μηδὲ λόγον ὁ ἄνθρωπος ἔςχεν, οὐδὲν ἂν διέφερε τῷ βίῳ τῶν θηρίων. νῦν δ' οὐκ ἀπὸ τύχης οὐδ' αὐτομάτως περίεςμεν αὐτῶν καὶ κρατοῦμεν, ἀλλ' ὁ Προμηθεύς, τοῦτ' ἔςτιν ὁ λογιςμὸς αἴτιος

ἵππων ὄνων τ' ὀχεῖα καὶ ταύρων γονάς
δοὺς ἀντίδωρα καὶ πόνων ἐκδέκτορα

D κατ' Αἰςχύλον. ἐπεὶ τύχῃ γε καὶ φύςει γενέςεως ἀμείνονι τὰ πλεῖςτα τῶν ἀλόγων κέχρηται. τὰ μὲν γὰρ ὥπλιςται κέραςι καὶ ὀδοῦςι καὶ κέντροις, 'αὐτὰρ ἐχίνοις' φηςὶν Ἐμπεδοκλῆς

'ὀξυβελεῖς χαῖται νώτοις ἐπιπεφρίκαςι',

τὰ δ' ὑποδέδεται καὶ ἠμφίεςται φολίςι καὶ λάχναις

1, 302—304 H. 6, 370—371 R.

6. Πλάτων] Tim. p. 45 B 11. καὶ τὰς δυνάμεις Reiskius: δυνάμεως 21. Nauck. p. 50 24. ἀμείνονί Reiskius: ἄμεινον 26. ἐχίνοις Stephanus: ἐχῖνος

καὶ χηλαῖς καὶ ὁπλαῖς ἀποκρότοις· μόνος δ᾽ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν Πλάτωνα ‘γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄστρωτος’ ὑπὸ τῆς φύσεως ἀπολέλειπται.

‘ἀλλ᾽ ἓν διδοῦσα πάντα μαλθάσσει τάδε’,

τὸν λογισμὸν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πρόνοιαν. E

‘ἦ βραχὺ μὲν σθένος ἀνέρος· ἀλλά
ποικιλίᾳ πραπίδων
δεινὰ μὲν φῦλα πόντου
χθονίων τ᾽ ἀερίων τε
δάμναται βουλεύματα’.

κουφότατον ἵπποι καὶ ὠκύτατον, ἀνθρώπῳ δὲ θέουσι· μάχιμον κύων καὶ θυμοειδές, ἀλλ᾽ ἄνθρωπον φυλάττει· ἡδύτατον ἰχθὺς καὶ πολύσαρκον ὗς, ἀνθρώπῳ δὲ τροφὴ καὶ ὄψον ἐστί. τί μεῖζον ἐλέφαντος ἢ φοβερώτερον ἰδεῖν; ἀλλὰ καὶ οὗτος παίγνιον γέγονεν ἀνθρώπου καὶ θέαμα πανηγυρικόν, ὀρχήσεις τε μανθάνει καὶ χορείας καὶ προσκυνήσεις, οὐκ ἀχρήστως τῶν τοιούτων παρεισαγομένων, ἀλλ᾽ ἵνα μανθάνωμεν ποῖ F τὸν ἄνθρωπον ἡ φρόνησις αἴρει καὶ τίνων ὑπεράνω ποιεῖ, καὶ πῶς κρατεῖ πάντων καὶ περίεστιν.

‘οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὲν ἀμύμονες οὐδὲ παλαισταί,
οὐδὲ ποσὶ κραιπνῶς θέομεν’,

ἀλλ᾽ ἐν πᾶσι τούτοις ἀτυχέστεροι τῶν θηρίων ἐσμέν· ἐμπειρίᾳ δὲ καὶ μνήμῃ καὶ σοφίᾳ καὶ τέχνῃ κατ᾽ Ἀναξαγόραν σφῶν τ᾽ αὐτῶν χρώμεθα καὶ βλίττομεν

1, 304—306 H. 6, 371—373 R.

2. Πλάτωνα] Protag. p. 321 C 5. Nauck. p. 300 7. Id. p. 295 9. φῦλα ex p. 959 D 14. ἀνθρώπῳ*: ἀνθρώποις 16. οὗτος Reiskius: τοῦτο 19. ποῖ*: ποῦ 22. Homer. Θ 246

καὶ ἀμέλγομεν καὶ φέρομεν καὶ ἄγομεν ϲυλλαμβάνοντεϲ, ὥϲτ' ἐνταῦθα μηδὲν τῆϲ τύχηϲ ἀλλὰ πάντα τῆϲ εὐβουλίαϲ εἶναι.

99 4. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ τεκτόνων δήπου πράγματα θνητῶν ἐϲτι, καὶ τὰ χαλκοτύπων καὶ οἰκοδόμων καὶ ἀνδριαντοποιῶν, ἐν οἷϲ οὐδὲν αὐτομάτωϲ οὐδ' ὡϲ ἔτυχε κατορθούμενον ὁρῶμεν. ὅτι γὰρ 'βραχεῖα ϲοφῷ τύχη παρεμπίπτει, τὰ δὲ' πλεῖϲτα καὶ 'μέγιϲτα' τῶν ἔργων αἱ τέχναι ϲυντελοῦϲι δι' αὐτῶν, καὶ οὗτοϲ ὑποδεδήλωκε

'βᾶτ' εἰϲ ὁδὸν δὴ πᾶϲ ὁ χειρῶναξ λεώϲ,
οἳ τὴν Διὸϲ γοργῶπιν Ἐργάνην ϲτατοῖϲ
λίκνοιϲι προϲτρέπεϲθε'·

B τὴν γὰρ Ἐργάνην αἱ τέχναι πάρεδρον οὐ τὴν Τύχην ἔχουϲιν. Νεάλκη μέντοι φαϲὶν ἵππον ζωγραφοῦντα τοῖϲ μὲν ἄλλοιϲ κατορθοῦν εἴδεϲι καὶ χρώμαϲι, τοῦ δ' ἀφροῦ τὴν περὶ τῷ χαλινῷ κοπτομένην χαυνότητα καὶ τὸ ϲυνεκπῖπτον ἆϲθμα μὴ κατορθοῦντα γράφειν τε πολλάκιϲ καὶ ἐξαλείφειν, τέλοϲ δ' ὑπ' ὀργῆϲ προϲβαλεῖν τῷ πίνακι τὸν ϲπόγγον ὥϲπερ εἶχε τῶν φαρμάκων ἀνάπλεων, τὸν δὲ προϲπεϲόντα θαυμαϲτῶϲ ἐναπομάξαι καὶ ποιῆϲαι τὸ δέον. τοῦτο ἔντεχνον τύχηϲ μόνον ἱϲτορεῖται. κανόϲι δὲ καὶ ϲταθμοῖϲ καὶ μέτροιϲ καὶ ἀριθμοῖϲ πανταχοῦ χρῶνται, ἵνα μηδαμοῦ
C τὸ εἰκῇ καὶ ὡϲ ἔτυχε τοῖϲ ἔργοιϲ ἐγγένηται. καὶ μὴν αἱ τέχναι μικραί τινεϲ εἶναι λέγονται φρονήϲειϲ, μᾶλλον δ' ἀπορροαὶ φρονήϲεωϲ καὶ ἀποτρίμματα ἐνδιεϲπαρμένα ταῖϲ χρείαιϲ ταῖϲ περὶ τὸν βίον, ὥϲπερ

1, 306—308 H. 6, 373—375 R.

7. βραχεῖα] Epicurus ap. Diog. L. X 144 11. Nauck. p. 248 14. Ἐργάνην*: ἐργάνην καὶ τὴν ἀθηνᾶν 15. Νεάλκη Madvigius: ἕνα 28. χρείαιϲ ταῖϲ*: χρείαιϲ

αἰνίττεται τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως μερισθὲν ἄλλο ἄλλῃ διασπαρῆναι. καὶ γὰρ τῆς φρονήσεως μόρια καὶ σπάσματα μικρὰ θραυομένης καὶ κατακερματιζομένης εἰς τάξεις κεχώρηκε.

5. Θαυμαστὸν οὖν ἐστι πῶς αἱ μὲν τέχναι τῆς τύχης οὐ δέονται πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος, ἡ δὲ πασῶν μεγίστη καὶ τελειοτάτη τέχνη καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ἀνθρωπίνης εὐφημίας καὶ δικαιώσεως οὐδέν ἐστιν. ἀλλ' ἐν ἐπιτάσει μὲν καὶ ἀνέσει χορδῶν εὐβουλία τίς ἐστιν ἣν μουσικὴν καλοῦσι, καὶ περὶ ἄρτυσιν ὄψων ἣν μαγειρικὴν ὀνομάζομεν, καὶ περὶ πλύσιν ἱματίων ἣν γναφικήν, τούς τε παῖδας καὶ ὑποδεῖσθαι καὶ περιβάλλεσθαι D διδάσκομεν καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ λαμβάνειν τοῦ ὄψου τῇ δ' ἀριστερᾷ κρατεῖν τὸν ἄρτον, ὡς οὐδὲ τούτων γιγνομένων ἀπὸ τύχης ἀλλ' ἐπιστάσεως καὶ προσοχῆς δεομένων· τὰ δὲ μέγιστα καὶ κυριώτατα πρὸς εὐδαιμονίαν οὐ παρακαλεῖ τὴν φρόνησιν, οὐδὲ μετέχει τοῦ κατὰ λόγον καὶ πρόνοιαν; ἀλλὰ γῆν μὲν οὐδεὶς ὕδατι δεύσας ἀφῆκεν, ὡς ἀπὸ τύχης καὶ αὐτομάτως πλίνθων ἐσομένων, οὐδ' ἔρια καὶ σκύτη κτησάμενος κάθηται τῇ τύχῃ προσευχόμενος ἱμάτιον αὐτῷ καὶ ὑποδήματα γενέσθαι· χρυσίον δὲ πολὺ συμφορήσας καὶ ἀργύριον καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ πολυθύρους E αὐλὰς περιβαλόμενος καὶ κλίνας προσθέμενος πολυτελεῖς καὶ τραπέζας οἴεται ταῦτα φρονήσεως αὐτῷ μὴ παραγενομένης εὐδαιμονίαν ἔσεσθαι καὶ βίον ἄλυπον καὶ μακάριον καὶ ἀμετάβλητον; ἠρώτα τις Ἰφικράτην τὸν στρατηγόν, ὥσπερ ἐξελέγχων, τίς ἐστιν; 'οὔτε

1, 308—310 H. 6, 375—376 R.

9. καὶ ἀνέσει χορδῶν Benselerus: χορδῶν καὶ ἀνέσει
12. τε*: δὲ 13. μὲν*

γὰρ ὁπλίτης οὔτε τοξότης οὔτε πελταστής’. κἀκεῖνος ‘ὁ τούτοις’ ἔφη ‘πᾶσιν ἐπιτάττων καὶ χρώμενος’.

6. Οὐ χρυσίον ἡ φρόνησίς ἐστιν οὐδ’ ἀργύριον F οὐδὲ δόξα οὐδὲ πλοῦτος οὐδ’ ὑγίεια οὐδ’ ἰσχὺς οὐδὲ κάλλος. τί οὖν ἐστι; τὸ πᾶσι τούτοις καλῶς χρῆσθαι δυνάμενον καὶ δι’ ὃ τούτων ἕκαστον ἡδὺ γίγνεται καὶ ἔνδοξον καὶ ὠφέλιμον· ἄνευ δὲ τούτου δύσχρηστα καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβερά, καὶ βαρύνει καὶ καταισχύνει τὸν κεκτημένον. ἦ που καλῶς ὁ ‘Ησιόδου Προμηθεὺς τῷ ’Επιμηθεῖ παρακελεύεται

‘μή ποτε δῶρα
δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς ’Ολυμπίου ἀλλ’ ἀποπέμπειν’,

100 τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός, ὡς εἰ παρεκελεύετο μὴ λυρίζειν ἄμουσον ὄντα μηδ’ ἀναγιγνώσκειν ἀγράμματον μηδ’ ἱππεύειν ἄνιππον, οὕτω παρακελευόμενος αὐτῷ μὴ ἄρχειν ἀνόητον ὄντα μηδὲ πλουτεῖν ἀνελεύθερον μηδὲ γαμεῖν κρατούμενον ὑπὸ γυναικός. οὐ γὰρ μόνον ‘τὸ εὖ πράσσειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται’, ὡς Δημοσθένης εἶπεν, ἀλλὰ τὸ εὐτυχεῖν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς πράττειν τοῖς μὴ φρονοῦσιν.

1, 310—311 H. 6, 376—377 B.

9. ‘Ησιόδου] O. et D. 86 14. λυρίζειν*: συρίζειν
19. Δημοσθένης] Olynth. I 23

ΠΕΡΙ B

ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

---

1. Τὰ ἱμάτια δοκεῖ θερμαίνειν τὸν ἄνθρωπον, οὐκ αὐτὰ δήπου προσβάλλοντα τὴν θερμότητα (καθ' ἑαυτὸ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν ψυχρόν ἐστιν, ᾗ καὶ πολλάκις καυματιζόμενοι καὶ πυρέττοντες ἐξ ἑτέρων ἕτερα μεταλαμβάνουσιν), ἀλλ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀναδίδωσιν ἐξ C ἑαυτοῦ θερμότητα, ταύτην ἡ ἐσθὴς τῷ σώματι προσπεσοῦσα συνέχει καὶ περιστέλλει, καὶ καθειργνυμένην εἰς τὸ σῶμα οὐκ ἐᾷ πάλιν σκεδάννυσθαι. ταὐτὸ δὴ τοῦτο τοῖς πράγμασιν ὑπάρχον ἐξαπατᾷ τοὺς πολλούς, ὡς, ἂν οἰκίας μεγάλας περιβάλωνται καὶ πλῆθος ἀνδραπόδων καὶ χρημάτων συναγάγωσιν, ἡδέως βιωσομένους. τὸ δ' ἡδέως ζῆν καὶ ἱλαρῶς οὐκ ἔξωθέν ἐστιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ ἄνθρωπος τοῖς περὶ αὐτὸν πράγμασιν ἡδονὴν καὶ χάριν ὥσπερ ἐκ πηγῆς τοῦ ἤθους προστίθησιν.

'αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι', D καὶ πλοῦτος ἡδίων καὶ δόξα λαμπροτέρα καὶ δύναμις, ἂν τὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔχῃ γῆθος. ὅπου καὶ πε-

2. δήπου*: δήπου θερμαίνοντα καὶ 3. οἱ Stephanus 16. Nauck. p. 343

νίαν καὶ φυγὴν καὶ γῆρας ἐλαφρῶς καὶ προσηνῶς πρὸς εὐκολίαν καὶ πρᾳότητα τρόπου φέρουσιν.

2. Ὡς γὰρ ἀρώματα τρίβωνας εὐώδεις καὶ ῥάκια ποιεῖ, τοῦ δ' Ἀγχίσου τὸ σῶμα ἰχῶρα πονηρὸν ἐξεδίδου

'νώτου καταστάζοντα βύσσινον φάρος',

οὕτω μετ' ἀρετῆς καὶ δίαιτα πᾶσα καὶ βίος ἄλυπός ἐστι καὶ ἐπιτερπής, ἡ δὲ κακία καὶ τὰ λαμπρὰ φαινό-
E μενα καὶ πολυτελῆ καὶ σεμνὰ μιγνυμένη λυπηρὰ καὶ ναυτιώδη καὶ δυσπρόσδεκτα παρέχει τοῖς κεκτημένοις.

'οὗτος μακάριος ἐν ἀγορᾷ νομίζεται.
ἐπὰν δ' ἀνοίξῃ τὰς θύρας, τρισάθλιος,
γυνὴ κρατεῖ πάντων, ἐπιτάττει μάχετ' ἀεί'.

καίτοι γυναικὸς οὐ χαλεπῶς ἄν τις ἀπαλλαγείη πονηρᾶς ἀνὴρ ὤν, μὴ ἀνδράποδον· πρὸς δὲ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν οὐκ ἔστι γραψάμενον ἀπόλειψιν ἤδη πραγμάτων ἀφεῖσθαι καὶ ἀναπαύεσθαι γενόμενον καθ' αὑτόν, ἀλλ' ἀεὶ συνοικοῦσα τοῖς σπλάγχνοις καὶ προσπεφυκυῖα νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν

'εὕει ἄτερ δαλοῦ καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκε',

F βαρεῖα συνέκδημος οὖσα δι' ἀλαζονείαν καὶ πολυτελὴς σύνδειπνος ὑπὸ λιχνείας καὶ σύγκοιτος ὀδυνηρά, φροντίσι καὶ μερίμναις καὶ ζηλοτυπίαις ἐκκόπτουσα τὸν ὕπνον καὶ διαφθείρουσα. καὶ γὰρ ὃ καθεύδουσι, τοῦ σώματος ὕπνος ἐστὶ καὶ ἀνάπαυσις, τῆς δὲ ψυχῆς πτοῖαι καὶ οἶστροι καὶ ταραχαὶ διὰ δεισιδαιμονίαν.

'ὅταν δὲ νυστάζοντά μ' ἡ λύπη λάβῃ,
ἀπόλλυμ' ὑπὸ τῶν ἐνυπνίων'

5. Nauck. p. 168 10. Meinek. IV. p. 157 19. Hesiod. O. et D. 705 25. οἶστροι*: ὄνειροι 27. Meinek. IV. p. 669

φησί τις. οὕτω δὲ καὶ φθόνος καὶ φόβος καὶ θυμὸς καὶ ἀκολασία διατίθησι. μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἔξω βλέπουσα καὶ συσχηματιζομένη πρὸς ἑτέρους ἡ κακία δυσωπεῖται καὶ παρακαλύπτει τὰ πάθη, καὶ οὐ παντάπασι 101 ταῖς ὁρμαῖς ἐκδίδωσιν ἑαυτὴν ἀλλ' ἀντιτείνει καὶ διαμάχεται πολλάκις· ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις ἀποφυγοῦσα δόξας καὶ νόμους καὶ πορρωτάτω γενομένη τοῦ δεδιέναι τε καὶ αἰδεῖσθαι πᾶσαν ἐπιθυμίαν κινεῖ, καὶ ἐπανεγείρει τὸ κακόηθες καὶ ἀκόλαστον. 'μητρί τε γὰρ ἐπιχειρεῖ μίγνυσθαι', ὥς φησιν ὁ Πλάτων, καὶ βρώσεις ἀθέσμους προσφέρεται καὶ πράξεως οὐδεμιᾶς ἀπέχεται, ἀπολαύουσα τοῦ παρανομεῖν ὡς ἀνυστόν ἐστιν εἰδώλοις καὶ φάσμασιν εἰς οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ τελείωσιν τοῦ ἐπιθυμοῦντος τελευτῶσιν, ἀλλὰ κινεῖν μόνον καὶ διατριαίνειν B τὰ πάθη καὶ τὰ νοσήματα δυναμένοις.

3. Ποῦ τοίνυν τὸ ἡδὺ τῆς κακίας ἐστίν, εἰ μηδαμοῦ τὸ ἀμέριμνον καὶ τὸ ἄλυπον μηδ' αὐτάρκεια μηδ' ἀταραξία μηδ' ἡσυχία; ταῖς μὲν γὰρ τῆς σαρκὸς ἡδοναῖς ἡ τοῦ σώματος εὐκρασία καὶ ὑγίεια χώραν δίδωσι· τῇ δὲ ψυχῇ οὐκ ἔστιν ἐγγενέσθαι γῆθος οὐδὲ χαρὰν βέβαιον, ἂν μὴ τὸ εὔθυμον καὶ ἄφοβον καὶ θαρραλέον ὥσπερ ἕδραν ἢ γαλήνην ἄκλυστον ὑποβάληται, ἀλλὰ κἂν ὑπομειδιάσῃ τις ἐλπὶς ἢ τέρψις, αὕτη ταχὺ φροντίδος ἐκραγείσης ὥσπερ ἐν εὐδίᾳ σπιλάδος συνεχύθη καὶ συνεταράχθη.

4. Ἄθροιζε χρυσίον, σύναγε ἀργύριον, οἰκοδόμει C περιπάτους, ἔμπλησον ἀνδραπόδων τὴν οἰκίαν καὶ χρεωστῶν τὴν πόλιν. ἂν μὴ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καταστορέσῃς καὶ τὴν ἀπληστίαν παύσῃς καὶ φόβων

1, 313—314 H. 6, 382—383 R.

6. διαμάχεται*: μάχεται 10. Πλάτων] Rep. IX. p. 571 D 12. εἰδώλοις] ἐν εἰδώλοις Stephanus

καὶ φροντίδων ἀπαλλάξῃς σαυτόν, οἷον διψῶσι πυρέττουσι καὶ χολικῷ μέλι προσφέρεις καὶ σιτία καὶ ὄψα κοιλιακοῖς ἑτοιμάζεις καὶ δυσεντερικοῖς, μὴ στέγουσι μηδὲ ῥωννυμένοις ἀλλὰ προσδιαφθειρομένοις ὑπ᾽ αὐτῶν. οὐχ ὁρᾷς τοὺς νοσοῦντας ὅτι τῶν βρωμάτων τὰ καθαρώτατα καὶ πολυτελέστατα D δυσχεραίνουσι καὶ διαπτύουσι καὶ παραιτοῦνται προσφερόντων καὶ βιαζομένων, εἶτα τῆς κράσεως μεταβαλούσης καὶ πνεύματος χρηστοῦ καὶ γλυκέος αἵματος ἐγγενομένου καὶ θερμότητος οἰκείας ἀναστάντες ἄρτον λιτὸν ἐπὶ τυρῷ καὶ καρδάμῳ χαίρουσι καὶ ἀσμενίζουσιν ἐσθίοντες; τοιαύτην ὁ λόγος ἐμποιεῖ τῇ ψυχῇ διάθεσιν. αὐτάρκης ἔσῃ, ἂν μάθῃς τί τὸ καλὸν κἀγαθόν ἐστι· τρυφήσεις ἐν πενίᾳ καὶ βασιλεύσεις καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον καὶ ἰδιώτην οὐδὲν ἧττον ἀγαπήσεις ἢ τὸν ἐπὶ στρατηγίαις καὶ ἡγεμονίαις· οὐ βιώσῃ φιλοσοφήσας ἀηδῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ ζῆν ἡδέως μαθήσῃ καὶ ἀπὸ πάντων· εὐφρανεῖ σε πλοῦτος πολλοὺς εὐεργετοῦντα E καὶ πενία πολλὰ μὴ μεριμνῶντα καὶ δόξα τιμώμενον καὶ ἀδοξία μὴ φθονούμενον.

1, 314—315 H. 6, 384—385 R.

11. ἐσθίοντες Iannotius: ἔσθοντες

ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ. F

1. Καὶ πάλαι σοι συνήλγησα καὶ συνηχθέσθην, Ἀπολλώνιε, ἀκούσας περὶ τῆς τοῦ προσφιλεστάτου πᾶσιν ἡμῖν υἱοῦ σου προώρου μεταλλαγῆς τοῦ βίου, νεανίσκου κοσμίου πάνυ καὶ σώφρονος καὶ διαφερόντως τά τε πρὸς θεοὺς καὶ πρὸς γονέας καὶ φίλους ὅσια καὶ δίκαια διαφυλάξαντος. τότε μὲν οὖν ὑπὸ τὸν τῆς 102 τελευτῆς καιρὸν ἐντυγχάνειν σοι καὶ παρακαλεῖν ἀνθρωπίνως φέρειν τὸ συμβεβηκὸς ἀνοίκειον ἦν, παρειμένῳ τό τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς παραλόγου συμφορᾶς· οὐδὲ γὰρ οἱ βέλτιστοι τῶν ἰατρῶν πρὸς τὰς ἀθρόας τῶν ῥευμάτων ἐπιφορὰς εὐθὺς προσφέρουσι τὰς διὰ τῶν φαρμάκων βοηθείας, ἀλλ᾽ ἐῶσι τὸ βαρῦνον τῆς φλεγμονῆς δίχα τῆς τῶν ἔξωθεν περιχρίστων ἐπιθέσεως αὐτὸ δι᾽ ἑαυτοῦ λαβεῖν πέψιν. (2) ἐπειδὴ δὲ καὶ χρόνος ὁ πάντα πεπαίνειν εἰωθὼς ἐγγέγονε τῇ συμφορᾷ καὶ ἡ περὶ σὲ διάθεσις ἀπαιτεῖν B ἔοικε τὴν παρὰ τῶν φίλων βοήθειαν, καλῶς ἔχειν

5. καὶ πρὸς Stephanus: καὶ τὰ πρὸς 10. συμφορᾶς*: συμφορᾶς καὶ συμπαθεῖν δ᾽ ἦν ἀναγκαῖον 15. δὲ*: οὖν

ὑπέλαβον τῶν παραμυθητικῶν coι μεταδοῦναι λόγων πρὸc ἄνεcιν τῆc λύπηc καὶ παῦλαν τῶν πενθικῶν καὶ ματαίων ὀδυρμῶν.

'ψυχῆc' γὰρ 'νοcούcηc εἰcὶν ἰατροὶ λόγοι,
ὅταν τιc ἐν καιρῷ γε μαλθάccῃ κέαρ.'

κατὰ γὰρ τὸν coφὸν Εὐριπίδην

'ἄλλο δέ γ' ἐπ' ἄλλῃ φάρμακον κεῖται νόcῳ·
λυπουμένῳ μὲν μῦθοc εὐμενὴc φίλων,
ἄγαν δὲ μωραίνοντι νουθετήματα'.

C πολλῶν γὰρ ὄντων ψυχικῶν παθῶν, ἡ λύπη τὸ χαλεπώτατον πέφυκεν εἶναι πάντων.

'διὰ λύπην γάρ' φηcι 'καὶ μανία γίγνεται
πολλοῖcι καὶ νοcήματ' οὐκ ἰάcιμα,
αὑτούc τ' ἀνῃρήκαcι διὰ λύπην τινέc'.

3. Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν καὶ δάκνεcθαι τελευτήcαντοc υἱοῦ φυcικὴν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆc λύπηc, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἔγωγε cυμφέρομαι τοῖc τὴν ἄγριον ὑμνοῦcι καὶ cκληρὰν ἀπάθειαν, ἔξω καὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ cυμφέροντοc οὖcαν· ἀφαιρήcεται γὰρ ἡμῶν αὕτη τὴν ἐκ τοῦ φιλεῖcθαι καὶ φιλεῖν εὔ-
D νοιαν, ἣν παντὸc μᾶλλον διαcῴζειν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ πέρα τοῦ μετρίου παρεκφέρεcθαι καὶ cυναύξειν τὰ πένθη παρὰ φύcιν εἶναί φημι καὶ ὑπὸ τῆc ἐν ἡμῖν φαύληc γίγνεcθαι δόξηc. διὸ καὶ τοῦτο μὲν ἐατέον ὡc βλαβερὸν καὶ φαῦλον καὶ cπουδαίοιc ἀνδράcιν ἥκιcτα πρέπον, τὴν δὲ μετριοπάθειαν οὐκ ἀποδοκι-

1, 317—318 H. 6, 387—388 R.

4. ψυχῆc] Aesch. Prom. 379 6. Εὐριπίδην] Nauck. p. 524 12. Meinek. IV. p. 43 φηcι καὶ μανία γίγνεται πολλοῖcι* (Stobaeus Flor. XCIX 1): φαcι καὶ μανίαν γίνεcθαι πολλοῖc 22. μετρίου Pflugkius: μέτρου

μαστέον. ‘μὴ γὰρ νοςοῖμεν’ φηςὶν ὁ ἀκαδημιακὸς Κράντωρ, ‘νοςήςαςι δὲ παρείη τις αἴςθηςις, εἴτ’ οὖν τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων εἴτ’ ἀποςπῷτο. τὸ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτο οὐκ ἄνευ μεγάλων ἐγγίγνεται μιςθῶν τῷ ἀνθρώπῳ· τεθηριῶςθαι γὰρ εἰκὸς ἐκεῖ μὲν ςῶμα ἐνταῦθα δὲ ψυχήν’. E

4. Οὔτ’ οὖν ἀπαθεῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων ςυμφορῶν ὁ λόγος ἀξιοῖ γίγνεςθαι τοὺς εὖ φρονοῦντας οὔτε δυςπαθεῖς· τὸ μὲν γὰρ ἄτεγκτον καὶ θηριῶδες, τὸ δ’ ἐκλελυμένον καὶ γυναικοπρεπές. εὐλόγιςτος δ’ ὁ τὸν οἰκεῖον ὅρον ἔχων καὶ δυνάμενος φέρειν δεξιῶς τά τε προςηνῆ καὶ τὰ λυπηρὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ ςυμβαινόντων, καὶ προειληφὼς ὅτι καθάπερ ἐν δημοκρατίᾳ κλῆρός ἐςτι τῶν ἀρχῶν καὶ δεῖ λαχόντα μὲν ἄρχειν ἀπολαχόντα δὲ φέρειν ἀνεπαχθῶς τὴν τύχην, οὕτω καὶ τῇ διανομῇ τῶν πραγμάτων ἀνεγκλήτως καὶ πειθηνίως ἕπεςθαι. τοῦτο γὰρ οἱ μὴ δυνάμενοι ποιεῖν F οὐδὲ τὰς εὐπραγίας ἂν ἐμφρόνως φέρειν δύναιντο καὶ μετρίως. τῶν μὲν γὰρ καλῶς λεγομένων ἐςτὶν ἐν ὑποθήκης μέρει καὶ τοῦτο

‘μηδ’ εὐτύχημα μηδὲν ὧδ’ ἔςτω μέγα,
ὅ ς’ ἐξεπαρεῖ μεῖζον ἢ χρεὼν φρονεῖν,
μηδ’ ἄν τι ςυμβῇ δυςχερές, δουλοῦ πάλιν,
ἀλλ’ αὐτὸς αἰεὶ μίμνε, τὴν ςαυτοῦ φύςιν
ςῴζων βεβαίως, ὥςτε χρυςὸς ἐν πυρί’.

πεπαιδευμένων δέ ἐςτι καὶ ςωφρόνων ἀνδρῶν πρός τε τὰς δοκούςας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς 103 τὰς ἀτυχίας φυλάξαι γενναίως τὸ πρέπον. τῆς γὰρ εὐλογιςτίας ἔργον ἐςτὶν ἢ φυλάξαςθαι τὸ κακὸν ἐπι-

1, 318—319 H. 6, 388—390 R.

5. ςῶμα Döhnerus: ςῶμα τοιοῦτον 21. Nauck. p. 524

φερόμενον ἢ διορθώcαcθαι γενόμενον ἢ cυcτεῖλαι πρὸc τὸ βραχύτατον ἢ παραcκευάζειν αὑτῷ τὴν ὑπομονὴν ἄρρενα καὶ γενναίαν. καὶ γὰρ περὶ τἀγαθὸν ἡ φρόνηcιc πραγματεύεται τετραχῶc, ἢ κτωμένη τἀγαθὰ ἢ φυλάττουcα ἢ αὔξουcα ἢ χρωμένη δεξιῶc. οὗτοι τῆc φρονήcεωc καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν εἰcὶ κανόνεc, οἷc πρὸc ἀμφότερα χρηcτέον.

B ‘οὐκ ἔcτιν’ γὰρ ‘ὅcτιc πάντ’ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ’

καὶ νὴ Δία

‘τό τοι χρεὼν οὐκ ἔcτι μὴ χρεὼν ποιεῖν’.

5. Ὥcπερ γὰρ ἐν φυτοῖc ποτὲ μὲν πολυκαρπίαι γίγνονται ποτὲ δ’ ἀκαρπίαι, καὶ ἐν ζῴοιc ποτὲ μὲν πολυγονίαι ποτὲ δ’ ἀγονίαι, καὶ ἐν θαλάττῃ εὐδίαι τε καὶ χειμῶνεc, οὕτω καὶ ἐν βίῳ πολλαὶ καὶ ποικίλαι περιcτάcειc γιγνόμεναι πρὸc τὰc ἐναντίαc περιάγουcι τοὺc ἀνθρώπουc τύχαc. εἰc ἃc διαβλέψαc ἄν τιc οὐκ ἀπεικότωc εἴποι

‘οὐκ ἐπὶ πᾶcίν c’ ἐφύτευc’ ἀγαθοῖc
C Ἀγαμέμνον Ἀτρεύc.
δεῖ δέ cε χαίρειν καὶ λυπεῖcθαι·
θνητὸc γὰρ ἔφυc. κἂν μὴ cὺ θέλῃc,
τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν’ ἔcται’

καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Μενάνδρου ῥηθέν

‘εἰ γὰρ ἐγένου cύ, Τρόφιμε, τῶν πάντων μόνοc,
ὅτ’ ἔτικτεν ἡ μήτηρ c’, ἐφ’ ᾧ τε διατελεῖν
πράccων ἃ βούλει καὶ διευτυχῶν ἀεί,

8. Nauck. p. 447 10. Id. p. 697 13. δ’*: δὲ καὶ 18. Eurip. Iph. A. 29 22. βουλόμεν’ Euripides: βουλομένων 23. Μενάνδρου] Meinek. IV. p. 227 25. τε Schäferus: γε

καὶ τοῦτο τῶν θεῶν τιϲ ὡμολόγηϲέ ϲοι,
ὀρθῶϲ ἀγανακτεῖϲ· ἔϲτι γάρ ϲ᾽ ἐψευϲμένοϲ,
ἄτοπόν τε πεποίηκ᾽. εἰ δ᾽ ἐπὶ τοῖϲ αὐτοῖϲ νόμοιϲ
ἐφ᾽ οἷϲπερ ἡμεῖϲ ἔϲπαϲαϲ τὸν ἀέρα
τὸν κοινόν, ἵνα ϲοι καὶ τραγικώτερον λαλῶ, D
οἰϲτέον ἄμεινον ταῦτα καὶ λογιϲτέον.
τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωποϲ εἶ,
οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸϲ ὕψοϲ καὶ πάλιν
ταπεινότητα ζῷον οὐδὲν λαμβάνει.
καὶ μάλα δικαίωϲ· ἀϲθενέϲτατον γὰρ ὂν
φύϲει μεγίϲτοιϲ οἰκονομεῖται πράγμαϲιν,
ὅταν πέϲῃ δέ, πλεῖϲτα ϲυντρίβει καλά.
ϲὺ δ᾽ οὔθ᾽ ὑπερβάλλοντα Τρόφιμ᾽ ἀπώλεϲαϲ
ἀγαθά, τὰ νυνί τ᾽ ἐϲτί μέτριά ϲοι κακά. E
ὥϲτ᾽ ἀνὰ μέϲον που καὶ τὸ λοιπὸν διάφερε᾽.

ἀλλ᾽ ὅμωϲ τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων ἔνιοι διὰ τὴν ἀφροϲύνην οὕτωϲ εἰϲὶν ἀβέλτεροι καὶ κεναυχεῖϲ, ὥϲτε μικρὸν ἐπαρθέντεϲ ἢ διὰ χρημάτων περιουϲίαν ἄφθονον ἢ διὰ μέγεθοϲ ἀρχῆϲ ἢ διά τιναϲ προεδρίαϲ πολιτικὰϲ ἢ διὰ τιμὰϲ καὶ δόξαϲ ἐπαπειλεῖν τοῖϲ ἥττοϲι καὶ ἐξυβρίζειν, οὐκ ἐνθυμούμενοι τὸ τῆϲ F τύχηϲ ἄϲτατον καὶ ἀβέβαιον, οὐδ᾽ ὅτι ῥᾳδίωϲ τὰ ὑψηλὰ γίγνεται ταπεινὰ καὶ τὰ χθαμαλὰ πάλιν ὑψοῦται ταῖϲ ὀξυρρόποιϲ μεθιϲτάμενα τῆϲ τύχηϲ μεταβολαῖϲ. ζητεῖν οὖν ἐν ἀβεβαίοιϲ βέβαιόν τι λογιζομένων ἐϲτὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὐκ ὀρθῶϲ·

'τροχοῦ' γὰρ 'περιϲτείχοντοϲ ἄλλοθ᾽ ἡτέρα
ἁψὶϲ ὕπερθε γίγνετ᾽ ἄλλοθ᾽ ἡτέρα'.

6. Κράτιϲτον δὴ πρὸϲ ἀλυπίαν φάρμακον ὁ λόγοϲ

'1, 319—321 H. 6, 391—394 R.

2. ϲ᾽ Grotius 13. τ᾽*: δ᾽ 14. τὰ νυνὶ Bentleius: τανῦν 15. διάφερε*: φέρε 27. Bergk. p. 1358[3]

καὶ ἡ διὰ τούτου παραςκευὴ πρὸς πάςας τοῦ βίου τὰς μεταβολάς. χρὴ γὰρ οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰδέναι θνητὸν ὄντα τὴν φύσιν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θνητῷ σύγκληρός ἐστι βίῳ καὶ πράγμασι ῥᾳδίως μεθισταμένοις πρὸς
104 τοὐναντίον. ἀνθρώπων γὰρ ὄντως θνητὰ μὲν καὶ ἐφήμερα τὰ σώματα, θνηταὶ δὲ τύχαι καὶ πάθη καὶ πάνθ' ἁπλῶς τὰ κατὰ τὸν βίον, ἅπερ

'οὐκ ἔστι φυγεῖν βροτὸν οὐδ' ὑπαλύξαι'

τὸ παράπαν ἀλλά

'Ταρτάρου πυθμὴν πιέζει σ' ἀφανοῦς σφυρηλάτοις ἀνάγκαις',

ὥς φησι Πίνδαρος. ὅθεν ὀρθῶς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος εἰπόντος Εὐριπίδου

'ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος'

καὶ ὅτι

'μικρὰ τὰ σφάλλοντα, καὶ μί' ἡμέρα
τὰ μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν τὰ δ' ἦρ' ἄνω'

B τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἔφη λέγειν αὐτόν, 'βέλτιον δ' ἂν ἔχον ἦν, εἰ μὴ μίαν ἡμέραν ἀλλὰ στιγμὴν εἶπε χρόνου'.

'κύκλος γὰρ αὐτὸς καρπίμοις τε γῆς φυτοῖς
θνητῶν τε γενεᾷ. τοῖς μὲν αὔξεται βίος,
τῶν δὲ φθίνει τε κἀκθερίζεται πάλιν.'

ὁ δὲ Πίνδαρος ἐν ἄλλοις

'τί δέ τις; τί δ' οὔ τις; σκιᾶς ὄναρ
ἄνθρωπος,

ἐμφαντικῶς σφόδρα καὶ φιλοτέχνως ὑπερβολῇ χρησά-

1, 321—322 H. 6, 394—394 R.

8. Homer. M 326 10. Bergk. p. 357³ 13. Εὐριπίδου] Phoen. 558 16. μικρὰ τὰ* (ὡς μικρὰ τὰ Stobaeus Flor. CV 1. Nauck. p. 388): μικρότατα 19. ἔχον ἦν*: εἶχεν ὄν 21. Nauck. p. 387 24. Πίνδαρος] Pyth. VIII 135

μενος τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ἐδήλωcε. τί γὰρ cκιᾶc ἀcθενέcτερον; τὸ δὲ ταύτηc ὄναρ οὐδ' ἂν ἐκφράcαι τιc ἕτεροc δυνηθείη caφῶc. τούτοιc δ' ἑπομένωc καὶ C ὁ Κράντωρ παραμυθούμενοc ἐπὶ τῇ τῶν τέκνων τελευτῇ τὸν Ἱπποκλέα φηcί 'ταῦτα γὰρ πᾶcα αὕτη ἡ ἀρχαία φιλοcοφία λέγει τε καὶ παρακελεύεται. ὧν εἰ δή τι ἄλλο μὴ ἀποδεχόμεθα, τό γε πολλαχῇ εἶναι ἐργώδη καὶ δύcκολον τὸν βίον ἄγαν ἀληθέc. καὶ γὰρ εἰ μὴ φύcει τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὑπό γε ἡμῶν εἰc τοῦτο ἀφῖκται διαφθορᾶc. ἥ τε ἄδηλοc αὕτη τύχη πόρρωθεν ἡμῖν καὶ ἔτι ἀπ' ἀρχῆc ἠκολούθηκεν οὐδ' ἐφ' ἑνὶ ὑγιεῖ, φυομένοιc τε μίγνυταί τιc ἐν πᾶcι κακοῦ μοῖρα· τὰ γάρ τοι cπέρματα εὐθὺc θνητὰ ὄντα ταύτηc κοινωνεῖ τῆc αἰτίαc, ἐξ ἧc ἀφυΐα μὲν ψυχῆc, νόcοι δὲ καὶ κήδεα καὶ μοῖρα θνητῶν ἐκεῖθεν ἡμῖν ἕρπει'. τοῦ δὴ χάριν ἐτραπόμεθα δεῦρο; ἵν' εἰδείημεν D ὅτι καινὸν οὐδὲν ἀτυχεῖν ἀνθρώπῳ ἀλλὰ πάντεc ταὐτὸ πεπόνθαμεν. 'ἄcκοποc γὰρ ἡ τύχη' φηcὶν ὁ Θεόφραcτοc 'καὶ δεινὴ παρελέcθαι τὰ προπεπονημένα καὶ μεταρρῖψαι τὴν δοκοῦcαν εὐημερίαν, οὐδένα καιρὸν ἔχουcα τακτόν'. ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα καὶ καθ' ἑαυτὸν ἑκάcτῳ λογίcαcθαι ῥᾴδιον, καὶ ἄλλων ἀκοῦcαι παλαιῶν καὶ cοφῶν ἀνδρῶν· ὧν πρῶτοc μέν ἐcτιν ὁ θεῖοc Ὅμηροc, εἰπών

'οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.
οὐ μὲν γάρ ποτέ φηcι κακὸν πείcεcθαι ὀπίccω,
ὄφρ' ἀρετὴν παρέχωcι θεοὶ καὶ γούνατ' ὀρώρῃ·
ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ λυγρὰ θεοὶ μάκαρεc τελέcωcι,
καὶ τὰ φέρει ἀεκαζόμενοc τετληότι θυμῷ' E

1, 322—323 H. 6, 395—397 R.

15. δὲ*: τε 17. οὐδὲν ἀτυχεῖν Reiskius: ἀτυχεῖν οὐδὲν 28. τελέcωcι* (Homer. c 133): τελέουcι

καί

‘τοῖοϲ γὰρ νόοϲ ἐϲτὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οἷον ἐπ’ ἦμαρ ἄγηϲι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε’

καὶ ἐν ἄλλοιϲ

‘Τυδείδη μεγάθυμε, τίη γενεὴν ἐρεείνειϲ;
οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.
φύλλα τὰ μέν τ’ ἄνεμοϲ χαμάδιϲ χέει, ἄλλα δέ θ’ ὕλη
τηλεθόωϲα φύει, ἔαροϲ δ’ ἐπιγίγνεται ὥρη·
ὣϲ ἀνδρῶν γενεὴ ἣ μὲν φύει ἣ δ’ ἀπολήγει’.

F ταύτῃ δ’ ὅτι καλῶϲ ἐχρήϲατο τῇ εἰκόνι τοῦ ἀνθρωπείου βίου δῆλον ἐξ ὧν ἐν ἄλλῳ τόπῳ φηϲὶν οὕτω·

‘βροτῶν ἕνεκα πτολεμίζω
δειλῶν, οἳ φύλλοιϲιν ἐοικότεϲ, ἄλλοτε μέν τε
ζαφλεγέεϲ τελέθουϲιν ἀρούρηϲ καρπὸν ἔδοντεϲ,
ἄλλοτε δὲ φθινύθουϲιν ἀκήριοι, οὐδέ τιϲ ἀλκή’.

105 Ϲιμωνίδηϲ δ’ ὁ τῶν μελῶν ποιητήϲ, Παυϲανίου τοῦ βαϲιλέωϲ τῶν Λακεδαιμονίων μεγαλαυχουμένου ϲυνεχῶϲ ἐπὶ ταῖϲ αὑτοῦ πράξεϲι καὶ κελεύοντοϲ ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ ϲοφὸν μετὰ χλευαϲμοῦ, ϲυνεὶϲ αὐτοῦ τὴν ὑπερηφανίαν ϲυνεβούλευε μεμνῆϲθαι ὅτι ἄνθρωπόϲ ἐϲτι· Φίλιπποϲ δ’ ὁ τῶν Μακεδόνων βαϲιλεὺϲ τριῶν αὐτῷ προϲαγγελθέντων εὐτυχημάτων ὑφ’ ἕνα καιρόν, πρώτου μὲν ὅτι τεθρίππῳ νενίκηκεν ὀλύμπια, δευτέρου δ’ ὅτι Παρμενίων ὁ ϲτρατηγὸϲ μάχῃ Δαρ-
B δανέαϲ ἐνίκηϲε, τρίτου δ’ ὅτι ἄρρεν αὐτῷ παιδίον ἐκύηϲεν Ὀλυμπιάϲ, ἀνατείναϲ εἰϲ τὸν οὐρανὸν τὰϲ χεῖραϲ ‘ὦ δαῖμον’ εἶπε, ‘μέτριόν τι τούτοιϲ ἀντίθεϲ ἐλάττωμα’, εἰδὼϲ ὅτι τοῖϲ μεγάλοιϲ εὐτυχήμαϲι φθο-

1, 323—325 H. 6, 397—398 R.

2. Homer. ϛ 136 5. Id. Z 145 13. Id. Φ 463
πτολεμίζω*: πτολεμίζειν

νεῖν πέφυκεν ἡ τύχη. Θηραμένης δ' ὁ γενόμενος Ἀθήνησι τῶν τριάκοντα τυράννων, συμπεσούσης τῆς οἰκίας ἐν ᾗ μετὰ πλειόνων ἐδείπνει, μόνος σωθεὶς καὶ πρὸς πάντων εὐδαιμονιζόμενος, ἀναφωνήσας μεγάλῃ τῇ φωνῇ 'ὦ τύχη' εἶπεν, 'εἰς τίνα με καιρὸν ἄρα φυλάττεις;' μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καταστρεβλωθεὶς ὑπὸ τῶν συντυράννων ἐτελεύτησεν.

7. Ὑπερφυῶς δὲ φαίνεται περὶ τὴν παραμυθίαν ὁ ποιητὴς εὐδοκιμεῖν, ποιήσας τὸν Ἀχιλλέα λέγοντα C πρὸς τὸν Πρίαμον ἥκοντα ἐπὶ λύτρα τοῦ Ἕκτορος ταυτί

'ἀλλ' ἄγε δὴ κατ' ἄρ' ἕζευ ἐπὶ θρόνου, ἄλγεα δ' ἔμπης
ἐν θυμῷ κατακεῖσθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ·
οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο.
ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
ζώειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί.
δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
ᾧ μέν κ' ἀμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅ γε κύρεται ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ· D
ᾧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε
καί ἑ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος οὔτε βροτοῖσιν'.

ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ καὶ τῷ χρόνῳ, καίτοι τῶν Μουσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν Ἡσίοδος, καὶ οὗτος ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακά, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκεδάσαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, λέγων ὧδε

1, 325—326 H. 6, 398—400 R.

12. Homer. Ω 522

ʻἀλλὰ γυνὴ χείρεϲϲι πίθου μέγα πῶμ᾽ ἀφελοῦϲα
E ἐϲκέδαϲ᾽· ἀνθρώποιϲι δὲ μήϲατο κήδεα λυγρά.
μούνη δ᾽ αὐτόθι Ἐλπὶϲ ἐν ἀρρήκτοιϲι δόμοιϲιν
ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χείλεϲιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη· πρόϲθεν γὰρ ἐπέλλαβε πῶμα πίθοιο.
ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ᾽ ἀνθρώπουϲ ἀλάληται.
πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλαϲϲα.
νοῦϲοι δ᾽ ἀνθρώποιϲιν ἐφ᾽ ἡμέρῃ αἳ δ᾽ ἐπὶ νυκτί
αὐτόματοι φοιτῶϲι, κακὰ θνητοῖϲι φέρουϲαι
ϲιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύϲ᾽.

F 8. Ἀπηρτημένωϲ δὲ τούτοιϲ ὁ κωμικὸϲ ἐπὶ τῶν δυϲπαθούντων ἐπὶ ταῖϲ τοιαύταιϲ ϲυμφοραῖϲ ταυτὶ λέγει

ʻεἰ τὰ δάκρυ᾽ ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον,
ἀεί θ᾽ ὁ κλαύϲαϲ τοῦ πονεῖν ἐπαύετο,
ἠλλαττόμεϲθ᾽ ἂν δάκρυα, δόντεϲ χρυϲίον.
νῦν δ᾽ οὐ προϲέχει τὰ πράγματ᾽ οὐδ᾽ ἀποβλέπει
εἰϲ ταῦτα, δέϲποτ᾽, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν,
ἐάν τε κλάῃϲ ἄν τε μή, πορεύεται.
τί οὖν ποιεῖϲ πλέον; οὐδέν· ἡ λύπη δ᾽ ἔχει
106 ὥϲπερ τὰ δένδρα τοῦτο καρπὸν τὸ δάκρυον᾽.

ὁ δὲ παραμυθούμενοϲ τὴν Δανάην δυϲπενθοῦϲαν Δίκτυϲ φηϲί

ʻδοκεῖϲ τὸν Ἅιδην ϲῶν τι φροντίζειν γόων
καὶ παῖδ᾽ ἀνήϲειν τὸν ϲόν, εἰ θέλοιϲ ϲτένειν;
παῦϲαι· βλέπουϲα δ᾽ εἰϲ τὰ τῶν πέλαϲ κακά
ῥᾴων γένοι᾽ ἄν, εἰ λογίζεϲθαι θέλοιϲ

1, 326—327 H. 6, 400—402 R.

1. Hesiod. O. et D. 94 11. ὁ κωμικόϲ] Meinek. IV. p. 23 15. ἀεὶ Stobaeus Flor. CVIII 1: αἰεὶ 20. ποιεῖϲ πλέον Meinekius: πλέον ποιοῦμεν 21. τὸ δάκρυον Stobaeus: τὰ δάκρυα 24. Nauck. p. 366

ὅϲοι τε δεϲμοῖϲ ἐμμεμόχλευνται βροτῶν,
ὅϲοι τε γηράϲκουϲιν ὀρφανοὶ τέκνων,
τούϲ τ' ἐκ μέγιϲτον ὀλβίαϲ τυραννίδοϲ
τὸ μηδὲν ὄνταϲ. ταῦτά ϲε ϲκοπεῖν χρεών'. B

κελεύει γὰρ αὐτὴν ἐνθυμεῖϲθαι τὰ τῶν ἴϲα καὶ μείζω δυϲτυχούντων, ὡϲ ἐϲομένην ἐλαφροτέραν.

9. Ἐνταῦθα γὰρ ἄν τιϲ ἑλκύϲειε καὶ τὴν τοῦ Cωκράτουϲ φωνήν, τὴν οἰομένην, εἰ ϲυνειϲενέγκαιμεν εἰϲ τὸ κοινὸν τὰϲ ἀτυχίαϲ, ὥϲτε διελέϲθαι τὸ ἴϲον ἕκαϲτον, ἀϲμένωϲ ἂν τοὺϲ πλείουϲ τὰϲ αὑτῶν ἀναλαβόνταϲ ἀπελθεῖν. ἐχρήϲατο δὲ τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ καὶ Ἀντίμαχοϲ ὁ ποιητήϲ. ἀποθανούϲηϲ γὰρ τῆϲ γυναικὸϲ αὐτῷ Λύδηϲ, πρὸϲ ἣν φιλοϲτόργωϲ εἶχε, παραμύθιον τῆϲ λύπηϲ αὑτῷ ἐποίηϲε τὴν ἐλεγείαν τὴν καλουμένην Λύδην, ἐξαριθμηϲάμενοϲ τὰϲ ἡρωικὰϲ ϲυμ- C φοράϲ, τοῖϲ ἀλλοτρίοιϲ κακοῖϲ ἐλάττω τὴν ἑαυτοῦ ποιῶν λύπην. ὥϲτε καταφανὲϲ εἶναι ὅτι ὁ παραμυθούμενοϲ τὸν λελυπημένον καὶ δεικνύων κοινὸν καὶ πολλῶν τὸ ϲυμβεβηκὸϲ καὶ τῶν ἑτέροιϲ ϲυμβεβηκότων ἔλαττον τὴν δόξαν τοῦ λελυπημένου μεθίϲτηϲι καὶ τοιαύτην τινὰ ποιεῖ πίϲτιν αὐτῷ, ὅτι ἔλαττον ἢ ἡλίκον ᾤετο τὸ ϲυμβεβηκόϲ ἐϲτιν.

10. Ὁ δ' Αἰϲχύλοϲ καλῶϲ ἔοικεν ἐπιπλήττειν τοῖϲ νομίζουϲι τὸν θάνατον εἶναι κακόν, λέγων ὧδε

'ὡϲ οὐ δικαίωϲ θάνατον ἔχθουϲιν βροτοί,
ὅϲπερ μέγιϲτον ῥῦμα τῶν πολλῶν κακῶν'.

τοῦτον γὰρ ἀπεμιμήϲατο καὶ ὁ εἰπών

1, 327—328 H. 6, 402—404 R.

1. ἐμμεμόχλευνται Bentleius: ἐκμεμόχθηνται 3. μέγιϲτον Elmsleius: μεγίϲτηϲ 10. ἀναλαβόνταϲ*: λαβόνταϲ 20. ἔλαττον Reiskius: ἐλάττονα 23. Αἰϲχύλοϲ] Nauck. p. 84

D ‘ὦ θάνατε παιὰν ἰατρὸς μόλοις’.

λιμὴν γὰρ ὄντως Ἀίδας ἀν’ αἶαν. μέγα γάρ ἐστι τὸ μετὰ πείσματος τεθαρρηκότος εἰπεῖν

‘τίς δ’ ἔστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;’

καί

‘Ἅιδην δ’ ἔχων βοηθὸν οὐ τρέμω σκιάς’.

τί γὰρ τὸ χαλεπόν ἐστι καὶ τὸ δυσανιῶν ἐν τῷ τεθνάναι; τὰ γὰρ τοῦ θανάτου μήποτε καὶ λίαν ἡμῖν ὄντα συνήθη καὶ συμφυᾶ πάλιν οὐκ οἶδ’ ὅπως δυσαλγῆ δοκεῖ εἶναι. τί γὰρ θαυμαστὸν εἰ τὸ τμητὸν τέτμηται, εἰ τὸ τηκτὸν τέτηκται, εἰ τὸ καυστὸν κέκαυ-
E ται, εἰ τὸ φθαρτὸν ἔφθαρται; πότε γὰρ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ὁ θάνατος; καί, ᾗ φησιν Ἡράκλειτος, ‘ταὐτῷ τ’ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ ἐγρηγορὸς καὶ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἐστι, κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα’. ὡς γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ δύναταί τις πλάττων ζῷα συγχεῖν καὶ πάλιν πλάττειν καὶ συγχεῖν καὶ τοῦτο ἓν παρ’ ἓν ποιεῖν ἀδιαλείπτως, οὕτω καὶ ἡ φύσις ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης πάλαι μὲν τοὺς προγόνους ἡμῶν
F ἀνέσχεν, εἶτα συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγέννησε τοὺς πατέρας, εἶτα ἡμᾶς, εἶτ’ ἄλλους ἐπ’ ἄλλοις ἀνακυκλήσει. καὶ ὁ τῆς γενέσεως ποταμὸς οὕτως ἐνδελεχῶς ῥέων οὔποτε στήσεται, καὶ πάλιν ὁ ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ὁ τῆς φθορᾶς εἴτε Ἀχέρων εἴτε Κωκυτὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν ποιητῶν. ἡ πρώτη οὖν αἰτία ἡ δείξασα ἡμῖν τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἡ αὐτὴ καὶ τὸν ζοφερὸν Ἅιδην ἄγει.

1. Nauck. p. 64 4. Id. p. 523 6. Id. p. 697
7. δυσανιῶν Reiskius: δυσανιῶν καὶ 14. ταὐτῷ Bernaysius: ταὐτό καὶ ἐγρηγορὸς καὶ Reiskius: καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ

καὶ μήποτε τοῦδε εἰκὼν ᾗ ὁ περὶ ἡμᾶϲ ἀήρ, ἓν παρ' ἓν ἡμέραν καὶ νύκτα ποιῶν, ἐπαγωγοὺϲ ζωῆϲ τε καὶ θανάτου καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρϲεωϲ. διὸ καὶ μοιρίδιον χρέοϲ εἶναι λέγεται τὸ ζῆν, ὡϲ ἀποδοθηϲόμενον ὃ ἐδανείϲαντο ἡμῶν οἱ προπάτορεϲ. ὃ δὴ καὶ 107 εὐκόλωϲ καταβλητέον καὶ ἀϲτενάκτωϲ, ὅταν ὁ δανείϲαϲ ἀπαιτῇ· εὐγνωμονέϲτατοι γὰρ ἂν οὕτω φανείημεν.

11. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν φύϲιν ὁρῶϲαν τό τε ἄτακτον καὶ βραχυχρόνιον τοῦ βίου ἄδηλον ποιῆϲαι τὴν τοῦ θανάτου προθεϲμίαν· τοῦτο γὰρ ἦν ἄμεινον. εἰ γὰρ προῄδειμεν, κἂν προεξετήκοντό τινεϲ ταῖϲ λύπαιϲ καὶ πρὶν ἀποθανεῖν ἐτεθνήκεϲαν. ὅρα δὲ καὶ τοῦ βίου τὸ ὀδυνηρὸν καὶ τὸ πολλαῖϲ φροντίϲιν ἐπηντλημένον, ἃϲ εἰ βουλοίμεθα καταριθμεῖϲθαι, λίαν ἂν αὐτοῦ καταγνοίημεν, ἐπαληθεύϲαιμεν δὲ καὶ τὴν παρ' ἐνίοιϲ κρατοῦϲαν δόξαν ὡϲ ἄρα κρεῖττόν ἐϲτι τὸ τεθνάναι τοῦ ζῆν. ὁ γοῦν Ϲιμωνίδηϲ

'ἀνθρώπων' φηϲίν 'ὀλίγον μὲν κάρτοϲ, ἄπρακτοι δὲ μεληδόνεϲ, B
αἰῶνι δὲ παύρῳ πόνοϲ ἀμφὶ πόνῳ.
ὁ δ' ἄφυκτοϲ ὁμῶϲ ἐπικρέμαται θάνατοϲ·
κείνου γὰρ ἴϲον λάχον μέροϲ οἵ τ' ἀγαθοὶ
ὅϲτιϲ τε κακόϲ'.

Πίνδαροϲ δέ

'ἓν παρ' ἐϲθλὸν ϲύνδυο πήματα δαίονται βροτοῖϲ
ἀθάνατοι. τὰ μὲν ὦν οὐ δύνανται νήπιοι κόϲμῳ φέρειν'.

1, 329—330 H. 6, 405—407 B.

2. ἐπαγωγοὺϲ Emperius: ἐπαγωγὰϲ 17. Ϲιμωνίδηϲ] Bergk. p. 1132³ 24. Πίνδαροϲ] Pyth. III 81 25. δαίονται Pindarus: δαίνυνται

Σοφοκλῆς δέ

'σὺ δ' ἄνδρα θνητὸν εἰ κατέφθιτο στένεις,
εἰδὼς τὸ μέλλον οὐδὲν εἰ κέρδος φέρει;'

Εὐριπίδης δέ

'τὰ θνητὰ πράγματ' οἶδας ἣν ἔχει φύσιν;
C δοκῶ μὲν οὔ· πόθεν γάρ; ἀλλ' ἄκουέ μου.
βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται,
κοὐκ ἔστιν αὐτῶν ὅστις ἐξεπίσταται
τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.
τὸ τῆς τύχης γὰρ ἀφανὲς οἷ προβήσεται'.

τοιούτου δὴ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων ὄντος οἷον οὗτοί φασι, πῶς οὐκ εὐδαιμονίζειν μᾶλλον προσήκει τοὺς ἀπολυθέντας τῆς ἐν αὐτῷ λατρείας ἢ κατοικτείρειν τε καὶ θρηνεῖν, ὅπερ οἱ πολλοὶ δρῶσι δι' ἀμαθίαν;

D 12. Ὁ δὲ Σωκράτης παραπλήσιον ἔλεγεν εἶναι τὸν θάνατον ἤτοι τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ ἢ ἀποδημίᾳ μακρᾷ καὶ πολυχρονίῳ ἢ τρίτον φθορᾷ τινι καὶ ἀφανισμῷ τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, κατ' οὐδὲν δὲ τούτων κακὸν εἶναι. καὶ καθ' ἕκαστον ἐπεπορεύετο, καὶ πρῶτον τῷ πρώτῳ. εἰ γὰρ δὴ ὕπνος τίς ἐστιν ὁ θάνατος καὶ περὶ τοὺς καθεύδοντας μηδέν ἐστι κακόν, δῆλον ὡς οὐδὲ περὶ τοὺς τετελευτηκότας εἴη ἄν τι κακόν. ἀλλὰ μήν γ' ὅτι ἥδιστός ἐστιν ὁ βαθύτατος τί δεῖ καὶ λέγειν; αὐτὸ γὰρ τὸ πρᾶγμα φανερόν ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις, μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ὅμηρος ἐπ' αὐτοῦ λέγων

'νήγρετος ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς'.

E ἀλλαχοῦ δὲ καὶ ταῦτα λέγει

1, 330—331 H. 6, 407—408 B.

1. Σοφοκλῆς] Nauck. p. 248 4. Εὐριπίδης] Alc. 780
15. Σωκράτης] Plat. Apol. p. 40 C 25. Ὅμηρος] ν 80

'ἔνθ' Ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ Θανάτοιο'

καί

'Ὕπνῳ καὶ Θανάτῳ διδυμάοσιν',

ὄψει τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν δηλῶν· τὰ γὰρ δίδυμα τὴν ὁμοιότητα μάλιστα παρεμφαίνει. πάλιν τέ πού φησι τὸν θάνατον εἶναι 'χάλκεον ὕπνον', τὴν ἀναισθησίαν ἡμῶν αἰνιττόμενος. οὐκ ἀμούσως δ' ἔδοξεν ἀποφήνασθαι οὐδ' ὁ εἰπὼν τὸν ὕπνον τὰ μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια· προμύησις γὰρ ὄντως ἐστὶ τοῦ θανάτου ὁ ὕπνος. πάνυ δὲ σοφῶς καὶ ὁ κυνικὸς F
Διογένης κατενεχθεὶς εἰς ὕπνον καὶ μέλλων ἐκλείπειν τὸν βίον, διεγείραντος αὐτὸν τοῦ ἰατροῦ καὶ πυθομένου μή τι περὶ αὐτὸν εἴη χαλεπόν, 'οὐδέν' ἔφη· 'ὁ γὰρ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν προλαμβάνει'.

13. Εἴ γε μὴν ἀποδημίᾳ προσέοικεν ὁ θάνατος, οὐδ' οὕτως ἐστὶ κακόν· μήποτε δὲ τοὐναντίον ἀγαθόν. τὸ γὰρ μὴ δεδουλωμένον σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσι ταύτης διάγειν, ὑφ' ὧν κατασπώμενος ὁ νοῦς τῆς θνητῆς ἀναπίμπλαται φλυαρίας, εὔδαιμόν τι καὶ μακάριον. 'μυρίας μὲν γὰρ ἡμῖν' φησὶν ὁ Πλάτων 108
'ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν· ἔτι δέ, ἐάν τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῖν τὴν τοῦ ὄντος θήραν, ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φόβων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς τῷ ὄντι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. καὶ γὰρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ

1, 331–332 H. 6, 408–410 R.

1. Homer. Ξ 231 3. Id. Π 672. 682 6. χάλκεον] Id. Λ 241 14. προλαμβάνει Döhnerus: προλαμβάνει ὁ ὕπνος τὸν θάνατον 17. δεδουλωμένον I. C. Orellius: δεδουλῶσθαι 20. Πλάτων] Phaed. p. 66 B

μάχαϲ οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ ϲῶμα καὶ αἱ τούτου
ἐπιθυμίαι· διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆϲιν πάντεϲ
B οἱ πόλεμοι γίγνονται· τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα
κτᾶϲθαι διὰ τὸ ϲῶμα, δουλεύοντεϲ τῇ τούτου θερα-
πείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀϲχολίαν ἄγομεν φιλοϲοφίαϲ
πέρι διὰ ταῦτα πάντα. τὸ δ' ἔϲχατον πάντων, ὅτι
ἐάν τιϲ ἡμῖν καὶ ϲχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τρα-
πώμεθα πρὸϲ τὸ ϲκοπεῖν τι, ἐν ταῖϲ ζητήϲεϲι παν-
ταχοῦ παραπῖπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ
ἐκπλήττει, ὥϲτε μὴ δύναϲθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τἀ-
ληθέϲ. ἀλλὰ τῷ ὄντι ἡμῖν δέδεικται ὅτι εἰ μέλλομέν
ποτε καθαρῶϲ τι εἴϲεϲθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ
αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πράγματα· καὶ τότε,
C ὡϲ ἔοικεν, ἡμῖν ἔϲται οὗ ἐπιθυμοῦμεν καὶ οὗ φαμεν
ἐρᾶν (ἔϲτι δὲ φρόνηϲιϲ), ἐπειδὰν τελευτήϲωμεν, ὡϲ ὁ
λόγοϲ ϲημαίνει, ζῶϲι δ' οὔ. εἰ γὰρ μὴ οἷόν τε μετὰ
τοῦ ϲώματοϲ μηδὲν καθαρῶϲ γνῶναι, δυοῖν θάτερον,
ἢ οὐδαμοῦ ἔϲτι κτήϲαϲθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήϲαϲι·
τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὑτὴν ἔϲται ἡ ψυχὴ χωρὶϲ τοῦ
ϲώματοϲ, πρότερον δ' οὔ. καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕ-
τωϲ, ὡϲ ἔοικεν, ἐγγυτάτω ἐϲόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐὰν
ὅτι μάλιϲτα μηδὲν ὁμιλῶμεν τῷ ϲώματι μηδὲ κοινω-
νῶμεν, ὅ τι μὴ πᾶϲα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα
τῆϲ τούτου φύϲεωϲ, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ,
D ἕωϲ ἂν ὁ θεὸϲ αὐτὸϲ ἀπολύϲῃ ἡμᾶϲ. καὶ οὕτω μὲν
ἀπαλλαττόμενοι τῆϲ τοῦ ϲώματοϲ ἀφροϲύνηϲ, ὡϲ τὸ
εἰκόϲ, μετὰ τοιούτων ἐϲόμεθα, δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν
τὸ εἰλικρινὲϲ ὁρῶντεϲ· τοῦτο δέ ἐϲτι τὸ ἀληθέϲ. μὴ
καθαρῷ γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεϲθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ᾖ'.
ὥϲτε εἰ καὶ προϲέοικε μετάγειν εἰϲ ἕτερον τόπον ὁ

1. αἱ Plato: αἱ ἀπὸ

θάνατος, οὐκ ἔστι κακόν· μήποτε γὰρ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀναφαίνηται, καθάπερ ἀπέδειξεν ὁ Πλάτων. διὸ καὶ πάνυ δαιμονίως ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς δικαστὰς τοιαῦτ' ἔφη 'τὸ γὰρ δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, τὸν θάνα- E
τον οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ μέγιστον πάντων ὂν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν'. οὐκ ἀπᾴδειν δ' ἔοικε τούτων οὐδ' ὁ εἰπών

'μηδεὶς φοβείσθω θάνατον ἀπόλυσιν πόνων',

ἀλλὰ καὶ κακῶν τῶν μεγίστων.

14. Λέγεται δὲ τούτοις μαρτυρεῖν καὶ τὸ θεῖον. πολλοὺς γὰρ παρειλήφαμεν δι' εὐσέβειαν παρὰ θεῶν ταύτης τυχόντας τῆς δωρεᾶς. ὧν τοὺς μὲν ἄλλους φειδόμενος τῆς συμμετρίας τοῦ συγγράμματος παραλείψω· μνησθήσομαι δὲ τῶν ὄντων ἐμφανεστάτων καὶ πᾶσι διὰ στόματος. πρῶτα δή σοι τὰ περὶ Κλέοβιν F
καὶ Βίτωνα τοὺς Ἀργείους νεανίσκους διηγήσομαι. φασὶ γὰρ τῆς μητρὸς αὐτῶν ἱερείας οὔσης τῆς Ἥρας ἐπειδὴ τῆς εἰς τὸν νεὼν ἀναβάσεως ἧκεν ὁ καιρός, τῶν ἑλκόντων τὴν ἀπήνην ὀρέων ὑστερησάντων καὶ τῆς ὥρας ἐπειγούσης, τούτους ὑποδύντας ὑπὸ τὴν ἀπήνην ἀγαγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τὴν μητέρα, τὴν δ' ὑπερησθεῖσαν τῇ τῶν υἱῶν εὐσεβείᾳ κατεύξασθαι τὸ κράτιστον αὐτοῖς παρὰ τῆς θεοῦ δοθῆναι τῶν ἐν ἀνθρώποις, τοὺς δὲ κατακοιμηθέντας μηκέτ' ἀναστῆναι, τῆς θεοῦ τὸν θάνατον αὐτοῖς τῆς εὐσεβείας ἀμοιβὴν δωρησαμένης. καὶ περὶ Ἀγαμήδους 109
δὲ καὶ Τροφωνίου φησὶ Πίνδαρος τὸν νεὼν τὸν ἐν

3. Σωκράτης] Plat. Apol. p. 29 A 11. Nauck. p. 697

Δελφοῖϲ οἰκοδομήϲανταϲ αἰτεῖν παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνοϲ μιϲθόν, τὸν δ' αὐτοῖϲ ἐπαγγείλαϲθαι εἰϲ ἑβδόμην ἡμέραν ἀποδώϲειν, ἐν τοϲούτῳ δ' εὐωχεῖϲθαι παρακελεύϲαϲθαι· τοὺϲ δὲ ποιήϲανταϲ τὸ προϲταχθὲν τῇ ἑβδόμῃ νυκτὶ κατακοιμηθένταϲ τελευτῆϲαι. λέγεται δὲ καὶ αὐτῷ Πινδάρῳ ἐπιϲκήψαντι τοῖϲ παρὰ τῶν Βοιωτῶν πεμφθεῖϲιν εἰϲ θεοῦ πυθέϲθαι ʻτί ἄριϲτόν ἐϲτιν ἀν-
B θρώποιϲ' ἀποκρίναϲθαι τὴν πρόμαντιν ὅτι οὐδ' αὐτὸϲ ἀγνοεῖ, εἴ γε τὰ γραφέντα περὶ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδουϲ ἐκείνου ἐϲτίν· εἰ δὲ καὶ πειραθῆναι βούλεται, μετ' οὐ πολὺ ἔϲεϲθαι αὐτῷ πρόδηλον. καὶ οὕτω πυθόμενον τὸν Πίνδαρον ϲυλλογίζεϲθαι τὰ πρὸϲ τὸν θάνατον, διελθόντοϲ δ' ὀλίγου χρόνου τελευτῆϲαι. τὰ δὲ περὶ τὸν Ἰταλὸν Εὐθύνοον τοιαῦτά φαϲι γενέϲθαι. εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν Ἠλυϲίου Τεριναίου, τῶν ἐκεῖ πρώτου καὶ ἀρετῇ καὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ, τελευτῆϲαι δ' ἐξαπίνηϲ αἰτίᾳ τινὶ ἀδήλῳ. τὸν οὖν Ἠλύϲιον εἰϲελθεῖν ὅπερ ἴϲωϲ κἂν ἄλλον εἰϲῆλθε, μή-
C ποτ' εἴη φαρμάκοιϲ ἀπολωλώϲ· τοῦτον γὰρ εἶναι μόνον αὐτῷ ἐπ' οὐϲίᾳ πολλῇ καὶ χρήμαϲιν. ἀποροῦντα δ' ὅτῳ τρόπῳ βάϲανον λάβοι τούτων, ἀφικέϲθαι ἐπί τι ψυχομαντεῖον, προθυϲάμενον δ' ὡϲ νόμοϲ ἐγκοιμᾶϲθαι καὶ ἰδεῖν ὄψιν τοιάνδε. δόξαι παραγενέϲθαι τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ· ἰδόντα δὲ διεξέρχεϲθαι πρὸϲ αὐτὸν περὶ τῆϲ τύχηϲ τῆϲ κατὰ τὸν υἱόν, καὶ ἀντιβολεῖν τε καὶ δεῖϲθαι ϲυνεξευρεῖν τὸν αἴτιον τοῦ θανάτου. καὶ τόν ʻἐπὶ τούτῳ' φάναι ʻἥκω. ἀλλὰ δέξαι παρὰ τοῦδε ἅ ϲοι φέρει, ἐκ γὰρ τούτων ἅπαντ' εἴϲῃ ὧν πέρι λυπῇ'. εἶναι δ' ὃν ἐϲήμηνε νεανίϲκον
D ἑπόμενον αὐτῷ, ἐμφερῆ τε τῷ υἱῷ καὶ τὰ τοῦ χρόνου

1, 335–337 H. 6, 413–416 B.

15. Ἠλυϲίου*: ἠλυϲίου πατρὸϲ τοῦ

τε καὶ τὰ τῆc ἡλικίαc ἐγγύc. ἐρέcθαι οὖν ὅcτιc εἴη. καὶ τὸν φάναι 'δαίμων τοῦ υἱέοc cου', καὶ οὕτω δὴ ὀρέξαι οἱ γραμματίδιον. ἀνειλήcαντα οὖν αὐτὸ ἰδεῖν ἐγγεγραμμένα τρία ταῦτα

'ἦ που νηπιέῃcιν ἀλύουcιν φρένεc ἀνδρῶν.
Εὐθύνοοc κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ.
οὐ γὰρ ἔην ζώειν καλὸν αὐτῷ οὐδὲ γονεῦcι'.

τοιαῦτα δή coι καὶ τὰ τῶν διηγημάτων τῶν παρὰ τοῖc ἀρχαίοιc ἀναγεγραμμένων.

15. Εἴ γε μὴν ὁ θάνατοc τελεία τίc ἐcτι φθορὰ E
καὶ διάλυcιc τοῦ τε cώματοc καὶ τῆc ψυχῆc (τὸ τρίτον γὰρ ἦν τοῦτο τῆc Cωκρατικῆc εἰκαcίαc), οὐδ' οὕτω κακόν ἐcτιν· ἀναιcθηcία γάρ τιc κατ' αὐτὸν γίνεται καὶ πάcηc ἀπαλλαγὴ λύπηc καὶ φροντίδοc. περὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ ὑφεcτηκὸc καθάπερ τὸ ἀγαθὸν πέφυκε γίνεcθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ κακόν· περὶ δὲ τὸ μὴ ὂν ἀλλ' ἠρμένον ἐκ τῶν ὄντων οὐδ' ἕτερον τούτων ὑπάρχει. εἰc τὴν αὐτὴν οὖν τάξιν οἱ τελευτήcαντεc καθίcτανται τῇ πρὸ τῆc γενέcεωc. ὥcπερ F
οὖν οὐδὲν ἦν ἡμῖν πρὸ τῆc γενέcεωc οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν, οὕτωc οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτήν. καὶ καθάπερ τὰ πρὸ ἡμῶν οὐδὲν ἦν πρὸc ἡμᾶc, οὕτωc οὐδὲ τὰ μεθ' ἡμᾶc οὐδὲν ἔcται πρὸc ἡμᾶc·

'ἄλγοc' γὰρ ὄντωc 'οὐδὲν ἅπτεται νεκροῦ.'
'τὸ' γὰρ 'μὴ γενέcθαι τῷ θανεῖν ἴcον λέγω.'

ἡ γὰρ αὐτὴ κατάcταcίc ἐcτι τῇ πρὸ τῆc γενέcεωc ἡ

1, 337–338 H. 6, 416–417 R.

5. ἦ που Iunius: ἤρου νηπιέῃcιν ἀλύουcιν*: νήπιε ἠλύcιε 7. οὐ γὰρ ἔην*: οὐκ ἦν γὰρ οὐδὲ G. Wolffius: οὔτε 14. φροντίδοc*: φροντίδοc ὥcπερ γὰρ οὔτ' ἀγαθὸν ἡμῖν ἔπεcτιν οὕτωc οὐδὲ κακόν 24. ἄλγοc] Nauck. p. 64 25. τὸ] Eurip. Troad. 636

μετὰ τὴν τελευτήν. ἀλλ' οἴει cὺ διαφορὰν εἶναι μὴ
γενέcθαι ἢ γενόμενον ἀπογενέcθαι; εἰ μὴ καὶ τῆc οἰ-
κίαc καὶ τῆc ἐcθῆτοc ἡμῶν μετὰ τὴν φθορὰν ὑπο-
λαμβάνειc τινὰ διαφορὰν εἶναι πρὸc τὸν ὃν οὐδέπω
κατεcκευάcθη χρόνον. εἰ δ' ἐπὶ τούτων οὐδέν ἐcτι,
110 δῆλον ὡc οὐδ' ἐπὶ τοῦ θανάτου πρὸc τὴν πρὸ τῆc
γενέcεωc κατάcταcίν ἐcτι διαφορά. χάριεν γὰρ τὸ
τοῦ Ἀρκεcιλάου. 'τοῦτο' φηcί 'τὸ λεγόμενον κακὸν
ὁ θάνατοc μόνον τῶν ἄλλων τῶν νενομιcμένων κα-
κῶν παρὸν μὲν οὐδένα πώποτ' ἐλύπηcεν, ἀπὸν δὲ
καὶ προcδοκώμενον λυπεῖ.' τῷ γὰρ ὄντι πολλοὶ διὰ
τὴν οὐδένειαν καὶ τὴν πρὸc τὸν θάνατον διαβολὴν
ἀποθνήcκουcιν, ἵνα μὴ ἀποθάνωcι. καλῶc οὖν ὁ
Ἐπίχαρμοc 'cυνεκρίθη' φηcί 'καὶ διεκρίθη καὶ ἀπῆν-
B θεν ὅθεν ἦνθε πάλιν, γᾶ μὲν εἰc γᾶν, πνεῦμα δ' ἄνω.
τί τῶνδε χαλεπόν; οὐδὲ ἕν'. ὁ Κρεcφόντηc δέ που
ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ περὶ τοῦ Ἡρακλέουc λέγων

'εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ' φηcί 'νερτέραc ὑπὸ χθονόc
ἐν τοῖcιν οὐκέτ' οὖcιν, οὐδὲν ἂν cθένοι'.

τοῦτο μεταποιήcαc εἴποιc ἄν

'εἰ μὲν γὰρ οἰκεῖ νερτέραc ὑπὸ χθονόc
ἐν τοῖcιν οὐκέτ' οὖcιν, οὐδὲν ἂν πάθοι'.

γενναῖον δὲ καὶ τὸ Λακωνικόν

'νῦν ἄμμεc, πρόcθ' ἄλλοι ἐθάλεον, αὐτίκα δ' ἄλλοι,
ὧν ἄμμεc γενεὰν οὐκέτ' ἐποψόμεθα'

καὶ πάλιν

1, 338—339 H. 6, 417—419 R.

7. γὰρ] δὲ?* 14. ἀπῆνθεν — ἦνθε Scaliger: ἀπῆλθεν — ἦλθε 17. Εὐριπίδῃ] Nauck. p. 396 24. ἐθάλεον L. Dindorfius: ἐθάλλεον

'οἳ θάνον οὐ τὸ ζῆν θέμενοι καλὸν οὐδὲ τὸ θνήσκειν, C
ἀλλὰ τὸ ταῦτα καλῶς ἀμφότερ' ἐκτελέσαι'.

πάνυ δὲ καλῶς καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐπὶ τῶν τὰς μακρὰς νοσηλείας ὑπομενόντων φησί

'μισῶ δ' ὅσοι χρῄζουσιν ἐκτείνειν βίον,
βρωτοῖσι καὶ ποτοῖσι καὶ μαγεύμασι
παρεκτρέποντες ὀχετὸν ὥστε μὴ θανεῖν.
οὓς χρῆν, ἐπειδὰν μηδὲν ὠφελῶσι γῆν,
θανόντας ἔρρειν κἀκποδὼν εἶναι νέοις'.

ἡ δὲ Μερόπη λόγους ἀνδρώδεις προφερομένη κινεῖ D τὰ θέατρα, λέγουσα τοιαῦτα

'τεθνᾶσι παῖδες οὐκ ἐμοὶ μόνῃ βροτῶν,
οὐδ' ἀνδρὸς ἐστερήμεθ', ἀλλὰ μυρίαι
τὸν αὐτὸν ἐξήντλησαν ὡς ἐγὼ βίον'.

τούτοις γὰρ οἰκείως ἄν τις ταῦτα συνάψειε

'ποῦ γὰρ τὰ σεμνὰ κεῖνα, ποῦ δὲ Λυδίης
μέγας δυνάστης Κροῖσος ἢ Ξέρξης βαρὺν
ζεύξας θαλάσσης αὐχέν' Ἑλλησποντίας;
ἅπαντες ἀΐδαν ἦλθον καὶ Λάθας δόμους', E

τῶν χρημάτων ἅμα τοῖς σώμασι διαφθαρέντων.

16. Νὴ Δί' ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς κινεῖ πρὸς τὰ πένθη καὶ τοὺς θρήνους ὁ ἄωρος θάνατος. ἀλλὰ καὶ οὗτος οὕτως ἐστὶν εὐπαραμύθητος, ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν τυχόντων ποιητῶν συνεωρᾶσθαι καὶ τετυχηκέναι παραμυθίας. θέασαι γὰρ οἷα περὶ τούτου φησὶ τῶν κωμικῶν τις πρὸς τὸν ἐπὶ τῷ ἀώρῳ λυπούμενον θανάτῳ

1, 339—340 H. 6, 419—421 R.

1. Bergk. p. 1189[3] 4. Εὐριπίδης] Suppl. 1109 13. Nauck. p. 396 17. Bergk. p. 1357[3] 18. βαθὺν W 20. ἅπαντ' ἐς Ἅιδαν ἦλθε Bergkius

'εἶτ' εἰ μὲν ᾔδεις ὅττι τοῦτον τὸν βίον,
ὃν οὐκ ἐβίωσε, ζῶν διευτύχησεν ἄν,
ὁ θάνατος οὐκ εὔκαιρος· εἰ δ' ἤνεγκεν αὖ
οὗτος ὁ βίος τι τῶν ἀνηκέστων, ἴσως
ὁ θάνατος αὐτὸς σοῦ γέγονεν εὐνούστερος'.

F ἀδήλου οὖν ὄντος πότερον συμφερόντως ἀνεπαύσατο τὸν βίον ἐκλιπὼν καὶ μειζόνων ἀπολυθεὶς κακῶν ἢ οὔ, χρὴ μὴ φέρειν οὕτω βαρέως ὡς ἀπολωλεκότας πάνθ' ὅσων ᾠήθημεν τεύξεσθαι παρ' αὐτοῦ. οὐ φαύλως γὰρ ἂν δόξειεν ὁ παρὰ τῷ ποιητῇ Ἀμφιάραος παραμυθεῖσθαι τὴν Ἀρχεμόρου μητέρα δυσχεραίνουσαν ὅτι νήπιος ὢν ὁ παῖς καὶ ἄγαν ἄωρος ἐτελεύτησε. φησὶ γὰρ οὕτως

'ἔφυ μὲν οὐδεὶς ὅστις οὐ πονεῖ βροτῶν.
θάπτει τε τέκνα χἄτερ' αὖ κτᾶται νέα,
αὐτός τε θνήσκει· καὶ τάδ' ἄχθονται βροτοί
111 εἰς γῆν φέροντες γῆν. ἀναγκαίως δ' ἔχει
βίον θερίζειν ὥστε κάρπιμον στάχυν,
καὶ τὸν μὲν εἶναι τὸν δὲ μή. τί ταῦτα δεῖ
στένειν, ἅπερ δεῖ κατὰ φύσιν διεκπερᾶν;
δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖς'.

17. Καθόλου γὰρ χρὴ διανοεῖσθαι πάντα τινὰ καὶ πρὸς αὑτὸν καὶ πρὸς ἄλλον διεξιόντα μετὰ σπουδῆς ὡς οὐχ ὁ μακρότατος βίος ἄριστος ἀλλ' ὁ σπουδαιότατος. οὐδὲ γὰρ ὁ πλεῖστα κιθαρῳδήσας ἢ ῥητορεύ-
B σας ἢ κυβερνήσας ἀλλ' ὁ καλῶς ἐπαινεῖται. τὸ γὰρ καλὸν οὐκ ἐν μήκει χρόνου θετέον, ἀλλ' ἐν ἀρετῇ

1, 340–341 H. 6, 421–422 R.

1. Meinek. IV. p. 669. V. p. CCCXLVII ὅττι] διότι Iacobi 3. αὖ* 5. ὁ θάνατος Meziriacus 14. Nauck. p. 468 17. γῆν ἀναγκαίως δ' Grotius: τὴν δ' ἀναγκαίως

καὶ τῇ καιρίῳ ϲυμμετρίᾳ· τοῦτο γὰρ εὔδαιμον καὶ θεοφιλὲϲ εἶναι νενόμιϲται. διὰ τοῦτο γοῦν τοὺϲ ὑπεροχωτάτουϲ τῶν ἡρώων καὶ φύνταϲ ἀπὸ θεῶν πρὸ γήρωϲ ἐκλιπόνταϲ τὸν βίον οἱ ποιηταὶ παρέδοϲαν ἡμῖν, ὥϲπερ κἀκεῖνον

'ὃν περὶ κῆρι φίλει Ζεύϲ τ' αἰγίοχοϲ καὶ Ἀπόλλων
παντοίην φιλότητ', οὐδ' ἵκετο γήραοϲ οὐδόν'.

τὴν γὰρ εὐκαιρίαν μᾶλλον, οὐ τὴν εὐγηρίαν πανταχῇ θεωροῦμεν πρωτεύουϲαν. καὶ γὰρ φυτῶν ἄριϲτα τὰ C πλείϲτην καρπῶν ἐν βραχεῖ φορὰν ποιούμενα, καὶ ζῴων ἀφ' ὧν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πολλὴν πρὸϲ τὸν βίον ὠφέλειαν ἔχομεν. τό τε πολὺ δήπουθεν ἢ μικρὸν οὐδὲν διαφέρειν δοκεῖ πρὸϲ τὸν ἄπειρον ἀφορῶϲιν αἰῶνα. τὰ γὰρ χίλια καὶ τὰ μύρια κατὰ Cιμωνίδην ἔτη ϲτιγμή τίϲ ἐϲτιν ἀόριϲτοϲ, μᾶλλον δὲ μόριόν τι βραχύτατον ϲτιγμῆϲ. ἐπεὶ καὶ τῶν ζῴων ἐκείνων, ἅπερ ἱϲτοροῦϲι περὶ τὸν Πόντον γινόμενα τὴν ζωὴν ἔχειν ἡμερηϲίαν, ἕωθεν μὲν γεννώμενα, μέϲηϲ δ' ἡμέραϲ ἀκμάζοντα, δείληϲ δὲ γηρῶντα καὶ τελειοῦντα τὸ ζῆν, οὐχὶ κἀκείνων ἦν ἂν τὸ καθ' ἡμᾶϲ πάθοϲ τοῦτο, εἴπερ ψυχή τιϲ ἀνθρωπίνη καὶ λογιϲμὸϲ ἑκάϲτοιϲ ἐνῆν, καὶ ταὐτὰ δήπου γ' ἂν ϲυνέπιπτεν, D ὥϲτε τὰ πρὸ μέϲηϲ τῆϲ ἡμέραϲ ἐκλείποντα θρήνουϲ παρέχειν καὶ δάκρυα, τὰ δὲ διημερεύϲαντα πάντωϲ εὐδαιμονίζεϲθαι; μέτρον γὰρ τοῦ βίου τὸ καλόν, οὐ τὸ τοῦ χρόνου μῆκοϲ.

18. Ματαίουϲ γὰρ καὶ πολλῆϲ εὐηθείαϲ ἡγητέον εἶναι τὰϲ τοιαύταϲ ἐκφωνήϲειϲ 'ἀλλ' οὐκ ἔδει νέον

1, 341—342 H. 6, 422—424 R

6. Homer. ο 245 25. πάντωϲ*: πάντωϲ ἂν

ὄντα ἀναρπαγῆναι’. τίς γὰρ ἂν εἴποι ὡς ἔδει; πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐφ’ ὧν ἄν τις εἴποι ὡς ‘οὐκ ἔδει πραχθῆναι’ πέπρακται καὶ πράττεται καὶ πραχθήσεται E πολλάκις. οὐ γὰρ νομοθετήσοντες πάρεσμεν εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πεισόμενοι τοῖς διατεταγμένοις ὑπὸ τῶν τὰ ὅλα πρυτανευόντων θεῶν καὶ τοῖς τῆς εἱμαρμένης καὶ προνοίας θεσμοῖς.

19. Τί δ’; οἱ πενθοῦντες τοὺς οὕτως ἀποθανόντας ἑαυτῶν ἕνεκα πενθοῦσιν ἢ τῶν κατοιχομένων; εἰ μὲν οὖν ἑαυτῶν, ὅτι τῆς ἀπὸ τῶν τεθνεώτων ἡδονῆς ἢ χρείας ἢ γηροβοσκίας ἐστερήθησαν, φίλαυτος ἡ τῆς λύπης πρόφασις· οὐ γὰρ ἐκείνους ποθοῦντες ἀλλὰ τὰς ἀπ’ αὐτῶν ὠφελείας φανήσονται. εἰ δὲ τῶν τεθνεώτων ἕνεκα πενθοῦσιν, ἐπιστήσαντες ὅτι ἐν οὐ-F δενὶ κακῷ τυγχάνουσιν ὄντες, ἀπαλλαγήσονται τῆς λύπης, ἀρχαίῳ καὶ σοφῷ πεισθέντες λόγῳ τῷ παραινοῦντι τὰ μὲν ἀγαθὰ ποιεῖν ὡς μέγιστα, τὰ δὲ κακὰ συστέλλειν καὶ ταπεινοῦν. εἰ μὲν οὖν τὸ πένθος ἐστὶν ἀγαθόν, δεῖ ποιεῖν αὐτὸ ὡς πλεῖστον καὶ μέγιστον· εἰ δ’, ὥσπερ ἡ ἀλήθεια ἔχει, κακὸν αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι, συστέλλειν καὶ ποιεῖν ὡς ἐλάχιστον καὶ ἐξαλείφειν εἰς τὸ δυνατόν. ὡς δὲ τοῦτο ῥᾴδιον, καταφανὲς ἐκ τῆς τοιαύτης παραμυθίας. φασὶ γάρ τινα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων εἰσιόντα πρὸς Ἀρσινόην τὴν 112 βασίλισσαν πενθοῦσαν τὸν υἱὸν τοιούτῳ χρήσασθαι λόγῳ, φάμενον ὅτι καθ’ ὃν χρόνον ὁ Ζεὺς ἔνεμε τοῖς δαίμοσι τὰς τιμάς, οὐκ ἔτυχε παρὸν τὸ Πένθος, ἤδη δὲ νενεμημένων ἦλθεν ὕστερον. τὸν οὖν Δία, ὡς ἠξίου καὶ αὐτῷ τιμὴν δοθῆναι, ἀποροῦντα διὰ τὸ ἤδη κατηναλῶσθαι πάσας τοῖς ἄλλοις, ταύτην αὐτῷ δοῦναι τὴν ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι γιγνομένην, οἷον

δάκρυα καὶ λύπας. ὥςπερ οὖν τοὺς ἄλλους δαίμονας, ὑφ' ὧν τιμῶνται, τούτους ἀγαπᾶν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ Πένθος. 'ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸ ἀτιμάσῃς, B ὦ γύναι, οὐ προςελεύσεταί σοι· ἐὰν δὲ τιμᾶται ὑπὸ σοῦ ἐπιμελῶς ταῖς δοθείσαις αὐτῷ τιμαῖς, λύπαις καὶ θρήνοις, ἀγαπήσει σε καὶ ἀεί τί σοι παρέξεται τοιοῦτον ἐφ' ᾧ τιμηθήσεται παρὰ σοῦ συνεχῶς'. θαυμασίως δὴ φαίνεται τῷ λόγῳ πείσας οὗτος παρελέσθαι τῆς ἀνθρώπου τὸ πένθος καὶ τοὺς θρήνους.

20. Τὸ δ' ὅλον εἴποι τις ἂν πρὸς τὸν πενθοῦντα 'πότερα παύσῃ ποτὲ δυςφορῶν ἢ ἀεὶ δεῖν οἰήσῃ λυπεῖσθαι καὶ παρ' ὅλον τὸν βίον; εἰ μὲν γὰρ ἀεὶ μενεῖς ἐπὶ τῇ δυςπαθείᾳ ταύτῃ, τελείαν ἀθλιότητα σεαυτῷ παρέξεις καὶ πικροτάτην κακοδαιμονίαν διὰ ψυχῆς C ἀγέννειαν καὶ μαλακίαν· εἰ δὲ μεταθήσῃ ποτέ, τί οὐκ ἤδη μετατίθεσαι καὶ σεαυτὸν ἀνέλκεις ἐκ τῆς ἀτυχίας; οἷς γὰρ λόγοις τοῦ χρόνου προϊόντος χρησάμενος ἀπολυθήσῃ, τούτοις νῦν προςσχὼν ἀπαλλάγηθι τῆς κακουχίας· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παθημάτων ἡ ταχίστη τῆς ἀπαλλαγῆς ὁδὸς ἀμείνων. ὃ οὖν μέλλεις τῷ χρόνῳ χαρίζεσθαι, τοῦτο τῷ λόγῳ χάρισαι καὶ τῇ παιδείᾳ, καὶ σεαυτὸν ἔκλυσαι τῶν κακῶν.

21. ''Ἀλλ' οὐ γὰρ ἤλπιζον' φησί 'ταῦτα πείσεσθαι, οὐδὲ προςεδόκων'. ἀλλ' ἐχρῆν σε προςδοκᾶν D καὶ προκατακεκρικέναι τῶν ἀνθρωπείων τὴν ἀδηλότητα καὶ οὐδένειαν, καὶ οὐκ ἂν νῦν ἀπαράσκευος ὥςπερ ὑπὸ πολεμίων ἐξαίφνης ἐπελθόντων ἐλήφθης. καλῶς γὰρ ὁ παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ Θησεὺς παρεσκευάσθαι φαίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα· ἐκεῖνος γάρ φησιν

1, 343—344 H. 6, 426—427 R.

6. σε Perizonius: τε 29. Εὐριπίδῃ] Nauck. p. 381

'ἐγὼ δὲ ** παρὰ coφοῦ τινος μαθὼν
εἰc φροντίδας νοῦν cυμφοράς τ' ἐβαλλόμην,
φυγάς τ' ἐμαυτῷ προcτιθεὶς πάτρας ἐμῆς
θανάτους τ' ἀώρους καὶ κακῶν ἄλλας ὁδούς,
ἵν' εἴ τι πάcχοιμ' ὧν ἐδόξαζον φρενί,
E μή μοι νεωρὲς προcπεcὸν μᾶλλον δάκοι'.

οἱ δ' ἀγεννέστεροι καὶ ἀναcκήτως διακείμενοι οὐδὲ ἀναστροφὴν ἐνίοτε λαμβάνουcι πρὸς τὸ βουλεύcαcθαί τι τῶν εὐcχημόνων καὶ cυμφερόντων, ἀλλ' ἐκτρέπονται πρὸς τὰς ἐcχάτας ταλαιπωρίας, τὸ μηδὲν αἴτιον cῶμα τιμωρούμενοι καὶ τὰ μὴ νοcοῦντα κατὰ τὸν Ἀχαιὸν cυναλγεῖν ἀναγκάζοντες.

22. Διὸ καὶ πάνυ καλῶς ὁ Πλάτων ἔοικε παραινεῖν ἐν 'ταῖς' τοιαύταις 'cυμφοραῖς ἡcυχίαν ἔχειν, ὡς οὔτε δήλου ὄντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, F οὔτε εἰς τὸ πρόcθεν οὐδὲν προβαῖνον τῷ χαλεπῶς φέροντι· ἐμποδὼν γὰρ γίγνεcθαι τὸ λυπεῖcθαι τῷ βουλεύεcθαι περὶ τοῦ γεγονότος καὶ ὥcπερ ἐν πτώcει κύβων πρὸς τὰ πεπτωκότα τίθεcθαι τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὅπῃ λόγος αἱρεῖ βέλτιcτ' ἂν ἔχειν. οὐ δεῖν οὖν προcπταίcαντας καθάπερ παῖδας ἐχομένους τοῦ πληγέντος βοᾶν, ἀλλ' ἐθίζειν τὴν ψυχὴν ὅτι τάχιcτα γίγνεcθαι περὶ τὸ ἰᾶcθαί τε καὶ ἐπανορθοῦν τὸ πεcόν τε καὶ νοcῆcαν, ἰατρικῇ θρηνῳδίαν ἀφανίζοντας'. τὸν τῶν Λυκίων νομοθέτην φαcὶ προcτάξαι τοῖς αὑτοῦ πολίταις, ἐπὰν πενθῶcι, γυναικείαν ἠμφιεcμένους ἐcθῆτα πενθεῖν, ἐμφαίνειν βουληθέντα ὅτι γυναικῶδες
113 τὸ πάθος καὶ οὐχ ἁρμόττον ἀνδράcι κοcμίοις καὶ παι-

1, 344—345 H. 6, 427—429 R.

6. νεωρὲς Musgravius: νεαρὸν δάκοι Galenus vol. 5. p. 151 Chart.: δάκῃ 12. Ἀχαιὸν] Nauck. p. 587 13. Πλάτων] Rep. X. p. 604 B 20. βέλτιcτ' ἂν Plato: βέλτιcτα

δείας ἐλευθερίου μεταπεποιημένοις. θῆλυ γὰρ ὄντως καὶ ἀσθενὲς καὶ ἀγεννὲς τὸ πενθεῖν· γυναῖκες γὰρ ἀνδρῶν εἰσι φιλοπενθέστεραι καὶ οἱ βάρβαροι τῶν Ἑλλήνων, καὶ αὐτῶν τῶν βαρβάρων οὐχ οἱ γενναιότατοι Κελτοὶ καὶ Γαλάται καὶ πάντες οἱ φρονήματος ἀνδρειοτέρου πεφυκότες ἔμπλεοι, μᾶλλον δ', εἴπερ ἄρα, Αἰγύπτιοί τε καὶ Σύροι καὶ Λυδοὶ καὶ πάντες ὅσοι τούτοις παραπλήσιοι. τούτων γὰρ τοὺς μὲν B εἰς βόθρους τινὰς καταδύντας ἱστοροῦσιν ἐπὶ πλείους ἡμέρας μένειν, μηδὲ τὸ τοῦ ἡλίου φῶς ὁρᾶν βουλομένους, ἐπειδὴ καὶ ὁ τετελευτηκὼς ἀπεστέρηται τούτου. Ἴων γοῦν ὁ τραγικὸς ποιητής, οὐκ ἀνήκοος ὢν τῆς τούτων εὐηθείας, πεποίηκέ τινα λέγουσαν

'ἐξῆλθον ὑμῶν ἱκέτις ἡβώντων τροφός
παίδων, βόθρους λιποῦσα πενθητηρίους'.

τινὲς δὲ τῶν βαρβάρων καὶ μέρη τοῦ σώματος ἀποτέμνουσι, ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καταικίζοντες, δοκοῦντές τι χαρίζεσθαι τοῖς τετελευτηκόσιν ἀπαρτώμενοι τῆς κατὰ φύσιν ἐν τοῖς τοιούτοις μετριοπαθείας.

23. Ἀλλὰ νὴ Δία τινὲς ὑποτυγχάνοντες οὐκ ἐπὶ C παντὶ θανάτῳ τὰ πένθη δεῖν οἴονται γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀώροις, διὰ τὸ μηδενὸς τετυχηκέναι τῶν ἐν τῷ βίῳ νενομισμένων ἀγαθῶν, οἷον γάμου παιδείας τελειότητος πολιτείας ἀρχῶν (ταῦτα γὰρ εἶναι τὰ λυποῦντα μάλιστα τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀώροις ἀτυχοῦντας, διὰ τὸ ἀφῃρῆσθαι πρὸ τοῦ δέοντος τῆς ἐλπίδος), ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ ἄωρος θάνατος ὡς πρὸς τὴν τῶν

1. ἐλευθερίου Hertlinus: ἐλευθέρου 4. Ἑλλήνων καὶ αὐτῶν*: Ἑλλήνων καὶ οἱ χείρους ἄνδρες τῶν ἀμεινόνων καὶ αὐτῶν δὲ 12. Ἴων] Nauck. p. 576

ἀνθρώπων φύσιν οὐδὲν διαφέρει. καθάπερ γὰρ τῆς εἰς κοινὴν πατρίδα πορείας προκειμένης πᾶσιν ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτου οἳ μὲν προπορεύονται οἳ δ' ἐπακολουθοῦσι, πάντες δ' ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔρχονται, τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν εἰς τὸ χρεὼν ὁδευόντων οὐδὲν D πλέον ἔχοντες τυγχάνουσιν οἱ βραδύτερον ἀφικνούμενοι τῶν θᾶττον παραγινομένων. εἴ γε μὴν ὁ ἄωρος θάνατος κακόν ἐστιν, ἀωρότατος ἂν εἴη ὁ τῶν νηπίων καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ τῶν ἄρτι γεγονότων. ἀλλὰ τοὺς τούτων θανάτους ῥᾳδίως φέρομεν καὶ εὐθύμως, τοὺς δὲ τῶν ἤδη προβεβηκότων δυσχερῶς καὶ πενθικῶς διὰ τὸν ἐκ τῶν ματαίων ἐλπίδων ἀναπλασμόν, ἤδη νομιζόντων ἡμῶν βεβαίαν ἔχειν τὴν τῶν τηλικούτων διαμονήν. εἰ δὲ ὁ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων χρόνος εἰκοσαέτης ἦν, τὸν πεντεκαιδεκαέτη ἀπογενόμενον ἐνομίζομεν ἂν μηκέτι ἄωρον τελευτᾶν ἀλλ' ἤδη μέτρον ἡλικίας ἔχοντα ἱκανόν· τὸν δὲ τὴν τῶν E εἴκοσιν ἐτῶν προθεσμίαν ἐκπληρώσαντα ἢ τὸν ἐγγὺς γενόμενον τοῦ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμοῦ πάντως ἂν ἐμακαρίζομεν ὡς εὐδαιμονέστατον καὶ τελειότατον διαπεράσαντα βίον. εἰ δὲ διακοσίων ἐτῶν ἦν, τὸν ἑκατὸν ἐτῶν τελευτήσαντα πάντως ἂν ἄωρον νομίζοντες εἶναι πρὸς ὀδυρμοὺς καὶ θρήνους ἐτραπόμεθα.

24. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ λεγόμενος ἄωρος θάνατος εὐπαραμύθητός ἐστι διά τε ταῦτα καὶ τὰ προειρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. μεῖον γὰρ ὄντως ἐδάF κρυσεν Τρωΐλος ἢ Πρίαμος αὐτός, εἰ προετελεύτησεν ἔτ' ἀκμαζούσης αὐτῷ τῆς βασιλείας καὶ τῆς τοσαύτης τύχης ἣν ἐθρήνει. οἷα γοῦν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ διελέχθη υἱὸν Ἕκτορα, παραινῶν ἀναχωρεῖν ἀπὸ τῆς

1, 347—348 H. 6, 431—432 R

8. τῶν νηπίων*: τῶν παίδων καὶ νηπίων

πρὸς τὸν Ἀχιλλέα μάχης, ἐν οἷς φησιν

'ἀλλ' εἰσέρχεο τεῖχος, ἐμὸν τέκος, ὄφρα σαώσῃς
Τρῶας καὶ Τρωάς, μηδὲ μέγα κῦδος ὀρέξῃς
Πηλείδῃ, αὐτὸς δὲ φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς.
πρὸς δ' ἐμὲ τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέησον, 114
δύσμορον, ὅν ῥα πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γήραος οὐδῷ
αἴσῃ ἐν ἀργαλέῃ φθίσει, κακὰ πόλλ' ἐπιδόντα,
υἷάς τ' ὀλλυμένους, ἑλκηθείσας τε θύγατρας,
καὶ θαλάμους κεραϊζομένους, καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα ποτὶ γαίῃ, ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
ἑλκομένας τε νυοὺς ὀλοῇς ὑπὸ χερσὶν Ἀχαιῶν.
αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες πρώτῃσι θύρῃσι
ὠμησταὶ ἐρύουσιν, ἐπεί κέ τις ὀξέι χαλκῷ
τύψας ἠὲ βαλὼν ῥεθέων ἐκ θυμὸν ἕληται. B
ἀλλ' ὅτε δὴ πολιόν τε κάρη πολιόν τε γένειον
αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες κταμένοιο γέροντος,
τοῦτο δὴ οἴκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν'.

ὄντων οὖν σοι παμπόλλων παραδειγμάτων περὶ τούτου ἐννοήθητι τὸν θάνατον οὐκ ὀλίγους ἀπαλλάττειν μεγάλων καὶ χαλεπῶν κακῶν, ὧν, εἰ ἐπεβίωσαν, πάντως ἂν ἐπειράθησαν. ἃ φειδόμενος τῆς τοῦ λόγου C συμμετρίας παρέλιπον, ἀρκεσθεὶς τοῖς εἰρημένοις πρὸς τὸ μὴ δεῖν πέρα τοῦ φυσικοῦ μέτρου πρὸς ἄπρακτα πένθη καὶ θρήνους ἀγεννεῖς ἐκτρέπεσθαι.

25. Τὸ γὰρ μὴ δι' αὑτὸν κακῶς πράττειν ὁ μὲν Κράντωρ φησὶν οὐ μικρὸν εἶναι κούφισμα πρὸς τὰς

1, 348–349 H. 6, 432–434 R.

3. Τρωάς* (Homer. X 56): τρωϊάδας 14. ἐρύουσιν*: ἐρίσουσιν aut ἐρύσωσιν 18. βροτοῖσιν*: βροτοῖσιν ἦ ῥ' ὁ γέρων πολιὰς δ' ἄρ' ἀνὰ τρίχας ἕλκετο χερσὶ τίλλων ἐκ κεφαλῆς οὐδ' Ἕκτορι θυμὸν ἔπειθεν 24. μέτρου*: καὶ μετρίου

τύχας, ἐγὼ δ᾽ ἂν εἴποιμι φάρμακον ἀλυπίας εἶναι μέγιστον. τὸ δὲ φιλεῖν τὸν μεταλλάξαντα καὶ στέργειν οὐκ ἐν τῷ λυπεῖν ἑαυτούς ἐστιν, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τὸν ἀγαπώμενον ὠφελεῖν· ὠφέλεια δ᾽ ἐστὶ τοῖς ἀφῃρημένοις D ἡ διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης τιμή. οὐδεὶς γὰρ ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων ἀλλ᾽ ὕμνων καὶ παιάνων, οὐδὲ πένθους ἀλλὰ μνήμης εὐκλεοῦς, οὐδὲ δακρύων ἐπωδύνων ἀλλ᾽ ἐτείων ἀπαρχῶν, εἴ γε ὁ μετηλλαχὼς θειότερόν τινα βίον μετείληφεν, ἀπαλλαγεὶς τῆς τοῦ σώματος λατρείας καὶ τῶν ἀτρύτων τούτων φροντίδων τε καὶ συμφορῶν, ἃς ἀνάγκη τοὺς εἰληχότας τὸν θνητὸν βίον ὑπομένειν, ἕως ἂν ἐκπλήσωσι τὸν ἐπικλωσθέντα τῆς ζωῆς μίτον, ὃν ἔδωκεν ἡμῖν ἡ φύσις οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ᾽ ἕκαστον ἀπένειμε τὸν μερισθέντα κατὰ τοὺς τῆς εἱμαρμένης νόμους.

E 26. Διὸ τοὺς εὖ φρονοῦντας ἐπὶ τοῖς ἀποθνήσκουσιν οὐ χρὴ πέρα τοῦ φυσικοῦ μέτρου τῆς περὶ τὴν τύχην λύπης εἰς ἄπρακτα καὶ βαρβαρικὰ πένθη παρεκτρέπεσθαι καὶ τοῦθ᾽ ὅπερ πολλοῖς ἤδη συνέβη περιμένειν, ὥστε πρὶν ἀπώσασθαι τὰ πένθη κακουχουμένους τελευτῆσαι τὸν βίον καὶ ἐν τοῖς πενθίμοις τῆς κακοδαίμονος ταφῆς μεταλαβεῖν, ἅμα τῶν τε ἀνιαρῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀλογιστίας κακῶν συγκηδευομένων αὐτοῖς, ὥστ᾽ ἐπιφθέγξασθαι τὸ Ὁμηρικόν

'μυρομένοισι δὲ τοῖσι μέλας ἐπὶ ἕσπερος ἦλθε'.

F διὸ καὶ πολλάκις αὑτοῖς προσδιαλέγεσθαι χρή 'τί δαί; παυσόμεθά ποτε λυπούμενοι ἢ ἀκαταπαύστῳ συμφορᾷ συνεσόμεθα μέχρι παντὸς τοῦ βίου;' τὸ γὰρ δὴ ἀτε-

1, 349—351 H. 6, 434—436 R.

6. παιάνων Lennepius: ἐπαίνων 8. ἐτείων Reiskius: ἀστείων 13. μίτον*: βίον 18. τύχην W: ψυχὴν 25. μυρομένοισι] Ψ 109. α 423. ς 305

λεύτητον νομίζειν τὸ πένθος ἀνοίας ἐστὶν ἐσχάτης, καὶ ταῦθ' ὁρῶντας ὡς καὶ οἱ βαρυλυπότατοι καὶ πολυπενθέστατοι πραότατοι γίγνονται πολλάκις ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐν οἷς ἐδυσχέραινον σφόδρα μνήμασιν ἀνοιμῴζοντες καὶ στερνοτυπούμενοι λαμπρὰς εὐωχίας συνίστανται μετὰ μουσουργῶν καὶ τῆς ἄλλης διαχύσεως. μεμηνότος οὖν ἐστι τὸ οὕτως ὑπολαμβάνειν παράμονον ἕξειν τὸ πένθος. ἀλλ' εἰ λογίζοινθ' ὅτι 115
παύσεταί τινος γενομένου, προσαναλογίσαιντ' ἂν χρόνου δηλαδή τι ποιήσαντος· τὸ γὰρ γεγενημένον οὐδὲ θεῷ δυνατόν ἐστι ποιῆσαι ἀγένητον. οὐκοῦν τὸ νῦν παρ' ἐλπίδα συμβεβηκὸς καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν ἔδειξε τὸ εἰωθὸς περὶ πολλοὺς γίνεσθαι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων. τί οὖν; ἆρά γ' ἡμεῖς τοῦτο διὰ τοῦ λόγου μαθεῖν οὐ δυνάμεθα οὐδ' ἐπιλογίσασθαι, διότι 'πλείη μὲν γαῖα κακῶν πλείη δὲ θάλασσα' καί

'τοιάδε θνητοῖσι κακὰ κακῶν
ἀμφί τε κῆρες εἰλεῦνται, κενεὴ δ' εἴσδυσις οὐδ' B
αἰθέρι;'

27. Πολλοῖς γὰρ καὶ σοφοῖς ἀνδράσιν, ὥς φησι Κράντωρ, οὐ νῦν ἀλλὰ πάλαι κέκλαυσται τἀνθρώπινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον καὶ ἀρχὴν τὸ γενέσθαι ἄνθρωπον συμφορὰν τὴν μεγίστην. τοῦτο δέ φησιν Ἀριστοτέλης καὶ τὸν Σειληνὸν συλληφθέντα τῷ Μίδᾳ ἀποφήνασθαι. βέλτιον δ' αὐτὰς τὰς τοῦ φιλοσόφου λέξεις παραθέσθαι. φησὶ δὴ ἐν τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ ἢ Περὶ ψυχῆς ταυτί. 'διόπερ, ὦ κράτιστε πάντων καὶ μακαριστότατε, πρὸς τῷ μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετελευτηκότας νομίζειν C

1, 351—352 H. 6, 436—438 B.

2. καὶ ταῦθ'*: καίτοι γε 10. τὸ*: τὸ μὲν 16. πλείη] Hesiod. O. et D. 101 17. Bergk. 1344[3]

καὶ τὸ ψεύϲαϲθαί τι κατ᾽ αὐτῶν καὶ τὸ βλαϲφημεῖν οὐχ ὅϲιον ἡγούμεθα ὡϲ κατὰ βελτιόνων καὶ κρειττόνων ἤδη γεγονότων. καὶ ταῦθ᾽ οὕτωϲ ἀρχαῖα καὶ παλαιὰ διατελεῖ νενομιϲμένα παρ᾽ ἡμῖν, ὥϲτε τὸ παράπαν οὐδεὶϲ οἶδεν οὔτε τοῦ χρόνου τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸν θέντα πρῶτον, ἀλλὰ τὸν ἄπειρον αἰῶνα τυγχάνει διὰ τέλουϲ οὕτω νενομιϲμένα. πρὸϲ δὲ δὴ τούτοιϲ διὰ ϲτόματοϲ ὂν τοῖϲ ἀνθρώποιϲ ὁρᾷϲ ὃ ἐκ πολλῶν ἐτῶν περιφέρεται θρυλούμενον.' 'τί τοῦτ᾽;' ἔφη. κἀκεῖνοϲ ὑπολαβών 'ὡϲ ἄρα μὴ γίνεϲθαι μέν' D ἔφη 'ἄριϲτον πάντων, τὸ δὲ τεθνάναι τοῦ ζῆν ἐϲτι κρεῖττον. καὶ πολλοῖϲ οὕτω παρὰ τοῦ δαιμονίου μεμαρτύρηται. τοῦτο μὲν ἐκείνῳ τῷ Μίδᾳ λέγουϲι δήπου μετὰ τὴν θήραν ὡϲ ἔλαβε τὸν Ϲειληνὸν διερωτῶντι καὶ πυνθανομένῳ τί ποτέ ἐϲτι τὸ βέλτιϲτον τοῖϲ ἀνθρώποιϲ καὶ τί τὸ πάντων αἱρετώτατον, τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ἐθέλειν εἰπεῖν ἀλλὰ ϲιωπᾶν ἀρρήκτωϲ· ἐπειδὴ δέ ποτε μόλιϲ πᾶϲαν μηχανὴν μηχανώμενοϲ προϲηγάγετο φθέγξαϲθαί τι πρὸϲ αὐτόν, οὕτωϲ ἀναγκαζόμενον εἰπεῖν 'δαίμονοϲ ἐπιπόνου καὶ τύχηϲ χαλεπῆϲ ἐφήμερον ϲπέρμα, τί με βιάζεϲθε λέγειν ἃ E ὑμῖν ἄρειον μὴ γνῶναι; μετ᾽ ἀγνοίαϲ γὰρ τῶν οἰκείων κακῶν ἀλυπότατοϲ ὁ βίοϲ. ἀνθρώποιϲ δὲ πάμπαν οὐκ ἔϲτι γενέϲθαι τὸ πάντων ἄριϲτον οὐδὲ μεταϲχεῖν τῆϲ τοῦ βελτίϲτου φύϲεωϲ (ἄριϲτον ἄρα πᾶϲι καὶ πάϲαιϲ τὸ μὴ γενέϲθαι)· τὸ μέντοι μετὰ τοῦτο καὶ τὸ

1, 352—353 H. 6, 438—439 R.

2. ἡγούμεθα ὡϲ κατὰ βελτιόνων*: ὡϲ κατὰ βελτιόνων ἡγούμεθα 6. τυγχάνει*: τυγχάνουϲι 8. ὂν Halmius: ἐν ὃ*: ὡϲ 15. βέλτιϲτον Meziriacus: βέλτιον 17. ἀρρήκτωϲ Reiskius: ἀρρήτωϲ 25. ἄρα Bernaysius: γὰρ

πρῶτον τῶν ἀνθρώπῳ ἀνυστῶν τὸ γενομένους ἀπο-
θανεῖν ὡς τάχιστα. δῆλον οὖν ὡς οὔσης κρείττονος
τῆς ἐν τῷ τεθνάναι διαγωγῆς ἢ τῆς ἐν τῷ ζῆν, οὕ-
τως ἀπεφήνατο’. μυρία δ’ ἐπὶ μυρίοις ἄν τις ἔχοι
τοιαῦτα παρατίθεσθαι πρὸς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον· ἀλλ’
οὐκ ἀναγκαῖον μακρηγορεῖν.

28. Οὐ χρὴ οὖν τοὺς ἀποθνήσκοντας νέους θρη- F
νεῖν ὅτι τῶν ἐν τῷ μακρῷ βίῳ νομιζομένων ἀγαθῶν
ἀπεστέρηνται· τοῦτο γὰρ ἄδηλον, ὡς πολλάκις εἴπο-
μεν, εἴτε ἀγαθῶν ἀπεστερημένοι τυγχάνουσιν εἴτε
κακῶν· πολλῷ γὰρ πλείονα τὰ κακά. καὶ τὰ μὲν
μόλις καὶ διὰ πολλῶν φροντίδων κτώμεθα, τὰ δὲ
κακὰ πάνυ ῥᾳδίως· στρογγύλα γὰρ εἶναί φασι ταῦτα
καὶ συνεχῆ καὶ πρὸς ἄλληλα φερόμενα κατὰ πολλὰς
αἰτίας, τὰ δ’ ἀγαθὰ διεχῆ τε καὶ δυσκόλως συνερχό-
μενα πρὸς αὐτοῖς τοῦ βίου τοῖς τέρμασιν. ἐπιλελη-
σμένοις οὖν ἐοίκαμεν ὅτι οὐ μόνον, ὥς φησιν Εὐριπί- 116
δης, ‘τὰ χρήματα’ οὐκ ‘ἴδια κέκτηνται βροτοί’, ἀλλ’
ἁπλῶς τῶν ἀνθρωπίνων οὐδέν. διὸ καὶ ἐπὶ πάντων
λέγειν χρή

‘τὰ τῶν θεῶν δ’ ἔχοντες ἐπιμελούμεθα.
ὅταν δὲ χρῄζωσ’, αὔτ’ ἀφαιροῦνται πάλιν’.

οὐ δεῖ οὖν δυσφορεῖν, ἐὰν ἃ ἔχρησαν ἡμῖν πρὸς ὀλί-
γον, ταῦτα ἀπαιτῶσιν· οὐδὲ γὰρ οἱ τραπεζῖται, καθά-
περ εἰώθαμεν λέγειν πολλάκις, ἀπαιτούμενοι τὰ θέ-
ματα δυσχεραίνουσιν ἐπὶ τῇ ἀποδόσει, ἐάνπερ εὐγνω-
μονῶσι. πρὸς γὰρ τοὺς οὐκ εὐμαρῶς ἀποδιδόντας
εἰκότως ἄν τις εἴποι ‘ἐπελάθου ὅτι ταῦτ’ ἔλαβες ἐπὶ B

1. ἀνθρώπῳ ἀνυστῶν Reiskius: ἄλλων ἀνυστὸν τὸ*: δεύτερον δὲ τὸ 2. ὡς] ὅτι ὡς Reiskius 17. Εὐριπίδης] Phoen. 555 21. Ibid. 556

τῷ ἀποδοῦναι;' τοῦτο δὴ τοῖϲ θνητοῖϲ ἅπαϲι ϲυμβέβηκεν. ἔχομεν γὰρ τὸ ζῆν ὥϲπερ ἐπὶ παρακαταθεμένοιϲ θεοῖϲ ἐξ ἀνάγκηϲ, καὶ τούτου χρόνοϲ οὐδείϲ ἐϲτιν ὡριϲμένοϲ τῆϲ ἀποδόϲεωϲ, ὥϲπερ οὐδὲ τοῖϲ τραπεζίταιϲ τῆϲ τῶν θεμάτων, ἀλλ' ἄδηλον πότε ὁ δοὺϲ ἀπαιτήϲει. ὁ οὖν ἢ αὐτὸϲ μέλλων ἀποθνήϲκειν ἢ τέκνων ἀποθανόντων ὑπεραγανακτῶν πῶϲ οὐ καταφανῶϲ ἐπιλέληϲται ὅτι καὶ αὐτὸϲ ἄνθρωπόϲ ἐϲτι καὶ τὰ τέκνα θνητὰ ἐγέννηϲεν; οὐ γάρ ἐϲτι φρέναϲ ἔχοντοϲ ἀνθρώπου ἀγνοεῖν ὅτι ὁ ἄνθρωποϲ ζῷόν ἐϲτι θνητόν, οὐδ' ὅτι γέγονεν εἰϲ τὸ ἀποθανεῖν. εἰ
C γοῦν ἡ Νιόβη κατὰ τοὺϲ μύθουϲ πρόχειρον εἶχε τὴν ὑπόληψιν ταύτην ὅτι καὶ ἡ

'θαλέθοντι βίῳ
βλάϲταιϲ τε τέκνων βριθομένα γλυκερόν
φάοϲ ὁρῶϲα'

τελευτήϲει, οὐκ ἂν οὕτωϲ ἐδυϲχέραινεν ὡϲ καὶ τὸ ζῆν ἐθέλειν ἐκλιπεῖν διὰ τὸ μέγεθοϲ τῆϲ ϲυμφορᾶϲ, καὶ τοὺϲ θεοὺϲ ἐπικαλεῖϲθαι ἀνάρπαϲτον αὐτὴν γενέϲθαι πρὸϲ ἀπώλειαν τὴν χαλεπωτάτην. δύ' ἐϲτὶ τῶν Δελφικῶν γραμμάτων τὰ μάλιϲτ' ἀναγκαιότατα πρὸϲ τὸν βίον, τὸ 'γνῶθι ϲαυτὸν' καὶ τὸ 'μηδὲν ἄγαν'· ἐκ τού-
D των γὰρ ἤρτηται καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ταῦτα γάρ ἐϲτιν ἀλλήλοιϲ ϲυνῳδὰ καὶ ϲύμφωνα, καὶ διὰ θατέρου θάτερον ἔοικε δηλοῦϲθαι κατὰ δύναμιν. ἔν τε γὰρ τῷ γινώϲκειν ἑαυτὸν περιέχεται τὸ μηδὲν ἄγαν, καὶ ἐν τούτῳ τὸ γινώϲκειν ἑαυτόν. διὸ καὶ περὶ μὲν τούτου φηϲὶν ὁ Ἴων οὕτωϲ

'τὸ 'γνῶθι ϲαυτὸν' τοῦτ' ἔποϲ μὲν οὐ μέγα,
ἔργον δ' ὅϲον Ζεὺϲ μόνοϲ ἐπίϲταται θεῶν',

1, 354—355 H. 6, 441—442 B.

2. ἐπὶ* 14. Bergk. p. 1343[3]. Nauck. p. 697 29. Nauck. p. 576

ὁ δὲ Πίνδαρος

'cοφοὶ δέ' φηcί 'καὶ τὸ 'μηδὲν ἄγαν' ἔποc αἴ-
νηcαν περιccῶc'.

29. Ταῦτα οὖν ἐν διανοίᾳ τιc ἔχων ὡc πυθόχρηcτα παραγγέλματα πρὸc πάντα τὰ τοῦ βίου πράγματα E ῥᾳδίωc ἐφαρμόζειν δυνήcεται καὶ φέρειν αὐτὰ δεξιῶc, εἴc τε τὴν αὑτοῦ φύcιν ἀφορῶν καὶ εἰc τὸ μὴ πέρα τοῦ προcήκοντοc ἐν τοῖc προcπίπτουcιν ἢ διαίρεcθαι πρὸc ἀλαζονείαν ἢ ταπεινοῦcθαι καὶ καταπίπτειν πρὸc οἴκτουc καὶ ὀλοφυρμοὺc διὰ τὴν τῆc ψυχῆc ἀcθένειαν καὶ τὸν ἐμφυόμενον ἡμῖν τοῦ θανάτου φόβον παρὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν εἰωθότων ἐν τῷ βίῳ cυμβαίνειν κατὰ τὴν τῆc ἀνάγκηc ἢ πεπρωμένηc μοῖραν. καλῶc δ' οἱ Πυθαγόρειοι παρεκελεύcαντο λέγοντεc

'ὅccα δὲ δαιμονίῃcι τύχαιc βροτοὶ ἄλγε' ἔχουcιν,
ἣν ἂν μοῖραν ἔχῃc, ταύτην ἔχε μηδ' ἀγανάκτει' F

καὶ ὁ τραγικὸc Αἰcχύλοc

'ἀνδρῶν γάρ ἐcτιν ἐνδίκων τε καὶ cοφῶν
ἐν τοῖc κακοῖcι μὴ τεθυμῶcθαι θεοῖc'

καὶ ὁ Εὐριπίδηc

'ὅcτιc δ' ἀνάγκῃ cυγκεχώρηκεν βροτῶν
cοφὸc παρ' ἡμῖν καὶ τὰ θεῖ' ἐπίcταται'

καὶ ἐν ἄλλοιc

'τὰ προcπεcόντα δ' ὅcτιc εὖ φέρει βροτῶν,
ἄριcτοc εἶναι cωφρονεῖν τέ μοι δοκεῖ'. 117

30. Οἱ δὲ πολλοὶ πάντα καταμέμφονται καὶ πάντα τὰ παρὰ τὰc ἐλπίδαc αὐτοῖc cυμβεβηκότα ἐξ ἐπηρείαc τύχηc καὶ δαιμόνων γενέcθαι νομίζουcι. διὸ καὶ ἐπὶ

1. Πίνδαροc] Bergk. fr. 201 (235) 15. Carm. Aur. 17 17. Αἰcχύλοc] Nauck. p. 543 20. Εὐριπίδηc] Id. p. 524 24. Id. p. 412 28. γενέcθαι*: γίνεcθαι

πᾶσιν ὀδύρονται, στένοντες καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀτυχίαν αἰτιώμενοι. πρὸς οὓς ὑποτυχὼν ἄν τις εἴποι

'θεὸς δέ σοι πῆμ' οὐδὲν ἀλλ' αὐτὸς σὺ σοί'

καὶ ἡ διὰ τὴν ἀπαιδευσίαν ἄνοια καὶ παραφροσύνη. διὰ ταύτην γοῦν τὴν διηπατημένην καὶ ψευδῆ δόξαν πάντα καταμέμφονται θάνατον. ἐὰν μὲν γὰρ ἐν ἀπο-
B δημίᾳ τις ὢν ἀποθάνῃ, στένουσιν ἐπιλέγοντες

'δύσμορος, οὐδ' ἄρα τῷ γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ὄσσε καθαιρήσουσιν'·

ἐὰν δ' ἐπὶ τῆς οἰκείας παρόντων τῶν γονέων, ὀδύρονται ὡς ἐξαρπασθέντος ἐκ τῶν χειρῶν καὶ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ὀδύνην αὐτοῖς ἐφέντος. ἐὰν ἄφωνος μηδὲν προσειπὼν περὶ μηδενός, κλάοντες λέγουσιν

'οὐδέ τι μοι εἶπας πυκινὸν ἔπος, οὗ τέ κεν αἰεὶ
C μεμνήμην'.

ἐὰν προσομιλήσας τι, τοῦτ' ἀεὶ πρόχειρον ἔχουσιν ὥσπερ ὑπέκκαυμα τῆς λύπης. ἐὰν ταχέως, ὀδύρονται λέγοντες 'ἀνηρπάσθη'. ἐὰν μακρῶς, μέμφονται ὅτι καταφθινήσας καὶ τιμωρηθεὶς ἀπέθανε. πᾶσα γὰρ πρόφασις ἱκανὴ πρὸς τὸ τὰς λύπας καὶ τοὺς θρήνους συνεγείρειν. ταῦτα δ' ἐκίνησαν οἱ ποιηταί, καὶ μάλιστα τούτων ὁ πρῶτος Ὅμηρος λέγων

'ὡς δὲ πατὴρ οὗ παιδὸς ὀδύρεται ὀστέα καίων,
νυμφίου, ὅς τε θανὼν δειλοὺς ἀκάχησε τοκῆας'.

1, 356—357 H. 6, 444—446 R.

3. σὺ σοὶ (Soph. OR. 379) Reiskius: αὐτῷ σὺ σοί 8. Homer. Λ 453 11. οἰκείας Reiskius: οἰκείας πατρίδος 13. ἐφέντος*: ἀφέντος ἐὰν*: ἐὰν δ' 15. Homer. Ω 744 24. Id. Ψ 222 25. τοκῆας*: τοκῆας ἄρρητον δὲ τοκεῦσι γόον καὶ πένθος ἔθηκε (id. Ρ 37)

καὶ ταῦτα μὲν οὔπω δῆλον εἰ δικαίως ὀδύρεται, ἀλλ' D ὅρα τὸ ἑξῆc

'μοῦνος τηλύγετος πολλοῖcιν ἐπὶ κτεάτεccι'.

(31) τίc γὰρ οἶδεν, εἰ ὁ θεὸc πατρικῶc κηδόμενοc τοῦ ἀνθρωπείου γένουc, προορώμενοc τὰ μέλλοντα cυμβήcεcθαι προεξάγει τινὰc ἐκ τοῦ ζῆν ἀώρουc; ὅθεν οὐδὲν ἀπευκτὸν νομιcτέον αὐτοὺc πάcχειν

('δεινὸν γὰρ οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων βροτοῖc'

οὔτε τῶν κατὰ προηγούμενον λόγον cυμβαινόντων οὔτε τῶν κατ' ἐπακολούθηcιν) καὶ ὅτι οἱ πλεῖcτοι E θάνατοι πρὸ ἄλλων δυcχερῶν μειζόνων γίγνονται, καὶ ὅτι τοῖc μὲν οὐδὲ γενέcθαι cυνέφερε, τοῖc δ' ἅμα τῷ γενέcθαι ἀποθανεῖν, τοῖc δὲ προελθοῦcιν ἐπὶ μικρὸν τοῖc δ' ἀκμάζουcι. πρὸc πάνταc δὴ τούτουc τοὺc θανάτουc ἐλαφρῶc ἐκτέον, εἰδόταc ὅτι τὴν μοῖραν οὐκ ἔcτιν ἐκφυγεῖν (πεπαιδευμένων δ' ἔcτιν ἀνθρώπων προειληφέναι διότι βραχὺν χρόνον προειλήφαcιν ἡμᾶc οἱ δοκοῦντεc ἄωροι τοῦ ζῆν ἐcτερῆcθαι· καὶ γὰρ ὁ μακρότατοc βίοc ὀλίγοc ἐcτὶ καὶ cτιγμαῖοc πρὸc τὸν ἄπειρον αἰῶνα) καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπὶ πλέον πενθηcάντων F μετ' οὐ πολὺ τοῖc ὑπ' αὐτῶν κατοδυρθεῖcιν ἐπηκολούθηcαν, οὐδὲν ἐκ τοῦ πένθουc ὄφελοc περιποιηcάμενοι, μάτην δὲ αὑτοὺc καταικιcάμενοι ταῖc κακουχίαιc. βραχυτάτου δὲ τοῦ τῆc ἐπιδημίαc ὄντοc ἐν τῷ βίῳ χρόνου, οὐκ ἐν ταῖc αὐχμηραῖc λύπαιc οὐδ' ἐν τῷ κακοδαιμονεcτάτῳ πένθει διαφθείρειν ἑαυτοὺc δεῖ ταῖc ὀδύναιc καὶ ταῖc τοῦ cώματοc αἰκίαιc παρατεινομένουc, ἀλλὰ μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ κρεῖccον

1, 357—358 H. 6, 446—447 R

3. Homer. I 492 7. ἀπευκτὸν*: φευκτὸν 8. δεινὸν γὰρ οὐδὲν Clemens Strom. IV. p. 587 (Nauck. p. 468, 757, 9): οὐδὲν γὰρ δεινὸν

καὶ ἀνθρωπικώτερον πειρωμένουϲ, καὶ ϲπουδάζονταϲ
118 ἐντυγχάνειν ἀνδράϲι μὴ τοῖϲ ϲυλλυπουμένοιϲ καὶ διεγείρουϲι τὰ πένθη διὰ κολακείαν, ἀλλὰ τοῖϲ ἀφαιρουμένοιϲ τὰϲ λύπαϲ διὰ γενναίαϲ καὶ ϲεμνῆϲ παρηγορίαϲ, ἐπακούονταϲ καὶ ἔχονταϲ ἐν νῷ τὸ Ὁμηρικὸν τοῦτο ἔποϲ, ὅπερ ὁ Ἕκτωρ πρὸϲ τὴν Ἀνδρομάχην ἀντιπαρηγορῶν αὐτὴν εἶπεν ὡδί

'δαιμονίη, μή μοί τι λίην ἀκαχίζεο θυμῷ·
οὐ γάρ τίϲ μ' ὑπὲρ αἶϲαν ἀνὴρ Ἄιδι προϊάψει,
μοῖραν δ' οὔ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐϲθλόν, ἐπὴν τὰ πρῶτα γένηται'.

ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν ἄλλοιϲ ὁ ποιητήϲ φηϲι

B 'γεινομένῳ ἐπένηϲε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ'.

32. Ταῦτα πρὸ διανοίαϲ λαβόντεϲ τῆϲ ἀπράκτου καὶ κενῆϲ ἀπαλλαγηϲόμεθα βαρυπενθείαϲ, ὀλίγου δὴ παντάπαϲι τοῦ μεταξὺ χρόνου τῆϲ ζωῆϲ ὄντοϲ. ϲπευϲτέον οὖν ὅπωϲ εὔθυμόν τε καὶ ἀπαρενόχλητον ταῖϲ πενθικαῖϲ λύπαιϲ διαγάγωμεν, τὰ τοῦ πένθουϲ παράϲημα μεθέμενοι καὶ τῆϲ τοῦ ϲώματοϲ ἐπιμελείαϲ φροντίϲαντεϲ καὶ τῆϲ τῶν ϲυμβιούντων ἡμῖν ϲωτηρίαϲ. καλὸν δὲ καὶ μεμνῆϲθαι τῶν λόγων, οἷϲ κατὰ τὸ εἰκὸϲ ἐχρηϲάμεθά ποτε πρὸϲ ϲυγγενεῖϲ ἢ φίλουϲ ἐν ταῖϲ παραπληϲίοιϲ γενομένουϲ ϲυμφοραῖϲ,
C παραμυθούμενοι καὶ πείθοντεϲ τὰ κοινὰ τοῦ βίου ϲυμπτώματα κοινῶϲ φέρειν καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀνθρωπίνωϲ, καὶ μὴ τοῖϲ μὲν ἄλλοιϲ ἐπαρκεῖν πρὸϲ ἀλυπίαν δύναϲθαι, ἑαυτοῖϲ δὲ μηδὲν ὄφελοϲ εἶναι τὴν τούτων ὑπόμνηϲιν, δι' ὧν δεῖ τὸ ἀλγοῦν τῆϲ ψυχῆϲ ἀποθεραπεύειν

1, 358—359 H. 6, 447—449 R.

4. διά*: διὰ τῆϲ 8. Homer. Ζ 486 14. Id. Υ 128 17. ϲπευϲτέον*: φειϲτέον

παιωνιοις λογου φαρμάκοις, ὡς πάντων μᾶλλον ἢ ἀλυπίας ἀναβολὴν δεῖ ποιεῖςθαι. καίτοι γε τὸν ἐν ὁτῳοῦν ἀμβολιεργὸν ἄταις φηςὶ παλαίειν, τὸ κυκλούμενον τοῦτο παρὰ πᾶςιν ἔπος· πολὺ δ' οἶμαι μᾶλλον D τὸν ὑπερτιθέμενον τὰ τῆς ψυχῆς ἀχθεινὰ πάθη καὶ δυςάντητα πρὸς τὸν ἐπιόντα χρόνον.

33. Ἀποβλέπειν δὲ καὶ πρὸς τοὺς εὐγενῶς καὶ μεγαλοφρόνως τοὺς ἐπὶ τοῖς υἱοῖς γενομένους θανάτους καὶ πράως ὑποςτάντας, Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον καὶ Δημοςθένη τὸν Ἀθηναῖον καὶ Δίωνα τὸν Cυρακόςιον καὶ τὸν βαςιλέα Ἀντίγονον, καὶ ςυχνοὺς ἄλλους τῶν τε παλαιῶν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς· τούτων γὰρ Ἀναξαγόραν παρειλήφαμεν, ὥς φαςι, φυςιολογοῦντα καὶ διαλεγόμενον τοῖς γνωρίμοις, ἀκούςαντα παρά τινος τῶν ἀναγγειλάντων αὐτῷ τὴν περὶ τὸν υἱὸν τελευτήν, μικρὸν ἐπιςχόντα πρὸς τοὺς E παρόντας εἰπεῖν 'ᾔδειν ὅτι θνητὸν ἐγέννηςα τὸν υἱόν'. Περικλέα δὲ τὸν καὶ Ὀλύμπιον προςαγορευθέντα διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν ςύνεςιν ὑπερβεβλημένην δύναμιν, πυθόμενον ἀμφοτέρους αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς μετηλλαχέναι τὸν βίον, Πάραλόν τε καὶ Ξάνθιππον (ὥς φηςι Πρωταγόρας, εἰπὼν οὕτως 'τῶν γὰρ υἱέων νεηνιέων ὄντων καὶ καλῶν, ἐν ὀκτὼ δὲ τῇςι πάςῃςιν ἡμέρῃςιν ἀποθανόντων νηπενθέως ἀνέτλη. εὐδίης γὰρ εἴχετο, ἐξ ἧς πολλὸν ὤνητο κατὰ πᾶςαν ἡμέρην εἰς εὐποτμίην καὶ ἀνωδυνίην καὶ τὴν ἐν τοῖςι πολλοῖςι F

1, 359—360 H. 6, 449—451 R.

3. ἀμβολιεργὸν] Hesiod. O. et D. 414 8. θανάτους καὶ W: θανάτους 10. καὶ — Ἀθηναῖον] Post Ἀθηναῖον Hertlinus addit καὶ Ξενοφῶντα τὸν Ἀθηναῖον. Fuisse videtur καὶ Περικλέα καὶ Ξενοφῶντα καὶ Δημοςθένη τοὺς Ἀθηναίους 18. τὸν*

δόξαν· πᾶς γάρ τίς μιν ὁρέων τὰ ἑαυτοῦ πένθεα ἐρρωμένως φέροντα, μεγαλόφρονά τε καὶ ἀνδρήιον ἐδόκεε εἶναι καὶ ἑαυτοῦ κρείσσω, κάρτα εἰδὼς τὴν ἑαυτοῦ ἐν τοιοῖσιδε πράγμασι ἀμηχανίην'), οὐδὲν ἧττον ἐστεφανωμένον κατὰ τὸ πάτριον ἔθος καὶ λευχειμονοῦντα δημηγορεῖν 'βουλάς τ' ἐξάρχοντ' ἀγαθάς' πρός τε τὸν πόλεμον ἐπιπαρορμῶντα τοὺς Ἀθηναίους. Ξενοφῶντα δὲ τὸν Σωκρατικὸν θύοντά ποτε, παρὰ τῶν ἀγγέλων ἀπὸ τοῦ πολέμου πυθόμενον ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γρύλλος ἀγωνιζόμενος ἐτελεύτησε, περιελόμενον
119 τὸν στέφανον ἐξετάζειν τίνα τρόπον ἐτελεύτησε. τῶν δὲ ἀπαγγειλάντων ὅτι γενναίως ἀριστεύων καὶ πολλοὺς τῶν πολεμίων κατακτείνας, μικρὸν παντελῶς διαστήσαντα χρόνον καὶ τῷ λογισμῷ τὸ πάθος παρακατασχόντα, ἐπιθέμενον πάλιν τὸν στέφανον ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους εἰπεῖν ὅτι 'θεοῖς ηὐξάμην οὐκ ἀθάνατον οὐδὲ πολυχρόνιον γενέσθαι μοι τὸν υἱόν (τὸ γὰρ τοιοῦτον ἄδηλον εἰ συμφέρει), ἀγαθὸν δὲ καὶ φιλόπατριν, ὃ δὴ καὶ γέγονεν'. Δίωνα
B δὲ τὸν Συρακόσιον συνεδρεύοντα μετὰ τῶν φίλων, κατὰ τὴν οἰκίαν θορύβου γενομένου καὶ μεγάλης κραυγῆς, πυθόμενον τὴν αἰτίαν καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἀκούσαντα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτοῦ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ στέγους ἐτελεύτησεν, οὐδὲν ἐκπλαγέντα τὸ μὲν σωμάτιον κελεῦσαι τοῦ μεταλλάξαντος ταῖς γυναιξὶ παραδοῦναι πρὸς τὴν νόμιμον ταφήν, αὐτὸν δὲ περὶ ὧν διεσκέπτετο μὴ παραλιπεῖν. τοῦτον ζηλῶσαι λέγεται καὶ Δημοσθένη τὸν ῥήτορα, τὴν μόνην καὶ ἀγαπητὴν ἀπο-

1, 360—362 H. 6, 451—452 B.

4. ἀμηχανίην*: ἀμηχανίην· τοῦτον γὰρ εὐθὺς μετὰ τὴν προσαγγελίαν ἀμφοτέρων τῶν υἱέων 6. βουλάς] Homer. B 273 18. εἰ*: ὅτι

λέϲαντα θυγατέρα, περὶ ἧϲ φηϲιν Αἰϲχίνηϲ, κατηγορεῖν αὐτοῦ δόξαϲ, ταυτί. ‘ἑβδόμην δ’ ἡμέραν τῆϲ θυγατρὸϲ αὐτῷ τετελευτηκυίαϲ, πρὶν πενθῆϲαι καὶ τὰ νομιζόμενα C ποιῆϲαι, ϲτεφανωϲάμενοϲ καὶ λευκὴν ἐϲθῆτα ἀναλαβὼν ἐβουθύτει καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δείλαιοϲ καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προϲειποῦϲαν ἀπολέϲαϲ’. οὗτοϲ μὲν οὖν ῥητορικῶϲ προθέμενοϲ αὐτοῦ κατηγορῆϲαι ταῦτα διεξῆλθεν, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τούτων αὐτὸν ἐπαινεῖ τὸ πενθεῖν παρωϲάμενον καὶ τὸ φιλόπατρι πρὸ τῆϲ τῶν ἀναγκαίων ϲυμπαθείαϲ ἐπιδειξάμενον. Ἀντίγονον δὲ τὸν βαϲιλέα πυθόμενον τὴν Ἀλκυονέωϲ τοῦ υἱοῦ τελευτὴν ἐν παρατάξει γενομένην μεγαλοφρόνωϲ τε πρὸϲ τοὺϲ ἀπαγγείλανταϲ αὐτῷ τὴν ϲυμφορὰν ἀπιδεῖν καὶ μικρὸν ἐπιϲχόντα καὶ κατηφιάϲαντα προϲειπεῖν ‘ὦ Ἀλκυονεῦ, ὀψίτερον μετήλλαξαϲ D τὸν βίον, οὕτωϲ ἀφειδῶϲ ἐξορμῶν ἐπὶ τοὺϲ πολεμίουϲ καὶ οὔτε τῆϲ ἑαυτοῦ ϲωτηρίαϲ οὔτε τῶν ἐμῶν παραινέϲεων φροντίζων’. τούτουϲ δὴ τοὺϲ ἄνδραϲ θαυμάζουϲι μὲν τῆϲ μεγαλοφροϲύνηϲ πάντεϲ καὶ ἄγανται, μιμεῖϲθαι δ’ ἐπὶ τῶν ἔργων οὐ δύνανται διὰ τὴν ἐκ τῆϲ ἀπαιδευϲίαϲ ἀϲθένειαν τῆϲ ψυχῆϲ. πλὴν πολλῶν ὄντων παραδειγμάτων τῶν διὰ τῆϲ ἱϲτορίαϲ ἡμῖν παραδιδομένων τῆϲ τε Ἑλληνικῆϲ καὶ τῆϲ Ῥωμαϊκῆϲ τῶν γενναίωϲ καὶ καλῶϲ ἐν ταῖϲ τῶν ἀναγκαίων τελευταῖϲ διαγενομένων ἀποχρήϲει τὰ εἰρημένα πρὸϲ τὴν ἀπόθεϲιν τοῦ πάντων ἀνιαροτάτου πένθουϲ καὶ τῆϲ ἐν τούτῳ πρὸϲ οὐδὲν χρήϲιμον ματαιοπονίαϲ. E

34. Ὅτι γὰρ οἱ ταῖϲ ἀρεταῖϲ διενεγκόντεϲ ὡϲ

1, 362—363 H. 6, 452—454 R.

1. Αἰϲχίνηϲ] adv. Ctesiph. p. 64, 38 5. παρενόμει Aeschines: παρηνόμει 16. ἐπὶ*: πρὸϲ 26. πάντων Reiskius: παντὸϲ

θεοφιλεῖϲ νέοι μετέϲτηϲαν πρὸϲ τὸ χρεὼν καὶ πάλαι μὲν διὰ τῶν πρόϲθεν ὑπέμνηϲα λόγων, καὶ νῦν δὲ πειράϲομαι διὰ βραχυτάτων ἐπιδραμεῖν, προϲμαρτυρήϲαϲ τῷ καλῶϲ ὑπὸ Μενάνδρου ῥηθέντι τούτῳ

'ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦϲιν ἀποθνῄϲκει νέοϲ'.

ἀλλ' ἴϲωϲ ὑποτυχὼν ἂν φαίηϲ Ἀπολλώνιε φίλτατε, ϲφόδρ' ἦν ἐπιτετευμένοϲ ὁ νεανίϲκοϲ Ἀπόλλωνι καὶ
F μοίραιϲ, καί ϲε ἔδει ὑπ' ἐκείνου τελείου γενομένου κηδευθῆναι μεταλλάξαντα τὸν βίον· τοῦτο γὰρ εἶναι κατὰ φύϲιν. τὴν ἡμετέραν δηλονότι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν καὶ τὴν κοϲμικὴν διάταξιν. ἐκείνῳ δὲ τῷ μακαριϲθέντι οὐκ ἦν κατὰ φύϲιν περαιτέρω τοῦ ἀπονεμηθέντοϲ αὐτῷ χρόνου πρὸϲ τὸν ἐνθάδε βίον περιμένειν, ἀλλ' εὐτάκτωϲ τοῦτον ἐκπλήϲαντι πρὸϲ τὴν εἱμαρμένην ἐπανάγειν πορείαν, καλούϲηϲ αὐτῆϲ, φηϲίν, ἤδη πρὸϲ ἑαυτήν. ἀλλ' ἄωροϲ ἐτελεύτηϲεν; οὐκοῦν εὐποτμότεροϲ διὰ τοῦτο καὶ κακῶν ἀπειρατόϲ ἐϲτιν·

120 'ὁ βίοϲ γάρ' φηϲὶν Εὐριπίδηϲ 'ὄνομ' ἔχει βίον
μόροϲ γεγώϲ'.

οὗτοϲ δ' ἐπὶ τῆϲ εὐανθεϲτάτηϲ ἡλικίαϲ προαπεφοίτηϲεν ὁλόκληροϲ ἠίθεοϲ, ζηλωτὸϲ καὶ περίβλεπτοϲ πᾶϲι τοῖϲ ϲυνήθεϲιν αὐτῷ, φιλοπάτωρ γενόμενοϲ καὶ φιλομήτωρ καὶ φιλοίκειοϲ καὶ φιλόϲοφοϲ, τὸ δὲ ϲύμπαν εἰπεῖν φιλάνθρωποϲ, αἰδούμενοϲ μὲν τοὺϲ πρεϲβυτέρουϲ τῶν φίλων ὥϲπερ πατέραϲ, ϲτέργων δὲ τοὺϲ ὁμήλικαϲ καὶ ϲυνήθειϲ, τιμητικὸϲ δὲ τῶν καθηγηϲαμένων, ξένοιϲ δὲ καὶ ἀϲτοῖϲ πραότατοϲ, πᾶϲι δὲ μείλιχοϲ

1, 363—364 H. 6, 454—456 R.

5. Meinek. IV. p. 105 8. μοίραιϲ] Μούϲαιϲ Madvigius 17. ἄωροϲ Didotiana: ἀώρωϲ 19. Nauck. p. 524 ἔχει βίον μόροϲ*: ἔχει πόνοϲ γεγώϲ Nauckius: ἐγώ c'

καὶ φίλος διά τε τὴν ἐξ ὄψεως χάριν καὶ τὴν εὐπροσ- B ήγορον φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνος μὲν τῆς τε σῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἑαυτοῦ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν ἔχων πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον προαπεφοίτησε τοῦ θνητοῦ βίου, καθάπερ ἐκ συμποσίου, πρὶν εἴς τινα παροινίαν ἐκπεσεῖν τὴν τῷ μακρῷ γήρᾳ παρεπομένην. εἰ δ' ὁ τῶν παλαιῶν τε ποιητῶν καὶ φιλοσόφων λόγος ἐστὶν ἀληθὴς ὥσπερ εἰκὸς ἔχειν, οὕτω καὶ τοῖς εὐσεβέσι τῶν μεταλλαξάντων ἐστί τις τιμὴ καὶ προεδρία καθάπερ λέγεται, καὶ χῶρός τις ἀποτεταγμένος ἐν ᾧ διατρίβουσιν αἱ τούτων ψυχαί, καλὰς ἐλπίδας C ἔχειν σε δεῖ περὶ τοῦ μακαρίτου υἱέος σου, ὅτι τούτοις συγκαταριθμηθεὶς συνέσται.

35. Λέγεται δ' ὑπὸ μὲν τοῦ μελικοῦ Πινδάρου ταυτὶ περὶ τῶν εὐσεβῶν ἐν Ἅιδου,

'τοῖσι λάμπει μὲν μένος ἀελίου τὰν ἐνθάδε νύκτα κάτω,
φοινικορόδοις ἐν λειμώνεσσι προάστιον αὐτῶν
καὶ λιβάνῳ σκιαρὸν καὶ χρυσέοις κάρποις βεβριθός.
καὶ τοὶ μὲν ἵπποις γυμνασίοις τε τοὶ δὲ πεσσοῖς,
τοὶ δὲ φορμίγγεσι τέρπονται, παρὰ δέ σφισιν εὐανθὴς ἅπας τέθαλεν ὄλβος,
ὀδμὰ δ' ἐρατὸν κατὰ χῶρον κίδναται
αἰεὶ θύα μιγνύντων πυρὶ τηλεφανεῖ παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς'.

1, 364—366 H. 6, 456–458 R.

5. ἐκ*: ἐκ τοῦ 14. Πινδάρου] Bergk. fr. 106 (95) 18. φοινικορόδοις ἐν (δ' ἐνὶ Bergkius) λειμώνεσσι p. 1130 C: φοινικορόδιαί τε λειμῶνες προάστιον G. Hermannus: προάστειον 19. χρυσέοις κάρποις Böckhius: χρυσοκάρποισι βεβριθός Reiskius: βέβριθε 21. ἵπποις γυμνασίοις τε Hermannus: ἱππείοις γυμνασίοις 25. θύα idem: θύματα

D καὶ μικρὸν προελθὼν ἐν ἄλλῳ θρήνῳ περὶ ψυχῆς λέγων φησίν

'ὀλβίᾳ δ' ἅπαντες αἴσᾳ λυσίπονον τελευτάν.
καὶ σῶμα μὲν πάντων ἕπεται θανάτῳ περισθενεῖ,
ζωὸν δ' ἔτι λείπεται αἰῶνος εἴδωλον· τὸ γάρ ἐστι μόνον
ἐκ θεῶν. εὕδει δὲ πρασσόντων μελέων, ἀτὰρ εὑδόντεσσιν ἐν πολλοῖς ὀνείροις
δείκνυσι τερπνῶν ἐφέρποισαν χαλεπῶν τε κρίσιν'.

36. Ὁ δὲ θεῖος Πλάτων πολλὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς περὶ τῆς ἀθανασίας αὐτῆς εἴρηκεν, οὐκ ὀλίγα
E δὲ ἐν τῇ Πολιτείᾳ καὶ τῷ Μένωνι καὶ τῷ Γοργίᾳ καὶ σποράδην ἐν τοῖς ἄλλοις διαλόγοις. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς διαλόγῳ ῥηθέντα κατ' ἰδίαν ὑπομνηματισάμενός σοι παρέξομαι, ὡς ἐβουλήθης· τὰ δὲ πρὸς τὸ παρὸν καίρια καὶ χρήσιμα λεχθέντα τὸν Ἀθηναῖον, ἑταῖρον δὲ καὶ μαθητὴν Γοργίου τοῦ ῥήτορος. φησὶ γὰρ ὁ παρὰ τῷ Πλάτωνι Σωκράτης, 'ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσει, ὡς ἐγὼ οἶμαι, μῦθον, ἐγὼ δὲ λόγον· ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς
F παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔστιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως διελθόντα τὸν βίον καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα

1, 366—367 H. 6, 458—459 R.

3. Bergk. fr. 107 (95) 5. ζωὸν δ' ἔτι vit. Rom. c. 28: ζῶν δὲ 6. ἐστι μόνον ibidem: μόνον ἐστί 10. περὶ Reiskius: περί τε 18. Πλάτωνι] Gorg. p. 523 C 19. φασί Plato: φησί

οἰκεῖν ἐν πάςῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδί- 121
κως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίςεως δεςμω-
τήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦςιν, ἰέναι. τούτων δὲ οἱ
δικαςταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νεωςτὶ τοῦ Διὸς τὴν
ἀρχὴν ἔχοντος ζῶντες ἦςαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
δικάζοντες ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. ἔπειτα αἱ δίκαι πῶς
οὐ κακῶς ἐκρίνοντο; ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπι-
μεληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήςων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν
Δία ὅτι φοιτῷέν cφιcιν ἄνθρωποι ἑκατέρωςε ἀνάξιοι.
εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς 'ἀλλ' ἐγώ' ἔφη 'παύςω τοῦτο γι-
γνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται.
ἀμπεχόμενοι γάρ' ἔφη 'οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶν- B
τες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν ἴςως' ἦ δ' ὅς 'πο-
νηρὰς ψυχὰς ἔχοντες ἠμφιεςμένοι εἰςὶ ςώματά τε καλὰ
καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίςις ᾖ, ἔρ-
χονται αὐτοῖς πολλοὶ μαρτυρήςοντες ὡς δικαίως βε-
βιώκαςιν. οἱ οὖν δικαςταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττον-
ται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουςι, πρὸ
τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτῶν ὀφθαλμούς τε καὶ ὦτα καὶ
ὅλον τὸ ςῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς
πάντα ἐπίπροςθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέςματα
καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν παυςτέον
ἐςτὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐ- C
ςαςι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ,
ὅπως ἂν παύςῃ αὐτό. ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάν-
των τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεςθαι. καὶ τὸν
κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ

1, 367—368 H. 6, 459—461 B.

6. πῶς οὐ κακῶς*: πως οὐ καλῶς 13. πολλοὶ Plato: πολλοὶ μέν 17. ἐκπλήττονται καὶ idem: ἐκπλήττονται 21. ἐπίπροςθεν idem: ἐπιπρόςθηςις αὐτῶν idem: ἑαυτῶν 23. νῦν idem: νῦν μέν

αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον ἁπάντων τῶν συγγενῶν, καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ οὖν ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ
D ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ᾽ εἰς τάρταρον. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δ᾽ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν ἐὰν ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις.' ταῦτ᾽ ἔστιν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι συμβαίνειν, ὅτι ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν
E πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀπ᾽ ἀλλήλοιν.'

37. Ταῦτά σοι συναγαγών, Ἀπολλώνιε φίλτατε, καὶ συνθεὶς μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπειργασάμην τὸν παραμυθητικόν σοι λόγον, ἀναγκαιότατον ὄντα σοι πρός τε τὴν τῆς παρούσης λύπης ἀπαλλαγὴν καὶ τοῦ πάντων ἀνιαροτάτου πένθους παῦλαν. περιέχει δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν θεοφιλέστατον υἱόν σου Ἀπολλώνιον πρέπουσαν τιμήν, ποθεινοτάτην οὖσαν τοῖς ἀφιερωθεῖσι, τὴν διὰ τῆς ἀγαθῆς μνήμης καὶ τῆς ἀδιαλείπτου πρὸς τὸν ἀεὶ χρόνον εὐφημίας. καλῶς οὖν ποιήσεις

2. συγγενῶν καὶ Plato: συγγενῶν 4. πρότερος idem: πρότερον 12. ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω idem: ἀπόρρητόν τι ᾖ τῷ ἑτέρῳ 16. τοιόνδε idem: τοιόν (sic) 22. σοι ante λόγον deleam 25. πρὸς] εἰς?

καὶ τῷ λόγῳ πειcθεὶc καὶ τῷ μακαρίτῃ cου υἱῷ χαρι- F
cάμενοc καὶ μεταβαλὼν ἐκ τῆc ἀνωφελοῦc περὶ τὸ
cῶμα καὶ τὴν ψυχὴν κακώcεωc καὶ καταφθορᾶc ἐπὶ
τὴν cυνήθη coὶ καὶ κατὰ φύcιν διαγωγήν. ὡc γὰρ
οὐδὲ cυμβιῶν ἡμῖν ἡδέωc ἑώρα κατηφεῖc ὄνταc οὔτε
cὲ οὔτε τὴν μητέρα, οὕτωc οὐδὲ νῦν μετὰ θεῶν ὢν
καὶ τούτοιc cυνεcτιώμενοc εὐαρεcτήcειεν ἂν τῇ τοι-
αύτῃ ὑμῶν διαγωγῇ. ἀνδρὸc οὖν ἀγαθοῦ καὶ γεν-
ναίου καὶ φιλοτέκνου φρόνημα ἀναλαβὼν cεαυτόν τε
καὶ τὴν μητέρα τοῦ νεανίcκου καὶ τοὺc cυγγενεῖc καὶ
φίλουc ἔκλυcαι τῆc τοιαύτηc κακοδαιμονίαc, εἰc γαλη- 122
νότερον μετελθὼν βίου cχῆμα καὶ προcφιλέcτερον τῷ
τε υἱῷ cου καὶ πᾶcιν ἡμῖν τοῖc κηδομένοιc cου κατὰ
τὸ προcῆκον.

1, 369–370 H. 6, 462—463 R.

4. διαγωγήν Reiskius: διαγὼγὴν ἐλθεῖν 12. προc-
φιλέcτερον idem: προcφιλέcτατον

B

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

---

1. ΜΟϹΧΙΩΝ. Ϲὺ δὴ Γλαῦκον χθές, ὦ Ζεύξιππε, τὸν ἰατρὸν ἀπετρέψω cυμφιλοcοφεῖν ὑμῖν βουλόμενον.

ΖΕΥΞΙΠΠΟϹ. Οὔτ᾿ ἀπετρεψάμην, ὦ φίλε Μοcχίων, οὔτ᾿ ἐβούλετο cυμφιλοcοφεῖν ἐκεῖνοc, ἀλλ᾿ C ἔφυγον καὶ ἐφοβήθην λαβὴν φιλομαχοῦντι παραcχεῖν. ἐν μὲν γὰρ ἰατρικῇ καθ᾿ Ὅμηρον ὁ ἀνήρ

ʻπολλῶν ἀντάξιοιc ἄλλωνʼ,

οὐκ εὐμενὴc δὲ πρὸc φιλοcοφίαν, ἀλλ᾿ ἀεί τι τραχὺ καὶ δύcκολον ἔχων ἐν τοῖc λόγοιc. καὶ νῦν ἐναντίοc ἐφ᾿ ἡμᾶc ἐχώρει, βοῶν ἔτι πρόcωθεν οὐ μικρὸν οὐδ᾿ ἐπιεικὲc ἔργον ἡμῖν cύγχυcιν ὅρων τετολμῆcθαι, διαλεχθεῖcι περὶ διαίτηc ὑγιεινῆc. ʻχωρὶcʼ γὰρ ἔφη τὰ φιλοcόφων καὶ ἰατρῶν ὥcπερ τινῶν ʻΜυcῶν καὶ Φρυγῶν ὁρίcματαʼ, καί τινα τῶν οὐ μετὰ cπουδῆc, οὐ μὴν ἀχρήcτωc εἰρημένων παρ᾿ ἡμῶν διὰ cτόματοc D ἔχων ἐcπάραττεν.

ΜΟϹΧΙΩΝ. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἔγωγε καὶ τῶν ἄλλων, ὦ Ζεύξιππε, πρόθυμοc ἀκροατὴc ἡδέωc ἂν γενοίμην.

1, 371 H. 6, 464—465 R.

2. ὑμῖν Meziriacus: ἡμῖν 6. Ὅμηρον] Λ 515
12. χωρὶc] Nauck. p. 725

ΖΕΥΞΙΠΠΟϹ. Φιλόϲοφοϲ γὰρ εἶ τὴν φύϲιν, ὦ Μοϲχίων, καὶ τῷ μὴ φιλιατροῦντι χαλεπαίνειϲ φιλοϲόφῳ, καὶ ἀγανακτεῖϲ εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προϲήκειν γεωμετρίαϲ καὶ διαλεκτικῆϲ καὶ μουϲικῆϲ δράϲθαι μεταποιούμενον ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον

‘ὅττι τοι ἐν μεγάροιϲι κακόν τ’ ἀγαθόν τε τέτυκται’

τῷ ϲώματι. καίτοι πλείουϲ ἂν ἴδοιϲ ἐκεῖ θεατάϲ, ὅπου θεωρικόν τι νέμεται τοῖϲ ϲυνιοῦϲιν, ὥϲπερ Ἀθήνηϲι· E τῶν ἐλευθερίων δὲ τεχνῶν ἰατρικὴ τὸ μὲν γλαφυρὸν καὶ περιττὸν καὶ ἐπιτερπὲϲ οὐδεμιᾶϲ ἐνδεέϲτερον ἔχει, θεωρικὸν δὲ μέγα τοῖϲ φιλομαθοῦϲι τὴν ϲωτηρίαν καὶ τὴν ὑγίειαν ἐπιδίδωϲιν. ὥϲτ’ οὐ παράβαϲιν ὅρων ἐπικαλεῖν δεῖ τοῖϲ περὶ ὑγιεινῶν διαλεγομένοιϲ φιλοϲόφοιϲ, ἀλλ’ εἰ μὴ παντάπαϲιν ἀνελόντεϲ τοὺϲ ὅρουϲ οἴονται δεῖν ὥϲπερ ἐν μιᾷ χώρᾳ κοινῶϲ ἐμφιλοκαλεῖν, ἅμα τὸ ἡδὺ τῷ λόγῳ καὶ τὸ ἀναγκαῖον διώκοντεϲ.

ΜΟϹΧΙΩΝ. Ἀλλὰ Γλαῦκον μὲν ἐῶμεν, ὦ Ζεύξιππε, ὑπὸ ϲεμνότητοϲ αὐτοτελῆ βουλόμενον εἶναι F καὶ ἀπροϲδεᾶ φιλοϲοφίαϲ, ϲὺ δὲ τοὺϲ λόγουϲ ἡμῖν δίελθε πάνταϲ· εἰ δὲ βούλει, πρώτουϲ ἐκείνουϲ ὧν ἔφηϲ οὐ πάνυ μετὰ ϲπουδῆϲ εἰρημένων ἐπιλαμβάνεϲθαι τὸν Γλαῦκον.

2. ΖΕΥΞΙΠΠΟϹ. Ἔφη τοίνυν ὁ ἑταῖροϲ ἡμῶν ἀκοῦϲαί τινοϲ λέγοντοϲ ὡϲ τὸ τὰϲ χεῖραϲ ἀεὶ θερμὰϲ ἔχειν καὶ μὴ περιορᾶν ψυχομέναϲ οὐ μικρὸν εἴη πρὸϲ 123 ὑγίειαν, καὶ τοὐναντίον ἡ τῶν ἄκρων περίψυξιϲ εἰϲ τὰ μέϲα ϲυνελαύνουϲα τὸ θερμὸν ὥϲπερ τινὰ ϲυνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ· τὸ δ’ ἔξω ϲτρέ-

6. Homer. δ 392 15. τοὺϲ ὅρουϲ οἴονται δεῖν Reiskius: οἴονται δεῖν τοὺϲ ὅρουϲ

φοντα μετὰ τῆς θερμότητος ἕλκειν ἐπὶ πάντα καὶ διανέμειν τὴν ὕλην ὑγιεινόν. ἂν μὲν οὖν ἐνεργοῦντές τι ταῖς χερσὶ καὶ χρώμενοι τυγχάνωμεν, αὐτὴν τὴν κίνησιν ἐπάγειν ἐνταῦθα καὶ συνέχειν τὸ θερμόν· ἔργων δὲ τοιούτων σχολὴν ἄγοντας ἥκιστα δεῖν προσδέχεσθαι τοῖς ἄκροις τὸ ψυχρόν.

3. Ἓν μὲν οὖν τοῦτο τῶν γελασθέντων ἦν· δεύτερον δ' οἶμαι τὸ περὶ τὰς τροφὰς ἃς προσφέρετε B τοῖς κάμνουσιν. ἅπτεσθαι γὰρ αὐτῶν διὰ χρόνου παρῄνει καὶ γεύεσθαι, συνεθίζοντας αὐτοὺς ἐν τῷ ὑγιαίνειν καὶ μὴ τρέμοντας ὥσπερ τὰ παιδάρια, μηδὲ μισοῦντας ἐκείνην τὴν δίαιταν, ἀλλὰ ποιουμένους ἀτρέμα χειροήθη ταῖς ὀρέξεσι καὶ σύντροφον, ὅπως ἐν τῷ νοσεῖν μὴ δυσχεραίνωμεν ὡς φάρμακα τὰ σιτία, μηδ' ἀσχάλλωμεν ἁπλοῦν τι καὶ ἄνοψον καὶ ἄκνισον λαμβάνοντες. ὅθεν οὐδ' ἀλούτους ποτὲ φευκτέον ἐλθεῖν ἐπὶ τροφήν, οὐδ' ὕδωρ πιεῖν οἴνου παρόντος, οὐδὲ θερμὸν ἐν θέρει, χιόνος παρακειμένης, C τὰς μὲν ἐπιδεικτικὰς καὶ σοφιστικὰς χαίρειν ἐῶντας ἀποσχέσεις τῶν τοιούτων καὶ μεγαλαυχίας ἐπὶ ταῖς ἀποσχέσεσιν, αὐτοὺς δὲ καθ' ἑαυτοὺς σιωπῇ τήν τε ὄρεξιν ἅμα τοῦ συμφέροντος ὑπήκοον ἐθίζοντας εἶναι μετ' εὐκολίας, καὶ τῆς ψυχῆς ἀφαιροῦντας πόρρωθεν ἔτι τὴν περὶ ταῦτα μικρολογίαν ἐν ταῖς νόσοις καὶ τὸ ἐπιθρηνεῖν, ἀνοδυρομένης ὡς ἐξ ἡδονῶν μεγάλων καὶ ἀγαπητῶν εἰς ἀγεννῆ καὶ ταπεινὴν ἀπελήλαται δίαιταν. εὖ γὰρ εἰρημένον τὸ 'ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει' καὶ κατὰ μέρος ὡς ἕκαστα πειρωμένῳ χρήσιμόν ἐστι, μάλιστα δὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα διαιτημάτων ἐν τοῖς ὑγιεινοτά-

2. οὖν Meziriacus 29. ὡς] εἰς W

τοις ἐπάγοντα τὴν cυνήθειαν εὐμενῆ καὶ γνώριμα τῇ φύcει καὶ οἰκεῖα παραcκευάζειν, μεμνημένον ἃ πάcχουcιν ἔνιοι καὶ ποιοῦcιν ἐν ταῖc ἀρρωcτίαιc, χαλεπαίνοντες D καὶ δυcαναcχετοῦντεc ὕδατοc θερμοῦ προcφερομένου καὶ ῥοφήματοc ἢ ἄρτου, μιαρὰ μὲν ταῦτα καὶ ἀηδῆ μιαροὺc δὲ καὶ χαλεποὺc τοὺc ἀναγκάζονταc ἀποκαλοῦντεc. πολλοὺc δὲ καὶ λουτρὸν ἀπώλεcεν, οὐδὲν ἐν ἀρχῇ μέγα κακὸν ἔχονταc ἀλλ' ἢ τὸ μὴ δύναcθαι μηδ' ὑπομένειν γεύcαcθαι τροφῆc ἀλούτουc. ὧν καὶ Τίτοc ἦν ὁ αὐτοκράτωρ, ὥc φαcιν οἱ νοcηλεύcαντεc.

4. Ἔτι τοίνυν ἐλέχθη τοιοῦτον, ὡc ἀεὶ μὲν ὑγιεινότερα cώματι τὰ εὐτελέcτερα, μάλιcτα δὲ φυλακτέον πλῃcμονὰc καὶ μέθαc καὶ ἡδυπαθείαc ἑορτήν τινα μέλλουcαν E ἢ φίλων ὑποδοχὴν ἐν χερcὶν ἔχονταc ἢ προcδοκῶνταc ἑcτίαcιν βαcιλικὴν καὶ ἡγεμονικὴν καὶ cυμπεριφορὰν ἀπαραίτητον, οἷον ἐπιόντοc ἀνέμου καὶ κύματοc εὐcταλὲc τὸ cῶμα καὶ κοῦφον ἐν εὐδίᾳ παραcκευάζονταc. ἔργον γάρ ἐcτιν ἐν cυνουcίαιc καὶ φιλοφροcύναιc αὑτὸν ἐπὶ τῶν μετρίων καὶ τῶν cυνήθων φυλάξαι μὴ πᾶcι μετὰ ἀηδίαc δεινῆc ἐπαχθῆ φανέντα καὶ φορτικόν. ἵν' οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, ὥc F φαcι, πληcμονή τιc ἐπὶ πληcμονῇ καὶ ἄκρατοc ἐπ' ἀκράτῳ γένηται, τὸ παιχθὲν ἀcτείωc ὑπὸ Φιλίππου μετὰ cπουδῆc μιμητέον· ἦν δὲ τοιοῦτον. ἄνθρωποc αὐτὸν ἐπὶ χώραc ὡc cὺν ὀλίγοιc ὄντα δειπνῆcαι παρεκάλεcεν, εἶθ' ὁρῶν πολλοὺc ἄγοντα παρεcκευαcμένων οὐ πολλῶν ἐταράττετο. cυναιcθόμενοc οὖν ὁ Φίλιπποc ὑπέπεμπε τῶν φίλων ἑκάcτῳ κελεύων πλακοῦντι καταλιπεῖν χώραν, οἱ δὲ πειθόμενοι καὶ προcδοκῶντεc 124 ἐφείδοντο τῶν παρακειμένων. ἤρκεcεν οὖν

ἅπασι τὸ δεῖπνον. οὕτω δὴ προπαρασκευαστέον αὐτούς ἐστι τῶν ἀναγκαίων συμπεριφορῶν, καὶ ὄψῳ καὶ πέμματι καὶ νὴ Δία μέθῃ χώραν φυλάττοντας ἐν τῷ σώματι, καὶ πρόσφατον ἐπὶ ταῦτα καὶ βουλομένην τὴν ὄρεξιν ἄγοντας.

5. Ἂν δὲ τοιαῦταί τινες ἄφνω βαρεῖς ὄντας ἡμᾶς καὶ διακειμένους φαύλως ἀνάγκαι καταλάβωσιν ἡγεμόνων παρόντων ἢ ξένων ἐπιφανέντων ὑπ᾽ αἰδοῦς βαδίζειν εἰς ταὐτὸ τοῖς ἱκανῶς ἔχουσι συμπίνειν, ἐν-
B ταῦθα μάλιστα δεῖ παρατετάχθαι πρὸς 'τὴν μέγα σινομένην ἄνδρας αἰδῶ' καὶ δυσωπίαν, τὰ τοῦ τραγικοῦ Κρέοντος λέγοντας

'κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρός σ᾽ ἀπέχθεσθαι, ξένε,
ἢ μαλθακισθένθ᾽ ὕστερον μέγα στένειν'.

τὸ γὰρ ἀγροικίας φοβηθέντα δόξαν εἰς πλευρῖτιν ἢ φρενῖτιν ἐμβάλλειν ἑαυτὸν ἀγροίκου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἐστι καὶ νοῦν οὐκ ἔχοντος οὐδὲ λόγον ἄνευ κύλικος καὶ κνίσης ἀνθρώποις ἐπιστάμενον ὁμιλεῖν. ἥ τε γὰρ παραίτησις ἂν τὸ ἐπιδέξιον καὶ τὸ ἀστεῖον ἔχῃ, οὐχ ἧττον ἔσται κεχαρισμένη τῆς συμπεριφορᾶς· ἄν τέ τις
C παρέχων ἑστίασιν ὥσπερ ἀγεύστου θυσίας αὐτὸς ἀπέχηται, παρά τε τῇ κύλικι καὶ τῇ τραπέζῃ μετὰ προθυμίας καὶ φιλοφροσύνης ἅμα τι παίζων καὶ λέγων εἰς ἑαυτόν, ἡδίων φανεῖται τοῦ συμμεθυσκομένου καὶ συνοψοφαγοῦντος. ἐμνήσθη δὲ τῶν μὲν παλαιῶν Ἀλεξάνδρου μετὰ πότον πολὺν αἰσχυνθέντος ἀντει-

1, 375—376H. 6, 471—472R.

4. ταῦτα καὶ Reiskius: ταῦτα 9. ἔχουσι idem: ἔχουσι καὶ 10. τὴν] Homer. Ω 45. Hesiod. O. et D. 318 13. Eurip. Med. 290 21. ἀγεύστου θυσίας*: θυσίαν ἄγευστον 22. παρά τε] παρῇ δὲ W

πεῖν Μηδίῳ παρακαλοῦντι καὶ καταβάλλοντι αὖθις ἐξ
ἀρχῆς αὐτὸν εἰς ἄκρατον ἀφ' οὗ διεφθάρη, τῶν δὲ
καθ' ἡμᾶς Ῥήγλου τοῦ παγκρατιαστοῦ. καλοῦντος γὰρ
ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἅμα ἡμέρᾳ Τίτου Καίσαρος ἧκε καὶ D
συνελούσατο, καὶ πιὼν ἅπαξ, ὥς φασιν, ἀποπληξίας
καταλαβούσης εὐθὺς ἀπέθανε. ταῦθ' ἡμῖν ὁ Γλαῦκος
ἐν γέλωτι προὔφερεν ὡς παιδαγωγικά· τῶν δ' ἄλλων
οὐ πάνυ πρόθυμος ἦν ἀκούειν, οὐδ' ἡμεῖς ἐκείνῳ
διηγεῖσθαι. σὺ δ' ἐπισκόπει τῶν λεχθέντων ἕκαστον.

6. Πρῶτον μὲν ὁ Σωκράτης παρακελευόμενος
φυλάττεσθαι τῶν βρωμάτων ὅσα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν
ἀναπείθει, καὶ τῶν πωμάτων ὅσα πίνειν μὴ διψῶντας,
οὐχ ἁπλῶς τὸ χρῆσθαι τούτοις ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ
χρῆσθαι δεομένους ἐδίδασκε καὶ τὸ ἡδὺ κατατάττοντας E
αὐτῶν εἰς τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ οἱ τὰ θεωρικὰ ποιοῦν-
τες ἐν ταῖς πόλεσι στρατιωτικά. τὸ γὰρ ἡδὺ τῇ φύσει
μέχρι ἂν ᾖ μέρος τοῦ τρέφοντος οἰκεῖόν ἐστι, καὶ δεῖ
πεινῶντας ἔτι τῶν ἀναγκαίων ἀπολαύειν τῶν ἡδέων,
ἰδίᾳ δὲ μὴ κινεῖν ἑτέρας ὀρέξεις τῶν κοινῶν ἀπηλ-
λαγμένους. ὥσπερ γὰρ τῷ Σωκράτει γυμνάσιον ἦν
οὐκ ἀηδὲς ἡ ὄρχησις, οὕτως ᾧτινι τὸ πέμμα καὶ
τὸ τράγημα δεῖπνόν ἐστι καὶ σιτίον, ἧττον βλάπτε-
ται· τὸ δ' ἀπέχοντα τῇ φύσει τὸ μέτριον καὶ πε-
πληρωμένον ἐπιδράττεσθαι τῶν τοιούτων φυλακτέον
ἐν τοῖς μάλιστα. φυλακτέον δὲ τῆς περὶ ταῦτα φιλη- F
δονίας καὶ γαστριμαργίας οὐδὲν ἧττον ἀπειροκαλίαν
καὶ φιλοτιμίαν· καὶ γὰρ αὗται πολλάκις συναναπεί-
θουσι μὴ πεινῶντας ἐσθίειν ἔνια καὶ πίνειν μὴ δι-

10. πρῶτον W: πρῶτος 18. ἀπολαύειν Reiskius: ἀπολαύειν ἢ 20. τῷ*: αὐτῷ Σωκράτει] Xenoph. Conv. II 17

ψῶντας, ἀνελευθέρους κομιδῇ καὶ φορτικὰς ὑποβάλ-
λουσαι φαντασίας, ὡς ἄτοπόν ἐστι πράγματος σπανίου
καὶ πολυτελοῦς μὴ ἀπολαῦσαι παρόντος, οἷον οὔθα-
τος ἢ μυκήτων Ἰταλικῶν ἢ Σαμίου πλακοῦντος ἢ
χιόνος ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα γὰρ δήπου προάγεται
πολλάκις χρῆσθαι τοῖς περιβοήτοις καὶ σπανίοις, ὥς-
περ ὑπὸ κνίσης τῆς κενῆς δόξης ἀγομένους καὶ τὸ
125 σῶμα κοινωνεῖν μηδὲν δεόμενον ἀναγκάζοντας, ὅπως
ἔχωσιν ἑτέροις διηγεῖσθαι, ζηλούμενοι τῆς ἀπολαύσεως
τῶν οὕτω δυσπορίστων καὶ περιττῶν. ὅμοια δὲ καὶ
πρὸς γυναῖκας ἐνδόξους πάσχουσιν. ἰδίαις μὲν γὰρ
ἔστιν ὅτε καὶ καλαῖς καὶ ἀγαπώσαις συναναπαυόμενοι
τὴν ἡσυχίαν ἄγουσι, Φρύνῃ τε τελέσαντες ἀργύριον
ἢ Λαΐδι καὶ τὸ σῶμα φαύλως καὶ πρὸς συνουσίαν
ἀργῶς ἔχοντες διακείμενον ἐγείρουσιν ἅμα καὶ παρα-
καλοῦσι τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς κενῆς
δόξης. αὐτὴ γοῦν ἔλεγεν ἡ Φρύνη πρεσβυτέρα γε-
B γενημένη τὴν τρύγα πλείονος πωλεῖν διὰ τὴν δόξαν.

7. Ἔστι δὲ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἂν ὅσον ἡ φύσις
δεομένη δέχεται τῶν ἡδονῶν προσιέμενοι τῷ σώματι,
μᾶλλον δ' ἂν τὰ πολλὰ παρὰ τὰς πράξεις αὐτῷ δια-
μαχόμενοι καὶ ἀναβαλλόμενοι καὶ μόλις πάνυ ταῖς
ἀναγκαίαις χρηματίζοντες ἢ ὥς φησιν ὁ Πλάτων καὶ
δάκνοντος καὶ κατατείνοντος ἐνδιδόντες ἀβλαβεῖς
ἀπαλλάττωμεν. τὰς δ' ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ψυχῆς ἐπὶ
τὸ σῶμα κατιούσας ἐπιθυμίας καὶ καταβιαζομένας τοῖς
ἐκείνης ὑπηρετεῖν καὶ συνεξανίστασθαι πάθεσιν οὐδε-
C μία μηχανὴ τὸ μὴ σφοδροτάτας βλάβας καὶ μεγίστας
ἐφ' ἡδοναῖς ἀσθενέσι καὶ ἀμαυραῖς ἐναπολιπεῖν. ἡκι-

21. παρὰ τὰς πράξεις] πρὸς τὰς ὀρέξεις Reiskius
23. ὥς φησιν ὁ Πλάτων] Suspecta Wyttenbachio

cτα δὲ ψυχῆc ἐπιθυμίᾳ cῶμα πρὸc ἡδονὰc κινητέον· ἡ γὰρ ἀρχὴ παρὰ φύcιν γίγνεται. καὶ καθάπερ αἱ τῶν μαcχαλῶν ψηλαφήcειc οὐκ ἴδιον οὐδὲ πρᾶον οὐδ᾽ ἵλεων γέλωτα τῇ ψυχῇ παρέχουcιν ἀλλ᾽ ἐοικότα cπαcμῷ καὶ χαλεπόν, οὕτω πάλιν ὅcαc τὸ cῶμα νυττόμενον ὑπὸ τῆc ψυχῆc ἡδονὰc ἴcχει καὶ ταραττόμενον, ἐκcτατικαὶ καὶ ταρακτικαὶ αὗται καὶ ἀλλότριαι τῆc φύcεώc εἰcιν. ὅταν οὖν τι τῶν cπανίων ἀπολαυcμάτων ἢ ἐνδόξων παραγένηται, ταῖc ἀποcχέcεcι D
μᾶλλον φιλοτιμητέον ἢ ταῖc ἀπολαύcεcι, μεμνημένουc ὅτι καθάπερ ὁ Cιμωνίδηc ἔλεγε μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆcαι cιγήcαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκιc, οὕτωc ἡμῖν οὔτε ὄψον παρωcαμένοιc μετεμέληcεν οὔτε ὕδωρ ἀντὶ Φαλερίνου πιοῦcιν. ἀλλὰ τοὐναντίον οὐ μόνον οὐ προcβιαcτέον ἐcτὶ τὴν φύcιν, ἀλλὰ κἂν δεομένῃ προcφέρηταί τι τῶν τοιούτων, ἐπὶ τὰ λιτὰ καὶ cυνήθη πολλάκιc ἀποτρεπτέον ἔθουc ἕνεκα καὶ μελέτηc τὴν ὄρεξιν.

'εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρή'

φηcὶν ὁ Θηβαῖοc οὐκ ὀρθῶc λέγων, E

'τυραννίδοc πέρι
κάλλιcτον ἀδικεῖν'·

ἡμεῖc δὲ βέλτιον ὡc, εἴπερ φιλοδοξεῖν πρὸc τὰ τοιαῦτα, ἐγκρατείᾳ κάλλιcτον ὑπὲρ ὑγιείαc. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μικρολογία καὶ γλιcχρότηc ἐνίουc ἀναγκάζει πιέζονταc οἴκοι τὰc ἐπιθυμίαc καὶ κατιcχναίνονταc ἐμπίπλαcθαι παρ᾽ ἑτέροιc τῶν πολυτελῶν καὶ ἀπολαύειν, καθάπερ ἐκ πολεμίαc ἀφειδῶc ἐπιcιτιζομένουc· εἶτα κακῶc διατεθέντεc ἀπίαcιν, εἰc τὴν ὑcτεραίαν ἐφόδιον τῆc ἀπληcτίαc τὴν ἀπεψίαν ἔχοντεc.

1, 379—380 H. 6, 476—478 R.

19. Eurip. Phoen. 527 24. ἐγκρατείᾳ W: ἐγκράτεια

F ὁ μὲν οὖν Κράτης διὰ τρυφὴν καὶ πολυτέλειαν οἰόμενος οὐχ ἥκιστα τὰς στάσεις καὶ τὰς τυραννίδας ἐμφύεσθαι ταῖς πόλεσι, μετὰ παιδιᾶς παρῄνει

'μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων
εἰς στάσιν ἄμμε βάλῃς'·

αὐτὸς δέ τις ἑαυτῷ παρακελευέσθω μὴ πρὸ φακῆς λοπάδ' αὔξων μηδὲ πάντως ὑπερβαίνων τὴν καρδαμίδα καὶ τὴν ἐλάαν ἐπὶ τὸ θρῖον καὶ τὸν ἰχθὺν εἰς στάσιν ἐκ πλησμονῆς τὸ σῶμα καὶ ταραχὰς ἐμβάλλειν
26 καὶ διαρροίας. τὰ γὰρ εὐτελῆ κρατεῖ τὴν ὄρεξιν ἐπὶ τῶν φυσικῶν μέτρων, ὀψοποιῶν δὲ τέχναι καὶ δημιουργῶν καί

'τὰ πανοῦργα ταῦτ' ὀψάρια χὐποτρίμματα'

κατὰ τὸν κωμικὸν ἀεὶ τοὺς ὅρους τῆς ἡδονῆς μετατίθησιν εἰς τοὔμπροσθεν καὶ παραλλάττει τὸ συμφέρον, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον ἡμῶν τὰς γυναῖκας ὅσαι φίλτρα μηχανῶνται καὶ γοητείας ἐπὶ τοὺς ἄνδρας βδελυττομένων καὶ δυσχεραινόντων, μισθωτοῖς δὲ καὶ δούλοις προϊεμένων τὰ σιτία καὶ τὰ ὄψα μονονοὺ μαγγανεύειν καὶ φαρμάττειν. εἰ τοίνυν καὶ πικρότερον φανεῖται τὸ τοῦ Ἀρκεσιλάου πρὸς τοὺς μοιχικοὺς καὶ ἀκολάστους εἰρημένον, 'μηδὲν διαφέρειν ὄπισθέν τινα ἢ ἔμπροσθεν εἶναι κίναιδον', οὐκ
B ἀνάρμοστόν ἐστι τοῖς ὑποκειμένοις. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς διαφέρει σατύρια προσάγοντα κινεῖν καὶ παροξύνειν τὸ ἀκόλαστον ἐπὶ τὰς ἡδονάς, ἢ τὴν γεῦσιν ὀσμαῖς καὶ καρυκείαις ἐρεθίζειν καὶ ὥσπερ τὰ ψωριῶντα κνησμῶν ἀεὶ δεῖσθαι καὶ γαργαλισμῶν;

1, 380—381 H. 6, 478—479 R.

4. Bergk. p. 670³ 5. εἰς Athenaeus IV. p. 158 B: ἀεὶ 7. λοπάδ' αὔξων*: λοπάδα αὔξων αἰεὶ 14. κωμικὸν] Meinek. IV. p. 670 16. οὐκ οἶδ' W: οὐκ οἶδα δὲ

8. Ἄλλοτε μὲν οὖν πρὸς τὰς ἡδονὰς λεκτέον ἴσως, τὸ καλὸν καὶ σεμνὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τῆς ἐγκρατείας οἷόν ἐστι δεικνύοντας· ὁ δὲ νῦν λόγος ὑπὲρ πολλῶν ἡδονῶν καὶ μεγάλων ἐστίν. οὔτε γὰρ πράξεις οὔτε ἐλπίδας οὔτε ἀποδημίας οὔτε διαγωγὰς αἱ νόσοι τοσαύτας ὅσας ἡδονὰς ἡμῶν ἀφαιροῦνται καὶ διαφθείρουσιν. ὅθεν ἥκιστα λυσιτελεῖ καταφρονεῖν τῆς ὑγι- C εἰας τοῖς μάλιστα τὴν ἡδονὴν διώκουσι. καὶ γὰρ φιλοσοφεῖν ἀρρωστίαι πολλοῖς παρέχουσι καὶ στρατηγεῖν νὴ Δία καὶ βασιλεύειν, ἡδοναὶ δὲ σωματικαὶ καὶ ἀπολαύσεις ἔνιαι μὲν οὐδ' ὅλως γένεσιν ἐν νόσῳ λαμβάνουσιν, αἱ δὲ λαμβάνουσαι βραχὺ τὸ οἰκεῖον καὶ οὐ καθαρὸν ἀλλὰ συμπεφυρμένον πολλῷ τῷ ἀλλοτρίῳ καὶ μεμωλωπισμένον ὥσπερ ἐκ ζάλης καὶ χειμῶνος ἀναφέρουσιν. οὐ γὰρ 'ἐν πλησμοναῖς Κύπρις', ἀλλὰ μᾶλλον ἐν εὐδίᾳ σαρκὸς καὶ γαλήνῃ. καὶ Κύπρις εἰς ἡδονὴν τελευτᾷ καὶ βρῶσις καὶ πόσις· ἡ δ' ὑγίεια ταῖς ἡδοναῖς ὥσπερ ἡ γαλήνη ταῖς ἀλκυόσιν ἀσφαλῆ D καὶ καλὴν γένεσιν καὶ λοχείαν ἐνδίδωσι. κομψῶς γὰρ ἔοικεν ὁ Πρόδικος εἰπεῖν ὅτι τῶν ἡδυσμάτων ἄριστόν ἐστι τὸ πῦρ· ἀληθέστερον γὰρ ἄν τις εἴποι τὴν ὑγίειαν ἥδυσμα θειότατον εἶναι καὶ προσηνέστατον. ἑφθὰ μὲν γὰρ καὶ ὀπτὰ καὶ πεπτὰ βρώματα νοσοῦσιν ἢ κραιπαλῶσιν ἢ ναυτιῶσιν οὐδεμίαν ἡδονὴν οὐδὲ χάριν ἀποδίδωσι, καθαρὰ δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὄρεξις ὑγιαίνοντι σώματι πᾶν ἡδὺ ποιεῖ καὶ 'ἁρπαλέον', ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ πρόσφορον.

9. Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ὁ Δημάδης πολεμικοὺς ἀκαίρως τοὺς Ἀθηναίους ὄντας ἔλεγε μηδέποτε χειροτονεῖν E

1, 381—382 H. 6, 479—481 R

15. ἐν πλησμοναῖς] Nauck. p. 506 27. Ὅμηρος] θ 164

εἰρήνην ἄνευ μελάνων ἱματίων, οὕτω καὶ ἡμεῖϲ οὐδέποτε μεμνήμεθα λιτῆϲ διαίτηϲ καὶ ϲώφρονοϲ ἄνευ καύϲεων καὶ καταπλαϲμάτων· ἔν τε τούτοιϲ γιγνόμενοι πιέζομεν ϲφόδρα τὰϲ ἁμαρτίαϲ, ἀντερειδόμενοι τῇ μνήμῃ καὶ καθάπερ οἱ πολλοὶ νῦν μὲν ἀέραϲ νῦν δὲ χώραϲ ἐπιμεμφόμενοι νοϲώδειϲ, ἐξαιρούμενοι τῆϲ αἰτίαϲ τὴν ἀκραϲίαν καὶ φιληδονίαν. ἀλλ' ὥϲπερ ὁ Λυϲίμαχοϲ ἐν Γέταιϲ ϲυϲχεθεὶϲ δίψῃ καὶ παραδοὺϲ ἑαυτὸν μετὰ τοῦ ϲτρατεύματοϲ αἰχμάλωτον εἶτα πιὼν
F ὕδωρ ψυχρὸν 'ὦ θεοί' εἶπεν, 'ὡϲ βραχείαϲ ἡδονῆϲ ἕνεκα μεγάλην εὐδαιμονίαν ἀπεβαλόμην', οὕτωϲ ἀνοιϲτέον ἐν ταῖϲ ἀρρωϲτίαιϲ πρὸϲ αὑτοὺϲ ὡϲ διὰ ψυχροποϲίαν ἢ λουτρὸν ἄκαιρον ἢ ϲυμπεριφορὰν πολλὰϲ μὲν αὑτῶν διεφθείραμεν ἡδονάϲ, καλὰϲ δὲ πράξειϲ ἐπιτερπεῖϲ τε διαγωγὰϲ ἀπωλέϲαμεν. ὁ γὰρ ἐκ τῶν τοιούτων ἀναλογιϲμῶν δηγμὸϲ αἱμάϲϲει τὴν μνήμην, ὥϲτε οἷον οὐλὴν παραμένουϲαν ἐν τῷ ὑγιαίνειν εὐ-
127 λαβεϲτέρουϲ ποιεῖν περὶ τὴν δίαιταν. οὐδὲ γὰρ ἂν τὸ ὑγιαῖνον ϲῶμα φύϲειε μεγάλαϲ ἐπιθυμίαϲ οὐδὲ δυϲπειθεῖϲ οὐδ' ἀϲυνήθειϲ οὐδὲ δυϲεκβιάϲτουϲ, ἀλλὰ δεῖ θαρρεῖν πρὸϲ τὰϲ ὀρέξειϲ ἐκφερομέναϲ καὶ ἐπιπηδώϲαϲ ταῖϲ ἀπολαύϲεϲιν, ὡϲ ἐλαφρὸν καὶ παιδικὸν ἐχούϲαϲ τὸ μεμψιμοιροῦν καὶ κλαυθμυριζόμενον, εἶτα παυομέναϲ ἀρθείϲηϲ τῆϲ τραπέζηϲ καὶ μηδὲν ἐγκαλούϲαϲ μηδ' ἀδικουμέναϲ, ἀλλὰ τοὐναντίον καθαρὰϲ καὶ ἱλαρὰϲ καὶ οὐ βαρείαϲ οὐδὲ ναυτιώδειϲ περιμενούϲαϲ

1, 382—383 H. 6, 481—482 R.

4. ἀντερειδόμενοι*: ἐναπερειδόμενοι 6. νοϲώδειϲ*: νοϲώδειϲ ἀποδημίαϲ (ἐπιδημίαϲ Xylander) τέ τιναϲ λέγουϲι 9. τοῦ* 14. διεφθείραμεν Reiskius: διαφθείρομεν δὲ W: τε 18. ἂν*: ἄγαν 19. φύϲειε*: φύϲει

τὴν αὔριον. ὥϲπερ ἀμέλει καὶ Τιμόθεόν φαϲιν εἰπεῖν B τῇ προτεραίᾳ δεδειπνηκότα ἐν ἀκαδημείᾳ παρὰ Πλάτωνι μουϲικὸν καὶ λιτὸν δεῖπνον, ὡϲ οἱ παρὰ Πλάτωνι δειπνήϲαντεϲ καὶ εἰϲ αὔριον ἡδέωϲ γίγνονται. λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδροϲ εἰπεῖν τοὺϲ τῆϲ Ἄδαϲ ὀψοποιοὺϲ ἀποπεμψάμενοϲ ὡϲ ἔχει βελτίοναϲ ἀεὶ ϲὺν αὐτῷ, πρὸϲ μὲν τὸ ἄριϲτον τὴν νυκτοπορίαν, πρὸϲ δὲ τὸ δεῖπνον τὴν ὀλιγαριϲτίαν.

10. Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι καὶ διὰ κόπουϲ πυρέττουϲιν ἄνθρωποι καὶ δι' ἐγκαύϲειϲ καὶ διὰ περιψύξειϲ. ἀλλ' ὥϲπερ αἱ τῶν ἀνθέων ὀϲμαὶ καθ' ἑαυτὰϲ ἀϲθενεῖϲ εἰϲι, μιχθεῖϲαι δὲ τῷ ἐλαίῳ ῥώμην ἴϲχουϲι καὶ τόνον, οὕτω ταῖϲ ἔξωθεν αἰτίαιϲ καὶ ἀρχαῖϲ οἷον οὐϲίαν καὶ ϲῶμα παρέχει τὸ πλῆθοϲ ὑποκείμενον. ἄνευ C δὲ τούτου χαλεπὸν οὐδέν, ἀλλ' ἐξαμαυροῦνται καὶ διαχέονται ῥᾳδίωϲ, αἵματοϲ λεπτοῦ καὶ πνεύματοϲ καθαροῦ δεχομένου τὴν κίνηϲιν· ἐν δὲ πλήθει καὶ περιττώματι οἷον ἰλὺϲ ἀναταραττομένη μιαρὰ ποιεῖ πάντα καὶ δυϲχερῆ καὶ δυϲαπάλλακτα. διὸ δεῖ μὴ καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ ναύκληροι πολλὰ δι' ἀπληϲτίαν ἐμβαλόμενοι, τοὐντεῦθεν ἤδη διατελοῦϲιν ἀντλοῦντεϲ καὶ ὑπεξαιροῦντεϲ τὴν θάλατταν, οὕτωϲ ἐμπλήϲανταϲ τὸ ϲῶμα καὶ βαρύνανταϲ ὑποκαθαίρειν αὖθιϲ καὶ ὑποκλύζειν, ἀλλὰ διατηρεῖν εὐϲταλέϲ, ὅπωϲ, κἂν πιεϲθῇ D ποτέ, φελλοῦ δίκην ὑπὸ κουφότητοϲ ἀναφέρηται.

11. Μάλιϲτα δὲ προφυλακτέον ἐν ταῖϲ προπαθείαιϲ καὶ προαιϲθήϲεϲιν. οὐ γὰρ ἅπαϲαι κατὰ τὸν

1, 383—384 H. 6, 482—484 R.

1. φαϲιν* 6. βελτίοναϲ Stobaeus Flor. CI 8: βελτίοναϲ ἄγειν 15. τούτου Reiskius: τούτων 20. ἀγαθοὶ] κακοὶ Emperius 22. ὑπεξαιροῦντεϲ W: ὑπεξαίροντεϲ

Ἡϲίοδον ἐπιφοιτῶϲιν αἱ νόϲοι

'ϲιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύϲ',

ἀλλ' αἱ πλεῖϲται καθάπερ προαγγέλουϲ καὶ προδρόμουϲ καὶ κήρυκαϲ ἔχουϲιν ἀπεψίαϲ καὶ δυϲκινηϲίαϲ. 'βαρύτητεϲ καὶ κόποι' φηϲὶν Ἱπποκράτηϲ 'αὐτόματοι νοῦϲον φράζουϲι', διὰ πλῆθοϲ ὡϲ ἔοικεν ἐντὸϲ διάταϲιν καὶ ϲφήνωϲιν τοῦ περὶ τὰ νεῦρα πνεύματοϲ
E ἔχοντοϲ. ἀλλ' ὅμωϲ αὐτοῦ μονονουχὶ τοῦ ϲώματοϲ ἀντιτείνοντοϲ καὶ καταϲπῶντοϲ ἐπὶ τὸ κλινίδιον καὶ τὴν ἡϲυχίαν οἳ μὲν ὑπὸ λαιμαργίαϲ καὶ φιληδονίαϲ ἐμβάλλουϲιν ἑαυτοὺϲ ἐπὶ τὰ βαλανεῖα καὶ ϲπεύδουϲιν ἐπὶ τὰϲ προπόϲειϲ, ὥϲπερ εἰϲ πολιορκίαν ἐπιϲιτιζόμενοι καὶ δεδιότεϲ μὴ φθάϲῃ καταλαβὼν αὐτοὺϲ ὁ πυρετὸϲ ἀναρίϲτουϲ, οἳ δὲ κομψότεροι ταύτῃ μὲν οὐχ ἁλίϲκονται, πάνυ δ' ἀβελτέρωϲ αἰϲχυνόμενοι κραιπάλην ἢ ἀπεψίαν ὁμολογεῖν καὶ διημερεύειν ἐν ἱματίοιϲ, ἑτέρων εἰϲ τὸ γυμνάϲιον βαδιζόντων καὶ παρακαλούντων ἀναϲτάντεϲ ϲυναποδύονται καὶ ταὐτὰ
F πράττουϲι τοῖϲ ὑγιαίνουϲι. τοὺϲ δὲ πλείοναϲ ἀκραϲίαϲ καὶ μαλακίαϲ ϲυνήγορον ἔχουϲα τὴν παροιμίαν ἐλπὶϲ ἀναπείθει καὶ προάγεται βαδίζειν ἰταμῶϲ ἐπὶ τὴν ϲυνήθειαν, ὡϲ οἴνῳ δὴ τὸν οἶνον κραιπάλῃ δὲ τὴν κραιπάλην ἐξελῶνταϲ καὶ διαφορήϲονταϲ. πρὸϲ μὲν οὖν ταύτην τὴν ἐλπίδα τὴν τοῦ Κάτωνοϲ εὐλάβειαν ἀντιτακτέον ἥν φηϲιν ἐκεῖνοϲ ὁ ἀνὴρ 'τὰ μὲν μεγάλα μικρὰ ποιεῖν τὰ δὲ μικρὰ παντελῶϲ ἀναιρεῖν',
128 καὶ ὅτι κρεῖττον ἔνδειαν ὑπομεῖναι διὰ κενῆϲ καὶ ἡϲυ-

1, 384–385 H. 6, 484–486 R.

1. Ἡϲίοδον] O. et D. 104 5. Ἱπποκράτηϲ] Aphor. II 5 19. ἀκραϲίαϲ καὶ μαλακίαϲ*: ἀκραϲία καὶ μαλακία 20. τὴν Reiskius 23. ἐξελῶνταϲ καὶ διαφορήϲονταϲ W: ἐξελόνταϲ καὶ διαφορήϲαντεϲ

χίαν ἢ διακυβεῦcαι πρὸc λουτρὸν ὠcαμένουc καὶ δεῖπνον. εἰ μὲν γάρ ἐcτί τι, βλάψει τὸ μὴ φυλάξαcθαι μηδ᾽ ἐπιcχεῖν· εἰ δὲ μηδέν, οὐ βλάψει τὸ cυcταλῆναι τῷ cώματι καὶ γενέcθαι καθαρώτερον. ὁ δὲ παιδαριώδηc ἐκεῖνοc καὶ τοῖc φίλοιc δεδιὼc καὶ τοῖc οἰκέταιc φανερὸc γενέcθαι διακείμενοc ἐκ πληcμονῆc ἢ κραιπάληc ἀηδῶc, αἰcχυνόμενοc ἀπεψίαν ὁμολογῆcαι τήμερον, αὔριον ὁμολογήcει κατάρροιαν ἢ πυρετὸν ἢ cτρόφον.

'αἰcχυνόμενοc αἴcχιcτα πενίαν ἂν φέροιc',

πολὺ δ᾽ αἴcχιον ἀπεψίαν καὶ βαρύτητα καὶ πληcμονὴν B cώματοc εἰc βαλανεῖον ἑλκομένου καθάπερ εἰc θάλαccαν caθροῦ πλοίου καὶ μὴ cτέγοντοc. ὥcπερ γὰρ ἀμέλει πλέοντεc ἔνιοι χειμῶνοc ὄντοc αἰδοῦνται ἐπ᾽ ἀκτῆc διατρίβειν, εἶτ᾽ ἀναχθέντεc αἴcχιcτα διάκεινται βοῶντεc καὶ ναυτιῶντεc, οὕτωc ἐν ὑποψίᾳ καὶ προπαθείᾳ cώματοc ἀγεννὲc ἡγούμενοι μίαν ἡμέραν ἐν κλίνῃ διάγειν καὶ μὴ παραθέcθαι τράπεζαν, αἴcχιcτα πολλὰc ἡμέραc κεῖνται καθαιρόμενοι καὶ καταπλαccόμενοι καὶ θωπεύοντεc ἰατροὺc καὶ θεραπεύοντεc, οἶνον αἰτοῦντεc ἢ ψυχρὸν ὕδωρ, ἄτοπα καὶ ἀγεννῆ πολλὰ ποιεῖν καὶ φθέγγεcθαι διὰ τὸν πόνον καὶ τὸν φόβον C ὑπομένοντεc. καὶ μὴν τούc γε διὰ τὰc ἡδονὰc μὴ κρατοῦνταc ἑαυτῶν ἀλλ᾽ ἐγκλίνονταc ἢ φερομένουc ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καλῶc ἔχει διδάcκειν καὶ ἀναμιμνήcκειν ὅτι πλεῖcτον ἐκ τοῦ cώματοc αἱ ἡδοναὶ λαμβάνουcι, (12) καὶ καθάπερ οἱ Λάκωνεc ὄξοc καὶ ἅλαc δόντεc τῷ μαγείρῳ τὰ λοιπὰ κελεύουcιν ἐν τῷ ἱερείῳ ζητεῖν, οὕτωc ἐν τῷ cώματι τοῦ προcφερομένου τὰ κάλλιcτα τῶν ἡδυcμάτων ἐcτίν, ἄνπερ ὑγιαίνοντι καὶ

I, 385—386 H. 6, 486—487 R.

10. Meinek. IV. p. 291 ἂν Porsonus

καθαρῷ προσφέρηται. γλυκὺ μὲν γὰρ ἢ πολυτελὲς ἔξω καὶ καθ' αὑτὸ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν, ἡδὺ δὲ πέφυκεν ἐν τῷ ἡδομένῳ καὶ μετὰ τοῦ ἡδομένου γίγνεσθαι κατὰ D φύσιν ἔχοντος· ἐν δὲ δυσαρέστοις καὶ κραιπαλῶσι καὶ φαύλως διακειμένοις πάντα τὴν αὑτῶν χάριν καὶ ὥραν ἀπόλλυσι. διὸ δεῖ μὴ σκοπεῖν τὸν ἰχθὺν εἰ πρόσφατος, μηδὲ τὸν ἄρτον εἰ καθαρός, μηδὲ τὸ βαλανεῖον εἰ θερμόν, μηδὲ τὴν ἑταίραν εἰ εὔμορφος, ἀλλ' ἑαυτὸν εἰ μὴ ναυτιώδης μηδὲ θολερὸς μηδ' ἕωλος μηδὲ τεταραγμένος. εἰ δὲ μή, καθάπερ εἰς οἰκίαν πενθοῦσαν ἐμβαλόντες ἐπίκωμοι μεθύοντες οὐ φιλοφροσύνην παρέσχον οὐδ' ἡδονὴν ἀλλὰ κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς ἐποίησαν, οὕτω καὶ ἀφροδίσια καὶ ὄψα καὶ E βαλανεῖα καὶ οἶνος ἐν σώματι κακῶς καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι μιγνύμενα τοῖς μὴ καθεστῶσι καὶ διεφθορόσι φλέγμα καὶ χολὴν κινεῖ καὶ ταράττει καὶ παρεξίστησιν, ἡδὺ δ' οὐδὲν ἀξιολόγως οὐδ' ἀπολαυστικὸν οὐδὲν οἷον προσεδοκήσαμεν ἀποδίδωσιν.

13. Ἡ μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δι' ὄνυχος λεγομένη δίαιτα τό τε σῶμα κομιδῇ ψοφοδεὲς παρέχεται καὶ σφαλερόν, αὐτῆς τε τῆς ψυχῆς τὸ γαῦρον κολούει πάντα πράγματα καὶ πᾶσαν οὐχ ἧττον ἐν ἡδοναῖς ἢ πόνοις διατριβὴν ὑφορωμένης καὶ πρὸς μηδὲν ἰταμῶς καὶ θαρραλέως βαδιζούσης. δεῖ δ' ὥσ-F περ ἱστίον τὸ σῶμα μήτε συστέλλειν εὐδίας οὔσης καὶ πιέζειν σφόδρα, μήτ' ἀνειμένως χρῆσθαί τε καὶ καταφρονεῖν ἐν ὑποψίᾳ γενόμενον, ἀλλ' ἐνδιδόναι καὶ

2. τὸ τοιοῦτον*: τῶν τοιούτων 10. ἑαυτὸν Stobaeus Floril. CI 11: αὑτὸν 13. καὶ ὀδυρμοὺς idem 17. παρεξίστησιν*: προσεξίστησιν 21. τε Stobaeus: δὲ 24. ἢ Madvigius: καὶ διατριβὴν Stobaeus: διατριβὴν καὶ πρᾶξιν 28. γενόμενον idem: γινόμενον

ποιεῖν ἐλαφρὸν ὥςπερ εἴρηται, καὶ μὴ περιμένειν
ἀπεψίας καὶ διαρροίας μηδὲ θερμαςίας μηδὲ νάρκας,
ὑφ᾽ ὧν ἔνιοι μόλις ὥςπερ ὑπ᾽ ἀγγέλων ἢ κλητόρων,
πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος ἤδη, θορυβούμενοι συστέλ- 129
λουσιν ἑαυτούς, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐξευλαβεῖσθαι

'πρὸ χείματος, ὥστ᾽ ἀνὰ ποντίαν ἄκραν
βορέα πνέοντος'.

ἄτοπον γάρ ἐστι κοράκων μὲν λαρυγγισμοῖς καὶ κλω-
σμοῖς ἀλεκτορίδων καὶ 'συσὶν ἐπὶ φορυτῷ μαργαι-
νούσαις', ὡς ἔφη Δημόκριτος, ἐπιμελῶς προσέχειν,
σημεῖα ποιουμένους πνευμάτων καὶ ὄμβρων, τὰ δὲ
τοῦ σώματος κινήματα καὶ σάλους καὶ προπαθείας
μὴ προλαμβάνειν μηδὲ προφυλάττειν, μηδ᾽ ἔχειν ση-
μεῖα χειμῶνος ἐν ἑαυτῷ γενησομένου καὶ μέλλοντος.
ὅθεν οὐ περὶ τροφὴν μόνον οὐδὲ γυμνάσια δεῖ φυ-
λάττειν τὸ σῶμα μὴ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἅπτηται τούτων B
ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθύμως ἢ πάλιν διψῶδες ᾖ καὶ πει-
ναλέον ὡς οὐ πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὕπνων τὸ μὴ
συνεχὲς μηδὲ λεῖον ἀλλ᾽ ἀνωμαλίας ἔχον καὶ διασπα-
σμοὺς εὐλαβεῖσθαι, καὶ νὴ Δία τῶν ἐνυπνίων τὴν
ἀτοπίαν, ἄνπερ ὦσι μὴ νόμιμοι μηδὲ συνήθεις αἱ φαν-
τασίαι, πλῆθος ἢ πάχος ὑγρῶν ἢ πνεύματος ταραχὴν
ἐντὸς κατηγοροῦσαν. ἤδη δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς κινή-
ματα τὸ σῶμα μηνύει πρὸς νόσον ἐπισφαλῶς ἔχειν.
ἄλογοι γὰρ ἴσχουσιν ἀθυμίαι καὶ φόβοι πολλάκις ὑπ᾽
οὐδενὸς φανεροῦ, τὰς ἐλπίδας ἄφνω κατασβεννύου- C
σαι· γίγνονται δὲ καὶ ταῖς ὀργαῖς ἐπίχολοι καὶ ὀξεῖς
καὶ μικρόλυποι, καὶ δακρυρροοῦσι καὶ ἀδημονοῦσιν

1, 388—389 H. 6, 489—490 R.

3. ὑφ᾽ Salmasius: ἀφ᾽ 6. Bergk. p. 1344³ 7. βορέα idem: βορρᾶ 17. ᾖ*: ἐστι 22. πνεύματος Stobaeus CI 11: πνευμάτων

ὅταν ἀτμοὶ πονηροὶ καὶ ἀναθυμιάσεις πικραὶ συνιστάμεναι ‛ταῖς τῆς ψυχῆς’, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀνακραθῶσι ‛περιόδοις’. διὸ δεῖ σκοπεῖν οἷς ἂν ταῦτα συμπίπτῃ καὶ μνημονεύειν ὅτι σωματικόν ἐστιν αἴτιον ὑποστολῆς τινος ἢ καθάρσεως δεόμενον.

14. Χρήσιμον δὲ πάνυ καὶ τὸ τοὺς φίλους ἐπι- D σκεπτόμενον ἀσθενοῦντας ἐκπυνθάνεσθαι τὰς αἰτίας, μὴ σοφιστικῶς μηδὲ περιέργως ἐνστάσεις καὶ παρεμπτώσεις καὶ κοινότητας λαλοῦντα καὶ παρεπιδεικνύμενον ἰατρικῶν ὀνομάτων καὶ γραμμάτων ἐμπειρίαν, ἀλλὰ ταυτὶ τὰ φαῦλα καὶ κοινὰ μὴ παρέργως ἀκούοντα, πλῆθος ἡλίωσιν κόπον ἀγρυπνίαν, μάλιστα δὲ δίαιταν ᾗ χρώμενος ἐπύρεξεν· εἶθ᾽ ὥσπερ ὁ Πλάτων ἐπὶ τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων εἰώθει λέγειν ‛μή που ἄρ᾽ ἐγὼ τοιοῦτος;’ οὕτω τὰ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς πλησίον εὖ τίθεσθαι, καὶ φυλάττεσθαι καὶ μνημονεύειν ὅπως οὐ περιπεσεῖται τοῖς αὐτοῖς οὐδ᾽ αὐτὸς E εἰς τὴν κλίνην καταπεσὼν ὑμνήσει ποθῶν τὴν πολυτίμητον ὑγίειαν, ἀλλ᾽ ἑτέρου πάσχοντος ἐνσημανεῖται πρὸς ἑαυτὸν ὡς ἄξιον πολλοῦ τὸ ὑγιαίνειν καὶ δεῖ τοῦτο διατηρεῖν αὐτῷ προσέχοντα καὶ φειδόμενον. οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν παρεπισκοπεῖν δίαιταν. ἂν γὰρ ἐν πόσεσι καὶ προσφοραῖς ἢ τισι πόνοις καὶ ἀταξίαις ἑτέραις τυγχάνωμεν γεγονότες, τὸ δὲ σῶμα μηδεμίαν ὑποψίαν παρέχῃ μηδὲ προαίσθησιν, ὅμως αὐτοὺς δεῖ φυλάττεσθαι καὶ προκαταλαμβάνειν ἐκ μὲν

2. Πλάτων] Tim. p. 47 D 4. μνημονεύειν*: μνημονεύειν ἂν μηδὲν ἢ πνευματικόν 12. ἡλίωσιν Erasmus: ἢ λείωσιν 14. τῶν ἀλλοτρίων ἁμαρτημάτων*: τοῖς ἀλλοτρίοις ἁμαρτήμασιν λέγειν*: λέγειν ἀπιών 15. ἄρ᾽*: ἄρα καὶ

ἀφροδισίων καὶ κόπων ὄντας ἀναπαύσει καὶ ἡσυχίᾳ,
μετὰ δ' οἴνωσιν καὶ συμπεριφορὰν ὑδροποσίᾳ, μάλι- F
στα δὲ τροφαῖς κεχρημένους ἐμβριθέσι καὶ κρεώδεσιν
ἢ ποικίλαις ὀλιγοσιτεῖν καὶ μηδὲν ὑπολιπεῖν περιττώ-
ματος πλῆθος ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ αὐτὰ ταῦτα
δι' αὑτὰ πολλῶν αἴτια νόσων ἐστί, καὶ προστίθησι
ταῖς ἄλλαις αἰτίαις ὕλην καὶ δύναμιν. ὅθεν ἄριστα
λέλεκται 'τροφῆς ἀκορίην καὶ πόνων ἀοκνίην καὶ
σπέρματος οὐσίης συντήρησιν ὑγιεινότατα εἶναι'. καὶ 130
γὰρ ἡ περὶ τὰς συνουσίας ἀκρασία τῷ μάλιστα τὴν
δύναμιν ἐκλύειν ὑφ' ἧς ἡ τροφὴ διαπονεῖται, πλέον
περίττωμα ποιεῖ καὶ πλῆθος.

15. Αὖθις οὖν ἀναλαβόντες ἐξ ἀρχῆς περὶ ἑκάστου,
πρῶτον δὲ περὶ γυμνασίων φιλολόγοις ἁρμοττόντων
λέγωμεν ὅτι ὥσπερ ὁ φήσας μηδὲν γράφειν παραθα-
λασσίοις περὶ λουτρῶν (διδάξειν γὰρ τὴν χρείαν), οὕτω
καὶ φιλολόγοις φαίη τις ἂν μηδὲν γράφειν περὶ γυμνα-
σίων. ἡ γὰρ καθ' ἡμέραν τοῦ λόγου χρεία διὰ φωνῆς
περαινομένη θαυμαστὸν οἷόν ἐστι γυμνάσιον οὐ μόνον
πρὸς ὑγίειαν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἰσχύν, οὐ παλαιστικὴν
οὐδὲ σαρκοῦσαν καὶ πυκνοῦσαν τὰ ἐκτὸς ὥσπερ οἰκο- B
δομήματος, ἀλλὰ τοῖς ζωτικωτάτοις μέρεσι ῥώμην ἐν-
διάθετον καὶ τόνον ἀληθινὸν ἐμποιοῦσαν. ὅτι μὲν
γὰρ ἰσχὺν δίδωσι τὸ πνεῦμα δηλοῦσιν οἱ ἀλεῖπται,
τοὺς ἀθλητὰς κελεύοντες ἀντερείδειν ταῖς τρίψεσι καὶ
παρεγκόπτειν ἐντείνοντας ἀεὶ τὰ πλασσόμενα μέρη καὶ
ψηλαφώμενα τοῦ σώματος· ἡ δὲ φωνή, τοῦ πνεύμα-

11. πλέον — ποιεῖ Stobaeus Flor. CI 12: πλεῖον — ποιεῖται 16. λουτρῶν διδάξειν γὰρ*: ὀδόντων ἐδίδαξε 17. μηδὲν*: μὴ 21. τὰ Reiskius: τὴν 24. ἰσχὺν idem: ἰσχύειν 26. ἐντείνοντας*: τηροῦντας

τος οὖcα κίνηcις, οὐκ ἐπιπολαίως ἀλλ' ὥcπερ ἐν πη-
γαῖc περὶ τὰ cπλάγχνα ῥωννυμένη, τὸ θερμὸν αὔξει
C καὶ λεπτύνει τὸ αἷμα, καὶ πᾶcαν μὲν ἐκκαθαίρει φλέ-
βα, πᾶcαν δ' ἀρτηρίαν ἀνοίγει, cύcταcιν δὲ καὶ πῆξιν
ὑγρότητος οὐκ ἐᾷ περιττωματικῆc ὥcπερ ὑποcτάθμην
γενέcθαι τοῖc τὴν τροφὴν παραλαμβάνουcι καὶ κατερ-
γαζομένοις ἀγγείοις. διὸ δεῖ μάλιcτα ποιεῖν ἑαυτοὺc
τούτῳ τῷ γυμναcίῳ cυνήθειc καὶ cυντρόφους ἐνδελε-
χῶc λέγονταc, ἂν δ' ᾖ τιc ὑποψία τοῦ cώματος ἐν-
δεέcτερον ἢ κοπωδέcτερον ἔχοντος, ἀναγιγνώcκονταc
καὶ ἀναφωνοῦνταc. ὅπερ γὰρ αἰώρα πρὸc γυμνάcιόν
ἐcτι, τοῦτο πρὸc διάλεξιν ἀνάγνωcιc, ὥcπερ ἐπ' ὀχή-
ματος ἀλλοτρίου λόγου κινοῦcα μαλακῶc καὶ διαφέ-
ρουcα πράως τὴν φωνήν. ἡ δὲ διάλεξιc ἀγῶνα καὶ
cφοδρότητα προcτίθηcιν, ἅμα τῆc ψυχῆc τῷ cώματι
D cυνεπιτιθεμένηc. κραυγὰc μέντοι περιπαθεῖc καὶ cπα-
ραγματώδειc εὐλαβητέον· αἱ γὰρ ἀνώμαλοι προcβολαὶ
καὶ διατάcειc τοῦ πνεύματος ῥήγματα καὶ cπάcματα
ποιοῦcιν. ἀναγνόντα δ' ἢ διαλεχθέντα λιπαρᾷ καὶ
ἀλεεινῇ τρίψει χρηcτέον πρὸ τοῦ περιπάτου καὶ μα-
λάξει τῆc cαρκόc, ὡc ἄνυcτόν ἐcτι, τῶν cπλάγχνων
ποιούμενον ἁφὴν καὶ τὸ πνεῦμα πράωc διομαλύνοντα
καὶ διαχέοντα μέχρι τῶν ἄκρων. μέτρον δὲ τοῦ πλή-
θουc τῆc τρίψεωc ἔcτω τὸ προcφιλὲc τῇ αἰcθήcει καὶ
E ἄλυπον. ὁ γὰρ οὕτω καταcτήcαc τὴν ἐν βάθει ταρα-
χὴν καὶ διάταcιν τοῦ πνεύματος, ἀλύπῳ τε χρῆται τῷ
περιττώματι, κἂν ἀκαιρία τιc ἢ χρεία κωλύcῃ τὸν
περίπατον, οὐδέν ἐcτι πρᾶγμα· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἡ φύ-
cιc ἀπείληφεν. ὅθεν οὔτε πλοῦν ποιητέον οὔτε κα-

11. καὶ W: ἢ 17. προβολαὶ Salmasius 21. ἀνυ-
cτόν Stephanus: ἀνοιcτόν 29. οὔτε πλοῦν*: οὐδὲ πλοῦν

ταγωγὴν ἐν πανδοκείῳ σιγῆς πρόφασιν, οὐδ' ἂν πάντες καταγελῶσιν. ὅπου γὰρ οὐκ αἰσχρὸν τὸ φαγεῖν, οὐδὲ τὸ γυμνάζεσθαι δήπουθεν αἰσχρόν· ἀλλ' αἴσχιον τὸ δεδοικέναι καὶ δυσωπεῖσθαι ναύτας καὶ ὀρεωκόμους καὶ πανδοκέας καταγελῶντας οὐ τοῦ σφαιρίζοντος καὶ σκιαμαχοῦντος ἀλλὰ τοῦ λέγοντος, ἂν ἅμα διδάσκῃ F τι καὶ ζητῇ καὶ μανθάνῃ καὶ ἀναμιμνήσκηται γυμναζόμενος. ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔλεγεν ὅτι τῷ κινοῦντι δι' ὀρχήσεως αὑτὸν ἑπτάκλινος οἶκος ἱκανός ἐστιν ἐγγυμνάζεσθαι, τῷ δὲ δι' ᾠδῆς ἢ λόγου γυμναζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν καὶ ἑστῶτι καὶ κατακειμένῳ πᾶς τόπος παρέχει. μόνον ἐκεῖνο φυλακτέον, ὅπως μήτε πλησμονὴν μήτε λαγνείαν μήτε κόπον ἑαυτοῖς συνειδότες ἐντεινώμεθα τῇ φωνῇ τραχύτερον, ὃ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν σοφιστῶν, οἳ μὲν ὑπὸ δόξης καὶ φιλοτιμίας, οἳ δὲ διὰ μισθοὺς 131 ἢ πολιτικὰς ἁμίλλας ἐξαγόμενοι παρὰ τὸ συμφέρον ἀγωνίζεσθαι. Νίγρος δ' ὁ ἡμέτερος ἐν Γαλατίᾳ σοφιστεύων ἄκανθαν ἐτύγχανεν ἰχθύος καταπεπωκώς. ἑτέρου δ' ἐπιφανέντος ἔξωθεν σοφιστοῦ καὶ μελετῶντος, ὑφειμένου δόξαν παρασχεῖν ὀρρωδῶν, ἔτι τῆς ἀκάνθης ἐνισχομένης ἐμελέτησε· μεγάλης δὲ φλεγμονῆς καὶ σκληρᾶς γενομένης, τὸν πόνον οὐ φέρων ἀνεδέξατο τομὴν ἔξωθεν βαθεῖαν. ἡ μὲν οὖν ἄκανθα διὰ B τοῦ τραύματος ἐξῃρέθη, τὸ δὲ τραῦμα χαλεπὸν γενόμενον καὶ ῥευματικὸν ἀνεῖλεν αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄν τις ὕστερον εὐκαίρως ὑπομνήσειε.

Γυμνασαμένους δὲ λουτρῷ χρῆσθαι ψυχρῷ μὲν ἐπιδεικτικὸν καὶ νεανικὸν μᾶλλον ἢ ὑγιεινόν ἐστιν.

1, 392—393 H. 6, 495—497 R.

8. Σωκράτης] Xenoph. Conv. II 18 10. γυμναζομένῳ γυμνάσιον ἀποχρῶν Reiskius: γυμνάσιον ἀπόχρη γυμναζομένῳ

ἣν γὰρ δοκεῖ δυσπάθειαν ποιεῖν πρὸς τὰ ἔξω καὶ σκληρότητα τοῦ σώματος, αὕτη μεῖζον ἀπεργάζεται περὶ τὰ ἐντὸς κακόν, ἐνισταμένη τοῖς πόροις καὶ τὰ ὑγρὰ συνάγουσα καὶ πηγνύουσα τὰς ἀναθυμιάσεις ἀεὶ χαλᾶσθαι καὶ διαφορεῖσθαι βουλομένας. ἔτι δ' ἀνάγκη τοὺς ψυχρολουτοῦντας εἰς ἐκείνην αὖθις ἐμβαίνειν ἣν C φεύγομεν ἀκριβῆ καὶ τεταγμένην ἀποτόμως δίαιταν, ἀεὶ προσέχοντας αὑτοῖς μὴ παραβαίνωσι ταύτην, ὡς εὐθὺς ἐξελεγχομένου πικρῶς παντὸς ἁμαρτήματος. ἡ δὲ θερμολουσία δίδωσι πολλὴν συγγνώμην. οὐ γὰρ τοσοῦτον εὐτονίας ὑφαιρεῖ καὶ ῥώμης, ὅσον ὠφελεῖ πρὸς ὑγίειαν, ἐνδόσιμα τῇ πέψει καὶ μαλακτικὰ παρέχουσα, τοῖς δὲ τὴν πέψιν διαφεύγουσιν, ἄν γε δὴ μὴ παντάπασιν ὠμὰ καὶ μετέωρα μείνῃ, διαχύσεις ἀλύπους παρασκευάζουσα καὶ κόπους ἐκλεαίνουσα λαν- D θάνοντας. οὐ μὴν ἀλλ' ὅταν ἡ φύσις παρέχῃ μετρίως διακειμένου καὶ ἱκανῶς τοῦ σώματος αἴσθησιν, ἐατέον τὸ βαλανεῖον. ἄλειμμα δὲ τὸ πρὸς πῦρ βέλτιον, ἂν ἀλέας δέηται τὸ σῶμα, ταμιεύεται γὰρ αὑτῷ τὴν θερμότητα. ὁ δ' ἥλιος οὔτε μᾶλλον οὔθ' ἧττον ἀλλ' ὡς κέκραται πρὸς τὸν ἀέρα κεχρῆσθαι δίδωσι. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰ περὶ γυμνασίων.

16. Ἐπὶ δὲ τροφὴν παραγενομένους, ἂν μὲν ᾖ τι τῶν πρόσθεν ὄφελος λόγων οἷς τὰς ὀρέξεις ἐκηλοῦμεν καὶ κατεπραΰνομεν, ἄλλο τι χρὴ παραινεῖν τῶν ἐφεξῆς· ἂν δ' ὥσπερ ἐκ δεσμῶν λελυμέναις χαλεπὸν

1, 393—395 H. 6, 497—499 R.

8. παραβαίνωσι Reiskius: παραβαίνειν 10. πολλὴν idem: πολλῷ 12. μαλακτικὰ*: μαλακὰ 18. πῦρ Reiskius: πυρὶ 19. τὴν θερμότητα idem: τῆς θερμότητος 24. ἐκηλοῦμεν καὶ κατεπραΰνομεν idem: κηλοῦμεν καὶ καταπραΰνομεν 26. λελυμέναις idem: λελυμένη

ἢ χρῆcθαι καὶ φιλονεικεῖν πρὸc γαcτέρα ὦτα μὴ ἔχουcαν, E ὡc ἔλεγε Κάτων, διαμηχανητέον τῇ ποιότητι τῆc τροφῆc ἐλαφρότερον ποιεῖν τὸ πλῆθοc. καὶ τὰ μὲν cτερεὰ καὶ πολύτροφα τῶν cιτίων, οἷον τὰ κρεώδη καὶ τυρώδη καὶ cύκων τὰ ξηρὰ καὶ ᾠῶν τὰ ἑφθά, προcφέρεcθαι πεφυλαγμένωc ἁπτόμενον (ἔργον γὰρ ἀεὶ παραιτεῖcθαι), τοῖc δὲ λεπτοῖc ἐμφύεcθαι καὶ κούφοιc, οἷα τὰ πολλὰ τῶν λαχάνων καὶ τὰ πτηνὰ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ μὴ πίονεc. ἔcτι γὰρ τὰ τοιαῦτα προcφερόμενον καὶ χαρίζεcθαι ταῖc ὀρέξεcι καὶ τὸ cῶμα F μὴ πιέζειν. μάλιcτα δὲ τὰc ἀπὸ κρεῶν φοβητέον ἀπεψίαc· καὶ γὰρ εὐθὺc cφόδρα καὶ βαρύνουcι, καὶ λείψανον εἰcαῦθιc πονηρὸν ἀπ᾽ αὐτῶν παραμένει. καὶ κράτιcτον μὲν ἐθίcαι τὸ cῶμα μηδεμιᾶc προcδεῖcθαι cαρκοφαγίαc· πολλὰ γὰρ οὐ μόνον πρὸc διατροφὴν ἄφθονα ἀλλὰ καὶ πρὸc εὐπάθειαν καὶ ἀπόλαυcιν ἀναδίδωcιν ἡ γῆ, τοῖc μὲν αὐτόθεν ἀπραγμόνωc χρῆcθαι παρέχουcα, τὰ δὲ μιγνύμενα καὶ παντοδαπῶc παραcκευαζόμενα cυνηδύνειν. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθοc τρόπον 132 τινὰ φύcιc οὐ παρὰ φύcιν γέγονεν, οὐ δεῖ χρῆcθαι κρεωφαγίᾳ πρὸc ἀποπλήρωcιν ὀρέξεωc, ὥcπερ λύκουc ἢ λέονταc, ἀλλ᾽ οἷον ὑπέρειcμα καὶ διάζωcμα τῆc τροφῆc ἐμβαλλομένουc ἑτέροιc cιτίοιc χρῆcθαι καὶ ὄψοιc, ἃ καὶ τῷ cώματι μᾶλλόν ἐcτι κατὰ φύcιν, καὶ τῆc ψυχῆc ἧττον ἀμβλύνει τὸ λογικόν, ὥcπερ ἐκ λιτῆc καὶ ἐλαφρᾶc ὕληc ἀναπτόμενον.

17. Τῶν δ᾽ ὑγρῶν γάλακτι μὲν οὐχ ὡc ποτῷ χρηcτέον, ἀλλ᾽ ὡc cιτίῳ δύναμιν ἐμβριθῆ καὶ πολύτροφον ἔχοντι. πρὸc δὲ τὸν οἶνον ἅπερ Εὐριπίδηc B

24. ἐcτι Xylander: ἐcτι καὶ 29. Εὐριπίδηc] Nauck. p. 525

πρὸς τὴν Ἀφροδίτην λεκτέον

'εἴης μοι, μέτριον δέ πως
εἴης, μηδ' ἀπολείποις'.

καὶ γὰρ ποτῶν ὠφελιμώτατόν ἐστι καὶ φαρμάκων ἥδι-
στον καὶ ὄψων ἀσικχότατον, ἂν τύχῃ τῆς πρὸς τὸν και-
ρὸν εὐκρασίας μᾶλλον ἢ τῆς πρὸς τὸ ὕδωρ. ὕδωρ δ' οὐ
μόνον τὸ μιγνύμενον πρὸς οἶνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθ'
ἑαυτὸ τοῦ κεκραμένου μεταξὺ πινόμενον ἀβλαβέστερον
ποιεῖ τὸ κεκραμένον. ἐθιστέον οὖν παρὰ τὴν καθ'
ἡμέραν δίαιταν ὕδατος προσφέρεσθαι καὶ δύο καὶ τρία
ποτήρια, τήν τε δύναμιν τοῦ οἴνου ποιοῦντα μαλα-
C κωτέραν καὶ τοῦ σώματος συνήθη τὴν ὑδροποσίαν,
ὅπως, ὅταν ἐν χρείᾳ γένηται, μὴ ξενοπαθῇ μηδ'
ἀπαναίνηται. συμβαίνει γὰρ ἐνίους φέρεσθαι πρὸς
τὸν οἶνον ὅταν μάλιστα χρείαν ὑδροποσίας ἔχωσι.
καὶ γὰρ ἡλιωθέντες καὶ ῥιγώσαντες πάλιν καὶ σφο-
δρότερον εἰπόντες καὶ συντονώτερον φροντίσαντες
καὶ ὅλως μετὰ τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνας οἴονται
ποτέον εἶναι τὸν οἶνον, ὡς καὶ τῆς φύσεως ἀπαι-
τούσης εὐπάθειάν τινα τῷ σώματι καὶ μεταβολὴν ἐκ
D τῶν πόνων. ἡ δὲ φύσις εὐπάθειαν μέν, εἴ τις εὐπά-
θειαν καλεῖ τὴν ἡδυπάθειαν, οὐκ ἀπαιτεῖ, μεταβολὴν
δ' ἀπαιτεῖ τὴν εἰς τὸ μέσον ἡδονῆς καὶ πόνου καθι-
στᾶσαν. διὸ καὶ τροφῆς ὑφαιρετέον ἐν τούτοις, καὶ
τὸν οἶνον ἢ παντελῶς ἀφαιρετέον ἢ προσοιστέον
πολλῇ κατακεραννύμενον διὰ μέσου καὶ κατακλυζόμε-
νον ὑδροποσίᾳ. πλήκτης γὰρ ὢν καὶ ὀξὺς ἐπιτείνει
τὰς τοῦ σώματος ταραχάς, καὶ τραχύτερα ποιεῖ καὶ
παροξύνει τὰ πεπληγμένα, παρηγορίας δεόμενα καὶ

1. λεκτέον Reiskius: διαλεκτέον 14. φέρεσθαι*: φέρεσθαι μάλιστα

λειότητος, ἃς μάλιστα τὸ ὕδωρ ἐνδίδωσι. καὶ γὰρ ἂν οὐ διψῶντες, ἄλλως δὲ θερμὸν ὕδωρ πίωμεν μετὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς διατάσεις καὶ τὰ καύματα, χα- E λάσματος καὶ μαλακότητος αἰσθανόμεθα περὶ τὰ ἐντός· ἤπιος γὰρ ἡ τοῦ ὕδατος ὑγρότης καὶ ἄσφυκτος, ἡ δὲ τοῦ οἴνου φορὰν ἔχει πολλὴν καὶ δύναμιν οὐκ εὐμενῆ τοῖς προσφάτοις πάθεσιν οὐδὲ φιλάνθρωπον. καὶ γὰρ ἃς λέγουσιν ἔνιοι τῷ σώματι τὴν ἀσιτίαν δριμύτητας ἐγγεννᾶν καὶ πικρότητας εἴ τις δέδιεν ἢ καθάπερ οἱ παῖδες δεινὸν ἡγεῖται πρὸ τοῦ πυρέττειν μὴ παρατίθεσθαι τράπεζαν ἐν ὑποψίᾳ γεγονώς, εὐάρμοστον ἡ ὑδροποσία μεθόριον. καὶ γὰρ αὐτῷ τῷ Διονύσῳ πολλάκις νηφάλια θύομεν, ἐθιζόμενοι καλῶς μὴ ζητεῖν ἀεὶ τὸν ἄκρατον. ὁ δὲ Μίνως καὶ τὸν αὐλὸν F ἀφεῖλε τῆς θυσίας καὶ τὸν στέφανον ὑπὸ λύπης. καίτοι λυπουμένην ψυχὴν ἴσμεν οὔτε ὑπὸ στεφάνων οὔτε ὑπὸ αὐλῶν παθοῦσαν· σῶμα δ' οὐδὲν οὕτως ἰσχυρόν ἐστιν, ᾧ τεταραγμένῳ καὶ φλεγμαίνοντι προσπεσὼν οἶνος οὐκ ἠδίκησε.

18. Τοὺς μὲν οὖν Λυδοὺς ἐν τῷ λιμῷ λέγουσι διάγειν ἡμέραν παρ' ἡμέραν τρεφομένους, εἶτα παίζοντας καὶ κυβεύοντας· φιλόλογον δ' ἄνδρα καὶ φιλόμουσαν ἐν καιρῷ δεομένῳ βραδυτέρου δείπνου 133 διάγραμμα παρακείμενον ἤ τι βιβλίον ἢ λύριον οὐ προΐεται τῇ γαστρὶ λεηλατούμενον, ἀλλ' ἀποστρέφων συνεχῶς καὶ μεταφέρων ἐπὶ ταῦτα τὴν διάνοιαν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὥσπερ Ἁρπυίας τὰς ὀρέξεις διασοβήσει ταῖς Μούσαις. οὐ γὰρ ὁ μὲν Σκύθης, ὅταν πίνῃ, πολλάκις ἐφάπτεται τοῦ τόξου καὶ παραψάλλει τὴν

1. ἃς Reiskius: οἷς 21. διάγειν*: διαγαγεῖν 23. δεομένῳ Meziriacus: δεόμενον

νευράν, ἐκλυόμενον ὑπὸ τῆϲ μέθηϲ ἀνακαλούμενοϲ τὸν θυμόν, Ἕλλην δ' ἀνὴρ φοβήϲεται τοὺϲ καταγελῶνταϲ αὐτοῦ γράμμαϲι καὶ βιβλίοιϲ ἀγνώμονα καὶ δυϲπαραίτητον ἐπιθυμίαν ἀνιέντοϲ ἀτρέμα καὶ χαλῶν-
B τοϲ; τῶν μὲν γὰρ παρὰ τῷ Μενάνδρῳ νεανίϲκων ὑπὸ τοῦ πορνοβοϲκοῦ παρὰ πότον ἐπιβουλευομένων καλὰϲ καὶ πολυτελεῖϲ εἰϲάγοντοϲ ἑταίραϲ ἕκαϲτοϲ, ὥϲ φηϲι,

'κύψαϲ καθ' αὑτὸν τῶν τραγημάτων ἔφλα',

φυλαττόμενοϲ καὶ φοβούμενοϲ ἐμβλέπειν· οἱ δὲ φιλόλογοι πολλὰϲ καὶ ἡδείαϲ ἀπόψειϲ καὶ ἀποϲτροφὰϲ ἔχουϲιν, ἄνπερ ἄλλωϲ μὴ δύνωνται τὸ κυνικὸν καὶ θηριῶδεϲ τῶν ὀρέξεων κατέχειν παρακειμένηϲ τραπέζηϲ. ἀλειπτῶν δὲ φωνὰϲ καὶ παιδοτριβῶν λόγουϲ ἑκάϲτοτε λεγόντων ὡϲ τὸ παρὰ δεῖπνον φιλολογεῖν τὴν τροφὴν διαφθείρει καὶ βαρύνει τὴν κεφαλὴν τότε
C φοβητέον ὅταν τὸν Ἰνδὸν ἀναλύειν ἢ διαλέγεϲθαι περὶ τοῦ Κυριεύοντοϲ ἐν δείπνῳ μέλλωμεν. τὸν μὲν γὰρ ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικοϲ, γλυκὺν ὄντα ϲφόδρα, κεφαλαλγὸν λέγουϲιν εἶναι· διαλεκτικὴ δὲ 'τρωγάλιον' ἐπὶ δείπνῳ 'γλυκὺ' μὲν οὐδαμῶϲ κεφαλαλγὲϲ δὲ καὶ κοπῶδεϲ ἰϲχυρῶϲ ἐϲτίν. ἂν δ' ἡμᾶϲ μὴ ἄλλο τι ζητεῖν ἢ φιλοϲοφεῖν ἢ ἀναγιγνώϲκειν παρὰ δεῖπνον ἐῶϲι τῶν ἐν τῷ καλῷ καὶ ὠφελίμῳ τὸ ἐπαγωγὸν ὑφ' ἡδονῆϲ καὶ γλυκὺ μόριον ἐχόντων, κελεύϲομεν αὐτοὺϲ
D μὴ ἐνοχλεῖν, ἀλλ' ἀπιόνταϲ ἐν τῷ ξυϲτῷ ταῦτα καὶ ταῖϲ παλαίϲτραιϲ διαλέγεϲθαι τοῖϲ ἀθληταῖϲ, οὓϲ τῶν βιβλίων ἐξελόντεϲ ἀεὶ διημερεύειν ἐν ϲκώμμαϲι καὶ

1, 398—399 H. 6, 503—505 R.

9. Meinek. IV. p. 280 καθ' W: ἐϲ 10. φιλόλογοι L. Dindorfius: φιλολόγοι καλὰϲ καὶ 20. κεφαλαλγὲϲ vel κεφαλαλγικὸν idem τρωγάλιον] Bergk. p. 329. 1368[3]

βωμολοχίαιϲ ἐθίζοντεϲ, ὡϲ ὁ κομψὸϲ Ἀρίϲτων ἔλεγε, τοῖϲ ἐν γυμναϲίῳ κίοϲιν ὁμοίωϲ λιπαροὺϲ πεποιήκαϲι καὶ λιθίνουϲ. αὐτοὶ δὲ πειθόμενοι τοῖϲ ἰατροῖϲ παραινοῦϲιν ἀεὶ τοῦ δείπνου καὶ τοῦ ὕπνου λαμβάνειν μεθόριον καὶ μὴ ϲυμφορήϲανταϲ εἰϲ τὸ ϲῶμα τὰ ϲιτία καὶ τὸ πνεῦμα καταθλίψανταϲ μὴ εὐθὺϲ ὠμῇ καὶ ζεούϲῃ τῇ τροφῇ βαρύνειν τὴν πέψιν ἀλλ' ἀναπνοὴν καὶ χάλαϲμα παρέχειν, ὥϲπερ οἱ τὰ ϲώματα κινεῖν μετὰ δεῖπνον ἀξιοῦντεϲ οὐ δρόμοιϲ οὐδὲ παγκρατίοιϲ E τοῦτο ποιοῦϲιν ἀλλὰ βληχροῖϲ περιπάτοιϲ καὶ χορείαιϲ ἐμμελέϲιν, οὕτωϲ καὶ ἡμεῖϲ οἰηϲόμεθα δεῖν τὰϲ ψυχὰϲ διαφέρειν μετὰ δεῖπνον μήτε πράγμαϲι μήτε φροντίϲι μήτε ϲοφιϲτικοῖϲ ἀγῶϲι πρὸϲ ἅμιλλαν ἐπιδεικτικὴν ἢ κινητικὴν περαινομένοιϲ. ἀλλὰ πολλὰ μέν ἐϲτι τῶν φυϲικῶν προβλημάτων ἐλαφρὰ καὶ πιθανά, πολλαὶ δὲ διηγήϲειϲ ἠθικαὶ καὶ ϲκέψειϲ ἔχουϲαι τοῦτο δὴ τὸ 'μενοεικέϲ', ὡϲ Ὅμηροϲ ἔφη, καὶ μὴ ἀντίτυπον. τὰϲ δ' ἐν ταῖϲ ἱϲτορικαῖϲ καὶ ποιητικαῖϲ ζητήϲεϲι διατριβὰϲ οὐκ ἀηδῶϲ ἔνιοι δευτέραϲ τραπέζαϲ ἀνδράϲι φιλολόγοιϲ καὶ φιλομούϲοιϲ προϲεῖπον. εἰϲὶ δὲ καὶ διηγήϲειϲ ἄλυποι καὶ μυθολογίαι, καὶ τὸ περὶ αὐλοῦ τι καὶ F λύραϲ ἀκοῦϲαι καὶ εἰπεῖν ἐλαφρότερον ἢ λύραϲ αὐτῆϲ φθεγγομένηϲ ἀκούειν καὶ αὐλοῦ. μέτρον δὲ τοῦ καιροῦ τὸ τῆϲ τροφῆϲ καθιϲταμένηϲ ἀτρέμα καὶ ϲυμπνεούϲηϲ τὴν πέψιν ἐγκρατῆ γενέϲθαι καὶ ὑπερδέξιον.

19. Ἐπεὶ δ' Ἀριϲτοτέληϲ οἴεται τῶν δεδειπνηκότων τὸν μὲν περίπατον ἀναρριπίζειν τὸ θερμόν, τὸν

6. μὴ delet Xylander 8. παρέχειν*: ἔχειν 10. ἀλλὰ βληχροῖϲ L. Dindorfius: ἀλλ' ἀβληχροῖϲ 11. οὕτωϲ καὶ Reiskius: οὕτωϲ 17. τὰϲ δ' ἐν ταῖϲ Xylander: ταῖϲ δὲ

δ' ὕπνον, ἂν εὐθὺϲ καθεύδωϲι, καταπνίγειν, ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἡϲυχίαν οἴονται τὰϲ πέψειϲ βελτίοναϲ
134 ποιεῖν, τὴν δὲ κίνηϲιν ταράττειν τὰϲ ἀναδόϲειϲ, καὶ τοῦτο τοὺϲ μὲν περιπατεῖν εὐθὺϲ ἀπὸ δείπνου τοὺϲ δ' ἀτρεμεῖν πέπεικεν, ἀμφοτέρων ἂν οἰκείωϲ ἐφάπτεϲθαι δόξειεν ὁ τὸ μὲν ϲῶμα ϲυνθάλπων καὶ ϲυνέχων μετὰ τὸ δεῖπνον, τὴν δὲ διάνοιαν μὴ καταφερόμενοϲ μηδ' ἀργῶν εὐθὺϲ ἀλλ' ὥϲπερ εἴρηται διαφορῶν ἐλαφρῶϲ τὸ πνεῦμα καὶ λεπτύνων τῷ λαλεῖν τι καὶ ἀκούειν τῶν προϲηνῶν καὶ μὴ δακνόντων μηδὲ βαρυνόντων.

20. Ἐμέτουϲ δὲ καὶ κοιλίαϲ καθάρϲειϲ ὑπὸ φαρμάκων, μιαρὰ 'παραμύθια πληϲμονῆϲ', ἄνευ μεγάληϲ
B ἀνάγκηϲ οὐ κινητέον, ὥϲπερ οἱ πολλοὶ κενώϲεωϲ ἕνεκα πληροῦντεϲ τὸ ϲῶμα καὶ πάλιν ἐκ πληρώϲεωϲ κενοῦντεϲ παρὰ φύϲιν, ταῖϲ πληϲμοναῖϲ οὐχ ἧττον ἢ ταῖϲ ἐνδείαιϲ ἀνιώμενοι, μᾶλλον δ' ὅλωϲ τὴν μὲν πλήρωϲιν ὡϲ κώλυϲιν ἀπολαύϲεωϲ βαρυνόμενοι, τὴν δ' ἔνδειαν ὡϲ χώραν ἀεὶ ταῖϲ ἡδοναῖϲ παραϲκευάζοντεϲ. τὸ γὰρ βλαβερὸν ἐν τούτοιϲ προῦπτόν ἐϲτι· ταραχάϲ τε γὰρ ἀμφότερα τῷ ϲώματι παρέχεται καὶ ϲπαραγμούϲ. ἴδιον δὲ τῷ μὲν ἐμέτῳ κακὸν πρόϲεϲτι τὸ τὴν ἀπληϲτίαν αὔξειν τε καὶ τρέφειν· γίγνονται γὰρ αἱ πεῖναι καθάπερ τὰ ἀνακοπτόμενα ῥεῖθρα
C τραχεῖαι καὶ ταραχώδειϲ, καὶ βίᾳ τὴν τροφὴν ἕλκουϲιν ἀεὶ λυποῦνταϲ, οὐκ ὀρέξεϲιν ἐοικυῖαι ϲιτίων δεομέναιϲ ἀλλὰ φλεγμοναῖϲ φαρμάκων καὶ καταπλαϲμάτων. ὅθεν ἡδοναὶ μὲν ὀξεῖαι καὶ ἀτελεῖϲ καὶ πολὺν ἔχουϲαι ϲφυγμὸν καὶ οἶϲτρον ἐν ταῖϲ ἀπολαύϲεϲι λαμβάνουϲιν

15. ἐκ* 24. ἀνακοπτόμενα Madvigius: κοπτόμενα 26. ὀρέξεϲιν ἐοικυῖαι Reiskius: ὄρεξιν ἐοικυῖαν

αὐτούς, διατάσεις δὲ καὶ πληγαὶ πόρων καὶ πνευμάτων ἐναπολήψεις διαδέχονται, μὴ περιμένουσαι τὰς κατὰ φύσιν ἐξαγωγάς, ἀλλ' ἐπιπολάζουσαι τοῖς σώμασιν ὥσπερ ὑπεράντλοις σκάφεσι, φορτίων ἐκβολῆς οὐ περιττωμάτων δεομένοις. αἱ δὲ περὶ τὴν κάτω κοιλίαν ἐκταράξεις διὰ φαρμακείας φθείρουσαι καὶ τήκουσαι τὰ ὑποκείμενα πλείονα ποιοῦσι περίττωσιν ἢ ἐξάγουσιν. ὥσπερ οὖν εἴ τις Ἑλλήνων ὄχλον ἐν D
πόλει βαρυνόμενος σύνοικον Ἀράβων ἐμπλήσειε καὶ Σκυθῶν τὴν πόλιν ἐπηλύδων, οὕτως ἔνιοι τοῦ παντὸς διαμαρτάνουσιν ἐπ' ἐκβολῇ περιττωμάτων συνήθων καὶ συντρόφων ἐμβάλλοντες ἔξωθεν εἰς τὸ σῶμα κόκκους τινὰς Κνιδίους καὶ σκαμωνίαν καὶ δυνάμεις ἄλλας ἀσυγκράτους καὶ ἀγρίας καὶ καθαρμοῦ δεομένας μᾶλλον ἢ καθῆραι τὴν φύσιν δυναμένας. ἄριστον μὲν οὖν τὸ μετρίᾳ διαίτῃ καὶ σώφρονι τὸ σῶμα ποιεῖν περί τε κενώσεις καὶ πληρώσεις αὐτοτελὲς ἀεὶ καὶ σύμμετρον· εἰ δ' ἀνάγκη ποτὲ καταλάβοι, τοὺς μὲν ἐμέτους ποιητέον ἄνευ φαρμακείας καὶ περιεργίας, μηδὲν ἐκταράττοντας ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν E
αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. ὡς γὰρ τὰ ὀθόνια ῥύμμασι καὶ χαλαστραίοις πλυνόμενα μᾶλλον ἐκπλύνεται τῶν ὑδατοκλύστων, οὕτως οἱ μετὰ φαρμάκων ἔμετοι λυμαίνονται τῷ σώματι καὶ διαφθείρουσιν. ὑφισταμένης δὲ κοιλίας οὐδὲν φάρμακον οἷα τῶν σιτίων ἔνια μαλακὰς ἐνδιδόντα προθυμίας καὶ διαλύοντα πράως, ὧν ἥ τε πεῖρα πᾶσι συνήθης καὶ ἡ χρῆσις ἄλυπος. ἂν δὲ τούτοις ἀπειθῇ, πλείονας ἡμέρας ὑδροποσίαν ἢ ἀσιτίαν ἢ κλυ- F

1, 401—402 H. 6, 509—510 B.

2. ἐναπολήψεις*: ἐναπολείψεις 14. ἀσυγκράτους Meziriacus: ἀσυγκρίτους

ϲτῆρα προϲδεκτέον μᾶλλον ἢ ταρακτικὰϲ καὶ φθαρτικὰϲ φαρμακείαϲ, ἐφ' ἃϲ οἱ πολλοὶ φέρονται προχείρωϲ, καθάπερ ἀκόλαϲτοι γυναῖκεϲ, ἐκβολίοιϲ χρώμεναι καὶ φθορίοιϲ ὑπὲρ τοῦ πάλιν πληροῦϲθαι καὶ ἡδυπαθεῖν.

21. Ἀλλὰ τούτουϲ μὲν ἐατέον· οἱ δ' ἄγαν αὖ πάλιν ἀκριβεῖϲ καὶ τεταγμέναϲ τινὰϲ ἐκ περιόδου κρι-
135 τικὰϲ ἐμβάλλοντεϲ ἀϲιτίαϲ οὐκ ὀρθῶϲ τὴν φύϲιν μὴ δεομένην διδάϲκουϲι δεῖϲθαι ϲυϲτολῆϲ καὶ ποιεῖν ἀναγκαίαν τὴν οὐκ ἀναγκαίαν ὑφαίρεϲιν ἐν καιρῷ ζητούμενον ἔθοϲ ἀπαιτοῦντι. βέλτιον γὰρ ἐλευθέροιϲ τοῖϲ τοιούτοιϲ χρῆϲθαι κολαϲμοῖϲ εἰϲ τὸ ϲῶμα, μηδεμιᾶϲ προαιϲθήϲεωϲ οὔϲηϲ μηδ' ὑποψίαϲ, καὶ τὴν ἄλλην δίαιταν, ὥϲπερ εἴρηται, πρὸϲ τὸ ϲυντυγχάνον ἀεὶ ταῖϲ μεταβολαῖϲ ὑπήκοον ἔχειν, μὴ καταδεδουλωμένην μηδ' ἐνδεδεμένην ἑνὶ ϲχήματι βίου πρόϲ τιναϲ καιροὺϲ ἢ ἀριθμοὺϲ ἢ περιόδουϲ ἄγεϲθαι μεμελετηκότοϲ.
B οὐ γὰρ ἀϲφαλὲϲ οὐδὲ ῥᾴδιον οὐδὲ πολιτικὸν οὐδ' ἀνθρωπικὸν ἀλλ' ὀϲτρέου τινὸϲ ζωῇ προϲεοικὸϲ ἢ ϲτελέχουϲ τὸ ἀμετάϲτατον τοῦτο καὶ κατηναγκαϲμένον ἐν τροφαῖϲ καὶ ἀποχαῖϲ καὶ κινήϲεϲι καὶ ἡϲυχίαιϲ ** εἰϲ ἐπίϲκιόν τινα βίον καὶ ϲχολαϲτὴν καὶ μονότροπον καὶ ἄφιλον καὶ ἄδοξον ἀπωτάτω πολιτείαϲ καθίϲαϲιν ἑαυτοὺϲ καὶ ϲυϲτείλαϲιν, οὐ 'κατά γε τὴν ἐμήν' ἔφη 'γνώμην'. (22) οὐ γὰρ ἀργίαϲ ὤνιον ἡ ὑγίεια καὶ ἀπραξίαϲ, ἅ γε δὴ μέγιϲτα κακῶν ταῖϲ νόϲοιϲ πρόϲεϲτι, καὶ οὐδὲν διαφέρει τοῦ τὰ ὄμματα τῷ μὴ δια-
C βλέπειν καὶ τὴν φωνὴν τῷ μὴ φθέγγεϲθαι φυλάττον-

1, 402—403 H. 6, 510—512 R.

12. μηδεμιᾶϲ*: μηδεμιᾶϲ δὲ 21. Signavi hiatum 22. μονότροπον*: μονότροπόν τινα 26. μέγιϲτα Xylander: μέγιϲτα γνώμην

τος δ τὴν ὑγίειαν ἀχρηςτίαις καὶ ἡςυχίαις χρήζειν οἰόμενος· οὐδὲν γὰρ ἑαυτῷ χρήςαιτο ἄν τις ὑγιαίνοντι κρείττονι πρὸς πολλὰς καὶ φιλανθρώπους πράξεις. ἥκιςτα δὴ τὴν ἀργίαν ὑγιεινὸν ὑποληπτέον, εἰ τὸ τῆς ὑγιείας τέλος ἀπόλλυςι, καὶ οὐδ' ἀληθές ἐςτι τὸ μᾶλλον ὑγιαίνειν τοὺς ἡςυχίαν ἄγοντας· οὔτε γὰρ Ξενοκράτης μᾶλλον διυγίαινε Φωκίωνος οὔτε Δημητρίου Θεόφραςτος, Ἐπίκουρόν τε καὶ τοὺς περὶ Ἐπίκουρον οὐδὲν ὤνηςε πρὸς τὴν ὑμνουμένην ςαρκὸς εὐςτάθειαν ἡ πάςης φιλοτιμίαν ἐχούςης πράξεως ἀπόδραςις. ἀλλὰ καὶ ἑτέραις ἐπιμελείαις διαςωςτέον ἐςτὶ D τῷ ςώματι τὴν κατὰ φύςιν ἕξιν, ὡς παντὸς βίου καὶ νόςον δεχομένου καὶ ὑγίειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἔφη παραινετέον εἶναι τοὐναντίον οὗ Πλάτων παρῄνει τοῖς νέοις. ἐκεῖνος μὲν γὰρ λέγειν ἐκ τῆς διατριβῆς ἀπαλλαττόμενος εἰώθει 'ἄγε, ὅπως εἰς καλόν τι καταθήςεςθε τὴν ςχολήν, ὦ παῖδες· ἡμεῖς δ' ἂν τοῖς πολιτευομένοις παραινέςαιμεν εἰς τὰ καλὰ χρῆςθαι τοῖς πόνοις καὶ ἀναγκαῖα, μὴ μικρῶν ἕνεκα μηδὲ φαύλων τὸ ςῶμα παρατείνοντας, ὥςπερ οἱ πολλοὶ κακοπαθοῦςιν ἐπὶ τοῖς τυχοῦςιν, ἀποκναίοντες ἑαυτοὺς ἀγρυπνίαις καὶ πλάναις καὶ περιδρομαῖς εἰς E οὐδὲν χρηςτὸν οὐδ' ἀςτεῖον, ἀλλ' ἐπηρεάζοντες ἑτέροις ἢ φθονοῦντες ἢ φιλονεικοῦντες ἢ δόξας ἀκάρπους καὶ κενὰς διώκοντες. πρὸς τούτους γὰρ οἶμαι μάλιςτα τὸν Δημόκριτον εἰπεῖν ὡς εἰ τὸ ςῶμα δικάςαιτο τῇ ψυχῇ κακώςεως, οὐκ ἂν αὐτὴν ἀποφυγεῖν.

1, 403—405 H. 6, 362—364 R.

1. ἀχρηςτίας καὶ ἡςυχίας W: ἀχρηςτία καὶ ἡςυχία 3. φιλανθρώπους Xylander: ἀφιλανθρώπους 7. διυγίαινε W: δι' ὑγίειαν 10. πάςης idem: πάςης καὶ 14. Πλάτων] Legg. I. p. 643 B 20. ὥςπερ Reiskius: ὡς γὰρ

ἴϲωϲ μὲν γάρ τοι καὶ Θεόφραϲτοϲ ἀληθὲϲ εἶπεν, εἰ-
πὼν ἐν μεταφορᾷ πολὺ τῷ ϲώματι τελεῖν ἐνοίκιον
τὴν ψυχήν. πλείονα μέντοι τὸ ϲῶμα τῆϲ ψυχῆϲ ἀπο-
λαύει κακὰ μὴ κατὰ λόγον αὐτῷ χρωμένηϲ μηδ' ὡϲ
προϲήκει θεραπευόμενον· ὅταν γὰρ ἐν πάθεϲιν ἰδίοιϲ
γένηται καὶ ἀγῶϲι καὶ ϲπουδαῖϲ, ἀφειδεῖ τοῦ ϲώμα-
F τοϲ. ὁ μὲν οὖν Ἰάϲων οὐκ οἶδα ὅ τι παθὼν 'τὰ
μικρὰ δεῖν ἀδικεῖν' ἔλεγεν 'ἕνεκεν τοῦ τὰ μεγάλα
δικαιοπραγεῖν'. ἡμεῖϲ δ' ἂν εὐλόγωϲ τῷ πολιτικῷ
παραινέϲαιμεν τὰ μικρὰ ῥᾳθυμεῖν καὶ ϲχολάζειν καὶ
ἀναπαύειν αὑτὸν ἐν ἐκείνοιϲ, εἰ βούλεται πρὸϲ τὰϲ
186 καλὰϲ πράξειϲ καὶ μεγάλαϲ μὴ διάπονον ἔχειν τὸ ϲῶ-
μα μηδ' ἀμβλὺ μηδ' ἀπαγορεῦον ἀλλ' ὥϲπερ ἐν νεωλ-
κίᾳ τῇ ϲχολῇ τεθεραπευμένον, ὅπωϲ αὖθιϲ ἐπὶ τὰϲ
χρείαϲ τῆϲ ψυχῆϲ ἀγούϲηϲ

'ἄθηλοϲ ἵππῳ πῶλοϲ ὣϲ ἅμα τρέχῃ'.

23. Διὸ τῶν πραγμάτων διδόντων ἀναληπτέον
ἑαυτοὺϲ μήθ' ὕπνου φθονοῦνταϲ τῷ ϲώματι μήτ' ἀρί-
ϲτου μήτε ῥᾳϲτώνηϲ τὸν μέϲον ἡδυπαθείαϲ καὶ κακο-
παθείαϲ φυλάττονταϲ ὅρον, ὃν οἱ πολλοὶ μὴ φυλάτ-
τοντεϲ ἐπιτρίβουϲι τὸ ϲῶμα ταῖϲ μεταβολαῖϲ, ὥϲπερ
τὸν βαπτόμενον ϲίδηρον, ὅταν ἐνταθῇ καὶ πιεϲθῇ
ϲφόδρα τοῖϲ πόνοιϲ, αὖθιϲ ἐν ἡδοναῖϲ τηκόμενον ἀμέ-
B τρωϲ καὶ λειβόμενον, εἶτα πάλιν ἐξ ἀφροδιϲίων καὶ
οἴνου διάλυτον καὶ μαλακὸν εἰϲ ἀγορὰν ἢ αὐλὴν ἤ
τινα πραγματείαν διαπύρου καὶ ϲυντόνου δεομένην
ϲπουδῆϲ ἐλαυνόμενον. Ἡράκλειτοϲ μὲν γὰρ ὑδρωπιά-

1. τοι Reiskius: τι 16. Bergk. p. 738[3] 19. τὸν Salmasius: τὸ κακοπαθείαϲ idem: κακοπαθείαϲ μήτε 20. φυλάττονταϲ W: φυλαττούϲηϲ ὃν οἱ πολλοὶ μὴ Salmasius: οἷον οἱ πολλοὶ 24. λειβόμενον W: θλιβόμενον

ϲαϲ ἐκέλευεν ‘αὐχμὸν ἐξ ἐπομβρίαϲ’ ποιῆϲαι τὸν ἰα-
τρόν· οἱ δὲ πολλοὶ τοῦ παντὸϲ ἁμαρτάνουϲιν, ὅταν ἐν
κόποιϲ καὶ πόνοιϲ καὶ ἐνδείαιϲ γένωνται, μάλιϲτα
ταῖϲ ἡδοναῖϲ ἐξυγραίνειν καὶ ἀνατήκειν τὰ ϲώματα
παραδιδόντεϲ, αὖθιϲ δὲ μετὰ τὰϲ ἡδονὰϲ οἷον ἐπι-
ϲτρέφοντεϲ καὶ κατατείνοντεϲ. ἡ γὰρ φύϲιϲ οὐ ζητεῖ
τοιαύτην ἀνταπόδοϲιν τοῦ ϲώματοϲ. ἀλλὰ τῆϲ ψυχῆϲ
τὸ ἀκόλαϲτον καὶ ἀνελεύθερον ἐκ τῶν ἐπιπόνων ὥϲ- C
περ οἱ ναῦται πρὸϲ ἡδονὰϲ καὶ ἀπολαύϲειϲ ὕβρει
φερόμενον καὶ μετὰ τὰϲ ἡδονὰϲ πάλιν ἐπ’ ἐργαϲίαϲ
καὶ ποριϲμοὺϲ ὠθούμενον οὐκ ἐᾷ λαβεῖν τὴν φύϲιν
ἧϲ μάλιϲτα δεῖται καταϲτάϲεωϲ καὶ γαλήνηϲ, ἀλλ’ ἐξ-
ίϲτηϲι καὶ ταράττει διὰ τὴν ἀνωμαλίαν. οἱ δὲ νοῦν
ἔχοντεϲ ἥκιϲτα μὲν ἡδονὰϲ πονοῦντι τῷ ϲώματι
προϲφέρουϲιν· οὐ γὰρ δέονται τὸ παράπαν οὐδὲ
μέμνηνται τῶν τοιούτων πρὸϲ τῷ καλῷ τῆϲ πράξεωϲ
τὴν διάνοιαν ἔχοντεϲ, καὶ τῷ χαίροντι τῆϲ ψυχῆϲ ἢ D
ϲπουδάζοντι τὰϲ ἄλλαϲ ἐξαμαυροῦντεϲ ἐπιθυμίαϲ. ὅ-
περ γάρ φαϲιν εἰπεῖν τὸν Ἐπαμεινώνδαν μετὰ παι-
διᾶϲ, ἀνδρὸϲ ἀγαθοῦ περὶ τὰ Λευκτρικὰ νόϲῳ τελευ-
τήϲαντοϲ, ‘ὦ Ἡράκλειϲ, πῶϲ ἐϲχόλαϲεν ἀνὴρ ἀπο-
θανεῖν ἐν τοϲούτοιϲ πράγμαϲι’, τοῦτ’ ἀληθῶϲ ἔϲτιν
εἰπεῖν ἐπ’ ἀνδρὸϲ ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν ἢ φιλόϲοφον
φροντίδα διὰ χειρὸϲ ἔχοντοϲ, ‘τίϲ δὲ ϲχολὴ τῷ ἀνδρὶ
τούτῳ νῦν ἀπεπτεῖν ἢ μεθύειν ἢ λαγνεύειν;’ γενόμε-
νοι δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν πράξεων ἐν ἡϲυχίᾳ κατατίθενται
τὸ ϲῶμα καὶ διαναπαύουϲι, τῶν τε πόνων τοὺϲ ἀχρή-
ϲτουϲ καὶ μᾶλλον ἔτι τῶν ἡδονῶν τὰϲ οὐκ ἀναγκαίαϲ E
ὡϲ τῇ φύϲει πολεμίαϲ φυλαττόμενοι καὶ φεύγοντεϲ.

1, 406—407 H. 6, 515—517 R.

17. τῷ χαίροντι W: τὸ χαῖρον 18. ϲπουδάζοντι Halmius: ϲπουδάζον τὰϲ ἄλλαϲ — ἐπιθυμίαϲ Xylander: ταῖϲ ἄλλαιϲ — ἐπιθυμίαιϲ

26. Ἤκουϲα Τιβέριόν ποτε Καίϲαρα εἰπεῖν ὡϲ ἀνὴρ ὑπὲρ ἑξήκοντα γεγονὼϲ ἔτη καὶ προτείνων ἰατρῷ χεῖρα καταγέλαϲτόϲ ἐϲτιν. ἐμοὶ δὲ τοῦτο μὲν εἰρῆϲθαι δοκεῖ ϲοβαρώτερον, ἐκεῖνο δ' ἀληθὲϲ εἶναι, τὸ δεῖν ἕκαϲτον αὑτοῦ μήτε ϲφυγμῶν ἰδιότητοϲ εἶναι ἄπειρον (πολλαὶ γὰρ αἱ καθ' ἕκαϲτον διαφοραί) μήτε κρᾶϲιν ἀγνοεῖν ἣν ἔχει τὸ ϲῶμα θερμότητοϲ καὶ ξηρότητοϲ, μήθ' οἷϲ ὠφελεῖϲθαι χρώμενον ἢ βλάπτεϲθαι πέφυκεν. αὑτοῦ γὰρ ἀναίϲθητόϲ ἐϲτιν καὶ τυφλὸϲ ἐνοικεῖ τῷ ϲώματι καὶ κωφὸϲ ὁ ταῦτα μανθάνων παρ'
F ἑτέρου καὶ πυνθανόμενοϲ τοῦ ἰατροῦ πότερον μᾶλλον θέρουϲ ἢ χειμῶνοϲ ὑγιαίνει, καὶ πότερον τὰ ὑγρὰ ῥᾷον ἢ τὰ ξηρὰ προϲδέχεται, καὶ πότερον φύϲει πυκνὸν ἔχει τὸν ϲφυγμὸν ἢ μανόν· καὶ γὰρ ὠφέλιμον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καὶ ῥᾴδιον, ἀεί γε δὴ πειρωμένουϲ καὶ ϲυνόνταϲ. βρωμάτων δὲ καὶ πωμάτων τὰ χρήϲιμα μᾶλλον ἢ τὰ ἡδέα γιγνώϲκειν προϲήκει, καὶ μᾶλλον ἔμπειρον εἶναι τῶν εὐϲτομάχων ἢ τῶν εὐϲτόμων, καὶ τῶν τὴν πέψιν μὴ ταραττόντων ἢ τῶν τὴν
137 γεῦϲιν ϲφόδρα γαργαλιζόντων. τὸ γὰρ παρ' ἰατροῦ πυνθάνεϲθαι τί δύϲπεπτον ἢ εὔπεπτον αὐτῷ καὶ τί δυϲκοίλιον ἢ εὐκοίλιον οὐχ ἧττον αἰϲχρόν ἐϲτιν ἢ τὸ πυνθάνεϲθαι τί γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ αὐϲτηρόν. νῦν δὲ τοὺϲ μὲν ὀψοποιοὺϲ ἐπανορθοῦϲιν, ἐμπείρωϲ διαιϲθανόμενοι ποῦ πλέον τὸ γλυκὺ τοῦ προϲήκοντοϲ ἢ τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ αὐϲτηρὸν ἔνεϲτιν· αὐτοὶ δ' ἀγνοοῦϲι τί τῷ ϲώματι μιχθὲν ἐλαφρὸν καὶ ἄλυπον ἔϲται καὶ χρήϲιμον. ὅθεν ζωμοῦ μὲν ἄρτυϲιϲ οὐ πολλάκιϲ ἁμαρτάνεται παρ' αὐτοῖϲ, αὑτοὺϲ δ' ὁμοῦ φαύλωϲ καὶ
B κακῶϲ ἀρτύοντεϲ ὁϲημέραι πολλὰ παρέχουϲι πράγμα-

407—408 H. 6, 517—519 R.

1. ἤκουϲα W: ἤκουϲα τοίνυν

τα τοῖϲ ἰατροῖϲ. ζωμὸν μὲν γὰρ οὐκ ἄριϲτον ἡγοῦνται τὸν γλυκύτατον, ἀλλὰ πολλὰ καὶ δριμέα ϲυμμιγνύουϲιν· εἰϲ δὲ τὸ ϲῶμα πολλὰϲ καὶ κατακόρουϲ ἐμβάλλουϲιν ἡδονάϲ, τὰ μὲν ἀγνοοῦντεϲ τὰ δ' οὐ μνημονεύοντεϲ ὅτι τοῖϲ ὑγιεινοῖϲ καὶ ὠφελίμοιϲ ἡ φύϲιϲ ἡδονὴν ἄλυπον καὶ ἀμεταμέλητον προϲτίθηϲιν. ἀλλὰ καὶ ταῦτα δεῖ μνημονεύειν, τὰ ϲύμφυλα καὶ πρόϲφορα τῷ ϲώματι καὶ τοὐναντίον ἐν ταῖϲ καθ' ὥραν μεταβολαῖϲ καὶ ταῖϲ ἄλλαιϲ περιϲτάϲεϲιν, εἰδόταϲ οἰκείωϲ προϲαρμόττειν ἑκάϲτῳ τὴν δίαιταν.

25. Ὅϲα μὲν γὰρ μικρολογίαϲ καὶ ἀνελευθερίαϲ C προϲκρούματα λαμβάνουϲιν οἱ πολλοὶ περί τε ϲυγκομιδὰϲ καρπῶν καὶ τηρήϲειϲ ἐπιπόνουϲ, ἀγρυπνίαιϲ καὶ περιδρομαῖϲ ἐξελέγχοντεϲ τὰ ϲαθρὰ καὶ ὕπουλα τοῦ ϲώματοϲ, οὐκ ἄξιόν ἐϲτι δεδιέναι μὴ πάθωϲιν ἄνδρεϲ φιλόλογοι καὶ πολιτικοί, πρὸϲ οὓϲ ἐνέϲτηκεν ἡμῖν ὁ λόγοϲ· ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φυλακτέον ἐϲτὶ τούτοιϲ δριμυτέραν ἐν γράμμαϲι καὶ μαθήμαϲι μικρολογίαν, ὑφ' ἧϲ ἀφειδεῖν καὶ ἀμελεῖν τοῦ ϲώματοϲ ἀναγκάζονται, πολλάκιϲ ἀπαγορεύοντοϲ οὐκ ἐνδιδόντεϲ ἀλλὰ προϲ- D βιαζόμενοι θνητὸν ἀθανάτοιϲ καὶ γηγενὲϲ Ὀλυμπίοιϲ ϲυνεξαμιλλᾶϲθαι καὶ ϲυνεξανύτειν. εἶτα ὡϲ ὁ βοῦϲ πρὸϲ τὴν ὁμόδουλον ἔλεγε κάμηλον, ἐπικουφίϲαι τοῦ φορτίου μὴ βουλομένην· 'ἀλλὰ κἀμὲ καὶ ταῦτα πάντα μετὰ μικρὸν οἴϲειϲ', ὃ καὶ ϲυνέβη τελευτήϲαντοϲ αὐτοῦ, οὕτωϲ ἡ ψυχὴ μικρὰ χαλάϲαι καὶ παρεῖναι μὴ βουλομένη πονοῦντι καὶ δεομένῳ, μετ' ὀλίγον πυρετοῦ τινοϲ ἢ ϲκοτώματοϲ ἐμπεϲόντοϲ

26. οὕτωϲ ἡ ψυχὴ*: οὕτω ϲυμβαίνει τῇ ψυχῇ μικρὰ Meziriacus: καὶ μικρὰ 27. βουλομένη*: βουλομένῃ

ἀφεῖσα τὰ βιβλία καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς διατριβὰς ἀναγκάζεται συννοσεῖν ἐκείνῳ καὶ συγκάμνειν. ὀρθῶς E οὖν ὁ Πλάτων παρῄνεσε μήτε σῶμα κινεῖν ἄνευ ψυχῆς μήτε ψυχὴν ἄνευ σώματος, ἀλλ' οἷόν τινα ξυνωρίδος ἰσορροπίαν διαφυλάττειν, ὅτι μάλιστα τῇ ψυχῇ συνεργεῖ τὸ σῶμα καὶ συγκάμνει, πλείστην ἐπιμέλειαν αὐτῷ καὶ θεραπείαν ἀποδιδόντας καὶ τὴν καλὴν καὶ |ἐράσμιον ὑγίειαν ὧν δίδωσιν ἀγαθῶν κάλλιστον ἡγουμένους διδόναι τὸ πρὸς κτῆσιν ἀρετῆς καὶ χρῆσιν ἔν τε λόγοις καὶ πράξεσιν ἀκώλυτον αὐτῶν.

1, 409–410 H. 6, 520–521 R.

2. Πλάτων] Tim. p. 88 B. Phaedr. p. 246 B 5. ὅτι Reiskius: ὅτε 8. ὑγίειαν idem: ὑγίειαν ἀποδιδόντας

ΓΑΜΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ. 138

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΠΟΛΛΙΑΝΩι ΚΑΙ ΕΥΡΥΔΙΚΗι ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Μετὰ τὸν πάτριον θεσμόν, ὃν ὑμῖν ἡ τῆς Δήμητρος B ἱέρεια συνειργνυμένοις ἐφήρμοσεν, οἶμαι καὶ τὸν λόγον ὁμοῦ συνεφαπτόμενον ὑμῶν καὶ συνυμεναιοῦντα χρήσιμον ἄν τι ποιῆσαι καὶ τῷ νόμῳ προσῳδόν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς μουσικοῖς ἕνα τῶν αὐλητικῶν νόμων ἱππόθορον ἐκάλουν, μέλος τι τοῖς ἵπποις ὁρμῆς ἐπεγερτικὸν ὡς ἔοικεν ἐνδιδόντα πρὸς τὰς ὀχείας· φιλοσοφίᾳ δὲ πολλῶν λόγων καὶ καλῶν ἐνόντων, οὐδενὸς ἧττον ἄξιος σπουδῆς ὁ γαμήλιός ἐστιν οὗτος, C ᾧ κατᾴδουσα τοὺς ἐπὶ βίου κοινωνίᾳ συνιόντας εἰς ταὐτὸ πράους τε παρέχει καὶ χειροήθεις ἀλλήλοις. ὧν οὖν ἀκηκόατε πολλάκις ἐν φιλοσοφίᾳ παρατρεφόμενοι κεφάλαια συντάξας ἔν τισιν ὁμοιότησι βραχείαις, ὡς εὐμνημόνευτα μᾶλλον εἴη, κοινὸν ἀμφοτέροις πέμπω δῶρον, εὐχόμενος τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς Μούσας παρεῖναι καὶ συνεργεῖν, ὡς μήτε λύραν τινὰ μήτε κιθάραν μᾶλλον αὐταῖς ἢ τὴν περὶ γάμον καὶ οἶκον ἐμμέλειαν

1, 410–411 H. 6, 522–523 R.

7. πρὸς Reiskius: περὶ

ἡρμοϲμένην παρέχειν διὰ λόγου καὶ ἁρμονίαϲ καὶ φιλοϲοφίαϲ προϲῆκον. καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τῇ Ἀφροδίτῃ τὸν Ἑρμῆν ϲυγκαθίδρυϲαν, ὡϲ τῆϲ περὶ τὸν γάμον ἡδονῆϲ μάλιϲτα λόγου δεομένηϲ, τήν τε Πειθὼ καὶ D τὰϲ Χάριταϲ, ἵνα πείθοντεϲ διαπράττωνται παρ' ἀλλήλων ἃ βούλονται, μὴ μαχόμενοι μηδὲ φιλονεικοῦντεϲ.

1. Ὁ Cόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ ϲυγκατακλίνεϲθαι μήλου κυδωνίου κατατραγοῦϲαν, αἰνιττόμενοϲ ὡϲ ἔοικεν ὅτι δεῖ τὴν πρώτην ἀπὸ ϲτόματοϲ καὶ φωνῆϲ χάριν εὐάρμοϲτον εἶναι καὶ ἡδεῖαν.

2. Ἐν Βοιωτίᾳ τὴν νύμφην κατακαλύψαντεϲ ἀϲφραγίᾳ ϲτεφανοῦϲιν· ἐκείνη τε γὰρ ἥδιϲτον ἐκ τραχυτάτηϲ ἀκάνθηϲ καρπὸν ἀναδίδωϲιν, ἥ τε νύμφη τῷ μὴ φυγόντι μήτε δυϲχεράναντι τὴν πρώτην χαλεπότητα καὶ ἀηδίαν αὐτῆϲ ἥμερον καὶ γλυκεῖαν παρέξει E ϲυμβίωϲιν. οἱ δὲ τὰϲ πρώταϲ τῶν παρθένων διαφορὰϲ μὴ ὑπομείναντεϲ οὐδὲν ἀπολείπουϲι τῶν διὰ τὸν ὄμφακα τὴν ϲταφυλὴν ἑτέροιϲ προϊεμένων. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν νεογάμων δυϲχεράναϲαι διὰ τὰ πρῶτα τοὺϲ νυμφίουϲ ὅμοιον ἔπαθον πάθοϲ τοῖϲ τὴν μὲν πληγὴν τῆϲ μελίττηϲ ὑπομείναϲι, τὸ δὲ κηρίον προεμένοιϲ.

3. Ἐν ἀρχῇ μάλιϲτα δεῖ τὰϲ διαφορὰϲ καὶ τὰϲ προϲκρούϲειϲ φυλάττεϲθαι τοὺϲ γεγαμηκόταϲ, ὁρῶνταϲ ὅτι καὶ τὰ ϲυναρμοϲθέντα τῶν ϲκευῶν κατ' ἀρχὰϲ μὲν ὑπὸ τῆϲ τυχούϲηϲ ῥᾳδίωϲ διαϲπᾶται προφά- F ϲεωϲ, χρόνῳ δὲ τῶν ἁρμῶν ϲύμπηξιν λαβόντων μόλιϲ ὑπὸ πυρὸϲ καὶ ϲιδήρου διαλύεται.

1, 411—412 H. 6, 523—525 R.

10. πρώτην* 11. εἶναι*: εἶναι πρώτην 13. ἀϲφραγίᾳ*: ἀϲφραγωνιᾷ

4. Ὥcπερ τὸ πῦρ ἐξάπτεται μὲν εὐχερῶc ἐν ἀχύροιc καὶ θρυαλλίδι καὶ θριξὶ λαγῴαιc, cβέννυται δὲ τάχιον ἂν μή τινοc ἑτέρου δυναμένου cτέγειν ἅμα καὶ τρέφειν ἐπιλάβηται, οὕτω τὸν ἀπὸ cώματοc καὶ ὥραc ὀξὺν ἔρωτα τῶν νεογάμων ἀναφλεγόμενον δεῖ μὴ διαρκῆ μηδὲ βέβαιον νομίζειν, ἂν μὴ περὶ τὸ ἦθοc ἱδρυθεὶc καὶ τοῦ φρονοῦντοc ἀψάμενοc ἔμψυχον λάβῃ διάθεcιν.

5. Ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα ταχὺ μὲν αἱρεῖ 139
καὶ λαμβάνει ῥᾳδίωc τὸν ἰχθύν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτωc αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείαc ἐπιτεχνώμεναι τοῖc ἀνδράcι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆc αὐτοὺc ἐμπλήκτοιc καὶ ἀνοήτοιc καὶ διεφθαρμένοιc cυμβιοῦcιν. οὐδὲ γὰρ τὴν Κίρκην ὤνηcαν οἱ καταφαρμακευθέντεc, οὐδ' ἐχρήcατο πρὸc οὐδὲν αὐτοῖc ὑcὶ καὶ ὄνοιc γενομένοιc, τὸν δ' Ὀδυccέα νοῦν ἔχοντα καὶ cυνόντα φρονίμωc ὑπερηγάπηcεν.

6. Αἱ βουλόμεναι μᾶλλον ἀνοήτων κρατεῖν ἀνδρῶν ἢ φρονίμων ἀκούειν ἐοίκαcι τοῖc ἐν ὁδῷ βουλομένοιc μᾶλλον ὁδηγεῖν τυφλοὺc ἢ τοῖc γιγνώcκουcιν ἀκολουθεῖν καὶ βλέπουcι.

7. Τὴν Παcιφάην ἀπιcτοῦcι βοὸc ἐραcθῆναι βαcι- B
λεῖ cυνοῦcαν, ἐνίαc ὁρῶcαι τοὺc μὲν αὐcτηροὺc καὶ cώφροναc βαρυνομέναc, τοῖc δ' ἐξ ἀκραcίαc καὶ φιληδονίαc κεκρατημένοιc ὥcπερ κυcὶν ἢ τράγοιc ἥδιον cυνούcαc.

8. Οἱ τοῖc ἵπποιc ἐφάλλεcθαι μὴ δυνάμενοι δι' ἀcθένειαν ἢ μαλακίαν αὐτοὺc ἐκείνουc ὀκλάζειν καὶ

20. τυφλοὺc Stobaeus Floril. LXXXV 9: τυφλοῖc
25. κεκρατημένοιc Coraes: κεκραμένοιc

ὑποπίπτειν διδάσκουσιν· οὕτως ἔνιοι τῶν λαβόντων εὐγενεῖς ἢ πλουσίας γυναῖκας οὐχ ἑαυτοὺς ποιοῦσι βελτίους ἀλλ' ἐκείνας περικολούουσιν, ὡς μᾶλλον ἄρξοντες ταπεινῶν γενομένων. δεῖ δ' ὥσπερ ἵππου τὸ μέγεθος φυλάττοντα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς γυναικὸς χρῆσθαι τῷ χαλινῷ.

C 9. Τὴν σελήνην, ὅταν ἀποστῇ τοῦ ἡλίου, περιφανῆ καὶ λαμπρὰν ὁρῶμεν, ἀφανίζεται δὲ καὶ κρύπτεται πλησίον γενομένη· τὴν δὲ σώφρονα γυναῖκα δεῖ τοὐναντίον ὁρᾶσθαι μάλιστα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς οὖσαν, οἰκουρεῖν δὲ καὶ κρύπτεσθαι μὴ παρόντος.

10. Οὐκ ὀρθῶς ὁ Ἡρόδοτος εἶπεν ὅτι ἡ γυνὴ ἅμα τῷ χιτῶνι ἐκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ· τοὐναντίον γὰρ ἡ σώφρων ἀντενδύεται τὴν αἰδῶ, καὶ τοῦ μάλιστα φιλεῖν τῷ μάλιστα αἰδεῖσθαι συμβόλῳ χρῶνται πρὸς ἀλλήλους.

11. Ὥσπερ ἂν φθόγγοι δύο σύμφωνοι ληφθῶσι, D τοῦ βαρυτέρου γίγνεται τὸ μέλος, οὕτω πᾶσα πρᾶξις ἐν οἰκίᾳ σωφρονούσῃ πράττεται μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων ὁμονοούντων, ἐπιφαίνει δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγεμονίαν καὶ προαίρεσιν.

12. Ὁ ἥλιος τὸν βορέαν ἐνίκησεν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος τοῦ μὲν ἀνέμου βιαζομένου τὸ ἱμάτιον ἀφελέσθαι καὶ λαμπρὸν καταπνέοντος μᾶλλον ἔσφιγγε καὶ συνεῖχε τὴν περιβολήν· τοῦ δ' ἡλίου μετὰ τὸ πνεῦμα θερμοῦ γενομένου θαλπόμενος εἶτα καυματιζόμενος καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἱματίῳ προσαπεδύσατο. τοῦτο ποιοῦσιν αἱ πλεῖσται γυναῖκες. ἀφαιρουμένοις τοῖς E ἀνδράσι βίᾳ τὴν τρυφὴν καὶ τὴν πολυτέλειαν διαμά-

12. Ἡρόδοτος] I 8 14. τοῦ Reiskius: τῷ

χονται καὶ χαλεπαίνουσιν· ἂν δὲ πείθωνται μετὰ λόγου, πράως ἀποτίθενται καὶ μετριάζουσιν.

13. Ὁ Κάτων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν φιλήσαντα τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τῆς θυγατρὸς παρούσης. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως σφοδρότερον· εἰ δ' αἰσχρόν ἐστιν, ὥσπερ ἔστιν, ἑτέρων παρόντων ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν καὶ περιβάλλειν ἀλλήλους, πῶς οὐκ αἴσχιον ἑτέρων παρόντων λοιδορεῖσθαι καὶ διαφέρεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ** τὰς μὲν ἐντεύξεις καὶ φιλοφροσύνας ἀπορρήτους πρὸς τὴν γυναῖκα ποιεῖσθαι, νουθεσίᾳ δὲ καὶ μέμψει καὶ παρρησίᾳ χρῆσθαι φανερᾷ καὶ ἀναπεπτα- F
μένῃ;

14. Ὥσπερ ἐσόπτρου κατεσκευασμένου χρυσῷ καὶ λίθοις ὄφελος οὐδέν ἐστιν, εἰ μὴ δείκνυσι τὴν μορφὴν ὁμοίαν, οὕτως οὐδὲ πλουσίας γαμετῆς ὄνησις, εἰ μὴ παρέχει τὸν βίον ὅμοιον τῷ ἀνδρὶ καὶ σύμφωνον τὸ ἦθος. εἰ χαίροντος μὲν εἰκόνα σκυθρωπὴν ἀποδίδωσι τὸ ἔσοπτρον, ἀχθομένου δὲ καὶ σκυθρωπάζοντος ἱλαρὰν καὶ σεσηρυῖαν, ἡμαρτημένον ἐστὶ καὶ φαῦλον. οὐκοῦν καὶ γυνὴ φαῦλος καὶ ἄκαιρος ἡ παίζειν μὲν ὡρμημένου καὶ φιλοφρονεῖσθαι τοῦ ἀνδρὸς ἐσκυθρωπακυῖα, σπουδάζοντος δὲ παίζουσα καὶ γελῶσα· τὸ μὲν γὰρ ἀηδίας, τὸ δ' ὀλιγωρίας. δεῖ δέ, ὥσπερ οἱ 140
γεωμέτραι λέγουσι τὰς γραμμὰς καὶ τὰς ἐπιφανείας οὐ κινεῖσθαι καθ' ἑαυτὰς ἀλλὰ συγκινεῖσθαι τοῖς σώμασιν, οὕτω τὴν γυναῖκα μηδὲν ἴδιον πάθος ἔχειν, ἀλλὰ κοινωνεῖν τῷ ἀνδρὶ καὶ σπουδῆς καὶ παιδιᾶς καὶ συννοίας καὶ γέλωτος.

15. Οἱ τὰς γυναῖκας μὴ ἡδέως βλέποντες ἐσθιού- B
σας μετ' αὐτῶν διδάσκουσιν ἐμπίπλασθαι μόνας γενο-

8. Signavi hiatum

μένας. οὕτως οἱ μὴ συνόντες ἱλαρῶς ταῖς γυναιξὶ μηδὲ παιδιᾶς κοινωνοῦντες αὐταῖς καὶ γέλωτος ἰδίας ἡδονὰς χωρὶς αὐτῶν ζητεῖν διδάσκουσιν.

B 16. Τοῖς τῶν Περσῶν βασιλεῦσιν αἱ γνήσιαι γυναῖκες παρακάθηνται δειπνοῦσι καὶ συνεστιῶνται· βουλόμενοι δὲ παίζειν καὶ μεθύσκεσθαι ταύτας μὲν ἀποπέμπουσι, τὰς δὲ μουσουργοὺς καὶ παλλακίδας καλοῦσιν, ὀρθῶς τοῦτό γε ποιοῦντες, ὅτι τὸ συνακολασταίνειν καὶ παροινεῖν οὐ μεταδιδόασι ταῖς γαμεταῖς. ἂν οὖν ἰδιώτης ἀνήρ, ἀκρατὴς δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ ἀνάγωγος ἐξαμάρτῃ τι πρὸς ἑταίραν ἢ θεραπαινίδα, δεῖ τὴν γαμετὴν μὴ ἀγανακτεῖν μηδὲ χαλεπαίνειν, λογιζομένην ὅτι παροινίας καὶ ἀκολασίας καὶ ὕβρεως αἰδούμενος αὐτὴν ἑτέρᾳ μεταδίδωσιν.

C 17. Οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογίους, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικούς. οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναῖκα ποιεῖ, φιλήδονος ἑταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλάγαθος καὶ φιλόκαλος σώφρονα καὶ κοσμίαν.

18. Λάκαινα παιδίσκη, πυνθανομένου τινὸς εἰ ἤδη ἀνδρὶ προσελήλυθεν ‘οὐκ ἔγωγε’ εἶπεν ‘ἀλλ’ ἐμοὶ ἐκεῖνος’. οὗτος ὁ τρόπος, οἶμαι, τῆς οἰκοδεσποίνης, μήτε φεύγειν μήτε δυσχεραίνειν τὰ τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς ἀρχομένου μήτε αὐτὴν κατάρχεσθαι· τὸ μὲν γὰρ
D ἑταιρικὸν καὶ ἰταμόν, τὸ δ’ ὑπερήφανον καὶ ἀφιλόστοργον.

19. Ἰδίους οὐ δεῖ φίλους κτᾶσθαι τὴν γυναῖκα, κοινοῖς δὲ χρῆσθαι τοῖς τοῦ ἀνδρός· οἱ δὲ θεοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ μέγιστοι. διὸ καὶ θεοὺς οὓς ὁ ἀνὴρ νομίζει σέβεσθαι τῇ γαμετῇ καὶ γιγνώσκειν μόνους προσή-

κει, περιέργοιϲ δὲ θρηϲκείαιϲ καὶ ξέναιϲ δειϲιδαιμονίαιϲ ἀποκεκλεῖϲθαι τὴν αὔλειον. οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα δρᾶται κεχαριϲμένωϲ ὑπὸ γυναικόϲ.

20. Ὁ Πλάτων φηϲὶν εὐδαίμονα καὶ μακαρίαν εἶναι πόλιν, ἐν ᾗ 'τὸ ἐμὸν καὶ τὸ οὐκ ἐμὸν' ἥκιϲτα φθεγγομένων ἀκούουϲι διὰ τὸ κοινοῖϲ ὡϲ ἔνι μάλιϲτα B χρῆϲθαι τοῖϲ ἀξίοιϲ ϲπουδῆϲ τοὺϲ πολίταϲ. πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ γάμου δεῖ τὴν τοιαύτην φωνὴν ἀνῃρῆϲθαι. πλὴν ὥϲπερ οἱ ἰατροὶ λέγουϲι τὰϲ τῶν εὐωνύμων πληγὰϲ τὴν αἴϲθηϲιν ἐν τοῖϲ δεξιοῖϲ ἀναφέρειν, οὕτω τὴν γυναῖκα τοῖϲ τοῦ ἀνδρὸϲ ϲυμπαθεῖν καλὸν καὶ τὸν ἄνδρα τοῖϲ τῆϲ γυναικόϲ, ἵν' ὥϲπερ οἱ δεϲμοὶ κατὰ τὴν ἐπάλλαξιν ἰϲχὺν δι' ἀλλήλων λαμβάνουϲιν, οὕτωϲ ἑκατέρου τὴν εὔνοιαν ἀντίϲτροφον ἀποδιδόντοϲ ἡ κοινωνία ϲώζηται δι' ἀμφοῖν. καὶ γὰρ ἡ φύϲιϲ μίγνυϲι διὰ τῶν ϲωμάτων ἡμᾶϲ, ἵν' ἐξ ἑκατέρων F μέροϲ λαβοῦϲα καὶ ϲυγχέαϲα κοινὸν ἀμφοτέροιϲ ἀποδῷ τὸ γεννώμενον, ὥϲτε μηδ' ἕτερον διορίϲαι μηδὲ διακρῖναι τὸ ἴδιον ἢ τὸ ἀλλότριον. αὕτη τοίνυν καὶ χρημάτων κοινωνία προϲήκει μάλιϲτα τοῖϲ γαμοῦϲιν εἰϲ μίαν οὐϲίαν πάντα καταχεαμένοιϲ καὶ ἀναμίξαϲι μὴ τὸ μέροϲ ἴδιον καὶ τὸ μέροϲ ἀλλότριον ἀλλὰ πᾶν ἴδιον ἡγεῖϲθαι καὶ μηδὲν ἀλλότριον. ὥϲπερ γὰρ τὸ κρᾶμα καίτοι ὕδατοϲ μετέχον πλείονοϲ οἶνον καλοῦμεν, οὕτω τὴν οὐϲίαν δεῖ καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸϲ λέγεϲθαι, κἂν ἡ γυνὴ πλείονα ϲυμβάλληται.

21. Φιλόπλουτοϲ ἡ Ἑλένη, φιλήδονοϲ ὁ Πάριϲ· φρόνιμοϲ ὁ Ὀδυϲϲεύϲ, ϲώφρων ἡ Πηνελόπη. διὰ

1, 416—417 H. 6, 530—532 R.

5. Πλάτων] Rep. V. p. 462 C 6. καὶ τὸ Stobaeus Floril. LXXIV 43: καὶ 12. καλὸν*: μᾶλλον 24. γὰρ*

141 τοῦτο μακάριος γάμος ὁ τούτων καὶ ζηλωτός, ὁ δ' ἐκείνων Ἰλιάδα κακῶν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν.

22. Ὁ Ῥωμαῖος ὑπὸ τῶν φίλων νουθετούμενος ὅτι σώφρονα γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπεπέμψατο, τὸν κάλτιον αὐτοῖς προτείνας 'καὶ γὰρ οὗτος' ἔφη 'καλὸς ἰδεῖν καὶ καινός, ἀλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει'. δεῖ τοίνυν μὴ προικὶ μηδὲ γένει μηδὲ κάλλει τὴν γυναῖκα πιστεύειν, ἀλλ' ἐν οἷς ἅπτεται μάλιστα τοῦ ἀνδρός, ὁμιλίᾳ τε καὶ ἤθει καὶ συμπεριφορᾷ, ταῦτα μὴ σκληρὰ μηδ' ἀνιῶντα καθ' ἡμέραν ἀλλ' εὐάρ-
B μοστα καὶ ἄλυπα καὶ προσφιλῆ παρέχειν. ὥσπερ γὰρ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἐξ αἰτιῶν ἀδήλων καὶ κατὰ μικρὸν συλλεγομένων γεννωμένους πυρετοὺς μᾶλλον δεδοίκασιν ἢ τοὺς ἐμφανεῖς καὶ μεγάλας προφάσεις ἔχοντας, οὕτω τὰ λανθάνοντα τοὺς πολλοὺς μικρὰ καὶ συνεχῆ καὶ καθημερινὰ προσκρούματα γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς μᾶλλον διίστησι καὶ λυμαίνεται τὴν συμβίωσιν.

23. Ὁ βασιλεὺς Φίλιππος ἤρα Θεσσαλῆς γυναικὸς αἰτίαν ἐχούσης καταφαρμακεύειν αὐτόν. ἐσπούδασεν οὖν ἡ Ὀλυμπιὰς λαβεῖν τὴν ἄνθρωπον ὑποχείριον· ὡς δ' εἰς ὄψιν ἐλθοῦσα τό τε εἶδος εὐπρεπὴς ἐφάνη καὶ διελέχθη πρὸς αὐτὴν οὐκ ἀγεννῶς οὐδ' ἀσυνέ-
C τως, 'χαιρέτωσαν' εἶπεν ἡ Ὀλυμπιάς 'αἱ διαβολαί· σὺ γὰρ ἐν σεαυτῇ τὰ φάρμακα ἔχεις'. ἄμαχον οὖν τι γίγνεται πρᾶγμα γαμετὴ γυνὴ καὶ νόμιμος, ἂν ἐν ἑαυτῇ πάντα θεμένη, καὶ προῖκα καὶ γένος καὶ φάρμακα καὶ τὸν κεστὸν αὐτόν, ἤθει καὶ ἀρετῇ κατεργάσηται τὴν εὔνοιαν.

1, 417—418 H. 6, 532—534 R.

6. κάλτιον impressi: κάλ$^{\pi}$κιον 27. ἑαυτῇ Stobaeus Floril. LXXIV 47: αὐτῇ

24. Πάλιν ἡ Ὀλυμπιάς, αὐλικοῦ τινος νεανίσκου γήμαντος εὐπρεπῆ γυναῖκα κακῶς ἀκούουσαν, 'οὗτος' εἶπεν 'οὐκ ἔχει λογισμόν· οὐ γὰρ ἂν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔγημε'. δεῖ δὲ μὴ τοῖς ὄμμασι γαμεῖν μηδὲ τοῖς δακτύλοις, ὥσπερ ἔνιοι ψηφίσαντες πόσα φέρουσαν λαμβάνουσιν, οὐ κρίναντες πῶς συμβιω- D σομένην.

25. Ὁ Σωκράτης ἐκέλευε τῶν ἐσοπτριζομένων νεανίσκων τοὺς μὲν αἰσχροὺς ἐπανορθοῦσθαι τῇ ἀρετῇ, τοὺς δὲ καλοὺς μὴ καταισχύνειν τῇ κακίᾳ τὸ εἶδος. καλὸν οὖν καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν, ὅταν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχῃ τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἑαυτῇ διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχράν 'τί οὖν, ἂν μὴ σώφρων γένωμαι;' τὴν δὲ καλήν 'τί οὖν, ἂν καὶ σώφρων γένωμαι;' τῇ γὰρ αἰσχρᾷ σεμνὸν εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἦθος ἢ τὸ κάλλος.

26. Ταῖς Λυσάνδρου θυγατράσιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἱμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμψεν· ὁ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἔλαβεν εἰπών 'ταῦτα τὰ E κόσμια καταισχυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς θυγατέρας'. πρότερος δὲ Λυσάνδρου Σοφοκλῆς τοῦτο εἶπεν

'οὐ κόσμος, οὔκ, ὦ τλῆμον, ἀλλ' ἀκοσμία
φαίνοιτ' ἂν εἶναι σῶν τε μαργότης φρενῶν'.

'κόσμος γάρ ἐστιν', ὡς ἔλεγε Κράτης, 'τὸ κοσμοῦν'· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν. ποιεῖ δὲ τοιαύτην οὔτε χρυσὸς οὔτε σμάραγδος οὔτε κόκκος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος εὐταξίας αἰδοῦς ἔμφασιν περιτίθησιν.

27. Οἱ τῇ γαμηλίᾳ θύοντες Ἥρᾳ τὴν χολὴν οὐ

12. αὐτὴν Reiskius: αὐτὴν ἐν   20. Σοφοκλῆς] Nauck. p. 249

F ϲυγκαθαγίζουϲι τοῖϲ ἄλλοιϲ ἱεροῖϲ, ἀλλ' ἐξελόντεϲ ἔρριψαν παρὰ τὸν βωμόν, αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου τὸ μηδέποτε δεῖν χολὴν μηδ' ὀργὴν γάμῳ παρεῖναι. δεῖ γὰρ εἶναι τῆϲ οἰκοδεϲποίνηϲ ὥϲπερ οἴνου τὸ αὐϲτηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, μὴ πικρὸν ὥϲπερ ἀλόηϲ, μηδὲ φαρμακῶδεϲ.

28. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρυτέρῳ τὸ ἦθοϲ ὄντι τἆλλα δὲ καλῷ κἀγαθῷ παρεκελεύετο θύειν ταῖϲ Χάριϲιν. οἶμαι δὴ καὶ τῇ ϲώφρονι μάλιϲτα δεῖν πρὸϲ
142 τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἵν', ὡϲ ἔλεγε Μητρόδωροϲ, ἡδέωϲ ϲυνοικῇ καὶ 'μὴ ὀργιζομένη ὅτι ϲωφρονεῖ'. δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελῆ καθαριότητοϲ ἀμελεῖν μήτε τὴν φίλανδρον φιλοφροϲύνηϲ· ποιεῖ γὰρ ἡ χαλεπότηϲ ἀηδῆ τὴν εὐταξίαν τῆϲ γυναικόϲ, ὥϲπερ ἡ ῥυπαρία τὴν ἀφέλειαν.

29. Ἡ φοβουμένη γελάϲαι πρὸϲ τὸν ἄνδρα καὶ παῖξαί τι, ἵνα μὴ φανῇ θραϲεῖα καὶ ἀκόλαϲτοϲ, οὐδὲν διαφέρει τῆϲ ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεϲθαι τὴν κεφαλὴν μηδ' ἀλειφομένηϲ, καὶ ἵνα μὴ φυκοῦϲθαι τὸ πρόϲωπον μηδὲ νιπτομένηϲ. ὁρῶμεν δὲ καὶ ποιητὰϲ καὶ ῥήτοραϲ, ὅϲοι φεύγουϲι τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀχλικὸν καὶ
B ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖϲ πράγμαϲι καὶ ταῖϲ οἰκονομίαιϲ καὶ τοῖϲ ἤθεϲιν ἄγειν καὶ κινεῖν τὸν ἀκροατὴν φιλοτεχνοῦνταϲ. διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκοδέϲποιναν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ πανηγυρικὸν καὶ ἑταιρικόν, εὖ ποιοῦϲαν, φεύγειν καὶ παραιτεῖϲθαι, μᾶλλον δὲ φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖϲ ἠθικαῖϲ καὶ βιωτικαῖϲ χάριϲι πρὸϲ τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μεθ' ἡδονῆϲ ϲυνεθίζουϲαν αὐτόν. ἂν δ' ἄρα φύϲει τιϲ αὐϲτηρὰ καὶ ἄκρατοϲ γένηται καὶ ἀνήδυντοϲ, εὐγνωμονεῖν δεῖ τὸν ἄνδρα,

1, 419–420 H. 6, 535–537 B.

17. παῖξαι W: πρᾶξαι

καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προστάττοντος οὐ καλὴν οὐδὲ πρέπουcαν, εἶπεν ‘οὐ δύναcαί μοι καὶ φίλῳ χρῆcθαι καὶ κόλακι’, οὕτω C λογίζεcθαι περὶ τῆc cώφρονοc καὶ αὐcτηρᾶc γυναικόc ‘οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὡc γαμετῇ καὶ ὡc ἑταίρᾳ cυνεῖναι’.

30. Ταῖc Αἰγυπτίαιc ὑποδήμαcι χρῆcθαι πάτριον οὐκ ἦν, ὅπωc ἐν οἴκῳ διημερεύcωcι. τῶν δὲ πλείcτων γυναικῶν ἂν ὑποδήματα διάχρυcα περιέλῃc καὶ ψέλλια καὶ περιcκελίδαc καὶ πορφύραν καὶ μαργαρίταc, ἔνδον μένουcιν.

31. Ἡ Θεανὼ παρέφηνε τὴν χεῖρα περιβαλλομένη τὸ ἱμάτιον. εἰπόντοc δέ τινοc ‘καλὸc ὁ πῆχυc’, ‘ἀλλ’ οὐ δημόcιοc’ ἔφη. δεῖ δὲ μὴ μόνον τὸν πῆχυν ἀλλὰ μηδὲ τὸν λόγον δημόcιον εἶναι τῆc D cώφρονοc, ** τὴν φωνὴν ὡc ἀπογύμνωcιν αἰδεῖcθαι καὶ φυλάττεcθαι πρὸc τοὺc ἐκτόc· ἐνορᾶται γὰρ αὐτῇ καὶ πάθοc καὶ ἦθοc καὶ διάθεcιc λαλούcηc.

32. Τὴν Ἠλείων ὁ Φειδίαc Ἀφροδίτην ἐποίηcε χελώνην πατοῦcαν, οἰκουρίαc cύμβολον ταῖc γυναιξὶ καὶ cιωπῆc. δεῖ γὰρ ἢ πρὸc τὸν ἄνδρα λαλεῖν ἢ διὰ τοῦ ἀνδρόc, μὴ δυcχεραίνουcαν εἰ δι’ ἀλλοτρίαc γλώccηc ὥcπερ αὐλητὴc φθέγγεται cεμνότερον.

33. Οἱ πλούcιοι καὶ οἱ βαcιλεῖc τιμῶντεc τοὺc φιλοcόφουc αὑτούc τε κοcμοῦcι κἀκείνουc, οἱ δὲ φιλόcοφοι τοὺc πλουcίουc θεραπεύοντεc οὐκ ἐκείνουc E ποιοῦcιν ἐνδόξουc ἀλλ’ αὑτοὺc ἀδοξοτέρουc. τοῦτο cυμβαίνει καὶ περὶ τὰc γυναῖκαc. ὑποτάττουcαι μὲν γὰρ ἑαυτὰc τοῖc ἀνδράcιν ἐπαινοῦνται, κρατεῖν δὲ

13. εἰπόντοc δέ τινοc Stobaeus Floril. LXXIV 49: τινὸc δ’ εἰπόντοc 16. Hiatum significavi

βουλόμεναι μᾶλλον τῶν κρατουμένων ἀcχημονοῦcι.
κρατεῖν δὲ δεῖ τὸν ἄνδρα τῆc γυναικὸc οὐχ ὡc δε-
cπότην κτήματοc ἀλλ' ὡc ψυχὴν cώματοc, cυμπαθοῦν-
τα καὶ cυμπεφυκότα τῇ εὐνοίᾳ. ὥcπερ οὖν cώματοc
ἔcτι κήδεcθαι μὴ δουλεύοντα ταῖc ἡδοναῖc αὐτοῦ καὶ
ταῖc ἐπιθυμίαιc, οὕτω γυναικὸc ἄρχειν εὐφραίνοντα
καὶ χαριζόμενον.

34. Τῶν cωμάτων οἱ φιλόcοφοι τὰ μὲν ἐκ διε-
F cτώτων λέγουcιν εἶναι καθάπερ cτόλον καὶ cτρατό-
πεδον, τὰ δ' ἐκ cυναπτομένων ὡc οἰκίαν καὶ ναῦν,
τὰ δ' ἡνωμένα καὶ cυμφυᾶ καθάπερ τῶν ζῴων ἕκα-
cτον. cχεδὸν οὖν καὶ γάμοc ὁ μὲν τῶν ἐρώντων
ἡνωμένοc καὶ cυμφυήc ἐcτιν, ὁ δὲ τῶν διὰ προῖκαc
ἢ τέκνα γαμούντων ἐκ cυναπτομένων, ὁ δὲ τῶν **
cυγκαθευδόντων ἐκ διεcτώτων, οὓc cυνοικεῖν ἄν τιc
ἀλλήλοιc οὐ cυμβιοῦν νομίcειε. δεῖ δέ, ὥcπερ οἱ
143 φυcικοὶ τῶν ὑγρῶν λέγουcι δι' ὅλων γενέcθαι τὴν
κρᾶcιν, οὕτω τῶν γαμούντων καὶ cώματα καὶ χρήματα
καὶ φίλουc καὶ οἰκείουc ἀναμιχθῆναι δι' ἀλλήλων.
καὶ γὰρ ὁ Ῥωμαῖοc νομοθέτηc ἐκώλυcε δῶρα διδόναι
καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων τοὺc γεγαμηκόταc, οὐχ
ἵνα μηδενὸc μεταλαμβάνωcιν, ἀλλ' ἵνα πάντα κοινὰ
νομίζωcιν.

35. Ἐν Λέπτει τῆc Λιβύηc πόλει πάτριόν ἐcτι τῇ μετὰ τὸν γάμον ἡμέρᾳ τὴν νύμφην πρὸc τὴν τοῦ νυμφίου μητέρα πέμψαcαν αἰτεῖcθαι χύτραν· ἡ δ' οὐ δίδωcιν οὐδέ φηcιν ἔχειν, ὅπωc ἀπ' ἀρχῆc ἐπιcταμένη τὸ τῆc ἑκυρᾶc μητρυιῶδεc, ἂν ὕcτερόν τι cυμβαίνῃ τραχύτερον, μὴ ἀγανακτῇ μηδὲ δυcκολαίνῃ.

1, 422 H. 6, 539—540 R

11. καθάπερ*: καθάπερ ἐcτὶ Excidisse videtur ἡδονῆc ἕνεκα

14. Hiatum signavi.

τοῦτο δεῖ γιγνώϲκουϲαν τὴν γυναῖκα θεραπεύειν τὴν πρόφαϲιν· ἔϲτι δὲ ζηλοτυπία τῆϲ μητρὸϲ ὑπὲρ εὐνοίαϲ B πρὸϲ αὐτήν. θεραπεία δὲ μία τοῦ πάθουϲ ἰδίᾳ μὲν εὔνοιαν τῷ ἀνδρὶ ποιεῖν πρὸϲ ἑαυτήν, τὴν δὲ μητρὸϲ μὴ περιϲπᾶν μηδ᾽ ἐλαττοῦν.

36. Τοὺϲ υἱοὺϲ δοκοῦϲι μᾶλλον ἀγαπᾶν αἱ μητέρεϲ ὡϲ δυναμένουϲ αὐταῖϲ βοηθεῖν, οἱ δὲ πατέρεϲ τὰϲ θυγατέραϲ ὡϲ δεομέναϲ αὐτῶν βοηθούντων· ἴϲωϲ δὲ καὶ τιμῇ τῇ πρὸϲ ἀλλήλουϲ ὁ ἕτεροϲ τὸ μᾶλλον οἰκεῖον τῷ ἑτέρῳ βούλεται μᾶλλον ἀϲπαζόμενοϲ καὶ ἀγαπῶν φανερὸϲ εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν ἴϲωϲ ἀδιάφορόν ἐϲτιν, ἐκεῖνο δ᾽ ἀϲτεῖον, ἂν ἡ γυνὴ μᾶλλον ἀποκλίναϲα τῇ τιμῇ πρὸϲ τοὺϲ γονέαϲ τοῦ ἀνδρὸϲ ἢ τοὺϲ ἑαυτῆϲ βλέπηται, κἄν τι λυπῆται, πρὸϲ ἐκείνουϲ C ἀναφέρουϲα, τοὺϲ δ᾽ αὑτῆϲ λανθάνουϲα. ποιεῖ γὰρ καὶ τὸ πιϲτεύειν δοκεῖν πιϲτεύεϲθαι, καὶ τὸ φιλεῖν φιλεῖϲθαι.

37. Τοῖϲ περὶ τὸν Κῦρον Ἕλληϲι παρήγγειλαν οἱ ϲτρατηγοὶ τοὺϲ πολεμίουϲ, ἂν μὲν βοῶντεϲ ἐπίωϲι, δέχεϲθαι μετὰ ϲιωπῆϲ, ἂν δ᾽ ἐκεῖνοι ϲιωπῶϲιν, αὐτοὺϲ μετὰ βοῆϲ ἀντεξελαύνειν. αἱ δὲ νοῦν ἔχουϲαι γυναῖκεϲ ἐν ταῖϲ ὀργαῖϲ τῶν ἀνδρῶν κεκραγότων μὲν ἡϲυχάζουϲι, ϲιωπῶνταϲ δὲ προϲλαλοῦϲαι καὶ παραμυθούμεναι καταπραΰνουϲιν.

38. Ὀρθῶϲ ὁ Εὐριπίδηϲ αἰτιᾶται τοὺϲ τῇ λύρᾳ D χρωμένουϲ παρ᾽ οἶνον· ἔδει γὰρ ἐπὶ τὰϲ ὀργὰϲ καὶ τὰ πένθη μᾶλλον τὴν μουϲικὴν παρακαλεῖν ἢ προϲεκλύειν τοὺϲ ἐν ταῖϲ ἡδοναῖϲ ὄνταϲ. νομίζετε οὖν ὑμεῖϲ ἁμαρτάνειν τοὺϲ ἡδονῆϲ ἕνεκα ϲυγκαθεύδονταϲ

11. ἀδιάφορον Reiskius: διάφορον 25. Εὐριπίδηϲ] Med. 190

ἀλλήλοις, ὅταν δ' ἐν ὀργῇ τινι γένωνται καὶ διαφορᾷ, χωρὶς ἀναπαυομένους καὶ μὴ τότε μάλιστα τὴν Ἀφροδίτην παρακαλοῦντας, ἰατρὸν οὖσαν τῶν τοιούτων ἀρίστην. ὥς που καὶ ὁ ποιητὴς διδάσκει, τὴν Ἥραν ποιῶν λέγουσαν

'καί σφ' ἄκριτα νείκεα λύσω
E εἰς εὐνὴν ἀνέσασα ὁμωθῆναι φιλότητι'.

39. Ἀεὶ μὲν δεῖ καὶ πανταχοῦ φεύγειν τὸ προσκρούειν τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα καὶ τῇ γυναικὶ τὸν ἄνδρα, μάλιστα δὲ φυλάττεσθαι τοῦτο ποιεῖν ἐν τῷ συναναπαύεσθαι καὶ συγκαθεύδειν. ἡ μὲν γὰρ ὠδίνουσα καὶ δυσφοροῦσα πρὸς τοὺς κατακλίνοντας αὐτὴν ἔλεγε 'πῶς δ' ἂν ἡ κλίνη ταῦτα θεραπεύσειεν οἷς ἐπὶ τῆς κλίνης περιέπεσον;' ἃς δ' ἡ κλίνη γεννᾷ διαφορὰς καὶ λοιδορίας καὶ ὀργάς, οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ διαλυθῆναι.

40. Ἡ Ἑρμιόνη δοκεῖ τι λέγειν ἀληθὲς λέγουσα

F 'κακῶν γυναικῶν εἴσοδοί μ' ἀπώλεσαν'.

τοῦτο δ' οὐχ ἁπλῶς γιγνόμενόν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν αἱ πρὸς τοὺς ἄνδρας διαφοραὶ καὶ ζηλοτυπίαι ταῖς τοιαύταις γυναιξὶ μὴ τὰς θύρας μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς ἀκοὰς ἀνοίγωσι. τότε οὖν δεῖ μάλιστα τὴν νοῦν ἔχουσαν ἀποκλείειν τὰ ὦτα καὶ φυλάττεσθαι τὸν ψιθυρισμόν, ἵνα μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, καὶ πρόχειρον ἔχειν τὸ τοῦ Φιλίππου. λέγεται γὰρ ἐκεῖνος ὑπὸ τῶν φίλων παροξυνόμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας ὡς εὖ πάσχοντας καὶ κακῶς αὐτὸν λέγοντας εἰπεῖν 'τί οὖν, ἂν κακῶς ποιῶμεν αὐτούς;' ὅταν οὖν αἱ διαβάλλουσαι λέγωσιν ὅτι 'λυπεῖ σε φιλοῦσαν ὁ ἀνὴρ καὶ σω-

1, 424 H. 6, 542—543 R.

4. ὁ ποιητὴς] Ξ 206 209 13. ἂν idem: ἃς 18. Eurip. Andr. 930 28. ἂν*: ἂν καὶ

φρονοῦσαν᾽, ‘τί οὖν, ἂν μισεῖν αὐτὸν ἄρξωμαι καὶ 144
ἀδικεῖν;᾽

41. Ὁ τὸν δραπέτην ἰδὼν διὰ χρόνου καὶ διώκων, ὡς κατέφυγε φθάσας εἰς μύλωνα, ‘ποῦ δ᾽ ἂν᾽ ἔφη ‘σὲ μᾶλλον εὑρεῖν ἐβουλήθην ἢ ἐνταῦθα;᾽ γυνὴ τοίνυν διὰ ζηλοτυπίαν ἀπόλειψιν γράφουσα καὶ χαλεπῶς ἔχουσα λεγέτω πρὸς ἑαυτήν ‘ποῦ δ᾽ ἂν ἡ ζηλοῦσά με μᾶλλον ἥσθείη θεασαμένη καὶ τί ποιοῦσαν ἢ λυπουμένην καὶ στασιάζουσαν πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον καὶ τὸν θάλαμον προϊεμένην;᾽

42. Ἀθηναῖοι τρεῖς ἀρότους ἱεροὺς ἄγουσι, πρῶτον ἐπὶ Σκίρῳ, τοῦ παλαιτάτου τῶν σπόρων ὑπό- B
μνημα, δεύτερον ἐν τῇ Ῥαρίᾳ, τρίτον ὑπὸ πόλιν τὸν καλούμενον Βουζύγιον. τούτων δὲ πάντων ἱερώτερός ἐστιν ὁ γαμήλιος σπόρος καὶ ἄροτος ἐπὶ παίδων τεκνώσει. καλῶς τὴν Ἀφροδίτην ὁ Σοφοκλῆς ‘εὔκαρπον Κυθέρειαν᾽ προσηγόρευσε. διὸ δεῖ μάλιστα τούτῳ χρῆσθαι μετ᾽ εὐλαβείας τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, τῶν ἀνιέρων καὶ παρανόμων πρὸς ἑτέρους ἁγνεύοντας ὁμιλιῶν, καὶ μὴ σπείροντας ἐξ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς φύεσθαι θέλουσιν ἀλλὰ κἂν γένηται καρπὸς αἰσχύνονται καὶ ἀποκρύπτουσι.

43. Γοργίου τοῦ ῥήτορος ἀναγνόντος ἐν Ὀλυμπίᾳ λόγον περὶ ὁμονοίας τοῖς Ἕλλησιν ὁ Μελάνθιος ‘οὗτος ἡμῖν᾽ ἔφη ‘συμβουλεύει περὶ ὁμονοίας, ὃς C
αὑτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδίᾳ τρεῖς ὄντας ὁμονοεῖν οὐ πέπεικεν᾽. ἦν γὰρ ὡς ἔοικέ τις

1, 424—425 H. 6, 543—545 R.

1. τί οὖν] Excidit φήσει ἂν*: ἂν καὶ 10. οἶκον*: οἶκον αὐτὸν 13. πόλιν Xylander: πέλιν 14. ἱερώτερός Madvigius: ἱερώτατός 16. Σοφοκλῆς] Nauck. p. 249 24. Μελάνθιος Xylander: μέλανθος

ἔρωϲ τοῦ Γοργίου καὶ ζηλοτυπία τῆϲ γυναικὸϲ πρὸϲ τὸ θεραπαινίδιον. εὖ τοίνυν ἡρμοϲμένον τὸν οἶκον εἶναι δεῖ τῷ μέλλοντι ἁρμόττεϲθαι πόλιν καὶ ἀγορὰν καὶ φίλουϲ· μᾶλλον γὰρ ἔοικε τὰ τῶν γυναικῶν ἢ τὰ πρὸϲ γυναῖκαϲ ἁμαρτήματα λανθάνειν τοὺϲ πολλούϲ.

44. Εἰ καθάπερ τὸν αἴλουρον ὀδμῇ μύρων ἐκταράττεϲθαι καὶ μαίνεϲθαι λέγουϲιν, οὕτω τὰϲ γυναῖκαϲ D ἀγριαίνειν καὶ παραφρονεῖν ὑπὸ μύρων ϲυνέβαινε, δεινὸν ἦν μὴ ἀπέχεϲθαι μύρου τοὺϲ ἄνδραϲ, ἀλλὰ δι᾽ ἡδονὴν αὑτῶν βραχεῖαν οὕτω κακουμέναϲ περιορᾶν. ἐπεὶ τοίνυν ταῦτα πάϲχουϲιν οὐ μυριζομένων τῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ ϲυγγιγνομένων ἑτέραιϲ, ἄδικόν ἐϲτιν ἡδονῆϲ ἕνεκα μικρᾶϲ ἐπὶ τοϲοῦτο λυπεῖν καὶ ϲυνταράττειν τὰϲ γυναῖκαϲ καὶ μή, καθάπερ ταῖϲ μελίτταιϲ, αἳ δοκοῦϲι δυϲχεραίνειν καὶ μάχεϲθαι τοῖϲ μετὰ γυναικῶν γενομένοιϲ, ἁγνοὺϲ καὶ καθαρεύονταϲ ἑτέρων ϲυνουϲίαϲ προϲιέναι ταῖϲ γυναιξίν.

45. Οἱ προϲιόντεϲ ἐλέφαϲιν ἐϲθῆτα λαμπρὰν οὐ λαμβάνουϲιν, οὐδὲ φοινικίδαϲ οἱ ταύροιϲ· διαγριαίνε- E ται γὰρ ὑπὸ τῶν χρωμάτων τούτων μάλιϲτα τὰ ζῷα· τὰϲ δὲ τίγρειϲ φαϲὶ περιτυμπανιζομέναϲ ἐκμαίνεϲθαι παντάπαϲι καὶ διαϲπᾶν ἑαυτάϲ. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἐϲθῆταϲ κοκκίναϲ καὶ πορφυρᾶϲ ὁρῶντεϲ δυϲαναϲχετοῦϲιν, οἱ δὲ κυμβάλοιϲ καὶ τυμπάνοιϲ ἄχθονται, τί δεινὸν ἀπέχεϲθαι τούτων τὰϲ γυναῖκαϲ καὶ μὴ ταράττειν μηδὲ παροξύνειν τοὺϲ ἄνδραϲ, ἀλλὰ ϲυνεῖναι μετ᾽ εὐϲταθείαϲ καὶ πραότητοϲ;

46. Γυνή τιϲ πρὸϲ τὸν Φίλιππον ἄκουϲαν ἐφελ-

4. τοϲοῦτο Reiskius: τοϲούτῳ 16. αἳ*: ὅτι

κόμενον αὐτήν ʽἄφες με᾽ εἶπε· ʽπᾶϲα γυνὴ τοῦ λύχνου ἀρθέντος ἡ αὐτή ἐστι᾽. τοῦτο πρὸς τοὺς μοι- F χικοὺς καὶ ἀκολάστους εἴρηται καλῶς, τὴν δὲ γαμετὴν δεῖ μάλιστα τοῦ φωτὸς ἀρθέντος εἶναι μὴ τὴν αὐτὴν ταῖς τυχούσαις γυναιξίν, ἀλλὰ φαίνεσθαι τοῦ σώματος μὴ βλεπομένου τὸ σῶφρον αὐτῆς καὶ ἴδιον τῷ ἀνδρὶ καὶ ὑποτεταγμένον καὶ φιλόστοργον.

47. Ὁ Πλάτων τοῖς πρεσβύταις μᾶλλον παρῄνει αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, ἵνα κἀκεῖνοι πρὸς αὐτοὺς αἰδημόνως ἔχωσιν· ʽὅπου᾽ γὰρ ʽἀναισχυντοῦσι γέροντες᾽, οὐδεμίαν αἰδῶ τοῖς νέοις οὐδ᾽ εὐλάβειαν ἐγγίγνεσθαι. τούτου δεῖ μεμνημένον τὸν ἄνδρα μηδένα μᾶλλον αἰδεῖσθαι τῆς γυναικός, ὡς τὸν θάλαμον αὐτῇ διδασκαλεῖον εὐταξίας ἢ ἀκολασίας γενησό- 145 μενον. ὁ δὲ τῶν αὐτῶν ἡδονῶν αὐτὸς μὲν ἀπολαύων ἐκείνην δ᾽ ἀποτρέπων οὐδὲν διαφέρει τοῦ κελεύοντος διαμάχεσθαι τὴν γυναῖκα πρὸς τοὺς πολεμίους, οἷς αὐτὸς ἑαυτὸν παρέδωκε.

48. Περὶ δὲ φιλοκοσμίας σὺ μέν, ὦ Εὐρυδίκη, τὰ πρὸς Ἀρίστυλλαν ὑπὸ Τιμοξένας γεγραμμένα πειρῶ διαμνημονεύειν· σὺ δέ, ὦ Πολλιανέ, μὴ νόμιζε περιεργίας ἀφέξεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ πολυτελείας, ἂν ὁρᾷ σε μὴ καταφρονοῦντα τούτων ἐν ἑτέροις, ἀλλὰ καὶ χαίροντα χρυσώσεσιν ἐκπωμάτων καὶ B γραφαῖς οἰκηματίων καὶ χλίδωσιν ἡμιόνων καὶ ἵππων περιδεραίοις. οὐ γάρ ἐστιν ἐξελάσαι τῆς γυναικωνίτιδος ἐν μέσῃ τῇ ἀνδρωνίτιδι τὴν πολυτέλειαν ἀναστρεφομένην.

7. ὑποτεταγμένον Reiskius: τεταγμένον 8. Πλάτων] Legg. p. 729 C 20. γεγραμμένα*: γεγραμμένα ἀναγνοῦσα 25. χλίδωσιν Stephanus: χλιδώσεσιν

Καὶ cὺ μὲν ὥραν ἔχων ἤδη φιλοcοφεῖν τοῖc μετ᾽ ἀποδείξεωc καὶ καταcκευῆc λεγομένοιc ἐπικόcμει τὸ ἦθοc, ἐντυγχάνων καὶ πληcιάζων τοῖc ὠφελοῦcι· τῇ δὲ γυναικὶ πανταχόθεν τὸ χρήcιμον cυνάγων ὥcπερ αἱ μέλιτται καὶ φέρων αὐτὸc ἐν cεαυτῷ μεταδίδου καὶ προcδιαλέγου, φίλουc αὐτῇ ποιῶν καὶ cυνήθειc C τῶν λόγων τοὺc ἀρίcτουc. πατὴρ μὲν γάρ 'ἐccι' αὐτῇ 'καὶ πότνια μήτηρ ἠδὲ καcίγνητοc'· οὐχ ἧττον δὲ cεμνὸν ἀκοῦcαι γαμετῆc λεγούcηc 'ἄνερ, 'ἀτάρ cύ μοί ἐccι' καθηγητὴc καὶ φιλόcοφοc καὶ διδάcκαλοc τῶν καλλίcτων καὶ θειοτάτων'. τὰ δὲ τοιαῦτα μαθήματα πρῶτον ἀφίcτηcι τῶν ἀτόπων τὰc γυναῖκαc· αἰcχυνθήcεται γὰρ ὀρχεῖcθαι γυνὴ γεωμετρεῖν μανθάνουcα, καὶ φαρμάκων ἐπῳδὰc οὐ προcδέξεται τοῖc Πλάτωνοc ἐπᾳδομένη λόγοιc καὶ τοῖc Ξενοφῶντοc. ἂν δέ τιc ἐπαγγέλληται καθαιρεῖν τὴν cελήνην, γελάcεται τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ἀβελτερίαν τῶν ταῦτα πειθομένων γυναικῶν, ἀcτρολογίαc μὴ ἀνηκόωc ἔχουcα καὶ περὶ Ἀγλαονίκηc ἀκηκουῖα τῆc Ἡγήτοροc τοῦ Θεccαλοῦ θυγατρὸc ὅτι τῶν ἐκλειπτικῶν D ἔμπειροc οὖcα πανcελήνων καὶ προειδυῖα τὸν χρόνον ἐν ᾧ cυμβαίνει τὴν cελήνην ὑπὸ τῆc cκιᾶc ἁλίcκεcθαι, παρεκρούετο καὶ cυνέπειθε τὰc γυναῖκαc ὡc αὐτὴ καθαιροῦcα τὴν cελήνην. παιδίον μὲν γὰρ οὐδεμία ποτὲ γυνὴ λέγεται κυῆcαι δίχα κοινωνίαc ἀνδρόc, τὰ δ᾽ ἄμορφα κυήματα καὶ cαρκοειδῆ καὶ cύcταcιν ἐν ἑαυτοῖc ἐκ διαφθορᾶc λαμβάνοντα μύλαc καλοῦcι. τοῦτο δὴ φυλακτέον ἐν ταῖc ψυχαῖc γίγνεcθαι τῶν γυναικῶν. ἂν γὰρ λόγων

1, 427—429 H. 6, 548—550 B

7. πατὴρ] Homer. Z 429 19. Ἀγλαονίκηc Reiskius: ἀγανίκηc 25. κυῆcαι W: ποιῆcαι

χρηϲτῶν ϲπέρματα μὴ δέχωνται μηδὲ κοινωνῶϲι παιδείαϲ τοῖϲ ἀνδράϲιν, αὐταὶ καθ' αὑτὰϲ ἄτοπα πολλὰ E καὶ φαῦλα βουλεύματα καὶ πάθη κύουϲι. ϲὺ δ', ὦ Εὐρυδίκη, μάλιϲτα πειρῶ τοῖϲ τῶν ϲοφῶν καὶ ἀγαθῶν γυναικῶν ἀποφθέγμαϲιν ὁμιλεῖν καὶ διὰ ϲτόματοϲ ἀεὶ τὰϲ φωνὰϲ ἔχειν ἐκείναϲ ὧν καὶ παρθένοϲ οὖϲα παρ' ἡμῖν ἀνελάμβανεϲ, ὅπωϲ εὐφραίνῃϲ μὲν τὸν ἄνδρα, θαυμάζῃ δ' ὑπὸ τῶν ἄλλων γυναικῶν, οὕτω κοϲμουμένη περιττῶϲ καὶ ϲεμνῶϲ ἀπὸ μηδενόϲ. τοὺϲ μὲν γὰρ τῆϲδε τῆϲ πλουϲίαϲ μαργαρίταϲ καὶ τὰ τῆϲδε τῆϲ ξένηϲ ϲηρικὰ λαβεῖν οὐκ ἔϲτιν οὐδὲ περιθέϲθαι μὴ πολλοῦ πριαμένην, τὰ δὲ Θεανοῦϲ κόϲμια καὶ Κλεοβουλίνηϲ καὶ Γοργοῦϲ τῆϲ Λεωνίδου γυναικὸϲ καὶ Τιμοκλείαϲ τῆϲ Θεαγένουϲ ἀδελφῆϲ καὶ Κλαυδίαϲ F τῆϲ παλαιᾶϲ καὶ Κορνηλίαϲ τῆϲ Σκιπίωνοϲ καὶ ὅϲαι ἐγένοντο θαυμαϲταὶ καὶ περιβόητοι, ταῦτα δ' ἔξεϲτι περικειμένην προῖκα καὶ κοϲμουμένην αὐτοῖϲ ἐνδόξωϲ ἅμα βιοῦν καὶ μακαρίωϲ. εἰ γὰρ ἡ Σαπφὼ διὰ τὴν ἐν τοῖϲ μέλεϲι καλλιγραφίαν ἐφρόνει τηλικοῦτον ὥϲτε 146 γράψαι πρόϲ τινα πλουϲίαν

'κατθάνοιϲα δὲ κείϲεαι, οὐδέ τιϲ μναμοϲύνα ϲέθεν
ἔϲεται· οὐ γὰρ πεδέχειϲ ῥόδων
τῶν ἐκ Πιερίαϲ',

πῶϲ οὐχί ϲοι μᾶλλον ἐξέϲται μέγα φρονεῖν ἐφ' ἑαυτῇ καὶ λαμπρόν, ἂν μὴ τῶν ῥόδων ἀλλὰ τῶν καρπῶν μετέχῃϲ, ὧν αἱ Μοῦϲαι φέρουϲιν καὶ χαρίζονται τοῖϲ παιδείαν καὶ φιλοϲοφίαν θαυμάζουϲιν;

1, 429—430 H. 6, 550—552 R.

18. Σαπφὼ] Bergk. p. 898^{3} 21. κατθάνοιϲα p. 646 F: κατθανοῦϲα 22. πεδέχειϲ ibidem: παῖδ' ἔχειϲ

ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

---

1. ‘Ἦ που προϊὼν ὁ χρόνος, ὦ Νίκαρχε, πολὺ σκότος ἐπάξει τοῖς πράγμασι καὶ πᾶσαν ἀσάφειαν, εἰ νῦν ἐπὶ προσφάτοις οὕτω καὶ νεαροῖς λόγοι ψευδεῖς συντεθέντες ἔχουσι πίστιν. οὔτε γὰρ μόνων, ὡς ὑμεῖς C ἀκηκόατε, τῶν ἑπτὰ γέγονε τὸ συμπόσιον, ἀλλὰ πλειόνων ἢ δὶς τοσούτων (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἦν, συνήθης μὲν ὢν Περιάνδρῳ διὰ τὴν τέχνην, ξένος δὲ Θάλεω· παρ’ ἐμοὶ γὰρ κατέλυσεν ὁ ἀνὴρ Περιάνδρου κελεύσαντος), οὔτε τοὺς λόγους ὀρθῶς ἀπεμνημόνευσεν ὅστις ἦν ὑμῖν ὁ διηγούμενος· ἦν δ’ ὡς ἔοικεν οὐδεὶς τῶν παραγεγονότων. ἀλλ’ ἐπεὶ σχολή τε πάρεστι πολλὴ καὶ τὸ γῆρας οὐκ ἀξιόπιστον ἐγγυήσασθαι τὴν ἀναβολὴν τοῦ λόγου, προθυμουμένοις ὑμῖν ἀπ’ ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσομαι.

D 2. Παρεσκευάκει μὲν γὰρ οὐκ ἐν τῇ πόλει τὴν ὑποδοχὴν ὁ Περίανδρος, ἀλλ’ ἐν τῷ περὶ τὸ Λέχαιον ἑστιατορίῳ παρὰ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερόν, ἧς ἦν καὶ ἡ θυσία. μετὰ γὰρ τὸν ἔρωτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ προεμένης τὸν βίον ἑκουσίως οὐ τεθυκὼς τῇ Ἀφρο-

2, 1—2 H. 6, 553—554 R.

6. ἦν*: ἤμην 10. ὁ Pflugkius

δίτῃ τότε πρῶτον ἔκ τινων ἐνυπνίων τῆς Μελίσσης
ὥρμησε τιμᾶν καὶ θεραπεύειν τὴν θεόν. τῶν δὲ κε-
κλημένων ἑκάστῳ συνωρὶς ἱκανῶς κεκοσμημένη προς-
ήχθη· καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, καὶ τὴν ὁδὸν ἅπασαν
ὑπὸ πλήθους ἁμαξῶν καὶ ἀνθρώπων ἄχρι θαλάττης
κονιορτὸς καὶ θόρυβος κατεῖχεν. ὁ μέντοι Θαλῆς τὸ
ζεῦγος ἐπὶ ταῖς θύραις ἰδὼν καὶ μειδιάσας ἀφῆκεν.
ἐβαδίζομεν οὖν ἐκτραπόμενοι διὰ τῶν χωρίων καθ' E
ἡσυχίαν, καὶ μεθ' ἡμῶν τρίτος ὁ Ναυκρατίτης Νειλό-
ξενος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ τοῖς περὶ Σόλωνα καὶ Θαλῆν
γεγονὼς ἐν Αἰγύπτῳ συνήθης. ἐτύγχανε δὲ πρὸς
Βίαντα πάλιν ἀπεσταλμένος· ὧν δὲ χάριν οὐδ' αὐ-
τὸς ᾔδει, πλὴν ὑπενόει πρόβλημα δεύτερον αὐτῷ
κομίζειν ἐν βιβλίῳ κατασεσημασμένον· εἴρητο γάρ, εἰ
Βίας ἀπαγορεύσειεν, ἐπιδεῖξαι τοῖς σοφωτάτοις Ἑλ-
λήνων τὸ βιβλίον. 'ἕρμαιον' ὁ Νειλόξενος ἔφη 'μοι
γέγονεν ἐνταῦθα λαβεῖν ἅπαντας ὑμᾶς, καὶ κομίζω F
τὸ βιβλίον ὡς ὁρᾷς ἐπὶ τὸ δεῖπνον'. ἅμα δ' ἡμῖν
ἐπεδείκνυε. καὶ ὁ Θαλῆς γελάσας 'εἴ τι κακόν' εἶπεν,
'αὖθις εἰς Πριήνην· διαλύσει γὰρ ὁ Βίας, ὡς διέλυ-
σε τὸ πρῶτον'. 'τί δ' ἦν' ἔφην ἐγώ 'τὸ πρῶτον;'
'ἱερεῖον' εἶπεν 'ἔπεμψεν αὐτῷ, κελεύσας τὸ πονη-
ρότατον ἐξελόντα καὶ χρηστότατον ἀποπέμψαι κρέας.
ὁ δ' ἡμέτερος εὖ καὶ καλῶς τὴν γλῶτταν ἐξελὼν
ἀπέπεμψεν· ὅθεν εὐδοκιμῶν δῆλός ἐστι καὶ θαυμαζό- 147
μενος'. 'οὐ διὰ ταῦτα' ἔφη 'μόνον' ὁ Νειλόξενος,
'ἀλλ' οὐ φεύγει τὸ φίλος εἶναι καὶ λέγεσθαι βασι-
λέων καθάπερ ὑμεῖς, ἐπεὶ σοῦ γε καὶ τἆλλα θαυμά-
ζει, καὶ τῆς πυραμίδος τὴν μέτρησιν ὑπερφυῶς ἠγά-

2, 2—3 H. 6, 554—556 R.

7. καὶ delet Hertlinus 10. Θαλῆν*: θάλητα
20. διέλυσε*: διέλυσεν αὐτός 25. ἀπέπεμψεν*: ἔπεμψεν

πηϲεν, ὅτι πάϲηϲ ἄνευ πραγματείαϲ καὶ μηδενὸϲ ὀργάνου δεηθεὶϲ ἀλλὰ τὴν βακτηρίαν ϲτήϲαϲ ἐπὶ τῷ πέρατι τῆϲ ϲκιᾶϲ ἣν ἡ πυραμὶϲ ἐποίει, γενομένων τῇ ἐπαφῇ τῆϲ ἀκτῖνοϲ δυοῖν τριγώνων, ἔδειξαϲ ὃν ἡ ϲκιὰ πρὸϲ τὴν ϲκιὰν λόγον εἶχε τὴν πυραμίδα πρὸϲ τὴν βακτηρίαν ἔχουϲαν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, διεβλήθηϲ
B μιϲοβαϲιλεὺϲ εἶναι, καί τινεϲ ὑβριϲτικαί ϲου περὶ τυράννων ἀποφάϲειϲ ἀνεφέροντο πρὸϲ αὐτόν, ὡϲ ἐρωτηθεὶϲ ὑπὸ Μολπαγόρου τοῦ Ἴωνοϲ τί παραδοξότατον εἴηϲ ἑορακώϲ, ἀποκρίναιο 'τύραννον γέροντα', καὶ πάλιν ἔν τινι πότῳ, περὶ θηρίων λόγου γενομένου, φαίηϲ κάκιϲτον εἶναι τῶν μὲν ἀγρίων θηρίων τὸν τύραννον, τῶν δ' ἡμέρων τὸν κόλακα· ταῦτα γάρ, εἰ καὶ πάνυ προϲποιοῦνται διαφέρειν οἱ βαϲιλεῖϲ τῶν τυράννων, οὐκ εὐμενῶϲ ἀκούουϲιν'. 'ἀλλὰ τοῦτο μέν' εἶπεν ὁ Θαλῆϲ 'Πιττακοῦ ἐϲτιν εἰρημένον ἐν παιδιᾷ ποτε πρὸϲ Μυρϲίλον· ἐγὼ δέ 'θαυμάϲαιμ' ἄν'
C ἔφη 'οὐ τύραννον ἀλλὰ κυβερνήτην γέροντα θεαϲάμενοϲ'. πρὸϲ δὲ τὴν μετάθεϲιν τὸ τοῦ νεανίϲκου πέπονθα τοῦ βαλόντοϲ μὲν ἐπὶ τὴν κύνα πατάξαντοϲ δὲ τὴν μητρυιὰν καὶ εἰπόντοϲ 'οὐδ' οὕτω κακῶϲ'. διὸ καὶ Cόλωνα ϲοφώτατον ἡγηϲάμην οὐ δεξάμενον τυραννεῖν. καὶ Πιττακὸϲ οὗτοϲ εἰ μοναρχίᾳ μὴ προϲῆλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν ὡϲ 'χαλεπὸν ἐϲθλὸν ἔμμεναι'. Περίανδροϲ δ' ἔοικεν ὥϲπερ ἐν νοϲήματι πατρῴῳ τῇ τυραννίδι κατειλημμένοϲ οὐ φαύλωϲ ἐξαναφέρειν, χρώμενοϲ ὁμιλίαιϲ ὑγιειναῖϲ ἄχρι γε νῦν καὶ ϲυνουϲίαϲ
D ἀνδρῶν νοῦν ἐχόντων ἐπαγόμενοϲ, ἃϲ δὲ Θραϲύβουλοϲ αὐτῷ κολούϲειϲ τῶν ἄκρων οὑμὸϲ πολίτηϲ ὑφηγεῖται μὴ προϲιέμενοϲ. γεωργοῦ γὰρ αἶραϲ καὶ αἰγί-

2, 3–4 H. 6, 556–558 B.

30. αἶραϲ W: ἄγραϲ αἰγίλωπαϲ*: ὄρνιθαϲ

λωπας ἀντὶ πυρῶν καὶ κριθῶν cυγκομίζειν ἐθέλοντος
οὐδὲν διαφέρει τύραννος ἀνδραπόδων μᾶλλον ἄρχειν
ἢ ἀνδρῶν βουλόμενος· ἓν γὰρ ἀντὶ πολλῶν κακῶν
ἀγαθὸν αἱ δυναςτεῖαι τὴν τιμὴν ἔχουςι καὶ τὴν δό-
ξαν, ἄνπερ ἀγαθῶν ὡς κρείττονες ἄρχωςι καὶ μεγά-
λων μείζονες εἶναι δοκῶςι· τὴν δ' ἀςφάλειαν ἀγα-
πῶντας ἄνευ τοῦ καλοῦ προβάτων ἔδει καὶ ἵππων
καὶ βοῶν ἄρχειν, μὴ ἀνθρώπων. ἀλλὰ γὰρ εἰς οὐ-
δὲν προςήκοντας ἐμβέβληκεν ἡμᾶς' ἔφη 'ὁ ξένος E
οὑτοςὶ λόγους, ἀμελήςας λέγειν τε καὶ ζητεῖν ἃ ἁρ-
μόττει ἐπὶ δεῖπνον βαδίζουςιν. ἢ γὰρ οὐκ οἴει, κα-
θάπερ ἑςτιάςοντός ἐςτί τις παραςκευή, καὶ δειπνήςον-
τος εἶναι; Συβαρῖται μὲν γὰρ ὡς ἔοικε πρὸ ἐνιαυτοῦ
τὰς κλήςεις ποιοῦνται τῶν γυναικῶν, ὅπως ἐκγένοιτο
κατὰ ςχολὴν παραςκευαςαμέναις ἐςθῆτι καὶ χρυςῷ
φοιτᾶν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐγὼ δὲ πλείονος οἶμαι χρό-
νου δεῖςθαι τὴν ἀληθινὴν τοῦ δειπνήςοντος ὀρθῶς
παραςκευήν, ὅτι χαλεπώτερόν ἐςτιν ἤθει τὸν πρέποντα
κόςμον ἢ ςώματι τὸν περιττὸν ἐξευρεῖν καὶ ἄχρηςτον.
οὐ γὰρ ὡς ἀγγεῖον ἥκει κομίζων ἑαυτὸν ἐμπλῆςαι F
πρὸς τὸ δεῖπνον ὁ νοῦν ἔχων, ἀλλὰ καὶ ςπουδάςαι
τι καὶ παῖξαι καὶ ἀκοῦςαι καὶ εἰπεῖν ὧν ὁ καιρὸς πα-
ρακαλεῖ τοὺς ςυνόντας, εἰ μέλλουςι μετ' ἀλλήλων
ἡδέως ἔςεςθαι. καὶ γὰρ καὶ ὄψον πονηρὸν ἔςτι πα-
ρώςαςθαι, κἂν οἶνος ᾖ φαῦλος, ἐπὶ τὰς νύμφας
καταφυγεῖν· ςύνδειπνος δὲ κεφαλαλγὴς καὶ βαρὺς καὶ
ἀνάγωγος παντὸς μὲν οἴνου καὶ ὄψου πάςης δὲ μου-
ςουργοῦ χάριν ἀπόλλυςι καὶ λυμαίνεται, καὶ οὐδ'
ἀπεμέςαι τὴν τοιαύτην ἀηδίαν ἕτοιμόν ἐςτιν, ἀλλ'
ἐνίοις εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἐμμένει τὸ πρὸς ἀλλή- 148

2, 4–5 H. 6, 558–560 R.

7. προβάτων*: προβάτων πολλῶν 22. ὧν W: ὁ

λους δυςάρεςτον, ὥςπερ ἑωλοκραςία τις ὕβρεως ἢ ὀργῆς ἐν οἴνῳ γενομένης. ὅθεν ἄριςτα Χίλων, καλούμενος ἐχθές, οὐ πρότερον ὡμολόγηςεν ἢ πυθέςθαι τῶν κεκλημένων ἕκαςτον. ἔφη γὰρ ὅτι cύμπλουν ἀγνώμονα δεῖ φέρειν καὶ cύςκηνον οἷς πλεῖν ἀνάγκη καὶ cτρατεύεςθαι· τὸ δὲ cυμπόταις ἑαυτὸν ὡς ἔτυχε καταμιγνύειν οὐ νοῦν ἔχοντος ἀνδρός ἐςτιν. ὁ δ' Αἰγύπτιος cκελετός, ὃν ἐπιεικῶς εἰςφέροντες εἰς τὰ cυμπόςια προτίθενται καὶ παρακαλοῦςι μεμνῆςθαι τάχα
B δὴ τοιούτους ἐςομένους, καίπερ ἄχαρις καὶ ἄωρος ἐπίκωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρόν, καὶ εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπηςιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ τὸν βίον μὴ τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα πράγμαςι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν'.

3. Ἐν τοιούτοις λόγοις γενόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀφικόμεθα πρὸς τὴν οἰκίαν, καὶ λούςαςθαι μὲν ὁ Θαλῆς οὐκ ἠθέληςεν, ἀληλιμμένοι γὰρ ἦμεν· ἐπιὼν δὲ τούς τε δρόμους ἐθεᾶτο καὶ τὰς παλαίςτρας καὶ τὸ ἄλςος τὸ παρὰ τὴν θάλαςςαν ἱκανῶς διακεκοςμημένον, ὑπ' οὐδενὸς ἐκπληττόμενος τῶν τοιούτων, ἀλλ'
C ὅπως μὴ καταφρονεῖν δοκοίη μηδ' ὑπερορᾶν τοῦ Περιάνδρου τῆς φιλοτιμίας. τῶν δ' ἄλλων τὸν ἀλειψάμενον ἢ λουςάμενον οἱ θεράποντες εἰςῆγον εἰς τὸν ἀνδρῶνα διὰ τῆς cτοᾶς. ὁ δ' Ἀνάχαρςις ἐν τῇ cτοᾷ καθῆςτο, καὶ παιδίςκη παρειςτήκει τὴν κόμην ταῖς χερςὶ διακρίνουςα. ταύτην ὁ Θαλῆς ἐλευθεριώτατά πως αὐτῷ προςδραμοῦςαν ἐφίληςε καὶ γελάςας 'οὕτως' ἔφη 'ποίει καλὸν τὸν ξένον, ὅπως ἡμερώτατος ὢν

2, 5—7 H. 6, 560—562 R.

26. παρειςτήκει*: προειςτήκει 27. ὁ*

μὴ φοβερὸϲ ᾖ τὴν ὄψιν ἡμῖν μηδ' ἄγριοϲ'. ἐμοῦ δ' ἐρομένου περὶ τῆϲ παιδὸϲ ἥτιϲ εἴη, 'τὴν ϲοφήν' ἔφη 'καὶ περιβόητον ἀγνοεῖϲ Εὔμητιν; τοῦτο γὰρ αὐτὴν D ὁ πατὴρ αὐτόϲ, οἱ δὲ πολλοὶ πατρόθεν ὀνομάζουϲι Κλεοβουλίνην'. καὶ ὁ Νειλόξενοϲ εἶπεν 'ἦ που τὴν περὶ τὰ αἰνίγματα δεινότητα καὶ ϲοφίαν' ἔφη 'τῆϲ κόρηϲ ἐπαινεῖϲ· καὶ γὰρ εἰϲ Αἴγυπτον ἔνια τῶν προβαλλομένων ὑπ' αὐτῆϲ διῖκται'. 'οὐκ ἔγωγε' εἶπεν ὁ Θαλῆϲ· 'τούτοιϲ γὰρ ὥϲπερ ἀϲτραγάλοιϲ, ὅταν τύχῃ, παίζουϲα χρῆται καὶ διαβάλλεται πρὸϲ τοὺϲ ἐντυχόνταϲ. ἀλλὰ καὶ φρόνημα θαυμαϲτὸν καὶ νοῦϲ ἔνεϲτι πολιτικὸϲ καὶ φιλάνθρωπον ἦθοϲ, καὶ τὸν πατέρα τοῖϲ πολίταιϲ πρᾳότερον ἄρχοντα παρέχει καὶ δημοτικώτερον'. 'εἶεν' ὁ Νειλόξενοϲ ἔφη, 'καὶ φαί- E νεται βλέποντι πρὸϲ τὴν λιτότητα καὶ ἀφέλειαν αὐτῆϲ· Ἀνάχαρϲιν δὲ πόθεν οὕτω τημελεῖ φιλοϲτόργωϲ;' 'ὅτι' ἔφη 'ϲώφρων ἀνήρ ἐϲτι καὶ πολυμαθήϲ, καὶ τὴν δίαιταν αὐτῇ καὶ τὸν καθαρμόν, ᾧ χρῶνται Ϲκύθαι πρὸϲ τοὺϲ κάμνονταϲ, ἀφθόνωϲ καὶ προθύμωϲ παραδέδωκε. καὶ νῦν οἶμαι περιέπειν αὐτὴν τὸν ἄνδρα καὶ φιλοφρονεῖϲθαι, μανθάνουϲάν τι καὶ προϲδιαλεγομένην'. ἤδη δὲ πληϲίον οὖϲιν ἡμῖν τοῦ ἀνδρῶνοϲ ἀπήντηϲεν Ἀλεξίδημοϲ ὁ Μιλήϲιοϲ (ἦν δὲ Θραϲυβούλου τοῦ τυράννου νόθοϲ) καὶ ἐξῄει τεταραγμένοϲ καὶ ϲὺν ὀργῇ τινι πρὸϲ αὑτὸν οὐδὲν ἡμῖν γε F ϲαφὲϲ διαλεγόμενοϲ. ὡϲ δὲ τὸν Θαλῆν εἶδε, μικρὸν ἀνενεγκὼν καὶ καταϲτάϲ 'οἵαν ὕβριν' εἶπεν 'εἰϲ ἡμᾶϲ Περίανδροϲ ὕβρικεν, ἐκπλεῦϲαι μὲν οὐκ ἐάϲαϲ ὡρμημένον ἀλλὰ προϲμεῖναι δεηθεὶϲ τῷ δείπνῳ, ἐλθόντι

2, 7–8H. 6, 562–564R.

3. τοῦτο γὰρ αὐτὴν*: οὕτω γὰρ ταύτην 19. πρὸϲ*: περὶ

δὲ νέμων κλιςίαν ἄτιμον, Αἰολέας δὲ καὶ νηςιώτας
καὶ τίνας γὰρ οὐχὶ Θραςυβούλου προτιμῶν· Θραςύ-
βουλον γὰρ ἐν ἐμοὶ τὸν πέμψαντα προπηλακίςαι
149 βουλόμενος καὶ καταβαλεῖν δῆλός ἐςτιν’. ‘εἶτα’ ἔφη
‘cὺ δέδιας μὴ καθάπερ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀςτέρας ὑψώ-
ματα καὶ ταπεινώματα λαμβάνοντας ἐν τοῖς τόποις
οὓς διεξίαςι γίγνεςθαι βελτίονας ἢ χείρονας ἑαυτῶν
λέγουςιν, οὕτω περὶ cὲ διὰ τὸν τόπον ἀμαύρωςις
ἢ ταπείνωςις γένηται; καὶ τοῦ Λάκωνος ἔςῃ φαυλό-
τερος, ὃς ἐν χορῷ τινι καταςταθεὶς εἰς τὴν ἐςχάτην
χώραν ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος ‘εὖ γε’ εἶπεν ‘ἐξεῦρες,
ὡς καὶ αὐτὰ ἔντιμος γένηται’. οὐ καταλαβόντας’
ἔφη ‘τόπον μετὰ τίνας κατακείμεθα δεῖ ζητεῖν, μᾶλ-
λον δ’ ὅπως εὐάρμοςτοι τοῖς ςυγκατακειμένοις ὦμεν,
ἀρχὴν καὶ λαβὴν φιλίας ἐν αὐτοῖς ζητοῦντες μᾶλλον
B δ’ ἔχοντες τὸ μὴ δυςκολαίνειν, ἀλλ’ ἐπαινεῖν ὅτι τοι-
ούτοις ςυγκατεκλίνημεν· ὡς ὅ γε τόπῳ κλιςίας δυς-
χεραίνων δυςχεραίνει τῷ ςυγκλίτῃ μᾶλλον ἢ τῷ κε-
κληκότι, καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἀπεχθάνεται’. ‘λόγος’
ἔφη ‘ταῦτα ἄλλως ἐςτίν’ ὁ ’Αλεξίδημος, ‘ἔργῳ δὲ
καὶ τοὺς ςοφοὺς ὑμᾶς ὁρῶ τὸ τιμᾶςθαι διώκοντας’,
καὶ ἅμα παραμειψάμενος ἡμᾶς ἀπῆλθε. καὶ ὁ Θαλῆς
πρὸς ἡμᾶς τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀνθρώπου θαυμάζοντας
‘ἔμπληκτος’ ἔφη, ‘καὶ ἀλλόκοτος φύςει, ἐπεὶ καὶ
μειράκιον ἔτι, μύρου ςπουδαίου Θραςυβούλῳ κομι-
ςθέντος, εἰς ψυκτῆρα κατεράςας μέγαν καὶ προςεγ-
C χέας ἄκρατον ἐξέπιεν, ἔχθραν ἀντὶ φιλίας Θραςυβού-
λῳ διαπεπραγμένος’. ἐκ τούτου παρελθὼν ὑπηρέτης

2, 8–9 H. 6, 564—566 B.

4. καταβαλεῖν*: καταβαλεῖν ὡς δὴ περιορῶν 8. οὕ-
τω W: οὕτως ἢ 15. ζητοῦντες Reiskius: ζηλοῦντες
28. παρελθὼν idem: περιελθὼν

'κελεύει σε Περίανδρος' ἔφη 'καὶ Θαλῆν παραλαβόντας τοῦτον ἐπισκέψασθαι τὸ κεκομισμένον ἀρτίως αὐτῷ πότερον ἄλλως γέγονεν ἤ τι σημεῖόν ἐστι καὶ τέρας· αὐτὸς μὲν γὰρ ἔοικε τεταράχθαι σφόδρα, μίασμα καὶ κηλῖδα τῆς θυσίας ἡγούμενος'. ἅμα δ' ἀπῆγεν ἡμᾶς εἴς τι οἴκημα τῶν περὶ τὸν κῆπον. ἐνταῦθα νεανίσκος ὡς ἐφαίνετο νομευτικός, οὔπω γενειῶν ἄλλως τε τὸ εἶδος οὐκ ἀγεννής, ἀναπτύξας τινὰ διφθέραν ἔδειξεν ἡμῖν βρέφος ὡς ἔφη γεγονὸς ἐξ ἵππου, τὰ μὲν ἄνω μέχρι τοῦ τραχήλου καὶ τῶν χειρῶν ἀνθρωπόμορφον, τὰ λοιπὰ δ' ἔχον ἵππου, τῇ δὲ φωνῇ D καθάπερ τὰ νεογνὰ παιδάρια κλαυθμυριζόμενον. ὁ μὲν οὖν Νειλόξενος 'Ἀλεξίκακε' εἰπὼν 'ἀπεστράφη τὴν ὄψιν', ὁ δὲ Θαλῆς προσέβλεπε τῷ νεανίσκῳ πολὺν χρόνον, εἶτα μειδιάσας (εἰώθει δ' ἀεὶ παίζειν πρὸς ἐμὲ περὶ τῆς τέχνης) 'ἦ που τὸν καθαρμὸν ὦ Διόκλεις' ἔφη 'κινεῖν διανοῇ καὶ παρέχειν πράγματα τοῖς ἀποτροπαίοις, ὥς τινος δεινοῦ καὶ μεγάλου συμβάντος;' 'τί δέ' εἶπον 'οὐ μέλλω; στάσεως γάρ, ὦ Θαλῆ, καὶ διαφορᾶς τὸ σημεῖόν ἐστι, καὶ δέδια μὴ μέχρι γάμου καὶ γενεᾶς ἐξίκηται, πρὶν ἢ τὸ πρῶτον ἐξιλάσασθαι μήνιμα, τῆς θεοῦ δεύτερον ὡς ὁρᾷς προφαινούσης'. πρὸς τοῦτο μηδὲν ἀποκρινάμενος ὁ E Θαλῆς ἀλλὰ γελῶν ἀπηλλάττετο. καὶ τοῦ Περιάνδρου πρὸς ταῖς θύραις ἀπαντήσαντος ἡμῖν καὶ διαπυθομένου περὶ ὧν εἴδομεν, ἀφεὶς ὁ Θαλῆς με καὶ λαβόμενος τῆς ἐκείνου χειρὸς ἔφη 'ἃ μὲν Διοκλῆς κελεύει δράσεις καθ' ἡσυχίαν· ἐγὼ δέ σοι παραινῶ νέοις οὕτω μὴ χρῆσθαι νομεῦσιν ἵππων, ἢ διδόναι

2, 9—10 H. 6, 566—568 R.

1. παραλαβόντας Reiskius: παραλαβόντα 25. ταῖς θύραις*: τὰς θύρας

γυναῖκας αὐτοῖς’. ἔδοξε μὲν οὖν μοι τῶν λόγων
ἀκούσας ὁ Περίανδρος ἡσθῆναι σφόδρα· καὶ γὰρ ἐξε-
γέλασε καὶ τὸν Θαλῆν περιλαβὼν κατησπάσατο. κἀ-
κεῖνος ‘οἶμαι δέ’ εἶπεν ‘ὦ Διόκλεις, καὶ πέρας εἶχε
F τὸ σημεῖον· ὁρᾷς γὰρ ἡλίκον κακὸν γέγονεν ἡμῖν,
Ἀλεξιδήμου συνδειπνεῖν μὴ θελήσαντος’.

4. Ἐπεὶ δ’ εἰσήλθομεν, ἤδη μεῖζον ὁ Θαλῆς φθεγ-
ξάμενος ‘ποῦ δέ’ εἶπεν ‘ὁ ἀνὴρ κατακλινάμενος ἐδυσ-
χέρανεν;’ ἀποδειχθείσης δὲ τῆς χώρας περιελθὼν
ἐκεῖ κατέκλινεν ἑαυτὸν καὶ ἡμᾶς ‘ἀλλὰ κἂν ἐπριάμην’
εἰπὼν ‘Ἀρδάλῳ κοινωνεῖν μιᾶς τραπέζης’. ἦν δὲ
Τροιζήνιος ὁ Ἄρδαλος, αὐλῳδὸς καὶ ἱερεὺς τῶν
150 Ἀρδαλίων Μουσῶν, ἃς ὁ παλαιὸς Ἄρδαλος ἱδρύσατο
ὁ Τροιζήνιος. ὁ δ’ Αἴσωπος (ἐτύγχανε γὰρ ὑπὸ
Κροίσου νεωστὶ πρός τε Περίανδρον ἅμα καὶ πρὸς
τὸν θεὸν εἰς Δελφοὺς ἀπεσταλμένος, καὶ παρῆν ἐπὶ
δίφρου τινὸς χαμαιζήλου παρὰ τὸν Σόλωνα καθήμε-
νος ἄνω κατακείμενον) ‘ἡμίονος δ’’ ἔφη ‘Λυδὸς ἐν
ποταμῷ τῆς ὄψεως ἑαυτοῦ κατιδὼν εἰκόνα καὶ θαυ-
μάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος ὥρ-
μησε θεῖν ὥσπερ ἵππος ἀναχαιτίσας. εἶτα μέντοι συμ-
φρονήσας ὡς ὄνου υἱὸς εἴη, κατέπαυσε ταχὺ τὸν
B δρόμον καὶ ἀφῆκε τὸ φρύαγμα καὶ τὸν θυμόν’. ὁ
δὲ Χίλων λακωνίσας τῇ φωνῇ ‘καὶ τύνη’ ἔφη ‘βρα-
δὺς καὶ τρέχεις τὸν ἡμίονον’. ἐκ τούτου παρῆλθε
μὲν ἡ Μέλισσα καὶ κατεκλίνη παρὰ τὸν Περίανδρον,
ἡ δ’ Εὔμητις ἐκάθισε παρὰ τὸ δεῖπνον. καὶ ὁ Θαλῆς
ἐμὲ προσαγορεύσας ἐπάνω τοῦ Βίαντος κατακείμενον
‘τί οὐκ ἔφρασας’ εἶπεν ‘ὦ Διόκλεις Βίαντι τὸν Ναυ-
κρατίτην ξένον ἥκοντα μετὰ προβλημάτων βασιλικῶν

2, 10—12 H. 6, 563—569 B.

27. δεῖπνον*: δειπνεῖν

αὖθιϲ ἐπ᾽ αὐτόν, ὅπωϲ νήφων καὶ προϲέχων ἑαυτῷ τὸν λόγον δέχηται;᾽ καὶ ὁ Βίαϲ ‘ἀλλ᾽ οὗτοϲ μέν᾽ ἔφη ‘πάλαι δεδίττεται ταῦτα παρακελευόμενοϲ, ἐγὼ δὲ τὸν Διόνυϲον οἶδα τά τ᾽ ἄλλα δεινὸν ὄντα καὶ C Λύϲιον ἀπὸ ϲοφίαϲ προϲαγορευόμενον, ὥϲτ᾽ οὐ δέδια τοῦ θεοῦ μεϲτὸϲ γενόμενοϲ μὴ ἀθαρϲέϲτερον ἀγωνίϲωμαι᾽. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι πρὸϲ ἀλλήλουϲ ἅμα δειπνοῦντεϲ ἔπαιζον· ἐμοὶ δὲ τὸ δεῖπνον εὐτελέϲτερον ὁρῶντι τοῦ ϲυνήθουϲ ἐννοεῖν ἐπῄει πρὸϲ ἐμαυτὸν ὡϲ ϲοφῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑποδοχὴ καὶ κλῆϲιϲ οὐδεμίαν προϲτίθηϲι δαπάνην ἀλλὰ ϲυϲτέλλει μᾶλλον, ἀφαιροῦϲα περιεργίαϲ ὄψων καὶ μύρα ξενικὰ καὶ πέμματα καὶ πολυτελῶν οἴνων διαχύϲειϲ οἷϲ καθ᾽ ἡμέραν χρώμενοϲ ἐπιεικῶϲ ὁ Περίανδροϲ ἐν τυραν- D νίδι καὶ πλούτῳ καὶ πράγμαϲι, τότε πρὸϲ τοὺϲ ἄνδραϲ ἐκαλλωπίζετο λιτότητι καὶ ϲωφροϲύνῃ δαπάνηϲ. οὐ γὰρ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τῆϲ γυναικὸϲ ἀφελὼν καὶ ἀποκρύψαϲ τὸν ϲυνήθη κόϲμον ἐπεδείκνυε ϲὺν εὐτελείᾳ καὶ μετριότητι κεκοϲμημένην.

5. Ἐπεὶ δ᾽ ἐπήρθηϲαν αἱ τράπεζαι καὶ ϲτεφάνων παρὰ τῆϲ Μελίϲϲηϲ διαδοθέντων ἡμεῖϲ μὲν ἐϲπείϲαμεν ἡ δ᾽ αὐλητρὶϲ ἐπιφθεγξαμένη μικρὰ ταῖϲ ϲπονδαῖϲ ἐκ μέϲου μετέϲτη, προϲαγορεύϲαϲ τὸν Ἀνάχαρϲιν ὁ Ἄρδαλοϲ ἠρώτηϲεν εἰ παρὰ Ϲκύθαιϲ αὐλητρίδεϲ εἰϲίν· ὁ δ᾽ ἐκ τοῦ προϲτυχόντοϲ ‘οὐδ᾽ ἄμπελοι᾽ εἶπε. E τοῦ δ᾽ Ἀρδάλου πάλιν εἰπόντοϲ ‘ἀλλὰ θεοί γε Ϲκύθαιϲ εἰϲίν᾽, ‘πάνυ μὲν οὖν᾽ ἔφη ‘γλώϲϲηϲ ἀνθρωπίνηϲ ϲυνιέντεϲ, οὐχ ὥϲπερ δ᾽ οἱ Ἕλληνεϲ οἰόμενοι Ϲκυθῶν διαλέγεϲθαι βέλτιον ὅμωϲ τοὺϲ θεοὺϲ ὀϲτῶν καὶ ξύλων ἥδιον ἀκροᾶϲθαι νομίζουϲιν᾽. ὁ δ᾽ Αἰϲω-

2, 12—13 H. 6, 569—571 R.

5. ἀπὸ*: ὑπὸ

πος ‘εἰ γάρ’ εἶπεν ‘εἰδείης, ὦ ξένε, τοὺς νῦν αὐλοποιοὺς ὡς προέμενοι τὰ νεβρεῖα χρώμενοι τοῖς ὀνείοις βέλτιον ἠχεῖν λέγουσιν. διὸ καὶ Κλεοβουλίνη πρὸς τὸν Φρύγιον αὐλὸν ᾐνίξατο

F ‘κνήμη νεβρόγονός με κερασφόρῳ οὖας ἔκρουσεν,

ὥστε θαυμάζειν τὸν ὄνον εἰ παχύτατος καὶ ἀμουσότατος ὢν τἆλλα λεπτότατον καὶ μουσικώτατον ὀστοῦν παρέχεται’. καὶ ὁ Νειλόξενος ‘ἀμέλει ταῦτα’ ἔφη ‘καὶ ἡμῖν τοῖς Ναυκρατίταις ἐγκαλοῦσι Βουσιρῖται· χρώμεθα γὰρ δὴ τοῖς ὀνείοις εἰς τὸν αὐλόν. ἐκείνοις δὲ καὶ σάλπιγγος ἀκούειν ἀθέμιτον, ὡς ὄνῳ φθεγγομένης ὅμοιον. ὄνον δ’ ὑπ’ Αἰγυπτίων ἴστε δήπου διὰ Τυφῶνα προπηλακιζόμενον’.

6. Γενομένης δὲ σιωπῆς ὁ Περίανδρος ὁρῶν βουλόμενον μὲν ὀκνοῦντα δ’ ἄρξασθαι τοῦ λόγου τὸν 151 Νειλόξενον ‘ἐγώ τοι’ εἶπεν ‘ὦ ἄνδρες ἐπαινῶ καὶ πόλεις καὶ ἄρχοντας, ὅσοι ξένοις πρῶτον, εἶτα πολίταις χρηματίζουσι· καὶ νῦν δοκεῖ μοι τοὺς μὲν ἡμετέρους λόγους οἷον ἐπιχωρίους καὶ συνήθεις βραχὺν χρόνον ἐπισχεῖν, πρόσοδον δ’ ὥσπερ ἐν ἐκκλησίᾳ δοῦναι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκείνοις καὶ βασιλικοῖς, οὓς ὁ βέλτιστος ἥκει κομίζων Νειλόξενος Βίαντι, Βίας δὲ βούλεται κοινῇ σκέψασθαι μεθ’ ὑμῶν’. καὶ ὁ Βίας ‘ποῦ γὰρ ἢ μετὰ τίνων’ ἔφη ‘προθυμότερον ἄν τις ἀποκινδυνεύσειεν, εἰ δέοι, πρὸς τοιαύτας ἀποκρίσεις, ἄλλως τε τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἄρξασθαι μὲν

2, 13–14 H. 6, 571–573 B.

1. εἰ γὰρ*: εἴγε 3. Κλεοβουλίνη W: κλεόβουλον ἡ 4. ᾐνίξατο idem: ἤξατο 5. νεβρόγονός με G. Hermannus: νεβρογόνοσαιμε ἔκρουσεν idem: ἐκτικρουσε 10. δὴ*: ἤδη 23. ὑμῶν Meziriacus: ἡμῶν 25. εἰ δέοι*: εἰ δεῖ

ἀπ' ἐμοῦ, περιελθεῖν δ' εἰς ἅπαντας ὑμᾶς τὸν λόγον;' B οὕτω δὴ παρεδίδου μὲν αὐτῷ τὸ γραμματεῖον ὁ Νειλόξενος, ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευσε λύσαντα πᾶσιν ἐς μέσον ἀναγνῶναι. διάνοιαν δὲ τοιαύτην εἶχε τὰ γεγραμμένα.

'Βασιλεὺς Αἰγυπτίων Ἄμασις λέγει Βίαντι σοφωτάτῳ Ἑλλήνων. Βασιλεὺς Αἰθιόπων ἔχει πρὸς ἐμὲ σοφίας ἅμιλλαν. ἡττώμενος δὲ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ πᾶσι συντέθεικεν ἄτοπον ἐπίταγμα καὶ δεινόν, ἐκπιεῖν με κελεύων τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ λύσαντι μὲν ἔχειν κώμας τε πολλὰς καὶ πόλεις τῶν ἐκείνου, μὴ λύσαντι δ' ἄστεων τῶν περὶ Ἐλεφαντίνην ἀποστῆναι. σκεψάμενος C οὖν εὐθὺς ἀπόπεμπε Νειλόξενον. ἃ δὲ δεῖ φίλοις σοῖς ἢ πολίταις γενέσθαι παρ' ἡμῶν οὐ τἀμὰ κωλύσει.'

Τούτων ἀναγνωσθέντων οὐ πολὺν χρόνον ἐπισχὼν ὁ Βίας ἀλλὰ μικρὰ μὲν αὐτὸς πρὸς αὑτῷ γενόμενος μικρὰ δὲ τῷ Κλεοβούλῳ προσομιλήσας ἐγγὺς κατακειμένῳ 'τί λέγεις' εἶπεν 'ὦ Ναυκρατῖτα; βασιλεύων ἀνθρώπων τοσούτων Ἄμασις, κεκτημένος δὲ χώραν ἀρίστην τοσαύτην ἐθελήσει ἐπὶ κώμαις ἀδόξοις καὶ λυπραῖς ἐκπιεῖν θάλασσαν;' καὶ ὁ Νειλόξενος γελάσας 'ὡς θελήσοντος' εἶπεν 'ὦ Βία σκόπει τὸ δυνατόν'. 'φραζέτω τοίνυν' ἔφη 'τῷ Αἰθίοπι τοὺς D ἐμβάλλοντας εἰς τὰ πελάγη ποταμοὺς ἐπισχεῖν, ἕως ἂν αὐτὸς ἐκπίῃ τὴν νῦν οὖσαν θάλασσαν· περὶ ταύτης γὰρ τὸ ἐπίταγμα γέγονεν, οὐ τῆς ὕστερον ἐσομένης'. ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Βίας, ὁ μὲν Νειλόξε-

2, 14—16 H. 6, 573—574 R.

3. λύσαντα Reiskius: λύσαντα πάντα 23. θελήσοντος Pflugkius: θελήσαντος 26. ἂν* ἐκπίῃ*: ἐκπίνῃ

νος ὑφ᾽ ἡδονῆς ὥρμησε περιβαλεῖν τὸν Βίαντα καὶ φιλῆσαι· τῶν δ᾽ ἄλλων ἐπαινεσάντων καὶ ἀποδεξαμένων γελάσας ὁ Χίλων 'ὦ Ναυκρατῖτα' ἔφη 'ξένε, πρὶν ἀπολέσθαι τὴν θάλασσαν ἐκποθεῖσαν ἀπάγγελλε πλεύσας Ἀμάσιδι μὴ ζητεῖν ὅπως ἅλμην ἀναλώσει τοσαύτην, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως πότιμον καὶ γλυκεῖαν E τοῖς ὑπηκόοις τὴν βασιλείαν παρέξει· περὶ ταῦτα γὰρ δεινότατος Βίας καὶ διδάσκαλος τούτων ἄριστος, ἃ μαθὼν Ἄμασις οὐδὲν ἔτι τοῦ χρυσοῦ δεήσεται ποδανιπτῆρος ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀλλὰ θεραπεύσουσι πάντες αὐτὸν καὶ ἀγαπήσουσι χρηστὸν ὄντα, κἂν μυριάκις ἢ νῦν ἀναφανῇ δυσγενέστερος'. 'καὶ μήν' ἔφη ὁ Περίανδρος 'ἄξιόν γε τοιαύτας ἀπαρχὰς τῷ βασιλεῖ συνεισενεγκεῖν ἅπαντας 'ἀνδρακάς', ὥσπερ ἔφησεν Ὅμηρος· ἐκείνῳ τε γὰρ ἂν γένοιτο πλείονος ἀξία τῆς ἐμπορίας ἡ παρενθήκη, καὶ ἡμῖν ἀντὶ πάντων ὠφέλιμος'.

7. Εἰπόντος οὖν τοῦ Χίλωνος ὡς Σόλων κατάρF χεσθαι τοῦ λόγου δίκαιός ἐστιν, οὐ μόνον ὅτι πάντων προήκει καθ᾽ ἡλικίαν καὶ τυγχάνει κατακείμενος πρῶτος, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην ἀρχὴν ἄρχει, νόμους Ἀθηναίοις θέμενος, ὁ Νειλόξενος ἡσυχῇ πρὸς ἐμέ 'πολλά γε' εἶπεν 'ὦ Διόκλεις πιστεύεται ψευδῶς, καὶ χαίρουσιν οἱ πολλοὶ λόγους ἀνεπιτηδείους περὶ σοφῶν ἀνδρῶν αὐτοί τε πλάττοντες καὶ δεχόμενοι παρ᾽ ἑτέρων ἑτοίμως, οἷα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἰς Αἴγυπτον ἀπηγγέλθη περὶ Χίλωνος, ὡς ἄρα διαλύσαιτο τὴν πρὸς Σόλωνα φιλίαν καὶ ξενίαν,

2, 16—17 H. 6, 574—576 B.

1. περιβαλεῖν*: περιβάλλειν 12. δυσγενέστερος Reiskius: δυσγενέστατος 15. Ὅμηρος] ν 14 22. ὁ*: ὁ οὖν 26. ἑτοίμως W: ἕτοιμοι

ὅτι τοὺϲ νόμουϲ ὁ Cόλων ἔφηϲεν ἀμετακινήτουϲ εἶναι. 152 καὶ ἐγώ ‘γελοῖοϲ’ ἔφην ‘ὁ λόγοϲ· οὕτω γὰρ δεῖ πρῶτον ἀποποιεῖϲθαι τὸν Λυκοῦργον αὐτοῖϲ νόμοιϲ ὅλην μετακινήϲαντα τὴν Λακεδαιμονίων πολιτείαν’. μικρὸν οὖν ἐπιϲχὼν ὁ Cόλων ‘ἐμοὶ μέν’ ἔφη ‘δοκεῖ μάλιϲτ’ ἂν ἔνδοξοϲ γενέϲθαι καὶ βαϲιλεὺϲ καὶ τύραννοϲ, εἰ δημοκρατίαν ἐκ μοναρχίαϲ καταϲκευάϲειε τοῖϲ πολίταιϲ’. δεύτεροϲ δ’ ὁ Βίαϲ εἶπεν ‘εἰ ἀτρεπτοιϲ χρῷτο τοῖϲ νόμοιϲ τῆϲ πατρίδοϲ’. ἐπὶ τούτῳ δ’ ὁ Θαλῆϲ ἔφηϲεν ‘εὐδαιμονίαν ἄρχοντοϲ νομίζειν, εἰ τελευτήϲειε γηράϲαϲ κατὰ φύϲιν’. τέταρτοϲ Ἀνάχαρϲιϲ ‘εἰ μὴ μόνοϲ εἴη φρόνιμοϲ’. πέμπτοϲ δὲ Κλεόβουλοϲ ‘εἰ μηδενὶ πιϲτεύοι τῶν ϲυνόντων’. ἕκτοϲ δ’ ὁ B Πιττακόϲ ‘εἰ τοὺϲ ὑπηκόουϲ ὁ ἄρχων παραϲκευάϲειε φοβεῖϲθαι μὴ αὐτὸν ἀλλ’ ὑπὲρ αὐτοῦ’. μετὰ τοῦτον ὁ Χίλων ἔφη τὸν ἄρχοντα χρῆναι μηδὲν φρονεῖν θνητόν, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα. ῥηθέντων δὲ τούτων ἠξιοῦμεν ἡμεῖϲ καὶ αὐτὸν εἰπεῖν τι τὸν Περίανδρον. ὁ δ’ οὐ μάλα φαιδρὸϲ ἀλλὰ ϲυϲτήϲαϲ τὸ πρόϲωπον ‘ἐγὼ τοίνυν’ ἔφη ‘προϲαποφαίνομαι τὰϲ εἰρημέναϲ γνώμαϲ ἁπάϲαϲ ϲχεδὸν ἀφιϲτάναι τοῦ ἄρχειν τὸν νοῦν ἔχοντα’. καὶ ὁ Αἴϲωποϲ οἷον ἐλεγκτικόϲ ‘ἔδει τοίνυν’ ἔφη ‘τοῦτο καθ’ ἑαυτοὺϲ περαίνειν καὶ μή, ϲυμβούλουϲ φάϲκονταϲ εἶναι καὶ φίλουϲ, κατηγόρουϲ C γίγνεϲθαι τῶν ἀρχόντων’. ἁψάμενοϲ οὖν αὐτοῦ τῆϲ κεφαλῆϲ ὁ Cόλων καὶ διαμειδιάϲαϲ εἶπεν ‘οὐκ ἂν δοκεῖ ϲοι μετριώτερον ἄρχοντα ποιεῖν καὶ τύραννον

2, 17–18 H. 6, 576–578 R.

1. ἔφηϲεν*: ἔφη ἀμετακινήτουϲ Döhnerus: μετακινήτουϲ 8. ἀτρέπτοιϲ*: πρῶτοϲ vel τρόποιϲ 12. μὴ Stobaeus Floril. XLVIII 47 21. ἀφιϲτάναι W: ἀφεϲτάναι

ἐπιεικέστερον ὁ πείθων ὡς ἄμεινον εἴη τὸ μὴ ἄρχειν ἢ τὸ ἄρχειν;' 'τίς δ' ἂν' ἔφη 'σοὶ τοῦτο πεισθείη μᾶλλον ἢ τῷ θεῷ φράσαντι κατὰ τὸν πρὸς σὲ θεσμόν

'εὔδαιμον πτολίεθρον ἑνὸς κήρυκος ἀκοῦον;'

καὶ ὁ Σόλων 'ἀλλὰ μήν' ἔφη 'καὶ νῦν ἑνὸς D Ἀθηναῖοι κήρυκος ἀκροῶνται καὶ ἄρχοντος τοῦ νόμου, δημοκρατίαν ἔχοντες. σὺ δὲ δεινὸς εἶ κοράκων ἐπαΐειν καὶ κολοιῶν, τῆς δὲ θεοῦ φωνῆς οὐκ ἀκριβῶς ἐξακούεις, ἀλλὰ πόλιν μὲν οἴει κατὰ τὸν θεὸν ἄριστα πράττειν τὴν ἑνὸς ἀκούουσαν, συμποσίου δ' ἀρετὴν νομίζεις τὸ πάντας διαλέγεσθαι καὶ περὶ πάντων'. 'σὺ γάρ' ἔφη ὁ Αἴσωπος 'οὔπω γέγραφας οἰκέτας μὴ μεθύειν, ὡς ἔγραψας Ἀθήνησιν οἰκέτας μὴ ἐρᾶν μηδὲ ξηραλοιφεῖν'. γελάσαντος οὖν τοῦ Σόλωνος Κλεόδωρος ὁ ἰατρός 'ἀλλ' ἀνόμοιον' ἔφη 'τὸ ξηραλοιφεῖν τῷ λαλεῖν ἐν οἴνῳ βρεχόμενον· ἥδιστον γάρ E ἐστι'. καὶ ὁ Χίλων ὑπολαβὼν ἔφη 'διὰ τοῦτό τοι μᾶλλον ἀφεκτέον αὐτοῦ'. πάλιν δ' ὁ Αἴσωπος 'καὶ μήν' ἔφη 'Θαλῆς ἔδοξεν εἰπεῖν ὅτι τάχιστα γηράσει'.

8. Γελάσας οὖν ὁ Περίανδρος, 'ἔχομεν' εἶπεν 'Αἴσωπε τὴν δίκην προσηκόντως, πρὶν ἢ τοὺς Ἀμάσιδος οὓς προειλόμεθα πάντας εἰσαγαγεῖν λόγους εἰς ἑτέρους ἐμπεσόντες. ὅρα δή, Νειλόξενε, τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ χρῶ παροῦσιν ἐν ταὐτῷ τοῖς ἀνδράσιν'. 'ἀλλὰ μήν' ὁ Νειλόξενος ἔφη 'τὴν μὲν τοῦ Αἰθίοπος ἐπίταξιν οὐδὲν ἄν τις ἄλλο πλὴν

2, 18—20 H. 6, 578—580 R.

5. ἀκοῦον nescio quis: ἀκούειν 9. θεοῦ Reiskius: σοῦ 13. γέγραφας idem: γέγραφας ὅτι ὅμοιον 16. ἀνόμοιον W: ὅμοιον 22. προσηκόντως Reiskius: προσηκόντως ὅτι 25. ταὐτῷ idem: τούτῳ

'ἀχνυμένην cκυτάλην' προcείποι κατ' Ἀρχίλοχον, ὁ δὲ cὸc ξένοc Ἄμαcιc ἡμερώτεροc ἐν τοῖc τοιούτοιc F προβλήμαcι καὶ μουcικώτεροc γέγονεν· ἐκέλευcε γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν τὸ πρεcβύτατον καὶ τὸ κάλλιcτον καὶ τὸ μέγιcτον καὶ τὸ cοφώτατον καὶ τὸ κοινότατον, καὶ ναὶ μὰ Δία πρὸc τούτοιc τὸ ὠφελιμώτατον, καὶ τὸ βλαβερώτατον καὶ τὸ ἰcχυρότατον καὶ τὸ ῥᾷcτον. ἆρ' οὖν ἀπεκρίνατο καὶ διέλυcε τούτων ἕκαcτον;' 'οὕτωc' ὁ Νειλόξενοc ἔφη· 'κρίνετε δ' ὑμεῖc ἀκούcαντεc. περὶ πολλοῦ γὰρ ὁ βαcιλεὺc ποιεῖται μήτε 153 cυκοφαντῶν ἁλῶναι τὰc ἀποκρίcειc, εἴ τε τι cφάλλεται κατ' αὐτὰc ὁ ἀποκρινάμενοc, τοῦτο μὴ διαφυγεῖν ἀνεξέλεγκτον. ἀναγνώcομαι δ' ὑμῖν ὥcπερ ἀπεκρίνατο. τί πρεcβύτατον; χρόνοc. τί μέγιcτον; κόcμοc. τί cοφώτατον; ἀλήθεια. τί κάλλιcτον; φῶc. τί κοινότατον; θάνατοc. τί ὠφελιμώτατον; θεόc. τί βλαβερώτατον; δαίμων. τί ῥωμαλεώτατον; τύχη. τί ῥᾷcτον; ἡδύ.'

9. Τούτων πάλιν ἀναγνωcθέντων, ὦ Νίκαρχε, γενομένηc cιωπῆc Θαλῆc ἠρώτηcε τὸν Νειλόξενον εἰ προcήκατο τὰc λύcειc ὁ Ἄμαcιc. ἐκείνου δ' εἰπόντοc ὅτι τὰc μὲν ἀπεδέξατο ταῖc δ' ἐδυcκόλαινε, 'καὶ μὴν B οὐδέν' εἶπεν ὁ Θαλῆc 'ἀνεπίληπτόν ἐcτιν, ἀλλ' ἔχει πάντα διαμαρτίαc μεγάλαc καὶ ἀγνοίαc. οἷον εὐθὺc ὁ χρόνοc πῶc ἂν εἴη πρεcβύτατον, εἰ τὸ μὲν αὐτοῦ γεγονὸc τὸ δ' ἐνεcτὼc ἐcτι τὸ δὲ μέλλον; ὁ γὰρ μεθ' ἡμᾶc ἐcόμενοc χρόνοc καὶ πραγμάτων τῶν νῦν καὶ ἀνθρώπων νεώτεροc ἂν φανείη. τὸ δὲ τὴν ἀλήθειαν

2, 20—21 H. 6, 580—581 R.

1. ἀχνυμένην] Bergk. p. 708³ 7. τὸ ante βλαβερώτατον* ῥᾷcτον*: ῥᾷcτον εἰπεῖν 12. κατ' αὐτὰc Madvigius: κατὰ ταύταc ὁ W

ἡγεῖϲθαι ϲοφίαν οὐδὲν ἐμοὶ δοκεῖ διαφέρειν τοῦ τὸ φῶϲ ὀφθαλμὸν ἀποφαίνειν. εἰ δὲ τὸ φῶϲ καλὸν ὥϲπερ ἔϲτιν ἐνόμιζε, πῶϲ τὸν ἥλιον αὐτὸν παρεῖδε; τῶν δ' ἄλλων ἡ μὲν περὶ θεῶν καὶ δαιμόνων ἀπό- C κριϲιϲ θράϲοϲ ἔχει καὶ κίνδυνον, ἀλογίαν δὲ καὶ πλάνην ἡ περὶ τῆϲ τύχηϲ· οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε ῥᾳδίωϲ οὕτωϲ, ἰϲχυρότατον οὖϲα τῶν ὄντων καὶ ῥωμαλεώτατον. οὐ μὲν οὐδ' ὁ θάνατοϲ κοινότατόν ἐϲτιν· οὐ γάρ ἐϲτι πρὸϲ τοὺϲ ζῶνταϲ. ἀλλ' ἵνα μὴ δοκῶμεν εὐθύνειν τὰϲ τῶν ἑτέρων ἀποφάϲειϲ, τὰϲ οἰκείαϲ ταῖϲ ἐκείνου παραβάλωμεν· ἐμαυτὸν δὲ παρέχω πρῶτον, εἰ βούλεται Νειλόξενοϲ, ἐρωτᾶν καθ' ἕκαϲτον'.

Ὡϲ οὖν ἐγένοντο τότε, κἀγὼ νῦν διηγήϲομαι τὰϲ ἐρωτήϲειϲ καὶ τὰϲ ἀποκρίϲειϲ. 'τί πρεϲβύτατον;' 'θεόϲ' ἔφη Θαλῆϲ· 'ἀγέννητοϲ γάρ ἐϲτι'. 'τί μέγι- D ϲτον;' 'τόποϲ· τἄλλα μὲν γὰρ ὁ κόϲμοϲ, τὸν δὲ κόϲμον οὗτοϲ περιέχει'. 'τί κάλλιϲτον;' κόϲμοϲ· πᾶν γὰρ τὸ κατὰ τάξιν τούτου μέροϲ ἐϲτί'. 'τί ϲοφώτατον;' 'χρόνοϲ· τὰ μὲν γὰρ εὕρηκεν οὗτοϲ ἤδη, τὰ δ' εὑρήϲει'. 'τί κοινότατον;' 'ἐλπίϲ· καὶ γὰρ οἷϲ ἄλλο μηδέν, αὕτη πάρεϲτι'. 'τί ὠφελιμώτατον;' 'ἀρετή· καὶ γὰρ τἄλλα τῷ χρῆϲθαι καλῶϲ ὠφέλιμα ποιεῖ'. 'τί βλαβερώτατον;' 'κακία· καὶ γὰρ τὰ πλεῖϲτα βλάπτει παραγενομένη'. 'τί ἰϲχυρότατον;' 'ἀνάγκη· μόνη γὰρ ἀνίκητοϲ'. 'τί ῥᾷϲτον;' 'τὸ κατὰ φύϲιν, ἐπεὶ πρὸϲ ἡδονάϲ γε πολλοὶ πολλάκιϲ ἀπαγορεύουϲιν'.

E 10. Ἀποδεξαμένων δὲ πάντων τὸν Θαλῆν, ὁ

2. καλόν ὥϲπερ ἔϲτιν Reiskius: ὥϲπερ καλόν ἐϲτιν
5. πλάνην idem: πολλὴν 15. ἀγέννητοϲ*: ἀγέννητον
25. μόνη γὰρ ἀνίκητοϲ*: μόνον γὰρ ἀνίκητον 26. πολλοὶ Hauptius

Κλεόδωροϲ εἶπε ‘τοϲαῦτα ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεϲθαι βαϲιλεῦϲιν, ὦ Νειλόξενε, προϲῆκόν ἐϲτιν· ὁ δὲ προπίνων τὴν θάλατταν Ἀμάϲιδι βάρβαροϲ ἐδεῖτο τῆϲ Πιττακοῦ βραχυλογίαϲ, ᾗ πρὸϲ Ἀλυάττην ἐχρήϲατο προϲτάττοντά τι καὶ γράφοντα Λεϲβίοιϲ ὑπερήφανον, ἀποκρινάμενοϲ οὐδὲν ἀλλ’ ἢ μόνον κελεύϲαϲ κρόμμυα καὶ θερμὸν ἄρτον ἐϲθίειν’. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Περίανδροϲ ‘ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖϲ παλαιοῖϲ Ἕλληϲιν ἔθοϲ ἦν, ὦ Κλεόδωρε, τοιαύταϲ ἀλλήλοιϲ ἀπορίαϲ προβάλλειν. ἀκούομεν γὰρ ὅτι καὶ πρὸϲ τὰϲ Ἀμφιδάμαντοϲ ταφὰϲ F εἰϲ Χαλκίδα τῶν τότε ϲοφῶν οἱ δοκιμώτατοι ποιηταὶ ϲυνῆλθον· ἦν δ’ ὁ Ἀμφιδάμαϲ ἀνὴρ πολεμικόϲ, καὶ πολλὰ πράγματα παραϲχὼν Ἐρετριεῦϲιν ἐν ταῖϲ περὶ Ληλάντου μάχαιϲ ἔπεϲεν. ἐπεὶ δὲ τὰ παρεϲκευαϲμένα τοῖϲ ποιηταῖϲ ἔπη χαλεπὴν καὶ δύϲκολον ἐποίει τὴν κρίϲιν διὰ τὸ ἐφάμιλλον, ἥ τε δόξα τῶν ἀγωνιϲτῶν, Ὁμήρου καὶ Ἡϲιόδου, πολλὴν ἀπορίαν μετὰ αἰδοῦϲ τοῖϲ κρίνουϲι παρεῖχεν, ἐτράποντο πρὸϲ τοιαύταϲ ἐρωτήϲειϲ, καὶ προύβαλε μὲν ὥϲ φαϲι Λέϲχηϲ

‘Μοῦϲά μοι ἔννεπε κεῖνα, τὰ μήτ’ ἐγένοντο πάροιθε 154
μήτ’ ἔϲται μετόπιϲθεν’,

ἀπεκρίνατο δ’ Ἡϲίοδοϲ ἐκ τοῦ παρατυχόντοϲ

‘ἀλλ’ ὅταν ἀμφὶ Διὸϲ τύμβῳ καναχήποδεϲ ἵπποι
ἅρματα ϲυντρίψωϲιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκηϲ’.

καὶ διὰ τοῦτο λέγεται μάλιϲτα θαυμαϲθεὶϲ τοῦ τρίποδοϲ τυχεῖν’. ‘τί δὲ ταῦτα’ ὁ Κλεόδωροϲ εἶπε ‘διαφέρει τῶν Εὐμήτιδοϲ αἰνιγμάτων; ἃ ταύτην μὲν ἴϲωϲ B οὐκ ἀπρεπέϲ ἐϲτι παίζουϲαν καὶ διαπλέκουϲαν ὥϲπερ ἕτεραι ζώνια καὶ κεκρυφάλουϲ προβάλλειν ταῖϲ γυ-

2, 22—23 H. 6, 583—584 R.

14. Ληλάντου*: λιλάντου

παιζίν, ἄνδρας δὲ νοῦν ἔχοντας ἔν τινι σπουδῇ τίθεσθαι γελοῖον’. ἡ μὲν οὖν Εὔμητις ἡδέως ἂν εἰποῦσά τι πρὸς αὐτόν, ὡς ἐφαίνετο, κατέσχεν ἑαυτὴν ὑπ’ αἰδοῦς, καὶ ἀνεπλήσθη τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος· ὁ δὲ Αἴσωπος οἷον ἀμυνόμενος ὑπὲρ αὐτῆς ‘οὐ γελοιότερον οὖν’ εἶπε ‘τὸ μὴ δύνασθαι ταῦτα διαλύειν, οἷόν ἐστιν ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἡμῖν τοῦ δείπνου προύβαλεν

‘ἄνδρ’ εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ’ ἀνέρι κολλήσαντα;’

C τί τοῦτ’ ἔστιν ἔχοις ἂν εἰπεῖν;’ ‘ἀλλ’ οὐδὲ μαθεῖν δέομαι’ ἔφη ὁ Κλεόδωρος. ‘καὶ μὴν οὐδείς’ ἔφη ‘σοῦ τοῦτο μᾶλλον οἶδεν οὐδὲ ποιεῖ βέλτιον· εἰ δ’ ἀρνῇ, μάρτυρας ἔχω σικυωνίας’. ὁ μὲν οὖν Κλεόδωρος ἐγέλασε· καὶ γὰρ ἐχρῆτο μάλιστα ταῖς σικυωνίαις τῶν καθ’ αὑτὸν ἰατρῶν, καὶ δόξαν οὐχ ἥκιστα τὸ βοήθημα τοῦτο δι’ ἐκεῖνον ἔσχηκε.

11. Μνησίφιλος δ’ ὁ Ἀθηναῖος, ἑταῖρος ὢν καὶ ζηλωτὴς Σόλωνος, ‘ἐγώ τοι’ εἶπεν ‘ὦ Περίανδρε τὸν λόγον ἀξιῶ καθάπερ τὸν οἶνον μὴ πλουτίνδην D μηδ’ ἀριστίνδην ἀλλ’ ἐξ ἴσου πᾶσιν ὥσπερ ἐν δημοκρατίᾳ νέμεσθαι καὶ κοινὸν εἶναι· τῶν δ’ ἄρτι περὶ ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἰρημένων οὐδὲν ἡμῖν τοῖς δημοτικοῖς μέτεστιν. ὅθεν οἰόμεθα δεῖν πάλιν ἕκαστον ὑμῶν περὶ πολιτείας ἰσονόμου γνώμην τινὰ συμβαλέσθαι, ἀρξαμένους αὖθις ἀπὸ Σόλωνος’. ἐδόκει δὴ ταῦτα ποιεῖν. καὶ πρῶτος ὁ Σόλων ‘ἀλλ’ ἀκήκοας μέν’ εἶπεν ‘ὦ Μνησίφιλε μετὰ πάντων Ἀθηναίων ἣν ἔχω γνώμην περὶ πολιτείας· εἰ δὲ βούλει καὶ νῦν ἀκούειν, δοκεῖ μοι πόλις ἄριστα πράττειν καὶ μάλιστα σῴζειν δημοκρατίαν, ἐν ᾗ τὸν ἀδικήσαντα τοῦ

ἀδικηθέντος οὐδὲν ἧττον οἱ μὴ ἀδικηθέντες προβάλλονται E καὶ κολάζουσι'. δεύτερος δ' ὁ Βίας ἔφη κρατίστην εἶναι δημοκρατίαν ἐν ᾗ πάντες ὡς τύραννον φοβοῦνται τὸν νόμον. ἐπὶ τούτῳ Θαλῆς τὴν μήτε πλουσίους ἄγαν μήτε πένητας ἔχουσαν πολίτας. μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρσις ἐν ᾗ τῶν ἄλλων ἴσων νομιζομένων ἀρετῇ τὸ βέλτιον ὁρίζεται, κακίᾳ δὲ τὸ χεῖρον. πέμπτος δ' ὁ Κλεόβουλος ἔφη μάλιστα σωφρονεῖν δῆμον ὅπου τὸν ψόγον μᾶλλον οἱ πολιτευόμενοι δεδοίκασιν ἢ τὸν νόμον. ἕκτος δὲ Πιττακός, ὅπου τοῖς πονηροῖς οὐκ ἔξεστιν ἄρχειν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς οὐκ ἔξεστι μὴ ἄρχειν. μετατραπεὶς δ' ὁ Χίλων ἀπεφήνατο τὴν μάλιστα νόμων ἥκιστα δὲ ῥητόρων ἀκούουσαν F πολιτείαν ἀρίστην εἶναι. τελευταῖος δὲ πάλιν ὁ Περίανδρος ἐπικρίνων ἔφη δοκεῖν αὐτῷ πάντας ἐπαινεῖν δημοκρατίαν τὴν ὁμοιοτάτην ἀριστοκρατίᾳ.

12. Τέλος δὲ καὶ τούτου τοῦ λόγου λαβόντος ἠξίουν ἐγὼ καὶ περὶ οἴκου ᾗ χρηστέον εἰπεῖν τοὺς ἄνδρας ἡμῖν· 'βασιλείας μὲν γὰρ καὶ πόλεις ὀλίγοι κυβερνῶσιν, ἑστίας δὲ πᾶσιν ἡμῖν καὶ οἴκου μέτεστι'. 155 γελάσας οὖν ὁ Αἴσωπος 'οὔκ, εἴγε τῶν πάντων' ἔφη 'καὶ Ἀνάχαρσιν ἀριθμεῖς· τούτῳ γὰρ οἶκος οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται τῷ ἄοικος εἶναι, χρῆσθαι δ' ἁμάξῃ, καθάπερ τὸν ἥλιον ἐν ἅρματι λέγουσι περιπολεῖν, ἄλλοτ' ἄλλην ἐπινεμόμενον τοῦ οὐρανοῦ χώραν'. καὶ ὁ Ἀνάχαρσις 'διὰ τοῦτό τοι' εἶπεν 'ἢ μόνος ἢ μάλιστα τῶν θεῶν ἐλεύθερός ἐστι καὶ αὐτόνομος, καὶ κρατεῖ πάντων, κρατεῖται δ' ὑπ' οὐδενός, ἀλλὰ βασι-

2, 24—25 H. 6, 586—588 R.

2. ἔφη Stobaeus Floril. XLIII 131: ἔφησε 7. κακία (κακίᾳ Pflugkius) δὲ Stobaeus: καὶ κακία 12. μετατραπεὶς] μετὰ τούτους W

λεύει καὶ ἡνιοχεῖ. πλὴν cέ γε τὸ ἅρμα λέληθεν αὐ-
τοῦ ὡς ὑπερφυὲς κάλλει καὶ μεγέθει θαυμάσιόν ἐστιν·
B οὐ γὰρ ἂν παίζων ἐπὶ γέλωτι παρέβαλες ἐκεῖνο τοῖς
ἡμετέροις. οἶκον δέ μοι δοκεῖς, ὦ Αἴσωπε, ταυτὶ τὰ
πήλινα καὶ ξύλινα καὶ κεραμεᾶ στεγάσματα νομίζειν,
ὥσπερ εἰ κοχλίαν ἡγοῖο τὸ κέλυφος, ἀλλὰ μὴ τὸ
ζῷον. εἰκότως οὖν σοι γέλωτα παρέσχεν ὁ Σόλων,
ὅτι τοῦ Κροίσου τὴν οἰκίαν κεκοσμημένην πολυτελῶς
θεασάμενος οὐκ εὐθὺς ἀπεφήνατο τὸν κεκτημένον
εὐδαιμόνως οἰκεῖν καὶ μακαρίως, ἅτε δὴ τῶν ἐν αὐ-
τῷ μᾶλλον ἀγαθῶν ἢ τῶν παρ' αὐτῷ βουλόμενος
γενέσθαι θεατής· σὺ δ' ἔοικας οὐδὲ τῆς σεαυτοῦ μνη-
μονεύειν ἀλώπεκος. ἐκείνη μὲν γὰρ εἰς ἀγῶνα ποι-
κιλίας καταστᾶσα πρὸς τὴν πάρδαλιν ἠξίου τὰ ἐντὸς
C αὐτῆς καταμαθεῖν τὸν δικαστήν, ποικιλωτέρα γὰρ ἐκεῖ-
θεν φανεῖσθαι· σὺ δὲ τὰ τεκτόνων καὶ λιθοξόων ἔργα
περινοστεῖς, οἶκον ἡγούμενος οὐ τὰ ἐντὸς ἑκάστου καὶ
οἰκεῖα, παῖδας καὶ γάμον καὶ φίλους καὶ θεράποντας,
οἷς κἂν ἐν μυρμηκιᾷ τις ἢ νεοττιᾷ νοῦν ἔχουσι καὶ
σωφρονοῦσι κοινωνῇ τῶν ὑπόντων, χρηστὸν οἶκον
οἰκεῖ καὶ μακάριον. ἐγὼ μὲν οὖν' ἔφη 'ταῦτα καὶ
πρὸς Αἴσωπον ἀποκρίνομαι καὶ Διοκλεῖ συμβάλλομαι·
τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἀποφαίνεσθαι δίκαιός ἐστι τὴν
ἑαυτοῦ γνώμην'. τοῦτον οὖν ἄριστον ὁ Σόλων εἶπεν
αὐτῷ δοκεῖν οἶκον, ὅπου τὰ κτήματα μήτε κτωμένοις
D ἀδικία μήτε φυλάττουσιν ἀπιστία μήτε δαπανῶσι με-
τάνοια πρόσεστιν. ὁ δὲ Βίας ἐν ᾧ τοιοῦτός ἐστιν
ὁ δεσπότης δι' αὑτὸν οἷος ἔξω διὰ τὸν νόμον. ὁ δὲ
Θαλῆς ἐν ᾧ πλείστην ἄγειν τῷ δεσπότῃ σχολὴν ἔξ-

2, 25—27 H. 6, 588—590 R.

24. τοῦτον — εἶπεν Stobaeus Floril. LXXX 14: οὕτως ὁ σόλων ἄριστον

ἐcτιν. ὁ δὲ Κλεόβουλος εἰ πλείονας ἔχοι τῶν φοβουμένων αὐτὸν τοὺς φιλοῦντας ὁ δεcπότης. ὁ δὲ Πιττακὸς εἶπεν 'ὡς ἄριστος οἶκός ἐcτιν ὁ τῶν περιccῶν μηδενὸς δεόμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων μηδενὸς ἐνδεόμενος'. ὁ δὲ Χίλων ἔφη δεῖν μάλιcτα βαcιλευομένῃ πόλει προσεοικέναι τὸν οἶκον. εἶτα προσεπεῖπεν ὅτι καὶ Λυκοῦργος πρὸς τὸν κελεύοντα δημοκρατίαν ἐν τῇ πόλει καταστῆcαι 'πρῶτος' ἔφη 'ποίηcον ἐν τῇ οἰκίᾳ E cου δημοκρατίαν'.

13. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἔcχεν ὁ λόγος τέλος, ἡ μὲν Εὔμητις ἐξῆλθε μετὰ τῆς Μελίccης, τοῦ δὲ Περιάνδρου τῷ Χίλωνι προπιόντος εὐμεγέθη κύλικα, τῷ δὲ Βίαντι τοῦ Χίλωνος, Ἄρδαλος ἐπανασταὰς καὶ προcαγορεύcας τὸν Αἴcωπον 'cὺ δ' οὐκ ἄν' ἔφη 'διαπέμψαιο δεῦρο τὸ ποτήριον πρὸς ἡμᾶς, ὁρῶν τούτους ὥcπερ τὴν Βαθυκλέους κύλικα διαπεμπομένους ἀλλήλοις, ἑτέρῳ δὲ μὴ μεταδιδόντας;' καὶ ὁ Αἴcωπος 'ἀλλ' οὐ δεῖ τοῦτο' ἔφη 'τὸ ποτήριον δημοτικὸν εἶ- F ναι· Cόλωνι γὰρ ἔκπαλαι παράκειται μόνῳ'. τὸν οὖν Μνηcίφιλον προcαγορεύcας ὁ Πιττακὸς ἠρώτηcε τί οὐ πίνει ὁ Cόλων ἀλλὰ καταμαρτυρεῖ τῶν ποιημάτων ἐν οἷς γέγραφεν

'ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύcου
καὶ Μουcέων, ἃ τίθηc' ἀνδράcιν εὐφροcύνας'.

ὑποφθάcας δ' Ἀνάχαρcις 'cὲ γάρ', ὦ Πιττακέ, καὶ τὸν cὸν ἐκεῖνον τὸν χαλεπὸν φοβεῖται νόμον, ἐν ᾧ γέγραφας Ἐάν τις ὁτιοῦν μεθύων ἁμάρτῃ, δι-

1, 345—347 H. 6, 429—431 R.

4. μηδενὸς δεόμενος Stobaeus 18. οὐ δεῖ Madvigius: οὐδὲ 23. Bergk. p. 430[3]

πλαcίαν ἢ τῷ νήφοντι τὴν ζημίαν εἶναι'. καὶ ὁ Πιτ-
τακός 'cὺ δέ γε' εἶπεν 'οὕτωc ἐξύβριcαc εἰc τὸν
νόμον, ὥcτε πέρυcι παρα λίβυτ' ἀδελφῷ μεθυcθεὶc
156 ἆθλον αἰτεῖν καὶ cτέφανον'. 'τί δ' οὐκ ἔμελλον'
ἔφη ὁ Ἀνάχαρcιc 'τῷ πλεῖcτον πιόντι προκειμένων
ἄθλων πρῶτοc μεθυcθεὶc ἀπαιτεῖν τὸ νικητήριον; ἢ
διδάξατέ με ὑμεῖc, τί τέλοc ἐcτὶ τοῦ πολὺν πιεῖν
ἄκρατον ἢ τὸ μεθυcθῆναι'. τοῦ δὲ Πιττακοῦ γελά-
cαντοc ὁ Αἴcωποc λόγον εἶπε τοιοῦτον. 'λύκοc ἰδὼν
ποιμέναc ἐcθίονταc ἐν cκηνῇ πρόβατον ἐγγὺc προc-
ελθὼν 'ἡλίκοc ἂν ἦν' ἔφη 'ὑμῶν θόρυβοc, εἰ ἐγὼ
τοῦτο ἐποίουν.' καὶ ὁ Χίλων 'ὀρθῶc' ἔφη 'Αἴcω-
ποc ἠμύνατο, μικρὸν ἔμπροcθεν ἐπιcτομιcθεὶc ὑφ'
ἡμῶν, εἶτα νῦν ὁρῶν ἑτέρουc τὸν Μνηcιφίλου λόγον
ὑφηρπακόταc· Μνηcίφιλοc γὰρ ᾐτήθη τὴν ὑπὲρ Cό-
λωνοc ἀπόκριcιν'. 'καὶ λέγω' ὁ Μνηcίφιλοc εἶπεν
B 'εἰδὼc ὅτι Cόλωνι δοκεῖ πάcηc τέχνηc καὶ δυνάμεωc
ἀνθρωπίνηc τε καὶ θείαc ἔργον εἶναι τὸ γιγνόμενον
μᾶλλον ἢ δι' οὗ γίγνεται, καὶ τὸ τέλοc ἢ τὰ πρὸc
τὸ τέλοc. ὑφάντηc τε γὰρ ἂν οἶμαι χλαμύδα ποιή-
cαιτο μᾶλλον ἔργον αὑτοῦ καὶ ἱμάτιον ἢ κανόνων
διάθεcιν καὶ ἀνέγερcιν ἀγνύθων, χαλκεύc τε κόλληcιν
cιδήρου καὶ cτόμωcιν πελέκεωc μᾶλλον ἤ τι τῶν
ἕνεκα τούτου γιγνομένων ἀναγκαίων, οἷον ἀνθράκων
ἐκζωπύρηcιν ἢ λατύπηc παραcκευήν. ἔτι δὲ μᾶλλον
ἀρχιτέκτων μέμψαιτ' ἂν ἡμᾶc ἔργον αὑτοῦ μὴ ναῦν
μηδὲ οἰκίαν ἀποφαίνονταc, ἀλλὰ τρυπῆcαι ξύλα καὶ
C φυρᾶcαι πηλόν· αἱ δὲ Μοῦcαι καὶ παντάπαcιν, εἰ
νομίζοιμεν αὐτῶν ἔργον εἶναι κιθάραν καὶ αὐλούc,

2, 28—29 H. 6, 591—593 R.

3. παρὰ Διβουτάδῃ Δελφῷ Madvigius 16. λέγω W: λέγων 20. ποιήcαιτο idem: ποιήcαι

ἀλλὰ μὴ τὸ παιδεύειν τὰ ἤθη καὶ παρηγορεῖν τὰ πάθη τῶν χρωμένων μέλεςι καὶ ἁρμονίαις. οὐκοῦν οὐδὲ τῆς Ἀφροδίτης ἔργον ἐςτὶ ςυνουςία καὶ μῖξις, οὐδὲ τοῦ Διονύςου μέθη καὶ οἶνος, ἀλλ' ἣν ἐμποιοῦςι διὰ τούτων φιλοφροςύνην καὶ πόθον καὶ ὁμιλίαν ἡμῖν καὶ ςυνήθειαν πρὸς ἀλλήλους· ταῦτα γὰρ ἔργα θεῖα καλεῖ Cόλων, καὶ ταῦτά φηςιν ἀγαπᾶν καὶ διώκειν μάλιςτα πρεςβύτης γενόμενος. ἔςτι δὲ τῆς μὲν πρὸς γυναῖκας ἀνδρῶν ὁμοφροςύνης καὶ φιλίας δημιουργὸς ἡ Ἀφροδίτη, τοῖς ςώμαςιν ὑφ' ἡδονῆς ἅμα ςυμμιγνύουςα D καὶ ςυντήκουςα τὰς ψυχάς· τοῖς δὲ πολλοῖς καὶ μὴ πάνυ ςυνήθεςι μηδ' ἄγαν γνωρίμοις ὁ Διόνυςος ὥςπερ ἐν πυρὶ τῷ οἴνῳ μαλάςςων τὰ ἤθη καὶ ἀνυγραίνων ἀρχήν τινα ςυγκράςεως πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλίας ἐνδίδωςιν. ὅταν δὲ τοιοῦτοι ςυνέλθωςιν ἄνδρες, οἵους ὁ Περίανδρος ὑμᾶς παρακέκληκεν, οὐδὲν ἔργον ἐςτὶν οἶμαι κύλικος οὐδ' οἰνοχόης, ἀλλ' αἱ Μοῦςαι καθάπερ κρατῆρα νηφάλιον ἐν μέςῳ προθέμεναι τὸν λόγον, ᾧ πλεῖςτον ἡδονῆς ἅμα καὶ παιδιᾶς καὶ ςπουδῆς ἔνεςτιν, ἐγείρουςι τούτῳ καὶ κατάρδουςι καὶ διαχέουςι τὴν φιλοφροςύνην, ἐῶςαι τὰ E πολλὰ τὴν οἰνοχόην ἀτρέμα κεῖςθαι 'κρητῆρος ὕπερθεν', ὅπερ ἀπηγόρευςεν Ἡςίοδος ἐν τοῖς πίνειν μᾶλλον ἢ διαλέγεςθαι δυναμένοις. ἐπεὶ τάς γε προπόςεις' ἔφη 'λιτὰς πυνθάνομαι πίνειν τοὺς παλαιούς, 'δαιτρόν', ὡς Ὅμηρος ἔφη, καὶ μετρητὸν ἑκάςτου πίνοντος, εἶτα ὥςπερ αἴας μερίδας μεταδιδόντος τῷ

22. κρητῆρος*: κρατῆρος 23. Ἡςίοδος] O. et D. 742 24. γε Reiskius: τε 25. λιτὰς*: αὐτὰς πίνειν τοὺς παλαιούς*: λέγειν τοῖς παλαιοῖς 26. δαιτρόν Meziriacus: ἔνδεινον Ὅμηρος] Δ 262 27. αἴας] λείας Hauptius

πλησίον'. εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Μνησιφίλου Χερ-
F σίας ὁ ποιητής (ἀφεῖτο γὰρ ἤδη τῆς αἰτίας καὶ διήλ-
λακτο τῷ Περιάνδρῳ νεωστί, Χίλωνος δεηθέντος) 'ἆρ'
οὖν' ἔφη 'καὶ τοῖς θεοῖς ὁ Ζεύς, ὥσπερ τοῖς ἀρι-
στεῦσιν ὁ Ἀγαμέμνων, μετρητὸν ἐνέχει τὸ ποτόν, ὅτε
προύπινον ἀλλήλοις ἑστιώμενοι παρ' αὐτῷ;' καὶ ὁ
Κλεόδωρος 'σὺ δ' ὦ Χερσία' εἶπεν, 'εἰ τὴν ἀμβρο-
σίαν τῷ Διὶ πελειάδες τινὲς κομίζουσιν, ὡς ὑμεῖς λέ-
γετε, τὰς Πλαγκτὰς ὑπερπετόμεναι χαλεπῶς καὶ μό-
λις, οὐ νομίζεις καὶ τὸ νέκταρ αὐτῷ δυσπόριστον εἶναι
157 καὶ σπάνιον, ὥστε φείδεσθαι καὶ παρέχειν ἑκάστῳ τε-
ταμιευμένον;'

14. 'Ἴσως' εἶπεν ὁ Χερσίας· 'ἀλλ' ἐπεὶ πάλιν
περὶ οἰκονομίας λόγος γέγονε, τίς ἂν ὑμῶν φράσειεν
ἡμῖν τὸ ἀπολειπόμενον; ἀπολείπεται δ' οἶμαι κτή-
σεώς τι λαβεῖν μέτρον αὐτάρκους καὶ ἱκανῆς ἐσομέ-
νης'. καὶ ὁ Κλεόβουλος 'ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφοῖς' ἔφη
'μέτρον ὁ νόμος δέδωκε, πρὸς δὲ τοὺς φαύλους ἐρῶ
λόγον τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ὃν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἶ-
πεν. ἔφη γὰρ τὴν Σελήνην δεῖσθαι τῆς ἑαυτῆς μητρὸς
ὅπως αὐτῇ χιτώνιον ὑφήνῃ σύμμετρον· τὴν δ' εἰπεῖν
B 'καὶ πῶς σύμμετρον ὑφήνω; νῦν μὲν γὰρ ὁρῶ σε
πανσέληνον, αὖθις δὲ μηνοειδῆ, τοτὲ δ' ἀμφίκυρτον'.
οὕτω δή, ὦ φίλε Χερσία, καὶ πρὸς ἄνθρωπον ἀνόη-
τον καὶ φαῦλον οὐδέν ἐστι μέτρον οὐσίας· ἄλλοτε
γὰρ ἄλλος ἐστὶ ταῖς χρείαις διὰ τὰς ἐπιθυμίας καὶ
τὰς τύχας, ὥσπερ ὁ Αἰσώπου κύων, ὃν οὑτοσί φησιν
ἐν τῷ χειμῶνι συστρεφόμενον καὶ συσπειρώμενον διὰ
τὸ ῥιγοῦν οἰκίαν ποιεῖν διανοεῖσθαι, θέρους δ' αὖ
πάλιν ἐκτεταμένον καθεύδοντα φαίνεσθαι μέγαν ἑαυ-

14. περὶ W

τῷ καὶ μήτ᾽ ἀναγκαῖον ἡγεῖcθαι μήτε μικρὸν ἔργον οἰκίαν περιβαλέcθαι τοcαύτην. ἦ γὰρ οὐχ ὁρᾷc᾽ εἶπεν ʽὦ Χερcία, καὶ τοὺc φαύλουc νῦν μὲν εἰc μικρὰ κομιδῇ cυcτέλλονταc ἑαυτοὺc ὡc cτρογγύλωc καὶ Λακωνικῶc [C] βιωcομένουc, νῦν δέ, εἰ μὴ τὰ πάντων ἔχουcιν ἰδιωτῶν ἅμα καὶ βαcιλέων, ὑπ᾽ ἐνδείαc ἀπολεῖcθαι νομίζονταc;᾽ ὡc οὖν ὁ Χερcίαc ἀπεcιώπηcεν, ὑπολαβὼν ὁ Κλεόδωροc ʽἀλλὰ καὶ τοὺc cοφούc᾽ εἶπεν ʽὑμᾶc ὁρῶμεν ἀνίcοιc μέτροιc τὰc κτήcειc νενεμημέναc πρὸc ἀλλήλουc ἔχονταc᾽. καὶ ὁ Κλεόβουλοc ʽὁ γάρ τοι νόμοc᾽ εἶπεν ʽὦ βέλτιcτε ἀνδρῶν, ὡc ὑφάντηc ἑκάcτῳ τὸ πρέπον ἡμῶν καὶ τὸ μέτριον καὶ τὸ ἁρμόττον ἀποδίδωcι. καὶ cὺ καθάπερ νόμῳ τῷ λόγῳ [D] τρέφων καὶ διαιτῶν καὶ φαρμακεύων τοὺc κάμνονταc οὐκ ἴcον ἑκάcτῳ, τὸ δὲ προcῆκον ἀπονέμειc ἅπαcιν᾽. ὑπολαβὼν δ᾽ ὁ Ἄρδαλοc ʽἆρ᾽ οὖν᾽ ἔφη ʽκαὶ τὸν ἑταῖρον ὑμῶν Cόλωνοc δὲ ξένον Ἐπιμενίδην νόμοc τιc ἀπέχεcθαι τῶν ἄλλων cιτίων κελεύει, τῆc δ᾽ ἀλίμου δυνάμεωc ἣν αὐτὸc cυντίθηcι μικρὸν εἰc τὸ cτόμα λαμβάνοντα διημερεύειν ἀνάριcτον καὶ ἄδειπνον;᾽ ἐπιcτήcαντοc δὲ τοῦ λόγου τὸ cυμπόcιον ὁ μὲν Θαλῆc ἐπιcκώπτων εὖ φρονεῖν ἔφη τὸν Ἐπιμενίδην ὅτι μὴ βούλεται πράγματα ἔχειν ἀλῶν τὰ cιτία καὶ πέττων ἑαυτῷ, καθάπερ Πιττακόc. ἐγὼ γάρ᾽ εἶπε ʽτῆc [E] ξένηc ἤκουον ᾀδούcηc πρὸc τὴν μύλην, ἐν Ἐρέcῳ γενόμενοc,

ʽἄλει μύλα ἄλει·
καὶ γὰρ Πιττακὸc ἄλει
μεγάλαc Μιτυλάναc βαcιλεύων᾽.

ὁ δὲ Cόλων ἔφη θαυμάζειν τὸν Ἄρδαλον εἰ τὸν νό-

2, 32—33 H. 6, 597—599 B.

3. φαύλουc*: μικροὺc 13. καθάπερ*: καθάπερ τῷ

μον οὐκ ἀνέγνωκε τῆς διαίτης τοῦ ἀνδρὸς ἐν τοῖς
ἔπεσι τοῖς Ἡσιόδου γεγραμμένον· ἐκεῖνος γάρ ἐστιν
ὁ πρῶτος Ἐπιμενίδῃ σπέρματα τῆς τροφῆς ταύτης
παρασχὼν καὶ ζητεῖν ὁ διδάξας

'ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ'.

F 'οἴει γάρ' ὁ Περίανδρος εἶπε 'τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαι
τι τοιοῦτον, οὐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ καὶ
πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν
ἡμᾶς; ἀγαθὴ μὲν γὰρ ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δ'
ὁ ἀνθέρικος· τὰ δ' ἄλιμα ταῦτα καὶ ἄδιψα φάρμακα
μᾶλλον ἢ σιτία πυνθάνομαι, καὶ μέλι καὶ τυρόν τινα
βαρβαρικὸν δέχεσθαι, καὶ σπέρματα πάμπολλα τῶν
οὐκ εὐπορίστων. πῶς οὖν οὐκ ἂν τῷ Ἡσιόδῳ τὸ
'πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ' κείμενον

'ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν',

εἰ τοσαύτης δεήσειε παρασκευῆς; θαυμάζω δέ σου τὸν
158 ξένον ὦ Σόλων εἰ Δηλίοις ἔναγχος ποιησάμενος τὸν
μέγαν καθαρμὸν οὐχ ἱστόρησε παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ ἱε-
ρὸν κομιζόμενα τῆς πρώτης ὑπομνήματα τροφῆς καὶ
δείγματα μετ' ἄλλων εὐτελῶν καὶ αὐτοφυῶν μαλάχην
καὶ ἀνθέρικον, ὧν εἰκός ἐστι καὶ τὸν Ἡσίοδον προ-
ξενεῖν ἡμῖν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν'. 'οὐ
ταῦτα' ἔφη 'μόνον' ὁ Ἀνάχαρσις 'ἀλλὰ καὶ πρὸς
ὑγίειαν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν λαχάνων ἑκάτερον ἐπαι-
νεῖται'. καὶ ὁ Κλεόδωρος 'ὀρθῶς' ἔφη 'λέγεις· ἰα-
B τρικὸς γὰρ ὢν Ἡσίοδος δῆλός ἐστιν οὐκ ἀμελῶς οὐδ'

2, 33—34 H. 6, 599—600 B.

2. Ἡσιόδου] O. et D. 41 13. ἂν Pflugkius: ἐν Ἡσιόδῳ] O. et D. 45 14. μὲν* 17. δεήσειε*: δεήσει 27. ὢν Ἡσίοδος*: ἡσίοδος ὡς

ἀπείρωϲ περὶ διαίτηϲ καὶ κράϲεωϲ οἴνου καὶ ἀρετῆϲ ὕδατοϲ καὶ λουτροῦ καὶ γυναικῶν διαλεγόμενοϲ καὶ ϲυνουϲίαϲ καιροῦ καὶ βρεφῶν καθίϲεωϲ. ἀλλ' Ἡϲιόδου μὲν ἐμοὶ δοκεῖ δικαιότερον Αἴϲωποϲ αὐτὸν ἀποφαίνειν μαθητὴν ἢ Ἐπιμενίδηϲ· τούτῳ γὰρ ἀρχὴν τῆϲ καλῆϲ ταύτηϲ καὶ ποικίληϲ καὶ πολυγλώϲϲου ϲοφίαϲ ὁ πρὸϲ τὴν ἀηδόνα λόγοϲ τοῦ ἱέρακοϲ παρέϲχηκεν. ἐγὼ δ' ἂν ἡδέωϲ ἀκούϲαιμι Cόλωνοϲ· εἰκὸϲ γὰρ αὐτὸν πεπύϲθαι, πολὺν χρόνον Ἀθήνηϲιν Ἐπιμενίδῃ ϲυγγενόμενον, ὅ τι δὴ παθὼν ἢ ϲοφιζόμενοϲ ἐπὶ τοιαύτην ἦλθε δίαιταν'.

15. Καὶ ὁ Cόλων ἔφη 'τί δὲ τοῦτο ἐκεῖνον ἐρωτᾶν ἔδει; δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τοῦ μεγίϲτου τῶν ἀγαθῶν C καὶ κρατίϲτου δεύτερόν ἐϲτι τὸ δεῖϲθαι τροφῆϲ βραχυτάτηϲ, εἴ γε μέγιϲτόν ϲοι δοκεῖ τὸ μηδ' ὅλωϲ τροφῆϲ δεῖϲθαι'. 'οὐδαμῶϲ' ὁ Κλεόδωροϲ 'ἔμοιγε' εἶπεν, 'εἰ δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, καὶ μάλιϲτα παρακειμένηϲ τραπέζηϲ, ἣν ἀναιροῦϲιν αἰρομένηϲ τροφῆϲ φιλίων θεῶν βωμὸν οὖϲαν καὶ ξενίων. ὡϲ δὲ Θαλῆϲ λέγει τῆϲ γῆϲ ἀναιρεθείϲηϲ ϲύγχυϲιν τὸν ὅλον ἕξειν κόϲμον, οὕτωϲ οἴκου διάλυϲίϲ ἐϲτι· ϲυναναιρεῖται γὰρ αὐτῇ πῦρ ἑϲτιοῦχον ἑϲτία κρατῆρεϲ ὑποδοχαὶ ξενιϲμοί, φιλανθρωπότατα καὶ πρῶτα κοινωνήματα πρὸϲ ἀλλήλουϲ, μᾶλλον δὲ ϲύμπαϲ ὁ βίοϲ, εἴ γε διαγωγή τίϲ D ἐϲτιν ἀνθρώπου πράξεων ἔχουϲα διέξοδον, ὧν ἡ τῆϲ τροφῆϲ χρεία καὶ παραϲκευὴ τὰϲ πλείϲταϲ παρακαλεῖ.

2, 34—36 H. 6, 600—602 R.

3. καθίϲεωϲ] Hesiod. O. et D. 750 Ἡϲιόδου] O. et D. 203 15. εἴ γε*: εἰ τὸ ϲοι W: εὖ 18. τραπέζηϲ ἣν αἰδοῦμαι φιλίων θεῶν βωμὸν οὖϲάν καὶ ξενίων et οὕτωϲ οἴκου διάλυϲίϲ ἐϲτι αἰρομένηϲ τροφῆϲ W 24. εἴ γε Xylander: εἴ τε

δεινὸν μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ γεωργίας αὐτῇ·
διαλυομένη γὰρ αὖθις ἀπολείπει γῆν ἡμῖν ἄμορφον
καὶ ἀκάθαρτον, ὕλης ἀκάρπου καὶ ῥευμάτων πλημμε-
λῶς φερομένων ὑπ' ἀργίας ἀνάπλεων. συναπόλλυσι
δὲ καὶ τέχνας πάσας καὶ ἐργασίας, ὧν ἔξαρχός ἐστι
καὶ παρέχει βάσιν πάσαις καὶ ὕλην, καὶ τὸ μηδέν εἶ-
E σι, ταύτης ἐκποδὼν γενομένης. καταλύονται δὲ καὶ
τιμαὶ θεῶν, Ἡλίῳ μὲν μικράν, ἔτι δ' ἐλάττω Σελήνῃ
χάριν αὐγῆς μόνον καὶ ἀλέας ἀνθρώπων ἐχόντων.
ὀμβρίῳ δὲ Διὶ καὶ προηροσίᾳ Δήμητρι καὶ φυταλμίῳ
Ποσειδῶνι ποῦ βωμὸς ἔσται, ποῦ δὲ θυσία; πῶς δ'
χαριδότης ὁ Διόνυσος, εἰ δεησόμεθα μηδενὸς ὧν δί-
δωσι; τί δὲ θύσομεν ἢ σπείσομεν; τίνος δ' ἀπαρξό-
μεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τῶν μεγίστων ἀνατροπὴν καὶ
σύγχυσιν ἔχει πραγμάτων. ἡδονῆς δὲ πάσης μὲν πε-
ριέχεσθαι καὶ πάντως ἀλόγιστόν ἐστι, πᾶσαν δὲ φεύ-
γειν καὶ πάντως ἀναίσθητον. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν
ἑτέραις τισὶν ἡδοναῖς χρῆσθαι κρείττοσιν ὑπαρχέτω,
F τῷ δὲ σώματι λαβεῖν ἡδονὴν τῆς ἀπὸ τοῦ τρέφεσθαι
δικαιοτέραν οὐκ ἔστιν, ὅπερ οὐδένα λέληθεν ἀνθρώ-
πων· ταύτην γὰρ ἐν μέσῳ θέμενοι κοινωνοῦσιν ἀλλή-
λοις δείπνων καὶ τραπέζης, ἀφροδισίων δὲ νύκτα καὶ
πολὺ προβάλλονται σκότος, ἡγούμενοι τὸ τούτων κοι-
νωνεῖν ἀναίσχυντον εἶναι καὶ θηριῶδες, ὡς τὸ μὴ
κοινωνεῖν ἐκείνης'. ὑπολαβὼν οὖν ἐγὼ τοῦ Κλεο-
δώρου διαλιπόντος 'ἐκεῖνο δ' οὐ λέγεις' εἶπον, 'ὅτι
καὶ τὸν ὕπνον ἅμα τῇ τροφῇ συνεκβάλλομεν; ὕπνου
159 δὲ μὴ ὄντος οὐδ' ὄνειρός ἐστιν, ἀλλ' οἴχεται τὸ πρε-

7. δὲ Meziriacus 8. μὲν Reiskius: δὲ 11. ἔσται idem: ἐστι 20. ἔστιν*: ἔστιν εὑρεῖν 23. τὸ τούτων Reiskius: ταύτης τὸ

cβύτατον ἡμῖν μαντεῖον. ἔςται δὲ μονοειδὴς ὁ βίος, καὶ τρόπον τινὰ μάτην τὸ cῶμα περικείcεται τῇ ψυχῇ· τὰ πλεῖcτα γὰρ αὐτοῦ καὶ κυριώτατα τῶν μερῶν ἐπὶ τὴν τροφὴν ὄργανα παρεcκεύαcται, γλῶττα καὶ ὀδόντες καὶ cτόμαχος καὶ ἧπαρ. ἀργὸν γὰρ οὐδέν ἐcτιν οὐδὲ πρὸς ἄλλην cυντεταγμένον χρείαν· ὥcθ᾽ ὁ μὴ δεόμενος τροφῆς οὐδὲ cώματος δεῖται. τοῦτο δ᾽ αὐτὸν ἦν αὐτοῦ μὴ δεῖcθαι· cὺν cώματι γὰρ ἡμῶν ἕκαcτος᾽. ‛ἡμεῖς μὲν οὖν᾽ ἔφην ἐγώ ‛ταύτας τῇ γαcτρὶ cυμβολὰς εἰcφέρομεν· εἰ δὲ Cόλων ἤ τις ἄλλος τι κατηγορεῖ, ἀκουcόμεθα.᾽

16. ‛Πάνυ μὲν οὖν᾽ ἔφη ὁ Cόλων, ‛μὴ καὶ τῶν B Αἰγυπτίων ἀκριτώτεροι φανῶμεν, οἳ τὸν νεκρὸν ἀνατεμόντες ἔδειξαν τῷ ἡλίῳ, ** εἶτ᾽ αὐτὰ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν κατέβαλον, τοῦ δ᾽ ἄλλου cώματος ὡς ἤδη καθαροῦ γεγονότος ἐπιμέλονται. τῷ γὰρ ὄντι τοῦτό ἐcτι τὸ μίαcμα τῆς cαρκὸς ἡμῶν καὶ ὁ τάρταρος ὁ ἐν Ἅιδου, δεινῶν τινων ῥευμάτων καὶ πνεύματος ὁμοῦ καὶ πυρὸς cυμπεφυρμένου καὶ νεκρῶν περίπλεως. ζῶν γὰρ οὐδεὶς ἀπ᾽ οὐδενὸς τρέφεται ζῶντος, ἀλλὰ θανατοῦντες τὰ ἔμψυχα καὶ τὰ φυόμενα τῷ τρέφεcθαι καὶ αὔξεcθαι μετέχοντα τοῦ ζῆν ἀπολλύντες ἀδικοῦμεν. ἀπόλλυται γὰρ ἐξ οὗ πέφυκε τὸ μεταβάλλον C εἰς ἄλλο, καὶ πᾶcαν φθείρεται φθοράν, ὅπως ἂν θατέρου τροφὴ γένοιτο. τὸ δ᾽ ἀπέχεcθαι cαρκῶν ἐδωδῆς, ὥcπερ Ὀρφέα τὸν παλαιὸν ἱcτοροῦcι, cόφιcμα μᾶλλον ἢ φυγὴ τῶν περὶ τὴν τροφὴν ἀδικημάτων ἐcτί. φυγὴ δὲ μία καὶ καθαρμὸς εἰς δικαιοcύνην τὸ

2, 37—38 H. 6, 604—606 R.

13. ἀνατεμόντες Winckelmannus: ἀνατέμνοντες 14. Feci asteriscos 20. οὐδεὶς Reiskius 28. τὸ τέλειον καὶ*: τελειοῖ

τέλειον καὶ αὐτάρκη καὶ ἀπροϲδεᾶ γενέϲθαι. ᾧ δ᾽
ἄνευ κακώϲεωϲ ἑτέρου τὴν αὑτοῦ ϲωτηρίαν ἀμήχανον
ὁ θεὸϲ πεποίηκε, τούτῳ τὴν φύϲιν ἀρχὴν ἀδικίαϲ
προϲτέθεικεν. ἆρ᾽ οὖν οὐκ ἄξιον, ὦ φίλε, ϲυνεκτε-
μεῖν ἀδικίᾳ κοιλίαν καὶ ϲτόμαχον καὶ ἧπαρ, ἃ καλοῦ
D μὲν οὐδενὸϲ αἴϲθηϲιν ἡμῖν οὐδ᾽ ὄρεξιν ἐνδίδωϲι,
ϲκεύεϲι δὲ μαγειρικοῖϲ, οἷα κοπίδεϲ καὶ λέβητεϲ, τὰ
δὲ μυλωθρικοῖϲ καὶ καμίνοιϲ καὶ φρεωρύχοιϲ καὶ μα-
κτηρίοιϲ ἔοικεν; ἀτεχνῶϲ δὲ τῶν πολλῶν ἴδοι τιϲ ἂν
ὥϲπερ ἐν μύλωνι τῷ ϲώματι τὴν ψυχὴν ἐγκεκαλυμ-
μένην ἀεὶ περὶ τὴν τῆϲ τροφῆϲ χρείαν κυκλοῦϲαν,
ὥϲπερ ἀμέλει καὶ ἡμεῖϲ ἄρτι μὲν οὔθ᾽ ἑωρῶμεν ἀλ-
λήλουϲ οὔτ᾽ ἠκούομεν, ἀλλ᾽ ἕκαϲτοϲ ἐγκεκυφὼϲ ἐδού-
λευε τῇ περὶ τὴν τροφὴν χρείᾳ. νυνὶ δ᾽ ἐπαρθειϲῶν
τῶν τραπεζῶν ἐλεύθεροι γεγονότεϲ ὡϲ ὁρᾷϲ, ἐϲτεφα-
νωμένοι περὶ λόγουϲ διατρίβομεν καὶ ἀλλήλοιϲ ϲύν-
E εϲμεν καὶ ϲχολὴν ἄγομεν, εἰϲ τὸ μὴ δεῖϲθαι τροφῆϲ
ἐληλυθότεϲ. ἆρ᾽ οὖν, ἄνπερ ἡ νῦν οὖϲα περὶ ἡμᾶϲ
ἕξιϲ ἄπαυϲτοϲ διαμένῃ παρὰ πάντα τὸν βίον, οὐκ ἀεὶ
ϲχολὴν ἕξομεν ἀλλήλοιϲ ϲυνεῖναι, μὴ δεδιότεϲ πενίαν
μηδ᾽ εἰδότεϲ πλοῦτον; ὁ γὰρ τῶν περιϲϲῶν ζῆλοϲ
εὐθὺϲ ἀκολουθεῖ καὶ ϲυνοικίζεται τῇ χρείᾳ τῶν ἀναγ-
καίων. ἀλλ᾽ οἴεται δεῖν τροφὴν εἶναι Κλεόδωροϲ,
ὅπωϲ τράπεζαι καὶ κρατῆρεϲ ὦϲι, καὶ Δήμητρι καὶ
Κόρῃ θύωμεν. ἕτεροϲ δέ τιϲ ἀξιούτω μάχαϲ εἶναι
καὶ πόλεμον, ἵνα καὶ τείχη καὶ νεωϲοίκουϲ καὶ ὁπλο-
F θήκαϲ ἔχωμεν καὶ θύωμεν ἑκατομφόνια, καθάπερ φαϲὶ
νόμον εἶναι Μεϲηνίοιϲ. ἄλλον δὲ πρὸϲ τὴν ὑγίειαν

2, 38—40 H. 6, 606—608 B.

11. τροφῆϲ Amiotus: ψυχῆϲ 14. ἐπαρθειϲῶν W: παρατεθειϲῶν 24. καὶ Δήμητρι*: αἳ δήμητρι 25. θύωμεν*: θύεται ἔτι

οἶμαι χαλεπαίνειν· δεινὸν γὰρ εἰ μηδενὸς νοσοῦντος οὐ στρωμνῆς ἔτι μαλακῆς ὄφελος οὐ κλίνης, οὐδ' Ἀσκληπιῷ θύσομεν οὐκ ἀποτροπαίοις, ἰατρικὴ δὲ μετὰ ὀργάνων καὶ φαρμάκων κείσεται τοσούτων ἀκλεὴς καὶ ἀπόθεστος. ἢ τί ταῦτα ἐκείνων διαφέρει; καὶ γὰρ ἡ τροφὴ λιμοῦ φάρμακον προσάγεται, καὶ θεραπεύειν ἑαυτοὺς λέγονται πάντες οἱ τρεφόμενοι, οὐχ ὡς ἡδύ 160
τι καὶ κεχαρισμένον ἀλλ' ὡς ἀναγκαῖον τοῦτο τῇ φύσει πράττοντες. ἐπεὶ λύπας γε πλείονάς ἐστιν ἀπὸ τῆς τροφῆς τῶν ἡδονῶν γιγνομένας καταριθμῆσαι, μᾶλλον δ' ἡ μὲν ἡδονὴ καὶ τόπον ἔχει βραχὺν ἐν τῷ σώματι καὶ χρόνον οὐ πολύν· ἡ δὲ περὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀσχολία καὶ δυσχέρεια τί δεῖ λέγειν ὅσων αἰσχρῶν καὶ ὀδυνηρῶν ἡμᾶς ἐμπίπλησιν; οἶμαι γὰρ εἰς ταῦτα βλέψαντα τὸν Ὅμηρον ἀποδείξει κεχρῆσθαι περὶ θεῶν τοῦ μὴ ἀποθνήσκειν τῷ μὴ τρέφεσθαι

'οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἴθοπα οἶνον·
τούνεκ' ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται',

ὡς μὴ μόνον τοῦ ζῆν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀποθνήσκειν τὴν B
τροφὴν ἐφόδιον οὖσαν. ἐκ ταύτης γὰρ αἱ νόσοι συντρεφόμεναι τοῖς σώμασιν οὐκ ἔλαττον ἐνδείας κακὸν ἔχουσι τὴν πλήρωσιν· πολλάκις δὲ καὶ μεῖζόν ἐστιν ἔργον τοῦ πορίσαι τροφὴν καὶ συναγαγεῖν τὸ καταναλῶσαι καὶ διαφορῆσαι πάλιν εἰς τὸ σῶμα παραγενομένην. ἀλλ' ὥσπερ εἰ διαποροῖεν αἱ Δαναΐδες τίνα βίον βιώσονται καὶ τί πράξουσιν ἀπαλλαγεῖσαι τῆς περὶ τὸν πίθον λατρείας καὶ πληρώσεως, οὕτω

2, 40—41 H. 6, 608—610 R.

2. οὐδ'*: οὐκ 4. κείσεται*: ἀποκείσεται 5. ἀπόθεστος W: ἀπόθετος 7. τρεφόμενοι Reiskius: τρεφόμενοι δίαιταν 9. γε idem: τε vel τὰς 15. ταῦτα Pflugkius: τοσαῦτα 17. Homer. Ε 341

διαποροῦμεν ἡμεῖϲ, εἰ γένοιτο παύϲαϲθαι φοροῦνταϲ C εἰϲ τὴν γαϲτέρα τὴν ἄτρυτον ἐκ γῆϲ ἅμα καὶ θαλάττηϲ τοϲαῦτα, τί πράξομεν ἀπειρίᾳ τῶν καλῶν τὸν ἐπὶ τοῖϲ ἀναγκαίοιϲ ϲτέργοντεϲ βίον. ὥϲπερ οὖν οἱ δουλεύϲαντεϲ, ὅταν ἐλευθερωθῶϲιν, ἃ πάλαι τοῖϲ δεϲπόταιϲ ἔπραττον ὑπηρετοῦντεϲ, ταῦτα πράττουϲιν αὑτοῖϲ καὶ δι' αὑτούϲ, οὕτωϲ ἡ ψυχὴ νῦν μὲν τρέφει τὸ ϲῶμα πολλοῖϲ πόνοιϲ καὶ ἀϲχολίαιϲ, εἰ δ' ἀπαλλαγείη τῆϲ λατρείαϲ, αὑτὴν δήπουθεν ἐλευθέραν γενομένην θρέψει καὶ βιώϲεται εἰϲ αὑτὴν ὁρῶϲα καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐδενὸϲ περιϲπῶντοϲ οὐδ' ἀπάγοντοϲ.' τὰ μὲν οὖν ῥηθέντα περὶ τροφῆϲ, ὦ Νίκαρχε, ταῦτ' ἦν.

17. Ἔτι δὲ τοῦ Ϲόλωνοϲ λέγοντοϲ εἰϲῆλθε Γόργοϲ ὁ Περιάνδρου ἀδελφόϲ· ἐτύγχανε γὰρ εἰϲ Ταίναρον D ἀπεϲταλμένοϲ ἔκ τινων χρηϲμῶν, τῷ Ποϲειδῶνι θυϲίαν καὶ θεωρίαν ἀπάγων. ἀϲπαϲαμένων δ' ἡμῶν αὐτὸν καὶ τοῦ Περιάνδρου προϲαγαγομένου καὶ φιλήϲαντοϲ καθίϲαϲ παρ' αὑτὸν ἐπὶ τῆϲ κλίνηϲ ἀπήγγειλεν ἄττα δὴ πρὸϲ μόνον ἐκεῖνον, ὁ δ' ἠκροᾶτο, πολλὰ πάϲχοντι πρὸϲ τὸν λόγον ὅμοιοϲ ὤν. τὰ μὲν γὰρ ἀχθόμενοϲ τὰ δ' ἀγανακτῶν ἐφαίνετο, πολλάκιϲ δ' ἀπιϲτῶν, εἶτα θαυμάζων· τέλοϲ δὲ γελάϲαϲ πρὸϲ ἡμᾶϲ 'βούλομαι μέν' ἔφη 'πρὸϲ τὸ παρὸν φράϲαι τὸ προϲηγγελμένον· ὀκνῶ δ' ἀκούϲαϲ Θάλεώ ποτε εἰπόν- E τοϲ ὅτι δεῖ τὰ μὲν εἰκότα λέγειν, τὰ δ' ἀμήχανα ϲιωπᾶν'. ὑπολαβὼν οὖν ὁ Βίαϲ 'ἀλλὰ καὶ τοῦτ'' ἔφη 'Θάλεω τὸ ϲοφόν ἐϲτιν, ὅτι δεῖ τοῖϲ μὲν ἐχθροῖϲ καὶ περὶ τῶν πιϲτῶν ἀπιϲτεῖν, τοῖϲ δὲ φίλοιϲ καὶ τὰ ἄπιϲτα πιϲτεύειν, ἐχθροὺϲ μέν, ἔγωγ' ἡγοῦμαι, τοὺϲ πονηροὺϲ καὶ ἀνοήτουϲ, φίλουϲ δὲ τοὺϲ χρηϲτοὺϲ καὶ φρονίμουϲ αὐτοῦ καλοῦντοϲ'. 'οὐκοῦν' ἔφη 'λεκτέον εἰϲ

ἅπαντας, ὦ Γόργε, μᾶλλον δ' ἐξαρκτέον τοὺς νέους τούτους διθυράμβους ὑπερφθεγγόμενον ὃν ἥκεις λόγον ἡμῖν κομίζων'.

18. Ἔφη τοίνυν Γόργος ὅτι τῆς θυσίας ἐφ' ἡμέρας τρεῖς συντελεσθείσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῇ τελευταίᾳ παννυχίδος οὔσης καὶ χορείας τινὸς καὶ παιδιᾶς παρὰ F τὸν αἰγιαλὸν ἡ μὲν σελήνη κατέλαμπεν εἰς τὴν θάλατταν, οὐκ ὄντος δὲ πνεύματος ἀλλὰ νηνεμίας καὶ γαλήνης πόρρωθεν ἀφεωρᾶτο φρίκη κατιοῦσα παρὰ τὴν ἄκραν, ἀφρόν τινα καὶ ψόφον ἄγουσα τῷ ῥοθίῳ περὶ αὐτὴν πολύν, ὥστε πάντας ἐπὶ τὸν τόπον οὗ προσβάλλειν ἔμελλε καταδραμεῖν θαυμάσαντας. πρὶν δ' εἰκάσαι τὸ προσφερόμενον ὑπὸ τάχους, δελφῖνες ὤφθησαν, οἱ μὲν ἀθρόοι πέριξ κυκλοῦντες, οἱ δ' ὑφη- 161 γούμενοι τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τὸ λειότατον, ἄλλοι δ' ἐξόπισθεν, οἷον περιέποντες. ἐν μέσῳ δ' ἀνεῖχεν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ὄγκος ἀσαφὴς καὶ ἄσημος ὀχουμένου σώματος, μέχρι οὗ συναγαγόντες εἰς ταὐτὸ καὶ συνεποκείλαντες ἐξέθηκαν ἐπὶ γῆν ἄνθρωπον ἔμπνουν καὶ κινούμενον, αὐτοὶ δὲ πάλιν πρὸς τὴν ἄκραν ἀναφερόμενοι μᾶλλον ἢ πρότερον ἐξήλαντο, παίζοντες ὑφ' ἡδονῆς τινος ὡς ἔοικε καὶ σκιρτῶντες. 'ἡμῶν δέ' ὁ Γόργος ἔφη 'πολλοὶ μὲν διαταραχθέντες ἔφυγον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ὀλίγοι δὲ μετ' ἐμοῦ θαρρήσαντες προσελθεῖν ἐγνώρισαν Ἀρίονα τὸν κιθαρῳδόν, αὐτὸν τοὔνομα φθεγγόμενον ἑαυτοῦ, καὶ τῇ B στολῇ καταφανῆ γενόμενον· τὸν γὰρ ἐναγώνιον ἐτύγχανεν ἀμπεχόμενος κόσμον, ᾧ κιθαρῳδῶν ἐχρῆτο. κο-

2, 42—43 H. 6, 611—613 R

1. δ' ᾀστέον Hauptius*: δὲ ἀκτέον ἐπὶ 12. προσβάλλειν ἔμελλε Reiskius: προσέμελλε 18. συναγαγόντες W: συνάγοντες 28. ἐχρῆτο*: ἐχρήσατο

μίcαντεc οὖν ἐπὶ cκηνὴν αὐτόν, ὡc οὐδὲν εἶχε κακὸν ἀλλ' ἢ διὰ τάχοc καὶ ῥοῖζον ἐφαίνετο τῆc φορᾶc ἐκλελυμένοc καὶ κεκμηκώc, ἠκούcαμεν λόγον ἄπιcτον ἅπαcι πλὴν ἡμῶν τῶν θεαcαμένων τὸ τέλοc. ἔλεγε γὰρ Ἀρίων ὡc πάλαι μὲν ἐγνωκὼc ἐκ τῆc Ἰταλίαc ἀπαίρειν, Περιάνδρου δὲ γράψαντοc αὐτῷ προθυμότεροc γενόμενοc ὁλκάδοc Κορινθίαc παραφανείcηc εὐθὺc ἐπιβὰc ἀναχθείη, μετρίῳ δὲ πνεύματι χρωμένων ἡμέραc τρεῖc αἴcθοιτο τοὺc ναύταc ἐπιβουλεύονταc C ἀνελεῖν αὐτόν, εἶτα καὶ παρὰ τοῦ κυβερνήτου πύθοιτο κρύφα μηνύcαντοc ὡc τῇ νυκτὶ τοῦτο δρᾶν αὐτοῖc εἴη δεδογμένον. ἔρημοc οὖν ὢν βοηθείαc καὶ ἀπορῶν ὁρμῇ τινι χρήcαιτο δαιμονίῳ τὸ μὲν cῶμα κοcμῆcαι καὶ λαβεῖν ἐντάφιον αὐτῷ τὸν ἐναγώνιον ἔτι ζῶν κόcμον, ἐξᾷcαι δὲ τὸν βίον τελευτῶν καὶ μὴ γενέcθαι κατὰ τοῦτο τῶν κύκνων ἀγεννέcτεροc. ἐcκευαcμένοc οὖν καὶ προειπὼν ὅτι προθυμία τιc αὐτὸν ἔχοι τῶν νόμων διελθεῖν τὸν Πυθικὸν ὑπὲρ cωτηρίαc αὐτοῦ καὶ τῆc νεὼc καὶ τῶν ἐμπλεόντων, καταcτὰc παρὰ D τὸν τοῖχον ἐν πρύμνῃ καί τινα θεῶν πελαγίων ἀνάκληcιν προανακρουcάμενοc ᾄδοι τὸν νόμον. καὶ ὅcον οὔπω μεcοῦντοc αὐτοῦ καταδύοιτο μὲν ὁ ἥλιοc εἰc τὴν θάλατταν, ἀναφαίνοιτο δ' ἡ Πελοπόννηcοc. οὐκέτ' οὖν τῶν ναυτῶν τὴν νύκτα περιμενόντων ἀλλὰ χωρούντων ἐπὶ τὸν φόνον, ἰδὼν ξίφη γεγυμνωμένα καὶ παρακαλυπτόμενον ἤδη τὸν κυβερνήτην, ἀναδραμὼν ῥίψειεν ἑαυτὸν ὡc δυνατὸν ἦν μάλιcτα πόρρω τῆc ὁλκάδοc. πρὶν δ' ὅλον καταδῦναι τὸ cῶμα δελφίνων ὑποδραμόντων ἀναφέροιτο, μεcτὸc ὢν ἀπορίαc καὶ ἀγωνίαc καὶ ταραχῆc τὸ πρῶτον· ἐπεὶ δὲ ῥᾳcτώνη

2, 43—44 H. 6, 613—615 R.

15. τὸν βίον Reiskius: τῷ βίῳ 30. ἀγωνίαc*: ἀγνοίαc

τῆς ὀχήσεως ἦν, καὶ πολλοὺς ἑώρα ἀθροιζομένους περὶ αὐτὸν εὐμενῶς καὶ διαδεχομένους ὡς ἀναγκαῖον E
ἐν μέρει λειτούργημα καὶ προσῆκον πᾶσιν, ἡ δ' ὁλκὰς ἀπολειφθεῖσα πόρρω τοῦ τάχους αἴσθησιν παρεῖχε, μήτε τοσοῦτον ἔφη δέους πρὸς θάνατον αὐτῷ μήτ' ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν ὅσον φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι πρὸς τὴν σωτηρίαν, ὡς θεοφιλὴς ἀνὴρ φανείη καὶ λάβοι παρὰ θεῶν δόξαν βέβαιον. ἅμα δὲ καθορῶν τὸν οὐρανὸν ἀστέρων περίπλεων καὶ τὴν σελήνην ἀνίσχουσαν εὐφεγγῆ καὶ καθαράν, ἑστώσης τε πάντῃ τῆς θαλάσσης ἀκύμονος ὥσπερ τρίβον ἀνασχιζόμενον τῷ δρόμῳ, F
διανοεῖσθαι πρὸς αὑτὸν ὡς οὐκ ἔστιν εἷς ὁ τῆς Δίκης ὀφθαλμός, ἀλλὰ πᾶσι τούτοις ἐπισκοπεῖ κύκλῳ ὁ θεὸς τὰ πραττόμενα περὶ γῆν τε καὶ θάλατταν. τούτοις δὲ δὴ τοῖς λογισμοῖς ἔφη τὸ κάμνον αὐτῷ καὶ βαρυνόμενον ἤδη τοῦ σώματος ἀναφέρεσθαι, καὶ τέλος ἐπεὶ τῆς ἄκρας ἀπαντώσης ἀποτόμου καὶ ὑψηλῆς εὖ πως φυλαξάμενοι καὶ κάμψαντες (ἐν χρῷ γὰρ ἐνήχοντο τῆς γῆς) ὥσπερ εἰς λιμένα σκάφος ἀσφαλῶς κατάγοντες,** παντάπασιν αἰσθέσθαι θεοῦ κυβερνήσει 162
γεγονέναι τὴν κομιδήν. ταῦτα' ὁ Γόργος ἔφη 'τοῦ Ἀρίονος εἰπόντος ἠρόμην αὐτὸν ὅπου τὴν ναῦν οἴεται κατασχήσειν. ὁ δὲ πάντως μὲν εἰς Κόρινθον, πολὺ μέντοι καθυστερεῖν· αὐτὸν γὰρ ἑσπέρας ἐκπεσόντα πεντακοσίων οὐ μεῖον οἴεσθαι δρόμον σταδίων κομισθῆναι, καὶ γαλήνην εὐθὺς κατασχεῖν.' οὐ μὴν ἀλλ' ἑαυτὸν ὁ Γόργος ἔφη πυθόμενον τοῦ τε ναυκλήρου τοὔνομα καὶ τοῦ κυβερνήτου καὶ τῆς νεὼς τὸ παράσημον ἐκπέμψαι πλοῖα καὶ στρατιώτας ἐπὶ τὰς κατάρ-

3, 44—46 H. 6, 615—616 R.

8. παρὰ Reiskius: περὶ 10. τε*: δὲ 19. ἀσφαλῶς Reiskius: ἀσφαλὲς 20. Hiatum significavi

B ϲειϲ παραφυλάξονταϲ· τὸν δ' Ἀρίονα μετ' αὐτοῦ κομίζειν ἀποκεκρυμμένον, ὅπωϲ μὴ προαιϲθόμενοι τὴν ϲωτηρίαν διαφύγοιεν. ὄντωϲ οὖν ἐοικέναι θείᾳ τύχῃ τὸ πρᾶγμα· παρεῖναι γὰρ αὐτοὺϲ ἅμα δεῦρο καὶ πυνθάνεϲθαι τῆϲ νεὼϲ κεκρατημένηϲ ὑπὸ τῶν ϲτρατιωτῶν ϲυνειλῆφθαι τοὺϲ ἐμπόρουϲ καὶ ναύταϲ.

19. Ὁ μὲν οὖν Περίανδροϲ ἐκέλευϲεν εὐθὺϲ ἐξαναϲτάντα τὸν Γόργον εἰϲ φυλακὴν ἀποθέϲθαι τοὺϲ ἄνδραϲ οὗ μηδεὶϲ αὐτοῖϲ πρόϲειϲι μηδὲ φράϲει τὸν Ἀρίονα ϲεϲωϲμένον· ὁ δ' Αἴϲωποϲ 'ἀλλ' ὑμεῖϲ' ἔφη 'τοὺϲ ἐμοὺϲ χλευάζετε κολοιοὺϲ καὶ κόρακαϲ εἰ διαλέγονται· δελφῖνεϲ δὲ τοιαῦτα νεανιεύονται;' κἀγὼ πρὸϲ αὐτόν 'ἄλλο τι λέγωμεν' ἔφην 'ὦ Αἴϲωπε· τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ C πιϲτευομένῳ καὶ γραφομένῳ παρ' ἡμῖν πλέον ἢ χίλια ἔτη διαγέγονε καὶ ἀπὸ τῶν Ἰνοῦϲ καὶ Ἀθάμαντοϲ χρόνων'. ὁ δὲ Ϲόλων ὑπολαβών 'ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Διόκλειϲ, ἐγγὺϲ θεῶν ἔϲτω καὶ ὑπὲρ ἡμᾶϲ· ἀνθρώπινον δὲ καὶ πρὸϲ ἡμᾶϲ τὸ τοῦ Ἡϲιόδου πάθοϲ· ἀκήκοαϲ γὰρ ἴϲωϲ τὸν λόγον'. 'οὐκ ἔγωγε' εἶπον. 'ἀλλὰ μὴν ἄξιον πυθέϲθαι. Μιληϲίου γάρ, ὡϲ ἔοικεν, ἀνδρόϲ, ᾧ ξενίαϲ ἐκοινώνει ὁ Ἡϲίοδοϲ καὶ διαίτηϲ ἐν Λοκροῖϲ, τῇ τοῦ ξένου θυγατρὶ κρύφα ϲυγγενομένου καὶ φωραθέντοϲ ὑποψίαν ἔϲχεν ὡϲ γνοὺϲ D ἀπ' ἀρχῆϲ καὶ ϲυνεπικρύψαϲ τὸ ἀδίκημα, μηδενὸϲ ὢν αἴτιοϲ, ὀργῇ δ' ἀκαίρῳ καὶ διαβολῇ περιπεϲὼν ἀδίκωϲ. ἀπέκτειναν γὰρ αὐτὸν οἱ τῆϲ παιδίϲκηϲ ἀδελφοὶ περὶ τὸ Λοκρικὸν Νέμειον ἐνεδρεύϲαντεϲ, καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀκόλουθον, ᾧ Τρωίλοϲ ἦν ὄνομα. τῶν δὲ ϲωμάτων εἰϲ τὴν θάλαϲϲαν ὠϲθέντων τὸ μὲν τοῦ Τρωί-

2, 46—47 H. 6, 616—618 R.

19. εἶπον Reiskius: εἶπεν 25. ὀργῇ δ' ἀκαίρῳ*: ὀργῆϲ δὲ καιρῷ 29. Τρωίλου*: τρωίλου εἰϲ τὸν δάφνον ποταμὸν

λου ἔξω φορούμενον ἐπεςχέθη περικλύςτῳ χοιράδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν θάλαccαν ἀνεχούcῃ· καὶ μέχρι νῦν Τρωίλος ἡ χοιρὰς καλεῖται· τοῦ δ' Ἡςιόδου τὸν νεκρὸν εὐθὺς ἀπὸ γῆς ὑπολαβοῦςα δελφίνων ἀγέλη E πρὸς τὸ Ῥίον ἐκόμιζε. ἐτύγχανε δὲ Λοκροῖς ἡ τῶν Ῥίων καθεςτῶςα θυςία καὶ πανήγυρις, ἣν ἄγουςιν ἔτι νῦν ἐπιφανῶς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον. ὡς δ' ὤφθη προςφερόμενον τὸ ςῶμα, θαυμάςαντες ὡς εἰκὸς ἐπὶ τὴν ἀκτὴν κατέδραμον, καὶ γνωρίςαντες ἔτι πρόςφατον τὸν νεκρὸν ἅπαντα δεύτερα τοῦ ζητεῖν τὸν φόνον ἐποιοῦντο διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἡςιόδου. καὶ τοῦτο μὲν ταχέως ἔπραξαν, εὑρόντες τοὺς φονέας· αὐτούς τε γὰρ κατεπόντιςαν ζῶντας καὶ τὴν οἰκίαν κατέςκαψαν. ἐτάφη δ' ὁ Ἡςίοδος πρὸς τῷ Νεμείῳ· τὸν δὲ τάφον οἱ πολλοὶ τῶν ξένων οὐκ ἴςαςιν, ἀλλ' ἀποκέκρυπται ζητούμενος ὑπ' Ὀρχομενίων, ὥς φαςι, βουλομένων κατὰ χρηςμὸν ἀνελέςθαι F τὰ λείψανα καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς. εἴπερ οὖν οὕτως ἔχουςιν οἰκείως καὶ φιλανθρώπως πρὸς τοὺς ἀποθανόντας, ἔτι μᾶλλον εἰκός ἐςτι τοῖς ζῶςι βοηθεῖν, καὶ μάλιςτα κηληθέντας αὐλοῖς ἤ τιςι μέλεςι. τουτὶ γὰρ ἤδη πάντες ἴςμεν, ὅτι μουςικῇ τὰ ζῷα ταῦτα χαίρει καὶ διώκει, καὶ παρανήχεται πλοίοις ἐλαυνομένοις πρὸς ᾠδὴν καὶ αὐλὸν ἐν εὐδίᾳ χορείαις τερπόμενα. χαίρει δὲ καὶ νήξεςι παίδων καὶ κολύμβοις ἁμιλλᾶται. διὸ καὶ νόμος ἀδείας ἄγραφός ἐςτιν 163 αὐτοῖς· θηρᾷ γὰρ οὐδεὶς οὐδὲ λυμαίνεται, πλὴν ὅταν ἐν δικτύοις γενόμενοι κακουργῶςι περὶ τὴν ἄγραν,

2, 47–48 H. 6, 618–620 R.

5. τὸ Ῥίον*: τὸ ῥίον καὶ τὴν μολυκρίαν 6. Ῥιείων Reiskius 23. πλοίοις Pflugkius: τοῖς 24. χορείαις W: πορείαις 27. οὐδὲ*: οὔτε 28. κακουργῶςι Pflugkius: κακουογοῦςι

πληγαῖς κολάζονται καθάπερ παῖδες ἁμαρτόντες. μέμνημαι δὲ καὶ παρὰ Λεσβίων ἀνδρῶν ἀκούσας σωτηρίαν τινὰ κόρης ὑπὸ δελφῖνος ἐκ θαλάττης γενέσθαι λεγόμενον ἀκριβῶς. ἀλλ' ὁ Πιττακὸς ἐπεὶ γιγνώσκει, δίκαιός ἐστι περὶ τούτων διελθεῖν'.

20. Ἔφη τοίνυν ὁ Πιττακὸς ἔνδοξον εἶναι καὶ
μνημονευόμενον ὑπὸ πολλῶν τὸν λόγον. χρησμὸν γὰρ
γενέσθαι τοῖς οἰκίζουσι Λέσβον, ὅταν ἕρματι πλέοντες
B προστύχωσιν ὃ καλεῖται Μεσόγειον, τότε ἐνταῦθα Ποσειδῶνι μὲν ταῦρον Ἀμφιτρίτῃ δὲ καὶ Νηρηίσι ζῶσαν καθεῖναι παρθένον. ὄντων οὖν ἀρχηγετῶν ἑπτὰ καὶ βασιλέων, ὀγδόου δὲ τοῦ Ἐχελάου πυθοχρήστου τῆς ἀποικίας ἡγεμόνος, οὗτος μὲν ἠίθεος ἦν ἔτι, τῶν δ' ἑπτὰ κληρουμένων, ὅσοις ἄγαμοι παῖδες ἦσαν, καταλαμβάνει θυγατέρα Σμινθέως ὁ κλῆρος. ἣν ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ κοσμήσαντες ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸν τόπον, ἔμελλον εὐξάμενοι καθήσειν. ἔτυχε δέ τις ἐρῶν αὐτῆς τῶν συμπλεόντων, οὐκ ἀγεννὴς ὡς ἔοικε νεανίας, οὗ καὶ τοὔνομα διαμνημονεύουσιν Ἔναλον.
C οὗτος ἀμήχανόν τινα τοῦ βοηθεῖν τῇ παρθένῳ προθυμίαν ἐν τῷ τότε πάθει λαβὼν παρὰ τὸν καιρὸν ὥρμησε καὶ περιπλακεὶς ὁμοῦ συγκαθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν. εὐθὺς μὲν οὖν φήμη τις οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον, ἄλλως δὲ πείθουσα πολλοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ διηνέχθη περὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ κομιδῆς. ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ τὸν Ἔναλόν φασιν ἐν Λέσβῳ φανῆναι καὶ λέγειν ὡς ὑπὸ δελφίνων φορητοὶ διὰ θαλάττης ἐκπέσοιεν ἀβλαβῶς εἰς τὴν ἤπειρον, ἔτι δ'

1. ἁμαρτόντες*: ἁμαρτάνοντες 4. ἐπεὶ γιγνώσκει W: ἐπιγιγνώσκει 7. χρησμὸν γὰρ γενέσθαι*: χρησμοῦ γὰρ γενομένου 11. καθεῖναι*: καθιέναι 28. ἔτι*: ἔστι

ἄλλα θειότερα τούτων ἐκπλήττοντα καὶ κηλοῦντα τοὺς πολλοὺς διηγεῖcθαι, πάντων δὲ πίcτιν ἔργῳ παραcχεῖν. κύματος γὰρ ἠλιβάτου περὶ τὴν νῆcον αἰρομένου D καὶ τῶν ἀνθρώπων δεδιότων ἀπαντῆcαι, μόνον θαλάττῃ ἕπεcθαι πολύποδας αὐτῷ πρὸc τὸ ἱερὸν τοῦ Ποcειδῶνοc. ὧν τοῦ μεγίcτου λίθον κομίζοντοc λαβεῖν τὸν Ἔναλον καὶ ἀναθεῖναι, καὶ τοῦτον Ἔναλον καλοῦμεν. καθόλου δ' εἰπεῖν, εἴ τιc εἰδείη διαφορὰν ἀδυνάτου καὶ ἀcυνήθουc καὶ παραλόγου καὶ παραδόξου, μάλιcτ' ἄν, ὦ Χίλων, μήτε πιcτεύων ὡc ἔτυχε μήτ' ἀπιcτῶν τὸ 'μηδὲν ἄγαν' ὃ cὺ προcέταξαc διαφυλάττοι.'

21. Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ Ἀνάχαρcιc εἶπεν ὅτι τοῦ Θάλεω καλῶc ὑπολαμβάνοντοc ἐν πᾶcιν εἶναι τοῖc κυριωτάτοιc μέρεcι τοῦ κόcμου καὶ μεγίcτοιc ψυχήν, E οὐκ ἄξιόν ἐcτι θαυμάζειν εἰ τὰ κάλλιcτα περαίνεται θεοῦ γνώμῃ. 'ψυχῆc γὰρ ὄργανον τὸ cῶμα, θεοῦ δ' ἡ ψυχή· καὶ καθάπερ cῶμα πολλὰc μὲν ἐξ αὑτοῦ κινήcειc ἔχει, τὰc δὲ πλείcταc καὶ καλλίcταc ὑπὸ ψυχῆc, οὕτωc αὖ πάλιν ἡ ψυχὴ τὰ μὲν ὑφ' ἑαυτῆc κινουμένη πράττει, τὰ δὲ τῷ θεῷ παρέχει χρωμένῳ κατευθύνειν καὶ τρέπειν αὐτὴν ᾗ βούλεται, πάντων ὀργάνων εὐτρεπέcτατον οὖcα. δεινὸν γάρ' εἶπεν 'εἰ πῦρ μὲν ὄργανόν ἐcτι θεοῦ καὶ πνεῦμα καὶ ὕδωρ καὶ νέφη καὶ ὄμβροι, δι' ὧν πολλὰ μὲν cῴζει τε καὶ F τρέφει, πολλὰ δ' ἀπόλλυcι καὶ ἀναιρεῖ, ζῴοιc δὲ χρῆ-

2, 50—51 H. 6, 622—624 R.

7. Ἔναλον Stephanus: εἰ 8. δ' εἰπεῖν*: δὲ εἶπεν εἰδείη Pflugkius: εἶδεν ἢ 10. Χίλων W: χίλων καὶ 11. ὃ*: ὡc διαφυλάττοι W: διαφυλάττων 22. αὐτὴν ᾗ βούλεται*: ἑαυτὴν ᾗ βούλοιτο

ται πρὸϲ οὐδὲν ἁπλῶϲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων. ἀλλὰ μᾶλλον εἰκὸϲ ἐξηρτημένα τῆϲ τοῦ θεοῦ δυνάμεωϲ ὑπουργεῖν, καὶ ϲυμπαθεῖν ταῖϲ τοῦ θεοῦ κινήϲεϲιν ἢ Ϲκύθαιϲ τόξα λύραι δ' Ἕλληϲι καὶ αὐλοὶ ϲυμπαθοῦϲιν. ἐπὶ δὲ τούτοιϲ ὁ ποιητὴϲ Χερϲίαϲ ἄλλων τε ϲωθέντων ἀνελπίϲτωϲ ἐμέμνητο καὶ Κυψέλου τοῦ Περιάνδρου πατρόϲ, ὃν οἱ πεμφθέντεϲ ἀνελεῖν νεογνὸν ὄντα προϲμειδιάϲαντα αὐτοῖϲ ἀπετράποντο· καὶ
164 πάλιν μετανοήϲαντεϲ ἐζήτουν καὶ οὐχ εὗρον, εἰϲ κυψέλην ὑπὸ τῆϲ μητρὸϲ ἀποτεθέντα. διὸ καὶ τὸν οἶκον τὸν ἐν Δελφοῖϲ κατεϲκεύαϲεν ὁ Κύψελοϲ, ὡϲ τοῦ θεοῦ τότε τὸν κλαυθμυριϲμὸν ἐπιϲχόντοϲ, ὅπωϲ διαλάθοι τοὺϲ ζητοῦνταϲ'. καὶ ὁ Πιττακὸϲ προϲαγορεύϲαϲ τὸν Περίανδρον 'εὖ γε' ἔφη 'Περίανδρε Χερϲίαϲ ἐποίηϲε μνηϲθεὶϲ τοῦ οἴκου· πολλάκιϲ γὰρ ἐβουλόμην ἐρέϲθαι ϲε τῶν βατράχων τὴν αἰτίαν ἐκείνων, τί βούλονται περὶ τὸν πυθμένα τοῦ φοίνικοϲ ἐντετορευμένοι τοϲοῦτοι, καὶ τίνα πρὸϲ τὸν θεὸν ἢ τὸν ἀναθέντα λόγον ἔχουϲι'. τοῦ δὲ Περιάνδρου τὸν Χερϲίαν ἐρωτᾶν κελεύϲαντοϲ, εἰδέναι γὰρ ἐκεῖνον καὶ
B παρεῖναι τῷ Κυψέλῳ καθιεροῦντι τὸν οἶκον, ὁ Χερϲίαϲ μειδιάϲαϲ 'ἀλλ' οὐκ ἄν' ἔφη 'φράϲαιμι πρότερον ἢ πυθέϲθαι παρὰ τούτων ὅ τι βούλεται τὸ 'μηδὲν ἄγαν' αὐτοῖϲ καὶ τὸ 'γνῶθι ϲαυτὸν' καὶ τοῦτο δὴ τὸ πολλοὺϲ μὲν ἀγάμουϲ πολλοὺϲ δ' ἀπίϲτουϲ ἐνίουϲ δὲ καὶ ἀφώνουϲ πεποιηκὸϲ 'ἐγγύα πάρα δ' ἄτα'. 'τί δ'' εἶπεν ὁ Πιττακὸϲ 'ἡμῶν δέῃ ταῦτα φραζόντων; πάλαι γὰρ Αἰϲώπου λόγον εἰϲ ἕκαϲτον ὡϲ ἔοικε

2, 51—52 H. 6, 624—625 B.

1. ἁπλῶϲ Reiskius: ἁπλῶϲ οὐδέπω 8. προϲμειδιάϲαντα idem: προϲομιλήϲαντα 11. τὸν* 11. ὡϲ τοῦ*: ὥϲπερ

τούτων ϲυντεθεικότοϲ ἐπαινεῖϲ’. καὶ ὁ Αἴϲωποϲ ‘ὅταν γε παίζῃ πρὸϲ ἐμὲ Χερϲίαϲ’ εἶπε· ϲπουδάζων δὲ τούτων Ὅμηρον εὑρετὴν ἀποδείκνυϲι καί φηϲι τὸν μὲν Ἕκτορα γιγνώϲκειν ἑαυτόν, τοῖϲ γὰρ ἄλλοιϲ ἐπιτι- C θέμενοϲ

‘Αἴαντοϲ ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο·’

τὸν δ’ Ὀδυϲϲέα τοῦ ‘μηδὲν ἄγαν’ ἐπαινέτην τῷ Διομήδει παρακελεύεϲθαι

‘Τυδείδη, μήτ’ ἄρ’ με μάλ’ αἴνεε μήτε τι νείκει’.

τὴν δ’ ἐγγύην οἱ μὲν ἄλλοι λοιδορεῖν αὐτὸν ὡϲ πρᾶγμα δείλαιον καὶ μάταιον οἴονται λέγοντα

‘δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάαϲθαι’,

Χερϲίαϲ δ’ οὑτοϲί φηϲι τὴν Ἄτην ὑπὸ τοῦ Διὸϲ ῥιφῆναι τῇ ἐγγύῃ παραγιγνομένην ἣν ἐγγυηϲάμενοϲ ὁ Ζεὺϲ ἐϲφάλη περὶ τῆϲ τοῦ Ἡρακλέουϲ γενέϲεωϲ’. D ὑπολαβὼν δ’ ὁ Ϲόλων ‘οὐκοῦν’ ἔφη ‘καὶ τῷ ϲοφωτάτῳ πιϲτευτέον Ὁμήρῳ

‘νὺξ δ’ ἤδη τελέθει· ἀγαθὸν καὶ νυκτὶ πιθέϲθαι’.

ϲπείϲαντεϲ οὖν Μούϲαιϲ καὶ Ποϲειδῶνι καὶ Ἀμφιτρίτῃ διαλύωμεν εἰ δοκεῖ τὸ ϲυμπόϲιον’.

Τοῦτο ἔϲχεν, ὦ Νίκαρχε, πέραϲ ἡ τότε ϲυνουϲία’.

2, 52—53 H. 6, 625—626 R.

3. Ὅμηρον] Λ 542 6. Κ 249 9. Θ 351 17. Ὁμήρῳ] Η 282 293 21. τοῦτ’] τοιοῦτο Reiskius

E

ΠΕΡΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

---

1. Τῆς περὶ θεῶν ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας εὐθὺς ἐξ ἀρ-
χῆς δίχα ῥυείσης τὸ μὲν ὥσπερ ἐν χωρίοις σκληροῖς
τοῖς ἀντιτύποις ἤθεσι τὴν ἀθεότητα, τὸ δ᾽ ὥσπερ ἐν
ὑγροῖς τοῖς ἁπαλοῖς τὴν δεισιδαιμονίαν πεποίηκεν.
ἅπασα μὲν οὖν κρίσις ψευδής, ἄλλως τε κἂν ᾖ περὶ
ταῦτα, μοχθηρόν· ᾗ δὲ καὶ πάθος πρόσεστι, μοχθηρό-
τατον. πᾶν γὰρ πάθος ἔοικεν πληγὴ φλεγμαίνουσα
F εἶναι· καὶ καθάπερ αἱ μετὰ τραύματος ἐκβολαὶ τῶν
ἄρθρων, οὕτως αἱ μετὰ πάθους διαστροφαὶ τῆς ψυχῆς
χαλεπώτεραι. ἀτόμους τις οἴεται καὶ κενὸν ἀρχὰς
εἶναι τῶν ὅλων. ψευδὴς ἡ ὑπόληψις, ἀλλ᾽ ἕλκος οὐ
ποιεῖ οὐδὲ σφυγμὸν οὐδ᾽ ὀδύνην ταράττουσαν. ὑπο-
λαμβάνει τις τὸν πλοῦτον ἀγαθὸν εἶναι μέγιστον.
165 τοῦτο τὸ ψεῦδος ἰὸν ἔχει, νέμεται τὴν ψυχήν, ἐξ-
ίστησιν, οὐκ ἐᾷ καθεύδειν, οἴστρων ἐμπίπλησιν, ὠθεῖ
κατὰ πετρῶν, ἄγχει, τὴν παρρησίαν ἀφαιρεῖται. πά-
λιν οἴονταί τινες εἶναι σῶμα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κα-
κίαν. αἰσχρὸν ἴσως τὸ ἀγνόημα, θρήνων δὲ καὶ ὀδυρ-
μῶν οὐκ ἄξιον, ἀλλ᾽ αἵτινές εἰσι τοιαῦται κρίσεις καὶ
ὑπολήψεις

2, 54—55 H. 6, 627—628 R.

7. πληγή*: ἀπάτη

‘ὦ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρ’ ἦςθ’· ἐγὼ δέ ςε
ὡς ἔργον ἤςκουν’

ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάςης ἡδονῆς ἀκολαςίαν, ταύτας ἄξιόν ἐςτιν οἰκτείρειν ὁμοῦ καὶ δυςχεραίνειν, ὅτι πολλὰ νοςήματα καὶ πάθη B
καθάπερ εὐλὰς καὶ ςκώληκας ἐντίκτουςι ταῖς ψυχαῖς παροῦςαι.

2. Οὐκοῦν καὶ περὶ ὧν ὁ λόγος, ἡ μὲν ἀθεότης κρίςις οὖςα φαύλη τοῦ μηδὲν εἶναι μακάριον καὶ ἄφθαρτον εἰς ἀπάθειάν τινα δοκεῖ τῇ ἀπιςτίᾳ τοῦ θείου περιφέρειν, καὶ τέλος ἐςτὶν αὐτῇ τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς τὸ μὴ φοβεῖςθαι· τὴν δειςιδαιμονίαν δὲ μηνύει καὶ τοὔνομα δόξαν ἐμπαθῆ καὶ δέους ποιητικὴν ὑπόληψιν οὖςαν ἐκταπεινοῦντος καὶ ςυντρίβοντος τὸν ἄνθρωπον, οἰόμενον μὲν εἶναι θεούς, εἶναι δὲ λυπηροὺς καὶ βλαβερούς. ἔοικε γὰρ ὁ μὲν ἄθεος ἀκίνητος εἶναι πρὸς τὸ θεῖον, ὁ δὲ δειςιδαίμων κινούμενος C
ὡς οὐ προςήκει διαςτρέφεςθαι. ἡ γὰρ ἄγνοια τῷ μὲν ἀπιςτίαν τοῦ ὠφελοῦντος ἐμπεποίηκε, τῷ δὲ καὶ δόξαν ὅτι βλάπτει προςτέθεικεν. ὅθεν ἡ μὲν ἀθεότης λόγος ἐςτὶ διεψευςμένος, ἡ δὲ δειςιδαιμονία πάθος ἐκ λόγου ψευδοῦς ἐγγεγενημένον.

3. Αἰςχρὰ μὲν δὴ πάντα τὰ τῆς ψυχῆς νοςήματα καὶ πάθη, τὸ δὲ γαῦρον ἐνίοις ὅμως καὶ ὑψηλὸν καὶ διηρμένον ἔνεςτιν ὑπὸ κουφότητος, δραςτηρίου δ’ ὁρμῆς οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀπεςτέρηται. ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ κοινὸν ἔγκλημα παντὸς πάθους ἐςτίν, ὅτι ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς ἐκβιαζόμενα κατεπείγει καὶ ςυντείνει τὸν λογιςμόν. D
μόνος δ’ ὁ φόβος, οὐχ ἧττον ὢν τόλμης ἐνδεὴς ἢ λογιςμοῦ, ἄπρακτον ἔχει καὶ ἄπορον

1. Nauck. p. 698

καὶ ἀμήχανον τὸ ἀλόγιστον. ᾗ καὶ δεῖμα καὶ τάρβος αὐτοῦ τὸ συνδέον ὁμοῦ τὴν ψυχὴν καὶ ταράττον ὠνόμασται. φόβων δὲ πάντων ἀπρακτότατος καὶ ἀπορώτατος ὁ τῆς δεισιδαιμονίας. οὐ φοβεῖται θάλασσαν ὁ μὴ πλέων οὐδὲ πόλεμον ὁ μὴ στρατευόμενος, οὐδὲ λῃστὰς ὁ οἰκουρῶν οὐδὲ συκοφάντην ὁ πένης οὐδὲ φθόνον ὁ ἰδιώτης, οὐδὲ σεισμὸν ὁ ἐν Γαλάταις οὐδὲ κεραυνὸν ὁ ἐν Αἰθίοψιν· ὁ δὲ θεοὺς δεδιὼς πάντα
E δέδιε, γῆν θάλατταν ἀέρα οὐρανὸν σκότος φῶς κληδόνα σιωπὴν ὄνειρον. οἱ δοῦλοι τῶν δεσποτῶν ἐπιλανθάνονται καθεύδοντες, τοῖς πεδήταις ἐπελαφρύνει τὸν δεσμὸν ὁ ὕπνος, φλεγμοναὶ περὶ τραύματα καὶ νομαὶ σαρκὸς θηριώδεις καὶ περιωδυνίαι κοιμωμένων ἀφίστανται.

'ὦ φίλον ὕπνου θέλγητρον ἐπίκουρον νόσου,
ὡς ἡδύ μοι προσῆλθες ἐν δέοντί γε'.

τοῦτο οὐ δίδωσιν εἰπεῖν ἡ δεισιδαιμονία (μόνη γὰρ οὐ σπένδεται πρὸς τὸν ὕπνον, οὐδὲ τῇ ψυχῇ τότε γοῦν δίδωσιν ἀναπνεῦσαι καὶ ἀναθαρρῆσαι τὰς πικρὰς
F καὶ βαρείας περὶ τοῦ θεοῦ δόξας ἀπωσαμένῃ), ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἀσεβῶν χώρῳ τῷ ὕπνῳ τῶν δεισιδαιμόνων εἴδωλα φρικώδη καὶ τεράστια φάσματα καὶ ποινάς τινας ἐγείρουσα καὶ στροβοῦσα τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἐκδιώκει τοῖς ὀνείροις ἐκ τῶν ὕπνων, μαστιζομένην καὶ κολαζομένην αὐτὴν ὑφ' αὑτῆς ὡς ὑφ' ἑτέρου, καὶ δεινὰ προστάγματα καὶ ἀλλόκοτα λαμβάνουσαν. εἶτ' ἐξαναστάντες οὐ κατεφρόνησαν οὐδὲ κατεγέλασαν, οὐδ' ᾔσθοντο ὅτι τῶν ταραξάντων οὐδὲν ἦν ἀληθινόν, ἀλλὰ σκιὰν φεύγοντες ἀπάτης οὐδὲν κακὸν ἐχούσης

1, 57—58 H. 6, 630—632 R.

15. Eurip. Or. 208 18. τότε Pflugkius: ποτε

ὕπαρ ἐξαπατῶσιν ἑαυτοὺς καὶ δαπανῶσι καὶ σπαθῶ- 166
σιν εἰς ἀγύρτας καὶ γόητας ἐμπεσόντες λέγοντας

'ἀλλ' εἴτ' ἔνυπνον φάντασμα φοβεῖ,
χθονίας θ' Ἑκάτης κῶμον ἐδέξω',

τὴν περιμάκτριαν κάλει γραῦν καὶ βάπτισον σεαυτὸν εἰς θάλασσαν καὶ καθίσας ἐν τῇ γῇ διημέρευσον.

'ὦ βάρβαρ' ἐξευρόντες Ἕλληνες κακά'

τῇ δεισιδαιμονίᾳ, πηλώσεις καταβορβορώσεις βαπτισμούς, ῥίψεις ἐπὶ πρόσωπον, αἰσχρὰς προκαθίσεις, ἀλλοκότους προσκυνήσεις. δικαίῳ τῷ στόματι τοὺς κιθαρῳδοὺς ἐκέλευον ᾄδειν οἱ τὴν νόμιμον μουσικὴν
σῴζειν δοκοῦντες· ἡμεῖς δὲ τοῖς θεοῖς ἀξιοῦμεν ὀρθῷ B
τῷ στόματι καὶ δικαίῳ προσεύχεσθαι, καὶ μὴ τὴν ἐπὶ τῶν σπλάγχνων μὲν γλῶτταν εἰ καθαρὰ καὶ ὀρθὴ σκοπεῖν, τὴν δ' ἑαυτῶν διαστρέφοντας καὶ μολύνοντας ἀτόποις ὀνόμασι καὶ ῥήμασι βαρβαρικοῖς καταισχύνειν καὶ παρανομεῖν εἰς τὸ θεῖον καὶ πάτριον ἀξίωμα τῆς εὐσεβείας. ἀλλ' ὅ γε κωμικὸς οὐκ ἀηδῶς εἴρηκέ που πρὸς τοὺς καταχρυσοῦντας τὰ κλινίδια καὶ καταργυροῦντας ὅτι

'προῖκα μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοί
τὸν ὕπνον. τί τοῦτο πολυτελὲς σαυτῷ ποιεῖς;'

ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸν δεισιδαίμονα εἰπεῖν ὅτι τὸν C
ὕπνον οἱ θεοὶ λήθην κακῶν ἔδοσαν ἡμῖν καὶ ἀνάπαυσιν. τί τοῦτο κολαστήριον σαυτῷ ποιεῖς ἐπίμονον καὶ ὀδυνηρόν, τῆς ἀθλίας ψυχῆς εἰς ἄλλον τόπον ἀπο-

2, 58—60 H. 6, 632—634 R.

1. σπαθῶσιν*: ταράττουσιν 3. Nauck. p. 698 8. βαπτισμοὺς Bentleius: σαββατισμούς 17. εἰς* 18. κωμικὸς] Meinek. IV. p. 670 21. προῖκα — θεοί idem: μόνον ἔδωκαν ἡμῖν οἱ θεοὶ προῖκα 22. σαυτῷ idem: σεαυτῷ 26. τόπον*: ὕπνον

δρᾶναι μὴ δυναμένης; ὁ Ἡράκλειτός φηςι τοῖς ἐγρηγορόςιν ἕνα καὶ κοινὸν κόςμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαςτον εἰς ἴδιον ἀποςτρέφεςθαι. τῷ δὲ δειςιδαίμονι κοινὸς οὐδεὶς οὐδ' ἴδιός ἐςτι κόςμος· οὔτε γὰρ ἐγρηγορὼς τῷ φρονοῦντι χρῆται οὔτε κοιμώμενος ἀπαλλάττεται τοῦ ταράττοντος, ἀλλ' ὀνειρώττει μὲν ὁ λογιςμός, ἐγρήγορε δ' ὁ φόβος ἀεί, φυγὴ δ' οὐκ ἔςτιν οὐδὲ μετάςταςις.

4. Ἦν φοβερὸς ἐν Cάμῳ Πολυκράτης τύραννος, ἦν ἐν Κορίνθῳ Περίανδρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφοβεῖτο
D τούτους μεταςτὰς εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ δημοκρατουμένην. ὁ δὲ τὴν τῶν θεῶν ἀρχὴν ὡς τυραννίδα φοβούμενος ςκυθρωπὴν καὶ ἀπαραίτητον ποῖ μεταςτῇ ποῖ φύγῃ, ποίαν γῆν ἄθεον εὕρῃ, ποίαν θάλαςςαν; εἰς τί καταδὺς τοῦ κόςμου μέρος καὶ ἀποκρύψας ςεαυτόν, ὦ ταλαίπωρε, πιςτεύςεις ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; ἔςτι καὶ δούλοις νόμος ἐλευθερίαν ἀπογνοῦςι πρᾶςιν αἰτεῖςθαι καὶ δεςπότην μεταβάλλειν ἐπιεικέςτερον· ἡ δὲ δειςιδαιμονία θεῶν ἀλλαγὴν οὐ δίδωςιν, οὐδ' ἔςτιν εὑρεῖν ὃν οὐ φοβήςεται θεὸν ὁ φοβούμενος τοὺς πατρῴους καὶ γενεθλίους, ὁ φρίττων τοὺς ςωτῆρας καὶ μειλιχίους, ὁ τρέμων καὶ δε-
E δοικὼς παρ' ὧν αἰτούμεθα πλοῦτον εὐπορίαν εἰρήνην ὁμόνοιαν ὄρθωςιν λόγων καὶ ἔργων τῶν ἀρίςτων. εἶτα οὗτοι τὸ δουλεύειν ἀτύχημα ἡγοῦνται καὶ λέγουςι

'δεινή τις ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ ςυμφορά
δούλους γενέςθαι δεςπότας τε δυςχερεῖς
λαβεῖν'·

2, 60—61 H. 6, 634—635 R.

4. οὐδ' ἴδιος Matthaeus 13. ποῖ — ποῖ*: ποῦ — ποῦ 22. ὁ τρέμων Reiskius: τρέμων 26. Nauck. p. 698 27. δυςχερεῖς Valckenarius: δυςτυχεῖς

πόcῳ δὲ δεινότερον οἴεcθε πάcχειν αὐτοὺc ἀνεκφεύ-
κτουc ἀναποδράcτουc ἀνυποcτάτουc λαμβάνονταc;
ἔcτι δούλῳ φεύξιμοc βωμόc, ἔcτι καὶ ληcταῖc ἀβέβηλα
πολλὰ τῶν ἱερῶν, καὶ πολεμίουc οἱ φεύγοντεc ἂν
ἀγάλματοc λάβωνται ἢ ναοῦ θαρροῦcιν· ὁ δὲ δειcι-
δαίμων ταῦτα μάλιcτα φρίττει καὶ φοβεῖται καὶ δέ-
δοικεν, ἐν οἷc οἱ φοβούμενοι τὰ δεινότατα τὰc ἐλπί-
δαc ἔχουcι. μὴ ἀπόcπα τὸν δειcιδαίμονα τῶν ἱερῶν· F
ἐνταῦθα κολάζεται καὶ τιμωρεῖται. τί δεῖ μακρὰ λέ-
γειν; 'πέραc ἐcτὶ τοῦ βίου πᾶcιν ἀνθρώποιc ὁ θά-
νατοc'· τῆc δὲ δειcιδαιμονίαc οὐδ' οὗτοc, ἀλλ' ὑπερ-
βάλλει τοὺc ὅρουc ἐπέκεινα τοῦ ζῆν, μακρότερον τοῦ
βίου ποιοῦcα τὸν φόβον καὶ cυνάπτουcα τῷ θανάτῳ
κακῶν ἐπίνοιαν ἀθανάτων, καὶ ὅτε παύεται πραγμά- 167
των, ἄρχεcθαι δοκοῦcα μὴ παυομένων. Ἅιδου τινὲc
ἀνοίγονται πύλαι βαθεῖαι, καὶ ποταμοὶ πυρὸc ὁμοῦ
καὶ Cτυγὸc ἀπορρῶγεc ἀνακεράννυνται, καὶ cκότοc
ἐμπίπλαται πολυφαντάcτων εἰδώλων χαλεπὰc μὲν
ὄψειc οἰκτρὰc δὲ φωνὰc ἐπιφερόντων, δικαcταὶ δὲ
καὶ κολαcταὶ καὶ χάcματα καὶ μυχοὶ μυρίων κακῶν
γέμοντεc. οὕτωc ἡ κακοδαίμων δειcιδαιμονία τῇ πε-
ριττῇ πρὸc ἅπαν τὸ δοκοῦν δεινὸν εὐλαβείᾳ λαν-
θάνει ἑαυτὴν ὑποβάλλουcα παντοίοιc δεινοῖc.

5. Τούτων οὐδὲν τῇ ἀθεότητι πρόcεcτιν, ἀλλ' ἡ
μὲν ἄγνοια χαλεπὴ καὶ τὸ παρορᾶν καὶ τυφλώττειν
περὶ τηλικαῦτα cυμφορὰ μεγάλη ψυχῆc, ὥcπερ ὀμ- B
μάτων τὸ φανότατον καὶ κυριώτατον ἀπεcβεcμένηc
τὴν τοῦ θεοῦ νόηcιν. ταύτῃ δὲ τὸ ἐμπαθέc, ὥcπερ

2, 61—64 H. 6, 635—637 R.

2. ἀνυποcτάτουc Meziriacus: ἀναποcτάτουc 18. ἐμ-πίπλαται — εἰδώλων Stobaeus Floril. t. IV. p. 245: ἐφή-πλωται πολυφάνταcτον εἰδώλων τινῶν

εἴρηται, καὶ ἑλκῶδεϲ καὶ ταρακτικὸν καὶ καταδεδουλωμένον εὐθὺϲ πρόϲεϲτι τῇ δόξῃ. μουϲικήν φηϲιν ὁ Πλάτων ἐμμελείαϲ καὶ εὐρυθμίαϲ δημιουργὸν ἀνθρώποιϲ ὑπὸ θεῶν οὐ τρυφῆϲ ἕνεκα καὶ κνήϲεωϲ ὤτων δοθῆναι, ἀλλὰ ὥϲτε τῶν τῆϲ ψυχῆϲ περιόδων καὶ ἁρμονιῶν τὸ ταραχῶδεϲ καὶ πεπλανημένον ἐν ϲώματι, μούϲηϲ τε καὶ χάριτοϲ ἐνδείᾳ πολλαχῇ δι' ἀκολαϲίαν καὶ πλημμέλειαν ἐξυβρίζον, αὖθιϲ εἰϲ τάξιν ἀνελίττουϲαν οἰκείωϲ καὶ περιάγουϲαν καθιϲτάναι.

C 'ὅϲϲα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεύϲ' φηϲὶ Πίνδαροϲ 'ἀτύζονται βοὰν
Πιερίδων ἀίοντα·'

καὶ γὰρ διαγριαίνεται καὶ ἀγανακτεῖ, καὶ τὰϲ τίγρειϲ δέ φαϲι περιτυμπανιζομέναϲ ἐκμαίνεϲθαι καὶ ταράττεϲθαι καὶ τέλοϲ αὑτὰϲ διαϲπᾶν. ἔλαττον οὖν κακὸν οἷϲ διὰ κωφότητα καὶ πήρωϲιν ἀκοῆϲ ἀπάθεια πρὸϲ μουϲικὴν καὶ ἀναιϲθηϲία ϲυμβέβηκεν. ὁ Τειρεϲίαϲ ἐχρῆτο δυϲτυχίᾳ μὴ βλέπων τὰ τέκνα μηδὲ τοὺϲ ϲυνήθειϲ, ὁ δ' Ἀθάμαϲ μείζονι καὶ ἡ Ἀγαυή, βλέποντεϲ ὡϲ D λέονταϲ καὶ ἐλάφουϲ· καὶ τῷ Ἡρακλεῖ δήπου μανέντι τοὺϲ υἱεῖϲ ἐλυϲιτέλει μήτε ἰδεῖν μήτε αἰϲθέϲθαι παρόνταϲ ἢ χρῆϲθαι τοῖϲ φιλτάτοιϲ ὡϲ πολεμίοιϲ.

6. Τί οὖν; οὐ δοκεῖ ϲοι καὶ τὸ τῶν ἀθέων πρὸϲ τοὺϲ δειϲιδαίμοναϲ πάθοϲ ἔχειν τοιαύτην διαφοράν; οἳ μὲν οὐχ ὁρῶϲι τοὺϲ θεοὺϲ τὸ παράπαν, οἳ δὲ κακοὺϲ ὑπάρχειν νομίζουϲιν· οἳ μὲν παρορῶϲιν, οἳ δὲ δοξάζουϲι φοβερὸν τὸ εὐμενὲϲ καὶ τυραννικὸν τὸ πατρικὸν καὶ βλαβερὸν τὸ κηδεμονικὸν καὶ τὸ ἄμικτον

2, 64–66 H. 6, 637–639 R.

3. Πλάτων] Tim. p. 47 D · 9. καθιϲτάναι*: καθιϲτᾶν 10. Πίνδαροϲ] Pyth. I 13 25. μὲν Pflugkius: μὲν οὖν

ἄγριον εἶναι καὶ θηριῶδες. εἶτα χαλκοτύποις μὲν
πείθονται καὶ λιθοξόοις καὶ κηροπλάσταις ἀνθρωπό-
μορφα τῶν θεῶν τὰ εἴδη ποιοῦσι, καὶ τοιαῦτα
πλάττουσι καὶ κατασκευάζουσι καὶ προσκυνοῦσι· φιλο- E
σόφων δὲ καὶ ποιητικῶν ἀνδρῶν καταφρονοῦσιν,
ἀποδεικνύντων τὴν τοῦ θεοῦ σεμνότητα μετὰ χρηστό-
τητος καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ εὐμενείας καὶ κηδεμο-
νίας. περίεστιν οὖν τοῖς μὲν ἀναισθησία καὶ ἀπιστία
τῶν ὠφελούντων, τοῖς δὲ ταραχὴ καὶ φόβος πρὸς τὰ
ὠφελοῦντα. καὶ ὅλως ἡ μὲν ἀθεότης ἀπάθεια πρὸς
τὸ θεῖόν ἐστι μὴ νοοῦσα τὸ ἀγαθόν, ἡ δὲ δεισιδαιμο-
νία πολυπάθεια κακὸν τὸ ἀγαθὸν ὑπονοοῦσα. φο-
βοῦνται τοὺς θεοὺς καὶ καταφεύγουσιν ἐπὶ τοὺς θεούς,
κολακεύουσι καὶ λοιδοροῦσιν, εὔχονται καὶ καταμέμ-
φονται. κοινὸν ἀνθρώπων τὸ μὴ πάντα διευτυχεῖν· F

'κεῖνοι γάρ τ' ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι
πόνων τ' ἄπειροι, βαρυβόαν
πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος',

ὁ Πίνδαρός φησι, τὰ δ' ἀνθρώπινα πάθη καὶ πράγ-
ματα μέμικται συντυχίαις ἄλλοτε ἄλλως ῥεούσαις.

7. Φέρε δὴ πρῶτον ἐν τοῖς ἀβουλήτοις σκόπει
τὸν ἄθεον καὶ καταμάνθανε τὴν διάθεσιν, ἂν ᾖ τἄλλα
μέτριος, χρωμένου σιωπῇ τοῖς παροῦσι καὶ πορίζον-
τος αὑτῷ βοηθείας καὶ παρηγορίας, ἂν δὲ δυσφορῇ
καὶ περιπαθῇ, πάντας ἐπὶ τὴν τύχην καὶ τὸ αὐτόμα-
τον ἀπερειδομένου τοὺς ὀδυρμοὺς καὶ βοῶντος ὡς 168
οὐδὲν κατὰ δίκην οὐδ' ἐκ προνοίας ἀλλὰ πάντα συγ-
κεχυμένως καὶ ἀκρίτως φέρεται καὶ σπαθᾶται τὰ τῶν
ἀνθρώπων. τοῦ δὲ δεισιδαίμονος οὐχ οὗτος ὁ τρό-

5. ποιητικῶν*: πολιτικῶν 16. γάρ τ' p. 1076 A: γὰρ
19. Πίνδαρος] Bergk. fr. 120 (107)³

ποϲ, ἀλλ' εἰ καὶ μικρότατον αὐτῷ κακὸν ϲυμπεπτωκόϲ ἐϲτιν, ἄλλα κάθηται πάθη χαλεπὰ καὶ μεγάλα καὶ δυϲαπάλλακτα τῇ λύπῃ προϲοικοδομῶν, καὶ προϲεμφορῶν αὐτῷ δείματα καὶ φόβουϲ καὶ ὑποψίαϲ καὶ ταραχάϲ, παντὶ θρήνῳ καὶ παντὶ ϲτεναγμῷ καθαπτόμενοϲ· οὔτε γὰρ ἄνθρωπον οὔτε τύχην οὔτε καιρὸν
B οὔθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ πάντων τὸν θεὸν αἰτιᾶται, κἀκεῖθεν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν καὶ φέρεϲθαι ῥεῦμα δαιμόνιον ἄτηϲ φηϲί, καὶ ὡϲ οὐ δυϲτυχὴϲ ὢν ἀλλὰ θεομιϲήϲ τιϲ ἄνθρωποϲ ὑπὸ τῶν θεῶν κολάζεϲθαι καὶ δίκην διδόναι καὶ πάντα πάϲχειν προϲηκόντωϲ δι' αὐτὸν οἴεται. νοϲῶν τε ὁ ἄθεοϲ ἐκλογίζεται καὶ ἀναμιμνήϲκεται πληϲμονὰϲ αὑτοῦ καὶ οἰνώϲειϲ καὶ ἀταξίαϲ περὶ δίαιταν ἢ κόπουϲ ὑπερβάλλονταϲ ἢ μεταβολὰϲ ἀέρων ἀήθειϲ καὶ τόπων, ἔπειτα προϲκρούϲαϲ ἐν πολιτείαιϲ καὶ περιπεϲὼν ἀδοξίαιϲ πρὸϲ ὄχλον ἢ διαβολαῖϲ πρὸϲ ἡγεμόνα τὴν αἰτίαν ἐξ αὑτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ϲκοπεῖ

'πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέϲθη;'

τῷ δὲ δειϲιδαίμονι καὶ ϲώματοϲ ἀρρωϲτία πᾶϲα καὶ
C χρημάτων ἀποβολὴ καὶ τέκνων θάνατοι καὶ περὶ πολιτικὰϲ πράξειϲ δυϲημερίαι καὶ ἀποτεύξειϲ πληγαὶ θεοῦ καὶ προϲβολαὶ δαίμονοϲ λέγονται. ὅθεν οὐδὲ τολμᾷ βοηθεῖν οὐδὲ διαλύειν τὸ ϲυμβεβηκὸϲ οὐδὲ θεραπευειν οὐδ' ἀντιτάττεϲθαι, μὴ δόξῃ θεομαχεῖν καὶ ἀντιτείνειν κολαζόμενοϲ, ἀλλ' ὠθεῖται μὲν ἔξω νοϲοῦντοϲ ὁ ἰατρόϲ, ἀποκλείεται δὲ πενθοῦντοϲ ὁ νουθετῶν καὶ παραμυθούμενοϲ φιλόϲοφοϲ. 'ἔα με' φηϲίν 'ἄνθρωπε

2, 67—69 H. 6, 641—642 R.

1. κακόν*: κακόν τι vel κακὸν τὸ 19. Pythag. Carm. Aur. 42

διδόναι δίκην, τὸν ἀcεβῆ, τὸν ἐπάρατον, τὸν θεοῖc καὶ δαίμοcι μεμιcημένον. ἔcτιν ἀνθρώπου μὴ πεπειcμένου D θεοὺc εἶναι λυπουμένου δ' ἄλλωc καὶ περιπαθοῦντοc ἀπομάξαι δάκρυον, ἀποκεῖραι κόμην, ἀφελέcθαι τὸ ἱμάτιον· τὸν δὲ δειcιδαίμονα πῶc ἂν προcείποιc ἢ πῆ βοηθήcειc; ἔξω κάθηται cακκίον ἔχων καὶ περιεζωcμένοc ῥάκεcι ῥυπαροῖc, πολλάκιc δὲ γυμνὸc ἐν πηλῷ κυλινδούμενοc ἐξαγορεύει τινὰc ἁμαρτίαc αὑτοῦ καὶ πλημμελείαc, ὡc τόδε φαγόντοc ἢ πιόντοc ἢ βαδίcαντοc ὁδὸν ἣν οὐκ εἴα τὸ δαιμόνιον. ἂν δ' ἄριcτα πράττῃ καὶ cυνῇ πράῳ δειcιδαιμονίᾳ, περιθειούμενοc οἴκοι κάθηται καὶ περιματτόμενοc, αἱ δὲ γρᾶεc 'καθάπερ παττάλῳ' φηcὶν ὁ Βίων 'ὅ τι ἂν E τύχωcιν αὐτῷ περιάπτουcι φέρουcαι καὶ περιαρτῶcι'.

8. Τὸν Τιρίβαζόν φαcιν ὑπὸ τῶν Περcῶν cυλλαμβανόμενον cπάcαcθαί τε τὸν ἀκινάκην, εὔρωcτον ὄντα, καὶ διαμάχεcθαι· μαρτυρομένων δὲ καὶ βοώντων ὅτι cυλλαμβάνουcιν αὐτὸν βαcιλέωc κελεύcαντοc, αὐτίκα τὸ ξίφοc καταβαλεῖν καὶ τὼ χεῖρε cυνδῆcαι παραcχεῖν. ἆρ' οὖν οὐχ ὅμοιόν ἐcτι τὸ γιγνόμενον; οἱ μὲν ἄλλοι διαμάχονται cυμφοραῖc καὶ διωθοῦνται τὰ πράγματα, φυγὰc ἑαυτοῖc μηχανώμενοι καὶ παρατροπὰc τῶν ἀβουλήτων· ὁ δὲ δειcιδαίμων οὐδενὸc ἀκούcαc, αὐτὸc πρὸc αὑτὸν εἰπὼν 'ταῦτα πάcχειc, F ὦ κακόδαιμον, ἐκ προνοίαc καὶ θεοῦ κελεύοντοc' ἔρριψε πᾶcαν ἐλπίδα, προήκατο ἑαυτόν, ἔφυγε διεκρούcατο τοὺc βοηθοῦνταc. πολλὰ τῶν μετρίων κακῶν ὀλέθρια ποιοῦcιν αἱ δειcιδαιμονίαι. Μίδαc ὁ παλαιόc, ὡc ἔοικεν, ἔκ τινων ἐνυπνίων ἀθυμῶν καὶ ταραττόμενοc οὕτω κακῶc ἔcχε τὴν ψυχήν, ὥcθ' ἑκου-

2, 69—71 H. 6, 642—644 R.

11. πραείᾳ Reiskius περιθειούμενοc*: περιθυόμενοc
12. καὶ Reiskius 15. Τιρίβαζόν*: τηρίβαζόν

ϲίωϲ ἀποθανεῖν αἷμα ταύρου πιών. ὁ δὲ τῶν Μεϲηνίων βαϲιλεὺϲ Ἀριϲτόδημοϲ ἐν τῷ πρὸϲ Λακεδαιμονίουϲ πολέμῳ, κυνῶν λύκοιϲ ὠρυομένων ὅμοια καὶ περὶ τὴν ἑϲτίαν αὐτοῦ τὴν πατρῴαν ἀγρώϲτεωϲ ἀναβλαϲτανούϲηϲ καὶ τῶν μάντεων τὰ ϲημεῖα φοβουμένων, ἐξαθυμήϲαϲ καὶ καταϲβεϲθεὶϲ ταῖϲ ἐλπίϲιν αὐτὸϲ
169 ἑαυτὸν ἀπέϲφαξεν. ἦν δ' ἴϲωϲ καὶ Νικίᾳ τῷ Ἀθηναίων ϲτρατηγῷ κρεῖττον οὕτωϲ ἀπαλλαγῆναι τῆϲ δειϲιδαιμονίαϲ ὡϲ Μίδαϲ ἢ Ἀριϲτόδημοϲ ἢ φοβηθέντι τὴν ϲκιὰν ἐκλιπούϲηϲ τῆϲ ϲελήνηϲ καθῆϲθαι περιτειχιζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἶθ' ὁμοῦ τέτταρϲι μυριάϲιν ἀνθρώπων φονευθέντων τε καὶ ζώντων ἁλόντων ὑποχείριον γενέϲθαι καὶ δυϲκλεῶϲ ἀποθανεῖν. οὐ γὰρ γῆϲ ἀντίφραξιϲ ἐν μέϲῳ γενομένηϲ φοβερόν, οὐδὲ δεινὸν ἐν καιρῷ περιόδων ϲκιᾶϲ πρὸϲ ϲελήνην ἀπάντηϲιϲ, ἀλλὰ δεινὸν τὸ τῆϲ δειϲιδαιμονίαϲ ϲκότοϲ ἐμ-
B πεϲὸν ἀνθρώπου ϲυγχέαι καὶ τυφλῶϲαι λογιϲμὸν ἐν πράγμαϲι μάλιϲτα λογιϲμοῦ δεομένοιϲ.

'Γλαῦκ', ὅρα, βαθὺϲ γὰρ ἤδη κύμαϲι ταράϲϲεται
πόντοϲ, ἀμφὶ δ' ἄκρᾳ Γυρέων ὀρθὸν ἵϲταται νέφοϲ,
ϲῆμα χειμῶνοϲ'.

τοῦτο ἰδὼν κυβερνήτηϲ εὔχεται μὲν ὑπεκφυγεῖν καὶ θεοὺϲ ἐπικαλεῖται ϲωτῆραϲ, εὐχόμενοϲ δὲ τὸν οἴακα προϲάγει, τὴν κεραίαν ὑφίηϲι,

'φεύγει μέγα λαῖφοϲ ὑποϲτολίϲαϲ ἐρεβώδεοϲ ἐκ θαλάϲϲηϲ'.

2, 71—72 H. 6, 644—646 R.

2. Λακεδαιμονίουϲ Xylander: μεϲϲηνίουϲ 8. κρεῖττον Reiskius: κράτιϲτον 15. περιόδων Xylander: ποδῶν 16. ἐμπεϲὸν*: ἐμπεϲόντοϲ 19. Bergk. p. 696[3] Γλαῦκ' ὅρα βαθὺϲ Canterus: γλαυκεοράβδοιϲ 20. Γυρέων Xylander: γυρῶν 26. Bergk. p. 1351[3]. Nauck. p. 698

ὁ Ἡσίοδος κελεύει πρὸ ἀρότου καὶ σπόρου τὸν γεωργὸν εὔχεσθαι ‘Διὶ χθονίῳ Δημήτερί θ’ ἁγνῇ’ τῆς ἐχέτλης ἐχόμενον, Ὅμηρος δὲ τὸν Αἴαντά φησι τῷ Ἕκτορι μέλλοντα μονομαχεῖν εὔχεσθαι κελεύειν τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, εἶτ’ εὐχομένων ἐκείνων ὁπλίζεσθαι. καὶ ὁ Ἀγαμέμνων ὅτε τοῖς μαχομένοις προσέταξεν

‘εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ’ ἀσπίδα θέσθω’,

τότε παρὰ τοῦ Διὸς αἰτεῖ

‘δός με κατὰ πρηνὲς βαλέειν Πριάμοιο μέλαθρον·’

ἀρετῆς γὰρ ἐλπὶς ὁ θεός ἐστιν, οὐ δειλίας πρόφασις. ἀλλ’ Ἰουδαῖοι σαββάτων ὄντων ἐν ἀγνάπτοις καθεζόμενοι, τῶν πολεμίων κλίμακας προστιθέντων καὶ τὰ τείχη καταλαμβανόντων, οὐκ ἀνέστησαν ἀλλ’ ἔμειναν ὥσπερ ἐν σαγήνῃ μιᾷ τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνδεδεμένοι.

9. Τοιαύτη μὲν ἐν τοῖς ἀβουλήτοις καὶ περιστα- D
τικοῖς λεγομένοις πράγμασι καὶ καιροῖς ἡ δεισιδαιμονία, βελτίων δ’ οὐδὲν οὐδ’ ἐν τοῖς ἡδίοσι τῆς ἀθεότητος. ἥδιστα δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἑορταὶ καὶ εἰλαπίναι πρὸς ἱεροῖς καὶ μυήσεις καὶ ὀργιασμοὶ καὶ κατευχαὶ θεῶν καὶ προσκυνήσεις. ἐνταῦθα τοίνυν σκόπει τὸν ἄθεον γελῶντα μὲν μανικὸν καὶ Σαρδόνιον γέλωτα τοῖς ποιουμένοις καί που παραφθεγγόμενον ἀτρέμα πρὸς τοὺς συνήθεις ὅτι τετύφωνται καὶ δαιμονῶσιν οἱ θεοῖς ταῦτα δρᾶσθαι νομίζοντες, ἄλλο δ’ οὐδὲν ἔχοντα κακόν. ὁ δὲ δεισιδαίμων βούλεται μὲν οὐ δύναται δὲ χαίρειν οὐδ’ ἥδεσθαι,

2, 73–74 H. 6, 646–647 R.

1. Ἡσίοδος] O. et D. 463 3. Ὅμηρος] H 193
8. B 382 10. B 414

'πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
E ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων'

ἡ ψυχὴ τοῦ δεισιδαίμονος. ἐστεφανωμένος ὠχριᾷ, θύει καὶ φοβεῖται, εὔχεται φωνῇ παλλομένῃ καὶ χερσὶν ἐπιθυμιᾷ τρεμούσαις, καὶ ὅλως ἀποδείκνυσι τὸν Πυθαγόρου λόγον φλύαρον εἰπόντος ὅτι 'βέλτιστοι γιγνόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες'· τότε γὰρ ἀθλιώτατα καὶ κάκιστα πράττουσιν οἱ δεισιδαίμονες, ὥσπερ ἄρκτων φωλεοῖς ἢ χειαῖς δρακόντων ἢ μυχοῖς κητῶν τοῖς τῶν θεῶν μεγάροις ἢ ἀνακτόροις προσιόντες.

10. Ὅθεν ἔμοιγε καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τοὺς τὴν
F ἀθεότητα φάσκοντας ἀσέβειαν εἶναι, μὴ φάσκοντας δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. καίτοιγε Ἀναξαγόρας δίκην ἔφυγεν ἀσεβείας ἐπὶ τῷ λίθον εἰπεῖν τὸν ἥλιον, Κιμμερίους δ' οὐδεὶς εἶπεν ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἥλιον οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν νομίζουσι. τί σὺ λέγεις; ὁ μὴ νομίζων θεοὺς ἀνόσιός ἐστιν; ὁ δὲ τοιούτους νομίζων οἵους οἱ δεισιδαίμονες, οὐ μακρῷ δόξαις ἀνοσιωτέραις σύνεστιν; ἐγὼ γοῦν ἂν ἐθέλοιμι μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους
170 λέγειν περὶ ἐμοῦ μηδὲ γεγονέναι τὸ παράπαν μηδ' εἶναι Πλούταρχον ἢ λέγειν ὅτι Πλούταρχός ἐστιν ἄνθρωπος ἀβέβαιος εὐμετάβολος, εὐχερὴς πρὸς ὀργήν, ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι τιμωρητικός, μικρόλυπος, ὅσγε, ἂν καλῶν ἐπὶ δεῖπνον ἑτέρους παραλίπῃς ἐκεῖνον, ἂν ἀσχολίας σοι γενομένης ἐπὶ θύρας μὴ ἔλθῃς ἢ μὴ προσείπῃς, διέδεταί σου τὸ σῶμα προσφὺς καὶ συλλαβὼν ἀποτυμπανιεῖ τὸ παιδίον, ἢ θηρίον τοῖς καρποῖς ἐφήσει καὶ λυμανεῖται τὴν ὀπώραν. τοῦ Τιμο-

1. Soph. O. R. 4 18. θεοὺς Schellensius: θεοὺς εἶναι 21. μηδὲ*: μήτε 24. ὅσγε* 28. θηρίον*: θηρίον ἔχων

θέου τὴν Ἄρτεμιν ᾄδοντοϲ ἐν Ἀθήναιϲ καὶ λέγοντοϲ θυάδα φοιβάδα μαινάδα λυϲϲάδα Κινηϲίαϲ ὁ μελοποιὸϲ ἐκ τῶν θεατῶν ἀναϲτάϲ ‘τοιαύτη ϲοι’ εἶπε ‘θυγάτηρ B γένοιτο’. καὶ μὴν ὅμοια τούτοιϲ καὶ χείρω περὶ Ἀρτέμιδοϲ οἱ δειϲιδαίμονεϲ ὑπολαμβάνουϲιν αἵ τε κἂν ἀπ’ ἀγχόναϲ ἀίξαϲα αἵ τε καλεχόνα κναίϲατε αἵ τε καν ἕκεκροϲ μαίουϲα αν πεφυρμένα ἐϲῆλθεϲ αἵ τε καὶ ἐκ τριπόδων καθ’ ἑρμάτευϲιν ἐπιϲπώμενα τῷ παλαμναίῳ ϲυμπλεχθεῖϲα. οὐδὲν δὲ τούτων ἐπιεικέϲτερα φρονοῦϲι περὶ Ἀπόλλωνοϲ περὶ Ἥραϲ περὶ Ἀφροδίτηϲ· πάνταϲ γὰρ τούτουϲ τρέμουϲι καὶ δεδοίκαϲι. καίτοι τί τοϲοῦτον ἡ Νιόβη περὶ τῆϲ Λητοῦϲ ἐβλαϲφήμηϲεν, ὅϲον ἡ δειϲιδαιμονία πέπεικε περὶ τῆϲ θεοῦ τοὺϲ ἄφροναϲ, ὡϲ ἄρα λοιδορηθεῖϲα κατετόξευϲε τῆϲ C ἀθλίαϲ γυναικόϲ

‘ἓξ μὲν θυγατέραϲ, ἓξ δ’ υἱέαϲ ἡβώονταϲ;’

οὕτωϲ ἄπληϲτοϲ ἀλλοτρίων κακῶν ἦν καὶ ἀνίλαϲτοϲ. εἰ γὰρ ἀληθῶϲ ἡ θεὸϲ χολὴν εἶχε καὶ μιϲοπόνηροϲ ἦν καὶ ἤλγει κακῶϲ ἀκούουϲα καὶ μὴ κατεγέλα τῆϲ ἀνθρωπίνηϲ ἀμαθίαϲ καὶ ἀγνοίαϲ ἀλλ’ ἠγανάκτει, τούτουϲ ἔδει κατατοξεῦϲαι τοὺϲ τοϲαύτην ὠμότητα καὶ πικρίαν καταψευδομένουϲ αὐτῆϲ καὶ τοιαῦτα λέγονταϲ καὶ γράφονταϲ. τῆϲ γοῦν Ἑκάβηϲ προβαλλόμεθα τὴν πικρίαν ὡϲ βάρβαρον καὶ θηριώδη λεγούϲηϲ

‘τοῦ ἐγὼ μέϲον ἧπαρ ἔχοιμι D
ἐϲθέμεναι προϲφῦϲα’;

τὴν δὲ Cυρίαν θεὸν οἱ δειϲιδαίμονεϲ νομίζουϲιν, ἂν

2, 75—76 H. 6, 649—650 R.

5. Lobeck. Aglaoph. p. 633. Bergk. p. 1316³ 13. ὅϲον*: οἷον 16. Homer. Ω 604 υἱέαϲ*: υἱεῖϲ 21. κατατοξεῦϲαι Reiskius: τοξεῦϲαι 26. Homer. Ω 212

μαινίδας τις ἢ ἀφύας φάγῃ, τὰ ἀντικνήμια διεσθίειν, ἕλκεσι τὸ σῶμα πιμπράναι, συντήκειν τὸ ἧπαρ.

11. Ἆρ᾽ οὖν τὸ μὲν λέγειν τὰ φαῦλα περὶ τῶν θεῶν ἀνόσιον, τὸ δὲ δοξάζειν οὐκ ἀνόσιον; ἢ καὶ τὴν φωνὴν ἄτοπον ἡ δόξα ποιεῖ τοῦ βλασφημοῦντος; καὶ γὰρ ἡμεῖς τὴν βλασφημίαν ὅτι δυσμενείας σημεῖόν ἐστι προβαλλόμεθα, καὶ τοὺς κακῶς ἡμᾶς λέγοντας ἐχθροὺς νομίζομεν ὡς καὶ κακῶς φρονοῦντας. ὁρᾷς δ᾽ οἷα περὶ τῶν θεῶν οἱ δεισιδαίμονες φρονοῦσιν, E ἐμπλήκτους ἀπίστους εὐμεταβόλους τιμωρητικοὺς ὠμοὺς μικρολύπους ὑπολαμβάνοντες, ἐξ ὧν ἀνάγκη καὶ μισεῖν τὸν δεισιδαίμονα καὶ φοβεῖσθαι τοὺς θεούς; πῶς γὰρ οὐ μέλλει, τὰ μέγιστα τῶν κακῶν αὐτῷ δι᾽ ἐκείνους οἰόμενος γεγονέναι καὶ πάλιν γενήσεσθαι; μισῶν δὲ θεοὺς καὶ φοβούμενος ἐχθρός ἐστι. καίτοι προσκυνεῖ γε καὶ θύει καὶ κάθηται πρὸς ἱεροῖς, καὶ οὐ θαυμαστόν ἐστι· καὶ γὰρ τοὺς τυράννους ἀσπάζονται περιέπουσι χρυσοῦς ἀνιστᾶσιν, ἀλλὰ μισοῦσι σιγῇ 'κάρα σείοντες'. Ἀλέξανδρον Ἑρμόλαος ἐθεράπευε, Παυσανίας ἐδορυφόρει Φίλιππον, Χαιρέας Γάιον, F ἀλλ᾽ ἕκαστος τούτων ἔλεγε παρακολουθῶν

'ἦ σ᾽ ἂν τισαίμην, εἴ μοι δύναμίς γε παρείη'.

οὐκ οἴεται θεοὺς εἶναι ὁ ἄθεος, ὁ δὲ δεισιδαίμων οὐ βούλεται, πιστεύει δ᾽ ἄκων· φοβεῖται γὰρ ἀπιστεῖν. καίτοι γ᾽ ὥσπερ ὁ Τάνταλος ὑπεκδῦναι τὸν λίθον ἐπαιωρούμενον οὕτω καὶ οὗτος τὸν φόβον ὡς οὐχ ἧττον ὑπ᾽ αὐτοῦ πιεζόμενος ἀγαπήσειεν ἄν, καὶ μακαρίσειε τὴν τοῦ ἀθέου διάθεσιν ὡς ἐλευθερίαν. νυνὶ δὲ τῷ μὲν ἀθέῳ δεισιδαιμονίας οὐδὲν μέτεστιν, ὁ δὲ δεισιδαίμων τῇ προαιρέσει ἄθεος ὢν ἀσθενέστερός ἐστιν ἢ ὥστε δοξάζειν περὶ θεῶν ὃ βούλεται.

2, 76—78 H. 6, 650—652 B.

19. κάρα] Soph. Ant. 326 22. Homer. X 20

12. Καὶ μὴν ὁ ἄθεος δειcιδαιμονίαc οὐδαμῇ cυν- 171
αίτιοc, ἡ δὲ δειcιδαιμονία τῇ ἀθεότητι καὶ γενέcθαι παρέcχε καὶ γενομένῃ δίδωcιν ἀπολογίαν, οὐκ ἀληθῆ μὲν οὐδὲ καλήν, προφάcεωc δέ τινοc οὐκ ἄμοιρον οὖcαν. οὐ γὰρ ἐν οὐρανῷ τι μεμπτὸν οὐδ' ἐν ἄcτροιc οὐδ' ἐν ὥραιc ἢ περιόδοιc cελήνηc ἢ κινήcεcιν ἡλίου περὶ γῆν, 'ἡμέραc καὶ νυκτὸc δημιουργοῖc', ἢ τροφαῖc ζῴων ἢ καρπῶν γενέcεcι πλημμελὲc καὶ ἄτακτον ἐνιδόντεc οὕτωc ἀθεότητα τοῦ παντὸc κατέγνωcαν, ἀλλὰ τῆc δειcιδαιμονίαc ἔργα καὶ πάθη καταγέλαcτα, καὶ ῥήματα καὶ κινήματα καὶ γοητεῖαι καὶ μαγεῖαι B
καὶ περιδρομαὶ καὶ τυμπανιcμοὶ καὶ ἀκάθαρτοι μὲν καθαρμοὶ ῥυπυραὶ δ' ἁγνεῖαι, βάρβαροι δὲ καὶ παράνομοι πρὸc ἱεροῖc κολαcμοὶ καὶ προπηλακιcμοί, ταῦτα δίδωcιν ἐνίοιc λέγειν ὡc μὴ εἶναι θεοὺc ἄμεινον ἢ εἶναι, τοιαῦτα μὲν δεχομένουc τοιούτοιc δὲ χαίρονταc, οὕτω δ' ὑβριcτάc, οὕτω δὲ μικρολόγουc καὶ μικρολύπουc.

13. Οὐκ ἄμεινον οὖν ἦν Γαλάταιc ἐκείνοιc καὶ Cκύθαιc τὸ παράπαν μήτ' ἔννοιαν ἔχειν θεῶν μήτε φανταcίαν μήθ' ἱcτορίαν ἢ θεοὺc εἶναι νομίζειν χαίρονταc ἀνθρώπων cφαττομένων αἵματι καὶ τελεωτάτην θυcίαν καὶ ἱερουργίαν ταύτην νομίζονταc; τί δέ; C
Καρχηδονίοιc οὐκ ἐλυcιτέλει Κριτίαν λαβοῦcιν ἢ Διαγόραν νομοθέτην ἀπ' ἀρχῆc μήτε τινὰ δαιμόνων μήτε θεῶν νομίζειν ἢ τοιαῦτα θύειν οἷα τῷ Κρόνῳ ἔθυον; οὐχ ὥcπερ Ἐμπεδοκλῆc φηcὶ τῶν τὰ ζῷα θυόντων καθαπτόμενοc

'μορφὴν δ' ἀλλάξαντα πατὴρ φίλον υἱὸν ἀείραc
cφάζει ἐπευχόμενοc μέγα νήπιοc',

2, 78—80 H. 6, 652—654 R.

3. παρέcχε*: παρέcχεν ἀρχὴν 7. Plat. Tim. p. 40 C
30. cφάζει Sextus Empir. adv. Math. IX 129: cφάξει

ἀλλ' εἰδότες καὶ γιγνώςκοντες αὐτοὶ τὰ αὑτῶν τέκνα
καθιέρευον, οἱ δ' ἄτεκνοι παρὰ τῶν πενήτων ὠνού-
μενοι παιδία κατέςφαζον καθάπερ ἄρνας ἢ νεοςςούς,
D παρειςτήκει δ' ἡ μήτηρ ἄτεγκτος καὶ ἀςτένακτος. εἰ δὲ
ςτενάξειεν ἢ δακρύςειεν, ἔδει τῆς τιμῆς ςτερέςθαι, τὸ δὲ
παιδίον οὐδὲν ἧττον ἐθύετο, κρότου τε κατεπίμπλατο
πάντα πρὸ τοῦ ἀγάλματος ἐπαυλούντων καὶ τυμπανι-
ζόντων ἕνεκα τοῦ μὴ γίγνεςθαι τὴν βοὴν τῶν θρήνων
ἐξάκουςτον. εἰ δὲ Τυφῶνές τινες ἢ Γίγαντες ἦρχον
ἡμῶν τοὺς θεοὺς ἐκβαλόντες, ποίαις ἂν ἥδοντο θυ-
ςίαις ἢ τίνας ἄλλας ἱερουργίας ἀπῄτουν; Ἄμηςτρις
δ' ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώρυξεν ἀνθρώπους ζῶν-
τας ὑπὲρ αὑτῆς τῷ Ἅιδῃ, ὃν ὁ Πλάτων φηςὶ φιλάν-
E θρωπον ὄντα καὶ ςοφὸν καὶ πλούςιον, πειθοῖ καὶ
λόγῳ κατέχοντα τὰς ψυχάς, Ἅιδην ὠνομάςθαι. Ξε-
νοφάνης δ' ὁ φυςικὸς τοὺς Αἰγυπτίους κοπτομένους
ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θρηνοῦντας ὁρῶν ὑπέμνηςεν οἰ-
κείως. 'οὗτοι' φηςίν 'εἰ μὲν θεοί εἰςι, μὴ θρηνεῖτε
αὐτούς· εἰ δ' ἄνθρωποι, μὴ θύετε αὐτοῖς'.

14. Ἀλλ' οὐδὲν οὕτω πολυπλανὲς καὶ πολυπαθὲς
νόςημα καὶ μεμιγμένον ἐναντίαις δόξαις καὶ μαχομέ-
ναις ὡς τὸ τῆς δειςιδαιμονίας. φευκτέον οὖν αὐτὴν
ἀςφαλῶς τε καὶ ςυμφερόντως, οὐχ ὥςπερ οἱ ληςτῶν
ἢ θηρίων ἔφοδον ἢ πῦρ ἀπεριςκέπτως καὶ ἀλογίςτως
F περιφεύγοντες ἐμπίπτουςιν εἰς ἀνοδίας βάραθρα καὶ
κρημνοὺς ἐχούςας. οὕτω γὰρ ἔνιοι φεύγοντες τὴν
δειςιδαιμονίαν ἐμπίπτουςιν εἰς ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ
ἀντίτυπον, ὑπερπηδήςαντες ἐν μέςῳ κειμένην τὴν
εὐςέβειαν.

2, 80—81 H. 6, 654—655 R.

13. Πλάτων] Crat. p. 403 C 21. μαχομέναις*: μαχο-
μέναις μᾶλλον

